

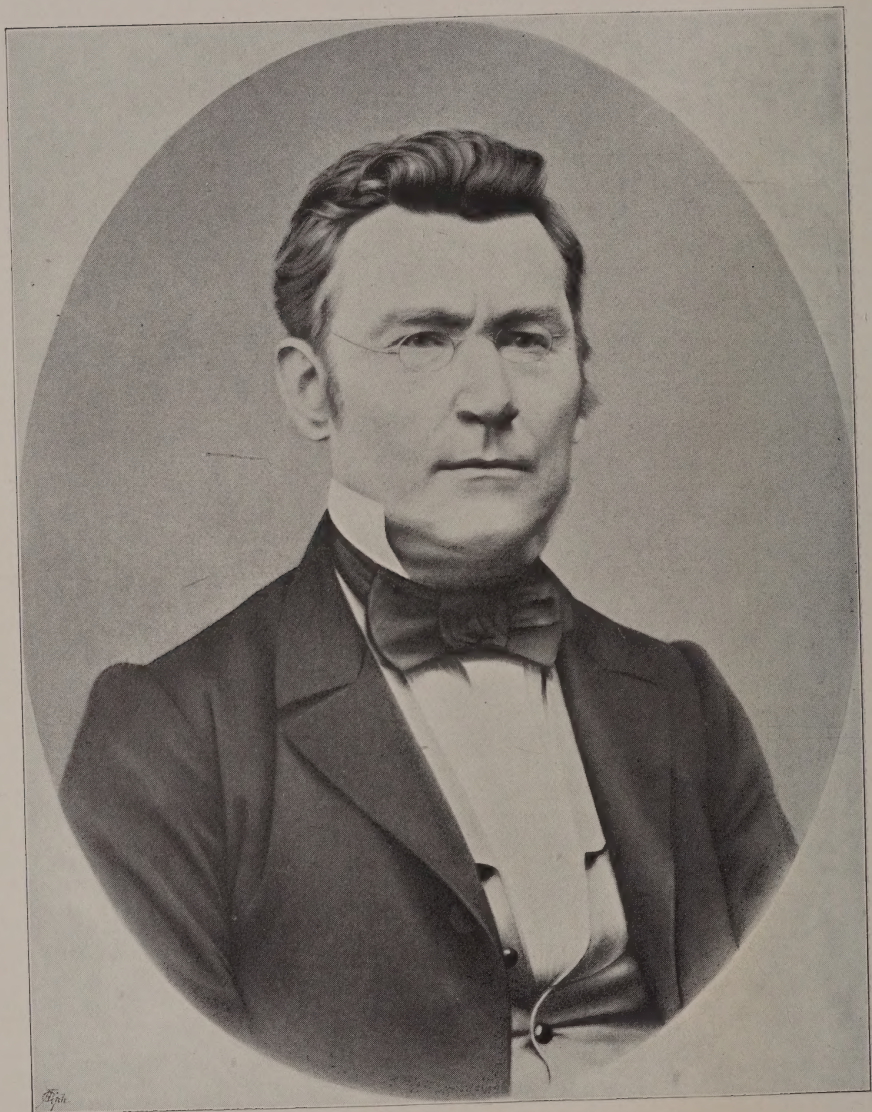

22900435402

WELLCOME LIBRARY
General Collections
M
8664

509 g

JØRGEN CHRISTIAN SCHIØDTE

Schiöde

C. C. A. GOSCH

JØRGEN CHRISTIAN SCHIØDTE

ET BIDRAG TIL
NATURVIDENSKABENS HISTORIE I DANMARK
I DET NITTENDE AARHUNDREDE

FØRSTE DEEL

KJØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHADEL'S FORLAG (F. HEGEL & SØN)
FR. BAGGES BOGTRYKKERI

1898

OVERSIGT OVER INDHOLDET.

FORTALE	S. 1—4
---------------	--------

INDLEDNING.

FØRSTE AFDELING: UDSIGT OVER DET KONGELIGE NATURHISTORISKE MUSEUMS HISTORIE FRA 1796 TIL 1848.

FØRSTE AFSNIT: 1796—1820. Naturvidenskabernes Stilling i Danmark ved Slutningen af det attende Aarhundrede; Naturhistorie-Selskabet. Forhandlinger om Oprettelsen af et Kongeligt naturhistorisk Museum. Nedsættelsen af en Commission under Hertugen af Augustenborgs Forsæde. Dennes Henvendelse til Universitetet. Prof. Wads Erklæring og Consistoriets Svar. Det besluttes at oprette en af Universitetet uafhængig Institution. Erhvervelsen af Holmskiolds, Søren Abildgaards, Spenglers og Naturhistorie-Selskabets Samlinger. Prof. Wad og H. S. Holten; den Sidstes Død. I. C. H. Reinhardts Ansættelse; hans Forelæsninger ved Museet. Erhvervelsen af den Tønder-Lund-Sehestedtske Samling. Andre Forøgelser af Museets Samlinger. Vanskeligheder ved at finde et passende Locale. S. 7—41

ANDET AFSNIT: 1821—1829. Museets Flytning til Lerches Palais i Stormgade. Strid mellem Wad og Reinhardt om den Spenglerske Conchyliesamling. Reinhardts Plan for Museet. P. C. Wøldikes Fuglesamling. Dal Borgos Indsamlinger i Brasilien. Andre Forøgelser. Holbølls Samlervirksomhed i Grønland. Westermanns Forhold til Museet. Museets Benyttelse; dets mangelfulde Tilstand

II

og slette oeconomicke Forhold. Naturhistorie-Selskabets Skrifter. Kjøbet af Lerches Palais. Manglerne ved Museets Administration; Bestræbelser for at faae dem afhjulpne . . S. 41—72

TREDIE AFSNIT: 1829—1842. Organisationsplanen af 1829. Directionens Sammensætning. Besættelsen af den faste Assistentpost. C. Pingel og H. Beck ansættes som Assisterter. Wads Død; Fordelingen af hans Gage. Museets Tilstand og Tilvæxt. Anlæg af en palæontologisk Samling og af en særegen grønlandsk Samling. Benyttelsen af Geirfugleskind som Byttemateriale. Arbeider i Museet. Mangel paa Bøger. Museets Budget og Oeconomi. Lehmanns Administration af det Brockske Legat. Museets Administration; Reinhardts Mangel paa Evne til at udfylde Pladsen som administrerende Embedsmand. Stiftelsen af Naturhistorisk Forening. Henrik Krøyers og I. C. Schiødtes Ansættelse ved Museet. Jonas Collins Indflydelse. Forberedelse af en Reform i Museets Bestyrelse. Grev Vargas Bedemars Indstilling. Kgl. Resolution af 15. Juni 1842; Reinhardt ansættes som Overinspector, Pingel, Beck og Krøyer som Inspectorer, Schiødt som Underinspector . . S. 72—113

FJERDE AFSNIT: 1842—1845. Reformen i Museets Administration. Delingen af den zoologiske Afdeling. Forretningsgangen ved Museet; Forhandlinger paa Inspector-møderne. Spørgsmaalet om en ny Organisationsplan; Inspectorernes Betænkninger desangaaende. Museets Locale; dets Mangler og uheldige Benyttelse. Misstemning mellem Reinhardt og Holbøll. Museets Forøgelse; A. S. Ørstedes Reise til Vestindien, Schiødtes Reise til Sydeuropa og Galathea-Expeditionen. De oeconomicke Forhold ved Museet og den ved samme udfoldede videnskabelige Virksomhed. Reinhardt faaer sin Søn til Medhjælper. Reinhardts Død S. 113—146

FEMTE AFSNIT: 1845—1848. Pingel constitueres som Overinspector. Krøyers Ansøgninger afslaaes; hans Qualificationer. Hans Forslag om at dele Museet i to jævnbyrdige Afdelinger, en mineralogisk og en zoologisk. Spørgsmaalet om en Fordeling af Museets zoologiske Deel efter mere videnskabelige Principer. Krøyer faaer Gage. Christian VIII paa lægger Indførelsen af en reent videnskabelig Inddeling af Museets zoologiske Samlinger. Krøyers Fortjeneste af denne Reform. P. W. Lunds Indsamlinger i Brasilien. Localets Utilstrækkelighed. Museets Budget. Den yngre Reinhardts Ansættelse. Dødsfald blandt Directionens Medlemmer. Museet som zoologisk Institution S. 147—173

ANDEN AFDELING: BEMÆRKNINGER OM NATURHISTORIENS,
ISÆR ZOOLOGIENS, VILKAAR OG DYRKELSE I DANMARK
I SLUTNINGEN AF DET ATTENDE OG FØRSTE HALVDEEL AF
DET NITTENDE AARHUNDREDE.

Naturhistoriens Stilling ved Universitetet. Lehnsgreve Moltkes Interesse for Naturvidenskabernes Fremme. I. C. H. Reinhardts Ansættelse som Professor i Zoologi. Universitetets zoologiske Samling. Japetus Steenstrup bliver Reinhardts Efterfølger. Examen i Zoologi for Medicinere. Eschrichts anatomisk-physiologiske Museum. Lærerposter i Zoologi ved andre Statsinstitutioner. Naturhistorie-Selskabet. Naturhistorisk Forening; dens Stiftelse og første Medlemmer. Dens Samlinger og Virksomhed. Foreningen skifter efterhaanden Character; Steenstrups Indflydelse i denne Retning. Andre naturhistoriske Foreninger. Private Samlere. Grosserer Westermann. P. W. Lund. Paul Baggesen. Modsætningen mellem saakaldt genial Intuition (Japetus Steenstrup) og Videnskabens legitime Methode. . S. 174—202

I. C. SCHIØDTE.

FØRSTE CAPITEL: 1815—1841.

Schiødtes Barndom og første Ungdom. Lærervirksomhed ved Borgerdydsskolen. Bekjendtskab med Chr. Drewsen, Schouw, H. Beck, Westermann og Krøyer. Studier og Excursioner. Stiftelsen af „Naturhistorisk Tidsskrift“. Schiødtes første litteraire Arbeider. Jonas Collins virksomme Interesse for Krøyer og Schiødte. Schiødte faar af Landhuusholdningsselskabet Understøttelse til faunistiske Reiser. Hans Skildring af de naturhistoriske Forhold i Danmark i et Brev fra Foraaret 1839. Hans Plan til et stort Værk over Danmarks entomologiske Fauna. „Genera og Species af Danmarks Eleutherata“. Udenlandske Videnskabsmænds Domme om dette Arbeide. Planer til andre Arbeider. Vanskeligheder ved at publicere i Udlandet. Schiødtes Forelæsninger ved Veterinairskolen. S. 205—236

ANDET CAPITEL: 1842—1844.

Schiødtes Ansættelse ved det Kongelige Naturhistoriske Museum. Insectsamlingens forsømte Tilstand. Schiødtes Bestræbelser for at hidføre bedre Tilstande.

IV

Reinhardts Beklagelse over „Entomologernes Eensidighed“. Schiødte faaer Gage ved Museet. Den skandinaviske entomologiske Forening. Schiødtes paatænkte Disputats. Hans Optagelse i Videnskabernes Selskab. Modsætningen mellem Reinhardt paa den ene Side og Krøyer og Schiødte paa den anden. Characteristik af de to forskjellige Retninger; Naturvidenskab og Naturphilosophi. Steenstrup som Videnskabsmand. Hans Skrifter om Generationsvexlen og om Tørvemoserne. Schiødtes litteraire Virksomhed ... S. 237—269

TREDIE CAPITEL: 1845—1848.

Schiødtes Udenlandsreise. Hans Indtryk af Berlin og Berlinerne; Prof. W. F. Erichson. Besøg i Stettin. Ophold i Halle, Leipzig, Dresden, Wien; Bekjendtskab med tyske Entomologer. Excursioner i de Krainske Alper; Huledyr. Ophold i Rom; Deeltagelse i Kunstnerlivet. Excursioner og Studier paa Sicilien og i det sydlige Calabrien. Hjemreise over Frankrig; Pariser-Museet. Schiødtes sydeuropæiske Indsamlinger. Hans Planer til en Fortsættelse af „Genera og Species“. Steenstrups Ansættelse som Professor; hans Skrift om Hermaphroditismen. Schiødtes Udnævnelse til Inspector; hans Redegjørelse for sin Virksomhed ved Museet. Forøgelser af den entomologiske Afdeling. Galathea-Samlingen; den Colsmannske Samling. Afdelingens Locale udvides S. 270—298

FJERDE CAPITEL: 1848—1851.

MUSEETS STILLING I 1848. Planer om en Sammen-smeltning af Universitetets naturvidenskabelige Samlinger og det Kgl. naturhistoriske Museum. Publicums Opfattelse af Universitetet som havende Monopol paa Videnskabelighed. Hindringerne for en tilfredsstillende Samvirken mellem Universitetsprofessoren i Zoologi og Museets Inspectorer. Steenstrups Personlighed. Schiødtes paatænkte Indlæg imod Museernes Forening. Skridt fra Universitetets Side til Forberedelse af Foreningen. Steenstrups og Forchhammers Indsættelse i Directionen for det Kgl. Museum. Det Ydmygende for Krøyer og Schiødte i denne Ansættelse; deres kølige Holdning overfor Steenstrup. Monrads Samtale med Schiødte. Steenstrups Herskesyge S. 299—316

SCHIÖDTES DANSKE SAMLING. Schiødtes Tilbud om at overdrage Museet sin private Insectsamling. Gunstige Erklæringer af Drewsen, Stæger, Westermann og Steenstrup

om Samlingens Værd. Lehmanns Bemærkninger herom. Steenstrup og Forchhammer bringe Schiødtes Planer til at strande. Madvig bliver Cultusminister. Sagen stilles foreløbigt i Bero S. 316—332

SCHIÖDTES ANDRAGENDE OM AT HOLDE FORELÆSNINGER. Schiødte andrager om at holde Forelæsninger ved Museet. Directionens Erklæring herom. Spørgsmaalet om Schiødtes Ansættelse ved Universitetet. Planen truer med at strande. De naturvidenskabelige Professorers Indstilling til Consistorium. For at opnaae Ansættelse maa Schiødte give Afkald paa Understøttelse til faunistiske Reiser. Betydningen af Schiødtes Ansættelse som Docent S. 333—342

SCHIÖDTE OG MADVIG. Samtale og Brevvexling mellem dem. Schiødte gjør Rede for sit Syn paa Videnskaben i Modsætning til Steenstrups S. 342—359

FORHOLDENE VED MUSEET 1849—1851. Sagen om en Gave af Insecter til Westermann. Directionen giver Schiødte en Ordre, som han vægrer sig ved at efterkomme. Hans udførlige Skrivelse desangaaende. Ordrens Gjentagelse og Oplæsning ved et Inspector møde. Schiødtes Klage til Ministeriet. Directionens Erklæring desangaaende, som Schiødte ikke faaer Leilighed til at imødegaae. Directionens Forsøg paa at reducere Inspectorerne til blotte Assistenten. Ministeriet giver Directionen Medhold i Sagen angaaende Westermann. Schiødte udbeder sig detailleret Instrux, som han aldrig faaer. (S. 359—396). — Sagen om Ansvar. Directionen forlanger Erklæringer af Inspectorerne om hvorledes de opfatte deres Forhold til de dem betroede Samlinger. Den tilfældige Grund til dette Forlangende. Schiødtes kortfattede Betænkning. Krøyers udførligere Votum; hans Protest mod, at Inspectorerne underordnes Universitetets Professorer istedetfor at være disse sideordnede. (S. 396—403). — Museets Mangel paa litteraire Hjælpemidler. Inspectorernes Andragende om Afhjælpning af denne Mangel. Directionen nægter at besvare dette Andragende paa sædvanlig Maade. Inspectorerne henvende sig directe til Ministeriet. Directionens Erklæring i den Anledning. Dens Klage til Ministeriet over Schiødte og Krøyer, som disse ikke faaer Leilighed til at imødegaae. Beskaffenheden af denne Klage. Ministeriet truer Schiødte og Krøyer med Afsked, hvis de ikke uvægerlig adlyde Directionen. (S. 403—420). — Localets Fordeling. Schiødte vægrer sig ved at afgive et af den entomologiske Afdelings Værelser. Directionen nægter ham særligt Locale til Fore-

læsninger. (S. 421—423). Den entomologiske Afdelings ringe Indtægter. Schiødte andrager om et Tilskud. Directionens Forsøg paa at blande sig i Bestyrelsens Detail. (S. 423—427). — Trangen til Bøger. Directionen vil afgjøre alle Anskaffelser. Inspectorernes Protest herimod. (S. 427—429). — Christian den Ottendes particulaire Samlinger. Deres Afgivelse til Statens Museer. Strid i Directionen i den Anledning. Lehmann kræver det Hele for det Kgl. Museum; hans Separatvotum. Steenstrups og Forchhammers Betænkning. Pingel vægrer sig ved at tiltræde den. (S. 430—437). — Gageforholdene ved Museet. Becks Afskedigelse. A. S. Ørstedes Ansøgning om den ledige Post afslaaes. Beskaffenheden af Directionens Erklæring herom. Lehmann udtræder af Directionen. Skylden for dennes Optræden mod det Kgl. Museum og specielt mod Krøyer og Schiødte maa tilskrives Steenstrup. (S. 437—443) S. 359—443

SCHIÖDTES LITERAIRE VIRKSOMHED 1848—1851. Hans Kritik af Steenstrups Optræden i Videnskabernes Selskab og af hans Meddelelse om Brachiopodernes Stilling i Systemet. Steenstrups Svar; dets Publication i Beretningen om de skandinaviske Naturforskeres Møde i Kjøbenhavn 1847. Schiødtes Gjensvar. Hvorfor dette aldrig udkom uden i Separataftryk. Schiødtes forgjæves Forsøg paa at faae det optaget i Beretningen om Naturforsker mødet i Stockholm 1851. Andres Kritik af Steenstrups Arbejder; Steenstrups Svar herpaa. Schiødtes Værk over de Krainske Huledyr; dets Optagelse i Tydskland og i England. S. 444—464

SCHIÖDTES DOCENTVIRKSOMHED VED UNIVERSITETET. Entomologiens vanskelige Stilling som Lærefag. Schiødtes exceptionelle Stilling ved Universitetet. Forsøg paa at afbryde hans Docentvirksomhed. Hans Henvendelse til Prof. H. N. Clausen og dennes Optræden i Sagen. Consistoriums Skrivelse til Ministeriet. Madvig træder tilbage som Minister. S. 464—472

Schiødtes faunistiske Reiser. Collin skaffer ham Understøttelse fra Landhuusholdningsselskabet. Hans Ægteskab og personlige Forhold. Hans Tilbageblik paa den i Capitlet skildrede Periode af hans Liv S. 472—473

FEMTE CAPITEL: 1852—1859.

Forholdene efter Madvigs Udtrædelse af Cultusministeriet. Valget af en Archivar i Videnskabernes Selskab; Schiødte og Madvig concurrere om Posten. Schiødtes

Optræden i den Vaupellske Sag. (S. 474—480). — Forholdene ved Museet. Dr. Pingels Død. Inddragelsen af Overinspector-Embedet. Directionen (Steenstrup og Forchhammer) tiltager sig Forsædet ved Inspectormøderne. L. H. Olufsen ansættes som Inspector. O. Mørchs Ansøgning afslaaes. Den stadige Mangel paa Bøger. Krøyer, Schiødte, Reinhardt og Olufsen udnævnes til Professorer. Steenstrup indblander sig i den entomologiske Afdelings særlige Anliggender. Bedring i Forholdene. Fr. Meinerts Arbejde paa Museet. Samlingens Forøgelse. Indlemmelsen af Galathea-Expeditionens entomologiske Udbytte. Christian VIII's Samling. Schiødtes Museumsvirksomhed og Samlereiser. Hans Henvendelse til Cultusministeriet om fornyet Understøttelse til faunistiske Reiser. Directionen foranlediger Sagen sendt til Indenrigsministeriet; Steenstrups Forsøg paa ogsaa at blande sig i dette Anliggende. Bevillingen gives. Schiødtes Indberetninger til Indenrigsministeriet; hans Skrift „Til Forsvar for nyttige Dyr“. (S. 480—493). — Schiødtes Docentvirksomhed. Vanskeligheder ved at faae Locale. Forelæsningerne holdes i hans Hjem. Hans Ønske om fastere Ansættelse ved Universitetet. Hans Gage forhøies. Schiødte overtager Forelæsningerne i Zoologi for Forstmændene og for Monradisterne. (S. 493—499). — Schiødtes videnskabelige Production. Arbeidet „Om Corotoca og Spirachta“. Hans Plan om at udgive det i England strander ved Dr. Wallichs Død. Udsigt over Grønlands Land-, Ferskvands- og Strand-Leddedyr. Undertrykkelsen af „Naturhistorisk Tidsskrift“. Steenstrups og Madvigs Skyld i denne Forholdsregel. Dens hæmmende Indflydelse paa Schiødtes litteraire Production. Overtroen paa Steenstrups Genialitet og Fortjenester fæstnes ved Undertrykkelsen af al Kritik. Schiødtes Forhold til tyske Colleger. (S. 499—509). — Schiødtes personlige Forhold. Hans Hjem paa Svanemosegaard. Hans Kreds af Venner og Elever. Hans Reise til England 1853. Hans Bestræbelser for at faae mere Tid til videnskabeligt Arbejde. Hans eget Syn paa denne Livsperiode. (S. 509—512) S. 474—512

FORTALE.

At det vilde tilfalde mig engang at skrive I. C. SCHIØDTES Biographi, var en Tanke, som ikke unaturligt affødtes af min Beskæftigelse med Danmarks zoologiske Literatur. Hovedøiemedet med mit Skrift om dette Emne var at udvikle og begrunde hvad jeg ansaae for de rette Grundsætninger for Studium og literair Virksomhed paa Naturvidenskabens, særligt Zoologiens, Omraade, hvilket jeg tilstræbte dels ad theoretisk Vei ved Betragtninger over Naturvidenskabens og særligt den zoologiske Videnskabs Væsen som saadan, dels ad practisk Vei gennem kritisk Paaviisning af Sammenhængen mellem de foreliggende Arbeiders Beskaffenhed og vedkommende Forfatteres Arbeidsmaade. Jo mere levende denne Opgave interesserede mig, desto naturligere maatte Ønsket opstaae hos mig om at see den Mands Gjerning, som mere end nogen Anden i Danmark har kjæmpet for den sande Videnskabeligheds Sag — men hvis Bestræbelser vare saa langt fra at undgaae Miskjendelse — fremstillet for Efterverdenen i dens rette Lys. Dette var imidlertid en Opgave, som udkrævede ikke blot Kjendskab til Begivenhederne i Schiødtes Liv og en rigtig Opfattelse af hans eget Syn paa dem og paa sin egen Virksomhed, men desuden en meget betydelig Anvendelse af Tid og Arbeide; og naar jeg besluttede mig til selv at paatage mig den, var det væsentligt fordi det ikke kunde undgaae mig, at jeg var den Eneste af hans Disciple, der var saa uafhængigt stillet som den maatte være, der skulde gjøre det.

I een Henseende vare Omstændighederne ikke ret gunstige, nemlig forsaavidt som jeg levede i Udlandet* og kun havde Leilighed til personlig at conferere med Schiødte under mine ikke hyppige Ophold i Danmark; men der var dengang ingen Udsigt til, at jeg i nogen nær Fremtid vilde komme til at lægge Haand paa Værket, og jeg meente at have god Tid til at indsamle Materiale. Desværre gik denne Forventning ikke i Opfyldelse, og da jeg i Slutningen af 1883 kom til Kjøbenhavn udtrykkeligt for endnu engang at see min kjære gamle Ven og Lærer, sloge hans Kræfter ikke mere til for i nogen Udstrækning at besvare de Spørgsmaal, jeg gjerne vilde gjøre ham, og han maatte for det Meste indskrænke sig til at henvise mig til den store Samling af Breve og Documenter, saavel originale som Afskrifter, som han ikke længe før havde faaet ordnet, og med hvilke han havde taget den Bestemmelse, at de efter at være blevne benyttede for mit Øiemed skulde opbevares paa det Store Kongelige Bibliothek, saavidt de egnede sig dertil. Følgen var, at jeg med Hensyn til nogle Puncter ikke modtog saa udførlig Underretning, som jeg kunde have ønsket, men disse Puncter ere hverken talrige eller af særlig Vigtighed, om end ikke uden Interesse. Righoldigt som det Materiale var, der saaledes stod til min Raadighed, forøgedes det endnu betydeligt ved velvillige Meddelelser fra mange Sider, navnlig ved Breve, flere Hundrede i Tallet, skrevne af Schiødte til Forskjellige, hvilke stilledes til min Afbenyttelse, for det Meste med den Bestemmelse, at de skulde indlemmes i den Schiødteske Brevsamling. I fuldt saa høi Grad øgedes Materialet ved den beredvillige Imødekommen, som jeg mødte hos næsten alle de Autoriteter, til hvilke jeg henvendte mig om Tilladelse til at benytte de under dem sorterende Archiver. En meget vigtig og af mig høilig apprcieret Kilde til Oplysning aabnedes derved, at den daværende Cultusminister, Kammerherre J. F. SCAVENIUS, foranledigede, at det forrige Kongelige naturhistoriske Museums Archiv fra 1796 til 1848, hvilket indtil da ikke havde været tilgængeligt paa en Maade, der kunde tilfredsstille den historiske Forsknings Tary, blev overført til Rigsarchivet, hvor det nu frit kan benyttes. Det havde oprindeligt ikke været min Hensigt

at omhandle dette Museums Historie undtagen forsaavidt angik Schiødtes Forhold dertil; men under Omstændighederne fandt jeg, at det var min Skyldighed at bearbejde dette store hidtil ubenyttede Materiale saa fuldstændigt som jeg kunde, hvortil jeg neppe vilde faae en bedre Leilighed. Resultatet foreligger i første Afdeling af min Indledning, og denne er derved voxet til et Omfang, som rimeligviis vil forekomme Nogle uforholdsmæssigt. Jeg haaber imidlertid, at de, som interessere sig for Videnskabens Historie i Danmark, dog maaskee ville vide mig nogen Tak derfor.

At dette Skrift først nu har kunnet blive færdigt til Offentliggjørelse, skyldes et Sammenstød af forskjellige Omstændigheder. Paa Grund af mine officielle Functioner varede det mere end to Aar efter Schiødtes Død, førend jeg kunde besøge Kjøbenhavn for at gjøre mig nærmere bekendt med hans skriftlige Efterladenskab og lægge en Plan for dets Benyttelse; Afskrivning og Uddrag af de talrige Breve og andre Actstykker, som jeg ikke ansaae det for tilraadeligt at bringe til England, men hvis Indhold jeg havde Brug for, saavel som det nødvendige Arbeide i Archiver osv., medtog lang Tid og nødvendiggjorde gjentagne Besøg i Kjøbenhavn. Endelig blev Udarbeidelsen afbrudt dels af flere Reiser, paa hvilke jeg ikke kunde medføre mit Materiale, dels af andre Arbeider, som optog overmaade meget længere Tid, end jeg kunde forudsee, da jeg paatog mig dem, særligt mit Skrift om de danske Nordhavsexpeditioner i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, som først udkom i Efteraaret 1897 istedetfor, som først paa-tænkt, i 1895.

Ingen Umage er bleven sparet med Hensyn til Verificationen af de anførte Kjendsgjæringer, hverken i Retning af Nøiagtighed eller i Retning af Fuldstændighed. I denne Henseende har det ikke været til Skriftets Fordeel, at det har maattet udarbeides langt fra de originale Kilder efter Afskrifter og Uddrag, og jeg er derfor naturligviis forberedt paa, at en eller anden mindre Unøiagtighed har indsneget sig og er forbleven uopdaget. Dog troer jeg ikke at have nogen Anledning til at frygte, at noget Factisk vil komme for en Dag, som i nogen Henseende

væsentligt vil modificere min Fremstilling, afseet fra saadanne Tilfælde, hvor Adgangen til nærmere Oplysning ligefrem har været mig nægtet.

Sluttelig maa jeg herved udtale min hjertelige Tak til alle dem, som ere komne mig imøde med Meddelelser eller med Hjælp i mine Efterforskninger, og særlig til Hr. Cand. mag. JONAS COLLIN og Hr. Cand. phil. L. LUND, som i Forening velvilligst have besørget Udgivelsen i min Fraværelse fra Trykkestedet. Uden deres i saa høi Grad samvittighedsfulde og af kjærlig Erindring om vor fælles Lærer ledede Medvirken vilde det neppe have været mig muligt at faae dette Skrift frem i en tilfredsstillende Form.

London, August 1898.

C. C. A. Gosch.

INDLEDNING

UDSIGT OVER DET KONGELIGE NATURHISTORISKE MUSEUMS
HISTORIE SAMT ZOOLOGIENS VILKAAR I DANMARK
1796—1848

FØRSTE AFDELING.

UDSIGT OVER DET KONGELIGE NATURHISTORISKE MUSEUMS HISTORIE FRA 1796 TIL 1848*).

FØRSTE AFSNIT. 1796—1820.

Blandt de Foranstaltninger, som bleve truffet af den danske Regjering i Løbet af det attende Aarhundrede til Oplysningens Fremme, fortjene dens Bestræbelser til Bedste for Naturvidenskabernes Studium at nævnes med særlig Roes. I Danmark, som andensteds, vare de fleste af Naturvidenskabens Grene oprindeligt blevne dyrkede som Hjælpefag for Lægevidenskaben, og det var først i det attende Aarhundrede, at de begyndte at emanciperes fra denne beskedne Stilling, efterhaanden som man fik Øje for deres Betydning ogsaa for andre practiske Virksomheder. Det var dette Hensyn, som var bestemmende for de første Skridt, som toges i Danmark, for at opbølge Studiet af Naturvidenskaberne og særligt den egentlige Naturhistorie. Det varede imidlertid ikke længe, førend det almindeligt erkjendtes, at disse Videnskaber dannede selvstændige Led af den menneskelige Viden og havde Krav paa Opmærksomhed og Understøttelse som saadanne. At Studiet af Naturhistorien ikke havde Plads i det oprindelige Program for Universitetets Virksomhed, uden netop som Hjælpefag for Lægevidenskaben, laae i Sagens Natur, men at det burde indlemmes deri som

*) Denne Fremstilling er grundet paa Museets Archiv, af hvilket den ældre Deel, indtil 1. Juni 1848, nu opbevares i Rigsarchivet.

et uafhængigt Element, derom kunde der efter dets hurtige Udvikling i det attende Aarhundrede, Linnés og Buffons Periode, ikke længe være Tvivl. Ikke destomindre er det en Kjendsgjerning, at Kjøbenhavns Universitet — hvilke nu end Grundene vare — hverken af egen Drift gjorde Noget for at tilfredsstille de Krav i Retning af Naturvidenskabernes Dyrkelse som saadanne, som Videnskabens Udvikling og Tidens Aand stillede til Landets centrale Institution for de intellectuelle Interesser, eller godvilligen mødte de Opfordringer og Paalæg, som Regjeringen lod udgaae til det. Vel var Universitetet ligesaa fuldt som andre Institutioner den kongelige Magtfuldkommenhed underkastet, men denne udøvedes, som bekjendt, i det Hele med megen Moderation og Hensynsfuldhed, og da Universitetet var uafhængigt i Bestyrelsen og Anvendelsen af sine anseelige Midler, var det — om der end i begge Retninger kunde være god Grund til Dadel — dog ikke let at møde et Foregivende fra Universitetets Side om, at det manglede Penge til dette eller hiint. Ligeoverfor den Stagnation, som i hiin Periode characteriserede Universitetsforholdene, havde Regjeringen derfor neppe nogen anden lempelig Udvej, end den, man valgte, nemlig Oprettelsen af nye, af Universitetet uafhængige Instituter, som kunde tjene hine Formaal. Saadanne vare den først af OEDER bestyrede botaniske Have ved Amalienborg (siden 1778 ved Charlottenborg) og Institutet paa Charlottenborg til Bedste for Zoologien, Mineralogien og Oeconomien. Under Struensees Regimente blev dette sidste igjen nedlagt og dets Samlinger overdragne Universitetet, medens Haven, maaskee som forberedende Skridt til dens Indlæggelse under Universitetet, undergaves en Universitetsprofessors Bestyrelse. Disse Skridt toges ingenlunde, som man har foregivet, fordi det skulde have viist sig, at saadanne Instituter ikke kunde udvikle en frugtbar Virksomhed uden Forbindelse med Universitetet; en saadan Paastand vilde mangle al Berettigelse; ikke heller vare de begrundede i nogen Mangel paa Interesse fra Struensees Side for Naturvidenskaberne, hvilke han tvertimod ønskede at fremme. Sagen var utvivlsomt, at Struensee, der med alle sine Feil var en oplyst Mand, saavel-

som mange Andre med ham, erkjendte Naturhistoriens store Betydning som Videnskab og den deraf følgende Nødvendighed af, at den Virksomhed, der udøvedes af Landets videnskabelige Højskole, fuldstændiggjordes ved denne Videnskabs Optagelse deri som selvstændigt Led. Han — og Andre — vare desuden af den Overbevisning, at det var den gode Villie, snarere end Midlerne dertil, som manglede Universitetet; og at dette — ialtfald med nogen Hjælp, der jo ogsaa tilstodes i Skikkelse af Professorgager — meget vel var istand til at gjøre, hvad der udfordredes. At det var Struensees Agt at gennemføre, at Naturhistorien fik den selvstændige Stilling ved Universitetet, som den burde indtage, fremgaaer klart af Alt, hvad der vides derom, og at han vilde have sat det igjennem, hvis han var bleven ved Magten, derom er der ingen Grund til at tvivle; men hans Fald standsede uheldigviis denne gode og vigtige Reform, efter at en Begyndelse netop var bleven gjort ved BRÜNNICHs Udnævnelse til Professor og ved Oprettelsen paa kongelig Befaling af et naturhistorisk Museum ved Universitetet. Paa denne Grundvold kunde der ved Anvendelse af behørig Midler efterhaanden være bleven udviklet et Studium af Naturhistorien ved Universitetet. Men ligesom Brünnich i sin Professorstilling vedblivende holdtes udenfor det egentlige Professor-Corpus, saaledes vedblev Naturhistorien at være et Universitetet paaklæbet, ikke indpodet Paahæng, der fuldstændig forsømtes, da Brünnich kaldtes til anden Gjærning.

Blandt Publicum var der kun een Mening om det Beklagelige i Universitetets Forsømmelse af Naturhistorien, og denne gav sig Udslag i Dannelsen af *Naturhistorie-Selskabet* i 1789, med det Formaal ad privat Vej at tilvejebringe Betingelserne for Udviklingen af et videnskabeligt Studium af Naturhistorien i Danmark og den almindelige Dannelses Paavirkning deraf*). Men hvor store og roesværdige end de Anstrængelser vare, som gjordes af dette Selskab, lammedes de dog af Mangel paa Penge, idet det navnlig med Hensyn paa Samlingerne snart viste sig, at der ved private Bestræbelser ingenlunde kunde

*) Gosch, Danm. Zool. Lit. II. 1. p. 508 ff.

udrettes Tilstrækkeligt. Det var vistnok i Erkjendelse heraf, at den fortjente Zoolog og Veterinair P. C. ABILDGAARD, som alt ved den af ham grundede Veterinairskole havde givet den videnskabelige Zoologi et Tilhold der, og som havde været meget virksom ved Stiftelsen af Naturhistorie-Selskabet, benyttede sin Adgang til indflydelsesrige Mænd for at bevirke, at Regjeringen atter optog denne Sag og oprettede et nyt Naturhistorisk Museum, som kunde danne et Centrum for Studiet. Til den Ende bragtes det i Forslag at udnævne en Commission, og til de foreløbige Forhandlinger herom mellem dem, der interesserede sig for Sagen, hører et paa Tydsk skrevet, af den daværende Hertug af Augustenborg annoteret Memorandum uden Underskrift eller Dato, som findes i Museets Archiv og ikke er uden Interesse. Det lyder saaledes:

„1. —Nicht alle dem Könige gehörige Sammlungen könnten „dem Museo einverleibt werden, wenigstens nicht ganz. Dahin „rechne ich die Thierskelette und Präparaten Sammlung der „Veterinairschule, und die botanische Sammlung des botanischen „Gartens, auch einen Theil der Sammlung der Universität, kurz „solche Sammlungen, die zu deren Vorlesungen nothwendig „und täglich gebraucht werden. Jetzt könnte wohl bloß die „Rede von der nun dem Könige gehörigen Sammlung des ver- „storbenen Geheimeraths Holmskiold, der Naturaliensammlung „in der Kunstkammer und allenfalls von den Sammlungen, die „vom Könige der Universität nicht geschenkt seyn möchten, aber „mit ihrer Sammlung jetzt aufbewahrt werden, seyn. Ob von „der eigentlichen Universitätssammlung auch die Rede seyn „kann, vermag ich nicht zu beurtheilen. Sollte das der Univer- „sität entbehrliche aus dieser Sammlung mit dem Museo ver- „einigt werden können, und die Prachtstücke, die bey den „Vorlesungen nicht zu gebrauchen sind, von derselben ab- „gegeben werden können, so wäre es billig dasz die Universität „Sammlung aus dem Museo wieder ergänzt würde in dem Falle „daz in einem oder dem andern Fache die nötigen [sic] Stücke „zur Demonstration mangeln sollten.

2. „Das Museum müsste das Eigenthum des Königs ver- „bleiben und nicht nach einem der Universität gehörigem Ge-

„bäude gebracht werden, und es müsste die Commission darauf
 „bedacht sein dem Könige nicht nur vorzuschlagen wo das
 „Museum am besten aufgestellt werden könnte, wie es zum
 „gemeinnützigem Gebrauche einzurichten wäre, und wo die
 „Fonds sowohl zu der ersten Einrichtung als auch zur Unter-
 „haltung und beständigen Aufsicht herzunehmen wären, sondern
 „auch wie für die Sicherheit gesorgt werden könnte, und wie
 „die jährliche (sic) an der Rentekammer abzugebende Rechnung
 „über Abgang und Zugang, Einnahme und Ausgabe zweckmässig
 „und zur vollkommenen Beruhigung dasz nichts von diesen kost-
 „baren Sammlungen verlohren gehe, abgelegt werden könnte.

3. „Ob die Aufsicht über das Museum dem jedesmaligen
 „Kunstverwalter oder einem besonderen vom Könige zu loh-
 „nenden Director anzuvertrauen sey, würde ein Gegenstand der
 „Deliberation der Commission seyn müssen. Dasz der Pro-
 „fessor der Naturgeschichte bey der Universität diese Aufsicht
 „ex officio haben sollte, würde ich für bedenklich halten ¹⁰
 „weil dadurch leicht in der Zukunft Gelegenheit gegeben werden
 „könnte die Sammlung als Eigenthum der Universität anzusehen
 „und sie einem gemeinnützigen Gebrauche und dem Könige zu
 „entreissen, auch weil es, zweitens, leichter ist mit einem Kunst-
 „verwalter oder Director, wenn er seine Pflichten nicht erfüllt,
 „als mit einem Professor der Universität fertig zu werden.“

Til det første Stykke har Hertugen paaskrevet: „Diesem
 „könnte ich bey[stimmen] doch mit der Einschränkung, dasz
 „die Universitätssammlung dem Museum gleichfalls einverleibt
 „würde, dasz in dem Local des Museum eine eigens abgesonderte
 „zu Vorlesungen bestimmte Sammlung [ulæseligt] sey, und dasz
 „diese Vorlesungen die vielleicht nicht einzig für Studenten be-
 „stimmt seien und von diesen besucht werden dürften“ . . .
 Noten er ufuldendt og atter overstreget. Jeg har desværre
 forsømt at forsøge paa at faae Haandskriften i dette Memoran-
 dum identificeret. Det er vistnok skrevet af en Dansk, og det
 skulde ikke undre mig, om det var Abildgaard. Andre Oplys-
 ninger om de forberedende Skridt har jeg ikke fundet.

Kronprinds Frederik maa være bleven vunden for Sagen,

thi under 27. Maj 1796 udstedtes et kongeligt Commissorium saalydende:

„Vi Christian den Syvende, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug i Slesvig, Holsteen, Stormarn, Dithmarsken og Oldenburg:

„Vor venlige Hilsen og hvad Vi ellers formedelst Slægtskab „mere kjærligt og got [sic] formaaen, samt vor synderlige Gunst! „Da Vi have fundet for godt, at et Museum for Naturvidenskabernes skal oprettes til offentlig Brug og Nytte, og at en „Commission i denne Henseende skal nedsættes, Saa er herved „Vor allernaadigste Villie og Befaling, at Eders Kjærlighed, „durchlaughtigste Fyrste, Vor elskelige, kjære Svigersøn, Hr. „Friderich Christian, Hertug til Slesvig, Holsteen, Sønderborg-Augustenburg, samt H. Geheimeraaderne, Grev Schimmelman „og Grev Reventlau sammentræde i en Commission til ovenmeldte Øyemeed, og ville Vi til den Ende have Eder bemyndigede til

„a) at bestemme dette Instituts Hovedøyemeed;

„b) at angive de Samlinger til Naturvidensskaben, som allerede haves, og for Fremtiden kunde benyttes af dette Institut,

„c) at foreslaae de Kongelige eller offentlige Bygninger og Værelser, som kunne bruges til at opstille og bevare Samlingerne,

„d) at undersøge hvilke reglementerede Fonds til Opsynet over Natural og Kunstsamlinger og deres Udvidelse nu allerede ere anviste og for Fremtiden vedvarende kunde bestemmes til nævnte Natural-Museum,

„e) at foreslaae Lemmerne til en Commission af Sagkyndige Personer, som udnævnes for nærmere at undersøge og fremlægge en Plan til Indretningen af et Natural Museum i Overeensstemmelse med de Midler, som dertil kan anvendes, og med Hensyn til det Øyemeed, som dermed tilsigtes.

„Vi forblive Eders Kjærlighed med særdeles Gunst tilgedan, og befale Eder samtlige Gud. Skrevet paa Vort Slot Friderichsberg d. 27 May 1796. Under Vor Kongelige Haand „og Segl. Christian R.

Af Commissionens Medlemmer repræsenterede HERTUGEN AF AUGUSTENBORG, der som bekjendt var Universitetspatron, vel nærmest den videnskabelige Side af Sagen, medens GREV REVENTLOW, der var Præsident i Rentekammeret, hvilket Omsorgen for Landets oeconomicke Opkomst paalaae, repræsenterede Hensynet til Naturvidenskabernes Nytte i denne Retning; GREV SCHIMMELMANN endelig var som Finantsminister ikke mindre paa sin Plads ved Overveielser af et Foretagende, der vilde kræve anseelige Udgifter. Senere, uvist naar, blev P. C. ABILDGAARD tilforordnet Commissionen som Medlem og Secretair, i hvilken sidste Post han efter sin Død, 1801, fulgtes af C. G. RAFN efter Commissionens eget Forslag (Marts 1802). Rafn døde i Slutningen af 1808 og fulgtes som Secretair af daværende Assessor M. C. G. LEHMANN. Om dennes Udnævnelse findes Intet i de Acter, jeg har havt under Hænderne, men hans Qvittering for Commissionens Archiv og det Brockske Legat er dateret 1. Febr. 1809. Selve Commissionen forstærkedes, uvist i hvilket Aar, men førend 1804, med daværende Overhofmarschal m. m. A. W. HAUCH, der som bekjendt med sin Stilling som Hofembedsmand forbandt fleersidig Virksomhed og navnlig en levende Interesse for Naturvidenskaberne, især Physik. Ved Hertugen af Augustenborgs Død i 1814 fulgte han denne som Præsides og forblev i denne Stilling til Commissionens Opløsning. Derimod opførte GREV Reventlow længe før sin Død at tage Deel i dennes Arbeide, uden som det synes formelt at udtræde.

Om Commissionens Arbeide i de første Aar haves nogen Oplysning i en Beretning, som C. G. Rafn har indført i dens ældste Journal, der først blev paabegyndt efter hans Ansættelse, samt i et originalt Memorandum, annoteret af Commissionens Medlemmer, sidst af Hertugen, hvis Noter ere signerede. Det sees heraf, at man efter en Tid blev enig om flere Puncter, hvis Hovedindhold er Følgende:

Commissionen meente, at man ved det nye Institut kun behøvede at tage Hensyn til Zoologien og Mineralogien, da der var sørget tilstrækkeligt for Botaniken ved den botaniske Have, men at denne sidste og det nye Museum dog, da de hørte under samme Videnskab, burde have fælles Overbestyrelse, i hvilken

Universitetets Patron burde have Sæde. Oprindeligt lød denne Henstilling paa, at „den, hvem Overopsynet med de videnskabelige Studier er betroet“, burde have Sæde i Bestyrelsen, men dette forandredes, som angivet. Hovedøiemedet skulde bestemmes at være „ikke blot i Almindelighed at befordre et grundigt Studium af Naturhistorien, i Særdeleshed Fædrelandets og dets Coloniers Naturhistorie, hos de Studerende, men tillige at udbrede „almeeennyttige naturhistoriske Kundskaber og Smag paa denne „Videnskab i den cultiverede Deel af Nationen“, hvortil føies, at en saadan Institution vilde være „en Ziir for Rigets Hovedstad“. I Nærheden af denne Institution burde indrettes en Læsesal til Forelæsninger, til Brug for hvilke en saakaldt Characteursamling burde anlægges; endvidere burde der være en Samling af physiske Instrumenter, et chemisk Laboratorium og en dertil hørende Læsesal. Samlingerne burde til visse Tider være aabne for enhver Lysthavende, dog med tilbørlige Forsigtighedsforholdsregler. Som anvendelige Elementer til Dannelsen af det nye Museum, der skulde benævnes Det Kongelige Museum for Naturvidenskaberne, anføres de paa Kunstkammeret opbevarede Naturalier, den Holmskioldske Samling (af Mineralier), samt Universitetets Samling. Locale, meente man, kunde indrettes i en Deel af den afbrændte Slotsbygning (hvor nu Thorvaldsens Museum staaer). Murene, antog man, kunde benyttes; Tag, Vinduer, Døre, Loft og Gulve, troede man, kunde bestrides med 20,000 Daler, der kunde forskydes af den til Slottets Gjenopførelse bestemte Fond og forrentes med fire Procent. Til Indretning foreslog man, at den Kongelige Kasse skulde udrede 12,000 Daler, og man paaregnede en aarlig Udgift af 1850 Daler, hvoraf 800 til den omtalte Forrentning af Byggesummen, 650 til en Custos og underordnede Betjente, 400 til Vedligeholdelse osv. Kongens Kasse, meente man, kunde bidrage 1200 D., Universitetet 650. Der skulde være en Direction, hvori en af Consistoriets Medlemmer skulde have Sæde, naturligviis i Henhold til, at Universitetet ventedes at bidrage baade med sine Samlinger og med Penge. Custos skulde forfatte Cataloger, skrive læselige Etiquetter osv. Man vilde henvende sig til Kunstkammerets Bestyrelse, og Hertugen af Augustenborg paatog sig at forhandle

med Universitetet. Bjergværksdirectionen og de coloniale Embedsmænd skulde opfordres til at bidrage med Indsendelse af Naturalier.

Medens Struensee i sin Tid havde forsøgt at faae Universitetet til at gjøre hvad han ansaae for dets Skyldighed med Hensyn til Studiet af Naturvidenskaberne og til den Ende havde overdraget Statens Samlinger til Universitetet, tilsigtede Commissionen, da hiin Plan var slaaet feil, at forsøge den omvendte Fremgangsmaade, nemlig at fritage Universitetet for dets Forpligtelse til at sørge for Naturstudiet, mod et aarligt Pengebidrag og Overdragelse af dets — tildeels oprindelig Staten tilhørende — Samlinger til det nye Kongelige Institut.

Af Beretningen i Journalen sees det ikke, paa hvilket Tidspunkt Commissionen blev enig om de nævnte Puncter, men det var rimeligviis i Foraaret 1799; thi i Mai Maaned af dette Aar henvendte Commissionen sig i Overeensstemmelse dermed baade til Universitetet og Kunstkammeret om Overdragelse af Naturalier, samt til Finantsministeriet angaaende Pengemidlerne.

I sin Skrivelse af 14. Mai 1799 til Rector og Professorens meddeler Hertugen, at han i sin Egenskab af Universitetspatron i Commissionen havde fastholdt som Betingelse for Overdragelsen af Universitetets Samlinger, Bøger og dertil henlagte Fonds til det paatænkte nye Museum, at der skulde indrettes Høresale til Brug for Studenterne sg anskaffes en mineralogisk Character-samling, samt at Universitetets Patron og et Medlem af Consistorium skulde være Medlemmer af Directionen for at varetage Universitetets Tarv. Til Inspector havde man paatænkt, at Universitetets daværende Professor i Naturhistorie, WAD, kunde udnævnes. Forinden man forelagde Kongen Forslaget, ønskede man imidlertid at høre Universitetets Mening og mulige Indvendinger. Paa Forhaand imødegaaer Hertugen den Betragtning, at Universitetet ved dette Arrangement vilde miste Noget af den Fuldstændighed i sin Lærevirksomhed, som antydedes ved Ordet Universitet. Han bemærker endvidere, at hvis Universitetet ikke gik ind paa den foreslaaede Ordning, vilde det komme i en Concurrence med den nye Institution, hvori det vilde komme tilkort. „Valget af Forelæsninger,“ hedder det, „kan og maa ikke ved nogen

Slags Laugstvang indskrænkes“; men Universitetet, meente han, vilde ikke have Midler til at holde sine Samlinger i Niveau med Videnskabens Fremgang eller til at lønne sine Lærere tilstrækkeligt. Endelig udbad han sig Oplysninger om de til Naturhistorien henlagte Fonds ved Universitetet.

Da Hertugen ønskede Svar indenfor de reglementerede sex Uger, blev Sagen strax sat i Circulation, samt en Erklæring affordret Professor Wad. Denne gik ud paa, at saalænge Museet forblev i samme By som Universitetet, og saalænge de Studerende havde samme Underviisning og Brug deraf, som de hidtil have havt ved Universitetet, kunde det omtrent være ligegyldigt, i hvilken Bygning Samlingerne opbevaredes. Dog meente han, at Museet burde være aabent for de Studerende til enhver Tid, ikke blot paa visse Dage; dels af denne Grund, dels fordi Samlingernes Conservation krævede bestandigt Eftersyn, især om Sommeren, samt fordi Læreren selv maatte studere i Samlingen, burde han have Bolig ved denne, saaledes som han da havde ved Universitetets Museum, og som det var Skik paa de fleste andre Steder. Paa samme Tid gjorde Wad imidlertid opmærksom paa, at de Samlinger, som maatte have ved Universitetet, vare beregnede paa at tjene andre, mere skolemæssige Formaal og vare anderledes beskafne end en saadan offentlig almindelig Samling, som nu tilsigtedes, og han henstiller, om det ikke dog vilde være rigtigst at lade Universitetet beholde sin egen Samling ved Siden af den paatænkte nye, saaledes som det var Tilfældet paa mange andre Steder og i sin Tid ogsaa havde været Tilfældet i Danmark i Frederik den Femtes Tid (nemlig da Charlottenborginstituttet oprettedes), ligesom man jo heller ikke havde paatænkt at berøve Veterinærskolen dens for den sammenlignende Anatomi saa instructive og i Ormeklassen saa rige Samling. „Saaledes,“ skriver Wad, „tænker jeg som Lærer for Universitetets studerende Ungdom „og det virkelig uden Hensyn til nogen Art af Laugstvang, som ikke „kan have Sted ved de Videnskaber, som ikke ere befalede at „læres, og som ikke examineres, som have ingen offentlige Belønninger i Følge med sig, og som der ligeledes læses offentlig og gratis over i Naturhistorie-Selskabet.“ Men for sit eget

private Vedkommende siger han, at han kun kunde ønske den paatænkte Forening, der vilde give ham en saameget bedre Stilling, „at jeg ikke,“ som han skriver, „medens jeg ved Universitetet anvender al mulig Flid paa at opfylde mine Pligter, bestandigen skal være tvungen til at tilbetle mig Føden af Private.“ Det sees af Bemærkningerne paa Circulairet, at Forslaget var ingenlunde vel seet ved Universitetet, men man meente, at det ikke kunde nytte Noget at sætte sig derimod. Af Consistoriets Svar, dateret 22. Juni 1799, lyder Hovedstykket saaledes: „Hvad for det Første den forehavende Forening af den akademiske Naturalie Samling med de øvrige offentlige Samlinger angaaer, da refererer Consistorium sig i Hovedsagen til Professor Wads hoslagte Erklæring. Saa behagelig som Ideen om et offentligt Nationalmuseum, der paa eet Sted forener de i forskjellige Samlinger adspredte Naturprodukter, end paa den ene Side er Consistorium, saa meget er det paa den anden Side overbevist om, at der til Fordeel for de virkelig undervisende Forelæsninger over enkelte Deelee af Naturhistorien behøves en fra Museet afsondret og til instructiv Oplysning af det mundtlige Foredrag tilstrækkelig forsynet Naturaliesamling. Om Universitetets Naturaltheater besidder meer, end det i den Henseende netop nødvendige, hvormeget det i saa Fald af sin Overflod kan give til den store Samling, og hvormeget denne sidste igjen paa sin Side maa bidrage til at afhjælpe Førstes endnu værende Mangler, ere Undersøgelser, som Consistorium ganske overlader Kjendere af dette Fag at bedømme. Er først sørgt for en saadan, ikke blot til mineralogiske, men og ligesaavel til botaniske og zoologiske Forelæsninger tilstrækkelig instructiv Samling, saa er Spørgsmaalet, hvad Sted der maatte være det meest passende og sikreste til sammes Opstilling, at gjøre. Naar der i det store Museums Bygning, som uden Tvivl mest vil forsikres mod befrygtelige Farer, bliver indrettet Høresale til offentlige saavelsom private Forelæsninger over Naturhistorien, og i Nærheden af samme er skaffet Bolig for Opsynsmanden, der tillige er Lærer i Naturhistorien, saa kan vel ingen Plads være beqvemmere for den instructive Samling, end i Nationalmuseet selv, der tillige giver Læreren beqvem Lei-

„lighed til i de Timer, der ikke ere bestemte til offentlig Brug, „at anføre sine Tilhørere til nøiere Bekjendtskab med det og „derved betydeligt forøge deres Naturkundskabers Omfang.“ Med Hensyn til de ved Universitetet værende naturvidenskabelige Bøger (forøvrigt meget faa) oplyses det, at de tilhørte Universitetsbibliotheket og ikke kunde afgives, ligesom Consistorium overhovedet ikke meente, at et eget naturhistorisk Bibliothek vilde være nødvendigt. Angaaende de anvendte Midler oplyses, at Wad foruden fri Bolig kun oppebar 150 D. som toges af visse Legater, medens der til Samlingens Behov havdes 100 D. af Statskassen, hvilke udgjorde en Deel af en større Sum, der til Bedste for visse Universitetsformaal indeholdtes af Indtægterne af Byskriverembedet i Christianssted paa St. Croix. *)

Som man seer, var dette Svar ingenlunde imødekommende. Skjøndt det — naturligviis — ikke siges udtrykkeligt i Hertogens Skrivelse til Consistorium, er det klart nok, at Commissionen gik ud fra den Anskuelse, hvis Berettigelse til Overflod fremgaaer af Consistorii Svar, at Naturhistorieundervisningen ved Universitetet dreves saa svagt og med saa ynkelig smaae Midler, at der ikke kunde ventes noget tilfredsstillende Resultat deraf, og at Sagen derfor vilde være meget bedre tjent med, at Universitetet opgav en Virksomhed, som det ikke magtede at udføre tilfredsstillende, og overlod sit Materiale og selve Undervisningen til en bedre udstyret Institution, mod at beholde en controllerende Indflydelse derpaa. Herpaa vilde Consistorium ikke indlade sig, hvad enten det nu var, at dets Medlemmer ikke kunde dømme tilstrækkeligt om Sagen til at see, hvor daarligt det i Virkeligheden stod til med Naturhistorien ved Universitetet, eller det var, fordi man ikke vilde beqvemme sig til atter at opgive et Terrain, som man nu engang havde occuperet, om end nok saa uvilligt og nok saa svagt. Hvad der siges i Consistoriets Svar angaaende Nødvendigheden af en særskilt Forelæsningssamling, er naturligviis velbegrundet, men hvad der tilsigtedes, var ikke blot, at en saadan skulde tilveiebringes ved det nye Institut, men at Universitetets Samling skulde be-

*) Actstykkerne findes i Consistorii Copibog.

vares som saadan og som Universitetets Eiendom. Hvad Consistorium vilde række Haanden til, var i det Væsentlige en Flytning til en anden Bygning af dets Samling og af Undervisningen, og at denne sidste overdroges en af Staten lønnet Mand. Man vilde acceptere de Fordele for Universitetet, som kunde drages af det nye Instituts Oprettelse, men ikke yde nogen Gjengjæld. Da det nu desuden var klart, at hvad der kunde opnaaes fra Universitetet i Retning af Museumsmateriale, Apparat eller Penge, ikke var af nogen afgjørende Betydning, er det ikke at undres over, at Ideen om, til en vis Grad at grunde det nye Institut paa Medvirkning fra Universitetets Side, ganske opgaves. I ethvert Tilfælde vilde det have taget nogen Tid, førend Commissionens Planer kunde bringes i Udførelse, da en Bygning først og fremmest maatte tilveiebringes, og dette ahang af, hvorvidt Finantserne kunde bære den nødvendige Udgift. Dette, at der ialtfald ingen Hast var paaferde, er formodentlig Aarsagen, hvorfor der, saavidt man kan see, intet Svar indløb paa den til Kunstkammeret rettede Forespørgsel.

Det var først under 20. Februar 1802, at der modtoges Svar fra Finantsministeriet, som gik ud paa, at man haabede at kunne tilveiebringe Pengene, tildeels ved Hjælp af Fonden ad usus publicos. Imidlertid henstilledes, om man ikke kunde spare Gager ved at ansætte Mænd ved Museet, som alt vare i Statens Tjeneste, hvorhos man mindede om, at Prof. Wad netop da [under 13. Febr. 1802] havde faaet et Tillæg af 300 D. aarlig for at catalogisere de af Staten kjøbte Holmskioldske og Abildgaardske Mineraliesamlinger, hvilke jo skulde indgaae i det nye Museum, saa at han allerede oppebar Betaling for en stor Deel af sit eventuelle Arbeide ved dette.

Commissionens næste Skridt var en Forestilling af 6. Mai 1804 (som er medundertegnet af A. W. Hauch), hvori den forbeholdt sig nærmere Forslag, men foreløbigt anholdt om Locale i den ovennævnte Fløi af Slottet, og om, at dettes Bygmester, HANSEN, maatte faae Paalæg om at gjøre Tegninger og Overslag, hvilket ogsaa bifaldtes ved Kgl. Res. af 25. Mai s. A. Commissionen meddelte da Hansen Oplysninger om de ønskede Localiteter, og han beskæftigede sig med Sagen, men fandt det

langt vanskeligere, end Commissionen havde tænkt sig, at indrette disse Localer i den foreslaaede Carré af det afbrændte Slot.

Det var imidlertid paa høie Tid, at der blev sørget for et Locale, thi Materialierne, af hvilke en anseelig Samling kunde dannes, begyndte at ophobe sig, hvortil Regjeringen med priselig Liberalitet anvendte betydelige Summer. Geheimeraad HOLMSKIOLDS Samling af Mineralier, som i sin Tid nød stor Berømmelse, var, allerede før der blev Tale om et nyt Museum, bleven kjøbt for 14,000 D. samt en Enkepension paa 500 D., der dog snart erstattedes af en Livrente paa 250 D. for Besidderens Datter. Samlingen blev imidlertid ikke afleveret før i 1802, da den henflyttedes paa Rosenborg*) ligesom den i samme Aar afgangne SØREN ABILDGAARDS Mineralsamling, hvilken kjøbtes for 4,000 D. Begge Samlinger sattes under Opsyn af Professor Wad, hvem der, som anført, tillagdes en Løn derfor, og dette var practisk Begyndelsen til det nye Museum. Det var ligeledes til Rosenborg, under Prof. Wads Opsigt, at LORENZ SPENGLERS berømte Conchyliensamling, som kjøbtes i 1804 for 5,000 D. blev henbragt. Disse Samlinger vare ikke tilgængelige for Publicum, for hvilket de jo heller ikke havde megen Interesse. Anderledes forholdt det sig med Regjeringens næste store Erhvervelse, nemlig de Samlinger, som vare blevne tilveiebragte af Naturhistorie-Selskabet. Da Opfordringen til dettes Dannelses udstedtes, fandt den særdeles megen Tilslutning; men det er, som bekjendt, sjældent, at det almindelige Publicums Interesse for den Slags Foretagender kan holdes vedlige i længere Tid, med mindre den bestandigt paany kan stimuleres, hvad der jo i dette Tilfælde ikke let kunde være Tale om. Tilgangen af nye Medlemmer blev mindre og mindre, medens de oprindelige efterhaanden faldt fra, tildeels ved Dødsfald og andre tilfældige Omstændigheder, men især ved, at man blev træt af at betale det betydelige Contingent (10 D.), efter at Sagen ikke mere havde Nyhedens Interesse. I eet Aar, mod Slutningen af Selskabets

*) Paa Eierens Begjæring afgave Brünnich, S. Abildgaard, O. Müller, og to Andre under 23. Sept. 1784 en Erklæring, hvori dens Værdi sattes til 25,000 D. Efter en senere Udtalelse af Pingel synes dens Værdi ved Afleveringen at have været en Deel forringet.

Bestaaen, skulle ikke mindre end 60 Medlemmer være blevne slettede af Listerne som værende i Restance, og Indtægterne bleve tilsidst for ringe til at betale Husleie for Localet samt Samlingens Bestyrers, J. Vahls, Løn. Confr. CLASSEN gjorde da det Forslag, at det Classenske Fideicommiss skulde overtage Samlingerne, der skulde forenes med et Agerdyrkningsseminarium, der var bleven anlagt paa Falster men tilsigtedes henflyttet paa Østerbro, og hvor man saaledes vilde kunne fortsætte Undervisningen i Naturhistorie. Vahl skulde da ansættes som Over-inspecteur ved denne Anstalt med en Gage af 400 D. og fri Bolig, hvilket svarede til hvad han havde nydt af Selskabet, idet han af sin Løn der, 500 D., havde refunderet Selskabet 100 D. for sin Bolig ved Samlingen. Dette Forslag blev gennem N. TØNDER LUND forelagt Selskabets Bestyrelse. Blandt dennes Medlemmer var ogsaa A. W. Hauch, der, som alt anført, var bleven Medlem af den kongelige Commission for Oprettelsen af et naturhistorisk Museum, og det var rimeligviis denne Omstændighed, som bevirkede, at Bestyrelsen, førend den modtog Confr. Classens i saa høi Grad patriotiske Tilbud, henvendte en Skrivelse til den nævnte Commission (dateret Juni 1804) saalydende:

„Siden Aaret 1789 har det herværende Naturhistorie Selskab bestaaet og hidindtil ved Bidrag fra nogle af de Kongelige Herskaber, men fornemmelig ved dets egne Medlemmers „Sammenskud uafbrudt vedligeholdt sin Virksomhed, som kun „i de senere Aar har maattet aftage noget i Forhold til Indtægternes Formindskelse. Selskabet smigrer sig med, at det „for Enhver, som ynder Naturhistorien og erkjender den som „en nyttig og nødvendig Videnskab, [er] ufornødent at nævne, „hvori dets Virksomhed har bestaaet, og hvad det har virket. „Det tør tilegne sig en stor Deel i, at denne Videnskab er bleven indført i Undervisnings- og Opdragelsesvæsenet som en „væsentlig Deel, og det har umiddelbart bidraget til, at dette „blev med et muligt, ved at danne et ikke ringe Antal af „Lærere for Undervisnings-Anstalterne. Dets Tilværelses Øiemed „synes altsaa at være opfyldt, og uden Tvivl i den Betragtning „unddrage Selskabets Medlemmer sig efterhaanden fra at bi-

„drage; deres Antal formindskes ogsaa paa andre Maader, og „naturligviis er det meget faa, som finde Grund for sig til at „indtræde.

„Selskabet eier en temmelig betydelig Samling af Naturalier, „hvis Plads og Conservation fordre aarlige Penge Udgifter, og „som baade for sin Vigtighed og som et af private Mænd til „offentligt Brug bekostet og skjænket Bidrag, fortjener i høieste „Maal at vedligeholdes for Fremtiden og at forøges.

„Selskabet har lige siden sin Begyndelse havt den Lykke „at see den største Deel af dets Forelæsninger og Omsorgen „for Samlingen betroede til en Mand, som for sin Lærdom i „flere end een af Naturhistoriens Dele er berømmeligen bekjendt „for Europa; ham kunde Selskabet ikke være bekjendt at ent- „ledige, uden paa en eller anden Maade at forsikre ham det i „Forhold til hans Arbeide ringe Gehalt, han hidindtil har nydt.

„Det maa saaledes være Selskabets Ønske paa en passende „Maade at opløse sig, men dog at see dets saa hæderligen be- „gyndte og med saa megen Anstrængelse vedligeholdte Arbeide „benyttet og bevaret for Efterverden.

„En saadan Leilighed har nu vist sig, idet at det Clas- „senske Fideicommis har begjært at overtage Selskabets Sam- „linger, for ved Hjælp deraf at kunne forbinde en Undervis- „ningsanstalt i Naturhistorien med dets Agerdyknings Semi- „narium, som nu skal gives en forandret Indretning, og imod „at paatage sig for Fremtiden at lønne Professor Vahl for hans „Forelæsninger og Opsyn med Cabinettet.

„Men da Hans Majestæt allernaadigst har befalet, at „et Kongeligt eller nationalt Museum skal oprettes, saa finder „Naturhistorie Selskabets Direction sig forpligtet til, førend det „forelægger Selskabet det Classenske Fideicommis Forslag, at „tilbyde dets Samling af Naturalier til Indlemmelse i det Konge- „lige Museum, og henstiller derfor underdanigen og ærbødigst „til den for bemeldte Museums allernaadigst anordnede „Commission, om saadant maatte ønskes dertil overleveret, „hvortil dog den Betingelse tør føies, at Professor Vahl for „Fremtiden holdes skadesløs for de idetmindste 500 D., han hid- „indtil har nydt af Selskabet i Gage, og det Emolument, at boe

„for moderat Husleie, samt at, ifald Samlingerne ikke strax kunne modtages, naar Selskabet opløses, der da maatte sørges for at bestride de Udgifter til Husleie og andre Fornødenheder, som Selskabets egen Kasse, hvilken til dette Aars Udgang maaskee vil tilstrække, ikke længere kunde udrede.

„Saasnart vi have modtaget velbemeldte Commissions gunstige Svar, hvilket vi udbede os saa hurtigt som muligt, da det Classenske Fideicommiss haster med at modtage Selskabets Beslutning over dets Forslag, -- skulle vi strax foredrage Naturhistorie Selskabets Medlemmer Sagen i en General Forsamling“.

Skrivelsen er undertegnet af Hauch, J. C. Fabricius, N. Tønder Lund, O. R. Sehested, L. Spengler og A. B. Rothe. Den blev tilstillet Hertugen af Augustenborg, som i en egenhændig Henstilling til sine Colleger anbefalede Modtagelsen af Tilbudet. Med Hensyn til Vahl udtrykker han sig saaledes:

„Det tør ikkun være mig tilladt at anføre, at den Mand, den attraaede Livrente skulde bevilges til, er een af de meest udmærkede Mænd i hans Fag, at hans Fortjenester af den naturhistoriske Videnskab erkjendes og hædres af Europas meest oplyste Nationer, og at denne Mand, efter hvad mig er bekjendt, ikkun nyder en maadelig Løn af 600 D. af Statens Kasse“*). Commissionen gjorde Indstilling i Overeensstemmelse hermed, især under Henvisning til, at man til det nye Museum havde Mineralier og Conchylier, men ikke andre Zoologica, som Naturhistorie-Selskabets Samling derimod besad. Med Hensyn til Livrenten for Vahl siges: „Iøvrigt kan ved Alderen, som ved Livrenter ellers meest kommer i Betragtning, her intet Hensyn tages, da man maa haabe, at ethvert Aar af Professor Vahls Liv vil vorde til Naturhistoriens Fremme“. Med denne Livrente eller Gage, der skulde begynde, saasnart hans Løn fra Selskabet ophørte, skulde Vahl overtage Forpligtelse til at holde de Forelæsninger, som nærmere maatte blive bestemte.

Ved Kgl. Res. af 31. Aug. 1804 bemyndigedes Commissionen til at modtage Tilbudet, hvorefter Selskabets Bestyrelse

*) Siden 1801 var Vahl igjen Professor ved Universitetet og Bestyrer af den botaniske Have.

paa en Generalforsamling d. 24. Nov. s. A. androg om dets Billigelse af det foreslaaede Arrangement, navnlig under Henvisning til den uheldige finansielle Status. Samlingernes Overdragelse til Staten og Selskabets Opløsning vedtoges eenstemmigt. Det besluttedes, at der skulde betales Contingent for første Halvdeel af Aaret 1805 for at kunne bestride Udgifterne til Husleie til April 1805 og til Trykningen af det sidste Hefte af Selskabets Skrifter, hvori en historisk Beretning om Selskabets Virksomhed skulde indføres. Oplaget af Skrifterne skulde afgives til Commissionen, efter at de offentlige Institutioner og Medlemmer, som maatte ønske det, havde completeret deres Exemplarer. Meublerne skulde sælges ved Auction og Bøgerne tilbydes Vahl. Selskabets Beslutning angaaende Bestyrelsens Tilbud meddeltes Commissionen under 12. Dec. 1804 ved en Skrivelse, hvori det henstilles, at Samlingen hensigtsmæssigst kunde forblive i den Leilighed, som Selskabet dertil havde i Efterslægtsselskabets Gaard paa Østergade, og af hvilken det vilde betale Leie til Paaske 1805, hvorved en dobbelt Flytning vilde undgaaes, da jo Museet endnu ikke havde noget eget Locale. Vahl kunde da ogsaa fortsætte sine Forelæsninger og Samlingen vedblive at være aaben for Publicum. Paa Grund af den uheldige finansielle Status androg man paa, at Vahls Gage maatte blive anviist fra 1. Jan. 1805; det henstilledes, om den maatte blive ham betalt uden nogen Afkortning, da Selskabet ansaae Beløbet som et Minimum.

Commissionen gik beredvilligt ind paa disse Forslag; men endnu førend kongelig Approbation kunde opnaaes derpaa, døde Vahl pludseligt, og det blev nødvendigt at foranstalte hans Virksomhed fortsat ved andre Kræfter. Paa Commissionens Forslag overdroges Overopsynet til Prof. WAD, medens de egentlige Inspecteurforretninger overdroges til H. S. HOLTEN, som skulde sørge for Conservationen, holde Forelæsninger, være tilstede, naar Samlingen var aaben for Publicum osv. Den for Vahl bestemte Gage af 500 D. fordeltes saaledes, at Wad og Holten hver fik 200 D., medens 100 D. anvistes den Sidste til dermed at bestride Udgifter til Reengjøring og andet nødvendigt Arbeide.

Da Museet ikke kunde ventes at ville faae eget Locale i nogen nær Fremtid, bemyndigedes Commissionen til at leie det, hvori den befandt sig, paa længere Tid. Selskabet havde betalt 350 D. for Samlings-Loalet og Vahls Leilighed; for denne var der jo efter hans Død ingen Brug, og man indskrænkede sig derfor til de Rum, som optoges af Naturalierne osv., for hvilke man skulde give 250 D. foruden Skatterne — omtrent 20 D. Af de paaregnede 350 D. blev der saaledes 80 D. tilbage til Bedste for Samlingen, og Wad bemyndigedes til, om nødvendigt, at udgive indtil 100 D. eller endog derover, efter specificeret Regning. Den nævnte Sum var, hvad Samlingen efter Bestyrelsens Opgivende havde kostet Selskabet om Aaret. Leiligheden beskrives som bestaaende af en Sal paa 6 Fag, med et derved liggende Værelse paa 2 Fag og et mindre Rum; desuden i Tverhuset et Værelse paa 2 Fag (det eneste i Leiligheden, som kunde opvarmes) til Haven, et andet paa 3 gennemgaaende Fag, der tjente som Forelæsnings-Sal, og Loftsrum til Magasin osv. Saaledes opstod, hvad der i lang Tid gik under Benævnelsen det Kongelige naturhistoriske Museum paa Østergade, i Modsætning til det Kgl. Museum paa Rosenborg, omfattende Mineralierne og den Spenglerske Conchylie-Samling.

Foranlediget ved disse store Erhvervelser indgik Commissionen med en omfattende, naturligviis længe forberedt Indstilling til Kongen angaaende den hele Sag, hvilket den endnu ikke havde gjort, skjøndt den i de forløbne 8 Aar havde gjort Forslag til og faaet Approbation paa en Række enkelte Foranstaltninger. I denne Indstilling, som er dateret den 12. Febr. 1805, siges der under Henviisning til Udtrykkene i det Kongelige Commissorium af 27. Mai 1796:

„Det er Resultaterne af Commissionens Undersøgelser herover, og det, den enten allerede med Deres Majestæts allernaadigste Approbation har foranstaltet eller hvorpaa den venter sig samme, som herved allerunderdanigst forelægges. Hovedøiemedet med dette Institut ansee vi at være dobbelt, nemlig først paa eet Sted at samle alle de Naturalier, saavel fremmede som indenlandske, alle de physiske og chemiske Apparater, ved

„Hjælp af hvilke Naturvidenskaben kan gøres saavidt muligt
 „beskuelig og fattelig for Enhver, og dernæst ved Forelæsninger
 „over disse Naturalier og ved Hjælp af de physiske og chemiske
 „Apparater at bidrage til disse nyttige Videnskabers størst mu-
 „lige Udbredelse og deres almeennyttige Anvendelse. Vi ansee
 „det da hensigtsmæssigt, at der i dette Museum findes en saa-
 „vidt muligt fuldstændig mineralogisk Samling, tilligemed en
 „Characteresamling til at læse over. Ligesaa en zoologisk Sam-
 „ling. Disse Samlinger og Forelæsninger skulle befordre et
 „grundigt Studium af Naturhistorien, udbrede Smag for denne
 „Videnskab hos den cultiverede Deel af Nationen og bidrage til
 „en noiére Undersøgelse af Fædrelandets og dets Coloniers Natur-
 „producter. Til denne Samling eier Deres Majestæt allerede:
 „den Holmskioldske og Abildgaardske Mineralsamling, forenet
 „med de Fossilier, som findes paa Kunstkammeret, en Samling,
 „der forener det lærerige med Pragt og vil blive een af de for-
 „trinligste i Europa. Til Zoologien haves den fortræffelige
 „Spenglerske Conchyliesamling, Naturhistorie Selskabets Samling,
 „som nyligen er overdraget til Museum, og desuden hvad Kunst-
 „kammeret eier. Saaledes er en skøn Grundvold lagt for Sam-
 „linger af Mineral- og en Deel af Dyreriget. Hvad Planteriget
 „angaaer, saa mene vi, at Botaniken som Videnskab for sig be-
 „tragtet kunde udelades paa dette Museum, da der for denne
 „Deel af Naturhistorien allerede gives et vel organiseret offent-
 „ligt Institut. Derimod ansee vi som væsentligt for Museum et
 „nogenlunde fuldstændigt fysisk Cabinet og et chemisk Labora-
 „torium med tilhørende Apparater. For disse Dele af Natur-
 „videnskaben, der have saa stor Indflydelse paa Naturkræfternes
 „og Naturproducternes nyttige Anvendelse, følgerlig paa hele
 „Industrien, gives der nemlig ingen offentlige, nogenlunde fuld-
 „stændige Indretninger. Endeligen, da Danmark dagligen føler
 „Trangen til en Undervisningsanstalt for de saakaldte oekono-
 „miske og techniske Videnskaber, hvilken formeentlig endnu
 „længe vil savnes ved Academiet i den behørige Selvstændighed, af
 „Mangel paa Fonds, saa troer Commissionen, at denne Trang
 „paa den mindst bekostelige Maade kunde afhjælpes, ved med
 „dette Institut tillige at forbinde en Undervisningsanstalt for de

„techniske og oekonomiske Videnskaber. Som en særdeles be-
 „qvem Plads til deri at ordne og opstille Samlingerne, anseer
 „Commissionen den Quarré af det afbrændte Slot, som ligger
 „mellem den forrige Garderstald og Vognremisserne, og Deres
 „Majestæt har allernaadigst tilladt, at den maatte indrettes og
 „anvendes til denne Hensigt. Dersom det da maatte behage
 „Deres Majestæt allernaadigst at bifalde den her for Museet
 „fremsatte Plan, saa formene vi, at Bygningen maatte anvendes
 „ei allene til at rumme Samlingerne, men ogsaa have passende
 „Forelæsnings-Sale, Aftrædelsesværelser for Docenterne, Rum
 „for en Portier osv.“

Commissionen tilføier, at den ikke havde kunnet tiltræde
 et af det Kgl. Landhuusholdningsselskab yttret Ønske om at faae
 Locale i samme Bygning, og slutter med et kort Resumé af
 Indstillingen, som blev approberet under 20. Februar.

Som man seer, var der ikke mere Tale om at søge Til-
 slutning fra Universitetets Side; dette sidste ignoreres ganske.
 Derimod tilsigtedes det at gjøre noget Kraftigt for den anvendte
 Naturvidenskab, og den nye Institution, som den skizzeres i
 denne Indstilling, vilde ikke blot have været et naturvidenskabe-
 ligt Universitet, men tillige en polytechnisk Lærestalt og en
 Landbohøiskole. At denne Plan var altfor omfattende, er aaben-
 bart, men Indstillingen viser, at Commissionens Medlemmer
 havde aabent Øie for hvad der trængtes til. Af et Brev fra
 Hertugen af Augustenborg til Rafn d. 5. Sept. 1804 kan sluttes,
 at det var den Førstnævnte, som havde foranlediget Indføielsen
 af Paragraphen om de økonomiske Videnskaber.

Samlingen paa Østergade forblev i Selskabets Værgе indtil
 Paaske-Flyttedag og afleveredes i den nærmest følgende Tid
 efterhaanden af Tønder-Lund paa Selskabets Vegne til Wad
 og Holten. Det sees af deres Aarsberetning for 1805, at da
 der ikke fandtes noget fuldstændigt eller efterretteligt Catalog,
 idet Naturalierne hverken vare bestemte eller, paa Grund af
 Rummets Indskrænkethed, opstillede i nogen systematisk Orden,
 maatte de nøies med at overtage dem alene efter Antallet af
 Arter i enhver Afdeling. Til samme Tid modtog de fra Bo-
 tanisk Have Vahls Insectsamling, der indeholdtes i 33 Trækasser

med Glas for og 3 Blikdaaser samt 120 Glas med Dyr i Spiritus, fordetmeste hvidblodige Dyr. Til Gjengjæld afleveredes til Haven en Deel botaniske Sager, hidrørende fra Selskabet, hvis Program omfattede hele Naturhistorien, og som i sin Begyndelse især havde havt Botaniken for Øie. Vahls Strid med Universitetet angaaende hans Stilling ved den botaniske Have, der førte til, at han opgav denne, havde været en væsentlig medvirkende Anledning til Selskabets Stiftelse, og der blev gjort en Begyndelse med at anlægge en ny botanisk Have ved Prindsens Palais, hvor Selskabet strax ved sin Oprettelse havde faaet tilbudt et dog temmelig indskrænket Locale. Det blev imidlertid ved en ringe Begyndelse, og da Vahl i 1801 vendte tilbage til Botanisk Have, bortfaldt Anledningen. Hvad der var i Behold blev som sagt nu afgivet til Haven. Tilbud om Naturalier til det nye Museum begyndte snart at indkomme, navnlig nævnes et ved en Apotheker SEIDELIN af 125 indenlandske Fugle, hvilke Commissionen afslog at købe af Mangel paa Plads. Dette synes dog mere at have været et Forgivende; thi Wad havde erklæret, at han kunde gjøre Plads for dem, da en Deel af Selskabets Samlinger vare i mindre god Conservationstilstand, saa at man maatte bortkaste ca. 26 udstoppede Pattedyr og 351 Fugle. Wad ønskede saameget mere, at Tilbudet var blevet modtaget, som det viste sig vanskeligt at faae Udstopningsarbeide gjort. Den Eneste i København, som forstod sig derpaa, var en preussisk Bergcommissair NEPPERSCHMIDT; men han tjente saameget ved sin Handel med norske Mineralier, at han ikke skjøttede om at paatage sig at stoppe Fugle. Der bevilgedes 300 D. til Inventarium, og Wad og Holten toge ivrigt fat med at sætte Samlingen istand og bestemme Naturalierne ved Hjælp af Bøger, laante fra Kongens Bibliothek og Vahls Efterladenskab. Wad tog fat paa Fuglene, Holten paa Insecterne efter Fabricius' System; af disse havdes c. 2700 Arter. Allerede den 30. Dec. 1805 døde imidlertid Holten efter kun to Dages Sygeleie, som det antoges af Skarlagensfeber, der netop grasserede i hans Huusstand. Dette var under Omstændighederne et alvorligt Tab, og i sit Brev derom til Commissionen, skrevet samme Dag, siger Wad: „Natur-

„historien har i de senere Aaringer lidt megen Tab hos os, og „den synes nær sin Undergang; thi af den transcendentale Sect „kan man ikke vente, at der vil dannes Müllere, Fabritier, Vahler „eller saadanne lignende Mænd, der prydede den femte Frede- „riks Regjering. Høist nødvendigt bliver det derfor, ifald at „Naturhistorien er en nyttig Videnskab og Hans Majestæt ønsker, „at hans Museum skal indrettes af Landets Børn, at den bliver „alvorligen opmuntret og at unge Mennesker tildannes for at „afløse de faa Levende. Dette anseer jeg som offentlig Lærer „ved Universitetet min Pligt at tilmelde den Kongelige Commis- „sion i Anledning af dette ubehagelige Dødsfald.“ Dette var imidlertid lettere sagt end gjort, og paa Agendapapiret for Com- missionens næste Møde staaer noteret med Hensyn hertil: „Henlægges indtil Videre.“

Som Ansøger til „det ledigblevne Inspectorat ved det nu- værende Kgl. Naturalie Cabinet paa Østergade,“ meldte sig J. H. REINHARDT, som dengang var i Paris. Han siger i sin Ansøgning (dateret 7. Marts 1806), at han havde hørt Vahls, Wads, Mantheys og Schumachers Forelæsninger*) og havde dernæst i 4 Aar „seet sig istand til“ i Freiberg, Göttingen og nu i Paris at studere videre. Han havde altid ønsket at op- naae en Virksomhed i den Retning som Levevei og haabede, at de zoologiske Forelæsninger ikke vilde overstige hans Kræfter, især hvis det maatte blive ham tilladt ikke at begynde dem førend Mai 1807. Han ønskede at kunne forblive i Paris til October 1806 og siger, at Prof. Wad havde tilbudt eventuelt at varetage Forretningerne til den Tid. Wad, som selv havde foranlediget, at Reinhardt søgte Posten, anbefalede ham. Han indrømmer i sin Skrivelse, at Reinhardt, som han udtrykker sig, „endnu ikke er Zoolog nok til at kunne bestemme Natura- „lier og følgelig i den Henseende vil være mig til liden Nytte,“ men tilføier, at han selv ellers Ingen vidste, undtagen Rathke, som der overhovedet kunde være Tale om. Han ønskede Rein- hardt hjem tidlig paa Foraaret 1807, „da Arbeidet med de ud- stoppede Dyr bliver saameget.“ Commissionen anbefalede Rein-

*) Schumacher var Lærer i Mineralogi ved Naturhistorie-Selskabet.

hardt som „et dueligt Subject“ og støttede hans Ønske om at blive nogen Tid endnu i Paris, til Udgangen af 1806 eller i det Længste til Foraaret 1807 for at studere Zoologi og saaledes blive duelig til at holde Forelæsninger over alle Grene af Zoologien, da han herhjemme især havde dyrket Mineralogien. Samtidigt henvendte Commissionen sig — vistnok paa Foranledning af Wad i Henhold til hvad Reinhardt havde meddelt ham — til Fonden ad usus publicos om Penge til hans forlængede Ophold, hvortil han selv ikke havde Raad, hvilken Understøttelse dog kun tilstodes ham i den Form, at han modtog Gage for den Tid, Posten var ledig. Under 18. August meddelte Hertugen af Augustenborg sine Colleger, at Ansættelsen var bleven approberet, og under samme Dato meddeltes det Reinhardt, som siden April havde ventet i Paris paa Udfaldet, og, da han fik privat Underretning derom fra Wad, just var paa Nippet til at engagere sig som Huuslærer til en tysk Familie, i Normandiet. Han ansattes paa samme Betingelser som Holten, med Gage fra dennes Dødsdag og med Forpligtelse til „at holde Forelæsninger over alle Dele af Zoologien „samt deeltage med Professor Wad i Samlingens Conservation „og Ordning.“ Reinhardt kom tilbage i October 1806 og tiltraadte strax sit Embede. Hans zoologiske Uddannelse var, som det sees, meget ringe. Han havde hørt et Coursus i Zoologi hos Vahl i Naturhistorie-Selskabet og paa egen Haand lagt sig lidt efter Ornithologi. Senere havde han hørt et Coursus hos Blumenbach i Göttingen og der forsøgt sig i indenlandske Hvirveldyrs Anatomi. Hvirveldyrenes sammenlignende Anatomi havde han altid interesseret sig for og havt til Hensigt i Fremtiden at dyrke, men de hvirvelløse Dyr vare ham uinteressante. Han modtog Posten, trods dens ringe Emolument, fordi han ellers syntes at have Valget i Danmark mellem at studere Jura eller Hungersdød, men da han havde besluttet sig dertil, anvendte han Ventetiden i Paris til at uddanne sig videre i Museerne og paa Cuviers Forelæsninger, over hvilke han var meget begejstret. Naturligviis havde han overmaade Meget at indhente for at kunne lære Andre endog kun Elementerne af Zoologien, og i Kjøbenhavn var han selvfølgelig aldeles redu-

ceret til Selvstudium, hvilket ved Bedømmelsen af hans Virksomhed maa tages i Betragtning.

Under Bombardementet i 1807 led Museets Locale paa Østergade betydeligt, idet to Bomber faldt der, af hvilke den ene slog en heel Pille ud mellem to Vinduer, hvilket i den da herskende Forvirring først efter flere Dages Forløb kunde istandsættes.

De paa Rosenborg opbevarede Samlinger, med hvilke Reinhardt Intet havde at gjøre, lede heldigviis Intet ved hiin ulykkelige Begivenhed. Foruden mindre Tilgang — der nævnes siberiske Mineralier, som modtoges gennem Videnskabernes Selskab — forøgedes disse med fhv. Professor MANTHEYS Mineraliesamling, som kjøbtes i 1806 for 4000 D. Pladsen paa Slottet, eet Værelse, var saa indskrænket, at man ikke kunde røre sig imellem Skabene, men der kom da ogsaa sjældent Nogen derop. Wad omtaler Pladsens Tranghed i Forbindelse med den sidstnævnte Erhvervelse; det var nemlig Hensigten at indvinde noget af Kjøbesummen ved Salg af Doubletter, men Wad erklærede, at Værelset var saa opfyldt, at han for Tiden slet ikke kunde udsøge og arrangere Doubletterne. Alt ved denne Leilighed var der Tale om at realisere nogle af de store Sølvklumper fra Kongsberg. Nogen fast Vedligeholdelsessum for Samlingerne paa Rosenborg var ikke fastsat, men hvad der udlagdes, refunderedes efter Regning, sædvanlig omtrent 50 Daler om Aaret. En lille men fast Indtægt, som nærmest maatte komme de mineralogiske eller geologiske Samlinger tilgode, opnaaedes for det nye Museum derved, at Commissionen som Overtager af Naturhistorie-Selskabets Eiendele fik sig tilkjendt en Andeel i NIELS BROCKS Legater, idet denne i sit Testament havde bestemt „Til Naturhistorie Selskabet, i Forventning, at det under „søger og opdager hvis got vand, Sundhedsbrøndvand, inden „Rigerne, got Leer, Mergel med videre Realitet er og nyttigt, „skienkes og gives Renten af 500 D.“ Dog skulde efter Testamentet Regnskab aflægges til Københavns Magistrat for Bestyrelsen. Denne overdroges til Commissionens Secretair, hvilken senere bemyndigedes til, saa ofte Beholdningen af Renter oversteg 50 D., at anbringe disse i Statspapirer. Efter Testamentet

skulde Legatportionerne forholdsviis forøges, hvis Boets Masse ved den endelige Opgjørelse oversteg en vis Sum, og da dette factisk blev Tilfældet, modtoges i Alt omtrent 883 D.

Reinhardt anmeldte Forelæsninger i Sommeren 1808, men de kom ikke istand, tildeels, efter hans eget Opgivende, paa Grund af det ringe Antal Tilhørere, som meldte sig. Samme Vinter søgte han Commissionens Tilladelse til at læse privatis-sime over enkelte Dyreclasser og bebudede paa samme Tid Aabningen af elementaire Forelæsninger over Zoologi, saasnart han kunde faae et lidet Indbydelsesskrift om Insecternes Respiration trykt, hvilket udkom i Slutningen af Aaret, men rigtignok ikke var synderlig heldigt. At der forøvrigt var, eller dog snart viste sig, Trang til saadanne Forelæsninger, kan sluttes af, at Reinhardt i 1812 meldte at have begyndt sin Forelæsning — ti Timer ugentlig — for 21 Tilhørere. At Reinhardt i det Aar fik saamange, kan dog maaskee ligge i, at den zoologiske Professor ved Universitetet, Jens Rathke, ikke synes at have holdt nogen Forelæsning i 1812. I det følgende Aar forflyttedes denne Sidste til det nyoprettede Universitet i Christiania, og Reinhardt fulgte ham som Professor i Kjøbenhavn. Naturligviis bortfaldt ikke dermed hans Forpligtelse til at holde Forelæsninger ved Museet; men den Omstændighed, at de to Embeder fyldtes af den samme Person, i Forbindelse med den, at Universitetets Samling dengang stod henpakket og ikke vel kunde benyttes til Forelæsningsmateriale, havde til naturlig Følge, at Reinhardt afgjorde sine Forpligtelser i Retning af Forelæsninger, baade som Museumsembedsmand og som Professor, ved at anmelde saadanne i Universitetets Lections-catalog, skjøndt de factisk holdtes paa Museet. I Virkeligheden vare disse Forelæsninger ligesaameget at ansee som holdte paa Museets Vegne som paa Universitetets, men da dette Forhold vedvarede i over 30 Aar, gik det efterhaanden i Glemme, at Afholdelsen af Forelæsninger var en oprindelig og væsentlig Deel af det Kongelige Museums Virksomhed.

En af de vigtigste Forøgelser, som Museet overhovedet modtog, tilkom i 1810, da den bekjendte Insectsamler Tønder-Lund døde og hans Arvinger sammen med O. R. Sehested som

Medeier tilbød Regjeringen hans efterladte Samling for 15,000 D. C. Wad anbefalede Købet meget varmt. „Samlingen“, siger han, „er almindelig bekjendt som den første af sin Art, „saa stor en Mængde ikke alene af bekjendte, men og af ubestemte nye Species eier den, og desuden en betydelig Deel „Doubletter, som kunde omtuskes til Museets Fordeel. Men foruden dette har Samlingen en uforlignelig Værdi i den Henseende, at den er bestemt af den udødelige Professor Fabricius, og bliver derfor af den største Vigtighed for Enhver, som vil grundig studere hans System. Af denne Grund beder jeg underdanigen paa Museets Vegne, at den kongelige Commission vilde anbefale den for Hans Majestæt Kongen, saameget mere som den er den sidste, men tillige den vigtigste af indenlandske Samlinger, som fortjener at indlemmes heelt i det kongelige Museum, og fordi dens Udvandring af Landet vilde være et saare betydeligt Nationaltab“ (Skrivelse af 15. Aug. 1810).

Commissionens Skrivelse af 10. Sept. 1810 til Finantsdeputationen er affattet af Lehmann. Som et veiledende Element til Bedømmelse af Samlingens Handelsværdi meddeler han, at de to Eiere havde begyndt med at sammenskyde 6000 D. C. i klingende Mønt til at købe en Stamme for, og der lægges Vægt paa, at Sehested med Lethed vilde kunne sælge den til Udlandet men ikke havde villet gjøre det uden først at give den danske Regjering Leilighed til at erhverve den. Lehmann minder om de beklagelige Følger af den svenske Regjerings Handlemaade med Hensyn til Linnés Efterladenskaber, hvorved disse kom til England [hvor de endnu findes], og siger, efter Wad, at det vilde være et Nationaltab, om Samlingen gik ud af Landet. Han anfører Wads Betragtning, at det var den sidste som det var den bedste Privatsamling i Landet, som burde heel kjøbes for Museet, og stor, som Udgiften var, maatte den under Omstændighederne ansees som forsvarlig. Lehmann tilføier, at man maatte anvende 1 à 200 D. om Aaret paa Opsynet med den, hvormed man kunde forbedre Reinhardts Løn, der kun androg 200 D. Finantscollegiet tiltraadte Forslaget, dog saaledes, at Betalingen skulde erlægges i 4⁰/₁₀ Kgl. Obligationer, og ved Kgl. Res. af 20. Oct. approberedes Commissionens Forestilling

om Kjøbet og om Samlingens Henflytning paa Østergade under Opsyn af Reinhardt, hvem der bevilgedes 200 D. om Aaret udtrykkeligt for Tilsynet med denne Samling. Denne modtoges dernæst af Lehmann, Wad og Reinhardt i Tønder Lunds Bolig, hvor den henstod. Foruden 16 Skabe, som indeholdt den egentlige Samling, fandtes et stort Skab og 70 større og mindre Beholdere med Doubletter, især guineiske og vestindiske Sager, samt nogle Bøger, hvilket Alt henflyttedes til Localet paa Østergade. At Frederik den Sjette sanctionerede denne Erhvervelse, maa, navnlig naar der hensees til Finantsernes daværende Tilstand, regnes høit mellem denne Konges mange og betydelige Fortjenester af Videnskaberne i Danmark og ikke mindst af Naturvidenskaberne.

Da Udarbejdelsen af aarlige Budgetter for de forskjellige Departementer og Institutioner var bleven paabudt ved Kgl. Res. af 13. Jan. 1813, udmeldtes Lehmann til derom at forhandle med Finantsministeriet. I det af ham forfattede Budget deles Udgifterne i tre Classer, de uundgaaelige, de nødvendige og de tilfældige. Under den første Rubrik opføres Gagerne, nemlig 500 Rd. til Wad (Kgl. Res. 13. Febr. 1802 og 9. Marts. 1805), 400 Rd. til Reinhardt (Kgl. Res. 11. Juni 1806 og 20. Oct. 1810) samt 100 Rd. til grovere Arbeidshjælp*), dernæst Huusleie og Skatter. Oprindeligt androg Leien 250 D. C., medens Skatterne beløb sig til c. 20 D. C. I December 1812 forhøiedes Leien med Commissionens Samtykke til 500 D. C., som skulde indbefatte Skatterne, undtagen „Ildskatten“, men paa Grund af Pengereductionen figurerede denne Post paa Budgettet af 1813 kun med 100 Rd. Huusleien blev siden ansat til 350 Rd. inclusive Skatter. Som nødvendige Udgifter opføres 130 Rd. til Conservation og Brænde, deraf 50 Rd. til Rosenborg og 10 Rd. til Madam Nepperschmidt, den fornævnte preussiske Bergcommissairs Enke, som ogsaa forstod sig paa Udstopning, og som hvert Aar holdt en Hovedrensning af Fuglene, af hvilke, som

*) Det maa herved erindres, at ved Pengeforandringen 1813 bleve alle Gager omskrevne Daler for Daler. Den virkelige Værdi af f.Ex. Wads oprindelige Gage i Rigsbankpenge vilde være 800 Rbd.

Reinhardt siger, de fleste vare angrebne af Orm, hvorfor hun bekom 1 Rd. om Dagen. Under den 3die Rubrik opføres 100 Rd. til løbende Omkostninger ved Forøgelse gennem Gaver og Bytte samt 500 Rd. til Indkjøb efter særlig Indstilling. En Oversigt over Museets „Kostende“, som det hedder, for 1814 udviser tilsvarende Summer, og Totalsummen er 2130 Rd. Om Brocks Legat siges i det sidstnævnte Document, at Museet besad 1000 Rd. i Obligationer, hvoraf Renterne sloges til Capitalen „i en bestemt Hensigt“, hvilken dog ikke nærmere angives. Med Hensyn til dette Punct kan bemærkes, at det jævnlig angives om extraordinaire Udgifter, saasom Flytningen af den Sehested-Lundske Samling og Anskaffelsen af nye Skabe, at de ere afholdte af det Brockske Legat; men det fremgaaer af et senere Actstykke, at disse Betalinger kun skete forskudsvis og bleve Legatet refunderede. Angaaende den sidstnævnte Post, 500 Rd. til Indkjøb, kan bemærkes, at Lehmann i en Skrivelse fra Aaret 1815 angiver, at der da i flere Aar ikke var bleven gjort Brug af denne Post.

At der ikke i disse Aar blev gjort større Anstrængelse for at forøge Samlingen ved Kjøb, laae vistnok for en stor Deel i Mangel paa Plads. Af en Skrivelse fra Reinhardt sees, at i den store Sal vare Væggene dels besatte med Skabe, stammende fra Naturhistorie-Selskabets Tid, smukke og med forgyldte Prydelser, men mindre hensigtsmæssigt indrettede, og indeholdende Fugle, dels behængte med tørrede Fiske og Slinger, saa tæt, at der ikke var en Haandsbred tilovers. Paa Gulvet stod i 5 Rader den store Insectsamling m. m.; mellem Vinduerne stode udstoppede Sælhunde. I det største af de 3 mindre Værelser holdt Reinhardt sine Forelæsninger, men det tjente ham ogsaa til Arbejdsværelse, og han var stundom nødt til at udsætte Forelæsningerne af denne Grund. Et andet Rum indeholdt Conchylier og bedærvede Fugle, og det tredje var opfyldt med Sager i Spiritus. Til Forøgelse var der derfor ringe Plads, undtagen forsaavidt som de ældre Stykker efterhaanden maatte kasseres. Man havde fra Begyndelsen af tænkt sig, at Meget vilde kunne faaes uden større Udgift ved at paalægge Colonialembedsmændene at indsende Naturalier; men da det saaledes Tilveie-

bragte for det Meste maatte være Resultat af tilfældig Erhvervelse eller planløs Indsamling ved ukyndige Personer, kunde det i Reglen ikke ventes at ville være af synderlig Værdi. Imidlertid benyttede Commissionen de Leiligheder, som frembød sig til at faae Indsamlinger istand ved Saadanne, som kunde antages at besidde den fornødne Kundskab og Interesse. Da saaledes F. FABER, der havde hørt Reinhardts Forelæsninger og lagt sig efter Naturhistorie, i 1814 søgte Ansættelse ved Toldvæsnet i Vestindien, anbefaledes han stærkt af Commissionen i Henhold til hans Tilbud om at samle. I Aarene 1819—21 bereiste Faber Island med offentlig Understøttelse for at samle Naturalier, hvilke skulde deles lige mellem det Kongelige og Universitets-Museet. Da Major STEFFENS i 1820 blev udnævnt til Gouverneur for Colonierne paa Guinea-kysten, blev han forsynet med Samleapparater af forskjellig Art, og han fik Penge anviist til at gjøre Indkjøb for; den medfølgende Chirurg blev instrueret af Reinhardt selv, som medgav ham en haandskreven Veiledning paa 12 Foliosider. I 1816 henvendte man sig til den Grønlandske Handel for at faae Sæl-hunde og andre nordiske Dyr, og heraf nedsendtes ogsaa Adskilligt i de følgende Aar. I 1815, da det Skib, hvormed KOTZEBUE skulde foretage sin Verdensomseiling, kom til Kjøbenhavn, hvor de tyske Naturforskere, som skulde følge med, ESCHHOLTZ og CHAMISSO, skulde støde til Skibet, opnaaede Admiral LØVENØRN af den russiske Chef, at der gjordes Plads for den unge M. WORMSKJOLD, som interesserede sig for Naturhistorie og havde været i Grønland. Paa Commissionens Anbefaling udbetaltes der ham 400 Rd., og han bemyndigedes til at købe for indtil 300 Species. Wormskjold fik imidlertid ikke Leilighed til at udrette Noget og tilbagebetalte efterhaanden de 400 Rd., den sidste Rest i 1829, hvilket sees af Lehmanns Optegnelser derom*). Blandt de indtil 1820 indkomne Berigelser

*) Der findes et Brev fra Wormskjold til Lehmann, dateret 2. April 1824, hvori han forklarer, hvorledes det var gaaet til, at han ikke havde indsamlet Noget. Han fortæller, at Chamisso havde opfordret ham til at deeltage med ham i Indsamlingen, men dette havde han afslaaet paa Grund af den Vanskelighed, der vilde være

af den zoologiske Samling anføres en Gave af 112 udmærkede Fugle fra Gouverneur MÜHLENFELS i Vestindien, en Gave af Insecter fra Sehested, Diptera fra WIEDEMANN, en Samling af 280 holsteenske Sommerfugle fra Kammerj. ADLER, en anseelig Samling Indvoldsorme fra RUDOLPHI, den bekendte Entozoolog. Fra Grev HOFFMANNSEGG, GROSS. WESTERMANN og LANGDORFF i Sydamerika tilbyttedes Insecter. Den mineralogiske Samling forøgedes især ved GIESEKES vigtige Indsamlinger i Grønland 1806—1812, ved P. HOLMS Samlinger af færøiske Sager, ved Foræring af vulkanske Mineralier fra Grev AMBROSIO, den neapolitanske Chargé d'Affaires, og Prof. MONTICELLI i Neapel, ved Senderinger fra Mineralogen LEONHARD i Heidelberg og ved Kjøbet af en Samling, som var bleven anskaffet i Østerrig af en Kammerj. RABEN, der døde i 1819; den blev betalt med 600 Rd.

Wad trængte bestandig paa Nødvendigheden af et bedre Locale end det, han havde paa Rosenborg, men i mange Aar uden Resultat. Selvfølgelig var Pladsens Indskrænkethed i høj Grad til Hinder for Arbejde i Samlingerne, men efter deres Natur toge de ikke videre Skade ved at vente. Anderledes var det paa Østergade. Taxidermien var dengang endnu i sin Barndom. Midler som Arseniksalve o. Lign. kjendte man ikke, og især om Sommeren maatte man føre en fortvivlet Kamp mod Møl, Dermestes og andre Museumsfjender. Reinhardt havde ingen Conservator og maatte gjøre Alt selv uden anden

med Hensyn til Delingen af Udbyttet. Samme Dags Eftermiddag (d. 15. Oct. 1815) havde Kotzebue imidlertid erklæret, at Alt, hvad der blev samlet, vilde tilhøre Expeditionen, saa at Wormskjold fra den Side kun kunde have Udsigt til Doubletter. Han havde erklæret at ville forlade Expeditionen i Brasilien, og Kotzebue havde da syntes at ville give efter og lade ham samle til Museet, men han fandt, at Matroserne, som han benyttede, havde Ordre til at afgive Alt til Chefen, som da overgav det til Chamisso. Hertil kom, at Mandskabets Tyvagtighed var saa stor, at han Intet kunde beholde for sig selv, end ikke rede Penge. Tildeels paa Grund af disse Ubehageligheder havde han forladt Expeditionen i Kamschatka, hvor han var forbleven i to Aar og havde lidt store Savn. Lige siden sin Hjemkomst i 1819 havde han ønsket at tilbagebetale de modtagne Penge, men hidtil ikke kunnet, hvorfor han udbad sig yderligere Henstand.

Assistance end Mad. Nepperschmidts aarlige Campagne, indtil hun døde i Vinteren 1819—1820. Tilstanden blev efterhaanden haabløs, saameget mere som Planen om at indrette nye Localer med Benyttelse af Slotsruinen, hvorom der i nogle Aar var bleven forhandlet, var bleven opgivet siden Krigsbegivenhedernes Indtrædelse 1807. I 1819 modtog Kongen et Tilbud fra Capt. WøLDIKE om Overdragelse af dennes anseelige Fuglesamling; og da der i Foraaret 1820 kom Anmeldelse om, at store Sendinger af Naturalier fra Brasilien ved den danske Chargé d'Affaires DAL BORGO kunde ventes, benyttede Reinhardt Leiligheden til at give en udførlig Fremstilling af Forholdene og paa det meest Indtrængende paavise Nødvendigheden af en Forandring uden længere Udsættelse.

Det var under 14. April 1820, at Reinhardt fik en Skrivelse fra Lehmann, hvori denne paalagde ham at modtage, catalogisere og tage i Conservation en Sendelse fra Dal Borgo, bestaaende af 3 Kasser med Fugle, en Æske med Colibrier, nogle Glas med Naturalier i Spiritus og en Kasse med Insecter. Reinhardt svarede under 17. s. M., at han havde modtaget Sagerne, men ikke kunde gjøre videre ved dem. Nogle af Fuglene vare udstoppede, men de fleste vare kun Skind, og de kunde ikke nu udstoppes i Kjøbenhavn, da den eneste Person der, som forstod sig derpaa, Mad. Nepperschmidt, var død. Der var paa Landet enkelte Eiere af private Samlinger, som selv stoppede, og af hvilke En eller Anden maa-skee kunde formaaes dertil; ellers vilde man gjøre bedst i at modtage Capt. Wøldikes Tilbud om at udføre saadant Arbeide for Museet. Han siger, at det ikke var at undres over, at der Ingen var, som nu gjorde Profession af at udstoppe, da de offentlige Samlinger i 20 Aar næsten Intet havde ladet udføre i den Retning. Til Insecterne maatte han have et nyt Skab. Men afseet fra disse Vanskeligheder kunde han ikke tilraade at indlemme de ny tilkommende Sager i Samlingen paa Østergade paa Grund af Localets Slethed. Samlingen var, da den overtoges, i daarlig Tilstand. Han havde kjendt den siden 1799, og den havde i den Tid aldrig været vel conserveret. Nu var det Hele, selv Skabe og Træværk, gennemædt af Insectlarver.

Dernæst var der ingen Plads, hvilket han paaviser ved at beskrive, hvorledes Rummet var udnyttet. Ingen Tilvæxt kunde under disse Omstændigheder være ønskelig, saa at derfor Hans Majestæt hellere skulde overdrage den Wøldikeske Samling til Universitetet (som nu rigtignok heller ingen Plads havde der-til), naar det ikke var, at et saadant Resultat ligefrem tilintetgjorde Ideen om Oprettelsen af et almindeligt Museum for Naturhistorien. Endog Insectsamlingen stod i Fare for Ødelæggelse. Af Mangel paa Plads kunde ingen Tilvæxt modtages, endog af saadanne Gjenstande som Spiritus-Sager, Conchylier og Osteologica, der ikke lede ved Insectangreb. Da Intet kunde flyttes, kunde der ikke en Gang gøres ordentlig reent. Det var en Skam for Landet at vise fremmede Naturforskere denne Deel af det Kgl. Museum, især da det var bekjendt i Udlandet, at Oprettelsen af et offentligt Museum var paatænkt. Danmark vilde efterhaanden tabe den Anseelse blandt Europas Naturforskere, som det naturhistoriske Selskabs Samlinger i deres høieste Flor, de mange private Samlinger af Moltke, Chemnitz, Spengler, Tønder Lund og Flere havde forskaffet det, især da man andetsteds havde gjort saa store Fremskridt. Ikke heller kunde Museet i sin nuværende Forfatning, „en stor forfalden Ruin i en slet Beliggenhed“, tiltrække sig den Interesse hos det almindelige Publicum, som Naturhistorie-Selskabets Samling i sin Tid havde tildraget sig, og som var saa vigtig for en saadan Institution. Reinhardt benytter Leiligheden til at dolere over, at saamange Naturalier fandtes adsplittede og unyttede paa Rosenborg (hvor-med han vistnok sigtede til Spenglers Conchyliesamling), Kunst-kammeret og Veterinairskolen. Navnlig havde han meget savnet de paa sidstnævnte Sted opbevarede Osteologica.

Foranlediget ved denne Henvendelse skrev Lehmann under 20. Mai en Beretning til Commissionen, som derefter under 24. s. M. gjorde Indstilling til Kongen om Tilveiebringelsen af et nyt Locale, paa Grund af, at et saa anseeligt Materiale allerede var tilstede, at der ikke mere var Plads. Allerede under 27. Mai faldt der Kgl. Resolution derhen, at Commissionen bemyndigedes til i Forening med Finantsminister MØSTING at nedlægge Forestilling om Anskaffelsen af en passende Bygning. Man begyndte

strax at see sig om, og der var Tale om en stor Gaard ved Stranden ligeoverfor Slottet paa 11 Fag til Gaden i to Etager, for hvilken der forlangtes 20,000 Rd. Men denne Idee strandede paa Møstings Modstand. I Protocollen staaer med Hensyn til den paatænkte Indstilling derom: „Ei afgaaet, siden Møsting ei vilde“, men paa selve Udkastet har Lehmann skrevet: „Nicht abgegangen, weil Schimmelmänn mit dem Könige statt mit Møsting gesprochen“. Den Sidste har vel været stødt.

I Juli Maaned ankom en yderligere stor Sendelse fra Dal Borgo, der, som den foregaaende, maatte magasineres indtil videre, og Reinhardt fornyede sine Forestillinger i en Skrivelse af 16. Juli. „Jeg har nu,“ skriver han, „i 13 Aar været ved „een og i 6 Aar ved 2de zoologiske Samlinger, og, skjøndt begge „ere bedærvede og høist ufuldstændige, ja, just i det Væsentlige „ganske utilstrækkelige, havde jeg dog under andre locale For- „hold kunnet nytte dem langt bedre, baade for mig og Andre; nu „maa jeg med Smerte tilstaae, at just denne videnskabelige Stil- „ling, hvoraf man med Rette turde vente raske Fremskridt i min „Videnskab, i det mindste hos mig meget har været og er til „Hinder, idet Misfornøielse over det tidberøvende og dog spildte „mekaniske Arbeide ved Conservationen og Uroligheden over „Samlingernes Ødelæggelse og Localernes fuldkomne Slethed be- „tage mig Mod og Lyst til egne Udarbeidelser. Jeg tager mig „derfor den Frihed underdanigst at fornye den i min sidste Ind- „beretning til den kongelige Commission gjorte Begjæring om et „nyt og større Locale for den zoologiske Deel af det kongelige „Natural Museum. Som ansat Docent i Zoologien ved Universi- „tetet er det min Pligt at tage Vare paa min Videnskabs Tarv, „hvis end ikke varm Interesse gjorde det nødvendigt for mig. „Der, hvor den mig anbetroede kostbare Insectsamling nu staaer, „tør den ikke længere blive staaende, og jeg maa ganske fraraade „at opstille der nye udstoppede Pattedyr og Fugle. Til Minde „paa den Virksomhed, som engang besjælede det naturhistoriske „Selskab i Kjøbenhavn, har vi neppe mere end de i Spiritus „opbevarede Dyr, Conchylier og en til Doubletterne hensat Sam- „ling af Insecter at opvise. Det øvrige Zoologiske er enten gaaet „til Grunde eller Ødelæggelsen, hvis det længer bliver staaende,

„meer eller mindre nær.“ Reinhardt henstiller, at, skjøndt Anskaffelsen af en stor Gaard til Eie vilde være det Bedste, vilde Øiemedet opnaaes ved at leie en. Localet burde være stort nok til at rumme alt det Zoologiske, som da havdes og kunde ventes, og desforuden afgive Forelæsningssal, Arbeidsstue for ham selv og Udstopningslocale, om muligt ogsaa Bolig for en Opsynsmand, der foruden fri Bolig kunde tildeels lønnes med de 100 Rd., som Reinhardt altid havde havt til mekanisk Hjælp.

Commissionen bemyndigede derefter Reinhardt til at søge et passende Locale til Leie, og han fandt snart et, som tiltalte ham, i Grev Lerches Palais i Stormgaden. Da Finantsdeputationen først maatte adspørges, førend der blev gjort Forestilling til Kongen, henvendte Commissionen sig til denne Autoritet i September Maaned med en Skrivelse, hvori der siges, at man haabede at kunne faae den ønskede Plads der for 1500 Rd., men ønskede desforuden at beholde de tidligere til Huusleie bevilgede 350 Rd. til Samlingens Conservation samt androg paa 1000 Rd. til Flytning og Installation. Man ønskede at leie paa sex Aar, da det paa den ene Side ikke var værdt at flytte for en kortere Tid, og man paa den anden Side ikke vilde binde sig forlænge, i Haab om at faae en passende Bygning til Eie. Paa disse Forslag kom der Kongelig Approbation under 14. October 1820. Uden Tvivl var dette et afgjørende Vendepunct i Museets Historie, og hvor vigtigt dette Resultat ansaaes for at være mellem Naturhistoriens Venner, kan sluttet af en Billet, hvori daværende Etatsraad Collin, der som bekjendt meget varmt interesserede sig for Naturvidenskaberne og deres Dyrkere, meddeelte Reinhardt Udfaldet i disse Ord: „Victoria! Victoria! 1500 R. S. aarlig i 6 Aar allern. approberet. Sat sapienti! die Oct. 1820. C.“

ANDET AFSNIT. 1821—1829.

De i Lerches Palais leiede Localiteter bestode af første og det Meste af anden Etage med tilhørende Udenomsleilighed.

Reinhardt leiede for sig selv Stueetagen tilhøire og kom saaledes til at boe overmaade beqvemt for sin Gjerning ved Samlingen. Stueetagen tilvenstre beboedes af en Enkefrue Numsen, Tante til Grev Lerche, medens en Frøken Bauditz havde nogle Værelser ovenpaa. Leiligheden paa Østergade blev opsagt til April Flyttedag 1821, og i Løbet af Vinteren flyttedes Naturalierne til Stormgaden, men om nogen egentlig Installation blev der ikke da Tale, allerede af den Grund, at der slet ingen Plan for Museets Anordning forelaae.

I hvor høi Grad til det Bedre Forandringen end var, skuffedes dog Reinhardt i een vigtig Henseende. Ved at agitere for et nyt Locale havde han kun havt Museets zoologiske Bestanddele for Øie, og han havde haabet at faae i Lerches Palais hele den leiede Plads til sin Raadighed. Commissionen derimod havde til Hensigt at henflytte hele Museet til Stormgaden, og det var forgjæves, at Reinhardt gjorde gjældende, at det nye Locale jo dog kun var at ansee som temporairt, og at Samlingerne paa Rosenborg meget vel kunde forblive der uden at tage Skade, indtil en ny og egen Museumsbygning tilveiebragtes. Ligeoverfor Wads bestandige Klage over, at Localets Indskrænkethed paa Rosenborg ligefrem forhindrede ham i at arbeide i Samlingerne saaledes, som han burde og selv ønskede, kunde Commissionen vel heller ikke have ladet dem forblive længere paa Slottet, og i Forsommeren 1821 bleve de flyttede til Stormgaden. I den Anledning opstod en Strid mellem Wad og Reinhardt, nemlig angaaende den Spenglerske Conchyliensamling. At denne, hvis Museet skulde deles i en zoologisk og en mineralogisk Afdeling, maatte indlemmes i den første, forstaaer sig af sig selv, men en saadan Deling havde endnu ikke fundet Sted. Reinhardt var kun ansat ved Samlingen paa Østergade og havde aldrig havt Noget at gjøre med Mineralierne paa Rosenborg, der havde staaet under Wads Opsyn et Par Aar, førend Naturhistorie-Selskabets Samling overgik til Staten. Da dette skete, fik Wad et Overopsyn over denne, og i det første Par Aar arbeidede han factisk med det zoologiske Materiale der. Det var derfor ikke i sig selv urimeligt, at den Spenglerske Samling ikke henflyttedes til Østergade, hvor de andre Zoologica

stod, men forblev under Wads Opsyn paa Rosenborg, uagtet Wad snart efter Reinhardts Ansættelse aldeles ophørte at beskæftige sig med Samlingen paa Østergade. Practisk faldt Museet derefter i to Afdelinger, en reent zoologisk under Reinhardt og en mineralogisk-zoologisk under Wad, hvilke Begge forhandlede med Commissionen uafhængigt af hinanden, hver for sin Afdeling. Skulde nu imidlertid alle Museets Bestanddele indflyttes i een Bygning, vilde det aabenbart være det Naturligste at dele Museet i to Hovedafdelinger efter Indholdets Natur, og i saa Fald maatte Bestyrelsen af den Spenglerske Samling overgaae til Reinhardt, som selvfølgelig ønskede det i høi Grad. Hertil var Wad dog aldeles utilbøielig*), og da han var den ældre og mere ansete Embedsmand — han var Etatsraad — og det aldeles stred mod den Tids strænge bureaucratiske Fordomme, at han mod sin Villie skulde overlade noget af sit Omraade til en Yngre, maatte Reinhardt lade sig nøie med et Compromis for Wads Embedstid og Anerkjendelse af hans Fordrings Berettigelse for Fremtiden, med hvilket Hensyn for Øie han ved Værelsernes Fordeling insisterede paa, at Samlingen skulde opstilles i et Rum, der stødte umiddelbart op til de andre zoologiske Samlinger. Som det synes, tog Commissionen god Tid til at afgjøre Spørgsmaalet. I et for Lehmann bestemt, paa Tydsk affattet Memorandum af 27. Marts angaaende Museets Ordning siger Reinhardt, at de Spenglerske Conchylier gjerne kunde blive under Wads Opsyn, naar blot han selv fik Nøgler til Skabene. I et under 21. Mai protocolleret Brev fra Wad til Lehmann forespørger han bl. A., om han skulde vedblive at have Opsyn med Conchylierne, og under 30. Mai rettede Reinhardt følgende Skrivelse til Commissionen:

„At den forhenværende Spenglerske Conchyliersamling nærmest udgjør en integrerende Deel af det Kgl. Museums zoologiske Afdeling, bliver vist ikke af Nogen med Grunde modsagt; at den bør nu saavidt muligt danne et Continuum med

*) Muligviis kan dette have havt sin Grund i, at af Wads Gage kun 300 Rd. vare ham tillagte for Opsyn over Mineralierne; thi opgav han nu Conchylierne, kunde man spørge, hvorfor han vedblev at oppebære Resten.

„den øvrige zoologiske Samling, synes at forstaae sig af sig selv, „og at den overhovedet burde i Værelsernes Valg rette sig efter „de Regler, som den zoologiske Afdelings øvrige Forhold gjorde „nødvendige, søgte jeg i den foretagne Distribution af de samt- „lige Værelser at gjøre gjældende. Denne Samling har fra den „Tid, da den blev Kongelig, bestandig staaet under Etatsraad „Wads specielle Opsyn, under hvilken den naturligviis ogsaa „forbliver saalænge, som Hr. Etatsraaden ønsker det; men skal „der engang gjøres en Forandring, bør denne Samling efter den „Tid uden Tvivl sættes under den zoologiske Inspection, forud- „sat, at tvende Bestyrere for bestandig skal være ved det K. „Museum. Videnskaben taler selv for en saadan Underordning, „og den følges ved de Museer, som have en efter Naturen deelt „Inspection. Mit underdanige Forslag er derfor, at den Kgl. „Commission vil vedtage en saadan Underordning som gjældende „Princip i Fremtiden og communicere dette de nuværende Be- „styrere. Saa aldeles jeg anseer det for min Skyldighed fra „min Side temporairet at lempe den zoologiske Samlings Eenhed „efter et personligt Forhold, og det saameget hellere som Hr. „Etatsraad Wad har beskæftiget sig mere med Conchylierne „end jeg, saa ligefrem ytrer jeg for den Kgl. Commission det „Ønske, at der maa nu tilstaaes mig en fuldkommen fri Benyt- „telse af den nævnte Conchyliesamling for min Person, forsaa- „vidt jeg ved Autopsi behøver Oversigter erhvervede, Spørgs- „maal besvarede eller Tvivl løste, og at jeg til den Ende maa „have Nøgler til de laasede Skabe. Da Zoologien er den natur- „historiske Disciplin, som det paaligger mig saavel ved Univer- „sitetet som ved det K. Museum fortrinsviis at docere, og hvis „Gjenstande jeg især bør kjende og bestemme, saa er det en „heel naturlig Følge af min videnskabelige Stilling, at jeg ønsker „i de ved begge Museer sig forefindende Samlinger at benytte „al Hjælp til at opnaae Hensigten. En anden Grund ligger i „det systematisk litteraire Forhold af den Spenglerske Conchylie- „samling, idet flere Conchyliearter ere for første Gang beskrevne „fra den af, hvorved den faaer en Vigtighed i den beskrivende „Zoologie, som iblandt vore Samlinger kun overtræffes af den „forrige Lund-Sehestedske Insectsamling. De indkommende

„Spørgsmaal angaaende de Fabriciske Arter af den sidste ere fra „Kiel, Berlin og Halle ikke faa. Ogsaa om Spenglerske Conchyliarter har man forlangt Oplysning af mig. Jeg har hidtil svaret, at Conchyliesamlingen stod i et ganske andet Locale og under en anden Inspection. Det synes ubilligt, at jeg skal endnu vedblive at svare, „den Spenglerske Conchyliesamling er lukket for mig“, og jeg maatte i det Tilfælde foretrække „at lade Brevet ubesvaret. Jeg tvivler heller ikke paa, at Hr. Etatsraad Wad, til hvis Erklæring mit Forlangende naturligtviis bør gaae, jo vil billige mine Grunde eller modsætte dem saadanne, mig ubekjendte, som jeg altsaa før ikke har kunnet møde. Skulde Hr. Etatsraad Wad finde, at forøgede Forretninger og tiltagende Alder*) kunde gjøre det ønskeligt for ham „at befries for Inspectionen over Conchyliesamlingen, er jeg villig til at modtage samme strax og besørge dens Opstilling igjen, i hvilket Tilfælde Nøgler til de tillaasede Skabe vilde tilkomme „Hr. Etatsraaden med lige Rettighed, hvormed jeg ønsker dem. „Jeg er i ethvert Tilfælde redebon til at være, saameget min Tid tillader det, behjælpelig ved dens Flytning, kun kan jeg ikke paatage mig at udsøge hvad der kunde behøves fra Kunst-kammerets Conchyliesamling, da jeg kun har haft liden Leilighed til at see den Spenglerske og derfor ikke kjender dens „Desiderata.“

Nogen Erklæring fra Commissionen angaaende Principspørgsmaalet foreligger imidlertid ikke, men Ordningen blev factisk som Reinhardt havde foreslaaet; han fik efter nogen Tid Nøglerne, og Wad maatte atter lade borttage en Krampe indvendig paa Døren, hvormed denne var bleven spærret. Ligheden i flere Puncter mellem denne Sag og en anden, som opstod langt senere, vil ikke undgaae dem, som kjende Museets Historie.

Endog afseet fra dette Stridspunct var Fordelingen af Værelserne ikke nogen let Sag. Hvad man kunde kalde en Kunst-kammer-Synsmaade gjorde sig endnu altfor meget gjældende,

*) Wad var dengang 65 Aar gammel.

og man bestræbte sig for at forene alt det Seeværdigste af begge Afdelinger i de bedste Værelser paa første Sal, medens det mindre Anseelige anbragtes i Bagværelser og paa anden Sal. Da jo desuden Palaiset var indrettet til Beboelse, ikke til Museum, var det næsten umuligt at undgaae gjensidig Gjennemgang. Reinhardt fandt desuden, at Wad forlangte for megen Plads, og endnu i Juli 1821 gjorde han Forsøg paa at faae noget af det Wad tillagte Locale overført til sig.

Det var først under de gunstigere Betingelser, som fulgte af Flytningen, at der kunde blive Tale om systematisk Opstilling, overhovedet om planmæssig Udvikling af Museet. Den mineralogiske Deel, der bestod af flere sammenkjøbte, men aldeles ikke sammenordnede Samlinger, stod i den Henseende længst tilbage, og det sees ikke, at Wad havde lagt nogen Plan, som nu kunde komme til Udførelse. Dette var derimod Tilfælde med Reinhardt, som sees at have discuteret derhenhørende Spørgsmaal med Lehmann. I et Brev af 6. Marts 1821 skriver han: „At lægge en Plan for Museets Indretning, som „skulde have Bestandighed, lader sig vel ikke gjøre, saalænge „vi bo til Leie, i det mindste ikke, før vi paa Pladsen selv „have overseet hvad vi besidde. Som Grundsætning har jeg „opstillet, at den zoologiske Afdeling deles i to Hovedgrene, „den anatomiske og den naturhistoriske, som begge med lige „Omhu bør pleies. Det vilde være en Skam for os ved Viden- „skabens nuværende Stilling ikke at tage Hensyn paa Ana- „tomien. En anden Grundsætning synes mig: at den ikke skal „være til for Inspectoren eller begabes blot af Publicum et Par „Gange om Ugen, men at fra den Theorie og Praxis skal gaae „ud iblandt de Studerende. Paris's, Berlins og Münchens Mu- „seer have bidraget Mere til zoologisk Studium i faa Aar, end „de Florentinske, Wienske, Londonske, Göttingenske gennem „flere Menneskealdre; hine benyttes og oplyses ved Forelæs- „ninger, disse begravnes i større eller mindre Localer, uden at „andre end Custoderne, hvis de forstode det, kunde lære af „dem.“ Reinhardt udtaler sig yderligere i det ovennævnte tyske Memorandum af 27. Marts 1821, betitlet „Einige vor-

„läufige Punkte über die künftige Abtheilung der zoologischen „Sammlung“ *). Det Væsentlige heraf lyder saaledes:

„1. Die zoologische Sammlung macht für sich einen „ganzen und für sich bestehenden Theil des Königlichen Museums aus, folglich bildet ihr Local wo möglich ein continuum „nicht unterbrochen durch einen Theil der mineralogischen „Sammlung; und sie würde mit der Zeit, wenn es nöthig erachtet sein sollte, woran gezweifelt werden kann, dasz zwei „Oberinspectoren das Museum unter ihre Aufsicht haben sollen, „ganz und ungetheilt dem zoologischen Inspector anvertraut. „NB. Die Conchylien-Sammlung kann gerne fortfahren unter „Hr. Etatsrath Wad's Aufsicht und Disposition zu stehen, doch „wird es mir wohl nicht verwehrt werden für meine Person „sie zu benutzen, und ich verlange daher auch Schlüssel zu „den Schränken zu haben, wenn diese sollten verschlossen sein. „Die Sammlung hat groszen literarischen Werth dazu, und noch „liegen bey mir unbeantwortete Briefe von Baron Férussac in „Paris über Spenglersche Conchylien, die ich, aus Mangel der „Sammlung selbst zu sehen, unerörtert lassen musz.

„2. Die zoologische Sammlung besteht aus einer natur- „geschichtlichen und einem physiologisch-anatomischen Theile, „unabhängig von einander in Rücksicht ihres Materials, so dasz „Individuen einer Art in beyden vorkommen können und müssen, „ohne dasz sie Doubletten sind.

„3. Die naturgeschichtliche Sammlung ist eine systema-

*) Især i tidligere Tid, medens de to Herrer stode paa fuldkommen god Fod med hinanden, skrev Reinhardt jævnligt Tydsk (temmelig daarligt) til Lehmann, hvem han titulerede „Lieber Freund“. uagtet den Sidste var det danske Sprog fuldkommen mægtig. Det ven-skabelige Forhold forstyrredes imidlertid i Anledning af en Regning, som Reinhardt fremsendte med Brevet af 6. Marts 1821, men som Lehmann ikke vilde honorere, idet han gjorde en alvorlig og, som det synes, ialtfald formelt begrundet Udsættelse derved. Et Brev fra Reinhardt af 17. Mai er endnu paa Tydsk, men aldeles formelt og undertegnet „gehorsamst“. Forholdet vedblev at være spændt. At Lehmann var særlig kritisk i Regnskabssager, kan maaskee sluttes af de Ophævelser, han ved sin Tiltræden gjorde over en Mangel ved Rafns Regnskab, hvilken dreiede sig om 1 Rb. 64 Sk.

„tische und eine geographische; ebenfalls beyde in Rücksicht „des Materials unabhängig von einander.“ Meningen var ikke, at der skulde efterstræbes geographiske Samlinger for alle Faunaer og alle Afdelinger, men kun enkelte, som Wöldikes europæiske Fuglesamling. Han fortsætter: „Ob eine *einheimische* „alle Thierklassen oder blosz von den Fischen anfangend die „unteren Klassen umfassende Sammlung angelegt werden soll, „wird die Zeit geben. Bey der Universität ist auf meinem „Vorschlag eine einheimische Insektensammlung, die schon über „1500 Arten zählt, angelegt und hat jährlich guten Fortgang. NB. „Ein pium desiderium wäre es wohl, eine Region ausserhalb Europa „zu wählen und ihre Thiere so vollständig, als unsere Kraft „erlaubte, zu sammeln. Würden mehrere europäische Museen „jedes ihre Region wählen, und das Completieren zum höchsten „Zweck machen, könnte die Thiergeographie zu Resultate gelangen. Wir könnten vielleicht die Küste von Guinea im „ersten Etablissement dazu wählen. Ich hoffe viel auf Major „Steffens; und wir könnten mit den Insekten einen schönen Anfang machen, um ein Paar Insektenschränke. Wir müssten „langsam und unbemerkt anfangen.“

Det fjerde Punct gaaer ud paa Dannelsen af en særlig anatomisk Samling. Det sees, at Reinhardt ogsaa tænkte paa Gjenstande til at oplyse Dyrenes Liv. Han paatænkte en særlig Samling af de bedste Doubletter til Byttemateriale, medens de mindre gode kunde benyttes af de Studerende.

Udførelsen af disse Planer maatte imidlertid for det Meste forbeholdes Fremtiden, idet der nu fulgte en travl Tid med Ordning og Opstilling af det, der var blevet indflyttet i det nye Locale, samt de indkommende store Forøgelser, og Reinhardt maatte gjøre det Meste selv. Portneren paa Palaisen, en Sadelmagersvend ved Navn PLÄHN, blev rigtignok antaget som Arbeidsmand*), om end ved det hele Museum, ikke, som Reinhardt havde ønsket, ved den zoologiske Afdeling alene; men

*) I een Henseende vandt dog Reinhardt herved, idet den Forpligtelse, som hidtil havde paahvilet ham til for 100 Rd. af sin Gage at bekoste Arbeidshjælp for sin Afdeling, derved bortfaldt.

videnskabelig Hjælp, endog af den elementaireste Art, havde han ikke. I et Brev til Lehmann af 25. April 1821 forespurgte han, om han kunde gjøre Regning paa et lille Gratiale til dermed at honorere en af sine Tilhørere, som han ønskede at faae til Hjælp 16 à 18 Timer om Ugen i 4 Maaneder, især for at bestemme og forfatte et Catalog over Insectdoubletterne samt over de Fugle, som vare blevne modtagne fra Kunstkammeret, hvortil Lehmann svarede, at han maatte vide, hvem der var Tale om; men der skjønnes ikke at være kommet Noget ud deraf. Muligt var det P. W. Lund, som Reinhardt havde for Øie. Derimod opnaaede Etatsraad Wad at faae en Assistent, nemlig Mag. BREDSORFF, indtil da Adjunct ved Roeskilde Cathedral-skole. I sin Ansøgning af 15. Febr. 1821 bemærker denne, at han indsendte den netop da med særligt Hensyn paa den forestaaende Flytning; han havde studeret Naturhistorie ved Universitetet og betegner sig som Discipel af Wad; han havde især lagt sig efter Mineralogien, reist udenlands paa dennes Vegne med offentlig Understøttelse og dissenteret over et dertil hørende Emne*); han var i sin Tid bleven ansat ved Roeskilde Skole, indtil der kunde gives Leilighed til en for hans Hovedstudium mere gavnlig Befordring; hans Hovedøiemed var nu ogsaa videre Studium, og han vilde derfor endog være tilfreds med mindre Løn, end han havde som Adjunct. Commissionen henvendte sig i den Anledning til Finantserne med en Indstilling (Juli 1821), hvori det siges, at Assistance ikke saameget tiltrængtes for Dyrenes Vedkommende, da Wad havde catalogiseret Conchylierne, Reinhardt i ti Aar arbeidet med Pattedyr og Insecter, og Wøldikes Fuglesamling var bleven afleveret i god Orden, men at saadan var aldeles nødvendig med Hensyn til Mineralierne. Det var dog først under 26. April 1822, at Bredsdorffs Ansættelse paa sex Aar som Assistent hos Wad med 200 Rd. om Aaret (senere forhøiet til 400 Rd.) approberedes.

Samtidigt med Indflytningen i Lerches Palais forøgedes,

*) De regulis in classificatione rerum naturalium observandis commentatio. Hafn. 1817.

som allerede antydet, navnlig den zoologiske Samling meget betydeligt. Allerede tidligere var der givet Ordre til Kunst-kammeret om at aflevere dets brugelige zoologiske Sager til det Kongelige Museum, dog kun saadanne Gjenstande, som kunde antages ikke at ville lide ved Henflytning til Østergade, men ikke Fugle eller andre saadanne let bedærvelige Sager. Det blev nu bestemt aldeles at udskille alle naturhistoriske Gjenstande fra Kunstkammeret, og under 3. Juni 1821 fik Wad og Reinhardt Ordre til at udtage af denne Samling, hvad de maatte have Brug for udover, hvad de alt havde modtaget, medens de for Museet ubrugelige naturhistoriske Sager skulde sælges. Som Følge heraf modtog den zoologiske Afdeling bl. A. den anseelige Samling af Fugle, som i sin Tid var bleven indsendt af Auditeur Petersen paa Christiansø (hvis haandskrevne Beskrivelse af Fuglene opbevares i Kongens Bibliothek), hvilken man hidtil havde holdt tilbage. Men navnlig modtoges nu den alt nævnte af Wøldike anlagte Fuglesamling.

Eieren af denne sidste, Premierlieutenant i det Kgl. Livregiment, dengang à la suite, PETER C. WØLDIKE, som det synes af dansk Herkomst, boede i Brunsbüttel i Holsteen og havde der dannet en betydelig Samling af Fugle, for det Meste skudte der i Egnen, men ogsaa indeholdende Exemplarer fra andre Localiteter. I Eftersommeren 1818 tilbød han denne Samling til Hans Majestæt, dog saaledes, at han ønskede endnu at beholde den hos sig i nogen Tid for yderligere at fuldstændiggjøre den, til hvilken Ende han ansøgte om en aarlig Understøttelse. Under 19. September lod Kongen denne Ansøgning tilstille Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, med Paalæg om at foranstalte Samlingen taget i Øiesyn af en competent nærboende Mand, samt at afgive Betænkning med Hensyn til den ansøgte Understøttelse*). Directionen anmodede derefter under 10. Oct. Wøldike om en Fortegnelse, hvilken denne indsendte under 28. s. M. tilligemed en Kasse med nogle Expl. som Prøve paa Opstillingen. „Jeg beder,“ siger Wøldike i dette Brev, „Cabinettet kun i Kjøbenhavn eller anden dansk

*) Universitets-Directionens Referat- og Resolutions-Protocol N. 650.

Stad maatte anvises Platz og ei i Kiel eller nogen anden Sted i Hertugdømmerne.“ Han beder om eventuelt at maatte faae Ordre til selv at opstille Samlingen i Kjøbenhavn istedetfor at aflevere den til Nogen i Brunsbüttel, af Frygt for, at den kunde lide Skade ved ukyndig Behandling, og udtaler et Haab om, at Fuglene paa Kunstkammeret (naturligviis de af Petersen indsendte) maatte blive forenede med hans, og saaledes en god Samling dannet i Kjøbenhavn. Den af Wøldike sendte Fortegnelse og Kasse tilstilledes under 14. Nov. Reinhardt med Ønske om hans Erklæring angaaende Samlingens videnskabelige Værdi, forudsat, at den var vel conserveret. En saadan afgav han ogsaa til Universitetsdirectionen under 23. Nov., dog ikke nærmest som Universitetsprofessor, men i sin Egenskab af Bestyrer af det Kongelige Museum, thi den er protocolleret i Museums-commissionens Journal. Den gaaer ud paa, at Samlingen maatte være af betydelig videnskabelig Værdi paa Grund af den Fuldstændighed, som den tilstræbte, idet ikke blot de fleste Arter vare repræsenterede ved begge Kjøen og unge Fugle, men i nogle Kasser fandtes endog Reder og Æg. Opstillingen med passende Staffage var desuden usædvanlig smuk, saa at han maatte ansee den for i høi Grad at fortjene at fuldstændiggjøres efter den lagte Plan. Gjennem det Slesv.-Holst.-Lauenburgske Cancelli fik Directionen det derefter arrangeret, at Samlingen besigtigedes og sammenlignedes med den sendte Fortegnelse ved Dr. Goetze i Itzehoe, hvormed denne afgav en Beretning, som under 16. Febr. 1819 modtoges gennem den nævnte Autoritet. I Henhold til Reinhardts Erklæring og Goetzes Beretning afgav Directionen under 25. Febr. 1819 den forlangte Betænkning, hvori den, i Overeensstemmelse med Wøldikes Ønsker, anbefalede, at Samlingen endnu forblev under hans Opsyn i nogen Tid, og at der tilstodes ham en midlertidig Understøttelse af 160 à 240 Rd. aarligt for at conservere og fuldstændiggjøre den. Herpaa faldt Kongelig Resolution af 9. Marts 1819, saalydende: „Directionen „har at tilkjendegive Capitain Wøldike, at Vi med allernaadigst „Velbehag modtage indbemeldte, af ham tilbudte ornithologiske „Samling, og at Vi allernaadigst tillade, at denne Samling endnu „i nogen Tid maa forblive under hans Opsyn. Dernæst ville Vi

„allernaadigst have Directionen bemyndiget til at lade ham ud-
 „betale en midlertidig Understøttelse af 240 Rbd. r. S. aarligen
 „for dermed endmere at kunne sørge for Samlingens muligste
 „Fuldstændighed.“ Paa derom modtagen Meddelelse svarede
 Wøldike under 14. Mai bl. A., at han ønskede at beholde Sam-
 lingen indtil Sommeren 1821. Et saadant Arrangement nød-
 vendiggjordes forøvrigt næsten ved den Omstændighed, at man
 i Kjøbenhavn factisk ingensteds havde Plads for den, hvilket
 uden Tvivl ogsaa var Grunden til, at der, som man seer, ikke
 samtidigt med Modtagelsen af Wøldikes Tilbud blev taget nogen
 Bestemmelse om dens eventuelle Anbringelse. Det omtalte
 midlertidige Gratiale af 240 Rbd. aarlig blev betalt af Skole-
 fonden, hvorfor Directionen for Universitetet og de lærde Skoler
 i Sept. 1821, da Samlingen var bleven indlemmet i det Kongelige
 naturhistoriske Museum, udbad sig og fik Refusion af det Udlagte.
 Under 16. October 1820 tilskrev Wøldike Reinhardt, at han øn-
 skede at afgive Samlingen næste Foraar, og under 20. s. M. rettede
 han en Skrivelse til Museumscommissionen; hvori han anholdt
 om, at Samlingen maatte blive indlemmet i det Kongelige natur-
 historiske Museum. Under samme Dato tilskrev Reinhardt Com-
 missionen desangaaende, idet han mindede om sin Beretning om
 Samlingen til Universitetsdirectionen og anbefalede Wøldikes
 Ønsker, hvorhos han foreslog, at Samlingen, om hvilken han
 siger, at den senere var forøget og nu omfattede $\frac{5}{6}$ af de be-
 kjendte europæiske Fugle, skulde, som han udtrykker sig, „con-
 „serveres for sig og forøges baade systematisk og naturhistorisk
 „som en europæisk Samling, uafhængig af Museets systematiske
 „Samling“, hvorhos han foreslaaer, at den skulde benævnes „Wøl-
 dikes Samling af europæiske Fugle.“ Reinhardt foreslog endvidere,
 at man skulde tilsende Wøldike den Museet tilfaldende Deel af
 de ved Faber fra Island nedsendte og endnu ventede Fugleskind,
 deels til Udstopning og Indlemmelse i bemeldte Samling, deels
 til Bortbytning i Udlandet til Fordeel for samme. Commissionen
 indstillede under 27. Oct., at Wøldikes Samling maatte indlemmes
 i det Kongelige Museum, og dette approberedes under 4. Nov.
 1820. Det vil erindres, at Museet netop da havde faaet leiet
 Locale i Lerches Palais, hvorved den Vanskelighed med Hensyn

til Plads, som hidtil havde hindret eller dog opsat en Afgjørelse med Hensyn til Anbringelsen af Wøldikes Samling, var bortfalden. Reinhardts Forslag om paa denne Samling at grunde en ny særegen Afdeling af Museet blev gennemført, men den af ham foreslaaede Benævnelse blev ikke officielt sanctioneret. Alligevel maa det tilstaaes, at skjøndt Samlingen betydeligt forøgedes i Aarenes Løb og mange af de oprindelige Exemplarer efterhaanden erstattedes af nye fra andre Kilder, saa vedblev det fra Wøldike i 1821 og i de følgende 20 Aar Modtagne dog i meget lang Tid at udgjøre saa aldeles den væsentligste Deel af den saakaldte „Europæiske Fuglesamling“, at Navnet „Wøldikes Samling“ ikke vilde have været upassende, og factisk vedblev Samlingen, saa vidt jeg veed, i lang Tid ganske almindeligt at betegnes saaledes af danske Fuglekjendere af den ældre Skole. Reinhardts Plan, at sende de fra Island modtagne Skind, hvilke man ikke kunde faae udstoppede i Kjøbenhavn, til Wøldike for at benyttes paa den angivne Maade, blev bragt i Udførelse, og deels paa denne Maade, deels ved Bidrag fra Wøldike selv, forøgedes Samlingen, førend den kom til Kjøbenhavn, med omtrent en Fjerdedeel baade i Art- og i Individantal. Da den tilbødes Kongen, angaves den at indeholde 221 Arter i 540 Individer, men ved Modtagelsen i Kjøbenhavn talte den 287 Arter i 685 Individer, opstillede i 314 Kasser. Reinhardt udtrykker i en Beretning den Anskuelse, at Samlingen omfattede $\frac{5}{6}$ af alle videnskabelig kjendte europæiske Fugle, men $\frac{3}{4}$ vilde have været Sandheden nærmere. Samlingen ankom den 4. Juli 1821 ombord paa et særlig dertil hyret lille Skib, som havde passeret Eidercanalen og lagde til ved Prindsens Bro, hvorfra Kasserne let kunde transporteres til Museet. Det Hele var i god Behold, med Undtagelse af, at 50 Glasruder vare sprungne, og det viser, hvor streng en Oeconomi man meente at burde øve, at Hauch kun vilde lade 28, som vare heelt itu, indsætte paa ny, medens de mindre beskadigede maatte vente. Et andet characteristisk Træk for Tiden var, at Museet først i 1825 fik eftergivet et Beløb af 132 Rd., som Canalautoriteterne forlangte i Told, beregnet efter en Værdi af 10,000 Rd., hvortil Samlingen, vistnok altfor høit, var bleven anslaaet af Wøldike. Denne kom

selv til Kjøbenhavn over Land for at hjælpe med ved Opstillingen. Bekostningen ved Forsendelsen og Wøldikes Reise var 457 Rd. Reinhardt havde reserveret et af de største Værelser i Beletagen for Samlingen; men den fyldte større Plads, end han havde ventet, saa at man maatte anbringe en Deel ved Siden af. Saasnart Opstillingen var endt, indgav Wøldike under 28. Juni 1821 Ansøgning om en Godtgjørelse. Han havde alt tidligere, men forgjæves, søgt et Toldembæde, som blev ledigt i Brunsbüttel, hvilket indbragte c. 500 D. Slesv. Holst. Cour., og hvortil Museumscommissionen under 28. April 1821 havde anbefalet ham, bl. A. i Henhold til, at Wøldike efter sit eget Opgivende kunde have solgt sin Samling til Berlin for 10,000 Rd. Efter i sin Ansøgning at have refereret hertil, siger han: „Deres „Kongelige Majestæts Naturalie Museum behøver, efter hvad jeg „har erfaret, mit Arbeide endnu i nogle Aar, ikke blot med „Hensyn paa den europæiske Fuglesamling, men ogsaa paa en sig „aarlig forøgende Mængde af fremmede Fugle og Pattedyr, som „maa udstoppes.“ Han ansøgte derfor om en aarlig Indtægt, saalænge dette Arbeide stod paa, og derefter et passende Embede i Brunsbüttel eller Omegn. I Commissionens Skrivelse til Finants-Deputationen i den Anledning siges udtrykkeligt, at Wøldike vilde opstille de eventuelt indkommende Sager paa samme Maade som hans egen Samling for Museet, benytte sine udenlandske Forbindelser til Fordeel for dette og aarligt komme til Kjøbenhavn for at tilsee Conservationen. Det anføres endvidere, at Savnet af en god Udstopper havde været meget føleligt. Der tilstodes ham i Henhold hertil 600 Rd. i 3 Aar, og i den følgende Tid sendtes Alt, hvad Museet ønskede udstoppet, til Brunsbüttel. Museet erstattede ham de benyttede Materialier, og der var naturligviis ikke ringe Forsendelsesomkostninger frem og tilbage; men saalænge Museet ikke havde en Conservator, var det vistnok det bedste Arrangement, som kunde træffes. Desuden sendtes der ham en Mængde Doubletter til Bortbytning. Da Gratialet vilde ophøre d. 1. Juli 1824, ansøgte han om Forlængelse, i hvilken Anledning Reinhardt under 19. April 1824 oplyste, at Museet i disse tre Aar havde sendt ham 634 Skind, meest Fugle, af hvilke 418 vare komne tilbage udstoppede, 52

ventedes endnu; ved Bytning havde han erhvervet for Museet 60 Stykker, selv havde han foræret 90 Stykker; da man endnu ingen anden Udstopper havde, anbefalede Reinhardt Forlængelsen, hvilken ogsaa tilstodes, og dette gjentoges flere Gange paa 3 Aar ad Gangen. I Førstningen kom han jævnlig til Kjøbenhavn og fik flere Gange sine Reiseomkostninger godtgjorte; men hans Besøg bleve sjældnere og sjældnere. En Broder af ham, A. Wøldike, som i 1817 havde reist i Nordlandene og hjembragt Fugle derfra, var ogsaa tilstede i 1821 saavel som ved flere senere Leiligheder og hjalp med ved Fuglesamlingen, hvorfor han i 1823 søgte om et Gratiale*).

Det var ogsaa i den første Tid efter Indflytningen i det nye Locale, at de store Sendinger fra Dal Borgo i Brasilien indlemmedes i Museets Samlinger. De første ankom allerede i 1820 men maatte da, som alt berettet, magasineres; den sidste modtoges i Januar 1823. Dal Borgo var dansk Chargé d’Affaires i Brasilien og benyttede Leiligheden til at lade gjøre store Indsamlinger af Dyr, til hvilken Ende han forbandt sig med en Hr. Langdorff, der synes at have drevet ligefrem Handel med Naturalier. Museet sees at have samtidigt byttet Insecter med ham. De ved Dal Borgo indsendte Gjenstande tilbødes Kongen som Gave, men i Virkeligheden naturligviis paa Speculation. Langdorff ventede sig, som det synes, ogsaa Fordeel deraf. Sit Forhold til denne Sidste omtaler Dal Borgo paa følgende Maade

*) I Vid. Medd. f. Nat. For. 1873, p. 183—188 har Professor I. Th. Reinhardt meddeelt nogle Oplysninger om Wøldikes Samling i Anledning af, at Statsrevisor Fischer i Nat. Tidsskr. 3. R. VIII, p. 458, formeentlig mindre passende, havde betegnet en i 1837 af Wøldike indsendt Fugl som hørende til Wøldikes Samling. Da det ligger nær at antage, hvad Forfatteren ogsaa synes at implicere, at han besad særlige Betingelser for at vide Beskeed om denne Samling, finder jeg det nødvendigt at bemærke, at de forøvrigt lidet væsentlige Afvigelser mellem hans Bemærkninger og Ovenstaaende, ikke ere undgaaede mig. Min Fremstilling er grundet paa de originale Acter, som Reinhardt vel ogsaa maa have benyttet (thi da Wøldikes Samling kom til Museet, var han kun 5 Aar gl.), men som han da synes at have misforstaaet i nogle Puncter; navnlig er det sikkert, at Samlingen ikke blev tilbudt Universitetet.

i en Skrivelse af 16. Aug. 1823: „Monsieur Langdorff, chargé „d'affaires de Russie, qui s'est occupé en Brésil de l'histoire „naturelle tant par amour de la Science que pour y trouver un „object de spéculation, a été mon associé dans l'expédition de M. „Holm dans l'intérieur, et en a partagé les frais, quoique par notre „accord il aye du me céder tous les individus uniques, que recueille- „rait le naturaliste à nos gages. Je lui ai fait en vain la proposition „de se dégager de la Société, et certes il n'aurait pas [h]ésité a „y renoncer s'il n'avait pas cru d'en tirer profit“. Den omtalte Holm var en Dansk. Efter Ankomsten af de første Sendinger synes det, at Dal Borgo tildeels i den Anledning har ansøgt om en Understøttelse af Kongens Kasse; thi der findes en Skrivelse fra Udenrigsministeriet af 19. Jan. 1821, hvori Museumscommissionen anmodes om en Erklæring med Hensyn til, om disse Sager vare saa fortrinlige, at han burde have Erstatning derfor, af hvilken Erklæring det, som det impliceres, ialtfald tildeels vilde afhænge, om det udenrigske Departement vilde finde sig foranlediget til at anbefale Dal Borgo til kongelig Understøttelse i Anledning af andre af ham anførte Omstændigheder. Der findes herved en Opgjørelse af hans Udgifter, dateret 31. Dec. 1819, hvilken beløber sig til 1164 Milreis. Commissionen svarede i Henhold til Reinhardts Erklæring, at Summen ikke kunde siges at være for høi i Forhold til, hvad der var bleven modtaget, og anbefalede, at hans Sendelser toges i Betragtning. Videre synes ikke da at være skeet. Imidlertid indkom endnu Betydeligt, og med den sidste Sending, først i Jan. 1823, ankom han selv. Der blev derpaa foranstaltet en Taxation, først af den sidste store Sending, og derefter af Alt, hvad han fra først til sidst havde sendt. Denne foretoges af Reinhardt, Hornemann og Westermann i Forening. Efter den af dem Alle undertegnede Erklæring af 26. Juni 1823 var der bleven modtaget: 67 Pattedyr, 417 Fugle, 34 Reptilier og over 4,000 Insecter, hvilke ansattes til en Handelsværdi af 3336 Rbd. I en Beretning af 22. Aug. 1823 henleder Commissionen Hans Majestæts „allernaadigste Opmærksomhed paa denne Embeds- „mands udmærkede Fortjeneste om [sic] dette videnskabelige „Fag“. Dal Borgo var dog ikke tilfreds med Vurderingen, og i

en Skrivelse af 26. Aug. 1823 beklager han sig derover, skjøndt han indrømmer Rigtigheden af den Basis, hvorpaa Vurderingen var foretagen. Han opgiver heri sine Udgifter til en Totalsum af 3371 Specier, altsaa mere end det Dobbelte af Vurderingssummen. Som Prøve kan anføres, at han opgiver fra August 1819 til Aug. 1821 at have betalt Holm 750 Specier i Løn; til en Soldat, der tjente som Escorte, 315 Sp; til to Negere 256 Sp.; Kugler, Krudt m. ni. til Holm 337 Specier; til Sommerfuglefangere 224 Specier; Transport til Kysten 485 Sp. osv. Hvilken Erstatning i Penge han endelig modtog, sees ikke af Museets Archiv, og jeg har ikke kunnet anvende den nødvendige Tid paa at søge Oplysningerne sammen andenstedsfra. Da han imidlertid kort efter blev dansk Minister i Portugal, er det jo ikke urimeligt, at denne Ansættelse har været regnet med i Belønningen.

Foruden disse store Indkjøb, thi som saadanne maa de jo practisk betragtes, modtoges stadigt Forøgelsers fra mange Sider. Saasnart det nye Locale var taget i Brug, henvendte Commissionen sig til de vedkommende Autoriteter for at opnaae Paalæg til Embedsmændene om at foranstalte Indsendelser fra Colonierne, ligesom ogsaa af Mineralier fra Bornholm og Segeberg, og man vedblev at forsyne udreisende Embedsmænd og Læger med Samleapparater og Instruxer. Det store Haab, man havde gjort sig om Udbyttet af de Indsamlinger, som skulde være satte i Gang paa Guinea-Kysten, blev til Intet ved Steffens' Død i 1823; hans Efterfølger RICHELIEU opfordredes til at optage dem, men det sees ikke, at Synderligt blev hjemsendt. Den vestindiske Regjering lod udgaae en offentlig Opfordring, og der blev i flere Aar tilveiebragt flere Sendinger som Følge heraf, af hvilke dog een forliste paa Skagens Rev. Det var Apotheker BENZON paa St. Croix, som især tog sig af Sagen, men endog i dette Tilfælde maatte Glas og Spiritus sendes ud. Ægyptiske Sager, deriblandt en Mumie, indsendtes af Gen. Consul DUMREICHER. Fugle modtoges fra Consul HANCKE paa Cap i 1824 og oftere, ligesom senere værdifulde Samlinger indkom fra samme Sted ved EKLON. Endvidere nævnes bl. A. Indsamlinger i Vestindien ved Lægen HORNBECH, i Middelhavslandene ved CARSTEN HAUCH (Fugle og Fiske)

samt Lector BRUUN. Betydeligt indsendtes ved senere Admiral BARDENFLETH, som i nogle Aar var Gouverneur i Vestindien, og det ikke blot fra Øerne. I 1823 sendte han en levende electrisk Aal og i 1826 en levende „Tiger Kat“. Hvorlænge denne holdtes i Live, sees ikke, men paa Agenda-Papiret for Directionsmødet d. 1. Nov. 1826 har Reinhardt noteret „Tiger lever for det Første til Foraaret“. En i Antal betydelig, men mindre vel conserveret Samling af Fugle fra Bahia skjænkedes af Prinds CHRISTIAN, til hvem de vare blevne offererede som Gave. Da O. Fabricius døde i 1822 og Prindsen købte hans efterladte Samlinger, skjænkede han Fiskene til Museet. Fra Ostindien modtoges navnlig Fugle ved WALLICH. Det store Udbytte af P. W. LUNDS Indsamlinger i Brasilien, hvortil han i 1827, som det synes ved Reinhardts personlige Henvendelse til Kongen, fik 200 Rbd. om Aaret i to Aar af Fonden ad usus publicus, kom først senere til Museet. Ogsaa fra indenlandske Yndere af Naturhistorien modtoges Bidrag, saasom fra O. HAGE paa Møen, F. FABER i Horsens, og N. HOFMANN-BANG paa Hofmangave, som bl. A. indsendte Glas med Sødyr. Af indkomne Bidrag til Landets forhistoriske Fauna nævnes et Elsdyrhoved, fundet paa Bornholm. Ved Kjøb erhvervedes ikke Meget, men mere ved Bytte; der nævnes saaledes Bytte af Insecter med SCHÖNHERR i Sverrig; andre „Udtuskninger“, som Reinhardt kaldte dem, omtales med Museerne i Paris, Berlin, Turin, Frankfurt, Leiden, Breslau, Cagliari, Calcutta, Greifswalde, Leipzig og Bordeaux, foruden med flere Private. Til Byttemateriale tjente dels det oprindelige store Forraad af Insectdoubletter, især af den Sehested-Lundske Samling, hvilke dog allerede i Aarene 1824—25 begyndte at slippe op, dels høinordiske Sager, som man i Kjøbenhavn havde lettere ved at faae end andensteds. Efter Indflytningen i det nye Locale henvendte man sig paany til den Grønlandske Handel for at faae Dyr indsamlede og nedsendte, og da det var forbundet med Vanskelighed at faae Skeletter præparerede, gav Reinhardt Anviisning paa at henlægge de døde Kroppe i Strandkanten, hvor der var mange Tanglopper, som da vilde besørge Arbeidet. En lovende Udsigt aabnede sig, da L. C. P. HOLBØLL i Marinen, som havde lagt sig efter Zoologi, i 1822 fik kongelig Under-

støttelse til at reise til Grønland paa to Aar for at gjøre sig bekendt med Hvalfangsten og samle til det Kgl. Museum, og i mange Aar derefter var det fra ham, at det Meste af dets grønlandske Tilvæxt kom. I 1826 gaves der ogsaa nogle andre Embeds- og Bestillingsmænd i Grønland Bemyndigelse til aarligt at anvende 10 a 15 Rbd. hver paa Indkjøb til Museet, især af Sælhundeskind. Saaledes ophobedes efterhaanden ikke blot en betydelig Masse Byttemateriale, men ogsaa et stort Materiale til Kundskab om Grønlands Dyreverden. Overhovedet faaer man Indtrykket af, at Reinhardt, som Bestyrer for den zoologiske Afdeling, udfoldede en rastløs Virksomhed for at sammenbringe videnskabeligt Materiale, og havde der ved Museet været de nødvendige Kræfter for dets Bevarelse og Bearbejdelse, vilde det kunne have indtaget en anseelig Plads blandt Europas Museer. Men disse Kræfter manglede; Reinhardt var ene om Arbeidet. Det var forgjæves, at han i 1825 benyttede en Leilighed til at forestille Hauch Nødvendigheden af, at endnu en Videnskabsmand ansattes, naturligviis som Assistent under Reinhardt. Han havde heller ingen Conservator, og Skelettering maatte udføres ved tilfældig Hjælp. Saaledes skeletterede den senere saa bekendte Anatom, IBSEN, en stor Scymnus Gunneri, som i 1824 var nedkommen fra Grønland i Salt. En særlig Forpligtelse havde Reinhardt med Hensyn til den Sehested-Lundske Insectsamling, idet han oppebar en stor Deel af sin Gage, 200 Rdl., for at have Tilsyn med den, og det sees, at han i det Mindste i de tidligere Aar stadigt syslede dermed. Han fik Commissionens Billigelse af et Forslag om at omsætte Samlingen i nye Skabe, og saadanne anskaffedes efterhaanden, i nogen Tid eet hvert Aar. De kostede 100 Rd. Stykket. Da han imidlertid hverken besad de nødvendige entomologiske Kundskaber eller engang den nødvendige Haandfærdighed, kunde han hverken udføre videnskabeligt Arbeide med denne Samling eller rigtigt indlemme Forøgelserne, ja knap nok tilbørligt holde den vedlige. At den alligevel nogenlunde bevaredes, skyldes den bekendte Samler, Grosserer WESTERMANN, som allerede i 1821 begyndte at arbeide i den for dens Vedligeholdelse. Til Gjengjæld fik han Tilladelse til at udtage

Doubletter for sin egen Samling, og da han i Henseende til, hvad der skulde forstaaes ved Doubletter, gik efter samme Princip, som han selv anvendte, nemlig kun at holde eet Exemplar af hver Art, eller dog af hvert Kjøen, saa tyndedes uden Tvivl Museets Samling derved. Men da han var en udmærket Præparateur, og Samlingens Bevarelse uden Tvivl skyldes hans Virksomhed, kan man kun være tilfreds dermed. Hvad han fik gjengjældte han forøvrigt rigeligt i Aarenes Løb ved mangt liberalt Bytte og ligefremme Foræringer, og nu er jo Alt, hvad han fik, kommet tilbage til Museet med hans egen store Samling. Med de andre Dele af de zoologiske Afdelinger og de til dem efterhaanden indkomne Forøgelser gik det ikke saa vel. Atter og atter anføres det, at ankomne Kasser maatte tillukkes igjen efter den foreløbige Undersøgelse og hensættes paa ubestemt Tid i Magasinet, af Mangel paa Arbeidskraft og Opstillingsmateriale, og hvad der saaledes magasineredes gik for største Delen til Grunde. Paa samme Tid synes Afgangen fra Hovedsamlingen ved Exemplarernes Ødelæggelse at have været uforholdsmæssig stor. Saaledes klager Reinhardt over, at Sommeren 1827 havde medført et Tab ved Insectangreb af 53 Fugle. Følgen var, at Tilvæksten ingenlunde var saa stor, som man kunde have ventet. Den eneste Deel af Museet, som trivedes nogenlunde vel, var den europæiske Fuglesamling, som i 1825 angives at være voxet til 361 Arter, 1130 Individuer i 479 Kasser, hvilke Tal i 1829 steg til resp. 379—1368 og 548.

I den mineralogiske Afdeling gik det meget mere stille til, med om muligt endnu mere paafaldende Mangel paa Resultat. Samlingen forøgedes efterhaanden ved GIESEKE, BEDEMAR O. A., men da Reinhardt i sin Beretning om Museets Tilstand i 1829 siger, at endnu ingen Sammenordning af dens oprindelige Bestanddele havde fundet Sted, kan det paa den anvendte Arbeide ikke have været betydeligt. Pingel angiver etsteds, at den Holmskioldske Samling alt før 1822 var bleven opløst og Stykkerne fordeelte, men det maa have været udført førend Flytningen, ikke i det her omhandlede Tidsafsnit. Muligviis kan denne ringe Virksomhed have sin Grund i, at Wads Alder og Svagelighed

hindrede ham i at arbeide selv, og at Bredsdorff ikke har kunnet gjøre Synderligt paa egen Haand.

Angaaende Museets Benyttelse kan bemærkes, at flere fremmede Naturforskere nævnes som havende gjort sig bekjendt med dets Indhold, ligesom adskillige Indlændige nævnes som havende havt Studiekort; men de danske Bidrag til Naturhistorien, som vare grundede derpaa, vare meget faa i denne Periode. Det følte allerede dengang som et stort Savn, at Museet saagodtsom Intet besad i Retning af zoologisk Literatur, især Kobberværker, og Spørgsmaalet om, hvorledes dette Savn kunde afhjælpes, blev discuteret paa et Commissionsmøde i 1822; men man maatte udsætte det. Reinhardt har noteret paa sit Agenda-Papir, at Grev Schimmelmann vilde „banke paa“ hos Geheimeraad Classen, men der meldes Intet om noget Resultat. For det almindelige Publicum var kun den europæiske Fuglesamling tilgjængelig, hvortil man maatte melde sig iforveien. Alligevel steg Antallet af Besøgende i Aarets Løb til c. 1000, og at Adgangen apprecieredes, kan sluttes af et Inserat i „Dagen“ (et dengang bekjendt, nu forlængst ophørt, Dagblad), hvilket Reinhardt har noteret sig (i 1837), og hvis Indsender fremsætter Ønsket om, at ogsaa den exotiske (især fra Dal Borgo stammende) Fuglesamling maatte aabnes. Bredsdorff anholdt i 1824 om Tilladelse til at maatte paa visse Dage forevise med Adgangskort forsynede Personer nogle Stuffer. Ved særlige Leiligheder gjorde man Anstrængelser. Saaledes opnaaede Reinhardt i September 1828 et Extratilskud af 250 Rd. for at faae tre nyindrettede Værelser færdige til November Maaned, da man ventede mange Fremmede til Byen i Anledning af Prinds Frederiks (senere Frederik VII's) Formæling.

Hvorvidt den daarlige Tilstand, som aabenbart raadede i den zoologiske Afdeling, kunde have været undgaaet i nogen Maade ved mere planmæssigt Arbeide, er vanskeligt at sige; men det synes paafaldende, at, efter Reinhardts egne Udtalelser, t. Ex. udstoppede Dyr henlaae uden Kasser eller Skabe. Sikkert er det i ethvert Tilfælde, at Manglerne i en væsentlig Grad foraarsagedes ved Indtægtens Ringhed og Usikkerhed. I Museets første Periode var der ingen fast Sum anviist til dets

Tarv, hvorover Bestyrerne kunde raade med Frihed. Baade Wad og Reinhardt maatte indgive Regning over de i Aarets Løb anvendte Penge, hvoraf naturligt fulgte, at Udgifterne holdtes saa lavt, som det vel var muligt. Ved Flytningen til Lerches Palais indtraadte heri en væsentlig Forbedring, idet den tidligere til Leie for Localet paa Østergade udredede Sum af 350 Rd. efter Commissionens Forslag forblev til Disposition for Vedligeholdelse, hvortil endnu kom 100 Rd., med hvilke det lykkedes Lehmann at faae den af Grev Lerche begjærede — og bevilgede — Leiesum nedsat. Dette var imidlertid under Omstændighederne aldeles utilstrækkeligt. Vel blev der, som alt anført, bevilget 1000 Rd. til Installering, men da Inventariet næsten heelt maatte fornyes*) og paa Grund af de store Erhvervelser betydeligt forøges, kom Samlingen snart i stor Gjæld til Haandværkere osv. Det sees tydeligt af flere af Reinhardts Bemærkninger i den af ham førte Journal, at han for en stor Deel hidledte den uheldige Tilstand fra Formen for Museets Bestyrelse, saavel som fra, at hverken Commissionen i det Hele eller Kongen, under hvem denne sidste stod umiddelbart, holdtes tilbørligt underrettede om Forholdene, i hvilken Henseende han tydeligt nok skjød Skylden hovedsagelig paa Lehmann. Han anfører, at han d. 28. April 1825 havde havt en Samtale med Commissionens Formand, Hauch (vel paa dennes Foranledning) om Museets [d. v. s. den af Reinhardt bestyrede zoologiske Afdelings] Stilling og forestillet ham baade Nødvendigheden af finantsiel Assistance og Ønskeligheden af en Omformning af hele Administrationen samt af Ansættelsen af endnu en Videnskabsmand. Med Hensyn til disse to sidste Puncter udrettede han Intet, men angaaende det første Punct tilskrev Hauch samme Dag Lehmann, at han flere Gange havde talt med Kongen om Museets Forhold og nu havde faaet Ordre til at indgive en detailleret Beretning om Museets Status. Hertil svarede Lehmann, at der foruden de normerede 450 Rd.

*) Det kan noteres, at i en Indstilling af 9. Marts 1821 om nye Skabe til Fugle og Pattedyr nævner Reinhardt, at Tegningerne til de paatænkte nye Skabe vare udførte af HETSCH.

om Aaret endnu behøvedes 200 Rd. til Stadighed samt Bemyndigelse til at gjøre Regning paa extraordinaire Tilskud efter Indstilling paa indtil 600 Rd. om Aaret i Alt. Dernæst behøvedes 1600 Rd. eengang for alle for at dække den paadragne Gjæld, som navnlig var opstaaet i Anledning af Wøldikes Samling. Under 15. Mai 1825 beretter Reinhardt dernæst, at han efter Ordre havde været hos Schimmelmänn, som paa Commissionens Vegne havde anmodet ham om en Oversigt og Taxation over Museets Forøgelser siden 1821, og særskilt en Taxation af hvad der var erhvervet ved Bytning. En saadan Oversigt indgav han ogsaa under 19. s. M., hvori han ansætter Værdien af det siden 1821 Erhvervede, inclusive Udgifterne til Opstillingen, til c. 40,000 Rd. for den zoologiske Afdelings Vedkommende, nemlig 7577 Rd., foruden Wøldikes Samling (hvilken han her anslaaer til 20,000 Rd.), samt Dal Borgos og Dumreichers Sendinger. Blandt de sidste fandtes en Mumie, som ansloges til 1000 Rd. Værdien af, hvad man havde tilbyttet sig, ansloges til 2212 Rd. 3 $\frac{1}{2}$ 8 β . Wad, som havde modtaget en lignende Opfordring, angav Værdien af den mineralogiske Samlings Forøgelser til 3700 Rd. I Henhold hertil indgik Commissionen med et Forslag under 1. Juni 1825, som imidlertid blev afslaaet, da der ingen tilfredsstillende Oplysning medfulgte om Oprindelsen til den store Gjæld, samt om hvorvidt den kunde have været undgaaet; dog eftergaves den for Wøldikes Samling skyldige Canaltold af 132 Rd. samt en Fordring fra det vestindiske Gouvernement paa 231 Rd. i Anledning af en skeet Indsendelse, hvilke Poster vare Dele af den omtalte Gjæld og for Regjeringens Vedkommende jo vare blotte Versursummer. Der indgaves da under 4. Nov. en ny Forestilling, hvori oplystes, at Gjælden for største Delen var opstaaet ved uundgaaelige Anskaffelser af Opstillingsmateriale. Resultatet blev, at der ved Kgl. Resol. af 19. s. M. tilstodes Museet 1600 Rd. Sølvs eengang for alle, samt at Commissionen bemyndigedes til at correspondere med Fonden ad usus publicos om et temporaært aarligt Tillæg. I Henhold hertil anmodede Commissionen om 500 Rd. aarligt i tre Aar. Finantsministeren — Møsting — trykkede sig imidlertid ved at tilstaae en saadan Forøgelse af Museets aarlige Indtægt, vel

sagtens fordi han meente, at engang tilstaaet, om end kun for et vist Aaremaal, vilde den rimeligviis blive permanent. Reinhardt fik Underretning herom underhaanden og søgte Audients hos ham, som han siger, gennem „Museets sædvanlige Understøtter,“ vistnok Collin, for personlig at overtøye ham om Nødvendigheden af en saadan Forholdsregel. Møsting var imidlertid syg, og da Reinhardt endelig blev modtaget, fortæller han i sin Journal, maatte han tilbringe $1\frac{1}{2}$ Time med almindelig Conversation og fik kun $\frac{1}{2}$ Time til at røgte sit Ærinde; han opnaaede kun med Besvær nogen Udsigt til mere end et yderligere Bidrag eengang for alle. Resultatet var, at Museet i Februar 1827 fik et saadant paa 1000 Rd.

Det er allerede blevet omtalt, at Museet i sin Tid ikke blot overtog Naturhistorie-Selskabets Samling, men overhovedet alle dets Eiendele og Krav, saa at det endog derved kom i Besiddelse af den Selskabets tiltænkte Deel af det Brockske Legat. Med Hensyn til en Deel af Selskabets Eiendom varede det imidlertid meget længe, førend den kom til Museet, nemlig Oplaget af dets Skrifter, Archiv osv. Sagen synes at være ganske tabt af Syne, indtil N. Hofman-Bang til Hofmansgave i Slutningen af April 1819 tilskrev Etatsr. Rothe i Rentekammeret, som, da Selskabet opløste sig, havde været dets Secretair, med Forespørgsel om, hvad der var blevet af Selskabets Skrifter med de dertil hørende Kobberplader. Han havde i Sinde at skrive Noget om Selskabet og havde forgjæves forhørt sig hos Boghandlere o. A. i Kjøbenhavn. Hofman-Bang udtalte sig med megen Varme om Selskabets Fortjenester og om den nuværende Tilstands Daarlighed i Sammenligning med Selskabets Blomstringsperiode. Rothe meddeelte i sit Svar, at Bibliotheket, som bestemt paa den sidste Generalforsamling, var blevet afgivet til Vahl, og med Hensyn til Skrifterne, at: „Tønder Lund „havde Oplaget altid hos sig, besørgede altid selv Samling, „Correctur, Stikning og Kobbertrykning, og aldrig har jeg eller „min Broder, som før mig var Secretair, vidst deraf at sige. „Det 6te og sidste Hefte var færdigt, da Tønder Lund maatte „bort, d. e. Manuskriptet samlét og bestemt og udentvivl Kobberne færdige; dette sidste maae jeg slutte deraf, at jeg fik

„hans Udgiftsordre paa Betaling til Kobberstikker Müller. Han reiste og overlod Correcturen til Rathke. At Bogen var trykt, var nemlig hele Directionen ubekjendt, indtil Bogtrykker Møller længe efter kom med sin Regning, og da opdagedes den vanheldige Fortale. Den ved Generalforsamlingen besluttede Historie, som jeg havde leveret ham Materialierne til, om Forelæsninger, Reisende, Medlemmer etc., manglede. Saa laae det hen, fordi man krympede sig ved at supprimere den Mands Arbeide med Fortalen, men kunde ikke heller lade den gaae ud. Endelig aftalte jeg underhaanden herom med Prof. Hornemann, og (jeg troer det var D. Velb., som gav Stødet) Bogen selv blev averteret d. 18. Mai 1808, Avis Nr. 113. Oplaget ligger hos mig i Kammerets Archiv og har i mange Tider været ordnet til Aflevering.“ Han havde nemlig modtaget Oplaget af Tønder Lunds Enke, da hun skulde fraflytte sin Fribolig. Om Kobberværkerne vidste han ingen Beskeed, og 1ste Bind manglede ganske i Oplaget, idet det efter Sigende var gaaet tabt i 1807. „End ikke,“ slutter han, „det sidste halve Aars Contingent til en hæderlig Begravelse blev betalt, de senere Udgifter siden den Tid har jeg gjort. Jeg troer, at Møller har solgt 3 Exemplarer af sidste Hefte.“

Hofman-Bang takkede for de givne Oplysninger, men var ikke ganske enig med Rothe, hverken i dennes Dom over Rathke's Fortale — hvilket Punct han dog ikke gik ind paa, da han meente, at denne Sidste maaskee vilde faae Leilighed til at forsvare sig selv — eller med Hensyn til Rothes ringe Tanker om Publicums Interesse for disse Sager. „Lad en Mand som Vahl atter træde frem og have de Ubehageligheder, at kjæmpe med som han, og jeg finder det da ikke umuligt, at man vilde see et Naturhistorie Selskab danne sig.“ Hofman-Bang slutter med at sige, at han vilde sende Correspondancen til Museumscommissionen, hvilket han ogsaa gjorde under 6. Februar 1820, idet han vedlagde en Afskrift af Forhandlingerne paa Naturhistorie-Selskabets sidste Generalforsamling og i sin Skrivelse til Commissionen, som forhenværende Medlem af Selskabet, anmodede denne om at lade Oplaget af Skrifterne afhente hos Rothe, samt at drage Omsorg for Pladernes Bevaring,

hvis de kunde opdages. Det er tydeligt nok af hans Brev, at han stod i den Formening, at Rothe ikke var ret villig til at aflevere disse Sager, og at det var hans egen Hensigt ved dette Skridt at fremtvinge Udførelsen af Selskabets Beslutning. I Commissionens Archiv findes ogsaa et Udkast til en Skrivelse desangaaende til Rothe, men det er mærket „ei afgaaet,“ uagtet det er paategnet af Schimmelmänn; det maa vel altsaa ikke have fundet Hauchs Billigelse. I Marts Maaned 1821 mindede Hofman-Bang om Sagen, samtidigt med, at Rothe — paa hvilken Foranledning sees ikke, uden forsaavidt som der hentydes til en forestaaende Flytning — meddeelte Commissionen, at han sad inde med disse Sager og ønskede, at Museet vilde modtage dem. Han tilføier, at han ingen Beskeed vidste om Pladerne. Hofman-Bang foreslog nu, at Professorerne Hornemann og Schumacher skulde undersøge, hvad der saaledes vilde blive afleveret, og gjøre Forslag om, hvorledes der skulde disponeres derover, hvilken Henstilling Commissionen forsaavidt fulgte, som den anmodede Schumacher om at deeltage med Rothe og Lehmann paa Commissionens Vegne i Eftersynet og Afleveringen; men der synes Intet at være blevet gjort derved førend i Løbet af 1824, da Lehmann mindede derom i et Brev til Rothe. Denne Sidste var dengang i offentligt Ærinde paa Buderupholm i Jylland — hvilket Gods Staten havde overtaget for Skatterestancer — og han svarede, at han ikke mere huskede Omstændighederne, men at Sehested fuldkommen vel kunde handle for ham. Det var dog først i 1826, at Hornemann og Schumacher i Forening udførte dette Eftersyn og modtog Sagerne. Hofman-Bang havde imidlertid opsporet 74 af Kobberpladerne, som vare blevne fundne mellem Tønder Lunds og Vahls Efterladenskaber. Der fandtes, curieust nok, ikke eet fuldstændigt Exemplar af Skrifterne, idet Vol. I og 1. Hefte af Vol. IV ganske mangledes i Oplaget. Det foresloges, at Boghandler Deichmann skulde overtage Forhandlingen mod 16 % Avance. Dette Firma synes imidlertid ikke at have faaet ret Beskeed, thi jeg finder, at i 1840 skrev Boghandler Deichmann til Reinhardt, at i sin Tid vare 'en Mængde løse Hefter af Naturhistorie-Selskabets Skrifter blevne deponerede hos ham uden

Designation eller Forskrift, og han havde først nu erfaret, at de tilhørte Museet, hvorefter han blev opfordret til at overtage Forhandlingen. Det Meste af Selskabets Archiv bestod af Regnskaber, som man meente nu ikke havde videre Interesse, og det Hele blev tilintetgjort med Undtagelse af Selskabets Protocol, som man meente passende kunde opbevares i Commissionens Archiv eller ved Botanisk Have. For Øieblikket er den i den Naturhistoriske Forenings Værge, men med hvad Ret skal jeg ikke kunne sige. Det synes, at den maa være Museets eller Statens Eiendom og burde have Plads i et offentligt Archiv. Det ved Selskabets Opløsning i Behold værende Oplag af nogle af det publicerede Piecer, deriblandt 55 Expl. af „Noget om den botaniske Have,“ og 8 Expl. af „Videre om den botaniske Have,“ synes at være gaaet til Grunde. Reinhardt meddeelte Hofman-Bang det Skete, og denne var meget tilfreds med endelig efter 8 Aars Forløb at see udført hvad han ønskede. Han synes at have meent, at hverken Rothe eller Lehmann havde ønsket, at Sagerne skulde afgives til Commissionen, thi med et Spil paa deres Navne siger han, at disse Selskabets Efterladenskaber saaledes vare blevne „frelste fra de Rotter og Lemæner, udrevne af Ulvens Gab.“

At den Plads, man havde leiet i Lerches Palais, vilde blive for knap, hvis ogsaa de mineralogiske Samlinger skulde anbringes der, havde Reinhardt udtalt fra Begyndelsen af, og det viste sig snart at være Tilfældet. Da derfor det i 1821 indgaaede Leiemaal vilde udløbe i Foraaret 1827, var han alt i Efteraaret 1826 virksom for at opnaae en Udvidelse af Localet. I et Brev, som han tilstillede Finantsministeren i October 1826, henviste han til sin tidligere Udtalelse og androg paa, at man vilde endnu leie den ved Enkefrue Numsens nylig indtrufne Død ledigblivende Leilighed i Stuen. Han fremsætter endvidere Ønske om selv at faae fri Bolig, og naar da Commissionen ogsaa leiede den Leilighed, han nu beboede, og som han havde leiet af Grev Lerche for egen Regning, vilde Museet have hele Gaarden med Undtagelse af nogle faa Værelser. Under 28. Nov. har Reinhardt indført i Journalen, at Hauch alt for 3 Uger siden havde anmodet ham om at standse med officielle

Skridt til Opnaaelsen af et større Locale, og at paa den Dag havde Hofbygmester Koch og Etatsraad Collin været der for at besigtige Gaarden. Det var nemlig, naturligt nok, blevet bragt paa Bane, at man vilde gjøre bedre i at købe end at leie den hele Gaard, og det var det første Alternativ, som man efter Forhandling med Grev Lerche bestemte sig for. Under 13. Febr. fik Commissionen Meddelelse fra Finantsministeren om, at Gaarden vilde blive købt for 21,000 Rd. Sølv, og at Etatsr. Collin, Prof. Reinhardt og Hofbygmester Koch i Forening skulde „modtage Gaarden og besørge den indrettet til Museets Brug paa den hensigtsmæssigste og sparsommeligste Maade“. Med Hensyn til dette sidste Punct skulde de „sørge for, at hvad der for Museet kan undværes, vorder bortleiet for den Kgl. Kasses Regning.“ Til Indretningen bevilgedes 8000 Rd., som Maximum. Paalægget om at bortleie hvad der kunde undværes for Museets eget Behov blev dog ifølge Commissionens Forestillinger ikke fastholdt; den eneste fremmede Leier, Frøken Bauditz, maatte flytte, og Reinhardt beholdt sin Leilighed som Fribolig.

Da nu Museet saaledes havde faaet sit Locale til Eiendom, var det aabenbart paa Tide, at denne Institution definitivt organiseredes, og dertil bleve ogsaa Skridt strax tagne. Der var saameget mere Grund dertil, som Forretningsgangen uden Tvivl lod Meget tilbage at ønske. Oprindeligt synes det at have været Hensigten, at Commissionens Møder skulde være fjerdingaarlige, men de synes sjældent at være blevne holdte oftere end hvert halve Aar, og efterhaanden bleve Mellemrummene baade meget længere og meget uregelmæssige. Ikke heller holdtes der nogen Protocol over dem, og der haves nu ingen Underretning om dem, undtagen hvad der indeholdes i de opbevarede Agendapapirer (der forfattedes — for hans eget Vedkommende — af Reinhardt, som i Marginen har nedskrevet sine Bemærkninger om Decisioner osv.) samt i Reinhardts egen halv private Journal. Under 5. Jan. 1824 annoterer han i denne: „Idag blev der hos „Exc. Schimmelmänn holdt efter næsten 9 Maaneders Forløb „en Commissionsforsamling“. Det næste Møde, som omtales, var den 10. Jan. 1825, og Reinhardt noterer: „Efter at Hauch var

„gaaet, foreslog Lehmann til Grev Schimmelmänn, at for Fremtiden „Brevene [hvormed maae menes de til Museet adresserede] skulde „sendes til ham, hvorimod jeg tog mig den Frihed at erklære „mig. Men Commissionen gjør naturligviis hvad den vil, og jeg „har Intet at skrive“. Over denne vistnok meget ubeqvemme Indretning tog han senere Leilighed til at besvære sig. Der holdtes derefter intet Møde før d. 9. Dec. 1825, ved hvilket Reinhardt noterer: „Hauch gjentog sin Opfordring til Secretairen „om endelig engang at indrette en ordentlig Protocol for Com- „missionsmøderne. Schimmelmänn og Wad stemte tilligemed „mig i; Secretairen lovede, at den skulde begynde ved næste „Aars første Møde. Der blev af Commis. foreskrevet, at det „foregaaende Mødes siden af Secretairen efter under Mødet op- „tegnede Notitser og efter Bilagene i Protocollen redigerede „Forhandlinger skulde oplæses ved hvert følgende Mødes Be- „gyndelse. NB. Endnu ingen ordentlig aflagt aarlig Regnskab. „Ingen regelmæssig Angivelse af Kassens Tilstand (som dog „denne Gang skede). Ingen aarlig Rapport til Kongen“.

Under 28. Aug. 1826 skrev Reinhardt til Commissionen for at underrette den om, at der vilde blive en Underbalance af 230 Rd., hvis alle Fordringer skulde dækkes. „Hvorved „jeg slet ikke har taget Hensyn paa Brevporto, Brændsel til „Arbejdsstuens Opvarmning om Vinteren og flere Udgifter, som „jeg i de 5 Aar har bestridt af min egen Formue, men som „jeg ikke længere kan vedblive at bestride, da mine egne aarlige „Indtægter ere blevne [?: forblevne] ubetydelige, uden at jeg har „kunnet opnaae, efter saa lang Tids Forløb, fri Bolig ved Museet. „Af ovenanførte Fordringer ere endnu ingen betalte, hvorvel „vedkommende Haandværkere i den sidste Tid have bedet mig „om at faae noget af Regningernes Beløb anvist. Ved at „henvise dem til Commissionens Secretair fik jeg til Svar, at „han var reist bort. . . . Da siden 9. Dec. f. A. ingen For- „samling har været ansat, og jeg altsaa ikke paa den sæd- „vanlige Maade har kunnet underrette den Kgl. Commission om „Museets Tilstand, forsaavidt den vedkommer mig, har jeg troet „det min Pligt underdanig at give Commissionen foregaaende „Oversigt over Forholdet mellem de mig bekendte Udgifter og „Indtægter for Museet i det løbende Aar, for at der betimelig kan

„blive overtænkt Midler til at faae det allerede eksisterende Deficit „ved Aarets Udgang dækket“. Hvad der i saa Henseende foretoges er alt omtalt; jeg anfører denne Skrivelse her kun som et Vidnesbyrd om, hvor liden Orden der var i Bestyrelsen. Det næste Møde fandt Sted d. 15. Jan. 1827, men da Grev Schimmelmänn først kom Kl. 2³/₄, og Mødet ikke kunde fortsættes efter 3¹/₄, maatte man ajournere det til 27. Febr. Reinhardt anoterer: „Ingen Protocol fra forrige Møde. Ingen Protocol holdt „undtagen paa et Ark Papir“. Paa Grund af de med Kjøbet af Gaarden forbundne Forretninger holdtes atter et ordinairt Møde d. 9. Mai, ved hvilket Reinhardt, understøttet af Commissionens Medlemmer, forlangte Oplæsning af Protocollen fra forrige Møde, hvorpaa Lehmann af en Feiltagelse oplæste Protocollen over et i Mellemtiden holdt extraordinairt Møde, ved hvilket Reinhardt ikke havde været tilstede, hvorved han fik Kundskab om Adskilligt, hvorom Underretning ikke havde været ham tiltænkt. Reinhardt noterer, at Protocollen over Mødet d. 27. Febr. ikke blev oplæst, men han vilde ikke videre insistere. Ved det næste Møde, d. 5. Dec. 1827, bemærker Reinhardt, at der endnu ingen Protocol var, „men“, siger han, „jeg vilde ikke fornye Scenen fra Maimaaned“. Det er tydeligt nok af Acterne, at der i flere Aar førtes en underjordisk Krig mellem Lehmann og Reinhardt, men selv om man tager alt rimeligt Hensyn hertil, er det dog aabenbart, at Secretairforretningerne bleve alt Andet end tilfredsstillende udførte. Med Kassererforretningerne stod det sig ikke bedre. Pengene synes ganske vist at være indkomne noget uregelmæssigt fra Finantserne, men Folk, som havde Penge tilgode hos Museet, synes at have haft utilbørlig Vanskelighed ved at faae dem betalte, og Reinhardt maatte ofte staae meget længe i Forskud, eengang et heelt Aar. Af Commissionens oprindelige Medlemmer var kun Grev Schimmelmänn tilbage; Hauch havde fulgt Hertugen af Augustenborg som Præsæs, men den tredie Plads var aldrig bleven udfyldt. I 1816 havde Grev VARGAS BEDEMAR, der var Mineralog og havde Opsyn med Prinds Christians private Mineralsamling, indgivet en Ansøgning om at maatte blive Medlem af Commissionen og tilbuddt i saa Fald at ville udføre en Deel Arbeide i den mineralogiske

Afdeling; men Commissionen, til hvis Erklæring Sagen var bleven henviist, havde udtalt, at der ingen Trang var til Udførelsen af dette Arbeide ved nye Kræfter, og at dens Virksomhed kun var administrerende og controllerende, ikke af videnskabelig Natur. Vilde man forstærke Commissionen, vilde man kunne finde meget skikkede Personligheder mellem Embedsmændene. Det er ikke urimeligt, at den egentlige Grund til Afslaget var, at man havde en Mistanke om, at Grev Bedemar, hvis Formuesomstændigheder vare temmelig ringe, haabede i Tiden at faae sig en Løn tillagt for sit Arbeide — han fik jævnlig Gratialer for Overdragelse af Mineralier — men Commissionens Medlemmer oppebare intet Vederlag for deres Arbeide, og høiere Embedsmænd, som maatte blive den tilforordnede, vilde ikke vente Vederlag. Fra et vist Synspunct var dette jo vistnok en Fordeel; men Museet leed derunder; thi dets Affairer vare selvfølgelig udsatte for at sættes til Side for Commissionsmedlemmernes mere paatrængende Forretninger. Medens Lehmann ialtfald til en Tid nærmest støttedes af Schimmelmänn, blev Reinhardt heelt igjennem støttet af Hauch, der hos ham ialtfald fandt al ønskelig Iver for Museets Opkomst.

Allerede i 1825 havde Reinhardt, som alt nævnt, benyttet en Leilighed til indtrængende at forestille Hauch Ønskeligheden af en Forandring i Administrationen, men uden dengang at kunne bringe Spørgsmaalet i et practisk Spor; saalænge Museet endnu boede til Leie, kunde det jo heller ikke siges at være definitivt etableret, eller Commissionens Hverv ansees for endt. At Hauch imidlertid var enig med Reinhardt om Hovedtrækkene af, hvad der nu, da Omstændighederne medførte en Forandring, burde træde istedenfor den foreløbige Indretning, kan sees deraf, at, da Commissionen, saasnart Gaarden var bleven kjøbt, ved Kgl. Res. af 6. Marts 1827 havde faaet Paalæg om at indkomme med Forslag til en Organisationsplan, forelagde Hauch allerede faa Dage efter et Udkast til en saadan, udarbejdet af Reinhardt, uden Tvivl i Anticipation af en saadan Begivenhed. Efter Kongens Ønske forsynede Hauch denne Plan med sine egne Bemærkninger, og Commissionen fik Paalæg om at udarbejde en Organisationsplan paa Basis af Reinhardts, af

Hauch annoterede, Forslag. Dette Hverv overdroges disse to Herrer i Forening. Schimmelmänn synes ikke at have deeltaget i dette Arbejde, og Lehmann blev uden Tvivl med Forsæt holdt udenfor. Reinhardts Udkast med de Rettelser, som fremgik af Hauchs og hans Overveielser, for det Meste indføjede i Reinhardts Haandskrift, findes endnu, og da disse Rettelser ere af ringe Betydning, maa den af dem forelagte Organisationsplan ansees for saa godt som ganske at være Reinhardts Værk og at udtrykke hans Ideer, ialtfald forsaavidt som han meente at kunne faae dem udførte i Praxis. Reinhardt angiver at have afleveret Reenskriften til Hauch d. 17. Jan. 1828; i Juni Maaned forelagde han efter Hauchs Ønske Grev Schimmelmänn et Uddrag deraf, men det var først under 18. Sept., at det blev indsendt til Kgl. Approbation med en Skrivelse, hvori der gjordes Rede for Hovedpuncterne og Motiverne. Skjøndt Forslaget afveeg meget lidet fra det oprindelige Udkast, var det først under 18. April 1829, at det blev stadfæstet af Kongen, og hermed begynder da et nyt Afsnit af Museets Historie.

TREDIE AFSNIT. 1829—1842.

Det væsentlige Indhold af den i 1829 i Kraft traadte Organisation er Følgende: Museet skulde bestaae af to Hovedafdelinger, den zoologiske og den mineralogiske, hver i deres saavidt muligt sammenhængende Sale og Magasinværrelser, foruden Bøger etc. Indenfor hver Afdeling skulde der være en Hovedsamling og en Magasinsamling, og der gives udførlig Anviisning med Hensyn til Affattelse af Cataloger, Tilvæxt- og Afgangsprotocoller, Conservation, Benyttelse — navnlig for Magasinsamlingens Vedkommende — af Naturalier til Bytte, Underviisningsmateriale osv., samt Hovedsamlingens periodiske Fornyelse — et vigtigt Punct paa Taxidermiens daværende Standpunkt — hvilken for europæiske Pattedyrs og Fugles Vedkom-

mende skulde omfatte fra $\frac{1}{30}$ til $\frac{1}{25}$ aarligt. Angaaende Hovedsamlingerne fastsættes, at de skulde deles i flere, som i Henseende til deres Indhold tildeels vilde doublere hverandre. Der skulde være en almindelig systematisk Dyrsamling, som skulde inddeles efter Dyrerigets fire Hovedrækker, men i hvilken europæiske Arter ikke behøvede at optages; dernæst en europæisk geographisk Samling, indbefattende ogsaa de grønlandske Arter. Denne sidste Afdelings Forøgelse skulde særligt fremmes. Endelig en zootomisk, især osteologisk Samling. Den mineralogiske Samling skulde ligeledes deles i en systematisk oryktognostisk Samling, en chrystallographisk, en nordisk oryktognostisk, en systematisk geognostisk Samling med Forsteningerne, endelig en Suite geographisk-geognostiske Samlinger, hvoriblandt den for de danske Provindser fortrinsviis skulde fuldstændiggjøres. Det bestemtes, at den eengang for en af disse Underafdelinger valgte Opstillingsplan ikke kunde fraviges uden Directionens Samtykke; men det sees ikke, hvad der egentlig mentes med „Plan“, om videnskabeligt System eller, hvad der synes rimeligere, Arrangementet i de for Publicum tilgængelige Sale.

Budgettet for de egentlige Museumsudgifter fastsattes til 700 Rd., af hvilken Sum idetmindste de $\frac{2}{3}$ skulde anvendes for den zoologiske Afdeling. Disse Midler skulde væsentlig bruges til Conservation, kun det mulige Overskud til Forøgelse, i hvilken sidste Henseende det paalægges Directionen at benytte de Leiligheder, som naturhistoriske Reisende eller danske Embedsmænds Ophold i Colonierne kunde frembyde, for at erhverve Sager paa lidet bekostelig Maade; forøvrigt maatte der til Indkøb gjøres særlig Indstilling.

Museets egentlige, videnskabelige Bestyrelse overdroges en saakaldet „administrerende Embedsmand“, der i de vedkommende Actstykker ogsaa betegnes som Inspector, første Inspector eller Overinspector, og hvis Forretninger, som enkeltviis opregnes, omfatte hele det museumsmæssige og videnskabelige Arbejde under Ansvar til Directionen. Han skulde bestemme den Plan, hvorefter Arbejderne i Museet skete og fordeeltes paa de øvrige Medhjælpere. „Han er ansvarlig“, hedder det, „for „Naturaliernes Conservation og Tilstedeværelse og er overhovedet

„pligtig til umiddelbart at sørge for Museets Bestaaen og Fremme. „Det tilkommer ham at tilstede Adgang til Museet. Han har „deliberativ Stemme i Directionens Forhandlinger og kan forlange „sin differentierende Mening tagen til Protocols og, naar Sagen „er vigtig nok, allerunderdanigst forelagt Hs. Majestæt. Han „skal, for desto bedre at kunne tage vare paa Museets Vedlige- „holdelse, have Bopæl i dettes Locale, hvor han ogsaa holder „offentlige Forelæsninger og Demonstrationer“. Han skulde endelig overtage Secretairforretningerne og Regnskabsvæsnet. Til Medhjælp skulde han have en Assistent, „helst en saadan, „som fortrinsviis kunde beflicte sig paa den Hovedsamplings „Naturhistorie, hvilken ikke er den administrerende Embeds- „mands Hovedfag, og hvori han tillige kunde være Lector“. Det sees af Commissionens Indstilling af 18. Sept. 1828, at den havde ønsket at foreslaae Ansættelsen af to „Underinspecteurer“, men at den havde troet at burde indskrænke sig til at foreslaae een saadan ansat, da der ikke skjønnedes at være Udvei til Lønning for to. Der skulde endvidere ansættes en Udstopper eller Conservator og en Arbeidsmand. Forfærdigelsen af Skeletter skulde stykkeviis accorderes til saadanne af Universitetets og chirurgisk Academies Studenter, som vare bekjendte for Duelighed deri. Ligeledes skulde der af den budgetterede Vedligeholdelsessum, forlods for Anskaffelsesudgifter, kunne afholdes Godtgjørelser til Videnskabsmænd, som vilde paatage sig Forfattelsen af Cataloger. Om Overbestyrelsen siges blot: „Det „skal paaligge en Direction at vaage over, at Museet efter den „lagte Plan vedligeholdes og fremmes; den haver at overveie „og tage de Beslutninger, som lede derhen, og at gjøre aller- „underdanigst Forestilling i alle Museet vedkommende Bestem- „melser, for hvilke H. Ms. allernaadigste Resolution er nødven- „dig, i hvilken Direction den administrative Embedsmand har „deliberativ Stemme“. De her benyttede Udtryk ere meget vide, men naar de tages i Sammenhæng med Resten af Organisationsplanen, sees det let, at der her kun er Tale — som der da fornuftigviis kun kunde være — om en controlerende Virksomhed, en Ledelse af Museets Bestyrelse som Institution, ikke om en Indgriben i Bestyrelsens Detail eller i saadanne Sager, som forudsatte videnskabelig Beskjæftigelse

med Samlingen. Der paabødes regelmæssig Afholdelse af Directions-, Inspections- og Revisionsmøder, hvilke sidste to Arter af Møder vare bestemte til at udøve Controllen med den administrerende Embedsmand, og til de sidstnævnte skulde — uden Tvivl fordi Directionens Medlemmer ikke kunde ventes at besidde de dertil nødvendige Kundskaber — Videnskabsmænd udenfor Museet indbydes. Der skulde føres en Forhandlings-protocol ved Directionen samt indgives aarlige Beretninger fra den til Kongen, saavel som Qvartalsberetninger fra den administrerende Embedsmand til Directionen.

I et eget Afsnit om Museets Brug og Offentlighed siges: „Da den Nytte, som en naturhistorisk Samling kan yde det „Offentlige, bestaaer fornemmelig i at give unge Studerende Leilighed til at beflitte sig paa Naturhistorien, at forskaffe den „dannede Naturhistoriker Gjenstande til nye Undersøgelser og „nye Sammenligninger, hvis Resultater kunne være frugtbringende for Videnskaben, og endelig at udbrede Smag for Naturhistorien ved at frembyde til Publicum en behagelig og tillige „dannende Fornøjelse, saa bør saadanne Indretninger med Tiden „træffes, at den angivne Nytte opnaaes, uden at Museet udsættes „for at tage Skade paa sin Eiendom. Det tilkommer den administrerende Embedsmand at bestemme Adgangen saavel til „at besee Museet som til at benytte enkelte Dele af samme; „dog bliver det især Magasinsamlingernes forskjellige Dele, som „kunne benyttes umiddelbart af de Studerende til Øvelse og til „Undersøgelse“.

Reinhardt har antegnet, at han sendte sit Udkast til Hornemann for at høre hans Mening, og at denne billigede det i det Hele men meente, at Reinhardt havde paalagt sin egen Post, den administrerende Embedsmænds, for Meget, og derom kan der ikke være Tvivl. Ingen kunde besidde de nødvendige Kundskaber til efter Videnskabens daværende Standpunct at bestyre i Detail baade en zoologisk og en mineralogisk Samling, selv med nok saa rigelig Assistance. Et Forsøg derpaa kunde kun ende med, at Bestyrelsen af en af Samlingerne factisk overlodes til en Medhjælper. Endog Bestyrelsen af den zoologiske Samling var Mere, end han kunde overkomme, og den

Maade, hvorpaa han i Planen omhandler Magasinerne som en selvstændig Deel af Museet, paa lige Fod med Hovedsamlingen viser, at han var kommen til at ansee som normal en Tilstand, som ganske vist ikke burde existere, uden aldeles forbigaaende, ved et vel bestyret Museum. Imidlertid er det billigt at bemærke, at han kan være bleven ledet til at foreslaae en saadan Concentration ved de Vanskeligheder, Samarbeidet med Wad havde beredt ham. Deres Sammenstød i Anledning af den Spenglerske Samling er alt omtalt. Som et andet Exempel kunde nævnes, at da der efter Købet af Palaisen blev Spørgsmaal om, hvorvidt den hele Plads udkrævedes for Museet, og da Reinhardt navnlig ønskede Plads for Skeletsamlingen, henstillede Wad, som Reinhardt beretter, „mirabile dictu“, at Museet jo kunde bortgive sin anatomiske Samling til en eller anden Institution. Ogsaa mod Reinhardts Forslag om at dele Museet i flere jævnsides løbende og hverandre tildeels doublerende Samlinger kunne aabenbart overmaade vægtige Indvendinger gjøres. Særlig danske eller nordiske Samlinger, ved hvilke der kan tilstræbes en værdifuld Riigholdighed i Repræsentation, vare naturligviis paa deres Plads, men at udstrække en saadan geographisk Samlings Omraade til hele Europa var en Feiltagelse, som Reinhardt vel var kommen ind paa, fordi han særlig interesserede sig for Fugle og meente i Wøldikes Samling at have et godt Grundlag for en saadan. Forøvrigt vil det let bemærkes, at Reinhardt i Henseende til disse parallelle Samlinger kun har udført de Ideer, som han alt i 1821 havde fremsat i et ovenfor omtalt Memorandum.

Et væsentligt Supplement til Organisationsplanen var en Kgl. Instrux for Chefen og Directionen, som udstedtes under 2. Mai 1829. Der tillægges herved Chefen Ret til at gjøre umiddelbar Forestilling til Kongen samt i paakommende Tilfælde directe at give Befalinger til den administrerende Embedsmand, der ellers stod under Directionen som Heelhed. I Directionen skulde Alt afgjøres efter Stemmefleerhed, saaledes at Chefen ved lige Stemmetal havde afgjørende Stemme. Dog skulde Minoriteten have Ret til at fremsætte for Kongen sin afvigende Mening og Motiverne dertil.

Organisationsplanen stadfæstedes d. 18. April, og under samme Dato tilstilledes der Hauch en Kgl. Skrivelse saalydende:

„Efter at Vi under Dags Dato allernaadigst have approberet de af den til Oprettelsen af en Kongelig Naturalie Samling anordnede Commission allerunderdanigst fremlagte Forslag til en Organisationsplan for Vort naturhistoriske Museum, ville Vi allernaadigst have Dig udnævnt til Chef for dette Museum og derfor have Dig tilforordnet en Direction, bestaaende af Kammerherre Grev Vargas Bedemar, Etatsraad og Professor Wad, Etatsraad og Committeret Lehmann samt Etatsraad og Committeret Thonning. Angaaende de i saa Henseende fornødne Expeditioners Udfærdigelse have Vi allernaadigst rescriberet Vort Danske Cancelli. Til Udgifternes Bestridelse ved Museet ville Vi allernaadigst have bestemt en Sum af 2300 Rd. Sølv aarlig, saaledes at der strax stilles til Directionens Disposition 700 Rd. aarlig til samtlige Udgifter til Museets Vedligeholdelse og Forøgelse, samt til en Arbeidsmands Lønning, og endvidere 400 Rd. aarlig, som Lector Bredsdorff har havt, dog derunder indbefattet de 200 Rd., som ved Vor allernaadigste Resolution af 28. Febr. d. A. ere bevilgede til en Assistent ved Museet, samt endvidere 1200 Rd. Sølv aarlig, naar de Etatsraad Wad tillagte 700 Rd. i sin Tid ophøre, og naar de 500 Rd., som Prof. Reinhardt nu nyder, blive disponible. Hvorom Vi ligeledes allernaadigst have rescriberet Vor Finantsminister og Deputerede for Finantserne. Dernæst ville Vi allernaadigst have Dig og Directionen paalagt at vaage over, at Udgifterne til Museet ikke komme til at overstige den saaledes for samme fastsatte aarlige Indtægt. Iøvrigt ville Vi allernaadigst have bevilget, at Etatsraad Wad fremdeles maa nyde den aarlige Indtægt af 700 Rd. S., som hidtil har været ham tillagt som Inspector ved Mineralsamlingen, ligesom Vi allernaadigst ville have Professor Reinhardt udnævnt til Inspector ved det naturhistoriske Museum med Forpligtelse til tillige at overtage Secretairforretningerne under Directionen uden derfor indtil videre at erholde anden Gage end de ham nu tillagte 500 Rd. aarligen. Befalende osv.“

De omtalte Cancelliexpeditioner saavelsom Commissionens Decharge ere daterede 29. April 1829.

Med Hensyn til Directionens Sammensætning kan Følgende bemærkes:

Reinhardt anfører i sin Journal, at han ved et Møde d. 22. April (maa være med Hauch) havde erklæret det for nødvendigt, at et Medlem af Universitetsdirectionen saavel som Finantsministeren altid havde Sæde i Directionen; at han ansaae disse for de Vigtigste, kan man vel slutte af hans Tilføielse, at foruden disse „kunde gjerne 2 andre og en Præses have“. Da der, saavidt jeg veed, ikke ellers findes noget Spor af, at Reinhardt skulde have anseet en nærmere Forbindelse af Museet med Universitetet for ønskelig, og da dette jo i sin Tid bestemt havde taget Afstand fra den Opgave, som stilledes Rigsmuseet, saa tager man vistnok ikke feil ved at antage, at han, ved sit Forslag om at medtage et Medlem af Universitetsdirectionen i Bestyrelsen, ikke har tilsigtet nogen Slags Forbindelse mellem de to Institutioner, men kun haabede derved at sikre Museets videnskabelige Character, hvilken han vel har frygtet let kunde tabes af Syne, hvis Bestyrelsen kun bestod af høitstaaende Embedsmænd i andre Grene af Statens eller i Hoffets Tjeneste. Ved Finantsministerens Nærværelse har han uden Tvivl villet forøge Museets Chance for at opnaae de nødvendige Midler for sin Virksomhed. Da jo den administrerende Embedsmand vilde have Museets Detail-Bestyrelse under sig, har han betragtet de andre Directeurer som blot overflødige Prydelser. Da imidlertid Museets videnskabelige Character altid vilde komme til at afhænge af dets specielt videnskabelige Embedsmænd, hvis Virksomhed som saadanne Directionen jo ikke kunde lede, og da Finantsministerens Nærværelse i Bestyrelsen let kunde have just den modsatte Virkning af den tilsigtede, hvis han nemlig ikke interesserede sig for Naturhistorie, maa det vistnok billiges, at Reinhardt hverken i den ene eller den anden Henseende fandt Medhold. Organisationsplanen melder Intet om, hvilke Qualificationer Directionens Medlemmer skulde besidde, eller om, hvormange der skulde være, og det var maaskee saameget rigtigere, at man i den Henseende sikrede sig en fri Haand, som Hensigten aabenbart var at fortsætte det hidtil fulgte System, at benytte Personlig-

heder, som alt vare saaledes aflagte, at de uden yderligere Godtgjørelse kunde paatage sig at deeltage i den ikke synderlig byrdefulde eller tidsspildende Control, som vilde udgjøre Directionens væsentlige Virksomhed.

At HAUCH, der havde været saa virksom i Museets Anliggender, forblev i Spidsen derfor som Chef, var lige saa naturligt, som at Grev SCHIMMELMANN, der aldrig havde viist synderlig Interesse derfor, ikke indtraadte deri, hvilket han vistnok heller ikke ønskede. Da efter Organisationsplanen hele Museets videnskabelige Bestyrelse skulde underlægges een Embedsmand, maatte WAD selvfølgelig fratræde sin Inspectorpost, i hvilken han, der dengang var 74 Aar gl., vistnok i lang Tid ikke havde gjort Fyldest; men da han havde været ansat ved Museet fra dets første Oprindelse, var det naturligt, at han nu rykkede op i Directionen og beholdt sin hidtil havde Gage som en Slags Pension. Noget Lignende gjaldt om LEHMANN, der vistnok ikke havde været heldig i sin Udførelse af Secretairforretningerne (hvilke jo for Fremtiden skulde udføres af Reinhardt), men som besad baade nogen Kundskab til Naturhistorien og Interesse for Museet og derfor kunde gjøre god Tjeneste i Directionen. THONNING var velbekjendt som Ynder af Naturhistorien, og dette var ogsaa Tilfældet med Grev VARGAS BEDEMAR, der endog, som ovenfor meddeelt, i sin Tid havde fremsat Ønske om Sæde i Commissionen. Vi kunne her strax anføre, at Museets første Chef, A. W. Hauch, døde i Begyndelsen af 1838 og efterfulgtes af daværende Finantsminister MØSTING, hvorved Reinhardt saae sin Idee, at Finantsministeren burde være Medlem af Museums-Bestyrelsen, realiseret og, som vi skulle see, med det bedste Resultat. Møstings Helbred var imidlertid allerede dengang vaklende, og han fratraadte i Foraaret 1842. Hans Plads i Directionen blev ikke udfyldt ved nogen ny Udnævnelse, medens Grev Bedemar under 26. Febr. 1842 blev beordret til at fungere som Første Directeur, og da Etatsraad Wads Plads heller ikke var bleven udfyldt ved hans Død i 1832, saa bestod Museets Bestyrelse ved denne Perodes Slutning i 1842 kun af 3 Medlemmer, Grev Vargas Bedemar, Conferentsr. Lehmann og Conferentsr. Thonning.

Reinhardt var naturligviis selvskreven til Posten som ad-

ministrerende Embedsmand, hvis hele Stilling han i Organisationsplanen havde indrettet efter sine egne Anskuelser. Alligevel synes det som om han til en Tid følte sig noget usikker i den Retning; men de Antydninger deraf, som findes i Museets Archiv, ere for uklare til, at man kan slutte Noget deraf med Sikkerhed.

Et vigtigt Punet var Besættelsen af den af Commissionen foreslaaede faste Assistentpost. Indtil da havde Ingen uden Bredsdorff indtaget en Stilling som Assistent ved Museet, og hans Engagement, som kun var for sex Aar, udløb, medens den nye Organisationsplan var under Ventilation. Af et Brev fra Hofman-Bang til Reinhardt, dat. 13. Febr. 1827, synes det at fremgaae, at Pladsen alt dengang ambitioneredes af Dr. C. Pingel, der forsaavidt ogsaa var vel skikket, som han, ligesom Bredsdorff, var Mineralog, og Wads Afdeling, ved hvilken Bredsdorff havde været ansat, væsentligst var mineralogisk. Der findes imidlertid intet Nærmere desangaaende i Archivet, rimeligviis fordi han fra Foraaret 1828 til Efteraaret 1829 var i Grønland; ialtfald havde han en farlig Concurrent i Dr. H. BECK. Denne var rigtignok Conchyliolog og forstod sig ikke paa Mineralier, men den Spenglerske Conchyliesamling stod jo ogsaa under Wad, og det vilde ikke være urimeligt, om man nu forsøgte at faae Noget udrettet for denne hidtil forsømte Samling. Beck havde alt i nogen Tid for sit eget Studiums Skyld arbeidet med den zoologiske Afdelings Conchylier, skjøndt, efter Reinhardts Bemærkninger at dømme, med meget liden Stadighed. Han havde i en Deel Aar været beskæftiget ved daværende Prinds Christians, senere Christian VIII's, Privatsamling og anbefalede stærkt af Prindsen. Da den, der blev ansat i Bredsdorffs Sted, naturligviis vilde have den bedste Chance for, naar den nye Organisation traadte i Kraft, at opnaae den permanente Assistentpost, var Reinhardt i høi Grad interesseret i Valget, og det sees af hans Journal, at han til en Tid understøttede Becks Candidatur, rimeligviis fordi han nu ventede at faae den Spenglerske Samling under sin Bestyrelse, hvorved han antog, at Becks conchologiske Kundskaber vilde være ham til Nytte; maaskee ogsaa for at holde Pingel ude. Af en Ind-

førsel under 3. Juni 1828 sees, at Hauch havde Betænkigheder ved at antage Beck og ialtfald kun vilde tilraade et ganske foreløbigt Engagement, indtil man havde lært ham bedre at kjende, medens Reinhardt, som han siger, „foreslog Midler, hvorved hans befrygtede Uefterrettelighed kunde gjøres mindre virksom“. Selv afseet fra personlige Hensyn, kunde Commissionen under de daværende Omstændigheder, da en Reorganisation stod for Døren, heller ikke ret vel foreslaae en permanent Ansættelse. Istedetfor at ansøge om en saadan tilbød derfor Beck, i sin Ansøgning af 6. October 1828, simpelthen sin Hjælp paa saadanne Betingelser, som Commissionen maatte bestemme. Det var ham naturligviis kun om at gjøre at faae Foden ind ved Museet, og Reinhardt har noteret under 7. October, at Beck havde været hos ham, og at han havde tilraadet ham at tage Pladsen, selv uden Gage for det Første. I sin Indstilling af 16. Oct. 1828 nævner Commissionen ikke Beck, men anholder blot om Bemyndigelse til at disponere over 200 Rbd. aarligt „som Godtgjørelse til den Naturhistoriker, der af Commissionen „antages som Medhjælper ved Mineraliernes og Conchyliernes „Bestemmelse og Classification,“ hvilken Bemyndigelse den udbad sig for to Aar, inden hvilken Tid man meente, at Museet vilde have modtaget sin endelige Constitution. Det varede fire Maaneder, førend denne Bemyndigelse blev givet (29. Febr. 1829) og Beck antaget, men i Mellemtiden synes Reinhardt at have været i megen Uro og Ængstelse for, at en præjudiceerlig Ansættelse skulde skee. Det sees, at han flere Gange søgte baade Hauch, Finantsministeren og Collin for at hindre, at man ansatte nogen Assistent, før Organisationsplanen var approberet, ialtfald nogen for den mineralogiske Samling alene. Han synes at have frygtet, at man, hvis dette skete, kunde foretrække eventuelt at gjøre denne nye mineralogiske Assistent til selvstændig Bestyrer af den mineralogiske Afdeling, medens han ønskede sig det Hele underlagt. Det var først efter, at den nye Organisation var traadt i Kraft, at der blev taget Bestemmelse angaaende den Medhjælp, som Planen tilsigtede, og som var uundgaelig nødvendig. Directionen gik herved tilbage til Commissionens oprindelige Tanke og foreslog at ansætte to Assisterter, een for-

trinsviis for den zoologiske Afdeling, den anden fortrinsviis for den mineralogiske Afdeling, hvilke skulde oppebære hver Halvdelen af de til Assistance bevilgede 400 Rd. At deres Virksomhed efter dette Forslag ikke definitivt indskrænkedes til den ene eller den anden Hovedafdeling af Museet, var vistnok en Indrømmelse til Reinhardt, som i Planen havde forbeholdt sig at fordele Medhjælpernes Arbeide; men dette fastholdtes ikke saaledes i den derpaa faldne Kgl. Resolution af 2. Juni 1829. Ved denne ansattes Dr. H. BECK som Assistent ved den zoologiske Afdeling, Dr. C. PINGEL, som da var fraværende i Grønland, ved den mineralogiske Afdeling. Dog skulde den Sidste, indtil en Conservator ansattes, være pligtig til Medhjælp i den zoologiske Afdeling. De skulde være ansvarlige for Naturaliernes Tilstedeværelse, gjøre Conservationsarbeide, forfatte Cataloger, føre Protocoller etc.

Angaaende Museets Budget er det Nødvendige allerede anført. Der indtraadte en Forandring, da den i den Kgl. Skrivelse forudsete Eventualitet, at de Wad tillagte 700 Rd. bleve disponible, indtraf ved denne Embedsmands Død i 1832. Under Directionens Discussion om Anvendelsen af denne Sum blev det foreslaaet at benytte 200 Rd. deraf til Forbedring af Reinhardts Gage indtil 700 Rd.; men dette modsatte Lehmann sig, idet han gjorde gjældende, at da Reinhardt havde fri Bolig, oppebar han med sine 500 Rd. allerede Mere af Museet, end Wad havde havt. Resultatet blev, at Reinhardt, Pingel og Beck hver fik et Tillæg af 100 Rd., medens 400 Rd. kom Museets egentlige Budget tilgode. I sin Indstilling derom bemærker Directionen, at disse Assistentgager maatte ansees som en temporair Byrde, da det Arbeide, som Assistenterne havde at udføre, naar de nuværende Magasiner vare opryddede, tildeels vilde kunne udføres under Inspectors Tilsyn og Veiledning af Studerende, for hvem det vilde tjene til Uddannelse. Om Reinhardt allerede dengang var bleven kjed af sine Assistenters, eller om dette henstilledes for at afvæbne mulige Indvendinger fra Finantsernes Side mod Forøgelsen af disse Gager, drister jeg mig ikke til at afgjøre.

I det Hele og Store var Indførelsen af Organisations-

planen af 1829 utvivlsomt en Seir for Reinhardt, for hvem det navnlig var en stor Fordeel at faae Secretair- og Kassererforretningerne i sin Haand og saaledes befries for de Vanskeligheder og Fortrædeligheder, som opstode ved hans uvenskabelige Forhold til Lehmann. Ganske vist kom denne ind i Directionen, og han viste sig — som vi alt have seet — ikke der som Reinhardts Velynder, men den Sidste fik anderledes frie Hænder i sin Gjerning, end han før havde havt. Han havde endvidere den Tilfredsstillelse at sætte sine Planer igjennem, uden at Lehmann fik Leilighed til at hindre ham. Dette fremgaaer baade af Acterne og af den Note, hvormed Lehmann afsluttede sin som Secretair førte Protocol: „Under 24. April 1829 har Kongen anordnet en Direction til at bestyre det Kgl. Museum og udnævnt . . . Ved denne uden mit Vidende foranledigede Bestemmelse har Commissionen fundet sin Entledigelse.“

Den første Forretning, som de skete Forandringer medførte, var Afleveringen af de hidtil Wad underlagte Afdelinger. Touren kom først til den Spenglerske Conchyliesamling, og der blev da strax Spørgsmaal om det oprindelige Catalog, efter hvilket Wad ifølge sit eget Opgivende i sin Tid havde modtaget den; men da Wad erklærede ikke at besidde det, og Lehmann ligeledes erklærede, at et saadant aldrig havde befundet sig i Commissionens Archiv, blev det ugjærligt paa den Maade at constatere, at Samlingen var intact. Et nyt Catalog blev derfor, for Fremtidens Skyld, udarbejdet af Reinhardt i Forening med Beck og P. W. Lund, hvorefter Samlingen, efter Reinhardts Opgivende, befandtes at indbefatte 2211 Arter i 7000 Expl. Om dens Tilstand siger Reinhardt, i sin Beretning af 14. Juli 1829 om den zoologiske Samlings Status, at den „endnu ikke er bragt „i den Orden, hvori den efter Videnskabens nærværende Tilstand bør være, idet kun nogle enkelte Arter af hver Slægt „vare ordnede og benævnedes efter det i Aaret 1801 udkomne „Système des animaux sans vertèbres af Lamarck og satte for „sig i Skabenes mellemste Afdeling, medens den største Masse „af Samlingen befinder sig opstillet efter det linnéiske System, „i hvilken Opstillingsmaade de hyppige Omflytninger af Samlingen fra et Locale til et andet har tildeels bragt Uorden og

„Forvexling af Nummere og Etiquetter.“ Først noget senere, i 1831, blev der Tale om Afleveringen af et beslægtet videnskabeligt Materiale, nemlig Pladerne m. M. til det bekjendte Regenfusiske Conchylieværk, der i sin Tid havde været i Prof. Abildgaards Værge og af ham vare blevne afgivne til Spengler, fra hvis Bo de i 1808 paa Hauchs Foranstaltning bleve udliveredede til Wad for at opbevares ved Conchyliesamlingen. I 1831 blev Wad af Hauch opfordret til at aflevere disse, formentlig endnu hos ham beroende Sager, for at de kunde opbevares paa Museet, i hvilken Anledning Wad oplyste, at de i 1829 vare blevne expederede med de andre naturhistoriske Gjenstande til Museets Gaard i Stormgaden. Her fandt nu ogsaa Reinhardt dem efter Wads Anviisning i et Par Magasinkasser, hvilke man, som det synes, havde ladet henstaae uundersøgte. Wad vedlægger sit Brev en Copie af den i sin Tid fra den yngre Spengler modtagne Fortegnelse, hvorefter der, foruden Kobbertavlerne til de ti Dele samt 108 illuminerede og 78 uilluminerede Tavler m. M., fandtes 4 complet udførte og illuminerede Exemplarer af anden Deel. Der nævnes ogsaa „Hr. „N. H. Weinreichs (Bogtrykkerens) Qvittering for Modtagelsen af „den ved Conferenceraad Müller forfattede Text.“

Den mineralogiske Samling afleveredes i Efteraaret 1829 efter Pingels Hjemkomst fra Grønland til ham og Reinhardt i Forening.

I Aarsberetningen om Museets Tilstand og Tilvæxt i 1829 meddeler Reinhardt for den zoologiske Afdelings Vedkommende, at den i Organisationsplanen fastsatte Deling alt factisk bestod, da den nye Direction traadte i Kraft, saavel som Sondringen mellem Hoved- og Magasin-Samling, om hvilken sidste han siger, at den indeholdt en stor Mængde, især lavere, Dyr, hvoraf dog Meget var ubrugeligt. Den europæiske Samling var den meest fremtrædende Deel af Museet og indeholdt ved Directionens Tiltræden 58 Pattedyrarter i 155 Expl., 379 Fuglearter i 1364 Expl., 17 Reptiliearter i 23 Glas og 168 Fiskearter i 184 Glas. For de lavere Dyrs Vedkommende var endnu Intet opstillet som denne Samling tilhørende. I den almindelige eller systematiske Samling var der kun opstillet et ringe (ikke nærmere angivet)

Antal af Pattedyr, Reptilier og Fiske samt 420 Fuglearter, alle erhvervede efter 1820 [især hidrørende fra Dal Borgo, et Par daterede endnu fra Naturhistorie-Selskabet]. Derimod vare i denne Samling de lavere Dyr stærkt repræsenterede, for Insecternes Vedkommende ved den Lund-Sehestedske Samling, der i Løbet af de senere Aar var bleven forøget med c. 1000 Arter i 1500 Expl., og for Conchyliernes Vedkommende især ved den Spenglerske Samling. Den tredje eller zootomiske Afdeling indeholdt endnu kun 105 for største Delen siden 1821 forfærdigede Skeletter, foruden en Deel løse Cranier m. M. Om den mineralogiske Samling siges, at den bestod af de efterhaanden erhvervede, men ikke sammenordnede Samlinger.

Til den zoologiske Afdeling indkom i Løbet af de 13 Aar, i hvilke den ovenbeskrevne Ordning vedblev uden væsentlig Forandring, anseelige Forøgelser, uden at der dog derved i det Hele kunde følges nogen Plan, da ingen fast Sum til Indkjøb stod til Raadighed, om end ganske vist et mindre Beløb, 60 til 70 Rd. om Aaret, sædvanligviis kunde bespares fra Conservationen og anvendes til Anskaffelser. Man var derfor endnu fremdeles i det Hele afhængig af Tilfældet med Hensyn til Erhvervelser, enten ved Kjøb, hvorom der, ialtfald naar det gjaldt større Poster, maatte gjøres Indstilling, eller ved Bytte med andre Samlinger, i Henseende til hvilket Reinhardt havde friere Hænder, eller endelig ved Benyttelse af de Leiligheder, som frembød sig til at lade samle ved Reisende, Embedsmænd i Colonierne osv. Fra Brasilien modtoges meget Betydeligt fra P. W. LUND, der, som allerede omtalt, under sit første Ophold der, i 1827, havde faaet et Tilskud for at samle for Museet. Som Udbytte heraf indkom (i 1830) 535 Skind af Pattedyr, Fugle og Reptilier, 350 Fiske og Reptilier i Spiritus samt 192 Skeletter, Cranier m. V. Efter Lunds Tilbagevenden til Brasilien modtoges stadigt Sendinger, for det Meste Udbytte af hans store Indsamling af uddøde Dyrs Levninger i Knokkelhulerne, hvilke først senere definitivt overgaves til Museet, men hvoraf en-deel lige fra Begyndelsen af var bestemt for det Kongelige Museum, medens det Hele ialtfald var bestemt til at blive offentlig Eiendom. Ogsaa fra Middelhavet indsendte Lund Fiske, erhver-

vede under hans Ophold i Italien 1830—31. Fra Brasilien modtoges ligeledes en større Samling Fugle fra den danske Chargé d’Affaires, Grev REVENTLOW. Fra Guinea indkom Fugle og Insecter m. M., indsamlede af CHENON, surnumerair Assistent, hvem der i den Anledning paa Commissionens Indstilling tilstodes et Gratiale af Fonden ad usus publicos paa 500 Rd. Det siges, at han indsendte mange Bemærkninger om Levemaade osv. Sammesteds fra indsendtes mange Fugleskind ved HEIN. Consul HANCKE paa Cap vedblev at indsende Fugle og Pattedyr, hvilke tilstilledes Museet som Gave, fragtfrie. Den danske Pharmaceut EKLON, som væsentligst var Botaniker, vedblev ligeledes at indsende Insecter fra Caplandet; ogsaa han fik Understøttelse af det Offentlige, men synes ellers at have drevet Handel med sine Indsamlinger. Mexicanske Sager modtoges gennem HEGEWISCH, i Altona; vestindiske Sager indsendtes af Læge P. RAVN. Insecter fra Caracas indsendtes af Apotheker WADSKJÆR dersteds; Fugle fra Sydamerikas Vestkyst meddeelt af Lieuten. SUENSON. Marokkanske Dyr modtoges fra SCHOUSBOE. Fra Coromandelkysten bragte en Søofficier, BRINCK-SEIDELIN, som en Tid var Gouverneur i Tranquebar, endeel Fugle samt en levende Cervus Axis, som han havde meent kunde leve i Dyrehaven. Den holdtes Vinteren over paa Veterinairskolen men døde næste Foraar (1830). Andre Sager fra Tranquebar indsendtes af en Hr. FUGLSANG. Blandt mindre omfangsrige Sendinger kan nævnes en af Sødyr fra SARS i 1836. Da Fregatten „Bellona“ blev afsendt til Sydamerika i 1840, medfulgte HENRIK KRØYER som Naturforsker med det Hverv at indsamle Conchylier til Christian VIII’s Privatsamling samt Naturalier i det Hele til Museet, især Fiske, dernæst Insecter og særlig udmærkede Mineralier og Forsteninger. Reinhardt medgav ham en Instrux eller Liste paa Desiderata paa 20 Folio-Sider, og Chefen fik Ordre til at forsyne ham med Fartøi og Folk samt forstrække ham med Penge i Anledning af hans Indsamlinger. Han skulde have Officierskost i Messen og Diæter i Land. Hans Familie tilstodes der 50 Rd. om Maaneden, saalænge han var borte, hvilken Ydelse skulde vedblive i Tilfælde af hans Død paa Reisen. „At den „Iver,“ hedder det i den Kgl. Skrivelse, „Du viser ved Udførel-

„sen af det Dig overdragne Hverv, af Os vil blive paaskjønnet, „derom gives Dig Vor allernaadigste Forsikkring.“ Den store Masse indsamlede Conchylier gik til Privatsamlingen; som Museets Andeel modtoges 2 Arter Pattedyr, 8 Fugle i Brændeviin, 33 Krybdyr, 133 Arter Fiske, 61 Arter Bløddyr, 84 Arter Straaldyr, 341 Arter Insecter; den samlede Værdi heraf anslog Reinhardt til 5 à 600 Rd., hvorved dog bemærkedes, at de fleste af disse Sager vare saadanne, som ikke forekomme hos Naturaliehandlere. Fra sin Reise til Spitzbergen med GAYMARD afgav Krøyer ligeledes en Deel til Museet. Ogsaa fra Indlandet modtoges Bidrag. Fra Island indsendtes Adskilligt ved Landphysicus THORSTEINSON i Reykiavik og ved Lector STEENSTRUP, som i 1839—40 paa offentlig Bekostning reiste paa Øen. Som Indsendere nævnes bl. A. ogsaa en H. JUEL i Skagen, Kammerj. JESSEN i Haderslev, Dr. BECK (Fiske fra Liimfjorden), og en i Kjøbenhavn bosat Archivar, WINTHER. Den Sidste forærede jævnligt Museet Fugle fra Færøerne, hvor han var barnefødt, samt Exemplarer, skudte i Byens Omegn. Ved Museums-Directionens Anbefaling havde han i længere Tid Tilladelse til at skyde Fugle paa Fæstningsterrainet, hvortil dog Militairautoriteterne saae med skjæve Øine. Denne Tilladelse søgte han i 1834 at faae udvidet til den hele Kongelige Vildtbane, et stort Terrain omkring Kjøbenhavn, hvor Jagten var Kongen forbeholdt, med Udelukkelse af Grundeierne; men det blev afslaaet, uagtet han tilbød at give 1000 Rd. til Museets Forskjønnelse samt at afgive til det Kongelige Kjøkken, hvad Museet ikke maatte have Brug for af hans Udbytte. Sin Erkjendtlighed mod Museets Direction, der havde anbefalet ham, viste han ved at skænke det 200 Rd. til Bøger.

Allerede i forrige Tidsafsnit af Museets Historie var der indkommet til Museet Dyrelevninger fra Tørvemoserne osv., og disse øgedes stadigt. Det er en af den ældre Reinhardts Fortjenester, at han med priselig Iver optog den Opgave at tilveiebringe Kundskab om Landets forhistoriske Fauna. Et i 1834 fundet Oxeskelet erhvervedes ved Læge HÜBERTZ i Aarhuus, et andet, fundet i 1838, ved Amtmand VEDEL-SIMONSEN; fossile Elsdyrhorn indsendtes af Byfoged BANG i Nykjøbing paa Sjæl-

land o. Fl. Det var oprindeligt paa disse Levninger, at Reinhardt grundede en ny Underafdeling af Museet, hvorom der i Directionens, af Reinhardt conciperede Beretning om Museets Udvikling til 1840 siges: „De hyppige Indsendinger af Levninger af Danmarks ældre, nu udryddede Pattedyrarter, som findes i Landets Tørvemoser, og især Udsigterne paa de Forsteninger fra Brasilien, som Museet med Tiden, ifølge Doctor Lunds Yttringer, vil komme i Besiddelse af, har givet Anledning til Forslaget af en Forsteningssamling, henhørende til Hvirveldyrenes Klasse, til hvilken Samling ligeledes et eget Værelse er indrettet og nye Skabe ere anskaffede.“ Strax ved sin Oprettelse modtog denne Samling en værdifuld Gave fra C. HAMBRO, Chefen for det bekjendte Handelshuus, nemlig en Afstøbning af Craniumet af *Dinotherium*. Den var bleven afsendt fra Darmstadt temmelig vaad og havde lidt nogen Skade ved Ankomsten, men blev fortrinligt repareret af Anatomen J. Ibsen.

Ogsaa i en anden Retning indrettedes i Begyndelsen af denne Periode en ny Afdeling af Museet, nemlig en egen Samling for Grønlands Fauna, omfattende hele Dyreriget fra Fiskene incl. nedefter, men af Pattedyr og Fugle kun saadanne, som ikke vare europæiske. Vi have omtalt, at alt i det foregaaende Tidsrum af Museets Historie var der fra Grønland blevet modtaget betydelige Masser af Dyr, der især benyttedes som Byttmateriale. Selvfølgelig maatte disse, endog blot for med Fordeel at kunne bruges saaledes, bestemmes, men der existerede ingen Bearbejdelse af Grønlands Fauna af senere Dato end O. Fabricii i 1780 udkomne *Fauna Groenlandica*, hvis Ufuldstændighed snart kom for en Dag. Herved lededes Reinhardt til den Plan at foranstalte en ny og tidssvarende Udgave af dette Værk. Materialet hertil maatte imidlertid tilveiebringes ved omfattende, særligt derpaa beregnede Indsamlinger. Han synes først at have forsøgt at faae saadanne istand paa egen Haand men fandt snart, at det vilde være nødvendigt dertil at opnaae en særlig Bevilling, da hverken hans egne Midler eller Museets Budget i Længden tillod Afholdelsen af de ret betydelige Udgifter. Under 6. Jan. 1830 henvendte han sig derfor, uidentvivelst efter ad anden Vei at have forberedt Sagen, til Fonden ad usus publicos med en Skri-

velse, hvori han henviser til, at 50 Aar vare forløbne, siden Fauna Groenlandica udkom, i hvilken Tid ingen ny Bearbejdelse af Grønlands Fauna havde seet Lyset, medens dog denne var af særlig Interesse i geographisk Henseende. Bidrag til yderligere Oplysning om den forelaae i Fabricii senere Afhandlinger og i Beretningerne om engelske Nordpolsexpeditioner, „men“, siger han, „den vigtigste Forøgelse til denne Fauna forefindes i det Kongelige Naturhistoriske Museum, i de zoologiske Samlinger, som Captainlieutenant HOLBØLL, forrige Coloni-bestyrere HEILMANN og MONRAD, Doctor PINGEL og Candidat VAHL til sin Tid have meddelt.“ Han havde alt for et Par Aar siden begyndt at beskæftige sig dermed, men trængte til rigeligere Materiale, hvorfor han anmodede om en Bevilling paa 150 Rd. aarlig i tre Aar for dermed at kunne anskaffe manglende Arter, opsende Conservationsmidler til Betjentene i Grønland, skaffe Dyr fra andre Lande under samme Bredegrad, faae Tegninger udførte, købe Literatur osv. Han forpligtede sig til at aflægge Beretning til Museets Direction samt afgive hele Materialet til dette. Ved Concepten til denne Skrivelse findes Concepten til et Brev til Etatsr. Collin, hvori han udtaler sig om Vigtigheden af en ny Udgave af Fauna Groenlandica. Han siger deri, at hvad han skyldte Vahl, var især lavere Dyr; Bløddyr og Crustaceer havde han først faaet nedsendt i Efteraaret 1829. „Det synes“, siger han, „at være forbunden med vor Nationalhæder at fornye dette Monument af en virksom Mand.“ Dette Brev er dateret 24. Dec. 1829. Directionen indstillede ham til en Understøttelse af indtil 450 Rd., at udbetale successive efter hans Indberetninger om Arbeidets Fremgang, og i denne Form blev den ham tilstaaet. Saadanne Beretninger synes dog ei at være indsendte, men Pengene fik han, og der refereres jævnlig i Actstykker fra de følgende Aar til de ved Hjælp deraf tilveiebragte Nedsendelser af Dyr osv. Ideen om en herpaa grundet særlig grønlandsk Samling var naturligviis et Udslag af Reinhardts Anskuelse om Betydningen af saadanne, Dyregeographien illustrerende Særsamlinger. I den Skrivelse til Directionen af 26. Nov. 1832, hvori Reinhardt foreslaaer Danelsen af en saadan Samling, siger han:

„Directionen kjender af tidligere Forhandlinger de Indsamlinger af zoologiske Gjenstande, som i nogen Tid ere blevne foranstaltede i Grønland, for at derefter ved Hjælp af dem en Revision af Fabricii Fauna Groenlandica kunde gennemføres, og til hvis kraftigere Udførelse Hans Majestæt allernaadigst har for 3 Aar siden bevilget mig en Understøttelse af 150 Rd. i 3 Aar fra Fonden ad usus publicos. Jeg har i de to foregaaende Aar erholdt betydelige Samlinger fra Grønland, og det sidste for hiint Bidrag hertil Indsamlede vil ankomme hertil i Efteraaret 1833. Grønland fortjener ved sin Beliggenhed mellem Europas Vestkyst og Americas Østkyst og det nærmere til Island end dette til Europa, Naturforskernes Opmærksomhed som et særdeles vigtigt Sammenligningspunkt i Undersøgelserne om Organisationernes Fordeling paa Jorden efter Længdegraderne, og den meget tidligere Bearbejdelse af dette Lands Fauna ved den afdøde Biskop Fabricius har allerede i den Grad forberedt en saadan Sammenligning, at Grønland endnu i lang Tid vel vil forblive det lyseste Punkt i den mørke og store Strækning mellem Grønlands Østkyst over America til Kamschatka's Vestgrændse og mellem den 61° og 70° N. B. De danske Zoologer maae heri finde en manende Opfordring til at forøge denne Lysning saameget de formaae. Ved de foreløbige Undersøgelser af de ved de seneste Indsamlinger erholdte Dyrearter, især af Fiskenes, Crustaceernes og de ringede Ormes Klasser, har der allerede viist sig høist interessante Resultater, som betydeligt vil forandre denne Faunas geographiske Character, saaledes som den endnu fremstilles Zoologerne ved de fabriciske systematiske Benævnelser i hiint Værk. En længere ført Undersøgelse gennem de øvrige Dyreclasser, men hvortil hører Flid og Kjærlighed, vil vist føre til samme Resultat. Der savnes imidlertid allevegne separate Samlinger for den hele omtalte geographiske Længdedistance, som kunde gjøre en virkelig ved Autopsi fuldført Sammenligning mellem Arterne mulig, uden hvilken ingen fuldkommen Sikkerhed i mange Tilfælde er at erholde om Arternes Forskjel eller Identitet; at give Leilighed til en saadan fra forskellige Punkter udført Sammenligning skulde dog være en af de zoologiske Samlin-

„gers vigtigste Bestemmelser. Med Tiden vil vist ogsaa Nødvendigheden af saadanne Samlinger føles, saavel af de engelske Naturforskere for Kysten af Labrador og overhovedet for Nordostkysten af America, og af de russiske for Kamschatka og den nordvestlige Kyst af America, som ligger lige over. Paa denne Betragtning grunder sig da nærværende Forslag, at det Kgl. Naturhistoriske Museum skulde benytte den Leilighed, som den nuværende rigelige Indsamling af zoologiske Gjenstande i Grønland og den stadige Forbindelse med Landet til en fortsat Fuldstændiggjørelse frembyder, til at anlægge en separat Samling af grønlandske Dyrearter fra Fugleklassen nedad og af saadanne Dele af samme, som tjene til at bestemme og fastlægge end nøiagtigere Arternes Kjendetegn og oplyse deres Naturhistorie. Dog bør Skind af saadanne Fugle og Pattedyr, som gjøre den grønlandske Fauna forskjellig fra den europæiske, eller hvis Identitet endnu er tvivlsom, og som ikke, udstoppede, fortjene at opstilles i den europæiske Samling, hvor de grønlandske Individuer af de to nævnte Classer ere opstillede, opbevares til Bevisførelse i den grønlandske Samling. Den grønlandske Samling vil saaledes indeholde Beviserne for Rigtigheden eller Urigtigheden i Bestemmelsen af de grønlandske Dyrearter i den nye Bearbejdelse af dette Lands Fauna, som ved Arternes Angivelse vil vise hen til Samlingen; den vil endvidere optage Originalemplarer, som have tjent til Beskrivelse af nye Arter eller til Afbildning af samme; den vil paa denne Maade blive en baade indenlandske og fremmede Zoologer interessant Samling, som vil udmærke Museet, der ikke vil kunne optage nogen synderlig Plads mellem Museerne ved Mængden af sine Gjenstande, men ved det videnskabelige Valg af samme.“

Oprettelsen af denne grønlandske Samling sanctioneredes af Directionen i dens Møde d. 12. Dec. 1832. *) Planen om en

*) For Sikkerheds Skyld bemærker jeg, at Forholdet med Oprettelsen af denne Samling af Museet omtales i en Beretning af 1840 fra Directionen i Udtryk, der kunne forstaaes som om den var grundet paa en af Reinhardt tilveiebragt privat Samling, overdraget til

ny Udgave af Fauna Groenlandica fik Reinhardt ikke bragt i Udførelse; den oversteg hans Tid og Kræfter, og hvad han fik færdigt af Forarbejde dertil, offentliggjordes i Videnskabernes Selskabs Forhandlinger og Skrifter. Men selve Indsamlingen fortsattes i en Snees Aar, ikke blot til Bedste for den grønlandske Samling, men ogsaa, og væsentligst, for at forsyne Museet i det Hele med Byttemateriale. I 1840 gjorde Reinhardt en særlig Anstrængelse for at fremme den grønlandske Indsamling, navnlig med Hensyn paa en i Udsigt stillet vigtig Bytteforbindelse med St. Petersborg, og han opnaaede til den Ende en Extrabevilling af 150 à 200 Rd. til Disposition for Læge RUDOLPH i Nord-Grønland og 100 Rd. for Missionair JØRGENSEN i Julianehaab i tre Aar. Det var imidlertid ikke ganske let at faae et godt Resultat af Indsamlingen. Deels skete denne ved Mænd, af hvilke de allerfleste kun kjendte Lidet til Naturhistorie og derfor ikke forstode at vælge rettelig mellem hvad der tilbød sig, saa at stundom et urimeligt Antal af Exemplarer nedsendtes af enkelte Former uden synderlig Samlerværdi, deels opstod der snart en for Museet meget ugunstig Concurrence, idet der blev samlet i Grønland af Andre paa Speculation til Salg trindt om i Europa. Da de fleste større Museer kunde betale høiere Priser end det Kjøbenhavnske, maatte dette efter nogen Tid betale Mere for de bedre Sager end i Begyndelsen eller ogsaa finde sig i jævnlige at staae tilbage; de bedste Ting gik til Udlandet, og Museets Byttehandel leed meget derved. Navnlig Holbøll begyndte snart at drive en udstrakt Naturaliehandel, og ikke faa af Handelens Betjente bevægedes til at forsyne ham fremfor Museet, hvilket gav Anledning til ikke ringe Ubehagelighed. Især toges det ham ilde op, at han rigeligt forsynede Prof. ESCHRICHT med grønlandske Zoologica baade for det zootomiske Museum, saavel til Opstilling som til Bytte, og for Eschricht selv, hvis prægtige Bibliothek for en meget stor Deel var mere, eller mindre directe tilbyttet for grønlandske Dyr. I 1838 hændtes det, at Museet

Museet paa Betingelse af, at den skulde opbevares som særskilt Samling; men dette er ikke nøiagtigt.

modtog to af sine Kasser tilbage fra Grønland, skjøndt kun een ventedes. De indeholdte Glas vare ligeledes i begge Kasser ganske som de af Museet opsendte. Neppe vare de imidlertid udpakkede, før Eschricht reclamerede den ene. Naturligviis gjorde han mange Undskyldninger for, at Holbøll eller hans Folk af Vanvare havde benyttet Museets Materialier for en Sending til ham, og naturligviis accepteredes disse Undskyldninger. Men det var dog neppe uden lidt Skadefryd, at Reinhardt i sit Brev til Eschricht fortalte, at J. Steenstrup, som just volonterede paa Museet og havde aabnet Kassen, havde maattet bortkaste det Meste som bedærvet. Ved Bytte indvandt ikke Meget i denne Periode. Det kan bemærkes, at blandt Byttematerialet figurerede endnu Geirfugleskind, af hvilke, især efter den store, ulykkelige Fangst af 1831, ikke faa Exemplarer afhændedes til fremmede Museer. Som Exempel paa, hvilken Værdi disse sættes til, kan anføres, at i 1831 billigede Bestyrelsen, at der indkjøbtes tre Skind for 8 Rd. r. S. Stykket, hvorefter det bedste af dem solgtes til Berlinermuseet for 16 Specier. I 1832 sendtes fire Skind til Wøldike for at bortbyttes; for det bedste forlangte Museet *Gypaëtus barbatus*, en anden Grib og et Par Smaa-fugle, for de to næste (♂ og ♀) forlangtes *Capra Ibex* og en Loss. Et af disse kom til Dresden, et andet til Leiden. I 1835 tilbødes der Stockholmermuseum en Geirfugl, en gammel *Falco Islandicus* og en *Strix nyctea* for en *Strix Lapponica*. I 1841 forlangte Reinhardt 60 M. Cour. for et Skind, medens han i Reykiavik bød 90 Rd. for tre Skind og tre Æg samt et Expl. i Spiritus. Mod Slutningen af Perioden havde Reinhardt stort Haab om at indlede en omfattende Byttehandel med St. Petersborg, af hvilken han lovede sig Meget; men der kom ikke Stort ud af det.

Som Curiosum kan anføres, at i 1831 tilbødes der Kongen de sidste Levninger af det i det 17. Aarhundrede saa berømte Museum Wormianum, som var forbleven i Familiens Besiddelse. Paa given Foranledning erklærede imidlertid Reinhardt, efter det fremsendte Catalog, at der Intet deri indeholdtes, som kunde være til Nytte for Museet, uden nogle Stykker Rav, indesluttende

Insecter, og et Par Fiske, forudsat at de vare i god Stand. Resultatet var, at Kongen afslog at erhverve det.

Ved den zoologiske Afdeling concentrerede Arbeidet sig som før om Hvirveldyrene, især Pattedyr og Fugle. Af Wøldikes Assistance synes man at have lovet sig Meget. Directionen af-æskede ham Beretninger om Fuglesamlingen, og i 1833 bevilgedes der ham Omkostningerne (over 100 Rd.) ved en Reise til Kjøbenhavn for Samlingens Skyld. Han vedblev ogsaa at udstoppe for Museet men gjorde ikke ganske Fyldest, maaskee fordi man efterhaanden stillede Fordringerne høiere, og i 1831 begyndte man at lade udstoppe i Berlin ved Museums-Inspecteur RAMMELSBERGER, først kun de mere værdifulde Sager, senere, mod Periodens Slutning, Alt. Dette foraarsagede imidlertid en ikke ringe Tilvæxt i Udgift, da Wøldike, som nød en aarlig Understøttelse, ingen særlig Betaling fik for at udstoppe men kun fik Materialet godtgjort. I 1831 solgte man, som anført, et Geirfugleskind for 16 Specier for dermed at betale Rammelsberger; Aaret efter anvendte man nogle Doubletter dertil, og i Aaret 1835 anvendtes noget af Værdien af den dengang indsmeltede store Sølvstufte dertil. Naturligviis kunde under saadanne Omstændigheder Udstopningen langtfra holde Skridt med Tilvæksten, der for det Meste magasineredes og gik til Grunde. Reinhardt beretter saaledes, at P. W. Lund under sit Ophold i Kjøbenhavn i 1832 havde gennemgaaet Fuglemagasinet, som han fandt bestaaende af 1639 Skind, for det Meste ubrugelige eller middelmaadige. Det var først i 1839, at en Conservator ansattes i Overeensstemmelse med Organisationsplanen. Hans Navn var PLACE, og han reiste først et Par Aar i Udlandet for at uddanne sig.

I Insectsamlingen arbejdedes der lidt af Beck, men hvad der udrettedes skyldtes Westermann, som vedblev med at sørge for dens Conservation indtil 1838 eller 1839, da hans egne tiltagne Forretninger forhindrede ham i at vedblive dermed, i hvilken Tid det Meste af den Lund-Sehestedske Samling var bleven ompræpareret og indsat i nye Skabe. Efter den Tid gik den atter tilbage. Magasinerne, som forbleve under Reinhardts Tilsyn, gik det værre med, og ved Enden af Perioden

var der næsten Intet mere tilbage deraf ialtfald i brugelig Tilstand. I den europæiske Samling var ved Periodens Begyndelse Intet opstillet af lavere Dyr, men alt i 1829 foreslog Reinhardt, at der skulde begyndes med Opstilling af en europæisk Insectsamling. Der blev hertil anskaffet lave Skabe, som tilsammen dannede et Bord midt i en af de største Sale. Det skulde tilstræbes at opstille Exemplarer af hver Art fra saa langt fra hinanden liggende Længde- og Bredegrader som muligt, men de danske Arter skulde fortrinsviis repræsenteres ved danske Exemplarer.

Det til den zoologiske Afdeling knyttede videnskabelige Arbeide var ikke betydeligt, om end anseeligere end tidligere. Reinhardt fortsatte sine paa den grønlandske Samling grundede Bidrag til Kundskab om denne Fauna. Henrik Krøyers i sidste Halvdeel af Perioden publicerede carcinologiske Arbeider støttede sig i ikke ringe Omfang til den samme Samling, over hvis Crustaceer han ogsaa udarbejdede et Catalog. Et saadant over den europæiske Fiskesamling udarbejdedes af en cand. OLUFSEN, to andre over Slinger og Saurier af Reinhardts Søn. En Liste over de grønlandske Mollusker, som først udkom i 1842, forfattedes af H. P. C. MØLLER.

Den mineralogiske Afdeling modtog i denne Periode kun mindre Forøgelse, især ved Grev Bedemar. Ogsaa indenlandske Bidrag nævnes, saaledes (i 1834) et paa 53 Numre, meest Forsteninger fra Nørre- og Sønderjylland, samlede ved Henrik Krøyer, med en omstændelig Beretning. Det i denne Afdeling foretagne Arbeide bestod væsentligt i fortsat Sammenordning af de Samlinger, hvorefter den oprindelig bestod.

Museet benyttedes omtrent i samme Omfang som i tidligere Aar af Studerende og fremmede Naturforskere, men det almindelige Publicums Besøg var i jevn Stigen til omtrent 2000 om Aaret. Det var dog indtil 1839 kun den europæiske Fuglesamling, som var tilgængelig for Publicum. I det nævnte Aar gjorde Reinhardt de nødvendige Skridt for ogsaa at kunne aabne den systematiske Samling. Ved en senere Leilighed, som vil blive omtalt, nævnte Conservator Place, som skulde være tilstede, naar Museet var aabent, at der var tre Puncter,

med Hensyn til hvilke han havde fornummet af de Besøgendes Yttringer, at Publicum ønskede Ændringer, nemlig 1) den Forskrift, at man for at blive indladt til at see Museet paa den regelmæssige Tid, maatte melde sig Dagen forud hos Portneren, hvilken man ønskede afskaffet, saa at man ugeneert kunde gaae ind, naar Museet var aabent; 2) at de to Samlinger, den europæiske og den systematiske, ikke vare tilgængelige paa samme Tid, saa at man for at see det Hele maatte gaae to Gange; endelig 3) at der ikke var nogen særlig dansk Samling, hvilket Publicum vilde sætte Priis paa.

Omendskjøndt Erhvervelsen af Lerches Palais var en overordentlig Vinding for Museet, var Localet dog ikke ret tilfredsstillende. Inddelingen i Værelser, som naturligviis var beregnet paa Beboelse, blev ikke ændret saaledes, at den kunde tilfredsstille Fordringerne til et Museum, og selv uden nogen saadan Hovedforandring vare de til Indretningen tilstaaede Penge neppe tilstrækkelige. Factisk bleve kun Stuen og første Etage satte i nogenlunde god Stand, medens anden Etage vedblev at henstaae i en temmelig forfalden Tilstand, næsten ubrugelig og meget lidet benyttet. De dertil bestemte Penge bleve brugte paa anden Maade, og det var først i 1840, at Reinhardt anmodede om en ny Bevilling til denne Etages Istandsættelse efter hans Forslag, hvilket dog ikke dengang førte til Noget. Værre var det, at man især i de nedre Etager leed af Fugtighed. Blærer, bundne over Glas med Spirituosa, bleve i c. 2 Aar mugne, og de osteologiske Sager maatte man stadigt flytte om og holde i Luften i tørt Veir for at bevare dem.

En meget følelig Ufuldkommenhed af en anden Art var Mangelen paa Bøger. Som tidligere anført, havde denne Mangel allerede før været Gjenstand for Discussion, uden at man kunde gjøre Noget derved. Efter Planen af 1829 skulde der være en Bogsamling, der endog omtales som ligestillet med de to Hovedafdelinger af Naturalier, men der var ingen fast Post derfor paa Budgettet. Det var først efter flere Aar, ved en særlig Foranstaltning, som nærmere vil blive omtalt, at der bl. A. opnaaedes Midler til at gjøre en lille Begyndelse med en Bogsamling. I sin Indstilling siger Directionen, at Museets

„Mangler træffe dels det naturhistoriske Materiale eller Naturalierne, dels deres Orden og Sikkerhed eller Opstillings-
 „gjemmerne, endeligen og fortrinsviis med Hensyn paa Museet,
 „betragtet som Middelpunkt for det naturhistoriske Studium,
 „angaae disse Mangler de literaire Hjælpeidler til Natur-
 „historiens Studium, rigtige Forstaaen og Benyttelse
 „Endskjönt der i den af Deres Majestæt allernaadigst appro-
 „berede Organisationsplan af 1829 er taget Hensyn paa Be-
 „siddelsen af naturhistoriske Værker, har det dog ikke været
 „muligt for Directionen at anvende det Ringeste paa Saadannes
 „Anskaffelse. Imidlertid er Mangelen af de nødvendige og
 „til bestandig Disposition forblivende Værker i den nyeste
 „zoologiske Literatur i høi Grad følelig. Denne Mangel tilbage-
 „trænger det Videnskabelige ved Indretningen; den foraarsager,
 „at mange Dyrearter maae henstaae uden systematisk Bestem-
 „melse, og den afskrækker de Studerende, som see sig blottede
 „for den til Samlingens Indhold nødvendige literaire Hjælp paa
 „Stedet, fra en omfattende Sammenligning og et grundigt Stu-
 „dium, hvilket Directionen saameget mere maa fremhæve, som
 „det i de sidste Aar tiltagende Antal af uddeelte Studiekort
 „viser, at Samlingen, forsynet med nødtørftige nyere Værker,
 „vilde blive en meget lovende Skole for det zoologiske Studium
 „der.“ Der anvendtes ved denne Leilighed 350 Rd. til Bøger.
 Det var ved samme Tid, i 1835, at Museet fra Archivar Winther
 modtog den ovenfor omtalte Gave af 200 Rd., som anvendtes
 til Værker over Pattedyr og Fugle. Dette forslog imidlertid
 kun lidet, og navnlig savnedes periodisk Literatur. For at
 bøde herpaa oprettedes i 1838 et Læseselskab af Yndere og
 Dyrkere af Naturvidenskaberne med det Formaal at holde de
 vigtigste naturhistoriske Tidsskrifter og saaledes holde sig
 à jour med Udviklingen, saavidt gjørligt. Directionen støttede
 paa Reinhardts Forslag dette Foretagende ved et fast aarligt
 Bidrag af Museets Indtægter og ved at indrømme Selskabet et
 Læseværelse paa Museet, imod at de Tidsskrifter, som anskaf-
 fedes, bleve Museets Eiendom. Dette Selskab bestod indtil 1846,
 da Subscriptionerne vare aftagne saameget, at det ikke kunde
 fortsættes med Nytte. Da der fra Museets Embedsmænds Side

nu ogsaa var mindre Anledning til at holde det oppe, idet der dengang paa Museets Budget alt i flere Aar havde været optaget en, om end ikke stor, saa dog fast Post for literaire Hjælpemidler, opløste Selskabet sig, og Museet overtog dets Activa mod at betale de udestaaende Regninger.

Ifølge Organisationsplanen af 1829 skulde Museets Budget andrage 700 Rd. foruden de faste Gager, der beløb sig til 1600 Rd. Efter Wads Død anvendtes, som alt nævnt, 300 Rd. af hans ledigblevne Gage til Forbedring af de andre Embedsmænds Gager, medens 400 Rd. overførtes til Museets egentlige Budget. Heraf afholdtes imidlertid Arbeidsmandens eller Porterens Løn, 144 Rd., og da i 1839 en Conservator blev ansat med en Løn af 200 Rd., reduceredes den egentlige Museumsconto til 756 Rd. De betydelige Understøttelser og Gaver, som fra Tid til anden udrededes af Finantserne til naturhistoriske Reisende og Andre, som indsendte Naturalier, samt til den grønlandske Indsamling, bør naturligviis medregnes, naar Spørgsmaalet er om, hvad Staten overhovedet anvendte paa denne Institution, selv om de ikke figurerede i dens Regnskab, og der bødendes derved ganske vist paa Ringheden af, hvad der normalt kunde anvendes paa Samlingerne. Men selv afseet fra Erhvervelser, og alene med Conservationen og Oparbejdelsen af Magasinerne for Øie, var Normalbudgettet for indskrænket, og Extratilskud vare bestandig fornødne. Til disse Krav anvendtes saaledes en Sum af 1654 Rd., som ikke bleve brugte af den til Gaardens Istandsættelse og Indretning bevilgede Sum, hvilket dog kun blev muligt derved, at anden Etage slet ikke istandsattes men i 13 Aar forblev i samme Stand, som da Gaarden kjøbtes. I 1834 ansøgte Directionen om, for at kunne afhjælpe de meest presserende Krav, at maatte afhænde den største af de Museet tilhørende Sølvstuffer fra Kongsberg, som, afseet fra sin Størrelse, ikke havde nogen særlig Værdi for Museet, hvilket ogsaa bevilgedes. Den blev, efter Afdrag af alle Omkostninger, udbragt til 3506 Rd. 20 β, hvoraf 1510 Rd. strax bleve anvendte til Museets Fornødenheder efter følgende Overslag: 300 Rd. til zoologiske Bøger, 100—160 Rd. til et Goniometer, 300 Rd. til at dække tidligere Indkjøb

af Dyr, 200 Rd. til et mineralogisk Skab, 200 Rd. til et zoologisk Skab, 200 Rd. til Glas og 200 Rd. til at betale for Udstopning i Berlin. Resten blev sat i Kgl. Obligationer til Beløb af 2000 Rd., men allerede i 1836 optoges heraf 500 Rd., medens 1500 Rd. bevarede som Capitalformue, tilhørende Museet, hvoraf Renterne vare disponible for dets Fornødenheder. Senere blev et Par mindre Sølvstuffer til Værdi af 302 Rd. anvendte paa samme Maade til Dækning af Underbalance. Under 23. Febr. 1840 tilstodes atter et Extratilskud af 1500 Rd. I sin Skrivelse herom til Chefen af 26. Dec. 1839 bemærker Reinhardt, at af Museets aarlige Indtægt siden 1829 og af de siden den Tid modtagne Extratilskud til Beløb af c. 4000 Rd. vare 6700 Rd. medgaaede til Haandværkerarbeide og Indkjøb af Glas, medens kun 750 Rd. havde kunnet anvendes til Indkjøb af Dyr i alle disse Aar. For at gjøre en Ende paa disse bestandige Underbalancer rettede Reinhardt under 24. Oct. 1840 til Directionen en Skrivelse desangaaende, hvilken han overgav directe til Museets daværende Chef, Finantsminister Møsting, og i hvilken han insisterede paa Nødvendigheden af, at Museet erholdt et regelmæssigt Tilskud af 1000 Rd. om Aaret. Directionen fik derefter under 31. Marts 1841 den Meddelelse fra Møsting, i dennes Egenskab som Museets Chef, at H. Ex. Finantsministeren blandt Andet havde communiceret ham, at Museets Normalbudget herefter skulde andrage 3500 Rd. aarligt, deri indbefattet de faste Gager, blandt hvilke ogsaa nævnes særskilt de i sin Tid Reinhardt tillagte Lønninger for at holde Forelæsninger etc. og for at have Opsigt med den Sehested-Lundske Samling. „Denne Summa“ hedder det, „indbefatter alt, hvad der fra dette „Aars Begyndelse vil blive anvendt til denne videnskabelige „Samling fra Finantskassen“, hvorved Udsigten til Extrabevillinger udelukkedes. Men selv saaledes fremkom dog en større Gjennemsnitsindtægt, end der hidindtil havde været naaet, og, hvad der især var væsentligt, denne større Indtægt blev fastslaaet som en Norm, der kunde gjøres Regning paa. Reinhardt havde kun haabet paa 3000 Rd. og indrettet sit Budget derefter, men forfattede nu et andet, hvorpaa opføres 280 Rd. til litteraire Hjælpebidrag, 120 Rd. til videnskabelig Assistance [d. v. s.

Udarbeidelse af Cataloger o. dsl., hvilket hidtil var blevet betalt efter Indstilling i hvert enkelt Tilfælde] og 550 Rd. aarligt til Indkjøb. Ved disse Foranstaltninger kom Museets Finantser paa en sund Fod, og at disse Begunstigelser opnaaedes, skyldtes vistnok ikke blot Møstings Velvillie, men især den Omstændighed, at Christian VIII, som i 1839 havde bestegit Thronen, særlig interesserede sig for Naturhistorie. Uagtet Reinhardt ikke ligefrem siger det i Skrivelsen af 24. Oct. 1840, feiler man neppe ved at antage, at det var i Tillid dertil, at man vovede at stille en Anmodning om et saa stort Tillæg til Museets faste Indtægter. Foruden de omtalte 3500 Rd. om Aaret havde Museet endnu Renterne af de 1500 Rd., som vare blevne tilbage af den for den indsmeltede Sølvstufte modtagne Sum, samt endelig Indtægten af dets Andeel i det Brockske Legat. At Museet besad denne sidste Indtægtskilde, var imidlertid, curieust nok, aldeles gaaet i Glemme, og det var en Overraskelse for Reinhardt, som for de fleste af Directionens Medlemmer, da de i 1840 fik Underretning derom. Det omtaltes ovenfor, at Bestyrelsen af dette Legat i sin Tid var bleven overdraget til Museumscommissionens Secretair, Lehmann. I Begyndelsen anvendtes Renterne til Museets Fornødenheder i Almindelighed, men senere bestemtes det, i Betragtning af Testators Udtalelser om Hensigten med Legatet, at Renterne nærmest burde anvendes til Fremme af Danmarks geognostiske Undersøgelse, og at de derfor skulde oplægges for saaledes i Tiden at samle Midler til at tilveiebringe en fuldstændig Samling af indenlandske, især ogsaa grønlandske Mineralier. Hertil sigtede den ovennævnte Bemyndigelse for Lehmann til efterhaanden at indkjøbe Kgl. Obligationer for Renterne, men der findes ikke noget Skriftligt i Acterne om selve Commissionens Beslutning, der kun kjendes gennem de af Lehmann senere givne Oplysninger. Som det synes, var det paa hans Forslag, at denne Bestemmelse blev tagen. I Overeensstemmelse hermed bestyrede han Legatet, idet han efter Testamentets Bestemmelse aflagde Regnskab derfor til Kjøbenhavns Magistrat. I den følgende Tid, saalænge Lehmann var Commissionens Secretair, benyttedes jævnlig Renterne af Legatet til foreløbig Dækning af Museets Udgifter,

men det saaledes Udlagte refunderedes stedse Legatets Fond ved Regnskabsaarets Udløb, og der indkøbtes efterhaanden Kgl. Obligationer, der noteredes som tilhørende Museet. Ved Forandringen i 1829 afgav Lehmann Regnskabsvæsnet og Secretairforretningerne ved Museet til Reinhardt men beholdt stiltiende Bestyrelsen af Legatet. Reinhardt havde aldrig vidst Beskeed dermed, og Lehmann stillede ikke Renterne til hans Disposition paa den Maade, som han selv havde benyttet dem, til foreløbige Betalinger. Det varede derfor ikke længe, før Lehmann var den Eneste ved Museet, der havde nogen Kundskab derom. idet han, som det synes, ligefrem gik ud paa at holde Sagen hemmelig. Ikke heller er det vanskeligt at gjætte hans Bevæggrund dertil. Paa den ene Side interesserede han sig levende for det Formaål, til Bedste for hvilket Commissionen paa hans Forslag havde besluttet at accumulere Renterne; paa den anden Side frygtede han for, at Directionen skulde ophøre dermed under Trykket af Museets slette finansielle Status, og Renterne, maaskee endog den opsparede Capital, blive opslugte af den umættelige zoologiske Afdeling. Saaledes gik Tingene indtil Efteraaret 1840, da Møsting i Anledning af Reinhardts indtrængende Anmodning om en Forhøielse af Normalbudgettet, udbad sig en udtømmende Fremstilling af Museets finansielle Status. Som det synes, har Lehmann, der som Medlem af Directionen jo kjendte disse Forhandlinger, anseet det for rigtigst under disse Omstændigheder at bryde Tausheden, og han stillede derfor Reinhardt, til Brug ved Besvarelsen af Møstings Forespørgsel, en Seddel med følgende Linier: „Et Legat til „Museet af 2500 Rd. i Kongelige Obligationer, der skulle indleveres til Statsgjældsdirectionen efter Placaten 4. Apr. 1835, „har efter Testamentet en egen Bestemmelse, og Regnskabet „derover revideres af Kjøbenhavns Magistrat.“ Seddelen er uden Underskrift, Adresse eller Datum men i Lehmanns Haandskrift og indført som Nr. 79, 1840 samt betegnet som modtaget fra Lehmann d. 2. Nov. Under 4de s. M. stillede Reinhardt Møsting den forlangte Redegjørelse og meddeler deri det Forefaldne med Tilføiende af, at ingen videre Oplysninger om „det ubekjendte Legat“ vare indløbne. Møsting tilskrev strax Leh-

mann, i sin Egenskab af Museets Chef, at Finantsministeren mundtlig havde meddeelt ham, at der skulde existere et saadant Legat, og anmodede ham om at tilstille sig Fundatsen med Oplysning om Renternes Anvendelse indtil da samt Grundene til, at det ikke var blevet afleveret til Directionen. De forlangte Oplysninger gav Lehmann da kortelig i en Skrivelse af 12. Nov., hvorhos han forbeholdt sig en senere mere indgaaende Meddelelse, navnlig om Testamentets Ordlyd. Det var dog først under 5. Mai 1841, at han atter tilskrev Møsting og meddeelte, at han ved et lille Forskud af sin egen Lomme havde kunnet købe endnu en Obligation, saa at den hele Capital nu beløb sig til 2590 Rd. Obligationerne stod han i Begreb med at aflevere til Statsgjældsdirectionen til Beløbets Indskrivning paa en Conto for Museet i Statsgjældens Bøger. Hermed hang det saaledes sammen, at der ved den omtalte Placat af 4. April 1835 var blevet truffet den Foranstaltning, at Kgl. Obligationer tilhørende Regjeringscollegierne og andre Instituter samt offentlige og private Stiftelser, kunde, navnlig naar disse Obligationer, repræsenterede practisk urørlig eller dog efter al Sandsynlighed ikke til Omsætning bestemt Capital, afleveres til Statsgjælden mod et Indskrivningsbeviis. Lehmann havde ikke tidligere gjort dette, vel fordi han dertil efter Placatens Bud behøvede Directionens Autorisation, hvorved Legatets Existents vilde være bleven bekjendt. Men nu havde Københavns Magistrat forlangt det, og Lehmann haabede vist ogsaa derved at sikkre Capitalen mod Absorption i Museets bundløse Pengeforhold. Møsting svarede under 8. Mai, at han tvivlede om, at disse Obligationer egnede sig til at indskrives, og paalagde Lehmann at aflevere dem tilligemed samtlige Legatet vedkommende Documenter til Reinhardt som Museets Secretair; Directionen vilde da kunne tage videre Bestemmelse. Han sendte Reinhardt Concept af Brevet og instruerede ham om, hvorledes han skulde forholde sig med Hensyn til Afleveringen, som fandt Sted et Par Dage efter. Dette var uden Tvivl en bitter Pille for Lehmann, der i en afsluttende Skrivelse til Møsting af 12. Mai udtalte det Haab, at man ikke vilde foretage Noget med Obligationerne, førend han kom tilbage fra en fore-

staaende Badereise, da han nu var den Eneste, som vidste Beskeed om Museumscommissionens Hensigter i saa Henseende. Dette skete ogsaa — som jo var rimeligt — og et Aars Tid efter fik han atter Legatet under sin Bestyrelse, nemlig efter Møstings Død. Som man seer, havde han sørget overmaade vel for Legatet, der var voxet op fra 883 D. C. til 2590 Rd., men man tog ham det ilde op, at han havde siddet saa stille med det; og til en vis Grad havde den hele Episode Characteren af et Afsnit af Krigen mellem Lehmann og Reinhardt.

Endnu kan det med Hensyn til Museets Pengeforhold bemærkes, at hvad der anvendtes paa den mineralogiske Afdeling var kun Lidet, skjøndt det er vanskeligt nøiagtigt at angive det. Dette var naturligt nok, thi denne Afdeling var ved Periodens Begyndelse kun et stort Magasin, som der ikke var Anledning til at forøge ved større Indkøb, førend det, man alt havde, var bragt nogenlunde i Orden, hvilket tog lang Tid. De løbende særlige Udgifter vare naturligviis meget ringe.

Med Hensyn til Administrationens Gang kan bemærkes, at Directionsmøderne i Begyndelsen holdtes temmelig regelmæssigt hvert Qvartal men senere bleve sjældnere. Væsentligst paa Grund af Hauchs Alder og Svagelighed holdtes intet Møde mellem 3. Juli 1837 og 30. Marts 1838, da det første Møde under Møstings Forsæde blev holdt; det Samme gjentog sig mod Slutningen af denne Sidstes Functionstid, idet intet Møde holdtes mellem 30. Nov. 1840 og 22. Marts 1842, ved hvilket Grev Bedemar for første Gang præsiderede. Directionens Virksomhed var simpelthen controllerende, væsentligst i finantsiel Henseende, i fuld Overeensstemmelse med Organisationsplanen og med Sagens Natur, da jo dens Medlemmer hverken havde eller kunde forudsættes at have de nødvendige Kundskaber for at gribe ind i eller kontrollere den videnskabelige eller egentlig museums-mæssige Virksomhed ved Institutet. En Control i sidste Henseende var naturligviis tilsigtet med de anordnede saakaldte Inspections- og Revisionsmøder, ved hvilke blandt Andre Westermann og Hornemann sees at have fungeret; men disse Møder svarede ikke til Hensigten og bortfaldt snart.

Den videnskabelige og museums-mæssige Styrelse af Museet

tilkom efter Organisationsplanen og med Rette Reinhardt, der til henimod Periodens Slutning bevarede sin Iver og Interesse for Museet som sin Aandsfriskhed i det Hele. Han var fuld af Ideer og Planer, paatog sig og begyndte paa meget Mere, end han paa nogen Maade kunde have overkommet, endog i sin bedste Tid. Efter Planen skulde han selv bestyre hele Museet med to Assistenten, men dette var udførligt. Han besad hverken de nødvendige Kundskaber eller Tid og Kræfter til at beskæftige sig med Mineraliesamlingen, der fra Begyndelsen af practisk bestyredes af Pingel ganske uafhængigt, og det varede ikke længe, førend dette saa aldeles anerkjendtes, at denne Sidste directe berettede til og forhandlede med Directionen. Men selv den zoologiske Afdelings Bestyrelse oversteg Reinhardts Evne, især da han, navnlig i de senere Aar, saagodtsom aldeles ingen Hjælp havde af sin zoologiske Assistent, Dr. H. Beck, der kun sjældent lod sig see paa Museet. Det sees saaledes af et Brev fra Reinhardt til Beck, dateret 1. Juni 1840, og et andet fra Reinhardt til Møsting af 9. s. M., at Beck da ikke havde været paa Museet siden Efteraaret 1839. Det sees ogsaa, at Reinhardt, sagtens i Haab om, at et Tryk kunde blive udøvet paa Beck fra høiere Steder, havde indflettet en Passus i sin Concept til Directionens alt citerede Beretning til Kongen, indgiven i 1840, om at Museets videnskabelige Kræfter havde været formindskede, idet, som han udtrykker sig, „Museets zoologiske Assistent ikke har fundet Tid til at arbeide synderligt paa Museet“. Denne Passus blev imidlertid med Møstings Billigelse udeladt, da Grev Bedemar i en Billet havde udtalt sig derimod, idet den formeentlig kun vilde have „unangenehme Folgen“ og var unødvendig, da Kongen alligevel vidste fuldkommen god Beskeed. Man kan heraf uden tvivl slutte, baade at Beck var i saa høj Yndest hos Christian VIII, at man ikke kunde faae ham enten fjernet eller holdt til sin Skyldighed, og at Beck benyttede sig deraf. Wøldike indgav i 1841 Ansøgning om at maatte blive ansat ved Museet, men den afsloges med saa meget bedre Grund, som man jo ikke mere brugte ham som Udstopper efter i 1839 at have faaet Place ansat som Conservator. Der arbejdedes en Deel paa Museet af Udenforstaaende, væsentlig for deres

egen Uddannelse, saasom af H. Krøyer, Jap. Steenstrup, Rosen og Reinhardts Søn, og dette hjalp jo noget, men langtfra tilstrækkeligt. Legemlig Svaghed begyndte nu ogsaa efterhaanden at indfinde sig hos Reinhardt, skjøndt han endnu ikke var en gammel Mand (han var født 1776), og mod Slutningen af denne Periode blev det tydeligt, at friske Kræfter vare fornødne. Reinhardt hentyder selv dertil i den Skrivelse, hvormed han anbefalede Places Ansættelse som Conservator, og det kunde umuligt undgaae Nogens Opmærksomhed, som kjendte nøiere til Museet, at de paa dets Forøgelse anvendte Summer under de daværende Omstændigheder for det Meste vare spildte. Selv blandt Publicum i Almindelighed erkjendtes det, at Museet under Reinhardt ikke udfyldte den Plads som Centrum for Naturstudiet i Danmark, der var dets Bestemmelse, hvilken Erkjendelse ledte til Stiftelsen af *Naturhistorisk Forening* med det Maal at anlægge videnskabelige Samlinger, lade afholde Forelæsninger osv. Endnu mere maatte Museets Direction føle sig opfordret til at hidføre en Forandring, og efterat Thronskiftet i 1839 havde bragt en Konge paa Thronen, som personlig interesserede sig høiligt for Museet og særligt for Zoologien, varede det ikke længe, før Skridt bleve tagne, hvorved dygtige Videnskabsmænd knyttedes til Museet, og hvorved der gennem en Ændring af Organisationsplanen gaves dem en tilstrækkelig uafhængig Stilling der, til at de med Fordeel kunde anvende deres Kræfter i dets Tjeneste. Udentvivl gik denne Reform meget videre, end Reinhardt havde tilsigtet, naar han udtalte sig om Nødvendigheden af yderligere videnskabelig Assistance, og de indledende Skridt bleve forberedte uden hans Medvirkning eller Vidende, ikke uligt med hvad der fandt Sted i 1829, da Administrationen reformeredes uden Lehmanns Medvirkning.

I April Maaned 1842 indgav HENRIK KRØYER en Ansøgning til Kongen om en aarlig Understøttelse af Finantserne — indtil han maatte opnaae en fast Embedsstilling — for at kunne fortsætte sine videnskabelige Studier. I den Anledning tilskrev Finantsdeputationen — af hvilken Conferentsraad COLLIN var et indflydelsesrigt Medlem — Directionen for Museet med Forespørgsel, om den „maatte finde det stemmende med dettes Tarv at „benytte denne Leilighed . . til at kunne gjøre Brug af denne

„fortjente Naturkyndiges Kræfter ved at andrage paa hans faste „Ansættelse ved Museet, med hiin eventuelle midlertidige Understøttelse, indtil ham kunde tillægges fast Gage“. I den Skrivelse, hvormed den nye Første Directeur satte denne Skrivelse i Circulation, udtaler han, at han maatte ansee det for en meget stor Vinding for Museet, om det kunde benytte Krøyer „navnlig „for de Afdelingers Vedkommende, som han særlig har studeret, „og i hvilke Museet særlig trænger til Assistance, f. Ex. Krebsdyrene“; dog fraraadede han en fast Ansættelse, med mindre Museets Indtægter forøgedes saa meget, at de kunde bære en Gage, hvilken Ordning han vilde foretrække, „da det ikke kan „vare mange Aar, inden to zoologiske Assistenten blive nødvendige“. I Overeensstemmelse hermed androg Directionen paa „Hr. Krøyers faste Ansættelse som zoologisk Assistent ved „Museet under dets Inspecteur“, dog at det ikke blev Museet paalagt at udrede Assistentgage, hvilken for de alt ansatte beløb sig til 300 Rd. for hver, førend dets Normalbudget fik en passende Forøgelse. Paa den derefter nedlagte Forestilling faldt under 28. April 1842 Kgl. Resolution derhen, at der tillagdes Krøyer 500 Rd. om Aaret af den for Videnskaber og Kunster bestemte Sum, fra Begyndelsen af 1842 at regne, „saaledes at „denne Understøttelse enten ganske eller tildeels bortfalder, „naar han erholder fast Gage ved Vort naturhistoriske Museum, „ved hvilket Vi allernaadigst ville have ham ansat som zoologisk Assistent“.

I samme Directions møde (d. 21. April 1842), i hvilket Svarret paa Finantsdeputationens Henstilling angaaende Krøyer vedtoges, forelagdes en Skrivelse af 19. April 1842 fra Entomologen J. C. SCHIØDTE, saalydende:

„Da Undertegnede har bragt i Erfaring, at der for nærværende Tid paatænkes en Reorganisation af det kongelige „naturhistoriske Museums zoologiske Afdeling, og da han muligen tør antage, at det ogsaa maatte ansees for passende at „lade den entomologiske Samling indrette paa en Videnskabens „nuværende Fordringer mere tilfredsstillende Maade, saa vover „han herved allerærbødigst at tilbyde sin Tjeneste ved de

„Arbeider, der maatte forefalde at udføre i denne Deel af Museet“.

Da der herved ikke var Tale om nogen Ansættelse ved Museet, men kun om en tilbudt Assistance, for hvilken der ikke forlangtes Godtgjørelse, men som ialtfald vilde være at honorere af Museets Budgetpost til videnskabelig Hjælp, laae Afgjørelsen indenfor Directionens Competence, og Skrivelsen tilstilledes Reinhardt til Erklæring som Bestyrer af den zoologiske Afdeling. Dennes Svar af 26. April, som er ret betegnende for Situationen, lyder saaledes: „Directionen har forlangt Betænkning over et Andragende fra Entomologen Schiødte, hvorefter han tilbyder sin Tjeneste med at indrette den entomologiske Samling paa en Videnskabens nuværende Fordringer mere tilfredsstillende Maade ved den paatænkte Reorganisation af den zoologiske Afdeling af det naturhistoriske Museum. Det er mig ubekjendt, at der skal forestaa Museet en Reorganisation eller med andre Ord begyndes en ny Periode for det, jeg maa saaledes ansee hiint Udtryk enten som et Foster af ugrundede Rygter eller som upassende brugt, og i dette sidste Tilfælde lige betydende med Directionens Ønsker at forøge tilligemed Materialet ogsaa de videnskabelige Kræfter, hvilket allerede har viist sig for mere end et Aar siden, og i denne Betydning er det, at jeg ikke et Øieblik tager i Betænkning at erklære mig for Hr. Schiødtes Andragende. Da jeg imidlertid ikke tør forudsætte, at Directionen har et tilstrækkeligt Overblik over Insectsamlingens Tilstand siden den nye Organisation 1829, saa tillader jeg mig at fremhæve det Væsentligste. For det Første maae jeg imødegaae den Mening, at denne Samling ingen Forøgelse har faaet, og at nu først en saadan Forøgelse skal begynde, hvilken Mening umiddelbart afvises ved en simpel Gjennemgaaen af den Deel af Samlingen, som er bleven omstillet, og ved at sammenligne de tidligere Aarsberetninger fra Directionen*). Hvad denne Samlings Opstilling angaaer, vil jeg tilbagekalde i Directionens Erindring, at Hr. Grosserer Westermann, hvis mageløse Færdighed og udbredte entomologiske

*) nemlig til Kongen.

„Kundskaber ere noksom bekjendte, har siden 1831, paa min „Anmodning, omstillet Ordnen Coleoptera i 3 nye Dobbeltskabe, „tilsammen indeholdende 84 Skuffer, Ordnen Hymenoptera i et „nyt Dobbeltskab af 28 Skuffer, og Ordnen Hemiptera ligeledes „i et dobbelt Skab af 28 Skuffer. Det er just de Ordner, „i hvilke man fandt tydeligst Spor til Fabricii Medarbeide i den „Tønder Lund-Sehestedske Samling. Den systematiske Methode, „hvorefter de omsattes og opstilledes, blev med faa Forandringer „den samme som før, kun at den linnéiske Benævnelse for „Ordnerne igjen indførtes, og som nu er den almindeligste. „Jeg er enig med Westermann i, at denne Methode vilde for „den classiske, skjøndt i Forhold til nærværende Tid lille Sam- „ling være den meest passende, og deri have næsten alle frem- „mede Entomologer, som have benyttet Samlingen, været enige. „Forøgelsen af Hr. Westermanns egen store Samling og de „tiltagende Forretninger i hans Fabrik gjorde en Standsning for „ham nødvendig, men endnu vilde han ikke opgive Fortsæt- „telsen, hvorfor ogsaa to nye Dobbeltskabe bleve forfærdigede. „Først efter $1\frac{1}{2}$ Aar erklærede han det ikke muligt for sig at „vedblive, og de næstfølgende $1\frac{1}{2}$ Aar har Arbeidet været ind- „skrænket til Conservation af den hele Samling. Det maa saa- „ledes ansees for særdeles ønskeligt, at Omstillingen og Ord- „ningen af de tilbagestaaende Ordner, Orthoptera, Neuroptera, „hvis Arter ikke ere talrige i Samlingen, og de sidste endog „kun maadeligt conserverede, videre Lepidoptera og Diptera, „kunde fortsættes, hvorved saavel Ordningen som Conservatio- „nen af disse Ordner paa eengang opnaaedes. Jeg maa derfor „betragte det gjorte Tilbud for antageligt, og at Directionen „med Fornøielse bør antage samme, saameget mere som Hr. „Schiodte er bekjendt saavel her som i Udlandet for at være „en fortrinlig Entomolog, at der tilskrives Hr. Schiodte over- „ensstemmende hermed, og at han opfordres til at træffe de „nødvendige Aftaler med Museets Inspecteur. Hvilken Methode „der skal følges ved Omstillingen af de tilbagestaaende Ordner „vil først efter Overlæg med Hr. Schiodte kunne bestemmes. „Arbeidet kan begynde, naar det skal være, da tvende Skabe „staae færdige og kun mangle Vox og Ruder, som strax kan

„tilveiebringes. Ogsaa kunne imidlertid de i de to sidste Aar „erhvervede Coleoptera, Hymenoptera og Hemiptera først ind- „rangeres“.

Directionens, d. 30. April 1842 daterede, af Reinhardt conciperede Svar til Schiødte lyder saaledes: „I Skrivelse af 19. „April har De tilbudt Deres Tjeneste til at udføre de Arbeider, „som maatte forefalde ved den entomologiske Samling, under „den paatænkte Reorganisation af Museets zoologiske Afdeling. „Uagtet en Reorganisation paa ingen Maade er under Ventila- „tion, saa vil derimod Savnet af en forøget videnskabelig Ar- „beidskraft, ved sig daglig formerende Materiale, blive alt mere „og mere levende følt, og navnlig kan Directionen, da flere „Ordner af den forrige Sehested-Lundske Samling endnu hver- „ken ere omsatte i nye Skabe eller ordnede, ikke andet end „med største Fornøielse modtage Deres gode Tilbud. Man vil „derfor tjenstligst anmode Dem om at henvende Dem til Museets „Inspecteur, Etatsraad Reinhardt, som har afgiven Betænkning „i denne Sag, for med ham at træffe den fornødne Aftale“.

Som man seer, opfattede Reinhardt det Hele, som om der kun var Tale om at forøge den til hans Raadighed staaende Arbeidskraft ved Ansættelsen af en ny Assistent — Krøyer — og ved Modtagelsen af Schiødtes Tilbud om Hjælp uden Godtgjørelse i Fortsættelse af Westermanns frivillige Arbeide; og i hans kort efter indsendte Beretning om Museets Fremgang i 1841 omtaler han Sagen paa samme Maade, idet han udtrykker Haab om nu at kunne faae Magasinerne ryddede. Men i Virkeligheden forberedtes der en meget væsentlig Reform, og det beroede ikke paa en Feiltagelse, naar Schiødte hentydede dertil i sit Brev til Directionen. Skjøndt dette neppe nu med Sikkerhed kan oplyses, troer jeg dog ikke at feile i den Antagelse, at Conferentsraad Collin, som forøvrigt altid havde været Reinhardt personlig gunstig, havde en Haand deri, og at det var paa hans Foranledning, at baade Krøyers og Schiødtes Tjeneste saaledes paa eengang tilbødes Museet, og at disse Mænd fra ham vidste, at de havde Udsigt til mere end blotte Poster som Medhjælpere hos Reinhardt. Schiødte kunde ikke i sit Brev have hentydet til en forestaaende Reorganisation, hvis han ikke havde hørt Noget

derom, og jeg er tilbøielig til at troe, at han ved denne Hentydning, naturligviis uden at vide det, begik en Indiscretion. Om de Forhandlinger, som fandt Sted med Hensyn til den paa-tænkte Forandring, indeholder Museets Archiv kun Lidet, sandsynligviis fordi de for det Meste førtes mundtligt, uden Reinhardts Medvirkning som Secretair. Til disse Forhandlinger hører en Henstilling fra Conservator Place, adresseret til Grev Bedemar og dateret 5. Mai 1842. Den er annoteret af Lehmann. Han fremsætter nogle Desiderata med Hensyn til sin egen Virksomhed som Udstopper, meddeler nogle Bemærkninger om hvad der kunde ønskes fra Publicums Side, hvilke alt ere anførte; endelig henstiller han følgende Forslag: „Universitetet har en saare rig „Samling af Skeletter [den af Eschricht anlagte comparative „Samling] og tillige en lille Samling af udstoppede Pattedyr og „Fugle. Hvad om det Kgl. naturhistoriske Museum ophørte at „samle paa Skeletter, Universitetet paa udstoppede Sager og „derimod svarede en aarlig Erstatningssum til Førstnævnte for at „benytte de nævnte Gjenstande til Forelæsninger? Jeg skulde „troe, at Begge vandt derved og Samlingerne kunde hver for sig „blive rigere, idet Kræfterne ikke anvendtes paa Doubletter“. Jeg anfører dette blot som en Prøve paa de Forestillinger, som dengang vare i Omløb. Place slutter med at sige: „Det er „i Tilfælde af, at der vil blive lagt en Plan for Museets fremtidige Virksomhed og Ordning, at jeg herved har taget mig „den Frihed at fremsætte ovenstaaende Bemærkninger“. At han er bleven opfordret dertil, kan dog ikke betvivles.

Af langt større Interesse er et Document, betitlet „Forslag til Fordelingen af Arbeidet ved det Kgl. naturhistoriske Museum“. Det findes i et Omslag med Paaskrift: „Indlagte Forslag er blot Directionen [d. v. s. ikke Reinhardt] vedkommende“. Efter dette Forslag skulde Arbeidet fordeles mellem en Inspecteur og fire Underinspecteurer, af hvilke den Første skulde være berettiget men ikke forpligtet til at overtage Bestyrelsen af een eller to Classer, men forøvrigt besørge en Deel Forretninger af almindelig Natur, som opregnes enkeltviis. „Museets forskellige „Grene,“ hedder det, „fordeles [naturligviis med det nys anførte „Forbehold] saaledes mellem de fire Underinspecteurer, at enhver

„kun i Overeensstemmelse med den ham meddeelte Instrux og „under fuldt Ansvar til Directionen, men iøvrigt uafhængigt og „med fri Raadighed bearbejder de ham an betroede Klasser. „Da han ene er ansvarlig for disse Klasser til Directionen, kan „heller ingen Anden gjøre ham noget Indgreb eller paa- „lægge ham Noget med Hensyn til disse ligesaa lidet som „udenfor disse“. Af Underinspecteurerne skulde een be- styre den mineralogisk-geognostiske Samling med tilhørende for Formationerne characteristiske Forsteninger, „en anden,“ siges der, „vil finde tilstrækkelig Beskæftigelse med Insecter og Arachnider“; Bløddyrene, saavel selve Dyrene som Con- chylierne, skulde falde i den tredie Underinspecteurs Lod, hvortil ogsaa kunde føies Radiater og Zoophyter, medens hele Resten af Dyreriget, en uforholdsmæssig Andeel, vilde tilfalde den fjerde Underinspecteur, medmindre Inspecturen skulde over- tage en Deel deraf. Der følger nogle Bemærkninger om For- delingen af Forsteninger, Skeletter og den grønlandske Samling, samt om, at Inspecturen burde ordne Conservatorens Arbeide — hvilket kun synes at regnes Hvirveldyrclasserne tilgode — hvis disse sidste ikke alle kom under een og samme Bestyrer. Kun Directionen skulde kunne modificere Underinspecteurernes In- struxer. „Ligesom,“ siges der, „fuld Ansvarlighed af Under- „inspecteurerne er nødvendig til Museets Betryggelse, saaledes „synes paa den anden Side en bestemt Andeel af Materialet og „Frihed indenfor den afmaalte Kreds at være nødvendige Be- „tingelser for, at Enhver kan arbeide med Lyst og Grundighed“. Actstykket, der synes at være reenskrevet af en Cancellist, er ikke undertegnet, men det sees af Annotationerne, som forøvrigt ikke ere af videre Interesse, at det har cirkuleret. Det er, som man seer, ikke et Udkast til en fuldstændig ny Organisations- plan, som her foreligger, men snarere en Skizzering af de Prin- ciper, hvorefter en saadan formeentlig burde udarbejdes. Uden Tvivl var det paa Grundlag af dette Udkast og dertil skriftligt eller mundtligt gjorte Bemærkninger, at Grev Bedemar under 13. Juni 1842, som der siges i hans Skrivelse, med Kongens Til- ladelse „og i Overeensstemmelse med Deres Majestæts Yttringer „om Organisationen og Personalet og Arbeidets Fordeling ved „det Kongelige naturhistoriske Museum“, forelagde nogle „For-

slag desangaaende som Tillæg til eller Forandring i“ den bestaaende Organisationsplan, efter hvilke Bestyrelsen, under Directionen, skulde fordeles mellem et ikke nærmere bestemt Antal af Inspecteurer samt en Overinspecteur, der i det Væsentlige skulde danne et Mellemed mellem hine og Directionen. I Henhold hertil foreslog han, at Reinhardt skulde udnævnes til Overinspecteur, samt Pingel, Beck og Krøyer til Inspecteurer „for de dem tillagte specielle Fag ved bemeldte Museum, med de dem for deres Stilling ved Museet hidtil tillagte Emolumenter“. Herpaa faldt Kgl. Res. under 15. Juni 1842, saalydende:

„Vi bifalde allernaadigst Dit heri allerunderdanigst fremsatte Forslag og ville som Følge deraf have hidtilværende administrerende Inspecteur ved Vort naturhistoriske Museum, Etatsraad Reinhardt, udnævnt til Overinspecteur og de nærværende Assistenten, Doctores Philosophiæ Pingel, Beck og Krøyer, til Inspecteurer ved bemeldte Museum for de dem nu tillagte specielle Fag, der forøvrigt blive at nævne ved hver især. Derhos ville Vi have Candidatus Philosophiæ Schiødte ansat som Underinspecteur ved Insectsamlingen. Sluttelig forvente Vi, at Museets Direction indsender formelig allerunderdanigst Forestilling, hvorved til Vor allernaadigste Approbation fremlægges et Udkast til en ny Organisationsplan for Museet, i hvilken de bifaldte Forandringer ved den ældre Plan af 18. Sept. 1828 ordret blive at optage“.

Hermed indlededes en ny Periode i Museets Historie. Før end vi imidlertid gaae over til nærmere at betragte de gjorte Forandringer og deres Følger, kunne vi bemærke, at den Kgl. Res. i een Henseende gik ud over Grev Bedemars Indstilling, nemlig med Hensyn til Schiødtes Udnævnelse til Embedsmand ved Museet. At det var Directionens Hensigt, at Insectsamlingen for Fremtiden skulde have en egen Bestyrer, er klart af det Ovenanførte, og Schiødte var dertil selvskreven. At man alligevel ikke indstillede ham til Inspecteur, var uden Tvivl grundet i, at han hverken som de andre Videnskabsmænd alt havde Ansættelse ved Museet, eller engang havde ansøgt om nogen saadan; ikke heller havde Museet Fonds, hvorfra der kunde udredes ham en Gage, i Liighed med hvad de andre oppebare. Om det var

arrangeret i Forveien, at han skulde ansættes uden at være indstillet, eller om Kongen har handlet heri efter pludselig Beslutning, kan neppe oplyses; men da der kun var een klar Dag mellem Forestillingens Datum og Approbationen, kan der vanskeligt være bleven ført Forhandling derom i Mellemtiden. Den Omstændighed, at man ikke fra Begyndelsen af kunde tilbyde ham Gage, var uden Tvivl den væsentlige Grund, hvorfor man gav ham Titel af Underinspector, skjøndt han ikke ellers sattes under de andre Afdelingsbestyrere. Som alt anført, oppebar Reinhardt 200 Rd. af sin Gage særligt for at have Opsyn med den Sehested-Lundske Insectsamling, og det vilde have været i sin Orden, om man nu havde tillagt Schiødte dem, men man maatte jo i saa Fald paa anden Maade have erstattet Reinhardt Tabet. Man indskrænkede sig derfor til at sikre sig Schiødte ved en Kongelig Udnævnelse og en Titel (laant, som det synes, fra det oprindelige Reformudkast), der ialtfald gav Exspectance paa Gage.

FJERDE AFSNIT. 1842—1845.

De af Grev Bedemar foreslaaede og ved den Kgl. Res. af 15. Juni 1842 approberede Ændringer indeholdes i ti Paragrapher, saalydende:

„1. De forskjellige Afdelinger i Museet med de dertil „hørende videnskabelige Arbeider, den specielle Bestyrelse og „Regnskaberne blive at fordele og henlægge til et fornødent „Antal Embedsmænd, som allernaadigst maatte udnævnes af „Deres Majestæt og føre Navn af Inspecteur, Enhver for den „ham underlagte Afdeling.

„2. Det maa paaligge Inspecteuren i hver Afdeling eller „Fag at navngive Naturalierne efter det for samme antagne „System, bestemme deres fornødne Præparation, ordne deres „Opstilling, samt under sit Navn at forsyne ethvert Nummer „med fornøden Etiqvette og indføre det i de dertil indrettede „Cataloger og Protocoller, og iøvrigt at rette sig efter den In- „strux, der meddeles ham af Directionen.

„3. Foruden noget af de specielle Fag, hvilke den administrerende Embedsmand maatte som hidtil paatage sig, vil det fremdeles paaligge ham at føre de almindelige Protocoller og at have det almindelige og oeconomiske Overopsyn over hele Museet, i hvilken Egenskab der kunde tillægges ham Navn af Overinspecteur.

„4. Hver Inspecteur maa have et Arbeidsværelse i Museets Bygning, og Magasinleilighederne deles mellem de specielle Fag, saa at Beholdningerne deri kunne staae under den vedkommende Inspecteurs Lukke og Ansvar, dog saaledes, at de altid ere undergivne Overinspektionens Revision.

„5. De i Museets Magasiner nuværende Beholdninger og de herefter indkommende Sendelser af Naturalier blive strax at fordele og afgive til de vedkommende Afdelingers Magasiner, og specielle Magasinprotocoller at indrette for hver Afdeling.

„6. Enhver Inspecteur skal for sit Vedkommende staae til Ansvar for Naturaliernes Conservation saavel i Museet som i de til hans Afdeling hørende Magasiner.

„7. Den første Søgnedag i hver Maaned og ellers, saa ofte det af Overinspecteuren ansees fornødent eller nogen af Inspecteurerne have noget Uopsætteligt at foredrage, holdes Forsamling, hvori Overinspecteuren har Forsædet.

„I disse maanedlige Forsamlinger forelægger Enhver af Inspecteurerne sin skriftlige Rapport til Overinspecteuren om, hvad der i deres Fag er foregaaet i den afvigte Maanedes Løb, tilligemed sine Protocoller, som undertegnes med Overinspecteurens Visum.

„Ligeledes foretages og overveies mundtlige og skriftlige Forslag angaaende Museets Tarv og muligste Nytte for Viden-skaben og det Offentlige.

„Protocollen føres af den yngste Inspecteur.

„8. Overinspecteuren bør i Begyndelsen af hvert Qvartal aflægge sin Rapport til Directionen om Museet i det forløbne Qvartal, bilagt med Inspecteureernes maanedlige Rapporter, Inspectionssamlingernes Protocol, Correspondence-Protocollernes Tilvæxt- og Afgangsjournaler m. M.

„9. Da Overinspecteuren har det almindelige Ansvar for, at

„Museet i det Hele og paa bedste Maade opnaaer dets Øiemed, er det en Selvfølge, at enhver af Inspecteurerne bør velvilligen give ham al den Oplysning, han maatte behøve for at kunne controllere, at Museets Tarv nøie iagttages.

„Maatte det mod Forventning vise sig, at nogen af Inspecteurerne er forsømmelig i Opfyldelsen af sine Pligter, bør Overinspecteuren uforbeholdent og strax derom underrette Directionen.

„10. Iøvrigt maatte den allernaadigst approberede Organisationsplan af 18. Sept. 1828*) fremdeles blive i Kraft, forsaavidt ovenanførte Bestemmelser ikke deri gjøre Forandring.“

Disse 10 Puncter tilligemed den Kgl. Res. af 15. Juni 1842 meddeelttes de fem Herrer under 20. Juni s. A. med den i Resolutionens Slutningspassus begrundede Tilføjelse, at det paalagdes Overinspectoren „i Overensstemmelse med ovenstaaende 7de Punkt at foranstalte Forsamling af de Herrer Inspectorer og Underinspector for at overveie og gjøre Forslag til den bedste Maade, hvorpaa Hans Majestæts Villie kan komme i Udførelse, hvilke Forslag Directionen forventer sig snarest meddeelt.“

At Redactionen af Directionens foreløbige Reformforslag — thi som et saadant maae disse 10 Puncter rettelig betegnes — just ikke udmærker sig ved Klarhed med Hensyn til de forskjellige Museumsautoriteters gjensidige Forhold, maa vistnok indrømmes; men med tilbørligt Hensyn til samtlige oplysende Omstændigheder er det ikke vanskeligt at angive den derved indførte, meget væsentlige Reforms Natur. Hovedpunctet deri var, at den hidtilværende administrerende Embedsmands Functioner med Hensyn til Museets specielle Bestyrelse deelttes mellem Inspectorerne, saa at der forsaavidt for Fremtiden blev lige saa mange „administrerende Embedsmænd“ som Inspectorer. Enhver af disse kom til at bestyre sin Afdeling ligesaa uafhængigt, som den ene „administrerende Embedsmand“ forhen. Ligesom

*) Dette er den Dato, under hvilken denne Organisationsplan indsendtes af Museumscommissionen. Da den imidlertid først approberedes og traadte i Kraft i 1829, foretrækker jeg at betegne den som Organisation af 1829.

denne forhen havde havt en raadgivende Stemme ved Directions-møderne, saaledes tilstodes der Inspectorerne gennem deres Fællesorgan, de maanedlige Møder, Ret og Forpligtelse til at gjøre Forslag angaaende Museets Anliggender, og deres Medvirkning forlangtes til Udarbeidelsen af en ny Organisation. Overinspectoren var, afseet fra hans Function som Formand i Inspectormøderne, et temmelig overflødigt Mellemed mellem de specielle Bestyrere og Directionen, og det er meget rimeligt, at dette Led af Organisationen bibeholdtes væsentligt af personligt Hensyn til Reinhardt, der indtil da, ialtfald nominelt, havde bestyret hele Museet. Der paalagdes ham et almindeligt Tilsyn og et almindeligt Ansvar, hvilket imidlertid ikke havde noget Virksomhedsobject, da de specielle Inspektorer jo gjordes fuldt ansvarlige hver for sin Afdeling og altsaa maatte have den deri implicerede Handlefrihed. Directionens Myndighed ligeoverfor det nye Bestyrercollegium blev den samme, som før ligeoverfor den administrerende Embedsmand, en controllerende, især i finantsiel Henseende, uden Indblanding i Detaillen.

I een Henseende skete der ikke Directionens Forslag og den Kgl. Res. ret Fyldest, nemlig med Hensyn til Delingen af den zoologiske Afdeling: Det foresloges udtrykkeligt i førstnævnte Actstykke, at de tilsvarende Assistenten skulde udnævnes til Inspektorer „for de dem tillagte specielle Fag“, hvilket i Resolutionen skjærpes ved den Bestemmelse, at disse skulde specificeres i deres Udnævnelser. Men dette skete kun for Pingels Vedkommende, med Hensyn til den mineralogiske Afdeling, og for Schiødtes, med Hensyn til Insectsamlingen, hvorimod Beck og Krøyer simpelthen udnævntes til Inspektorer ved den zoologiske Afdeling. Der kan ikke være nogen Tvivl om, at Hensigten i Virkeligheden var, at hver af dem skulde bestyre en Deel af Samlingen, afgrændset efter Dyrerigets System; men factisk var der aldrig blevet dem tildeelt saadanne Afdelinger, ikke heller var den zoologiske Afdeling med dens geographiske Samlinger saaledes constitueret, at en saadan systematisk Deling kunde gennemføres. Dertil kom, at der var reserveret Overinspectoren et Valg af hvad han selv ønskede at bestyre specielt. Indtil dette var truffet, kunde man ikke vide med

Sikkerhed hvad der vilde blive at fordele. At udsætte Ud- nævnelserne, indtil disse Forhold vare ordnede, kunde der ikke være Tale om, og der var ingen anden Udvei end at ansætte Krøyer og Beck paa den nævnte Maade og overlade det til Inspectorerne selv at dele Museet mellem sig saa godt de kunde paa Grundlag af den factiske Ordning. Denne Deling maatte naturligviis blive den første Forholdsregel, som toges, og samtidigt med, at Directionen meddeelte alle Vedkommende de approberede Forandringer og den Kgl. Resol., tilstilledes der Reinhardt, Krøyer og Beck en Skrivelse om, at i Henhold til disse Documenter „skulde man tjenstligen anmode Hr. Over- „inspector og D'hr. Inspectorer om at træffe Overeenskomst om, „hvilken Deel af det zoologiske Fag, det Entomologiske undtaget, „Dhrr. hver for sig maatte ønske at bearbejde, og derom med- „dele Directionen Underretning.“ I den Skrivelse, hvormed Reinhardt tilstillede Beck og Krøyer Directionens Opfordring, angav han tillige hvad han selv ønskede at beholde under sin Bestyrelse, men hans Valg var ligesaa lidt overensstemmende med de i Directionens Skrivelse brugte Udtryk, som med den Tanke, der laae til Grund for den tilsigtede Reform; thi, istedenfor at vælge „Dele af det zoologiske Fag“, valgte han visse Afdelinger af Museet, som i ingen Henseende kunde siges at repræsentere enkelte Dele af Faget. I sin Skrivelse siger han, at disse vare de, som han hidtil især havde beskæftiget sig med, og som han havde grundlagt. Han opregner dem saaledes: „1. „De Lungeaandende, saavel i den systematiske som i den euro- „pæiske Samling, og Fiskene i den europæiske Samling. 2. „Den osteologiske Samling og den dermed paa det nøieste for- „bundne og først siden to Aar begyndte Samling af Beendyrs „Forsteninger og disses Gibsafstøbninger. 3. Den grønlandske „af mig paa egen Bekostning begyndte Samling af Vanddyr fra „Fiskene af; hvorved jeg dog ved den endelige Ordning udbeder „mig Medhjælp, ligesom ogsaa alle de Arter, der behøves til „den systematiske Samlings Completering og til Bytte, naar „saadan for hvers valgte Fag kan finde Sted, skal blive med- „delte af Samlingens Magaziner. Der blive saaledes tilbage „at fordele: 1. Fiskeklassen i den systematiske Samling,

„men af hvilken jeg ønsker Benyttelse; derimod forbeholder jeg mig de europæiske Fiske. 2. Rækken Bløddyr i begge Samlinger. 3. Annelider. 4. Crustaceerne. 5. Usymmetriske Dyr, men som vel kunde deles efter Classerne De hvirvelløse Dyrs Forsteninger.“ Man seer let, hvor lidet Reinhardt havde forstaaet Hensigten med de trufne Foranstaltninger baade med Hensyn til Museets Udstykning i Afdelinger og med Hensyn til Forholdet mellem Embedsmændene. Det maa imidlertid erindres, at han aldeles ikke havde været deelagtig i Forhandlingerne derom. Hvor ganske det Hele var kommet bag paa ham, sees tydeligt af hans Svar af 21. Juni til den fungerende Chef: „Jeg har nu modtaget,“ skriver han, „de mange Skrivelser fra Directionen [foruden de nævnte endnu een om „en ny Instrux] og gjennemlæst dem. Da der forekommer mig adskilligt utydeligt og noget for Tiden umuligt at udføre, f. Ex. at skaffe et Arbeidsværelse for hver Inspector — at skaffe særskilte Magazinværelser for de forskjellige Afdelinger — skulde jeg ansee det for godt, om et Directions-møde blev saasnart muligt afholdt; thi jeg er raadvild i disse Punkter.“

Circulairret angaaende Optering af Museets Afdelinger ved Inspectorerne paategnede Beck saaledes, at han ønskede Bløddyrene og Straaldyrene, „dog med Undtagelse af Entozoa,“ samt Forsteningerne af de hvirvelløse Dyr, hvortil han føier følgende Bemærkning: „Jeg maa derhos med Hensyn til Hr. Overinspecteurs Restriction, Fiskeklassen angaaende, yttre den Formening, at fri og uforbeholden Afbenyttelse af hvilken somhelst Deel af Museets Samlinger personligen maa tilkomme ei blot Overinspecturen, men og alle ved Museet ansatte Embedsmænd.“ Krøyers Paategning lød: „I Overeensstemmelse med det af Hr. Etatsraad Reinhardt og Dr. Beck trufne Valg, erklærer jeg mig redebon til at modtage 1. Den systematiske Fiskesamling. 2. Crustaceerne. 3. Ormene (Annelider, Entozoer).“ At dette Circulaire ikke ogsaa tilstilledes Schiødte, laae selvfølgelig i, at der alt ved hans Udnævnelse — saaledes som det skulde være skeet for Alles Vedkommende — var tillagt ham en Afdeling, Insecterne, hvilken derfor undtoges fra Opteringen. Naturligviis forhindrede dette dog ikke, at han jo senere kunde

overtage endnu andre Afdelinger, som han kunde ønske at arbejde med, og som enten ikke opteredes eller muligen senere atter opgaves af en af de Andre, hvilket han ogsaa factisk gjorde. Ved det første Inspectormøde d. 1. Juli 1842 tilførtes det Protocollen under a. b. og c., at Reinhardt, Beck og Krøyer havde opteret som anført, hvortil der under d. føies: „Hr. Schiødt overtog med Insecterne Arachnider og Myriapoder.“

Med dette Møde d. 1. Juli 1842 traadte Museets nye Bestyrelsesform i Virksomhed. Forretningsgangen blev saaledes, at den ved hvert Inspectormøde holdte Protocol blev tilstillet Directionen, ved hvis næst efter følgende Møde Overinspectoren aflagde Beretning; de fremkomne Bemærkninger og Forslag samt Directionens Afgjørelser og Svar anførtes i dennes Protocol, hvorefter Overinspectoren ved næste Inspectormøde meddelte disse Sidste det. Det skete i ikke ringe Udstrækning mundtligt, men ved vigtigere Sager, især naar det gjaldt større Pengebevillinger, indsendte vedkommende Inspectorer Skrivelser til Directionen desangaaende, enten directe eller gennem Overinspectoren; paa disse Skrivelser gaves der da skriftligt Svar, som oplæstes i næste Møde. Jævnligt gaves der ogsaa skriftligt Svar paa Tilførsler til Protocollen, uden at særlige Skrivelser derom vare blevne indsendte, og hvad Pengebevillinger angaaer, var Fremgangsmaaden ofte den, at Vedkommende først mundtligt fremsatte sit Ønske ved Inspectormødet, hvorefter han, hvis Kassens Tilstand tillod det og Directionen overhovedet vilde gaae ind derpaa, opfordredes til at gjøre udførligt motiveret, skriftlig Indstilling. Det blev bestemt, men aldrig overholdt — formodentlig paa Grund af det derved nødvendiggjorte, stundom omfattende Skriveri — at alle vigtigere Skrivelser skulde indføres i Protocollen. Denne skulde efter den Kgl. Res. føres af den yngste Inspector, og da Schiødtes Titel jo var Underinspector, slap han, indtil hans Titel ændredes, for denne Uleilighed, og Protocollen blev derfor i en Aarrække ført af Krøyer.

Ved den Kgl. Res. paabødes det, at Inspectorerne skulde afgive maanedlige Beretninger, der naturligt vilde tjene som Materiale for og Bilag til Overinspectorens Aarsberetninger, men om Aarsberetninger fra de enkelte Inspectorer tales ikke.

Da imidlertid Pingel indsendte en saadan i 1842, som han altid tidligere havde gjort, og Schiødte gjorde det Samme af egen Drift, udbad Directionen sig saadanne fra alle Afdelingerne, hvilket senere (i 1846) blev udtrykkelig forlangt.

Ved de skete Ansættelser og ved Museets Fordeling mellem Inspectorerne var Grundlaget givet for den saa nødvendige Reform, men ogsaa kun en Begyndelse gjort, thi hverken var de forskjellige Embedsmænds Forhold som saadanne fastsat med ønskelig Tydelighed i de paagjældende Documenter, ikke heller var den derefter antagne Fordeling af Museet at betragte anderledes end som aldeles foreløbig. I selve den Skrivelse af 20. Juni 1842, ved hvilken den Kgl. Res. af 15. s. M. meddeles Museets Embedsmænd, hedder det derfor ogsaa, som anført, at Inspectorerne skulde gjøre Forslag til den endelige Organisationsplan, og det paalagdes Overinspectoren ved en særskilt Skrivelse af samme Dato; efter Samraad med Inspectorerne, at indsende Forslag til nye Instruxer for ham selv og dem. De Skridt, som toges i disse Retninger, ledte imidlertid ikke til Resultater af Betydning. Endeel Forhandling og Overveielse fandt Sted strax med Hensyn til Instruxerne, men Intet blev afgjort, og factisk udstedtes der aldrig nogen Instrux til Inspectorerne men kun til Conservatoren. Spørgsmaalet om Organisationsplanen kunde efter sin Natur ikke paaskyndes, men i Mellemtiden toge Inspectorerne Initiativet til forskjellige Forslag af umiddelbar practisk Natur. Ved Mødet den 1. September reistes flere Spørgsmaal angaaende Fortolkningen af visse Passager i Organisationsplanen og den Kgl. Resolution, hvorpaa man senere modtog Directionens Decision; endvidere blev man paa Krøyers Forslag enig om at indgaae til Directionen med en Henstilling om, at Naturalierne burde fordeles i Localet paa en saadan Maade, at det hver Enkelt af Inspectorerne Underlagte kunde komme til at staae sammen, medens nu t. Ex. Krebsdyrene fandtes i tre forskjellige Værelser, blandede mellem andre Sager, ligeledes om, at hver Afdeling burde have en fast særskilt Bevilling af Penge, af hvilke der nu ogsaa vilde behøves flere, da meget større Virksomhed kunde ventes. Det første Punct kunde der for Tiden Intet gøres ved, da meget

store Omflytninger vilde blive nødvendige, men det andet blev forsaavidt indrømmet af Directionen, at der fra Begyndelsen af 1843 tilstodes hver Afdeling et, dog temmelig ringe, Annuum, bestemt til Afholdelsen af løbende Udgifter, saaledes at Inspectorerne maatte søge særlig Bevilling for Udgifter derudover til Indkjøb, større Anskaffelse af Opstillingsmidler etc. Det bestemtes, at Overinspectoren skulde føre Regnskaberne for alle Afdelingerne og betale de indkommende Regninger, saa snart Inspectorerne havde attesteret deres Rigtighed; han skulde til enhver Tid meddele den Inspector, der maatte ønske det, hvor meget der endnu stod til hans Raadighed af det hans Afdeling Tillagte.

Paa det samme Møde foreslog Reinhardt for det Første at opgive den af ham begyndte særlige Samling af europæiske hvirvelløse Dyr, hvilken var bleven glemt ved Opteringen; men dette, som forøvrigt senere blev udført, udsattes, fordi den gjorde Begyndelse bestod af Insecter, og fordi Schiødte, som vilde have at overtage disse og indlemme dem i Hovedsamlingen, var fraværende.

Paa Mødet den 1. Nov. 1842 discuteredes Spørgsmaalet om Arbeidstiden paa Museet. Reinhardt foreslog at indskrænke Arbeidstiden til 3 Dage om Ugen for at spare Brændsel, men Schiødte og Krøyer erklærede ikke dermed at kunne overkomme Arbeidet i deres Afdelinger, især da de kunde forudsee, at de vilde være en Deel fraværende om Sommeren, og de ønskede at arbeide fire Dage om Ugen, Krøyer fra Kl. 12, Schiødte fra Kl. 1; Beck og Pingel valgte at arbeide to Dage om Ugen fra Kl. 8 eller 9. Dette Spørgsmaal synes ikke at have været undergivet Directionens Afgjørelse. Reinhardt foreslog, at Inspektormøderne kun skulde holdes hver anden Maaned, hvilket de Andre bifaldt, men Directionen deciderede, at man maatte holde sig til den af Kongen approberede Forskrift. Dr. Beck reiste i samme Møde Spørgsmaalet om Tilveiebringelsen af litteraire Hjælpemidler, der nu i forøget Grad vilde blive fornødne, og Directionen blev anmodet om at gjøre Aftaler med Bestyrelserne for de offentlige Bibliotheker samt det Classenske Bibliothek for at skaffe Inspektorerne Lettelse i Benyttelsen af naturhistoriske Værker.

I Februardmødet 1843 henstillede Krøyer, om ikke Museets Budget burde forelægges Inspectorerne, men herpaa svarede Overinspectoren, at Directionen allerede tidligere paa given Foranledning (d. v. s. hans egen Forespørgsel) havde erklæret, at dette var et reent Administrationsanliggende, hvilket vel var at forstaae saaledes, at Inspectorernes Indflydelse paa Bestyrelsen var indskrænket til det videnskabelige Omraade. At nogenlunde fri Raadighed over Pengemidlerne stod i meget nøie Forbindelse med det videnskabelige Arbejde og Samlingens planmæssige Udvidelse, er let at see; men havde man givet Inspectorerne en afgjørende Indflydelse herpaa, vilde Directionen være bleven saaa temmelig overflødig.

Møder til Discussion om Organisationsplanen bleve ikke afholdte, men under 9. December 1842 udfærdigedes en Skrivelse fra Directionen til Overinspectoren, hvori der, under Henviisning til Indholdet af Slutningsparagraphen af den Kgl. Res. af 15. Juni s. A., siges: „Da nu den Tid, som er forløben, siden hiin „allernaadigste Resolution er sat i Udøvelse, vil formeentligen „have givet Inspectorerne Leilighed til at bemærke deels, hvor- „ledes de allernaadigst befalede Forandringer bedst bringes i „Forbindelse med Museets Organisation, deels, om flere For- „andringer i Museets Organisation og Bestemmelse maatte være „ønskelige, saa skulde Directionen tjenstligen have Hr. Over- „inspector anmodet om at conferere med Inspectorerne om „denne Gjenstand og foranledige, at enhver Inspector giver sin „skriftlige Betænkning derom. Som Resultat deraf samt af „Deres Kundskab til fremmede Museer maa Directionen udbede „sig Hr. Overinspectors udførlige Forslag til en efter Museets „Tilstand og Midler, samt til den Nytte, det bør kunne yde, „passende Organisationsplan.“

Denne Skrivelse oplæstes ved Inspectorernes Decemberrøde, som først afholdtes den 12. December, hvorved det blev aftalt, at Afskrifter af den ældre Plan skulde tilstilles dem til Brug, og disse bleve dem derefter tilstillede under 29. December med Anmodningen om deres Betænkninger. Under 20. Jan. paa- skyndede Overinspectoren Indsendelsen af disse, da Directionen ønskede at modtage Udkastet til den nye Plan i Løbet af Marts

Maaned, og i Februarmødet 1843 gjentog han Opfordringen. Skrivelser i Besvarelse heraf indsendtes dernæst af Schiødte under 16. Febr., af Krøyer under 28. s. M., af Pingel under 8. Marts, men fra Beck indkom ingen saadan, trods gjentagne Opfordringer, som det ialtfald hed sig, paa Grund af hans Sygelighed. Efterhaanden som Inspectorernes Betænkninger modtoges af Reinhardt, tilstillede han Directionen dem, ledsagede af sine egne Bemærkninger. Den først modtagne var Schiødtes, der dog egentlig ikke beskæftigede sig med Organisation af Museet, en Omstændighed, som rimeligt forklares ved, at Schiødte var en yngre Mand, der kun havde nogle faa Maaneders Museumserfaring og derfor meget naturligt var tilbøielig til at holde sig tilbage i et saadant Spørgsmaal. Han berører kun eet Punct angaaende Institutionen som Heelhed, nemlig Tilveiebringelsen af de nødvendige litteraire Hjælpemidler, og foreslaaer, at Bestyrerne af de offentlige Bibliotheker skulde tage Inspectorerne ved Museet paa Raad ved Anskaffelse af nye Bøger. Forøvrigt omhandler hans Betænkning kun hans Afdelings Locale, hvilket senere vil blive omtalt. Reinhardt tiltraadte ikke Schiødtes Forslag angaaende Bøgers Anskaffelse ved Bibliothekerne, men henstillede som et bedre Alternativ, at man skulde samle de med Paaskrift „mangler“ retournerede Anfordringssedler og saa een Gang om Aaret tilstille Bibliothekerne en Liste til Paaagtelse. Reinhardt indrømmede, at den entomologiske Afdeling burde have bedre Locale, men meente, at dette ikke for Tiden kunde udføres. Begge disse Henstillinger billigedes af Directionen.

Den næst indkomne Betænkning var Krøyers, som gaaer ind paa flere væsentlige Puncter af Organisationsplanen. Han critiserer navnlig Museets Inddeling i en systematisk og flere geographiske Samlinger. Han udvikler, at Dannelsen af en europæisk Samling savnede videnskabelig Betydning og burde forlades, da den efter hans Mening medførte de ved faunistiske Samlinger klæbende Misligheder i en meget forøget Maalestok uden at yde saadanne Resultater, som anbefale Dannelsen af faunistiske Samlinger. Istedetfor en europæisk Samling foreslaaer han en for den skandinaviske Fauna og en grønlandsk Samling.

Krøyer udtaler sig dernæst om det Uheldige i den trufne Forde-
ling af Samlingerne mellem Inspectorerne, hvorved t. Ex. den
grønlandske og den europæiske Fiskesamling stode under een
Embedsmand, den systematiske under en anden, og saaledes
gjennem flere Classer. Dernæst urgerer han, at den zootomiske
Samlings Indhold burde fordeles mellem den systematiske Sam-
lings Afdelinger. Krøyer anker endvidere over, at der i Cap.
2 siges, at de opstillede Gjenstande snarest muligt skulde be-
stemmes og navngives, idet Intet burde betragtes som „opstillet“
uden at være bestemt. Han forlanger bedre Ordning af Maga-
sinerne, fordi Directionen nyligt havde decideret, at Inspec-
torerne skulde være ansvarlige for dem paa samme Maade som
for Hovedsamlingen, og han paapeger, at den særskilte Rubrik
i Budgettet til Vederlag for Forfattelse af Cataloger burde
bortfalde, da dette Arbejde maatte paaligge Inspectorerne som
Deel af deres Embedsgjerning. Endelig udtaler Krøyer, at
Løfterne om Offentlighed af Museet nu endelig burde indfries.
Reinhardt forholder sig i sine Bemærkninger til Krøyers Be-
tænkning afvisende uden at indlade sig paa nogen Discussion; med
Hensyn til Krøyers Ytringer om den europæiske Samling siger
han saaledes blot, at hvis Krøyer ikke kunde finde nogen viden-
skabelig Berettigelse for den, beklagede han ham osv. Derimod
findes ved Acterne et udførligt Votum af Lehmann i Anledning
af Krøyers og Pingels Bemærkninger. Angaaende Krøyer siger
Lehmann, at da Reinhardts eget Forslag med Hensyn til en ny
Organisationsplan endnu ikke var indkommet, og han med sine
daarlige Øine ikke kunde dechiffere Reinhardts Bemærkninger*)
til Krøyers Indlæg, var det vanskeligt for ham at dømme. Han
udtaler dog, at Hovedbestræbelsen maatte være rettet paa Til-
veiebringelsen af en almindelig systematisk Samling, hvortil
ogsaa Skeletterne maatte høre, hvilke derfor burde underlægges
hver Inspector for sit Fag, selv om de opstilledes i et eget Lo-
cale. Til en egen dansk Fauna, siger han, er vort Land for
lidet og har for liden Eiendommelighed i naturhistorisk Hen-
seende. Vi have heller ikke Raad til geographiske Sale, og de

*) Reinhardts Haandskrift i denne Periode er næsten ulæselig.

behøves heller ikke i Zoologien. Dog henstiller han Dannelsen af saadanne Samlinger for Colonierne, saasom Grønland og Vestindien, som Ideer, hvis Udførelse vilde afhænge af, hvormeget man kunde faae derfra. Lehmann fremsætter i Anledning af Krøyers Betænkning flere mindre Bemærkninger til Benyttelse ved Udarbeidelsen af den nye Plan og Instruxerne, deriblandt at Inspectorerne burde tages i Eed og forpligte sig til ikke at have Privatsamlinger. Lehmann urgerer, at det ikke var nok, at Museet benyttedes af Lærde efter Aftale med Inspectorerne. „Men,“ siger han, „det er især magtpaaliggende, saavel til Museets Sigt som til dets Tilvæxt, at vinde Publicums Interesse for dets Samlinger, men dertil er det ikke nok, at man kan melde sig hos Portneren for at see „Reinhardts Fugle“, men der maa blive regelmæssig Adgang til bestemte Tider til alle Afdelinger . . . Den vedkommende Inspecteur maa da være tilstede og gjøre de Besøgende opmærksom paa det især Mærkværdige, det Udmærkede, det Nye. Hvad der kan udrettes ved en saadan Foreviisning, det har J. R.*) Thomsen erfaret og beviist.“

Pingels Betænkning angaaer alene den mineralogiske Afdeling. Han dvæler især ved Ønskeligheden af at oparbejde den alt i 1829 paatænkte indenlandske geognostiske Samling og omtaler bl. A. ogsaa Anlæggelsen af en Studiesamling ved Hjælp af Doubletterne. Han andrager paa, at den mineralogiske Afdeling maatte faae sine adskilte Finantser. Lehmann bemærker til denne Betænkning, at den almindelige systematiske Samling maatte være Hovedsagen, dernæst den paabegyndte danske Samling; i tredie Linie maatte komme geographiske Suitesamlinger f. Ex. fra Grønland. Om Studiesamlingen siger han: „Hvor roesværdigt det end er, at han, ved at ordne Museets mineralogiske Skatte, dannede af Doubletterne denne Samling for Begyndere, hvor nødvendig den end maatte ansees, dersom det Kgl. Museum var den eneste offentlige Samling i Hovedstaden, kan jeg ikke holde den for hensigtsmæssig i dette Mu-

*) Dette betyder Justits-Raad, hvilken Titel den berømte Oldkyndige, C. J. Thomsen, da havde.

„seum ved Siden af Universitetets. Vi maae ikke betragte det „som separat men i Forbindelse med de øvrige lignende Instituter „og deres Formaal. Det Kongelige Museum er ikke til for Be- „gyndere. Disse maa komme til Universitetet. Der finde de „Undervisning, der findes passende Samlinger; have de benyttet „disse, kunne de komme til Museet og udvide deres Kundskab i „sammes fuldstændige og prægtige Samling.“ Lehmann fandt det billigt, at der tilstodes Pingel en aarlig Sum til den mineralogiske Samling, men som kunde være meget mindre, end hvad der tilstodes den zoologiske Afdeling, da der behøvedes saa lidt til løbende Udgifter; han meente ogsaa, at det var raadeligt at sælge en Deel af det uhyre Magasin.

Reinhardts eget Forslag til den nye Organisationsplan, hvilket han forelæste i et Extramøde af Inspektorerne d. 21. Marts, indkom senere til Directionen, men, som han selv siger, snarest som Kladder. I ethvert Tilfælde synes det, at man har havt Vanskelighed ved at læse det; thi ved Mødet d. 12. Mai blev det bestemt, at der skulde tilveiebringes en Afskrift deraf inden Enden af Maaned. Directionen meente, at denne kunde udføres af Reinhardts Søn, der gik ham til Haande i Museet, men besynderligt nok insisterede Reinhardt paa, at en Afskriver skulde benyttes dertil. Afskriften indsendtes ogsaa i Juli Maaned, og den sees at have circuleret. Forslaget afviger ikke væsentligt fra Planen af 1829, undtagen forsaavidt den Kgl. Res. af 15. Juni gjorde en Forandring i dennes Bestemmelser. Imidlertid havde Directionen faaet et andet, af Lehmann udarbejdet, d. 14. Juni 1843 dateret Forslag under Overveielse. Efter dette skulde der være fire zoologiske Inspectorater: et for Pattedyr, Fugle og Krybdyr, et for Fiske, Krebsdyr og Orme, hvert med de tilhørende Skeletter og Forsteninger, et for Molluscer, Conchylier, Straaldyr og Coraller og et for Insecter og Arachnider, hvorved det i Marginen bemærkes, at Krybdyrene burde høre til andet Inspectorat, men vare her lagte til første af „Condescence“ for de da stedfindende Forhold, hvilket naturligtviis vil sige Reinhardts Ønsker; Bestyrelsesformen skulde ellers være omtrent den bestaaende, kun vilde Inspektorerne være noget mere bundne. I hvilken Udstrækning dette Forslag har circuleret,

sees ikke med Sikkerhed; dog maa Pingel have havt det til Betænkning, thi der findes et Forslag af ham til Omredaction af to Paragrapher, af hvilke den ene omhandler Museets Inddeling; i denne Henseende ønskede Pingel at accentuere den mineralogiske Afdeling som æquivalent, ikke, som dengang og efter Lehmanns Forslag, med ethvert af de zoologiske Inspectorater, men med den zoologiske Afdeling som Heelhed, ligesom han ogsaa, uden nærmere Motivering, foretrak at beholde Benævnelsen Underinspectorat for den entomologiske Afdeling. Fra anden Side findes ingen Bemærkninger til Lehmanns Forslag. Paa et Læg, hvori Reinhardt under 7. Juli 1843 atter indsendte sit eget Forslag tilligemed de andre Inspectors Betænkninger til Directionen, har han skrevet: „Var det ikke rigtigst at stille Organisationsplanen i Bero, indtil Museets Chef vender tilbage? Hans Medvirkning synes tilraadelig.“ Dette skete da med den Følge, at Sagen kom til at hvile i tre Aar, uden Tvivl væsentlig af Hensyn til Reinhardt, hvis Helbred var i høi Grad svækket, og hvem den hele Idee om en grundig Ændring af den bestaaende Organisationsplan — som vi have seet, i det Væsentlige hans eget Værk — var overmaade ubehagelig.

Et af de vigtigste practiske Anliggender, som krævede Opmærksomhed, hvis Museet skulde blive istand til at opfylde sin Bestemmelse, var Localets bedre Benyttelse. Alt fra Begyndelsen af havde Reinhardt, som paa sit Sted nævnt, erklæret, at Pladsen vilde blive for trang, hvis den mineralogiske Samling skulde installeres i Stormgaden, og lad være, at der senere vandtes Plads, da Gaarden blev kjøbt, saa var dette Skjøn, ialtfald med Hensyn paa Fremtiden, ikke ubegrundet. Paa samme Tid maa det dog tilstaaes, at Rummet ingenlunde blev benyttet paa den fordeelagtigste Maade. Fordelingen, da den Kgl. Res. af 15. Juni 1842 udkom, var følgende: Stueetagen til Høire for Porten, der laae midt i Façaden, beboedes af Reinhardt. Til Venstre i Porten, nær Gaarden, var Indgangen til den statelige Hovedtrappe, og Stueetagen her optoges af den mineralogiske Samling. Indgangen til de zoologiske Samlinger paa første Sal var gennem en Entrée paa to Fag til Gaarden Vest for og over Porten, hvor Besøgende efterlode Stokke osv.,

og hvor den grønlandske Samling var opstillet. Ved Enden af denne kom man ind i et langt smalt Værelse, som gik paa tværs gennem hele Bygningen fra Gaarden til Gaden med et Vindue i hver Ende og to Døre paa hver Side. Her stod en Deel af den systematiske Fuglesamling paa Hylder langs Væggenes øvre Halvdeel, medens den nedre Halvdeel optoges af Skabe, indeholdende det Meste af Insectsamlingen. Af de to Døre paa den vestlige Væg var den nærmest Gaardvinduet Indgangsdør fra Entréen; den anden, nær Vinduet til Gaden, førte ind i den saakaldte dybe Sal paa to Fag til Gaden, som optog hele Bygningens Dybde, med Undtagelse af Entréen, og hvor Resten af den systematiske Fuglesamling stod tilligemed nogle Insectskabe. Vestlig for den dybe Sal var en anden, paa tre Fag, til Gaden, bag hvilken Trappegangen laae, og som optoges af udstoppede Pattedyr. Det sidste Værelse til Gaden paa denne Side gik gennem hele Bygningens Dybde, men havde kun eet Fag Vinduer (til Gaden). Her fandtes ligeledes udstoppede Pattedyr samt nogle Fugle. Gennem en lille Corridor, bag en her anbragt Bagtrappe, kom man ind i Værelserne i Sidefløien, tre i Tallet, med Vinduer til Gaarden, af hvilke det første Værelse paa to Fag indeholdt Reptilierne, det andet, af samme Størrelse, Conchylierne, og det sidste, paa eet Fag, usymmetriske Dyr. Vendte man nu tilbage til det lange Værelse, hvor Insecterne stode, fandt man paa den østlige Væg ligeledes to Døre, af hvilke den nærmest Gaden førte til en Sal paa tre Fag, som indeholdt fossile Skeletdele og Afstøbninger af saadanne, og som endvidere tjente til Arbeidsværelse baade for Krøyer og Schiødte, om Vinteren tillige for Reinhardt og Beck. Det tilsvarende Værelse til Gaarden — i hvilket man kom ind fra det lange Værelse gennem den anden Dør paa den østlige Væg, ligeoverfor Døren til Entréen — optoges ligesom de andre Værelser i første Etage paa denne Side i baade Hovedfløien og Sidefløien (der paa denne Side var deelt i to Værelser paa respective to og tre Fag) af den saakaldte Europæiske Samling af Hvirveldyr, meest Fugle. Anden Etage var, som alt nævnt, aldrig bleven ordentlig sat i Stand og benyttedes for det Meste til Magasin. Værelserne vare af mindre Størrelse, med Und-

tagelse af en stor Sal, den største i Bygningen, hvilken optog al den Plads, der paa første Sal var deelt mellem det lange Værelse, den dybe Sal og Entréen, paa en smal Strimmel nær langs Stormgaden, i hvilken der altsaa var tre Fag Vinduer. I denne Sal, der havde tre Fag til Gaarden, stod den systematiske Krebsdyrsamling og en Deel Fiske langs Væggene, medens Gulvfladen optoges af Skeletter. Af Værelserne i den vestlige Sidefløi, som alle vare meget lave og smaa, hvert paa eet Fag, hvorhos en Strimmel var udlagt til Corridor, benyttedes tre til Magasin for Bløddyr og andre lavere Dyr, to til Magasin for den mineralogiske Samling. Af Rummene til Gaden benyttedes det yderste mod Vest, paa eet Fag (Nr. 34), til Udstopning, det næste, paa to Fag (Nr. 35), til Læseværelse. Et følgende meget lille Rum paa eet Fag til Gaden (Nr. 37) tjente som Arbeidsrum for den osteologiske Samling. Den omtalte Strimmel med tre Vinduer til Gaden (Nr. 38) benyttedes til Tørring af Præparater osv. I de to følgende Værelser paa resp. eet og to Fag (Nr. 42 og 43) fandtes Fugleskeletter. I et tilsvarende Værelse til Gaarden stod den fra Auditeur Petersen hidrørende Samling af bornholmske Fugle. Af de øvrige Værelser hørte nogle til Reinhardts Leilighed (der var en Kjøkkentrappe ved Enden af den østlige Sidefløi), de andre benyttedes dels til Osteologica, dels til nogle Fugle og nogle Rariteter, modtagne fra Kunstkammeret, dels endelig til Magasiner, deraf eet for Insectsamlingen.

Manglerne ved denne Fordeling behøve ikke at udhæves, om det end, saalænge Reinhardt var Enebestyrer, nogenlunde kunde gaae saaledes. Men saasnart flere Videnskabsmænd ansattes, som hver skulde tage sig af sit Fag uafhængig af de Andre, kunde en grundig Omordning ikke undgaaes, og saavidt angik særskilte Arbeidsværelser for hver Inspector, paabød den Kgl. Resolution af 15. Juni 1842 ligefrem det Fornødne. Det gik imidlertid ikke saa let dermed. Reinhardt, som vilde have at afgive disse Localer, krympede sig derved og kunde uden med god Grund henvise til den Tilstand, hvori man havde ladet anden Etage henstaae, siden Gaarden kjøbtes. Efter Directionens Forlangende indsendte han Planer og Forklaringer

over Rummenes Benyttelse og foreslog, at man nu først og fremmest skulde tage fat paa Istandsættelsen af denne Etage, ved hvilken Leilighed han henstillede, at Værelserne i Sidefløien i denne Etage forhøiedes for saaledes at blive mere brugbare. Det af Inspectorerne i September 1842 indgivne Andragende om en Omfordeling er alt omtalt. Den værst stillede Afdeling var Schiødtes. Alt i det første Inspectormøde gjorde han opmærksom paa Nødvendigheden af en Flytning, og i en snart efter indgiven Skrivelse til Directionen indrømmede Reinhardt ogsaa, at Noget burde gøres i denne Retning — men uden Virkning. Medens Arbeidsværelser i anden Etage i Løbet af October tildeelttes Krøyer og Beck, deciderede Directionen, at det skulde have sit Forblivende med Insectsamlingen, og at Schiødte fremdeles som Arbeidsrum skulde bruge Afstøbningssalen, hvilken Reinhardt ogsaa skulde være berettiget til at benytte. Som alt nævnt, dreiede Schiødtes Betænkning angaaende Organisation sig væsentlig om hans eget Locale, idet han foreslog en Flytning af Samlingen fra første Etage til de ovennævnte Værelser, Nr. 37, 38 og 42 i anden Etage, men Directionen besluttede paa Overinspectorens Forslag at udsætte denne Sag, og det var først i Løbet af Sommeren 1843, at to af disse Værelser — de to første — indrømmedes ham. Reinhardt klagede ikke saa lidet over saaledes at maatte concentrere sig og gjorde alskens smaa Vanskeligheder. Da saaledes disse to Værelser bleve Schiødte anviste, tilskrev Reinhardt Directionen, at man, førend dette kunde udføres, maatte henvende sig til Finantserne om Penge til Istandsættelsen; men der blev dog gjort Udvei.

En Grund til, at der ikke handledes mere energisk i det omtalte Spørgsmaal, var vistnok Reinhardts Alder og hurtigt tiltagende Svagelighed, hvortil Directionen efter den Tids Tænkemaade tog mere Hensyn, end man nu vilde have gjort. Dertil kom imidlertid, at der var en almindelig Erkjendelse af, at Lerches Palais, om end uendeligt bedre end det tidligere Locale, dog i Længden vilde vise sig utilstrækkeligt i Henseende til Plads, ligesom Bygningen ogsaa i andre Henseender var utilfredsstillende. Man leed saaledes stærkt af Fugtighed, hvorved dog er at bemærke, at i 1842 fandtes der kun Ovn i eet Værelse

udenfor Portnerens og Reinhardts Boliger. Pingel klagede over, at der i nogle af Værelserne ikke kunde opbevares Salte, og Reinhardt klagede jævnlig over den Vanskelighed, han havde ved at bevare Skeletterne for Skimmel. I en Skrivelse til Directionen i Anledning af de ved Reformen i 1842 foranledigede Omflytninger foreslog Reinhardt derfor ogsaa Directionen, at den skulde foranledige Nedsættelsen af en Kongelig Commission, bestaaende af en Bygningskyndig, et Medlem af Rentekammeret, et Medlem af Directionen og Museets Overinspector [ham selv] for at tage under Overveielse, „hvorvidt det nuværende Locale bør ombyttes „med et andet og rummeligere, eller Museet skal blive hvor det „nu er, og da at undersøge hvilke Udvidelser dette Locale „successivt kan modtage“. Blandt andre Udveie var der Tale om at flytte Museet eller en Deel deraf til Prindsens Palais, og da i Foraaret 1843 en Deel af dette blev ledigt ved Prindsen af Philipsthals Død, tilskrev Reinhardt Directionen under 26. Marts for at henstille, om man ikke burde sikkre sig de ledigblevne Værelser eller ialtfald hindre, at der blev disponeret over dem paa en præjudiceerlig Maade. Denne Idee blev dog ikke videre forfulgt — Skrivelsen er i Directionens Protocol betegnet som lagt ad acta, efter at Kongen mundtligt havde erklæret sig derom til Chefen — og i Inspector mødet i December 1844 satte Reinhardt en Discussion igang om, hvad der kunde gjøres for at afhjælpe Pladsmangelen, enten ved Udvidelse af Bygningen, ved Tilveiebringelse af et nyt Locale for hele Museet eller ved Flytning af Dele af Museet andetsteds hen, i hvilken Henseende det vistnok maa indrømmes, at den mineralogiske Afdelings Udflytning og Inddragelsen af Reinhardts Bolig vilde have afhjulpet Trangen for en temmelig lang Aarrække. Den fremherskende Mening mellem Inspektorerne var dog, at man vilde gjøre bedre i at overlade dette Anliggende til Directionen og indskrænke sig til at gjøre opmærksom paa den stedfindende Mangel.

Den zoologiske Samlings Inddeling paa en systematisk Grundvold blev, som anført, ikke bragt i Udførelse før i 1846, og denne Museets vigtigste Deel vedblev derfor indtil da at befinde sig i en Overgangstilstand. Ikke desto mindre saaes

snart Virkningerne af den partielle Reform i 1842 og af de nye Ansættelser i en overordentlig forøget Virksomhed. Denne maatte naturligviis for en stor Deel rettes paa Indhentning af det forhen Forsømte i det reent Museumsmæssige, især i Oparbeidelse af det ophobede Materiale. Dette vedblev imidlertid at forøges. Ikke blot havdes nu større Midler til Indkjøb, men da dette nu var i Hænderne paa særligt Sagkyndige, kunde der deri gaaes til Værk med langt bedre Resultater og mere ligelig fordeelt Vinding for alle Afdelinger. Endnu i denne Periode vedblev man at erhverve ikke Lidet ved Bytte og Salg af høinordiske Sager. Saaledes borthyttedes i 1842 den sidste Geirfugl, der blev benyttet paa denne Maade, til Metz for en *Aquila imperialis* og en *Aquila pennata*. Et Æg af samme Fugl afhændedes i 1845 til Naturaliehandler Brandt i St. Petersborg. Det var dog især den grønlandske Indsamling, som afgav Byttematerialet. Ganske vist lammedes denne, som i forrige Periode, i høi Grad ved, at Capt. Holbøll, paa hvis Samlerdygtighed og Iver den egentlig fra først af var grundet, ophørte at samle for Museet og fik mange af Handelens Betjente, især i Sydgrønland, til at samle for sin Forretning med grønlandske Naturalier, saa at det endog hændtes, at Museet fik sine Glas og sit Brændeviin tilbagesendt unyttede. Personlig Misstemning forværrede Forholdet mellem Holbøll og Reinhardt, hvilken Sidste synes ikke altid at have været forsigtig i sine Udtalelser. Men fra flere Samlere, saasom Kielsen, Bloch og Rudolph, modtoges dog ikke Lidet. At Holbøll ingen Uvillie nærede mod Museet som saadant, tør man vel slutte af, at han sendte Betydeligt til Krøyers Afdeling directe som Gave, hvorover Reinhardt var ilde tilfreds. Sagen kom for Kongens Øre, og da Holbøll mod Slutningen af sit Ophold i Kjøbenhavn 1844—45 havde Audients, paalagde Kongen ham ligefrem at samle for Museet. Han henvendte sig som Følge deraf til Reinhardt om Instruction, men der kom ikke Videre ud af det, da den Sidstes snart efter indtrufne Død og de derefter følgende Begivenheder bragte den hele Sag ud af Gjænge. Indsamlingen var i sin Tid bleven sat i Gang til Bedste ikke blot for den grønlandske Samling, men for hele Museet eller ialtfald for hele den zoologiske Afdeling; og efter

dennes Udstykning i 1842 i fire Inspectorater fortsattes den paa samme Maade, idet Bekostningen afholdtes af Fællescontoen, saaledes som Budgetterne for 1843 til 1850 udvise. Heraf fulgte, at alle Inspectorerne havde Krav paa Andeel i det derved erhvervede Byttemateriale til Bedste for deres Afdelinger, og det var i rigtig Erkjendelse heraf, at Reinhardt i den Erklæring, hvori han ved Delingen i 1842 forbeholdt sig den grønlandske Samling, udtrykkeligt tilføiede, at grønlandske Sager alligevel stode til deres Disposition som Byttemateriale. Det sees ogsaa af Acterne, at Udbyttet af den grønlandske Indsamling factisk blev saaledes anvendt, ikke blot for Reinhardts men ogsaa paa Forlangende fra deres Side for Krøyers og Schiødtes Afdelinger. Det kan her bemærkes, at ogsaa Universitetets zoologiske Museum bidrog til denne Indsamling og havde et forholdsmæssigt Krav paa Andeel i Udbyttet.

Maaskee den interessanteste af Museets arctiske Erhvervelser, der dog ikke hørte til den regelmæssige grønlandske Indsamling, var Ungen af en Grønlandshval, som tilbødes af Inspecteur FASTING mod Betaling af hans Omkostninger, c. 130 Rd. Den var nedkommen i Saltlage i en 16' lang Trækasse, anbragt i Skibsrummet. I sin Skrivelse desangaaende til Directionen udtalte Reinhardt sig om Ønskeligheden af at bevare dette Stykke i Brændeviin, hvilket, meente han, vilde foraarsage en Udgift strax af 800 Rd. og 20 Rd. aarlig til Fornyelse; Skelettering, meente han, vilde koste 150 Rd. Da han imidlertid havde faaet Kassen op i Museets Gaard, frafaldt han denne Idee, allerede paa Grund af Vanskeligheden ved at construere en saa stor Beholder. De bløde Dele bleve overladte til Universitetets anatomisk-physiologiske Museum. En anden opsigtvækkende Forøgelse var en udstoppet „Uroxe“ (Bison), som gjennem Prinds Frederik af Hessen foræredes Museet af KEISEREN AF RUSLAND.

Fra Colonierne indkom adskillige Sendinger, saasom Fiske fra Guinea ved GARLIEB og fra Vestindien ved Major GYLICH. Sydamerikanske Fugle indsendtes af Læge FRYDENBERG, nogle mexicanske Hvirveldyr foræredes af Botanikeren LIEBMANN, en større Samling exotiske Insecter af C. KJELLERUP samt Fugle og Fiske fra Ostindien af WESTERMANN.

Meget betydelige og værdifulde Sendinger modtoges fra P. W. LUND, som i 1845 skjænkede sit Fædreland sine store palæontologiske Indsamlinger i Brasilien, paa den Betingelse, at en Inspector skulde ansættes særligt for at have Opsyn dermed og lønnes med en Gage, der svarede til Renten af 9000 Rd., hvortil han, vistnok meget lavt, anslog sine Omkostninger ved Tilveiebringelsen deraf. Denne Post ønskede han i første Instants besat med Etatsr. Reinhardts Søn. Rigtignok overlod Lund det til Kongens Afgjørelse, om Samlingen skulde behandles som selvstændig eller som egen Afdeling indlemmes i et større Museum, og dette blev først definitivt afgjort i 1848, men da der ikke ret vel kunde være Tale om nogen anden Institution, hvormed den kunde forenes, end det Kgl. Museum, til hvilket den overgik, saa er den rettelig at nævne her. Foruden denne store Samling havde Lund forøvrigt ogsaa i denne Periode indsendt andre betydelige Bidrag til Museet.

Fra Indlandet modtoges ligeledes ikke Lidet, hvoriblandt kan nævnes Skelettet af en Delphin, som indstrandede paa Fyen under Frederiksgaves Gods, der var Statseiendom, og hvis Bestyrer, ved Navn FISCHER, havde sørget for, at Skelettet blev bevaret. Reinhardts Skrivelse derom til Rentekammeret (Juli 1844) er af Interesse som visende hans Opfattelse af Museernes forskellige Opgaver. „Universitetets zoologiske Samling,“ siger han, „som ogsaa staaer under min Administration, er just ikke bestemt til at optage i sine Afdelinger Skeletter, undtagen et saadant tilfældig kan erhverves. Universitetet besidder desforuden en Samling for sammenlignende Anatomie, som har en Skeletsamling. Det omhandlede Delphinskelet vilde ogsaa være af særdeles Interesse for dette [det Kgl.] offentlige og meget benyttede Museum*), og min Embedsstilling derved paalægger mig at henlede det høie Kammers Opmærksomhed paa det Hensigtsmæssige i, at det tidt omtalte Skelet bliver dette Museums Eiendom“.

Fra Færøerne modtog Museet Adskilligt, dog ikke videre Betydeligt, ved Lector STEENSTRUP i Sorø, som i Sommeren 1843

*) Universitetets Samling var dengang ikke offentligt tilgængelig.

beordredes til som Naturkyndig at ledsage Kronprinds Frederik paa en Tour til Skotland og Færøerne og at benytte sit Ophold der til Gavn for Museet, saavidt som de naturligviis ikke meget gunstige Omstændigheder tillode.

Et andet Samlerforetagende, der fremtraadte med ikke ringe Prætensioner, var A. S. ØRSTED jun.s projecterede Reise til Vestindien i 1844. Ideen til denne synes at være bleven undfanget meget pludseligt, uden tilbørlig Forberedelse, og det forsøgtes at sætte den i Værk paa en besynderlig hovedkulds Maade. Under 25. April faldt en Kongelig Resolution derhen, at 1000 Rd. af Kontoen for uforudseelige Udgifter bevilgedes Museet for at sætte dette i Stand til at lade samle ved Ørsted i Vestindien, idet han, som det hedder, skulde „forsyne dette med en „fuldstændig Samling af vestindiske Bløddyr, Insecter og Planter“. Saasnart Directionen var bleven underrettet om denne, uden dens officielle Vidende foranledigede Beslutning, sammenkaldtes strax et Møde for at overveie det Fornødne, og der blev discuteret frem og tilbage om, hvorvidt de paatænkte Indsamlinger burde indskrænkes til de nævnte Classer af Gjenstande, eller om han ikke ogsaa burde samle andre Dyr, ja Thonning meente endog, at Pingel som Medlem af Inspector-Corporationen kunde gjøre Fordring paa, at han ogsaa skulde samle Mineralier. Da Directionen ønskede Inspectorernes Mening herom, sammenkaldte Reinhardt i al Hast et Møde til den 30. April, hvor dog kun Krøyer og Pingel mødte, da Schiødte var fraværende og Beck, som sædvanlig, syg. De bleve enige om, at de 1000 Rd. vilde medgaae til Ørsteds eget Ophold, og at Museet maatte være beredt paa at betale de egentlige Indsamlingsomkostninger af andre Midler; endvidere, at Udtrykket „Bløddyr“ ikke burde forstaaes som omfattende tomme Skaller, men opfattes som omfattende Orme, og at „Insecter“ skulde tages i den Linnéiske Forstand som ogsaa omfattende Crustaceer, hvilke sidste man særlig maatte ønske at modtage, medens der ikke var Anledning til at opfordre Ørsted til at indsamle egentlige Insecter. Naturligviis burde Ørsted have været udrustet med Glas, Spiritus osv., og Krøyer, som havde havt Nys om Sagen, havde alt et Par Dage før Resolutionen faldt anmodet

om Penge dertil for sit Vedkommende; men Intet kunde udrettes i den Retning, da Ørsted skulde reise med Orlogsbriggen „Ørnen“, som alt laae seilklar paa Rheden, og hvis Capitain ikke vilde vente længere end til Maanedens Ende. Medens D'hr. Inspectorer delibererede, løb Ørsted Byen rundt for at hæve sine Penge. Hos Conferentsraad Collin fik han en Anviisning paa Zahlkammeret (den Tids Navn for Finantshovedkassen), hvilken dog først skulde endosseres af Directionen. Klokken over Eet kom Ørsted med den til Lehmann, som lovede at sende ham den tilbage, saasart den var bleven paategnet af Directionens Medlemmer, men da Ørsted forestillede ham, at han skulde reise næste Morgen tidlig, og at Zahlkammeret lukkedes Kl. To, endosserede Lehmann den alene og overlod til Ørsted, om han vilde forsøge at faae de andre Herrers Underskrift i Tide eller lade det komme an paa, om man i Zahlkammeret vilde nøies med Lehmanns Underskrift alene. Det Brev, hvori Lehmann underrettede sine Colleger om det Forefaldne, slutter han med at sige, at Ørsted sandsynligviis havde faaet Pengene og nu var under Seil til sin Bestemmelse. Men dette viste sig dog ikke at være Tilfældet, og under 29. Mai fik Directionen Brev fra Ørsted, dateret fra Kjøbenhavn, om, at et pludseligt Sygdomsanfald havde forhindret ham fra at komme ombord paa „Ørnen“, og at han ønskede Directionens Samtykke til at opsætte sin Reise til Efteraaret. Han kom virkelig afsted i November, men blev syg igjen og maatte gaae i Land i England, hvorfra han vendte hjem for at tage nogle Maaneders yderligere Hvile og Pleie, og det var først den 19. April 1845, at han kom bort med Barkskipet „Triton“. Udbyttet af Reisen vil blive berørt senere.

To andre Reiser med Samleformaal til Bedste for Museet paabegyndtes i dette Tidsrum, af hvilke Udbyttet først senere indkom, nemlig Schiødtes Reise til Sydeuropa, der tiltraadtes i Foraaret 1845, og Corvetten „Galathea“s Jordomseiling, der begyndtes senere paa Aaret.

Den første af disse vil blive udførligt omtalt i dette Værks Hoveddeel. Angaaende den sidstnævnte kan her bemærkes, at uagtet man ventede betydelige Samlinger som Resultat af

Expeditionen, blev det Kgl. naturhistoriske Museum ikke anmodet om at udarbejde nogen Instrux for de medreisende Naturforskere; ikke heller var det repræsenteret i den Comitee, som nedsattes af Videnskabernes Selskab for at forberede Expeditionen i videnskabelig Henseende, og som bestod af Conferentsraad Ørsted, Professorerne Schouw og Forchhammer, Mag. Pedersen og Docent Liebmann. I den geologiske Deel af den ved Comiteen udarbejdede Instrux ønskes Oplysninger om Havets Niveauforandringer, Koralløer, Rullestenes Forekomst og Nicobarøernes Geologi samt Indsamling af Steenarter og Fossilier. Den zoologiske Deel af Instruxen indeholder 8 Puncter. For det Første ønskede man Undersøgelser om Havdyrenes Udbredning i Dybden; dernæst over Pteropoderne, deres Forplantningsredskaber og Udviklingshistorie, især i deres første Stadier m. M. Det tredje Punct lyder saaledes: „Den nyere Tids Undersøgelser tyde hen paa, at Infusionsdyrene udgjøre Hovedmassen af en Mængde lavere Havdyrs Næring. Det vilde derfor være ønskeligt, om der kunde anstilles Iagttagelser over dette Emne ved at undersøge Indholdet af de lavere Havdyrs Fordøielsesorganer og Talrigheden af Infusionsdyrene omkring Korallrevene, Østersbanker og lignende af Bløddyr og Polyper meest søgte Steder“. For det Fjerde ønskede man Iagttagelser over Hvalernes Sprøiten. Dernæst henledes Zoologernes Opmærksomhed paa Nautilus, Argonauterne og Spirula samt paa Sydhavets colossale Blæksprutte (*Onychoteutis*). Det sjette Punct var Havdyrenes Phosphorescens, det syvende Salpernes Udvikling. Endelig for det Ottende ønskede man den størst mulige Samling af Havdyr fra Havet om Ildlandet til Sammenligning med Faunaen i Havet om Grønland. I et Bilag opregner Prof. Eschricht en Række af Desiderata med Hensyn til Hvalerne. Da Comiteen, paafaldende nok, ikke blandt sine Medlemmer talte nogen Zoolog, maae disse forskellige Henstillinger til Veiledning for Expeditionens Zoologer — den yngre Reinhardt, C.Kjellerup (Entomolog), Prof. Behn fra Kiel og den første Læge, Rosen — være blevne meddeelte af Zoologer udenfor Comiteen ligesom Eschrichts Bemærkninger om Hvaldyrene, og da Antallet af dem, som kunde have været raadspurgte, var meget begrændset, er

det ikke særdeles vanskeligt at gjætte Forfatterskabet til dem. Man feiler neppe ved at tilskrive Reinhardt Punct 1 og 8, Eschricht Punct 2, 4 og 7 og Steenstrup Punct 3, 5 og 6. Det være som det vil; at Expeditionens Medlemmer ikke hjembragte synderlig Oplysning om disse Spørgsmaal, kan ikke undre Nogen. Det sees af Kongens endelige Instruction, at det ialtfald ikke var undgaaet ham, at den ønskede Indsamling af Havdyr ved Ildlandet var udførlig; men Tanken staaer reent stille ved Ideen om Expeditionens Zoologer anstillende Undersøgelser ved Coralrevene over Talrigheden af Infusionsdyrene i og udenfor Fordøielsesredskaberne af de der levende Bløddyr og Polyper, medens Corvetten holdt det gaaende udenfor og en Mand i Merset holdt Udkig efter den colossale Blæksprutte „*Onychoteutis*.“

Hvad Museets finansielle Forhold angaaer, da forstaaer det sig af sig selv, at i samme Grad, som den videnskabelige Virksomhed udvidedes, voxede Trangen til Penge, ikke saa meget til Forøgelse, ialtfald i Begyndelsen, som til Undersøgelses- og Opstillingsmidler. Fra Directionens Side var der heller ikke nogen Utilbøielighed til at møde billige Forlangender, men Normalbudgettet var for ringe til, at man kunde tilfredsstille alle saadanne. I 1843 gjorde saaledes Krøyer, understøttet af Beck (Schjødte var fraværende), opmærksom paa Nødvendigheden af et nogenlunde godt Mikroskop for Undersøgelse af smaa Dyr, hvilket man ikke kunde vente, at Inspectorerne selv skulde bekoste, men det var først mange Aar efter, at saadanne anskaffedes; indtil da fandtes der kun et lille simpelt Instrument, som havde kostet 10 Rd. Bøger købtes for den dertil bestemte Sum af Inspectorerne selv uden Directionens Mellemkomst, men paa særlig Indstilling lod denne anskaffe enkelte store Værker, hvis Priis var for høj til, at den ordinaire Bogkonto kunde bære den, saasom *Gray's Genera of Birds* og *Wagners Supplement til Schrebers Säugethiere*. Men navnlig trængtes der til Opstillingsmidler, og i denne Henseende følte det som meget ubeqvemt, at de faste aarlige Summer, hvorover hver enkelt Inspector kunde raade, vare meget lavt ansatte. I Skrivelsen til Finantsdeputationen angaaende det første Budget,

som udarbejdedes efter Reformen, det for 1843, siges det, at man havde ansat Afdelingernes Annua „saa lavt som muligt „for at opfordre enhver Inspector for sin Afdeling til at indskrænke Udgifterne, saavidt det uden Tab for Museets Øiemed „kan lade sig gjøre.“ Om den angivne Hensigt virkelig bedst opnaaedes paa denne Maade, kan dog vist betvivles, thi enhver Inspector vidste, at han havde en Chance for at faae mere, og vilde netop være i Fristelse til at haabe paa af den reservede Sum at faae for sin Afdeling en forholdsvis stor Extrabevilling, hvis det kunde lykkes ham at fremstille sine Ønsker i et særligt plausibelt Lys, hvorimod disse Embedsmænd, naar de vidste, at de vare indskrænkede til deres særlige Budget, vilde indrette sig derefter. Budgettet for 1843 lød paa 3560 Rd., d. v. s. de 3500 Rd., som sidst vare blevne fastsatte som Finantsernes Bidrag, og 60 Rd. Renter af Museets reservede Fond. Heraf vare 1544 Rd. bestemte til Gager og Lønninger, 580 Rd. til fælles Udgifter, saasom Lys og Varme, fælles Utensilier, Materialer, som kunde anskaffes i større Qvantiteter for hele Museet, som Campher, Spiritus osv., endvidere Bøger og den grønlandske Indsamling; 840 Rd. til Afdelingernes faste aarlige Quota, nemlig 400 Rd. til første, 110 til anden, 150 til tredje og 80 til fjerde zoologiske Afdeling samt 100 til den mineralogiske; endelig 596 Rd. til ubestemte og uforudseelige Udgifter, derunder Extratilskud til Afdelingerne, Porto m. M. Det tilføies i Skrivelsen, at et Extratilskud paa 500 Rd. vilde blive nødvendigt, hvoraf 100 Rd. som Tillæg til Conservator Place og 120 Rd. til personlig Medhjælp for Reinhardt. Heraf tilstodes 440 Rd. Inspectorerne undlode ikke at udtale deres Misfornøielse med de lave Annua, og Directionen var ogsaa villig til at forøge dem med 25 $\frac{0}{100}$, i Overeensstemmelse hvormed Budgettet for 1844 affattedes; men i Finantsministeriets Svar hedder det, at Hans Majestæt havde billiget det under 19. Dec. 1843 indsendte Budget, saavidt angik Totalsummen, men ikke fundet sig foranlediget til at approbere denne Ændring i Fordelingen. Dette maatte da meddeles Inspectorerne, af hvilke især Krøyer og Schiødtte vare meget utilfredse dermed. Det var fra dem, at de største Fordringer kom. I Anledning af en Anmodning fra

Krøyer skriver Reinhardt i en Erklæring til Directionen (19. Dec. 1843), at Directionen vistnok snart vilde finde det ugjærligt „at gaae ind paa Vedkommendes, forøvrigt billige Ønsker og „tilfredsstille alle de Fordringer, som arbeidsomme Inspecteurer „ville gjøre, naar de eensidigt interessere sig alene for deres „Fagværk og ikke ville see tillige paa det hele Museums Bedste, „fordi de ikke kunne see Skoven for Træernes Skyld; ja den vil „blive i sin Tid nødt til at tilbagevise saadanne Fordringer og „lade det, ved den nuværende Arbeidskraft og de specielle Inter- „essers ulige Forhold til Midlerne, komme til den Yderlighed at „lade i saadanne Afdelinger i nogen Tid Arbeidet standse, saa- „fremt Directionen ikke seer sig i Stand til at bevirke et større „Tilskud fra Finantserne aarlig.“

I 1843 blev der igjen solgt nogle i videnskabelig Hen- seende uvigtige Sølvstuffer, dennegang dog naturligviis ikke som før 1842 til Bedste for hele Museet, men udtrykkeligt kun til Bedste for den mineralogiske Afdeling, hvis Bestyrer, Pingel, un- der 8. Juli, i Henhold til Kongens ved hans sidste Besøg i Museet givne mundtlige Bifald til saadant Salg til dette Formaal, indstillede flere Numre til Afhændelse.

Den temporaire Forhøielse af Museets Budget med 120 Rd. til personlig Medhjælp for Reinhardt vedblev i Aarene 1844 og 1845, og foruden den omtalte Forhøielse af Conservatorens Løn med 100 Rd. fik Budgettet fra 1844 en fast Forøgelse af 300 Rd. som Gage til Schiødte, der indtil da ingen særlig Godt- gjørelse havde erholdt for sit Arbeide paa Museet. Krøyer derimod vedblev endnu i flere Aar at være ugageret. Herpaa raadedes Bod paa andre Maader, idet Krøyer jo oppebar 500 Rd. som Videnskabsmand, ligesom Pingel siden 1832 havde oppebaaret 400 Rd. om Aaret af Finantserne, uafhængigt af sin Assistent-, senere Inspector-Gage. Men alligevel var Inspecto- rernes Indtægter altfor lave og usikre i Forhold til den Ud- dannelses og den Virksomhed, der krævedes af dem. De be- nyttede en Leilighed i 1845 til at henlede Opmærksomheden derpaa, men der blev ikke dengang gjort nogen Ændring deri.

Om Virksomheden indenfor de enkelte Afdelinger give Be- retningerne en Deel Oplysning, men der er ingen Anledning til

her nærmere at gaae ind derpaa. At der i Krøyers og Schiødtes Afdelinger blev udrettet Betydeligt, uagtet de begge jævnlig vare fraværende om Sommeren paa Samlereiser eller i offentligt Ærinde, derom er der ingen Tvivl. Beck var ved sin Sygelighed forhindret fra at udføre synderligt Arbeide i sin Afdeling, og det Samme var Tilfældet med Reinhardt, hvis Tid desuden i høi Grad optoges af administrative Forretninger.

I Becks Afdeling, som for største Delen bestod af tørre Sager, leed ialtfald Conservationen ikke herved i nogen meget stor Udstrækning, men det videnskabelige Arbeide, som udrettedes, var overmaade ringe, og i Reinhardts Afdeling vilde Virksomheden være gaaet reent i Staa, med bedrøvelige Følger, hvis han ikke havde havt Assistance. Ved Fordelingen af Museet havde han forbeholdt sig de Afdelinger, med hvilke han altid saagodtsom udelukkende havde beskæftiget sig, saa at denne Foranstaltning kun bragte ham ringe Formindskelse i hans Forretningsbyrde som videnskabelig Museumsbestyrer. Derimod forøgedes hans administrative Forretninger betydeligt. Medens hans Forhandlinger med Directionen tidligere for det Meste vare blevne afgjorte mundtligt, fik han nu en Mængde Skriveri at varetage; medens han tidligere havde kunnet arrangere det Meste af sin Correspondance og sit Regnskabsvæsen efter sin Leilighed (i 1842 havde han saaledes endnu ikke indsendt Regnskab for 1840), blev han nu ved de hyppige, regelmæssige og extraordinaire Inspector- og Directions møder tvungen til altid at være à jour; som Mellemlid mellem Directionen og Inspectorerne fik han endelig hyppige Erklæringer at afgive. Da han nu desuden i 1842 alt var 66 Aar gammel og af vaklende Helbred, er det let at forstaae, at han umuligt selv kunde udføre de ham paahvilende Pligter tilfredsstillende.

Et Tilbud om Medhjælp, som vilde være kommet Reinhardt tilgode, hvis det havde været værdt at antage, maatte dog afslaaes. Det er ovenfor omtalt, at Wøldike i en lang Aarrække modtog 600 Rd. om Aaret af Statskassen mod at udføre vist Arbeide, men i Virkeligheden som Vederlag for hans Fuglesamling, hvilket Gratiale fornyedes hver Gang paa 3 Aar. I flere Aar søgte han Ansættelse ved Toldvæsnet i Holsteen, men

han var kræsen i sit Valg, og det var først i 1841, at han fik et Embede, der convenerede ham, nemlig som Toldforvalter i Brunsbüttel, hvor han boede. Han havde søgt om fast Ansættelse ved Museet, hvilket var blevet afslaaet, men efter Reformen i 1842 gjentog han sin Ansøgning, idet han, uagtet han havde faaet det attraaede gode Embede, ønskede at beholde sit hidtil havte Gratiale som Vederlag for at være „Medinspecteur“ ved Museet, og idet han meente, at det nok kunde arrangeres saaledes, at han opholdt sig en Deel i Kjøbenhavn. Finants-Deputationen sendte Sagen til Museets Direction, som afæskede Reinhardt en Erklæring; denne gik ud paa, at Wøldike alt havde modtaget saa Meget, at han var overmaade vel betalt, endog om man tog i Betragtning hans senere Indsendelser af Fugle til Samlingen. Med Hensyn til den anseelige Sum, hvortil baade Wøldike og Reinhardt selv i sin Tid vurderede Samlingen — 10,000 Rd. eller mere — forklarer denne Sidste, at det var tilfældige Omstændigheder, som dengang gav den en overordentlig Værdi, men at den kunde være sammenkjøbt for 18 à 1900 Rd. Reinhardts Betænkning toges tilfølg, men det sees, at den i flere Henseender blev haardt criticeret af Lehmann. Med Hensyn til en Yttring af Reinhardt om den mindre gode Beskaffenhed af en Deel af det fra Wøldike Modtagne siger han saaledes: „Da Reinhardt ikke i sin Tid har anmeldt Noget „derom og bestandig vidst at unddrage sig enhver Control, kan „Directionen ikke selv paatage sig Ansvar for denne Yttring „om det Indsendtes Beskaffenhed“. Foruden at henvise til Overinspectorens Erklæring begrundede Directionen sit Afslag ved at bemærke, at da Inspectorgagen kun var 300 Rd., kunde man ikke ansætte en „Medinspecteur“ med et Honorar af 600 Rd.

Reinhardt var saameget mindre tilbøielig til at gaae ind paa Wøldikes Idee, som han netop paa samme Tid indgav Ansøgning til Kongen om, at hans Søn, som allerede i et Par Aar havde udført forskjelligt Arbejde i Afdelingen (og derfor modtaget mindre Gratificationer, efter Directionens Bestemmelse, af Con-
toen for videnskabelig Medhjælp, hvilken bortfaldt ved Forandringen i 1842), og for hvem Faderen søgte at opnaae en frem-

tidig Stilling ved Museet, maatte blive ansat som Assistent ved den første zoologiske Afdeling med en Gage af 120 Rd. I sin til Finantsdeputationen afgivne Erklæring over dette Andragende udtalte Directionen, at den ansaae Overinspectorens Andragende om Medhjælp for billigt i og for sig. „Men“, hedder det, „da de „Grunde, der tale for en saadan Medhjælp, kun ere passelige „for Etatsraad Reinhardt og hans Embedstid, bør Directionen „ikke andrage paa nogen fast Ansættelse eller nogen staaende „Lønning, men formener, at der for Etatsraad Reinhardts Em- „bedstid kunde tillægges ham 120 Rd. aarlig til at lønne en med „Directionens Approbation interimistisk antaget videnskabelig „dannet Medhjælper“. Med Finantsdeputationens Billigelse gjor- des dernæst Indstilling til Kongen, hvori det yderligere bemær- kes, at Directionen meente ikke at burde andrage paa nogen personlig Bestemmelse, navnlig angaaende Cand. Reinhardt, „fordi den videnskabelige Medhjælp, der tilstaaes Etatsraad „Reinhardt, maa være ham selv aldeles underordnet og under „hans Ansvar, kun at Directionen har Indseende med, at han „vælger en Mand, som er qualificeret til at arbeide i Museet; „ikke heller er Directionen beføiet til at andrage paa nogen „permanent Forøgelse af Personalet, da det faste Personale er „stort nok for Museets Behov og større, end at af Museets „Midler kan udredes Gage til dem alle“.

Ved Kgl. Resol. af 25. April 1843 bemyndigedes Direc- tionen i Overeensstemmelse hermed til at approbere Reinhardts eventuelle Forslag, og denne opfordredes derefter til at foreslaae en saadan Medhjælper. Reinhardt svarede under 3. Juni: „Da „min Søn allerede fra dette Aars Begyndelse, i Haab om en „bestemt Ansættelse, i over 200 Timer har ydet mig den for- „langte Hjælp, saa har jeg bevæget ham til for Resten af Aaret „1843 indtil Aarets Udgang at paatage sig dette Hvery, men „da han ved Anvendelsen af saamange daglige Arbeidstimer, „som hans Medhjælp aarlig vil medføre, i pecuniair Henseende „finder en større Opfordring til at give privat Underviisning, „saa har jeg paa Grund af de usikre Udsigter paa hans frem- „tidige Stilling ikke anseet mig beføiet til ved Overtalelse at „forpligte ham for længere Tid. I Følge heraf foreslaaer jeg,

„at min ovennævnte Søn udnævnes af mig til at være Assistent „for Aaret 1843 ved 1ste zoologiske Afdeling til Medhjælp for „mig, og udbeder jeg mig derover Directionens Approbation, overladende til ham selv, hvilke Skridt han henimod Aarets Udgang „agter at gjøre“. Directionen approberede under 13. Juni, „at „Cand. phil. J. T. Reinhardt maa fungere som Deres Medhjælp „ved 1ste zoologiske Afdeling i Museet i indeværende Aar og „dertil anvende de allernaadigst bevilgede 120 Rd.“ Under disse Betingelser fungerede J. TH. REINHARDT som Medhjælp hos sin Fader i 1843, 1844 og Begyndelsen af 1845 uden fast Ansættelse, uagtet Faderen jævnlig betegnede ham som „Assistent“. Da han imidlertid fik Udsigt til at komme til at reise med „Galathea“, meente Overinspectoren ikke at burde holde Sønnen tilbage, uagtet denne Sidste under Faderens stedse tiltagende Svaghed havde besørget det Meste af Forretningerne. Reinhardt antog derfor Stud. ERSLEV maanedsviis til for den bevilgede Sum at arbeide i Museet med Cataloger o. Lign.

Angaaende den mineralogiske Afdeling i denne Periode kan anføres, at Directionen nu definitivt tog Skridt for at virkeliggjøre den ældre Tanke, at grundlægge en indenlandsk geognostisk Samling ved Hjælp af det Brockske Legat. Under 10. August 1842 blev der givet Pingel Instrux desangaaende, til hvilken Ende han skulde sætte sig i Forbindelse med Professorerne Forchhammer og Sefstrøm for at erholde classiske Bidrag til en saadan Samling ved Bytte med Museets Doubletter og dernæst indkomme til Directionen med Forslag om de fornødne Opstillingsmidler. Pingel havde allerede under 6. Juli henvendt sig til Reinhardt, som Overinspector, om Penge til et Par nye Skabe, men denne indsendte først sin Betænkning d. 14. Aug., som han siger, fordi han havde ventet paa Afholdelsen af et Directions-møde. Han anbefalede Andragendet men meente, at Kassens Tilstand kun tillod Anskaffelsen af eet Skab. Lehmann har paategnet Skrivelsen: „Dr. Pingel er „imidlertid bleven lovet to Skabes Betaling af det Brockske „Legat“.

Fra Museets første Begyndelse havde man Øiet aabent for dets Betydning, ikke blot som videnskabeligt Institut, men ogsaa

som almindeligt Dannelsesmiddel gennem Offentlighed for Publicum, af hvilket Sidste det ogsaa skattedes mere og mere. Foruden at der udstedtes omtrent et Dusin Studiekort i den zoologiske Afdeling, steg Besøget i denne til c. 4000 Personer aarligt i dette Tidsrum. Endnu vare dog kun Dele af denne Afdeling tilgængelige, og man seer, at Kongen selv interesserede sig for større Offentlighed og i 1844 talte med Reinhardt om, hvorvidt der kunde tilstedes Publicum Adgang til Conchyliesamlingen samt den mineralogiske Afdeling.

Det Første strandede som meget Andet paa Becks Sygelighed; men Resultatet af en Conference mellem Reinhardt og Pingel var, at tre Værelser af den mineralogiske Samling kunde aabnes mod Kort, udstedte af Overinspectoren. Museet var naturligviis en af Stadens Seeværdigheder, som besøgte ikke blot af fremmede Videnskabsmænd, men ogsaa af andre Reisende, og hvormed der blev gjort Stads ved fyrstelige Besøg. Det er ret characteristisk, at da Krøyer i Sommeren 1845 blev beordret til at foretage en Reise i Provindserne, paategnede Directionen en Skrivelse derom med den Bemærkning, at dette var ubeqvemt, fordi man ventede Besøg af Kongen af Preussen, og man fandt det udenfor Ordnen, at nogen af Museets „administrerende Personer“ var fraværende ved en saadan Leilighed. Nogle Aar tidligere (i 1838), da man ventede Besøg af den russiske Thronfølger, forfattede Reinhardt en Beskrivelse af Museet paa Tydsk, hvilken dog ikke kom til Nytte, da Høistsamme ikke kom paa Museet.

Allerede først i December 1842 ramtes Reinhardt under en Forelæsning af et apoplectisk Anfald, som i flere Uger satte ham ud af Stand til at arbejde; dette gjentog sig i Efteraaret 1843, hvorefter han var lidende i længere Tid. I August 1844 havde han et tredie Anfald, og det overraskede derfor Ingen, at han d. 31. October 1845 om Morgenen fandtes død i Museet. Han havde været ansat ved dette i næsten 40 Aar, og det var i den Tid voxet op fra en ringe Begyndelse til et anseeligt Institut. Lad være, at dette for en meget stor Deel skyldtes Omstændighederne og Regjeringens Forsorg og Liberalitet, saasom Erhvervelsen af den Sehested-Lundske Insectsamling og

Wøldikes Fuglesamling, samt de overordentlig store Indsendelser fra Brasilien og Colonierne, hvilke han jo blot havde at modtage, og lad være, at Meget, maaskee det Meste, af hvad der indkom, igjen gik til Grunde, saa kan det dog ikke nægtes, at han til det Sidste omfattede Museet med varm Interesse, og at han ialtfald i tidligere Perioder energisk stræbte at opfylde sine Pligter som dets Bestyrer. Han var utrættelig i at samle Materiale, og havde Pengemidlerne været mere rigelige, vilde Resultatet, blot som Samling af Materiale betragtet, rimeligviis have været mere tilfredsstillende; men han paatog sig for Meget, og selv om han havde besiddet Eynerne, vilde han ikke have havt Tid og Kræfter til at gjøre mere end det Lidet, han udrettede, for Materialets videnskabelige Bearbejdelse. Han var for tilbøielig til at betragte Museet som sin personlige Domaine, hvor Ingen burde virke uden under hans Auspicier, og skjøndt han ganske vist optraadte med fuldkommen Loyalitet ligeoverfor de i 1842 nyansatte Inspectorer, kan det neppe betvivles, at deres Ansættelse som i videnskabelig Henseende uafhængige Embedsmænd ikke var ham behagelig. Udentviyl burde han være gaaet af i 1842, om ikke før, ikke blot paa Grund af sit vaklende Helbred, men ogsaa fordi han, som havde modtaget sin Uddannelse i Aarhundredets første Begyndelse, og som ved lang Vane var groet fast i lidet tidssvarende Opfattelser og Vaner, ikke egnede sig til at fylde nogen Plads ved Museet, saaledes som dette ved Reformen i 1842 tilsigtedes at være, eller til at føre denne Reform ud i Livet. Det kan neppe betvivles, at Institutionen som saadan directe og indirecte kom til at lide under Autoriteternes vidtgaaende Hensyntagen til ham og — burde man maaskee sige — deres vidtgaaende Sparsommelighed. Thi at man lod ham blive i Embedet, var maaskee i ikke ringe Maal begrundet i, at man ikke kunde afskedige ham uden at give ham en Pension, som under Omstændighederne maatte have været ret klækkelig.

FEMTE AFSNIT. 1845—1848.

Reinhardts Død betegner forsaavidt et Afsnit i Museets Historie, som derved den væsentligste Hindring for Gjennemførelsen af den i 1842 tilsigtede Reform bortfaldt; og der blev nu ogsaa gjort Skridt for at bringe de i Aarene 1842 og 1843 førte Forhandlinger til et practisk Resultat, dog rigtignok ikke paa Directionens eget Initiativ.

Først af Alt maatte der tages Bestemmelse angaaende Reinhardts Embeder ved Museet, og allerede samme Dag, som Reinhardt døde, blev Pingel af Directionen constitueret som Overinspector og Inspector ved den første zoologiske Afdeling, medens Place fik Ordre til at varetage Conservationen af de der beroende Naturalier, Noget, som Pingel, der var Mineralog, jo ikke kunde paatage sig Opsynet med. Det blev endvidere overdraget ham og Krøyer at paasee Museets Interesse med Hensyn til Reinhardts Bo, hvis Tarv varetoges af Prof. Forchhammer. Disse Forretninger medtog ikke ringe Tid, da Reinhardts Afdeling og de hos ham, i hans Egenskab af Overinspector, beroende Sager befandtes at være i stor Forvirring. Efterhaanden blev dog alt Museet Tilhørende udsondret og afleveret til de nævnte Embedsmænd. Nogen fælles Beretning derom forefindes ikke, men Pingel indsendte Meddelelse desangaaende til Directionen i sine regelmæssige Beretninger; bl. A. nævnes (i Beretn. af 6. Dec. 1845) som forefundne 25 større og 2 mindre Kobberplader, henhørende til det Regenfusiske Conchylielværk tilligemed en Deel sorte og illuminerede Aftryk af de 12 Tavler til den aldrig udkomne anden Deel.*) Schiødte var fraværende i Udlandet, og den entomologiske Afdeling tilsaaes af Justitsr. Stæger, efter at C. Kjellerup, som først havde paataget sig dette Hverv, var reist med „Galathea“. Til Stæger udstedtes der strax fornyet Bemyndigelse dertil, nødvendiggjort ved Forandringen i Overinspectoratet, og til ham skulde da afleveres „de Insecter og Insectsamlingen ved“, kommende Papirer, som allerede ved den i Museet begyndte

*) Sml. ovenf. p. 84.

„Oprydning ere forefundue og muligen ved Fortsættelsen af „dette Arbeide endnu ville komme for Dagen“.

Imidlertid indgav Krøyer en Ansøgning til Kongen, dateret Dagen efter Reinhardts Død, saalydende: „I Anledning af Etatsraad „Reinhardts dødelige Afgang vover jeg i dybeste Underdanighed „at fremstille mig for Deres Majestæt med Ansøgning om, at „den ledigblevne Overinspecteurpost ved det Kongelige natur- „historiske Museum allernaadigst maatte blive mig anbetroet, „eller, dersom det maatte behage Deres Majestæts Viisdom at „adskille den mineralogiske Afdeling fra den zoologiske, at da „Overinspektionen ved den sidste maatte tildeles mig. Deres „Majestæts allernaadigste Tilsagn i det ved min Afreise som „Naturforsker med Fregatten Bellona i 1840 meddeelte Rescript, „at den Iver, jeg maatte vise ved at røgte det mig anbetroede „Hverv, senere skulde blive paaskjønnet, drister jeg mig til ved „denne Leilighed allerunderdanigst at tilbagekalde i Erindringen. „Jeg vover at haabe, at min maaskee ikke ganske ubetydelige „litteraire Virksomhed vil indeholde tilstrækkelig Borgen for, at „jeg ikke mangler Dygtighed til at bestride den attraaede Post, „en Post, til hvilken jeg forøvrigt fortrinligviis og paa enhver „Maade har stræbt at uddanne mig. Ligesom jeg ogsaa troer „at turde smigre mig med, at det Kongelige naturhistoriske „Museums Direction ikke vil unddrage mig et gunstigt Vidnes- „byrd for, at jeg i de Aar, jeg under den har været ansat, har „viist Iver og Flid i mit Kald. Da nærværende Sag i høieste Grad „maa betragtes som Velfærdssag for mig, eftersom ikke lettelig „anden passende Forsørgelse vil aabne sig for mig, dersom jeg „ved denne Leilighed maa staae tilbage, saa ville Deres Maje- „stæt ikke fortørnes over, at jeg i dybeste Underdanighed til- „lader mig at anraabe den Kongelige Naade og Mildhed. Aller- „underdanigst H. Krøyer“.

Denne Ansøgning overleverede Krøyer selv til Kongen i en Audients, dog, som det synes, ikke strax; men, som man seer af et Brev til Schiødte, som tidligere er blevet offentliggjort*), og som atter findes optrykt i dette Værks Hoveddeel,

*) Af V. Bergsøe i Berl. Tidende for 10. Juni 1870.

fandt han til sin store Skuffelse, at Kongen var stemt for, at Overinspectoratet definitivt overdroges Pingel som ældste Inspector. For dog ikke at lade Noget uforsøgt, indgav han under 16. November en Continuations-Ansøgning, hvori han til Støtte for sit Andragende anfører de Hverv af forskjellig Art, som havde været ham overdragne, og sine Publicationer. Af de første nævner han sin Virksomhed som Lærer, sine Reiser med offentlig Understøttelse til Undersøgelse af Landets Kyster i zoologisk Henseende og med Hensyn til Fiskerierne, sin Deeltagelse i Gaymards Expedition, sin Reise med „Bellona“, fra hvilken han hjembragte et Udbytte af 11,000 Conchylier til Kongens Privatsamling foruden andre Naturalier til Museet, sin Virksomhed ved Veterinairskolen og Museet samt for Rente-kammeret, fra hvilket han vedlagde en varm anbefaling. Af Publicationer anfører han sine forskjellige Lærebøger, sine Afhandlinger i Naturhistorisk Tidsskrift, sit Skrift om de danske Østersbanker, om hvilket han siger, at det havde til umiddelbar Følge, at Forpagtningsafgiften af de fladstrandske Banker steg til næsten det Fiirdobbelte, og at det tiltrak sig saamegen Opmærksomhed, at det preussiske Handelsdepartement opfordrede Prof. Wiegmann i Berlin til at berette om det. Endvidere anfører han sin Afhandling i Videnskabernes Selskabs Skrifter om de grønlandske Amphipoder, der belønnedes med en Sølv-medaille, Afhandlingen om Hippolyte og Deeltagelsen i det Gaymardske Reiseværk, af hvilke nogle Plancher vedlagdes. Endelig anfører han de lærde Selskaber, som havde valgt ham til Medlem, og at Universitetet i Rostock havde givet ham Doctor-graden (1842).

Dette havde imidlertid ikke den ønskede Virkning. Krøyers Ansøgning med Bilag tilstilledes Directionen til Erklæring, hvilket under Omstændighederne neppe var mere end en Formalitet. I Erklæringen, som afgaves under 17. December 1845, udtalte Directionen, at den foreløbige Besættelse af de ledige Embeder ved Museet ikke taalte Opsættelse, og at den derfor strax havde overdraget de dermed forbundne Forretninger til Pingel samt paalagt Place at sørge for Conservationen i første Afdeling. Med Hensyn til den definitive Besættelse af Overinspectoratet

anbefalede Directionen Pingel som Museets første [d. v. s. ældste] Inspector. Til anbefaling for Pingel anføres dernæst Adskilligt. Hans Reiser paa Mineralogiens Vegne nævnes, hvorefter der om hans litteraire Præstationer blot siges: „Det videnskabelige Udbytte af disse Reiser i danske, tyske og engelske Publicationer behøver Directionen ikke at omtale, da han har den Lykke at være Deres Majestæt personlig bekendt og at møde Deres Majestæts allerhøistegne Kjenderblik.“*) Directionen omtaler dernæst meget rosende hans Museumsvirksomhed, idet den lægger Vægt paa den høie Rang, som Museets mineralogiske Samling formeentlig indtog blandt Europas Museer, og den synes at implicere, at denne høie Rang (om hvilken dog en senere Direction dømte aldeles modsat) i en eller anden Henseende skyldtes Pingel. „Dr. Pingels Sprogkundskaber“, hedder det dernæst, „hans Bekjendtskab med den nyeste naturhistoriske Literatur og fremmede Museer, hans Forbindelse med flere berømte Naturforskere og det Talent, at kunne give Besøgerne en Oversigt over det Hele og udpege det Udmærkede i det herværende Museum, gjør ham fortrinlig skikket til Overinspectoratet ved Samme“. Besættelsen af den ledige Inspectorpost ved første zoologiske Afdeling foreslog Directionen at udsætte, som det hedder, dels fordi denne Afdeling eiede saamange Materialier, at disses Præparation og Conservation for en Tid maatte være Hovedsagen, hvilket Place kunde besørge — og naar Gagen i et Par Aar anvendtes dels herpaa dels til temporair Medhjælp for Sidstnævnte, hvortil der var Trang, kunde derved tillige af Conservatoren dannes en Udstopper for Museet, saavel som for Universitetet og Private — dels, siges der, „med Hensyn paa de unge Naturforskere, der for nærværende Tid ere

*) Hermed menes hans Afhandling om Sænkningen af Grønlands Vestkyst, meddeelt i Forh. v. d. skand. Naturf. 2det Møde 1840 p. 353—363, af hvilken han sendte et foreløbigt Uddrag til et engelsk Selskabs-Skrift, hvorfra det gik over i et tysk Tidsskrift. Desuden havde Pingel publiceret en Afhandling om den røde Sandsteen i Syd-Grønland i Vid. Selsk. naturv. math. Afh. X. p 299—317. Disse, samt nogle mindre Meddelelser om Bornholm etc., udgjorde Alt, hvad Pingel havde publiceret paa dette Omraade.

„paa Reiser med Corvetten Galathea. Det er Directionen bekendt, at navnlig Cand. Reinhardt særdeles har ønsket at ansættes ved Museet, for hvilket han som sin afdøde Faders Medhjælper har viist særdeles Interesse og anvendt sin zoologiske Kundskab med Flid for samme. Det er at vente, at han i Forening med de andre Naturkyndige vil bringe rige naturhistoriske Skatte hjem fra denne Expedition, og det maa antages, at Samleren selv vil blive den bedste Inspector for deres Bestemmelse, Conservation og Afbenyttelse i Museet“. Med Hensyn til Krøyer siges: „Forsaavidt Dr. Krøyer i tvende til Deres Majestæt allerunderdanigst indsendte hermed følgende Ansøgninger har anholdt om enten at blive Overinspector ved Museet eller over den zoologiske Deel deraf, da finder Directionen ingen Anledning til allerunderdanigst at andrage paa en Deling af Overinspectoratet, hvorved den fornødne Eenhed vilde lide, og idet man tilføier til hans vedlagte fordeelagtige Vidnesbyrd ogsaa det, at Dr. Krøyer har viist i den ham overdragne Deel af Museet den samme utrættelige Flid og skarpsynede Detailundersøgelse og Beskrivning, som udmærke hans litteraire Arbejder, troer Directionen, at netop hans nærværende Stilling i Museet er den fordeelagtigste i samme fremfor hvad der behøves for en Overinspector i sammes Forhold til Museet, de ældre Inspectorer og til Publicum“. Kgl. Resolution i Overeensstemmelse med denne Indstilling faldt allerede d. 19. December.

Ved at gennemlæse Directionens Indstilling i Belysning af de factiske Forhold forekommer det mig vanskeligt at undgaae Indtrykket af væsentlig Huulhed. Den besynderlige Tale om, at den foreløbige Besættelse af de ledige Embeder ikke taalte mindste Udsættelse, den haandgribelig overdrevne Roes af Dr. Pingel som Museumsbestyrer, den diplomatiske Maade, hvorpaa Fattigdommen af hans litteraire Virksomhed paa Mineralogiens og Geologiens Omraade dækkes, Henviisningen til hans udenlandske Forbindelser og Kundskab til Literaturen, som noget Usædvanligt, og til hans Talent til at udhæve det Mærkværdige, som om han i sin Egenskab af Overinspector skulde agere Foreviser, Hensynet til „de unge Naturforskere“, der vare med „Galathea“, da der dog notorisk foruden Reinhardt kun var

Kjellerup, som var Entomolog og hverken ambitionerede eller kunde komme i Betragtning til Inspectoratet ved første Afdeling, den ganske meningsløse Tirade om, at Samleren vilde blive den bedste Inspector for det Indsamlede, der jo kun tildeels vilde komme til første Inspectorat og i ethvert Tilfælde kun vilde constituere et Tillæg til dette — synes Altsammen at tyde paa, at Indstillingens virkelige Øiemed ikke var at give Motiver for en Afgjørelse, der først nu skulde træffes, men kun at sætte i det bedst mulige Lys en Ordning, som havde været arrangeret paa Forhaand. Reinhardts Død var en Eventualitet, som længe havde været forudseet, og med Hensyn til hvilken alle Vedkommende forlængst havde taget deres Parti. Medens Krøyer vistnok længe havde haabet ved denne Leilighed at opnaae, hvad han ikke spildte en Dag med at ansøge om, var det udentvivl forlængst arrangeret, at den unge Reinhardt skulde succedere sin Fader som Inspector, Noget, der efter den Tids Ideer — ialtfald den ældre Generations — var ganske naturligt. Ikke heller behøver man at tvivle om, at Pingel forlængst havde været betænkt paa at gjøre sine Krav paa Overinspectorposten gjældende paa rette Sted. Lehmann, det indflydelsesrigeste Medlem af Directionen, havde altid været ham meget gunstig. Det er ikke urimeligt, at man har været forberedt paa et Skridt fra Krøyers Side; ialtfald spildte man ingen Time med at tilveiebringe et præjudiceerligt fait accompli. Hvad angaaer Besættelsen af Overinspectorembedet, er det aabenbart, at medens Pingel udentvivl havde bedre Kundskaber i de nyere Sprog og var mere Verdensmand end Krøyer, kunde der ikke for et Øieblik være Tale om at sætte ham ved Siden af Sidstnævnte enten som Naturforsker eller som Museumsmand. I Virkeligheden var der imidlertid ingen Anledning til en Sammenligning mellem de to Mænd eller til saadanne Betragtninger som de af Directionen anstillede, da Overinspectorembedets Routine aldeles ikke udkrævede særlige Qualificationer af nogen Art, og da Pingels tolv Aars Anciennet ved Museet over Krøyer var ganske tilstrækkelig til at retfærdiggjøre hans Ansættelse. Formodentlig har man dog følt, at man maatte sætte Noget imod, hvad Krøyer havde anført for sig selv. At denne Sidste følte sig i høi Grad

skuffet ved Udfaldet, er let at forstaae, og han tog, ledet af den bittre Følelse, som giver sig Luft i det før nævnte Brev til Schiødte, den, man kan sige, fortvivlede Beslutning, at søge om det netop da ledigblevne Inspectorat i Nord-Grønland. Herpaa vilde imidlertid Kongen ikke gaae ind, og da Krøyer havde Audients ved Nytaarstid 1846, blev det ham betydet, at man ønskede, at han skulde blive ved Museet. Af Krøyers korte Beretning derom sees ikke ret, hvorledes Ordene faldt, men det er tydeligt, at Krøyer havde opfattet Kongens Yttringer som usympathetiske eller ligefrem haarde. Heri var der dog vistnok en Misforstaaelse. Det lignede ikke Christian den Ottende at vise sig uvenlig mod en Mand, hvis sande Fortjeneste han kjendte saa godt som Krøyers; paa den anden Side laae det utvivlsomt i denne Sidstes Character at være altfor tilbøielig til at see Tingene i et sort Lys, saaledes som Fremtiden viste, at han gjorde ved denne Leilighed. Hvad enten det nu var, at han fik et Vink herom, eller det var, at han, da han fandt, at han maatte, hvad han naturligviis ogsaa selv helst vilde, blive ved Museet, mandigt bestemte sig til at forsøge ad anden Vei at opnaae, hvad han især havde tilsigtet — nok er det, at han under 16. Jan. indgav en ny Ansøgning i denne Retning.

Det kan maaskee synes paafaldende, at Krøyer overhovedet søgte Overinspectorposten, uagtet han maatte vide, at Pingels langt større Anciennitet maatte give denne et Krav, som kun vægtige Betragtninger kunde sætte til Side. Man maa imidlertid betænke dels, at Museets zoologiske Afdeling var saa langt den anseeligere*) og havde saa langt større Udsigt til yderligere Udvikling. at det ikke vilde have været urimeligt, ogsaa i Fremtiden at knytte Overinspectoratet til et af de zoologiske Inspectorater, dels, at Pingel baade altid havde bestyret sin Afdeling saagodtsom ganske uafhængigt og ved given Leilighed havde andraget paa factisk Udskillelse af denne fra Resten

*) I de Museet vedrørende Skriftstykker fra den Tid finder man hyppigt Udtrykket „Museet“ brugt, hvor kun den zoologiske Afdeling er meent.

af Museet, saa at den af Krøyer foreslaaede Tvedeling vel kunde have fundet Billigelse fra alle Sider. Hvad Directionen udtalte om Museets „fornødne Eenhed“, var kun tomme Ord. I det ene som i det andet Tilfælde maatte Overinspectoratet paa Grund af Becks Sygelighed tilfalde Krøyer. Det var derfor ingenlunde urimeligt, om han gjorde sig Haab derom. I to Henseender havde han desuden den største Grund til at gjøre Forsøget. Da han ingen fast Gage havde ved Museet, men var henviist til væsentligt at leve af de 500 Rd., han siden 1842 nød af Contoen for Videnskab og Kunst, hvilken Indtægt hverken var saa sikker som en Embedsgage eller ret vel strakte til, medens han ikke havde Udsigt til forøgede Indtægter andensteds fra, var det af største Vigtighed for ham, om han ved denne Leilighed kunde opnaae en saadan Forbedring i sin Stilling, som Overinspectorposten, med hvilken der var forbundet en fast Gage paa 600 Rd., vilde yde ham. Med Hensyn til dette Punct, saavelsom med Hensyn til det andet, som jeg ret nu vil anføre, bør man desuden tage i Betragtning, at da Krøyer i sin Tid blev ansat ved Museet som Assistent, var det uden Tvivl tilsigtet af dem, som vare interesserede i Museets Reorganisation, og som med denne for Øie foranledigede Krøyers Ansættelse, at han skulde have indtaget en betydeligere og mere indflydelsesrig Stilling ved Museet end den Inspectorpost, som han kort efter fik — Noget, hvorom Krøyer selv uden Tvivl var vidende. Dette fremgaaer af en Passus i en nedenfor anført Skrivelse fra Finantsdeputationen, medundertegnet af Conferentsraad Collin, der saa godt som Nogen var bekjendt med, hvad der gik forud for Reorganisationen i 1842.

Det andet Punct, med Hensyn til hvilket Krøyer havde den største Opfordring til at søge Overinspectoratet, var dette, at han uden Tvivl haabede at kunne benytte denne Stilling til at fremme et kraftigere videnskabeligt Liv ved Museet. Det kan kun være dertil, at Krøyer siger, naar han i sin Ansøgning til Kongen siger, at han i enhver Henseende havde stræbt at uddanne sig til Posten. Det første Skridt hertil vilde være en videnskabelig Fordeling af Museets zoologiske Samlinger, hvoraf Museets Fremgang som videnskabelig Institution, og ikke

mindst hans egen Virksomheds Fremgang, afgang. I sin første Ansøgning berører han ikke dette Punct, men at det var i hans Tanke, sees af hans Brev til Schiødte af 5. Jan. 1846, hvori han siger, at han paa samme Tid overgav Conferentsr. Collin et Forslag til en Forandring ved Museet, baseret paa en Udskillelse af den mineralogiske Samling som jevnbyrdig med den zoologiske Deel, og han siger endvidere, at han i sin Continuations-Ansøgning havde søgt yderligere at tydeliggjøre saavel sine egne Fordringer som Museets Interesser. Det første Act-stykke er ikke endnu kommet for en Dag, hvis det da endnu eksisterer, og da den Continuations-Ansøgning, som nu findes i Archivet, ikke indeholder Noget om Museet, synes det, som om der til denne oprindelig har hørt et nu ikke mere tilstedeværende, maaskee aldrig Directionen tilstillet, Supplement. Men ialtfald bevise disse Kjendsgjæringer, at Krøyer ved sin Ansøgning om Overinspectoratet ikke havde sin egen Gageforbedring alene for Øie.

Da Ansøgningen var bleven afslaaet, bragte han Spørgsmaalet om en Fordeling af den zoologiske Deel af Museet efter videnskabelige Principer — hvilket han jo forøvrigt havde reist allerede i 1843 — paa Bane i Inspectorernes Januarmøde i 1846, idet han bemærkede, at „Hindringerne for en mere logisk og videnskabelig Anordning nu maaskee burde ansees for bortryddede“. Pingel som Overinspector bemærkede hertil foreløbigt, at da første Inspectorat var vacant, Inspectoren for anden Afdeling (Beck) bestandigt var sygelig og Inspectoren for fjerde Afdeling (Schiødte) udenlands, var Øieblikket ikke beleiligt, og i sin Betænkning derover til Directionen udtalte han, at Museet under disse Omstændigheder ikke havde de fornødne Kræfter til at gennemføre en saadan gennemgribende Forandring. Directionen lod derfor under 8. Januar skriftligt svare paa Krøyers Tilførsel til Protocollen: „Da der forestaaer Museet flere, maaskee endog indgribende Forandringer, maa Directionen ansee en saadan ny Fordeling for Øieblikket ubetimelig.“ Krøyer kom derfor nærmere ind paa dette Spørgsmaal i sin ovennævnte nye Ansøgning af 16. Jan. 1846, der lyder saaledes:

„Da jeg ved Deres Majestæts allerhøieste Resolution af 15.

„Juni 1842 blev udnævnt til zoologisk Inspecteur ved det Kongelige naturhistoriske Museum, ved hvilket jeg i nogen Tid havde arbejdet under Navn af Assistent, anvistes mig ingen Gage af Museet. Derimod var mig under 28. April samme Aar allernaadigst tillagt en midlertidig aarlig Understøttelse af den for Videnskaber og Kunster bestemte Summa. Eftersom jeg er den eneste af Museets Inspecteurer, der paa denne Maade er ansat, og ikke i min nærværende Stilling seer nogen Betryggelse for min og Families Fremtid, vover jeg herved at fremtræde for Deres Majestæt med allerunderdanigst Ansøgning om at erholde fast Gage ved Museet paa samme Maade som de øvrige ved dette ansatte Embedsmænd.

„Ved min Ansættelse i Museets Tjeneste overdroges mig at danne en systematisk Fiske-, Krebsdyr- og Orme-Samling. Derimod forbeholdt Etatsraad Reinhardt sig foruden Pattedyr, Fugle og Krybdyr endvidere den europæiske Fiskesamling, den grønlandske Fiskesamling, Fiskeforsteningerne, Fiskeskeletterne, den grønlandske Krebsdyr- og Ormesamling. Deres Majestæts Fortrolighed med Naturvidenskaberne og Bekjendtskab med Europas fortrinligste Museer gjør det overflødigt for mig at udvikle, at en saadan Adskillelse af nøie forbundne Gjenstande er ganske uvidenskabelig og ikke finder Sted ved noget andet velordnet Museum. Jeg behøver ikke at vise, at Forsteningerne indeholde Systemets Supplement, at Skeletterne ere dets Grundvold, eller forklare den skadelige Indflydelse, en saadan Fordeling i mere end een Henseende maa yttre paa Museet. Jeg tillader mig blot i alledybeste Underdanighed at henlede Deres Majestæts Opmærksomhed paa disse Forholde.“

Herpaa rescriberedes under 19. Jan.: „Over hosfølgende Ansøgning, hvori Inspecteur ved Vort naturhistoriske Museum, Dr. phil. Henrik Krøyer, ansøger om Forbedring i sin Stilling ved Museet, samt om nogen Forandring i Gjenstandenes Fordeling ved samme, ville Vi allernaadigst modtage Directionens allerunderdanigste Betænkning.“ Denne afgaves først under 1. April. Med Hensyn til Gagespørgsmaalet recapituleres heri det tidligere Forefaldne, navnlig at det, da der tillagdes Krøyer 500 Rd. af Finantserne, var blevet bestemt, at hvis

han senere fik Gage, skulde dennes Beløb afdrages i nævnte Understøttelse, hvorefter Directionen anbefaler Andragendet i Henhold til Billighed for Krøyers Vedkommende, men ogsaa fordi det var ønskeligt for Museet med Hensyn til hans Forhold til andre Autoriteter, „at hans Gage ligesom andre Inspecteurs bestemmes og anvises ved Museet“. I Overeensstemmelse hermed indstilles, „at Inspecteur Krøyers Gage maatte blive fastsat til 300 Rd. og som saadan tillægges Museets Budget, og 200 Rd. indtil videre forblive at udrede af den til Videnskab anviste Sum som personligt Tillæg.“ Om det andet Punct i Krøyers Andragende siges: „I Henseende til Sagernes Fordeling blandt Inspecteurerne maa Directionen bemærke, at samme er skeet ved en fælleds Overenskomst af samtlige Inspecteurer og Overinspecturen i 1842, hvorved tilfaldt Dr. Krøyer den systematiske Fiske-, Krebsdyr- og Orme-Samling, hvorimod de grønlandske Naturalier forbleve samlede for sig, ligesom Forsteningerne og Skeletter. Directionen erkjender, at en saadan Adskillelse ikke mere er passende for Museets nærværende Tilstand, og har derfor allerede i et i 1843 udarbejdet Udkast til en forandret Organisation for Museet [d. e. Lehmanns ovenfor omtalte Forslag] lagt en Fordeling efter reent videnskabelige Hensyn til Grund. Men da samme maatte medføre en total Omskiftelse af Naturaliernes Opstilling i Museets Localer, har den endnu ikke kunnet komme til Udførelse.“ Directionen meddeler dernæst Krøyers Henstilling i Januar mødet 1846 og dens Svar derpaa „og haaber, at dette vil finde Deres Majestæts allernaadigste Bifald.“

Ved Kgl. Rescript af 8. April bemyndigedes Directionen til at forhandle med Finantsdeputationen om Krøyers faste Ansættelse ved Museet samt om Størrelsen af Gagen, hvilken vilde være at opføre paa Museets Budget som Tillæg til det da Normerede. „Vi ville derhos,“ hedder det, „ligeallernaadigst have Directionen paalagt at træffe de fornødne foreløbige Foranstaltninger til, at en forandret Opstilling af Museet, grundet paa en Fordeling efter reent videnskabelige Hensyn, kan indtræde fra 1. Jan. 1847.“

Som man seer, begyndte det at gaae for Krøyer, da Kongen

selv tog Sagerne i Haand. Dog var det først under 23. Mai, at Directionen tilskrev Finantsdeputationen angaaende Krøyers Ansættelse, idet den, som i dens egen Betænkning til Kongen, foreslog, at der skulde tillægges ham 300 Rd. Gage, og at disse skulde gaae af i hans Annuum, hvoraf da Resten, 200 Rd., skulde betales ham som hidtil. Resultatet blev dog langt gunstigere for Krøyer, takket være — uden Tvivl — Conferentsraad Collin. I Finantsdeputationens Indstilling af 25. Juni 1846 refereres først det alt Forefaldne og bemærkes, at de 500 Rd. tilstodes ham i 1842 paa Grund af hans ihærdige videnskabelige Virksomhed, uden at det hidtil var lykkedes ham at opnaae nogen Ansættelse i dette Fag, endvidere den Paa-skjønnelse, han paa Grund af sine Kundskaber nød baade i Hjemmet og udenlands, og hans Fortjenester i Forbindelse med Fiskerierne. „Vel blev Annuet,“ fortsættes der, „knyttet til „den Betingelse, at det skulde ganske eller deelviis ophøre, naar „han fik fast og lønnet Ansættelse, da det forudsattes, at der „snart vilde have været aabnet ham Leilighed til en betydelig „Virksomhed ved Museet, hvortil dette formeentlig trængte, men „Omstændighederne vilde ikke dengang saaledes føie sig for „ham, at dette Haab gik i Opfyldelse. Fast ansat er han, „men uden Gage af Museet; og skulde den Gage, som derfra „kunde tilkomme ham i Lighed med de andre Inspecteurer, „nemlig 300 Rd., afkortes i hine 500, saa var den Forbedring „i hans Kaar, som han i en fremrykket Alder og efter en lang „og hæderlig Virksomhed i Videnskabens Tjeneste kan have „Adkomst til, nægtet ham. Man tør ogsaa allerunderdanigst „forudsætte af Udtrykkene i det foranførte allernaadigste Rescript, at dette ikke er Deres Majestæts Villie, men at den „Gage, der nu tillægges ham som Inspecteur ved Museet, skal „optages paa Budgettet, ikke enten heel eller tildeels kortes i „hiint Annuum. Under denne Forudsætning er det, at Finantsdeputationen tillader sig i dybeste Underdanighed at indstille, „at Dr. Ph. Henrik Krøyer maa som Inspecteur ved Deres „Majestæts naturhistoriske Museum tillægges en aarlig Gage af „300 Rd. fra dette Aars Begyndelse at regne, ubeskaaret hvad „der hidtil har været ham tillagt, og at denne Gage beregnes

„paa Budgettet som et Tilskud til den for Museet bestemte „Sum.“

Herpaa faldt Kgl. Resol. af 18. Juli 1846 derhen, at Krøyer ansattes, som foreslaaet, ved Museet. Angaaende hans tidligere Annuum hedder det: „Vi ville derhos allernaadigst, at han af „de 500 Rd., som hidtil have været ham tillagte af det viden- „skabelige Fond, fremdeles skal beholde 200 Rd. som et extra- „ordinairt Tillæg, men at de øvrige 300 Rd. skulle tillægges „ham som en aarlig Understøttelse til videnskabelige Arbeiders „Fremme, og ville Vi derfor modtage vor Finants-Deputations „nærmere allerunderdanigste Betænkning med Hensyn til de „Arbeider, som det saaledes maatte kunne gøres ham til Pligt „at beskæftige sig med.“

Ved denne Form for Bevillingen bragtes den, som let sees, i bedre Overeensstemmelse med Directionens Forslag, idet de 300 Rd. vel afkortedes ham, men paa samme Tid tillagdes ham paany ved en ny Bevilling — naturligviis en blot Formsag. Krøyer fik derved 300 Rd. mere om Aaret, medens Overinspectorposten kun vilde have skaffet ham et Tillæg paa 100 Rd., om end sikkrere.

Med Hensyn til Museets eller rettere den zoologiske Samlings Fordeling mellem Inspectorerne synes Kongen ikke at have tillagt de af Directionen fremhævede Vanskeligheder nogen stor Vægt, thi, som vi have seet, paalagde han den at forberede Indførelsen af en reent videnskabelig Inddeling fra 1. Jan. 1847. Foranlediget herved indgav Directionen under 20. Juli en Forestilling, hvori det siges, at den Vanskelighed, man navnlig havde at kjæmpe med, var Mangel paa Plads, en Forklaring, som synes noget paafaldende, da Naturalierne jo vilde optage lige megen Plads, hvad enten de hørte til den ene eller den anden Underafdeling af Museet. Reinhardtts Leilighed var desuden nu disponibel. Directionen anførte imidlertid, at man havde modtaget flere store Gaver og ventede en stor Tilvæxt af store Pattedyr — hvorfra siges ikke — hvortil endnu kom Lunds palæontologiske Samlinger fra Brasilien; den meente derfor, at der maatte tænkes paa Byggeforetagender. Den nødvendige Udvidelse, antoges det, kunde opnaaes for c. 20,000 Daler, og

Directionen anmodede om Bemyndigelse til at forhandle derom med Hofbygmesteren, Koch. Ved Kgl. Rescript, dat. Pløen 14. Sept., bestemtes det, at Reinhardts Leilighed skulde indtages til Brug for Samlingen, og Directionen fik Ordre til at gjøre Forslag om yderligere Udvidelser. Imidlertid stod Kongens Paalæg om, at en videnskabelig Inddeling af Museet skulde træde i Kraft den 1. Jan. 1847, endnu ved Magt, og ligesom Fordelingen i 1842 havde været Inspectorerne selv overladt, saaledes fulgte man ogsaa nu samme Fremgangsmaade. Pingel, som i Egenskab af Overinspector ledede denne Sag, berettede om Resultatet under 30. Dec. 1845. Efter at have omtalt de just nævnte Facta fortsætter han: „Imidlertid har „jeg troet at burde gjøre den af Localets Udvidelse og Sam- „lingernes Translation, som det synes, uafhængige foreløbige „Fordeling af Naturgjenstandene til Gjenstand for Overveielse, „ikke blot med de ved Museet ansatte Embedsmænd, men ogsaa „med Mænd af Faget udenfor Samme. Resultatet af disse For- „handlinger har været, at en ene og alene paa videnskabelige „Hensyn grundet Fordeling under vore Forhold neppe lader sig „strængt gennemføre, hvorimod man tilnærmelsesviis vilde kunne „opnaae en saadan ved følgende Fordeling mellem tre Inspec- „torater og et Underinspectorat.

„a) Det første zoologiske Inspectorat vilde foreløbig ind- „skrænke sig til Pattedyr og Fugle samt de til disse to Dyre- „classer hørende Skeletter og Forsteninger. b) Det andet zoolo- „giske Inspectorat vilde komme til at indbefatte Krybdyr og „Fiske samt disses Skeletter og Forsteninger. De hvirvelløse Dyr „ville derefter passende kunne fordeles i to Afdelinger, hvoraf „den første uden Tvivl burde omfatte Krebsdyrene og Insec- „terne. Men da Hr. Schiødte, hvem Museets Insectsamling er „betroet som en egen Underklasse, aldeles ikke er Carcinolog, „medens Dr. Krøyer som saadan har et europæisk Navn, vilde „det neppe være i Museets Interesse, om den Sidstnævnte ikke „med sit Inspectorat forenede denne Dyreklasse tilligemed Cir- „rhipederne og herhenhørende Forsteninger. Af andre Grunde „vilde det neppe kunne forsvares, om han i det Mindste for „det Første skulde afgive den af ham dannede smukke Orme-

„samling, Annelider og Entozoa, der, naar det videnskabelige „Fordelingsprincip ubetinget skulde gennemføres, maatte forenes „med det næste Inspectorat. c) Dette endelig, det tredie, vil „saaledes indtil videre komme til at indeholde samtlige lavere „Dyr med Undtagelse af Ormene, Krebsdyrene og Insecterne, „med hines talrige uddøde Former. d) Insectsamlingen, Arach- „nider og Myriapoder vilde ligesom hidtil udgjøre et eget „Underinspectorat. Saaledes troer jeg, at den allerhoist befalede foreløbige Fordeling af Naturgjenstandene mellem de forskellige Inspectorater kunde bringes til Udførelse uden at „medføre en total Omvæltning i det hidtil, om ogsaa kun provisorisk, Bestaaende“. Dette Forslag antoges af Directionen.

En Sammenligning mellem denne Plan og den i 1843 af Lehmann udarbejdede viser, at de ere identiske. I Lehmanns Plan omfattede første zoologiske Afdeling Krybdyrene, men det siges udtrykkeligt, at de burde høre til anden Afdeling, og at de kun af Hensyn til Reinhardt vare lagte til første. At Krebsdyr og Orme efter Lehmanns Plan forenedes med Fiskene i andet Inspectorat, var naturligviis grundet i de samme practiske Hensyn, som anføres i Pingels Beretning. At denne ikke med et Ord berører, at den Ordning, han foreslog efter Samraad med de andre Inspectorer, var den samme, som Directionen havde paa-tænkt i 1843, havde naturligviis sine Grunde. I een Henseende var det nødvendigt i 1846 at forhandle med Inspectorerne; thi medens Planen i 1843 fremkom fra Directionen, uden at Noget i Forveien var blevet definitivt fastslaaet angaaende Inddelings-principet, saa at Directionen havde nogenlunde frie Hænder, forelaa der i 1846 en Kgl. Ordre for, at Inddelingen skulde baseres paa reent videnskabelige Hensyn. Heraf fulgte nemlig, at Inspectorer, som ønskede dette gennemført, havde en Ret til at insistere paa at faae sig tillagt Alt, hvad der i videnskabelig Henseende maatte siges at høre til deres Fag, og at blive frie for hvad der ikke hørte dertil; og hvis man ønskede at bibeholde Arrangements, som ikke svarede til strængt videnskabelige Fordringer, kunde man ikke gjøre det uden Vedkommendes Samtykke. Hvis Directionen ikke kunde støtte sig til alle de paagjældende Embedsmænds Ønsker eller dog Indvilligelse,

kunde den ikke vente Kongens Sanction af dens Forslag, der involverede væsentlige Afvigelser fra den gjentagne Ordres Ordlyd. Da første Inspectorat var vacant, behøvede man ikke at spørge Nogen med Hensyn til det, men Krøyer, Schiødte og Beck berørtes alle deraf, idet de to Sidstes Samtykke nødvendigviis maatte have til, at Krøyer fremdeles beholdt Krebsdyr og Orme. Pingel beretter Intet herom, men i et senere officielt Document siges det reent ud, at dette Arrangement hvilede paa Aftale mellem de paagjældende Inspectorer. Da det udtrykkeligt anerkjendtes, at Ordningen i disse Henseender stred mod det Princip, som skulde være gjældende for Museets Inddeling og kun blev truffet af personlige Hensyn, følger deraf, at den kun var at ansee som temporair, og at de omtalte Classer, naar Krøyer ikke mere ønskede at beholde dem eller naar han gik af, maatte forenes med de Inspectorater, til hvilke de fra et videnskabeligt Synspunct høre.

Da det var Krøyer alene, som havde givet Stødet til den skete Forandring, og da hverken Schiødte eller Beck var i det Tilfælde at skulle modtage nogen Forøgelse af deres Afdelinger, saalidt som at skulle enten udenfor Ordnen beholde eller efter Planen afgive Noget, som efter det nu antagne Hovedprincip ikke burde være forenet med dem (undtagen nogle faa Trilobiter, som Beck, der havde dem med andre Forsteninger, forøvrigt aldrig afgav), saa var der ingen Anledning til at gjøre nogen af de to Sidstnævnte en særlig Meddelelse; en saadan var det imod paa sin Plads med Hensyn til Krøyer. I Overeensstemmelse dermed tilstillede Directionen ham en Skrivelse under 30. Dec. 1846, saalydende: „For længere Tid siden har det været Directionens Hensigt at foranstalte en mere videnskabelig Fordeling af Museets Naturalier, saavel blandt Museets Inspectorer som i Opstillingen efter reen videnskabelig Orden. Dertil udarbejdedes en ny Organisationsplan, svarende til Museets Midler. Efter denne tilfalder andet Inspectorat samtlige Krybdyr og Fiske med dertil hørende Skeletter og Forsteninger. Man overdrager derfor Hr. Doctoren Tilsynet med Alt, hvad der henhører til disse tvende Dyreclasser, og anmoder Dem om at indgive til Directionen et Forslag til deres systematiske For-

„ening og Opstilling, hvilket vil komme under Overveielse ved den fornødne Udvidelse og Omordning af Localet. Da De med saameget Held har bearbejdet Krebsdyreclassen, vil det være i Museets Interesse, saavel som for Deres egen videnskabelige Virksomhed, at De vedbliver tillige, idetmindste foreløbigen, Inspectionen over disse Dyr, samt over den af Dem dannede smukke Ormesamling.“

Saaledes havde Krøyer endelig opnaaet, hvad han saa længe havde ønsket, nemlig at faae hele Museets Materiale til de ham underlagte Afdelinger til sin Disposition. Da han imidlertid ved den nye Ordning ikke blot fik et meget stort Arbejde med at indrangere de adspredte Materialier til Fiskene og Krebsdyrene, men desuden fik Krybdyrene, som han ikke havde ønsket, saa paalagdes der ham en betydelig Byrde, som han imidlertid paatog sig med sin vante Energi. Først og fremmest trængte han til Penge og anmodede derfor i det næste, den 4. Jan. 1847 holdte, Inspector møde Overinspectoren om at foreslaae Directionen en Forhøielse af det endog for Inspectoratets tidligere Omfang alt for lille Annuum, hvortil Directionen lod svare, at den oppebiede hans Forslag samt Overslag over de fornødne Midler. I Mødet d. 1. Marts lod han derfor en længere Udtalelse føre til Protocols, hvori han omhandlede Spørgsmaalet om Ophævelsen af de geographiske Samlinger. At denne Forholdsregel virkelig var intenderet, er tydeligt nok af hvad ovenfor er anført, men de paagjældende Udtalelser, som jeg har fremdraget af Archivet, vare ikke Krøyer eller nogen Anden udenfor Directionen (undtagen maaskee Pingel) bekjendte, og Krøyer fandt det derfor rigtigst at udtale sig derom. Hans Yttringer gaae ud paa, at den europæiske Samling burde afskaffes og Materialet fordeles i den systematiske Samling, „hvorimod,“ siger han, „vistnok adskilligt kunde tale for, at en dansk Krybdyr- og Fiske-Samling, som hidtil synes aldeles at have staaet i Skygge for de europæiske Samlingers Skyld, opstilles særskilt.“ Han ansaae det ogsaa for hensigtsmæssigt at bevare den grønlandske Samling. Directionen besvarede denne Udtalelse, under Henviisning til den ved Inspector møderne holdte Protocol, dels ved at give sit Samtykke, hvilket var

nødvendigt med Hensyn til Ophævelsen af den europæiske Samling, der dannede et udtrykkeligt Led af den ældre Organisationsplan, dels ved at overlade Ordningen til Krøyers bedste Skjøn. I Mødet d. 1. April 1847 afgav han til Protocollen en Udtalelse om, at hans Annuum nu burde sættes til 300 Rd., det Dobbelte af hvad han hidtil havde havt, og i Henhold dertil bevilgedes der ham 150 Rd. extra for det løbende Aar. I een Henseende kunde han dog ikke undgaae at føle Trykket af det meget forøgede Arbeide, nemlig for saa vidt som han ved dette i høi Grad kom til at trænge til Conservatorens Hjælp. Denne tilflød ham kun meget sparsomt, især paa Grund af, at første Afdeling i et Par Aar henstod under Conservatorens Ansvar, idet Posten som Inspector ikke blev besat. Vel var Pingel bleven constitueret i 1845, og han gjorde ogsaa Alt, hvad der paa nogen Maade kunde ventes; det sees saaledes, at han ogsaa havde Opmærksomheden henvendt paa at sikre Museet de i Danmark fundne forhistoriske Dyrelevninger. Men i det Væsentlige kunde han kun tjene til at holde Pladsen varm for Reinhardt jun.

ERSLEV vedblev at gjøre Arbeide med Cataloger ligesom ogsaa at forevise Samlingen paa offentlige Dage, indtil han i 1847 blev ansat ved Aarhus Realskole, hvorefter en Ansøger ved Navn JUEL meldte sig til en Plads som Demonstrator, men der blev Ingen antaget til den Stilling.

Bestyreren af Insectsamlingen, Schiødte, var fraværende i Udlandet den største Deel af 1846. Efter sin Hjemkomst opnaaede han med Hensyn til betydelige, saavel indkomne som i Udsigt stillede, Forøgelser en Udvidelse af sin Afdelings Locale, nemlig et stort Værelse paa to Fag (Nr. 35), der oprindeligt havde tjent som Læseværelse og senere var blevet Beck anviist til Arbeidsværelse, men som factisk aldrig benyttedes af denne, da han meget sjældent kom paa Museet. Det var i August 1847, at Værelset blev overdraget Schiødte, til hvis Afdeling det stødte op, men han kom ikke i Besiddelse deraf uden Vanskelighed, idet Beck trods udgaaet Opfordring ikke gav Møde for at aflevere det og paasee Udflytningen af de deri værende, forøvrigt ikke talrige, Sager. Dette maatte derfor skee ved Overinspectoren i Becks Fraværelse; og de der opbevarede Sager i Spiritus viste

sig at være i en saa uheldig Forfatning, at Pingel fandt det fornødent at henstille, at samtlige de Becks Afdeling tilhørende Spirituosa maatte blive eftersete af en af de andre Inspectorer og Conservatoren. Beck fik Meddelelse om, at en saadan Revision vilde finde Sted, men han erklærede, at han ikke kunde være tilstede, men vilde sende i sit Sted „en nogenlunde kyndig Person“. Denne var vistnok Otto Mørch. At Beck til Trods for den ringe Virksomhed, han udfoldede, blev i sin Post ved Museet, var selvfølgelig ikke til dettes Bedste og havde uden tvivl væsentligst sin Grund dels i Kongens personlige Yndest, dels i lignende Betragtninger som dem, der ledede Autoriteterne til at lade Reinhardt sidde i Embedet til sin Død. Men desuden var det vistnok saa, at der i Virkeligheden Ingen var, som kunde have fyldt hans Plads.

Museets Forøgelser i Tiden fra Begyndelsen af 1846 til Forsommeren 1848 vare anseelige. Blandt disse kan nævnes en Sending af værdifulde Sager fra Ægypten ved CLOT BEY, med hvilken der dog indtraadte det Uheld, at Skibet, som havde den ombord, løb ind til Göteborg og der af Quarantaineautoriteterne blev nødt til at udlosse disse Sager. De kom derfor først senere Museet ihænde, og man meente i Kjøbenhavn, at den bedærvede Tilstand, hvori Gjenstandene for største Delen befandt sig, var foranlediget ved, at de havde været udsatte for Fugtighed paa Kånsø, hvor de vare blevne lossede. De svenske Autoriteter vilde imidlertid ikke indrømme dette men erklærede, at Sendingen alt ved Ankomsten der var i en daarlig Tilstand. Insecterne synes dog, idetmindste tildeels, at have været brugbare og apprecieredes af Schiødte. Pingel beretter i en Skrivelse til Directionen om Afhændelse af flere Gjenstande til en Naturaliehandler, med hvem Museet stod i Forretningsforbindelse: „Grosserer Israel er tilfældigviis bleven opmærksom „paa en Kasse med 35 Stkr. beskadigede Fugleskind, henhørende „til General Clot Bey's Sending, og har ikke ladet sig afskrække „af deres Tilstand fra at gjøre et Bud paa dem, nemlig 25 Rd. „Da Alt, hvad der paa nogen Maade kan komme ud af denne „til Grunde gaaede Sending uden Tvivl maa betragtes som „fundet, saa troer jeg ubetinget at burde tilraade Antagelsen

„af dette Tilbud.“ Den omtalte Afhændelse gjaldt forøvrigt væsentligst grønlandske Sager. Som ovenfor omtalt, fik Holbøll i 1845 personlig Ordre af Kongen til at skaffe Museet Naturalier og gjorde i Henhold dertil Forespørgsel hvert Aar før sin Udreise om, hvad man ønskede, og hvilke Priser han maatte betale de indfødte Samlere. Dette skete ogsaa i 1847. Krøyer svarede i Inspectormødet Marts 1847, at han kunde bruge mindre almindelige Ting i Retning af Fiske, Krebsdyr og Orme; særligt ønskede han Exemplarer af en, som det syntes, ny Art af Fisk, af hvilken det hed sig, at Holbøll havde tilstillet Eschricht Exemplarer. Krøyer havde alt for flere Aar siden tilstillet Holbøll Spiritus etc. men Intet modtaget. Schiøtte svarede, at han kunde bruge Alt, hvad der kunde erholdes [af Insecter], efterdi de tidligere Sendinger, som specielt vare afgivne til afdøde Etatsr. Reinhardt, vare gaaede til Grunde. De nødvendige Apparater til Indsamling vilde fra Museets Side blive tilstillede Capt. Holbøll. Desforuden fortsattes den grønlandske Indsamling ogsaa i disse Aar paa samme Maade som før ved forskjellige Samlere, paa Bekostning af Museets Fællesconto, for at tilveiebringe Byttemateriale til Bedste for alle Afdelinger. Det blev imidlertid stedse vanskeligere at anvende dette fordeeltigt, da fremmede Samlinger nu let kunde faae grønlandske Naturalier tilkjøbs. Beholdningen i det Kongelige Museum ophobede sig saaledes og repræsenterede en død Capital. Under 11. Marts 1847 anholdt derfor Pingel om Directionens Bemyndigelse til for 204 Rd. at afhænde en Deel Doubletter af Fugle og Skeletter til den alt nævnte Naturaliehandler Israel, som da var i Kjøbenhavn. Der siges i denne Skrivelse, af hvilken et Brudstykke alt er blevet citeret, bl. A.: „De „tvende Narhvalskeletter ere sandsynligviis i sin Tid modtagne „saa complete, som Skeletter i Almindelighed komme hened fra „Grønland, men afdøde Etatsraad Reinhardt havde ladet dem „hensætte i Kjelderen, hvor de forinden hans Død vare blevne „angrebne af Rotter; som en Følge heraf mangler Nr. 2 Ex- „tremiteterne Da der i Museets Magasin efterhaanden „har opdynget sig et Forraad af grønlandske Naturalier, der „aarligen forøges, efterdi Museet savner det tilstrækkelige Afløb

„for samme, da en Deel af disse Gjenstande paa Grund af den
 „forsømte Præparation er udsat for betydeligt at forringes eller
 „endog at forgaae; da fremdeles Markedet som en Følge af et i
 „senere Tid meget omtalt Naturaliehandlerfirma's Virksomhed*)
 „dagligen meer og meer overfyldes med grønlandske Sager, saa
 „troer jeg, at det vilde være i Museets Interesse, om Grosserer
 „Israels gjorte Tilbud blev modtaget. Paa denne Maade vilde
 „en Deel af de extraordinære Tilskud, som den grønlandske
 „Indsamling i de senere Aar har udkrævet, kunne tilbagevindes
 „og altsaa flyde ind i Museets Kasse“.

I 1847 fik Museet Tilbud om et usædvanlig stort Skelet af
 en Grønlandshval. Prof. Eschricht, gennem hvem det kom, skrev
 saaledes derom til Directionen: „Skelettet er besørget ved Capt.
 „Holbøll ifølge en allerede for flere Aar tilbage given Anmod-
 „ning fra min Side til Brug ved mine Undersøgelser over Hval-
 „dyrene. Capt. Holbøll, der med overordentlig Møie har vidst
 „at beseire de dermed forbundne store Vanskeligheder, adres-
 „serede Sendingen til Universitetets zootomiske Museum i Over-
 „eensstemmelse med, at ethvert Stykke, der af ham nedsendes
 „til mig for første Gang, altid er bestemt for dette Museum, i
 „hvilket Fald den Kgl. grønlandske Handel har tilstaaet Uni-
 „versitetet fri Transport. Da jeg imidlertid saae, at Udgifterne
 „ved dette Stykkes Anskaffelse og Opstilling vilde blive for
 „byrdefulde for dette Museum, og især, at intet Haab havdes
 „om at faae tilstrækkelig Plads til dets Opstilling, besluttede
 „jeg at indskrænke mig til dets videnskabelige Afbenyttelse og
 „derefter anmode Universitetet om dets Afstaaelse helst til en
 „anden fædrelandsk Samling, navnlig det Kongelige naturhisto-
 „riske Museum, hvortil jeg desforuden havde indhentet Capt.
 „Holbølls aldeles bifaldende Indvilligelse“. Bardenne vare alt
 solgte fra for 1800 Rd., og Prisen for Skelettet var 200 Rd.,
 hvortil endnu vilde komme nogle Udgifter. Thonning raadete
 til at afslaae dette Tilbud, fordi det Mærkeligste ved dette
 Skelet var dets Størrelse — det var 70' langt — hvilket ikke

*) En snertende Hentydning til Eschrichts og Holbølls Virksomhed og
 V. Prosch's Bemærkninger derom.

forøgede dets videnskabelige Værdi, medens det i høi Grad fordyrede Opstilling osv. Paa Museets Grund var der factisk ikke Plads til et tilstrækkelig langt Skuur dertil. Krøyer og Pingel, som havde undersøgt det, havde desuden fundet, at det var ikke ganske complet. Lehmann var af den Anskuelse, at kunde Holbøll skaffe et saadant Skelet til Universitetet for 200 Rd. uden Barder, saa maatte han, naar han fik Kgl. Ordre dertil, kunne skaffe et heelt med Barder for 2000 Rd; Opstillingen, meente han, kunde bestrides med 1000 Rd., og et Skuur dertil kunde bygges i Gyldenløves Bastion (udfor Stormgaden, hvor senere et Ridehuus blev bygget) for 1500 Rd., saa at man for 5000 Rd. vilde kunne erhverve et Specimen, som intet andet Museum havde Mage til. Resultatet blev, at man renoncerede paa Tilbudet, men satte sig i Forbindelse med vedkommende Autoriteter for at erfare, hvor stor Bekostningen vilde blive med at erhverve et saadant Skelet. Man fik til Svar fra den Kgl. grønlandske Handel, at der ikke vilde være nogen Vanskelighed ved at tilveiebringe et Exemplar, saafremt man kunde holdes skadesløs for Barderne; men videre kom Sagen ikke.

Foruden de ægyptiske Insecter, sendte ved Clot Bey, brasilianske Insecter, modtagne fra Kongen, og andre mindre Bidrag, modtog den entomologiske Afdeling i dette Tidsrum to overmaade betydelige Forøgelser, nemlig Schiødtes store Indsamling i Sydeuropa og den saakaldte Colsmannske Insectsamling, som erhvervedes paa Auctionen i Foraaret 1847 over den naturhistoriske Forenings Samlinger. Paa Inspector mødet i Marts anmodede Krøyer og Schiødte Overinspectoren om at henlede Directionens Opmærksomhed paa den gode Leilighed, som frembød sig til at erhverve gode Naturalier for billig Priis. I Henhold til deres Protocollen tilførte Andragende bevilgede Directionen 100 Rd. til Krøyer og 50 Rd. til Schiødte, hvilken sidste Sum forøgedes til 140 Rd., da Schiødte paa selve Auctionen havde været istand til at anvende denne Sum paa høist fordelagtig Maade. Det var ogsaa i denne Periode, at Schiødte først tilbød Museet sin store indenlandske Samling, men da kun de indledende Skridt falde indenfor dens Tidsgrændse, kunne disse mere passende omtales senere.

I 1847 hjemkom Corvetten „Galathea“, og i Løbet af Aaret modtoges 53 Kasser og 6 Foustager med indsamlede Naturalier. Hvis Massen var mindre, end man havde ventet, laae dette væsentligst i, at Corvettens Seileplan havde været saaledes lagt, at den saavidt muligt besøgte de forskjellige Steder i den kjøligere Aarstid, hvilket vistnok var at foretrække af Hensyn til Besætningens Sundhed, men i meget høi Grad formindskede Naturforskernes Chance for at hjembringe synderligt Udbytte. Endog som det var, kom Museet ikke strax til at nyde Godt af Indsamlingerne, da disse skulde deles mellem flere Institutioner, nemlig det Kongelige Museum og de to Universitetsmuseer i Kjøbenhavn og Kiel, hvilket nødvendiggjorde, at man maatte vente med Fordelingen, indtil Alt var modtaget. Den til Modtagelsen og den foreløbige Conservation nedsatte Committee (Eschricht, Pingel, Krøyer, Steenstrup, Schouw og Liebmann) fik Tilladelse til at hensætte det efterhaanden Ankommende i nogle Værelser af Reinhardts forrige Leilighed, men de politiske Begivenheder i Begyndelsen af det følgende Aar bevirkede, at Sagens Ordning blev længe udsat.

Samtidigt modtoges Hovedmassen af LUNDS palæontologiske Indsamlinger i Brasilien, af hvilke „Galathea“ medbragte 13 Kasser; 20 vare da alt modtagne, hvilket alt ogsaa blev indsat i Reinhardts tidligere Leilighed. Da Lund selv havde ønsket, at Omsorgen for denne Samling skulde overdrages Reinhardt jun., fulgte det af sig selv, at den maatte henstaae udpakket indtil dennes Hjemkomst, hvilken først fandt Sted i 1848. Da han paa samme Tid fik Ansættelse ved Museet, kunde han naturligviis ikke strax tage fat paa et saa omfattende Arbeide, og da han ønskede at udføre det, mødtes han af den gamle Vanskelighed, som der dengang maaskee var nogen Tilbøielighed til særlig at lægge Vægt paa, men liden Tilbøielighed til at afhjælpe, nemlig at det Kongelige Museum, til hvilket Samlingen skjænkedes, knap havde kunnet huse Kasserne, langt mindre havde Plads til en opstillet Samling; hvilket ialtfald tildeels laae i, at saa megen Plads foreløbig optoges af Galathea-Samlingerne. Vel tilstodes der nogle Værelser paa Christiansborg, men herfra maatte Samlingen atter udflyttes, da disse

udfordredes til Hoffets Brug; og det var først efter, at den mineralogiske Samling i 1860 var bleven bortflyttet fra Stormgaden, at den Lundske Samling kunde opstilles i dennes tidligere Værelser.

Med Hensyn til Localets Utilstrækkelighed er det allerede blevet anført, at Directionen i sin Betænkning af 20. Juli 1846 henviste dertil som en Hovedhindring for Indførelsen af den paabudte videnskabelige Fordeling af Museet, og at der med Hensyn derpaa faldt Kgl. Resolution af 14. September 1846. Denne lyder saaledes: „Vi ville allernaadigst, at Etatsraad Reinhardts „forrige Beboelsesleilighed skal afbenyttes til den ved Vor aller- „høieste Resolution af 8. April d. A. befalede forandrede Op- „stilling af Naturaliegjenstandene i Museet, og at det derefter „tages under Overveielse, hvilken yderligere Udvidelse af Mu- „seets Locale der maatte være nødvendig, og hvorledes denne „paa den hensigtsmæssigste Maade maatte kunne iværksættes, „i hvilken Henseende Directionen for Museet har efter fore- „gaaende Conference med Etatsraad Koch at nedlægge aller- „underdanigst Forestilling, ledsaget af behørigt Overslag og „Tegning, og ville Vi derefter have Os forbeholdt at bestemme „det Tilskud, som i det Hele i den Anledning maatte kunne „tilstaaes Museet“. I Henhold hertil opfordrede Directionen Inspectorerne til at sammentræde for at overveie, hvad i saa Henseende kunde findes hensigtsmæssigt, og der holdtes i den Anledning flere extraordinaire Møder, hvilke resulterede i en under 3. Marts 1847 afgiven, af Pingel, Krøyer og Schiødt (Beck var forhindret ved Sygdom) undertegnet Betænkning. Denne gik ud paa at anbefale Udflytning af den mineralogiske Samling, Forhøielse af Sidefløiene til Hovedbygningens Niveau (hvilke Forslag alt i sin Tid vare blevne gjorte af Reinhardt), samt Opførelse af en mindre Bygning i Haven (en temmelig smal Strimmel), hvor der kunde være Bolig for en Embedsmand og for Conservatoren. Den palæontologiske Samling og Forsamlingsværelset skulde da anbringes i Reinhardts gamle Bolig og den osteologiske Samling i den da af Mineralierne optagne Stueetage; Hvirveldyrene skulde opstilles i Beletagen, Invertebraterne i Mezzaninen. Der foresloges endvidere en Deel Forandringer med Hensyn til Skillerum o. dsl., i det Hele et Arran-

gement, der var saa hensigtsmæssigt, som det overhovedet kunde opnaaes uden meget store Udgifter, og som i lang Tid vilde have været tilstrækkeligt. Efter Modtagelsen af denne Betænkning satte Directionen sig i Forbindelse med Hofbygmester Koch for at forhandle om Detaillen og udarbejde en Plan. En saadan er imidlertid aldrig fremkommen, da Begivenhedernes Gang gjorde en Ende paa disse Bestræbelser til Museets Bedste.

Museets Budget lød ved Enden af denne Periode paa 4480 Rd., nemlig 2244 Rd. til Gager og Lønninger, 580 Rd. til Fællesudgifter (deraf til Indsamlingen i Grønland 80 Rd., litteraire Hjælpemidler 180 Rd., Materialier o. dsl. 210 Rd., Varme og Lys 110 Rd.), 840 Rd. til Afdelingernes Annua (til den mineralogiske Afdeling 100 Rd., første zoologiske Afd. 300 Rd., anden 250 Rd., tredje 310 Rd., Insectsamlingen 80 Rd.), endelig 810 Rd. til uforudsete og ubestemmelige Udgifter, derunder Extratilskuddene til Afdelingerne.

I 1847 blev endelig Museet aabnet for Publicum visse Dage om Ugen uden forudgaaende Melding, hvorved Besøget steg til omtrent 8000 i Aarets Løb, af hvilke kun nogle Hundrede for den mineralogiske Samlings Vedkommende. Der var Tale om at antage en Foreviser, men dette skete ikke.

Foruden hvad der alt er anført med Hensyn til Personalet, er der især at oplyse, at den yngre Reinhardt under 20. Marts 1848 ansøgte om Ansættelse som Inspector ved første Afdeling og den Lundske Samling, hvilket var lidet Andet end en Form, da jo, som vi have seet, hans Faders Inspectorplads factisk var bleven holdt aaben for ham siden dennes Død, altsaa i omtrent halvtredie Aar, og da hans Ansættelse ved den Lundske Samling var bleven tilsagt denne ved Overdragelsen af Samlingen. Reinhardt blev dog kun constitueret under 1. Mai 1848. Conservatoren, Place, døde pludseligt i October 1846 og blev remplaceret af SCHEEL. En Ansøgning (i 1848) af A. THORNAM om Ansættelse som Tegner ved Museet blev afslaaet. Som allerede anført, sees Grev Bedemar ikke at have taget Deel i Bestyrelsens Forretninger siden August 1845. Han døde i 1847, men blev ikke remplaceret i Museets Direction, som derefter indtil 1848 kun bestod af Lehmann og Thonning, uden Præsi-

dent eller Chef. Da Sidstnævnte døde i Januar 1848, stod Lehmann som Enebestyrer i omtrent fire Maaneder, indtil 1. Juni s. A., da nye Meddirecteurer udnævntes. Hermed indtraadte i Museets Historie en afgjørende Vending, som betegner Enden af denne Periode, hvormed nærværende Udsigt sluttet.

Skjøndt det Kongelige naturhistoriske Museum efter sin Titel burde have udstrakt sin Virksomhed til alle Naturhistoriens Grene, var det dog, som det Foregaaende udviser, væsentlig et Institut for Zoologien. Botaniken udelukkedes fra dets Omraade fra Begyndelsen af, idet Commissionen meente, at der var gjort nok for denne Videnskab ved Oprettelsen af den botaniske Have, der vel var bleven overdraget til eller sat i Forbindelse med Universitetet, men dog endnu stadigt vedblev at staae under særlig Kongelig Control. Det er tydeligt af Commissionens første Indstilling, at det var Hensigten at lægge Vægt paa Mineralogien fuldt saameget som paa Zoologien, hvorved den førstes Vigtighed for Bjergværksdriften uden Tvivl var en Hovedbevæggrund. At dette Fag dog senere fremmedes med saa liden Kraft, laae vistnok for en stor Deel i, at Norges Adskillelse fra Danmark saagodtsom borttog dette Hensyns Vægt, men det foraarsagedes vistnok ogsaa ved, at Wad neppe besad de nødvendige Kundskaber og ganske sikkert ikke besad den nødvendige Energi til at oparbejde den mineralogiske Afdeling. Hans Efterfølger, Pingel, var udentvivl en Mand med Kundskaber og Evner, men han var langt fra at være en energisk Arbejder. Ganske vist fandt han ved sin Tiltræden kun en stor Masse af Materiale og maatte saa at sige omtrent begynde fra Begyndelsen; men det skulde synes, at Mere kunde have været udrettet, hvis han havde sat mere Tid og Kraft derpaa. Følgen var ialtfald, at den mineralogiske Afdeling mere tog sig ud som et Appendix til den zoologiske Samling end som en dermed ligestillet Deel af det hele Museum.

Ingen vil paastaae, at Museet, selv som zoologisk Institution betragtet, ved det Tidspunkt, til hvilket vi have naaet, havde udviklet sig til at være Alt, hvad der tilsigtedes ved dets Oprettelse; men med Kjendskab til dets Historie er det aldeles umuligt at nægte, at det siden sin Oprettelse havde været Cen-

trum for Zoologiens Studium her i Landet, at et overordentligt anseeligt Materiale var blevet tilveiebragt, og at ikke blot var elementair Underviisning bleven givet stadigt der i omtrent 30 Aar, men et forholdsviis ikke ubetydeligt Antal Dyrkere af Zoologien havde der gjort deres Studier. Naar Resultatet i det Hele var mindre, end det kunde og burde have været, da laae dette dels i, at Midlerne først mod Slutningen af denne Tid bleve rigelige nok, dels og væsentligt i uheldig Bestyrelse indtil Reformen i 1842. Derimod er der ikke den allerfjerneste Grund til at antage, saaledes som senere med største Ihærdighed er bleven forsikkret og antaget for givet, at Museet ikke naaede saa vidt, som det burde have naaet, fordi det stod alene, særlig fordi det ingen Forbindelse havde med Universitetet. Der er ikke ringeste Grund til at troe, at Reinhardt, som jo selv var Professor ved Universitetet, vilde have bragt Mere ud af Museet, hvis dette havde tilhørt Universitetet, eller at dette Sidste tilnærmelsesviis vilde have anvendt paa Museet saa store Midler, som Regeringen faktisk udgav til Bedste for det. Der foreligger i det Kongelige naturhistoriske Museums Historie indtil 1848 ikke det Allerringeste, der tyder paa, at Museet ikke kunde have udviklet sig paa den samme Basis til et Institut, af hvilket Nationen kunde have Ære, ligesom dets Oprettelse og Historie indtil 1848 afgive et smukt Vidnesbyrd om den Interesse for Nationens aandelige Udvikling, som besjælede Datidens Statsstyrelse.

ANDEN AFDELING.

BEMÆRKNINGER OM NATURHISTORIENS, ISÆR ZOOLOGIENS, VILKAAR OG DYRKELSE I DANMARK I SLUTNINGEN AF DET ATTENDE OG FØRSTE HALVDEEL AF DET NITTENDE AARHUNDREDE.

Foruden ved det Kongelige Museum fandt Naturhistorien i den her omhandlede Tid en Plads ogsaa ved andre offentlige Institutioner. Blandt disse er at nævne først *Kjøbenhavns Universitet*. Tidligere var ved dette kun een naturhistorisk Disciplin bleven dyrket, nemlig Botaniken, og det kun som Hjælpefag for Lægekunsten, under det medicinske Facultets Auspicer. Omsorgen for Naturhistorien som saadan blev for første Gang paalagt Universitetet under Struensees Ministerium, da det Kgl. Institut paa Charlottenborg blev nedlagt, en Professor i Naturhistorie (3: Zoologi og Mineralogi) ansat og Oprettelsen af et naturhistorisk Museum ved Universitetet, uafhængigt af det medicinske Facultet, befalet. Men disse Universitetet ovenfra paatvungne Forholdsregler trivedes ikke. Medens Botaniken, efter at den Kongelige Have 1778 var bleven forbunden med Universitetet (men ikke ganske underlagt det, hvilket først skete i 1818), vedblev at dyrkes i det begyndte Spor, sygnede Zoologiens og Mineralogiens Studium ved Universitetet hen, da Professor BRÜNNICH blev forflyttet til Kongsberg, og det nye Museum blev saa lidet benyttet, at Naturhistorie-Selskabet endog fandt Anledning

til at anholde om Tilladelse til at benytte det*), og at den Kgl. Commission for Oprettelsen af et naturhistorisk Museum, som ovenfor berettet, meente at kunne gjøre Regning paa dets Samlinger for dermed tildeels at grundlægge den paatænkte nye Institution. Uden Tvivl bidroge disse Hændelser til, at Universitetet vakttes til lidt mere Opmærksomhed for Naturhistorien, men, som vi have seet, vedkjendte det sig aabent og utvetydigt den Anskuelse, som forøvrigt deeltes af Alle dengang, at dets Opgave for Naturhistoriens Vedkommende kun var elementair Underviisning, og at dets Samlinger ikke havde nogen anden Bestemmelse end at tjene saadanne Forelæsninger. Efter Brünichs Bortgang til Norge øgedes disse Samlinger ikke, men formindskedes tvertimod i Tidens Løb, ialtfald den zoologiske, ved Vanrøgt. Hvad der i 1807 var tilbage undgik Ødelæggelse ved Bombardementet, idet Communitetsbygningen, i hvis sydlige Ende, ud mod Frue Kirke, Naturaltheatret var anbragt, ikke angrebes af den store Ildsvaade, som lagde næsten hele Resten af Studiegaarden i Aske. Da imidlertid Hovedbygningens Tilintetgjørelse gjorde det nødvendigt, saavidt muligt, at benytte de levnede Localer til Forelæsninger, blev den zoologiske Samling sammenflyttet i et Par Værelser i Bygningens øvre Etage, medens den mineralogiske Samling blev hvor den var, paa første Sal. Men skjøndt Samlingerne for saa vidt undgik Tilintetgjørelse, vilde det dog sandsynligviis have haft lange Udsigter med Naturhistoriens effective Etablering ved Kjøbenhavns Universitet, hvis ikke daværende Lehnsgreve MOLTKE til Breghentved, som i høi Grad interesserede sig for dette Fag og selv besad anseelige Samlinger, var traadt til med storslaaet patriotisk Liberalitet, idet han afkjøbte Universitetet dets Samlinger for 10,000 D. C. og dernæst skjænkede dem tilbage til Universitetet tilligemed sine egne, paa den Betingelse, at den nævnte Capital, som han endyderligere forøgede, og af hvilken man i en Aarrække oplagde Renterne, skulde tjene som en Grundfond, hvoraf Renterne skulde anvendes til Museets Bedste. Paa samme Maade afkjøbte og gjenforærede han Universitetsbiblio-

*) Gosch, Danm. Zool. Lit. II. 1. p 545.

theket dets naturhistoriske Bøger for 2500 D. C., ligesom han senere yderligere forøgede Samlingerne ved Kjøb af Schumachers, Wads og Mynsters Samlinger af Mineralier, Conchylier, Insecter m. M. Endelig paalagde han Grevskaftet Bregentved en aarlig Ydelse af 200 D. C. til Forelæsningshonorar, hvilket havde til Følge, at der oprettedes en ny Lærerpост i Naturhistorie, saaledes at for Fremtiden Zoologien og Mineralogien fik hver sin Professor, et overordentlig vigtigt og nødvendigt Fremskridt. Prof. WAD beholdt den mineralogiske Lærerpост, medens den zoologiske overdroges J. RATHKE, der beklædte den fra 1810 til 1813, da han forflyttedes til Christiania, hvor han forblev ved Rigernes Adskillelse, da han nemlig var født i Norge. Hans Efterfølger blev REINHARDT, som da i omtrent syv Aar havde været Inspector ved det Kongelige Museum, med hvilken Post han nu forbandt Professoratet — en Combination, der paa Grund af de to Institutioners forskellige Stilling ikke var heldig, men som vistnok væsentlig var grundet i, at Reinhardt da var den Eneste, som kunde paatage sig Professoratet, og vel ogsaa var at foretrække af pecuniare Hensyn, idet de to Poster hver for sig vare for lavt lønnede. I sin Egenskab af Inspector ved Museet og i Medfør af den ham som saadan paaliggende Forpligtelse, havde Reinhardt, allerede før han blev Professor ved Universitetet, paabegyndt Forelæsninger ved Museet. Efter sin Ansættelse burde han strængt taget have holdt et dobbelt Sæt af Forelæsninger, et elementært ved Universitetet og et andet for Viderekomne ved Museet; men ingen saadan Forskjel blev factisk gjort. Samtlige hans Forelæsninger bleve anmeldte i Universitetets Lectionscatalog, men ingen af dem holdtes ved Universitetet eller med dets Materiale. De holdtes alle ved Museet og baseredes paa dettes Samlinger. Forholdet er stundom blevet opfattet eller dog omtalt, som om det var i sin Egenskab af Universitetsprofessor, at Reinhardt benyttede Museets Materiale, eller som om det implicerede en Forbindelse mellem de to Institutioner; men dette er uden nogensomhelst historisk Begrundelse. Reinhardts Forelæsninger vare factisk Museumsforelæsninger, anmeldte i Universitetets Lectionscatalog, fordi de tildeels traadte i Stedet for Universi-

tetets Forelæsninger; idet dettes egen Samling stod magasineret uden Forbindelse med noget Auditorium og ikke kunde benyttes til Forelæsninger. Det var først ved Reinhardts Død, at man var kommen saa vidt, at zoologiske Forelæsninger kunde holdes ved Universitetet; og havde han levet længere, vilde han vistnok ogsaa have gjort det uden derfor at ophøre med Forelæsningerne ved Museet. Indtil da havde Universitetet for zoologiske Forelæsnings Vedkommende saa at sige hjulpet sig frem ved at henvise Studenterne til en anden uafhængig Institution, hvor passende Forelæsninger holdtes for dem.

Efter Grev Moltkes Død i 1818 opstod der en Deel Vanskeligheder; det var først i 1840, at Moltkes Legat fik sin endelige Fundats, og at definitiv Bestemmelse blev tagen om Pengenes forholdsvis Fordeling mellem de to Samlinger m. M.

Imidlertid havde man alt længe før begyndt paa Indretningen af de nye Localer, først for det mineralogiske Museum, som installeredes i Communitetsbygningens sydlige Ende, hvor det oprindelige *Naturaltheater* havde været, og hvis Locale forøgedes betydeligt i 1837. Den zoologiske Samling henstod, som anført, i et Par Bagværelser af samme Bygningens øverste Etage indtil 1831, da dens bedste Bestanddele henflyttedes til et leiet Locale af tre Værelser i en af Professorgaardene, Nr. 34 i St. Kannikestræde, hvor ogsaa Universitetets anthropologiske Samling stod, medens Resten nedsattes magasineret i en Kjælder, hvor det Meste gik til Grunde. I 1831 fik Reinhardt en Assistent ved denne Samling, nemlig den ligeledes ved det Kongelige Museum ansatte Dr. H. Beck, som imidlertid, efter Reinhardts idelige bittre Klager at dømme, i høi Grad forsømte sine Pligter, saa at Reinhardt endog i 1840 opfordrede ham til at søge sin Afsked, hvilket han ogsaa lovede, men, uidentvilt stolende paa mægtig Protection, ikke gjorde. I 1838 var det endelig muligt foreløbigt at henflytte Samlingen i det nye zoologiske Museums Locale, som da var blevet indrettet i Communitetsbygningens nordre Ende, i tre store Sale i første Etage samt flere mindre Localiteter. Hertil var medgaaet 18,500 Rd., af hvilke 6000 toges af Moltkes Legat. Resten tilveiebragtes dels ved Salg af en Eiendom, dels paa anden Maade.

Af Moltkes Legat tilstodes 3000 Rd. til Opstilling. Særdeles Meget var gaaet tabt, men Samlingen forøgedes stadigt, dels ved Gaver, blandt hvilke kan nævnes Sendinger fra CANTOR i Ostindien, dels ved, at Museet fik Andeel i forskjellige paa offentlig Bekostning anstillede Indsamlinger, dels ved Doubletter fra det Kongelige Museum. I tidligere Tid kunde Gaver slet ikke modtages af Mangel paa Plads; og i den Periode (1822) hændtes det, at der tilflød Universitetets Museum en Gave paa 100 Fugleskind, som derfor afgaves til det Kongelige Museum paa det Vilkaar, at Erstatning skulde gives, saasnart Universitets-Museet maatte være istand til at modtage Naturalier, hvilket ogsaa skete. Paa Universitets-Museets Vegne bidrog Reinhardt ikke Lidet til den grønlandske Indsamling, men der er senere blevet klaget over, at det formeentlig ikke fik tilsvarende Andeel i Udbyttet — med hvor megen Ret, skal jeg ikke kunne sige. Det kan anføres, at Reinhardt havde den Idee, her at anlægge danske faunistiske Samlinger — det vil erindres, at de geografiske Samlinger i det Kongelige Museum skulde for det Meste omfatte hele Europa — men det gik dermed som med saameget Andet af Reinhardts Virksomhed: Ideen var god, men der kom kun Lidet ud af den. Universitets-Museet var ikke offentligt og betragtedes af Alle som væsentligt bestemt til at tjene som Underviisnings- og Forelæsningsmateriale. Indretningen blev først færdig kort før Reinhardts Død, og han havde saaledes ikke den Tilfredsstillelse selv at etablere den zoologiske Underviisning ved Universitetet. Men selv om han endnu havde været i fuld Kraft, vilde han vistnok ikke længe have kunnet forene Professoratet med Museumsinspectoratet, da de to Poster, hver for sig, hvis de skulde røgtes tilbørligt, krævede en Mands hele Tid og Kraft. Det var derfor ganske i sin Orden, at der efter Reinhardts Død intet Forsøg gjordes paa at forbinde Professoratet med en af Inspectorposterne ved Museet; men naturligviis vilde der Intet have været at indvende imod, at en af Inspectorerne fik Professoratet, naar han blot paa samme Tid opgav sit Inspectorat. Reinhardts Efterfølger, hidtilværende Lector i Sorø, JAPETUS STEENSTRUP, havde den store Fordeel, i sin Stilling som Universitetsprofessor strax at nyde hele Frugten

af den lange forudgaaende mœisommelige, nu endelig fuldførte Forberedelse. Det er fra hans Tiltrædelse af Professoratet, at Universitets-Museets Historie som practisk videnskabelig Institution daterer sig; men dette laae i den Tilfældighed, at Reinhardt netop døde, da Museet var blevet definitivt arrangeret, og enhver Anden, som maatte have fulgt Reinhardt, vilde have befundet sig i det samme Tilfælde, at staae som den, der aabnede dette Museums Virksomhed.

Omtrent samtidigt indtraadte en Begivenhed, som tilførte den zoologiske Professors Virksomhed et Element, der senere blev af meget stor Betydning for Zoologiens Stilling hos os. I 1843 blev der nemlig oprettet en foreløbig Examen for Medicinere i Zoologi, Botanik og Chemi som Hjælpefag for det medicinske Studium. Botaniken og Chemien havde alt fra Begyndelsen af det 17. Aarh. været dyrkede paa denne Maade samt docerede under det medicinske Facultet; og da Tanken om at udskille elementaire Fag fra den endelige medicinske Examen først fremsattes, var det Botaniken og Chemien, som der nærmest tænktes paa. Men da det philosophiske Facultet blev opfordret til at udtale sig om Forholdsreglen, gjorde Reinhardt, som havde Plads i dette, gjældende, at Zoologien havde fuldt saameget Krav paa at ansees som Hjælpefag for Medicinen, og den blev derfor indbefattet i de Fag, hvori Medicinerne for Fremtiden skulde lade sig prøve ved den medicinske Forberedelsesexamen. Dog skulde dette nye Fag ikke fordres før ved Examen i September 1846. Reinhardts tidligere Forelæsninger havde altid været begrændsede til mindre Dele af Dyr læren, idet han læste et Aar over nogle, et andet Aar over andre Classer men desuden regelmæssigt i en Aarrække over Insecterne, hvilke sidste Coursus især vare beregnede for de Forststuderende, skjøndt det ikke altid udtrykkeligt nævnes i Lectionscataloget. Nu derimod anmeldte og holdt han (paa Museet) et fuldstændigt Coursus i den systematiske Zoologi, deelt i to Afdelinger, den ene omfattende Hvirveldyrene, den anden de hvirvelløse Dyr. Disse Forelæsninger fortsattes af Steenstrup udtrykkeligt for de medicinske Studerende og have siden dannet Hovedbestanddelen af den zoologiske Professors

Forelæsningsvirksomhed. Steenstrup udnævntes til Professor den 28. Novbr. 1845, men kunde først i April Maaned 1846 tiltræde sine Functioner. Med Hensyn til selve Samlingens Forhold fra hans Tiltrædelse indtil 1848 kan bemærkes, at der tilstodes ham 600 Rd. i Anledning af Auctionen over den naturhistoriske Forenings Samlinger, af hvilke han anvendte 400 Rd. til Indkjøb og 200 Rd. til Opstilling af det Indkjøbte.

Foruden Universitetets Zoologiske Museum, som væsentligst var beregnet paa at indeholde Materiale til den beskrivende Green af denne Deel af Naturhistorien, besad Universitetet imidlertid endnu en anden zoologisk Samling af større Værdi, nemlig dets i 1841 paa Grundlag af Prof. ESCHRICHTS dertil erhvervede store Privatsamling oprettede *anatomisk-physiologiske Museum*. Allerede i 1831 tilstodes der Eschricht af Fonden ad usus publicos et Forskud af 800 Rd., som han skulde tilbagebetale, naar hans Samling af physiologiske Præparater var bleven forenet med Universitetets anthropologiske Samling, hvilket skulde skee inden et Aar. Denne Forening kom dog ikke i Stand, idet man meente at maatte afvente Ordningen af Sagen om det chirurgiske Academies Forening med Universitetet; og det var først i 1837, efter at denne var bleven definitivt ordnet, at Spørgsmaalet om Erhvervelsen af Eschrichts Samling practisk kom for. Universitetsdirectionen affordrede da Consistorium en Erklæring derover, hvilken dog først afgaves i 1841. Imidlertid var ved Kgl. Resol. af 15. September en Lærerpost i sammenlignende Anatomi bleven oprettet, og i Henhold dertil udtalte det medicinske Facultet, at det nu var blevet end mere nødvendigt at oprette en dette Fag tjenende Samling, samt at en Begyndelse hensigtsmæssigt kunde gjøres ved Erhvervelsen af Eschrichts Samling. Denne Anskuelse tiltraadtes af Consistorium, og som Følge deraf erhvervedes den oftnævnte Samling for 6000 Rd. Denne, som indtil da havde staaet i et leiet Locale i den Schumacherske Gaard i Skindergaden, hvor Eschricht havde holdt sine Forelæsninger, indflyttedes da i Kjælderetagen under Universitetets Solennitetssal, hvorhen allerede den ældre anthropologiske Samling var bleven flyttet fra Professorgaarden i Kannikestræde, hvor den, som før nævnt havde staaet.

Der blev gjort mere Plads derved, at en meget stor Deel af den sidst nævnte Samling nu afgaves til Chirurgisk Academi og flyttedes derud, medens de fra dette ved det trufne Arrangement modtagne Gjenstande kun vare faa. Det saaledes dannede nye Museum forøgedes strax ved Købet af den Meyerske Samling samt med et Par Hundrede Stykker, oprindeligt tilhørende Eschricht, men som havde været i den naturhistoriske Forenings Værge. Museet forøgedes stadigt meget anseeligt og blev i een Henseende (Hvaldyrenes Anatomi) saagodtsom enestaaende, hvilket rigtignok medførte en stadig Underbalance og stadige Formaninger (der dog kun frugtede lidet) til Eschricht om at holde sig indenfor sit temmelig begrændsede Normalbudget. Localet var imidlertid i mange Henseender uhensigtsmæssigt, fugtigt og mørkt. Alt fra Begyndelsen af Studiegaardens Gjenopførelse efter 1807 var det paatænkt efterhaanden at bebygge den hele Fiirkant mellem Frue Plads, Nørregade, Krystalgade og Fiolstræde og der anbringe de Universitetet tilhørende Samlinger osv. Det var imidlertid et altfor stort Foretagende til, at det strax kunde udføres, og hele Terrainet tilhørte forøvrigt heller ikke Universitetet. I 1843 blev en Comitee nedsat, bestaaende af Clausen, Schouw, Madvig og Bang, som skulde conferere med Architecten Bindesbøll. En Betænkning afgaves i 1844, og en Tegning blev tilveiebragt til en stor Bygning langs Fiolstræde, hvor nu Universitetsbibliotheket ligger. I dennes nedre Etage skulde det anatomisk-physiologiske Museum anbringes, medens der i den øvre Etage skulde være et stort Auditorium m. M. Bekostningen ansloges til 40,000 Rd. Det blev imidlertid ikke til Noget, da Universitetets nye finansielle Normalreglement ikke syntes at aabne Udsigt til, at der snart kunde være Midler dertil. Eschricht, som hele Tiden havde klaget, indgav da i 1845 et meget indstændigt Andragende om, at man dog enten vilde lade den Deel af den nye Bygning opføre, hvor det af ham bestyrede Museum skulde anbringes, eller ogsaa sørge for et andet, bedre Locale, f. Ex. ved dertil at købe Fødselsstiftelsens Gaard i Amaliegade. Universitetets Quæstor satte sig imidlertid derimod, da han meente, at Købet af denne Gaard alene vilde medføre en Udgift

af 40,000 Rd.; og Eschricht maatte nøies med nogle større Reparationer osv.

Ligesom Naturhistorien først dyrkedes ved Universiteterne under Medicinens Ægide og for den Nyttes Skyld, som Lægekunsten kunde drage deraf, saaledes bidroge ogsaa andre Institutioner for practiske Formaal til dens Opkomst ved i deres Lærerposter at give Naturhistorikere Levebrød og paa samme Tid ved deres Samlinger forsyne dem med Materiale. Af saadanne bør i Danmark nævnes *Veterinairskolen*, som lige siden sin Oprettelse havde havt en Lærerpost for en videnskabelig Zoolog og desuden besad en Skeletsamling, der kunde tjene som Materiale for videnskabeligt Studium. Mindre var dette Tilfældet med *Forstsvænet*, hvis Underviisning ikke var knyttet til nogen særskilt Anstalt men kun til en Examenscommission. Studiet af Naturhistorien opmuntredes ogsaa derved, at naturhistoriske Emner nu og da gjordes til Gjenstand for Priisæskning ved *Videnskabernes Selskab* og *Universitetet* samt ved *Landhuusholdningsselskabet*, hvilket sidste navnlig, skjøndt med mindre Held, end man kunde have ønsket, bestræbte sig for at fremme Studiet af Landets egen Natur.

Foruden ved de nævnte offentlige Institutioner fremmedes Naturhistorien ogsaa ved private Anstalter, blandt hvilke vi først have at nævne *Naturhistorie-Selskabet*, der paa den Tid, da den Kongelige Commission for Oprettelsen af et naturhistorisk Museum traadte i Virksomhed, var i fuld Blomstring. Dette er imidlertid alt blevet tilstrækkeligt omtalt i det Foregaaende i Forbindelse med den Institution, der blev dets Arvetager.*) Blandt sine Fortjenester regnede Selskabet ogsaa den, at ved dets Bestræbelser havde Naturhistorien alt i dette Aarhundredes Begyndelse faaet Indpas i Ungdommens Underviisning, men det var først i Løbet af dets tredie og fjerde Aarti, at Zoologi og Botanik almindeligt indførtes, først i de saakaldte Realskoler og Realclasser, senere i Skoler og Classer, som forberedte til Universitetet. Blandt de Skolemænd, som især interesserede sig herfor, kan nævnes MELCHIOR ved Herlufsholms Skole. Det viden-

*) See p. 9 ff. samt Gosch, „Danm. Zool. Lit.“, II. 1. p. 508 og 543—552.

skabelige Studium af Zoologien laae, som bekjendt, næsten ganske brak i Aarene fra 1808 til 1836, men der var alligevel ikke ringe Interesse for den, som for Naturhistorien i det Hele, blandt de dannede Classer, saa at det endog forsøgtes at udgive et populairt „Tidsskrift for Naturvidenskaberne,“ (ved H. C. Ørsted, I. W. Hornemann og I. Reinhardt) der dog kun holdt sig en kortere Aarrække (1822—28), i hvilken Tid fem Bind udkom. Et vigtigt Udslag af denne stadigt stigende Interesse var Stiftelsen i 1833 af *Naturhistorisk Forening**) under i visse Maader lignende Omstændigheder og med lignende Formaals Naturhistorie-Selskabet 44 Aar forinden. Hensigten var ikke blot at virke for Naturvidenskabernes Popularisering, men ogsaa deels at skabe et Samlingspunct for deres Dyrkere og Yndere, deels — og det var det Vigtigste — ved Anlæg af vel ordnede og let tilgængelige Samlinger at forsyne Naturhistoriens Dyrkere med det Materiale, som de offentlige Samlinger burde have ydet. Det første Stød dertil gaves af Botanikeren SCHOUW, og hans Ideer fandt megen Tilslutning mellem egentlige Dyrkere af Naturhistorien. Da der imidlertid til det nævnte Formaaes Opnaaelse krævedes anseelige Pengemidler, udstedtes der en almindelig Opfordring til alle dem, som overhovedet interesserede sig for Sagen. Den lyder saaledes:

„Endeel Naturkyndige og Yndere af Naturvidenskaben have forenet sig i det Øiemed at udbrede naturhistoriske Kundskaber i Danmark. Denne Forening har derfor besluttet at oprette et naturhistorisk Museum, der kan afbenyttes af Selskabets Medlemmer i et passende Locale. Dette Museum skal staae aabent visse Dage om Ugen i flere Timer ad Gangen, de opstillede Naturgjenstande forsynes med Navne, og en Naturkyndig skal være tilstede for at give Medlemmerne de Oplysninger, de ønske. Man vil søge dermed at forbinde populaire Foredrag

*) Det havde været mit Ønske, ved denne Leilighed at give en nogenlunde udførlig Fremstilling af denne Forenings Historie indtil 1848. Da jeg imidlertid i denne Hensigt henvendte mig til Bestyrelsen om Tilladelse til at benytte Foreningens Archiv, blev denne mig nægtet, navnlig under Henviisning til, at Etatsr. Steenstrup i Anledning af Foreningens Jubilæum havde paataget sig at skrive dens Historie.

„over naturhistoriske Emner. Ethvert Medlem betaler 6 Rbd. r. S. om Aaret i Contingent, hvis han blot vil benytte Samlingen for sin egen Person, men 8 Rbd. r. S., hvis han tillige vil have denne Ret for sin Familie. Contingentet erlægges halvaarsviis forud. Den, der ved Indtrædelsen tilskyder 10 Aars Contingent, erholder Medlems Rettigheder for bestandig. Flere af Foreningens Medlemmer have tilbudt deres private Samlinger, hvoraf nogle ere betydelige, til Afbenyttelse for Selskabet; dette tæller allerede 100 Medlemmer, og ikke ubetydelige Bidrag ere indskudte strax. Man haaber derfor allerede til Foraaret at kunne aabne det naturhistoriske Museum. Selskabet har bemyndiget Directionen til offentligen at indbyde til Deeltagelse i dette Samfund. De, som agte at tiltræde, ville anmelde det for en af de Undertegnede.

„Directionen for den naturhistoriske Forening.

„D. 20. October 1833.

„Schouw.

Eschricht.

Collin.“

Listen over de stiftende Medlemmer tæller nøiagtigt 74 Navne, men man har vel medtalt Adskillige, om hvem man vidste, at de vilde tiltræde strax efter Udstedelsen af Indbydelsen. Blandt de Første vare, foruden Bestyrelsen, Etatsr. Lehmann, Dr. Krøyer, Dr. Beck, C. Drewsen, Prof. Reinhardt, der dog alt udtraadte i 1834, og Dr. Pingel, der ligeledes igjen udtraadte i 1835. At Foreningens Oprettelse, forsaavidt den tilsigtede Dannelsen af et videnskabeligt Museum, implicerede, at det Kgl. Museum ikke ydede hvad det burde, er uomtvisteligt. Men det forstaaes let, baade at man af Høflighed, for at tage Eggen af, indbød Reinhardt til at være blandt Stifterne, og at han fandt det hensigtsmæssigt at acceptere, hvilket han saameget lettere kunde gjøre, som Foreningen jo ogsaa havde andre Formaal. Blandt de i November og December 1833 Indtraadte, 54 i Tallet, vare Excellencen A. W. Hauch og Finantsminister Møsting, Etatsr. Thonning, Grev Yoldi, Geheimer. Sehested, R. C. Stæger, Archivar Winther, I. C. Schiødte og Botanikeren S. Drejer. Flere af de tidligere Medlemmer af Foreningen havde neppe synderligt Kjendskab til Naturhistorien, som f. Ex. Madvig, der forøvrigt snart udtraadte.

Det blev bestemt, at Foreningen kunde vælge til contingentfrie Medlemmer Saadanne, som ved Gaver til eller Arbeide i Samlingen ansaaes for at have bidraget væsentligt til Øiemedets Fremme. Saaledes valgtes strax i Begyndelsen Eschricht, Holbøll, P. W. Lund og Wallich, de tre Sidste dog naturligviis nærmest i Haab om fremtidige Bidrag, dernæst Krøyer i 1835, Schiødte og Drejer i 1837, hvilke Sidste først havde udmeldt sig, vel paa Grund af Contingentets Størrelse, endvidere I. Steenstrup, ogsaa i 1837.

Foreningen fik Locale i en til Thotts Palais hørende to Etages Bygning just indenfor Indgangen fra Bredgaden, oprindeligt opført til Brug for det Thottske Bibliothek. Den nederste Etage, som var i Niveau med Gaarden, var noget fugtig, men der var god Plads, og her opstilledes Samlingerne, af hvilke Hovedstammen tilhørte Eschricht, som havde stillet den — i snævrere Forstand — zoologiske Deel af sin store Privatsamling til Foreningens Disposition, paa Betingelse af, at den ikke maatte afhændes, og at Foreningen skulde vedligeholde den. Den skulde stadig forøges med hvad Eschricht fik fra Samlere, kun at han forbeholdt sig Doubletterne til Byttemateriale. Indtil da havde denne Samling staaet i den Schumacherske Gaard i Skindergaden, hvor den anatomisk-physiologiske Deel af hans Samling endnu i en Aarrække forblev.

Et Par Aar efter Foreningens Oprettelse købte den Prof. Colsmanns Insectsamling af hans Enke for 800 Rd., og der erhvervedes overhovedet ret Betydeligt, især for Zoologiens Vedkommende, baade ved Gaver og paa anden Maade. Samlingerne bleve ikke lidet benyttede af Yngre til Studium og Uddannelse, saavel som af Videnskabsmænd, som deri fandt Materiale til Bearbejdelse, navnlig Krøyer, der overhovedet i Foreningens tidligere Aar indtog en meget fremtrædende Stilling i den. Han holdt Foredrag, saaledes over Zoologiens Historie*), der hørtes

*) (Jeg anfører dette paa, hvad jeg anseer for god Autoritet, skjøndt ingen saadanne Foredrag nævnes i den Liste, som findes i Foreningens Festskrift af 1883. Det bør imidlertid bemærkes, at overhovedet ingen videnskabelige Foredrag fra Tiden før 1837 omtales i dette Skrift.

med megen Interesse, og arbejdede stærkt i Samlingen, især med Fiskene, af hvilke han stræbte at danne en dansk Samling. Videnskabelige Møder paabegyndtes, men trivedes ikke ret, maaskee tildels fordi Foreningen intet eget Organ havde for Publication af Medlemmernes Arbejder, en Mangel, som først blev afhjulpen i 1849, da de „Videnskabelige Meddelelser“ begyndte at udkomme. Overhovedet blev der taget godt fat, og man sigtede høit, men det viste sig efter en Tid lang, som forud ved Naturhistorie-Selskabet, at det var vanskeligt at opnaae og bevare saamegen Tilslutning, som udfordredes for at fyldestgøre alle de stillede Formaal. Den Deel af Publicum, fra hvis Side der kunde ventes activ Hjælp, var for lille og Kontingentet vel høit, hvilket ikke kunde undgaaes, da Samlingerne krævede betydeligt. Partiaand, der, som bekjendt, vanskeligt holdes ude af Selskaber, Academier og Corporationer, begyndte ogsaa her at udvikle sig, og det gik ikke altid behageligt af paa de almindelige Møder. Navnlig opstod der en Opposition mod det fra Begyndelsen af med Eschricht truffne Arrangement, idet det gjordes gjældende, at dette var altfor gunstigt for ham, saasom det paabyrdede Selskabet den hele Udgift med Vedligeholdelsen. I Virkeligheden var det mod Samlinger overhovedet, afseet ialtfald fra faunistiske Samlinger, at Oppositionen — hvis Hovedleder var Steenstrup — var rettet. Dette Parti ansaae den mere populaire Virksomhed for Selskabets Hovedopgave, en Anskuelse, som paa det meest Afgjorte modsiges af den oven aftrykte Indbydelse. Steenstrup var Tilhænger af Reinhardt, hos hvem han var i stor Yndest, og hvem disse Samlingers Existents, som en Protest imod hans Museumsbestyrelse, naturligviis var en Torn i Øiet. Da Eschricht i 1841 havde afhændet den physiologisk-anatomiske Deel af sin Samling til Universitetet, havde han ingen Interesse af at bevare den zoologiske Afdeling som sin Eiendom, og under Henviisning til den i Selskabet til Orde komne Opposition tilbød han derfor at overlade Selskabet Samlingen til Eiendom med Undtagelse af en Deel Stykker, som han særlig satte Priis paa. En saadan Ordning kom ogsaa istand, hvorefter Eschricht forærede de af ham reserverede Sager til det nye, paa Grundlag af hans Sam-

ling oprettede zootomisk-physiologiske Museum. Der blev da Tale om at lægge en ny Plan for Samlingerne, men der kom ikke Noget ud deraf, og i 1846 blev det besluttet aldeles at op-høre med denne Deel af Virksomheden, hvorefter det, der havdes, blev solgt, som allerede omtalt, i 1847. Man kan ikke nægte, at denne Bestemmelse var fornuftig under de meget forandrede Forhold. Tilstanden, som den var i 1833, da Selskabet dannedes, var bleven meget væsentligt ændret ved den Kgl. Resolution af 1842, hvorved Betingelserne vare givne for en kraftig Udvikling af det Kongelige Museum som viden-skabelig Anstalt, og endnu mere var dette Tilfældet, da Reinhardt var død i 1845. Der var efter disse Begivenheder ikke mere den gode og tilstrækkelige Anledning til at anlægge et Privat-Museum, som der virkelig var, da Selskabet stiftedes; og skjøndt Ophævelsen af den naturhistoriske Forenings Samling kan siges at have været i Overeensstemmelse med Oppositionens Ønsker, retfærdiggjordes selve denne Opposition dog ikke derved, saa vidt Tiden før 1842 angaaer. En fordeelagtig Følge af den omtalte Foranstaltning var, at Contingentet nu kunde nedsættes til Halvdelen (alt i 1845 var der tilstaaet Medlemmerne af et andet Selskab Moderation), hvilket bidrog til Medlemstallets Stigen. Efterhaanden skiftede Foreningen overhovedet Character. Efter Oprettelsen af de zoologiske Forelæsninger for Medicinere kom de yngre Studenter af dette Facultet til at danne et betydeligt Contingent i Foreningen, som kom til at staae ganske under Universitetsprofessorernes Ledelse. De første Directeurer vare Schouw, Eschricht og Collin. Denne Sidste afløstes i 1835 af Holten, der næste Aar erstattedes af Krøyer; efter denne fulgte Westermann, som forblev til 1839, da Forchhammer valgtes, efter hvilket Aar man for det Meste havde en Repræsentant for hver af Naturhistoriens Hovedgrene i Bestyrelsen. Eschricht afløstes 1840 af Krøyer, som forblev i Directionen til 1848 med Undtagelse af Aaret 1841—42, da Steenstrup indtog den zoologiske Directeurs Plads. Schouw afløstes i 1841 som botanisk Directeur af Liebmann, der forblev til sin Død. Fra 1849—67 bestyredes Foreningen alene af de tre naturhistoriske Professorer.

Som alt bemærket, var det uden Tvivl Hensigten ved Oprettelsen af den naturhistoriske Forening at skabe et Samlingspunct for alle dem, der beskæftigede sig med Naturhistorie, men dette lykkedes ikke i Længden, og der dannedes efterhaanden flere mindre Foreninger ved Siden af. Hvorvidt denne Splittelse af de i Forveien ikke altfor talrige Kræfter kunde være undgaaet ved Dannelse af særlige Sectioner indenfor den større Forening eller paa anden Maade, er ikke let at sige. Tildeels forarsagedes den maaskee, i den ældre Tid, ved det vel høie Contingent; tildeels maaskee ved, at den botaniske Directeur, Schouw, der var meget optaget af Politik, ikke skjænkede Botanikens Interesser i Foreningen tilstrækkelig Opmærksomhed. I 1840 stiftedes saaledes en Forening, som senere hen betegnede sig som *det naturhistoriske Selskab*, med det særegne Formaal at undersøge den danske Fauna og Flora, meest bestaaende af Botanikere. Nogle Meddelelser fra dette Selskab findes i „Naturhistorisk Tidsskrift“. I 1844 stiftedes *den botaniske Bytteforening* i Forbindelse med lignende i Naborigerne, hvilken for det Meste bestod af de samme Medlemmer som det naturhistoriske Selskab, og i 1848 sammensmeltedes de to under Navn af *Botanisk Forening*. I 1842 oprettedes den *skandinaviske entomologiske Forening*, som var beregnet paa at optage Medlemmer fra alle de tre nordiske Riger, men den havde sit Sæde i Kjøbenhavn og bestod meest af Danske. Dens Forhandlinger tryktes i „Naturhistorisk Tidsskrift“.

Som et Vidnesbyrd om, hvormegen Interesse der dengang var hos Publicum for Naturhistorie, kan her hensættes følgende Uddrag af et Brev fra en Læge I. R. HÜBERTZ i Aarhus til Reinhardt d. 15. April 1836. Efter at have hentydet til nogle ikke nærmere betegnede Undersøgelser, hvortil han ønskede nogen Pengehjælp af Museet, og hvortil han siger, at L. Wormskjold havde lovet ham sin Medhjælp, fortsætter han: „De vil af offentlige Blade have erfaret, at jeg havde i Fjor „Efteraar foreslaaet Lægeforsamlingen i Randers at oprette et „anatomisk Museum, rettere et anatomisk-naturhistorisk Museum, hvis Hoveddepot skulde være i Aarhus, og Forgreninger „derfra sendes ud i de betydeligste Stæder i Provindserne. Dhrr.

„Stiftsphysici gik ind paa Forslaget, og Sagen er nu fremmet
 „saa vidt, at nærmere Indbydelse vil skee. Publicum synes ogsaa
 „at interessere sig for Sagen, og jeg tvivler ingenlunde paa, at
 „den vil lade sig sætte igjennem. I Aalborg, hvor Justitsr.
 „Hansen lod en Subscriptionsindbydelse circulere, have paa et
 „Par Dage 62 Personer af forskjellige Stænder tegnet sig, vel for
 „smaa Bidrag, men dog 62 Personer. Alligevel ville vi blive
 „nødte til at skaane vore Pengemidler, og derfor har jeg paa-
 „taget mig at forespørge hos Dem, Hr. Professor, om Univer-
 „sitets Museum eller det nye naturhistoriske Selskabs Sam-
 „ling maaskee kunde overlade os nogle Doubletter; nogle smaa
 „Samlinger ville snart tilflyde os fra selve Provindsen. Skeer
 „det, hvad man nu haaber, at Livskraften vender tilbage i
 „denne udsugede, halvt hentærede Provinds, saa vil vor Stif-
 „telse voxe og vinde Kraft i samme Grad som de øvrige Livs-
 „forhold. Gid det maa skee; Folket i denne Deel af Landet
 „trænger til mangfoldig Belæring.“ Jeg har ikke havt Leilighed
 til videre at efterspore denne Sag, som maaske heller ikke
 fortjener det; men Brevet er et Vidnesbyrd om, hvad der den-
 gang rørte sig.

Det er alt blevet omtalt, hvorledes de talrige Privat-
 samlinger, som fandtes i Kjøbenhavn i Slutningen af forrige og
 Begyndelsen af dette Aarhundrede, efterhaanden indgik i de
 offentlige Museer. Af nye dannedes kun faa i Aarhundredets
 første Decennier. Som Eiere af Fuglesamlinger i det egentlige
 Danmark kunne nævnes O. HAGE paa Møen og Apotheker STEEN-
 BERG i Helsingør; af Conchyliesamlinger ere at nævne den af
 Prinds CHRISTIAN, senere Christian VIII, anlagte, Grev YOLDIS,
 KIERULFS og SUENSONS. Prinds Christian besad ligeledes en, dog
 mindre værdifuld, Insectsamling; Prof. COLSMANNS er allerede
 nævnt. Indenlandske Insecter samledes bl. A. af Pastor SCHADE
 paa Mors, hvem Reinhardt etsteds kalder den danske Entomo-
 logies Senior, og af Pastor JACOBSEN i Magleby. Dr. Beck og
 Pastor Appeldorn, som begge besvarede en Priisopgave over
 danske Sommerfugle, maa vel antages at have samlet saadanne;
 men større Samlinger have de neppe besiddet. Det var i de
 sidste Decennier af den her omhandlede Periode, at C. DREW-

SENS, STÆGERS og SCHIØDTES Samlinger opstode, men navnlig bør omtales den berømte *Westermannske Samling*.

Da den Tønder Lund-Sehestedske Insectsamling tilbødes Regjeringen, bemærkede Professor Wad i sin Betænkning, at det var den sidste Privatsamling i Danmark, som heelt burde erhverves af Regjeringen, og deri havde han uden Tvivl Ret, men det varede ikke længe, før der i Kjøbenhavn atter fandtes en Samling af Insecter, som vel ikke kom til at besidde den førstnævntes videnskabelig-historiske Vigtighed, men til Gjengjæld langt overstraalede den i Pragt og Rigdom, og som efterhaanden voxede op til at blive en af de betydeligste i Verden.

Eieren, Grosserer WESTERMANN, var oprindeligt en fattig Dreng fra Ringkjøbing, der kom paa Contoirtet hos det bekjendte Handelshuus Hemmert i Kjøbenhavn. Fra Barnsbeen af havde han Lyst til at samle Insecter, og alene for at kunne tilfredsstille denne Tilbøielighed i en tropisk Natur seilede han til Indien som Skibsdreng — thi paa anden Maade havde han ikke Raad til at reise. Ved Anbefaling fra Hemmerts fik han Ansættelse hos et engelsk Huus i Calcutta, af hvilket han senere blev Compagnon; men Uheld stødte til, og Huset gik fallit. Han drog da som Agent for et andet Huus til Batavia, hvor han erhvervede sig en anseelig Formue, med hvilken han, efter et Ophold paa Cap, i 1817 kom hjem til Danmark, medbringende en prægtig Insectsamling. Denne forøgede han siden stedse, dels ved Forbindelser, som han alt under sit Ophold i Indien havde stiftet, dels ved at lade samle for sig af dygtige Samlere, dels ved Kjøb, som hans anseelige Midler tillod ham at gjøre efter en stor Maalestok, dels endelig ved Bytte, idet han snart kom i Forbindelse med andre af de betydeligere Samlere i Europa. Den Westermannske Samling udmærkede sig ikke blot ved sin store Rigdom paa sjeldne Arter, men ogsaa ved sin dengang enestaaende fortrinlige Præparation. Westermann interesserede sig i hoi Grad for Entomologiens Fremme, uagtet han selv kun prætenderede at være Samler og Iagttager. Det er allerede blevet nævnt, at han havde stor Fortjeneste af den Tønder Lund-Sehestedske Samlings Bevaring. Af et Brev til den nedenfor nævnte Paul Baggesen sees, at han alt i 1821 tilbød sin

Tjeneste i den Henseende, men den tidligste Omtale af hans Virksomhed paa Museet, som jeg har noteret mig af Archivet, er af noget senere Datum. Westermann bidrog desuden til Museets Samling ikke blot ved Gaver, men ogsaa ved en længe fortsat Bytteforbindelse, ved hvilken Museet afgjort havde Fordelen paa sin Side. Desuden viste han sig som en varm Ven af yngre Entomologer, hvem han opmuntrede paa alle Maader.

Blandt dem, som i denne Henseende vare ham forbundne, kan her, foruden I. C. SCHIÖDTE, især nævnes P. W. LUND. Da denne i 1825 af Helbredshensyn reiste til Brasilien og der selvfølgelig vilde benytte sit Ophold til at fremme sit Yndlingsstudium, Naturhistorie, havde han fra først af sin Opmærksomhed særligt henvendt paa Insecterne, og det var paa den Tid hans Hensigt efter en meget stor Maalestok at hellige Insecterne sit fremtidige videnskabelige Arbejde. Herom vidne hans Breve til Westermann, og jeg er saameget mere opfordret til her at meddele Uddrag af dem, som de i visse Maader supplere, hvad jeg har anført i mit Skrift om den danske zoologiske Literatur om Lunds Forhold til Entomologien. Det første Brev*) er dateret Campo S. Brento, ikke langt fra Rio de Janeiro, d. 3. Febr. 1826 og ledsagede hans første Sending af Insecter. Sine foreløbige Indtryk beskriver han saaledes: „Insectverdenen er „her særdeles rig, men dog er det især den Deel af samme, „der er knyttet til Planteverdenen. De fremherskende Grupper „ere Cicaderne, Gryllerne og Papilionerne. Af samme Grund „ere de fleste Coleopterer her Hetero- og Tetramerer (især „Chrysomeliner) og af Pentamerer, Serricornia. Istedetfor den „Mængde forskellige Insecter (især Coleoptera), der hos os tjene „til at bortskaffe de forraadnede Dyr- og Planterlevninger, træde „her *Myrerne*. De findes derfor i uhyre Mængde og i over- „ordentlig Mangfoldighed af Arter. Disse samme Dyr repræ- „sentere tillige vore mangfoldige Rovinsecter, Caraber, Micro- „ptera; Clavicornia og Coccineller ere paa Grund heraf yderst „sjældne. Cimices og Libellulæ ere forholdsviis talrigere end hos

*) Disse Breve meddeles her efter Prof. Schiødtes Afskrifter af en Samling af Breve til Westermann fra forskellige Entomologer.

„os. Forholdet af Hymenoptera og Diptera er omtrent det „samme, de sidste maaskee færre.“ Han tilbyder Westermann alle Doubletter i Sendingen, bemyndiger ham til at sende Wiedemann Diptererne til videnskabelig Afbenyttelse og beder ham forøvrigt huse Sendingerne til hans Hjemkomst, for at disse ikke imidlertid skulde gaae til Grunde, idet han glæder sig til „den Tid,“ skriver han, „da jeg, vendt tilbage til mit „Hjem, skal nyde Frugterne af, hvad jeg her har samlet, i „Deres behagelige Selskab.“ Lunds næste Brev er dateret Rozario, d. 17. Juni 1827. Han beskriver heri de store Vanskeligheder ved Conservationen og Forsendelsen af de indsamlede Insecter og giver en Optælling af de fundne Arter efter Slægterne, 828 i Alt. „Den største Deel,“ siger han, „af disse Arter „ere forskellige fra dem, jeg har fra Rio Janeiro, og af de „fleste har jeg Doubletter. Jeg har dem ordnede og numererede „og fører en Dagbog over dem, hvori jeg optegner, hvad jeg „bemærker om enhvers Levemaade, Forekomststed, Nytte og „Skade, og Planten, hvorpaa den lever. Da i denne Aarstid „botaniske og entomologiske Excursioner bringe saa saare „lidet ind, de ornithologiske derimod meget, saa er jeg nu „meest Jæger; naar med Sept. det modsatte Forhold indtræder, „bliver jeg igjen fortrinsviis Entomolog og Botaniker.“

Fra Lunds Ophold i Paris i Vinteren 1830—31 findes ogsaa et Par Breve til Westermann, hvoraf det sees, at hans Interesse for Entomologien paa ingen Maade var kjølnet, skjøndt han tilstaaer kun at have samlet Lidet paa sin Reise i Italien, tildeels paa Grund af, at han havde forsømt at medtage de nødvendige Apparater, som han ikke kunde faae til Kjøbs enten i Rom eller i Neapel, hvor forøvrigt det meget andet Interessante afdrog hans Opmærksomhed fra Naturen. Han meddeler i det første af sine Breve, dateret 13. October 1830, Bemærkninger om de entomologiske Samlinger i Berlin, Wien og Paris, hvilke sidste han fandt langt under Forventning; overhovedet giver han en høist ugunstig Beskrivelse af det derværende zoologiske Museums Tilstand, med Undtagelse af, hvad der stod under Cuviers umiddelbare Opsyn. Dette har forsaavidt Interesse, som det viser, at Kjøbenhavn ikke var det eneste

Sted, hvor i den Tid Naturalier i massevis gik til Grunde i selve Museet ved Forsømmelse. Han omtaler ogsaa her og i det følgende Brev de forskjellige Naturforskere, han gjorde Bekjendtskab med, af hvilke især Audouin og Guérin-Ménéville tiltalte ham. Endelig omtaler han heri sin Plan om at vende tilbage til Brasilien og sine Grunde dertil, og da disse stode i nøie Forbindelse med hans entomologiske Studier, kan følgende Uddrag her anføres:

„Den Plan, som jeg nylig omtalte, er at vende tilbage til Brasilien; mangfoldige Grunde overtale mig hertil; men fremfor Alt er det en Mængde Spørgsmaal, jeg ønskede besvarede, en Mængde Undersøgelser, jeg ønskede at forfølge videre, en Mængde Huller i mine Iagttagelser, jeg ønskede at udfylde, før jeg kan overtale mig til at lade disse see Lyset, der bestemme mig hertil. Maaskee Europas sørgelige Klima og fattige Natur, maaskee et mindre godt Helbred end det, jeg helst nød, maaskee Lysten til at benytte min Ungdom, da den Tid kommer tidsnok, hvor man gjør bedre i at slaae sig til Ro, maaskee endelig Tryllebilledet af hiin herlige Natur bidrage deres dertil, men vist er det, jeg kan ikke modstaae længere. Skjøndt midt i Centrum af Alt, hvad Europa kan tilbyde af Attraaværdigt i min Stilling, og endnu med den friske Erindring af alle de Savn, Besværligheder og Farer, som Udførelsen af min Plan nødvendig medfører, føler jeg dog min Beslutning daglig at blive meer urokkelig, og hvis ingen Hindring træder i Veien, tænker jeg at realisere den næste Sommer. En Gjenstand, som staaer i Forbindelse hermed, er jeg ei ganske paa det Repe med mig selv om, hvad jeg imidlertid skal gjøre af mine Samlinger. Da jeg ei forud vil kunne bestemme, hvorlænge jeg denne Gang bliver i Brasilien, og det maaskee kunde blive temmelig længe, vilde jeg nødig. at de imidlertid skulde henligge som en begravet Skat, tilmed udsatte for at gaae til Grunde, og saaledes for mig vilde være blot en bestandig Kilde til Uroe og Bekymring. Paa den anden Side ere de mig vigtige som Originalerne, hvortil mine Notizer i min Journal referere sig. Dette kan imidlertid let afhjelpes. Den største Deel af de Insecter, over hvis Levemaade jeg har Iagttagelser,

„ere naturligviis saadanne, som forekomme hyppigere; jeg vil
 „derfor lettelig forskaffe mig dem igjen, gjenkjende dem næsten
 „alle endog uden min Journal og vil i al Fald let gjenkjende
 „dem efter den Beskrivelse, jeg i Journalen har tilføiet til en-
 „hver Art, over hvilken jeg har Iagttagelser; imidlertid vil jeg
 „først conferere dem alle med min Journal, og de, som jeg
 „skulde frygte for ei at gjenkjende, vil jeg enten medtage eller
 „beskrive nøiagtig. Men efter at have taget denne Forsigtigheds-
 „regel har jeg i Sinde at skille mig ved dem, og jeg troer at
 „kunne gjøre det med temmelig Fordeel, da jeg overalt paa
 „min Reise har hørt Klage over, at, foruden Coleoptera og
 „Lepidoptera, man endnu stadig var slet forsynet med Insecter
 „af de andre Ordner fra Brasilien. Jeg har imidlertid ikke
 „ladet mig forlyde hermed til Nogen endnu, da jeg vilde over-
 „lade til Dem Prioriteten af Valget; skulde De ikke selv behage
 „at gjøre Brug af Forslaget, beder jeg Dem om at meddele det
 „til Hr. Prof. Reinhardt, hvis han maaskee skulde ønske at
 „benytte det for Museet eller Universitetssamlingen; hvis ei,
 „vilde jeg gjerne unde den stedmoderlig behandlede Universi-
 „tetssamling i Kiel den, som overhoved jeg gjerne vilde op-
 „ofre en Deel for at see den blive i Landet.“

I et P. S. anmoder han Westermann om at tilsende ham tre Qvarthefter mellem hans Manuscripter, betegnede som Entomologica Nr. 1, Nr. 2 og Nr. 3, hvilke jeg formoder indeholdt hans Iagttagelser over Myrerne, hvorom han paa Audouins Opfordring skrev en bekjendt, interessant Artikel i Form af et Brev til denne, trykt i Ann. d. Sc. Nat. XXIII. 1831 *). I et

*) Da jeg skrev det Stykke i „Danm. Zool. Liter.“, som omhandler Lunds zoologiske Forfattervirksomhed, var jeg mindre vel bekjendt med hans personlige Livsomstændigheder og vidste ikke, at han paa sin første Udreise gik directe til Brasilien. Da jeg nu tillige ved Uagtsomhed misforstod de Ord, hvormed Audouin ledsager Lunds Afhandling, som om selve Undersøgelserne vare blevene anstillede paa Audouins Opfordring, sluttede jeg, at Lund havde besøgt Paris paa Udreisen og der gjort Audouins Bekjendtskab, hvilket i og for sig ikke var urimeligt. Audouin var fire Aar ældre end Lund. Denne Feil, som forøvrigt allerede er bleven bemærket af en anden Forfatter, bedes herved rettet.

paafølgende Brev af 2. Febr. 1831 omtaler han Ankomsten af hans Samling af Myrer, hvilke han havde haabet at faae bestemte, men det viste sig, at paa tre nær vare de alle ubeskrevne.

Samme Efteraar vendte Lund tilbage til Brasilien, men med hans entomologiske Planer blev det ikke til Noget. Det første Brev, han skrev til Westermann, var af 24. Sept. 1833 fra Rio Janeiro. Det begynder saaledes: „For at De ikke skal „udtyde min lange Taushed paa en for mig endnu ufordeelagtigere „Maade, vil jeg hellere tilstaae Sandheden ligefrem. Jeg tilstaaer „altsaa, at jeg slet ikke har beskjaeftiget mig med Entomologien „siden min Ankomst hertil, ligesaa lidt med nogen anden Green „af Zoologien, og jeg har i et Brev til Professor Reinhardt søgt at „retfærdiggjøre mig i den Henseende, nemlig ved, at jeg maatte „anvende hele Tiden paa at sætte mig mere ind i Botaniken, „der var mig nødvendig for en Reise, som jeg havde for i det „Indre. Af samme Brev til Professor Reinhardt vil De erfare „det nærmere om denne Reise; her tillader jeg mig kun at „tilføie, at jeg vist ikke skal forsømme denne gode Leilighed „for Entomologien, saameget mere som Reisen tildeels gaaer „igjennem Egne, der ei før have været besøgte af Entomologer. „I en Samling af Planter til Hr. Etatsraad Hornemann har jeg „stukket en lille Æske ind med Insecter til Hr. Grosserereren; „men De maa ikke vente noget deraf. Det er imidlertid Alt, „hvad jeg hidtil har samlet. De Insecter, der bære en grøn „Etikette, ere afrikanske, som jeg opfangede paa Skibet, da vi „passerede Kysten af Senegambien. En stærk Østenvind førte „dem ombord til os, og der faldt de i gode Hænder“.

Af dette Brev sees, at naar Lund dengang tænkte paa at samle Insecter, var det nærmest for at vise sin Erkjendtlighed mod Westermann, og det næste Brev til denne er da ogsaa først dateret 25. Juli 1838. Efter nogle Undskyldninger for sin lange Taushed siger han: „Jeg tilstaaer, at jeg denne Gang siden min Ankomst „til Brasilien stedse har været afdraget fra Entomologiens Studium ved andre Grene af den overalt behagelige Videnskab“. Efter Førespørgsel om Personer og Entomologiens Studium hjemme fortæller han: „Fra Rio de Janeiro afgaaer nu en Kasse med

„tørrede Planter til Hr. Etatsraad Hornemann; i den befinder sig
 „en Æske med Insecter til Dem. En anden staaer hos mig
 „heroppe og venter paa første Leilighed til at afgaae. Dog jeg
 „gaaer over til Hovedgjenstanden for mit Brev. Jeg forudseer,
 „at jeg aldrig mere vil faae Leilighed til at beskjæftige mig
 „med Entomologi; thi den nye Mark, der har aabnet sig for mig,
 „udvider sig fra Dag til Dag, og jeg seer, at den vil give mig
 „tilstrækkelig Beskjæftigelse for en meget lang Tid. Som en
 „Følge deraf indseer jeg, at min Insectsamling hjemme vil komme
 „til at staae unyttet hen, og jeg har derfor besluttet at dispo-
 „nere over den til Gavn for andre og til Nytte for Viden-
 „skaben, og hvilken bedre Anvendelse kunde jeg da gjøre af
 „den end at indlemme den i Deres allerede saa fuldstændige
 „og smukke Samling? Jeg beder Dem derfor, gode Ven, at
 „modtage denne Gave som Beviis paa mit uforanderlige Sinde-
 „lag imod Dem. Jeg tillader mig at tilføie en Anmodning, som
 „jeg veed, De med Fornøielse opfylder, da det vist er Deres
 „Ønske saavel som mit at medvirke til det Offentliges Gavn,
 „nemlig, at naar De har udtaget hvad De finder fornødent for
 „Deres egen Samlings Fuldstændiggjørelse, De da overlader det
 „øvrige til den naturhistoriske Forening.*) Jeg har nemlig fra
 „dette Selskab modtaget gjentagne Opfordringer til at indsende
 „Bidrag til dets Samlinger, men jeg anseer mig for bundet ved
 „mine tidligere Løfter til Prof. Reinhardt, og det eneste, jeg
 „med god Samvittighed kan disponere over, er Insecterne.
 „Skabe og Æsker, som hverken De eller Selskabet maatte have
 „Brug for, kunde skjænkes i mit Navn til en eller anden ivrig
 „ung Entomolog, der maatte trænge til dem. Jeg beder Dem
 „formelde min ærbødige Hilsen til Prof. Reinhardt, fra hvem
 „jeg nu i meget lang Tid ei har havt den Fornøielse at høre
 „noget, hvorefter jeg længes saa meget mere, som jeg lever
 „i en ængstelig Uvished angaaende Skjæbnen af to Afsendinger,
 „jeg har afsendt til Videnskabernes Selskab. Angaaende den
 „første er jeg, for længere Tid siden, ved min Broder under-
 „rettet om, at den var ankommen, men han tilføier, at den

*) Dette skele ogsaa.

„igjen var forsvunden, uden at man vidste, hvad der var bleven af den. I disse Dage afsender jeg en Kasse Fugleskind til det kgl. Museum, og i den sætter jeg den omtalte Æske med „Insecter til Dem“.

Dette synes at være det sidste Brev, som Westermann har modtaget fra Lund, og vel det sidste, hvori der er nogen Hentydning til dennes entomologiske Studier.

I den omtalte Samling af Breve til Westermann findes fire fra en meget ung entomologisk Ven af ham, hvilke her kunne finde Omtale, mere som Smaabidrag til Datidens Personallistorie end som oplysende Videnskabens Historie. De ere fra PAUL BAGGESSEN, Søn af den berømte Forfatter, Jens Baggesen. Det var under denne Sidstes Ophold i Kjøbenhavn 1813—1820, at Westermann kom tilbage, og denne synes strax at have fattet stor Interesse for det unge Menneske, hvis Iver og Begavelse for Entomologien maa have været meget paafaldende. Faderen opmuntrede ham deri ved at forsyne ham med endog kostbare Værker i dette Fag. Brevene ere skrevne dels under Familiens Tilbagereise til Paris, paa hvilken den unge Baggesen med Introductionsskrivelser fra Westermann besøgte flere fremmede Insectsamlere, dels kort efter Tilbagekomsten til Paris. De vidne om en overordentlig Aandsmodenhed og ere skrevne paa Dansk, som er langt mindre blandet med Gallicismer, end man skulde have ventet, naar man betænker, at han kun havde tilbragt syv Barndomsaar i Danmark og i Hjemmet kun hørte meget lidet Dansk. Blandt Materialierne til en Afhandling om Westermann og hans Samling, som Prof. SCHIØDTÉ engang havde isinde at forfatte, men som aldrig blev skrevet, og af hvilken Kilde de ovenstaaende Meddelelser ere øste, findes endnu følgende Bemærkninger i Anledning af Paul Baggesen, som her til Slutning kunne finde Plads:

„I det Bidrag til Baggesens Characteristik, som I. L. Heiberg efter en fremmed Kilde har leveret i Kjøbenhavns Flyvende Post 1827, Nr. 31—33, hedder det bl. A., at Baggesen bevarer en egen, som han paastaaer, af ham opdaget Naturhemmelighed, hvorover han dog kun udtaler sig dunkelt og afbrudt. Han har fundet noget Eiendommeligt, noget særdeles

„Betegnende, et hidtil ubemærket Udtryk af Naturen i den indre
 „Tegning af almindelige Stene og efterlignet samme paa en meget
 „kunstig Maade og til en høi Grad af Illusion. Til dette Sted
 „anmærker Heiberg: „Allerede i Kjøbenhavn talte han ofte
 „„Jerom og forelagde sine Venner nogle af ham selv forfærdigede
 „„høist mærkelige Tegninger af mineralske Gjenstande. Han
 „„syntes virkelig at have et eget Blik for Naturen og at besidde
 „„en Evne til at bemærke Fiinheder og Nuancer, som for det
 „„meste undgaae selv de Naturkyndiges Øie. Denne Evne var
 „„i høi Grad bleven hans yngste Søn Paul tildeel, thi dette ud-
 „„mærkede Barn, som døde i Paris, besad allerede i meget tid-
 „„lige Aar et ganske overordentligt Talent til naturhistoriske
 „„Tegninger, især af Insecter“. Heiberg havde som bekjendt
 „selv beskjæftiget sig endeel med Naturhistorie og særlig med
 „Insecter (cfr. „Baggesens Ode til Sommerfuglene, Ludvig Heiberg
 „„helliget. Efter en min lille Søn tilsendt Foræring af hans
 „„Insectsamling paa Festdagen den 28. October 1815“) *). Heiberg
 „dvælede gjerne ved Erindringen om disse Studier. Han var i
 „min Skoletid en kort Tid Lærer i dansk Literatur i øverste
 „Klasse af Borgerdydskolen paa Christianshavn og fortalte os
 „en Gang en heel Deel om Gangen i hans naturhistoriske Stu-
 „dier og udviklede den Sammenhæng, han fandt mellem den
 „naturvidenskabelige Methode . . **).“ At der maa have været
 noget for Alle meget Paafaldende ved den unge Paul Baggesen
 i den angivne Retning, kan ogsaa sluttet af, at Naturforskeren
 og Lægen L. Jacobsen fandt Anledning til paa hans Fødsels-
 dag i 1819 at forære ham de indtil da udkomne Bind af Gyllen-
 halls „Insecta Suecica“, i hvilken Anledning Baggesen tilskrev ham
 nogle, forøvrigt meget mistrøstige Verslinier ***).

En vigtig Betingelse for en Videnskabs Blomstring i et Land er let Adgang til Publication. Det var i rigtig Erkjendelse

*) Jens Baggesens danske Værker. Anden Udgave ved Aug. Baggesen. Tredie Bind, 1845 p. 64.

**) Sætningen er ufuldstændig i Manuscriptet.

***) „Til Professor Ludvig Jacobsen“. Jens Baggesens danske Værker. L. c. p. 155.

heraf, at Naturhistorie-Selskabet fra Begyndelsen af gjorde Offentgjørelse af videnskabelige Afhandlinger til en væsentlig Deel af sit Program. Efter dette Selskabs Opløsning fandtes i Danmark intet Tidsskrift, hvor strængt videnskabelige zoologiske Arbejder, som ikke egnede sig for særskilt Publication eller for de medicinske Organer, kunde finde Plads. Indtil Krøyers Tidsskrift stiftedes i 1836, vare derfor danske Zoologer, som ikke havde Adgang til Videnskabernes Selskabs Forhandlinger og Skrifter, henviste til fremmede Tidsskrifter, hvilket i ethvert Tilfælde kun kunde virke hæmmende.

Med Hensyn til de zoologiske Forfattere, hvis Virksomhed heelt eller tildeels falder indenfor Grændserne af det her omhandlede Tidsafsnit, tør jeg henvise til de meget udførlige Analyser af deres Skrifter, som findes i mit Værk om Danmarks zoologiske Literatur, og jeg gør det med saameget desto større Tillidsfuldhed, som Ingen i Løbet af de tyve Aar, der ere forløbne siden dets Offentliggjørelse, har gjort nogetsomhelst alvorligt Forsøg paa offentligt at imødegaae enten Berettigelsen af de Principer, hvorpaa jeg har baseret min Kritik, Sandfærdigheden af mine Angivelser om Skrifternes Indhold eller Retfærdigheden af mine derpaa støttede Domme. Jeg har al Grund til at være fuldt overbeviist om, at havde det været muligt at fremføre noget Væsentligt i Retning af Udsættelser paa dette Skrift, vilde det være blevet gjort for længe siden. Der er derfor her kun Anledning til at anføre nogle faa af de ledende Træk.

De betydeligste danske zoologiske Forfattere ved Begyndelsen af dette Tidsrum, J. C. FABRICIUS, P. C. ABILDGAARD, O. FABRICIUS, VAHL, BRÜNNICH, vare alle Efterfølgere af Linné, ikke blot deri, at de behandlede den systematiske Zoologi i Overeensstemmelse med Linnés Maade, men ogsaa deri, at de stræbte at grunde deres Anskuelse af Naturen paa ærlig, fuldstændig og indtrængende Iagttagelse af dens Kjendsgjerninger, prøvet ved omhyggelig Verification, og paa saadan Undersøgelse samt sunde logiske Slutninger alene. Efter Vahls og Fabricius' Død indtraadte en Periode af næsten 30 Aar, i hvilken den videnskabelige Zoologi næsten laa brak, afseet fra de Bidrag, som fremkom i mere eller mindre nær Forbindelse med Lægekunsten.

Da den derefter gjenfødtes i Danmark til ny Blomstring, var det den samme Linnéiske Aand, der besjælede Mænd som KRØYER, SCHIØDTE, ESCHRICHT, LUND, skjøndt deres Opfattelse naturligviis hvilede paa Videnskabens i Mellemtiden gjorde Fremskridt.

Men ved Siden deraf gjorde sig ogsaa en anden Behandlingsmaaade gjældende, hvis Repræsentanter meente at kunne komme efter Naturens Fornuftsammenhæng gennem løse Analogier, hentede fra andre Omraader, at kunne erkjende dens Love ved at opstille vilkaarlige Almeensætninger, for hvilke de krævede Anerkjendelse, saalænge disse ikke kunde modbevises ved directe Iagttagelse, og at kunne udfinde Sandheden angaaende videnskabelige Kjendsgjerninger ved vilkaarlig Fortolkning og Combination af Beretninger og blotte Meninger — Alt i Kraft af medfødt saakaldet genial Intuition. Det var denne Skole, om hvilken Wad sagde i sin Tid, at man ikke kunde vente, at den vilde frembringe Müllere, Vahler eller Fabricier, den samme, mod hvilken Cuvier i Frankrig, Krøyer og Schiødte i Danmark kjæmpede saa ihærdigt. Hovedrepræsentanten for denne Behandlingsmaaade af Naturvidenskaben var i Danmark JAPETUS STEENSTRUP.

Modsætningen mellem disse to saa høist forskellige Fremgangsmaader udelukker Compromis. Hvor de træde i Kamp med hinanden, er det paa Liv og Død, og det kan umuligt være anderledes. Det er en Kamp, som jævnligt er bleven ført ikke blot paa Naturvidenskabens, men ogsaa, mutatis mutandis, paa andre Omraader, som f. Ex. Lægevidenskabens, Historiens, Archæologiens osv., og den vil ofte blive ført igjen; thi saalænge Verden staaer, vil der aldrig mangle dem, som indbilde sig selv, at de besidde Evne til at gjætte Sandheden uden at vandre synderlig langt ad den loyale og exacte Undersøgelses møisommelige Vei, ligesaa lidt som dem, der bukke under for Fristelsen til paa denne lette Maade, hvis de ellers besidde Betingelserne derfor, at erhverve sig de Ukyndiges Beundring. Da disse Sidste ikke vide af egen Erfaring, hvorledes man naaer til Sandhedens Erkjendelse, lade de sig saa meget lettere vildlede af Suffisance, dybsindige Miner og forblommede Talemaader til at troe paa intellectuelle Mirakler, til at tage det blotte Skin for Virkelighed og see store Aander i blotte dristige

Middelmaadigheder. Det er en Kamp, hvis Udfald, saavidt angaaer Historiens Dom, aldrig er tvivlsomt, men som, medens den føres, kan være den gode Sags Forkjæmpere haard nok. Begge Parter ere henviste til at appellere til det almindelige dannede Publicum, og Vanskeligheden for Forsvarerne af Videnskabens eneste legitime Methode er ofte saa meget større, som netop den saakaldte geniale Behandlingsmaade særligt egner sig for populær Bearbejdelse, og de, som benytte den, fortrinsviis henvende sig det almindelige Publicum. Dette er kun altfor tilbøieligt til at sætte den høiest, der bedst underholder det, og vil i Reglen ikke uleilige sig med at erhverve sig tilstrækkelig Indsigt til at kunne dømme efter de virkelig afgjørende Hensyn. Dertil kommer, at Publicums Ledere i Dagspressen og den lette Literatur altfor ofte tage Parti i en saadan Strid, ledede af alskens practiske, politiske og sociale Partihensyn. Publicum endelig har sine Afguder, og selv den bedst begrundede Kritik af disse forkastes i Reglen paa Forhaand som formastelig eller mødes med Forsøg, ikke paa Gjendrivelse, men paa at dræbe den ved Taushed, ved at underlægge den slette Motiver eller besudle den med stygge Benævnelser. En væsentlig Deel af den Mands Virksomhed, hvis Livsgjerning i Videnskabens Tjeneste er dette Værks Hovedemne, bestod netop i en haardnakket Kamp *mod* populair Overtro paa Genialitetens Undergjærninger, Overvurdering af Skinvidenskab, bureaucratisk Tryk og Corporationsaand, *for* Hævdelsen af methodisk Videnskabsdyrkelse og for Tilveiebringelsen af de nødvendige Betingelser for Udviklingen af et sundt og kraftigt videnskabeligt Liv paa Zoologiens Omraade i Danmark.

Af det Foregaaende vil det sees, at paa den Tid, da I. C. SCHIØDTE fremtraadte som Zoolog, fandtes der ikke blot et ved Regjeringens længe fortsatte Omsorg og med betydelige Opoffrelser tilveiebragt og vedligeholdt Museum som Central-punct for denne Videnskabs Studium i Danmark, men den havde ogsaa Tilknytning til andre Institutioner, og i flere Henseender vare Omstændighederne gunstige. En ikke ringe Interesse for Zoologien var vakt blandt det dannede Publicum, og der var desuden hos Statsmyndighederne en Erkjendelse baade af denne Videnskabs theoretiske Vigtighed og af dens practiske Nytte,

som gjorde dem tilbøielige til at tilstaae dygtige Naturforskere den offentlige Understøttelse, uden hvilken Videnskaberne kun vanskelig trives i et lille Land som Danmark. Paa samme Tid indeholdt Situationen ogsaa Farer og Vanskeligheder, og i det første Tidsrum af den Kamp, som opstod paa dette Omraade, vare Sol og Vind langt fra skiftede lige, som vi nærmere skulle see. Med det Foregaaende er imidlertid den Baggrund angivet, mod hvilken de Begivenheder, vi skulle skildre, ere at see, saavel som den historiske Udvikling, af hvilken de vare Fortsættelsen.

J. C. SCHIØDTE

1815 — 1884

FØRSTE CAPITEL.

1815—1841.

JØRGEN CHRISTIAN SCHIØDTE *) fødtes paa Christianshavn d. 20. April 1815 i en Slægt, af hvis Medlemmer flere havde været geistlige eller civile Embedsmænd og adskillige vare optraadte som Forfattere. Hans Fader var Skibsfører. Paa den Tid, da Schiødte fødtes, boede Familien i Overgaden neden Vandet Nr. 155, men flyttede snart efter til den nu forsvundne Gaard Nr. 169, hvor han tilbragte sin Barndom. Det hele Nabolag havde dengang en fra den nuværende meget forskjellig Character. Overgaden strakte sig lige til Artilleriets Laboratorium, og en kort Gade, Lille Sophiegade, forbandt Overgaden med den nuværende Wildersgade, dengang Lille Kongensgade. Paa det nordre Hjørne laae Nr. 169, en ret anseelig Gaard af røde Muursteen med en spids Gavl over Porten, indeholdende et stort Relief i Sandsteen, medens en Række Træer langs Canalen gav det Hele, seet fra den modsatte Side, et næsten hollandsk Præg. Familien Schiødte boede i en lang Sidebygning til Sophiegaden; bagved var en aaben Plads og en Have. Ligeoverfor var der ligeledes en stor Have, hørende til et temmelig uanseeligt Huus paa det modsatte Hjørne. Med Undtagelse af Fastelavnsmandag, naar Katten blev slaaet af Tønden i Haven, og lignende Leiligheder, herskede der en idyllisk Stilhed. Senere grundedes i det omtalte Huus Baumgarten & Burmeisters Forretning (nu Burmeister & Wain). Haven blev til en Arbeids-

*) Hans fulde Navn var Jørgen Matthias Christian, men han benyttede aldrig det andet Fornavn.

plads, hvor der hamredes fra Morgen til Aften paa Dampkjedler, og tilsidst opslugte den stedse voxende Bedrift baade Tvergaden og de ligeoverfor liggende Eiendomme.

Om Schiødttes Barndom vides ikke Meget; engang faldt han i Vandet fra en Flydebro og vilde være druknet, hvis ikke en anden Dreng havde faaet fat i Toppen af hans Kaskjet, der heldigviis sad saa fast paa Hovedet, at han ved den kunde drages i Land. I Efteraaret 1822 blev han Elev i den nærliggende Borgerdydskole, hvilken han igjen forlod i Efteraaret 1832 efter at være rykket op i øverste studerende Classe, altsaa Aaret før han skulde have været dimitteret, hvoraf Følgen blev, at han aldrig blev Student. Til dette Skridt ledtes han ved flere Omstændigheder, væsentligst Familiens trange Kaar. Faderen var paa Grund af Gigtsvaghed bleven nødt til at opgive at fare til Søes, og det var først efter mange forgjæves Forsøg paa at sikkre sig et Udkomme, at han opnaaede en lille Bestilling paa Holmen. Det var kun med Vanskelighed og ved Andres Hjælp, at Sønnen kunde holdes i Skolen, skjøndt han var Gratist, og Udsigterne til, at han skulde kunne fortsætte sine Studier efter at have taget Artium, vare kun ringe, især efter at Moderen, hvis Energi og Omsorg hidtil havde holdt det gaaende, begyndte at blive svagelig. Det maatte da vise sig for ham som en Pligt, saa hurtigt som muligt at aabne sig en Livscarrière, hvortil han da maatte slaae ind paa en kortere Vei end det lærde Studium. Han bestemte sig saameget lettere til at forlade dette, som hans Interesse efterhaanden aldeles hendroges i en Retning, der kun stod i ringe Forbindelse dermed, og i hvilken der dengang ikke aabnede sig bedre Udsigter til Udkomme for en Student end for enhver Anden. Allerede meget tidligt havde han følt sig i høi Grad hendraget til Beskæftigelse med Naturen, især med Dyreverdenen. Hans største Fornøjelse var at samle Naturalier, især Insecter, samt at forfærdige Skeletter af Fiske og andre mindre Dyr, og Eieren af Gaarden, en noget excentrisk Mand, der ikke syntes at bryde sig meget om at leie sine Værelser ud, tillod ham at have sine Herligheder i et stort Værelse paa første Sal. Ved Bekjendtskab med Lector Withs Familie fik han uhindret Adgang til

Veterinairskolens comparativ-anatomiske Samling, der var anlagt af Abildgaard og endnu, saaledes meente Schiødte, henstod i samme Tilstand, hvori Abildgaard havde efterladt den; her gjorde han da med stor Iver sine første Studier i denne Retning. Han optoges i saa høj Grad af disse Beskæftigelser, at han forsømte sit Skolearbejde, saa at han stedse kom længere og længere ned i Classen, tiltrods for sine gode og mangesidige Evner. Navnlig for Sprog, som der dengang lagdes saa megen Vægt paa, havde han overmaade gode Anlæg saavel som Interesse. Nogle Notebøger fra hans Skoletid, som endnu findes, vise, at han ialtfald til en Tid gjorde sig megen Umage, og han erhvervede ikke blot betydelig Færdighed i Tydsk og Fransk, men ogsaa meget gode Kundskaber i Latin, hvilket Sprog han senere læste fuldt saa let som de fleste Ikke-Philologer. Andre Discipliner havde han vel mindre Interesse for, og tilsidst kjedede Skolearbejdet ham. Hans Tanker vare andetsteds henne, og han gjorde Indtryk paa sine Lærere af at være uopmærksom eller endog doven. Da han nu var sig bevidst at have erhvervet tilstrækkelig classisk Dannelse som Grundlag for senere Udvikling, forekom det ham, at han ødte det Arbejde og den Tid, som han ikke anvendte paa sit Yndlingsstudium, og da han ingen practisk Nytte saae af at vedblive med at forberede sig til Studentereksamen, medens ydre Forhold, som alt sagt, næsten trængte ham derfra, forlod han Skolen i October 1832, skjøndt I. H. Chievitz, der i flere Aar havde været Inspecteur ved Skolen og kjendte hans gode Evner, meget raadede ham derfra. I den Tanke hurtigere at aabne sig en Levevirksomhed, der ikke laae langt fra hans Hovedinteresse, begyndte han strax at besøge det chirurgiske Academi, og der findes endnu et Collegium over Anatomi ved Regimentschirurg Henck, ført af Schiødte i Semestret 1832—33, ligesom han ogsaa betegnede sig selv som „stud. chir.“.

Allerede den paafølgende Sommer døde Schiødtes Moder af Brystsyge, og Hjemmet opløstes. Han boede i nogen Tid sammen med sin Fader (som levede indtil 1840) men fandt det snart nødvendigt at underholde sig selv ved Informationer.

I Sommeren 1834 blev han Lærer i Naturhistorie i Borgerdydskolen paa Christianshavn, hvormed han vedblev i fire Aar, og der findes blandt hans Efterladenskaber en lille Opsats i Form af et Brev til Skolens Bestyrer, Prof. KRARUP, om den fra den gjængse temmelig forskellige Maade, hvorpaa han drev Underviisningen. Dette Brev viser, hvorledes han alt dengang — det skriver sig fra den første Tid af hans Lærervirksomhed — var besjælet af Trangen til at udføre Alt, hvad han paatog sig, paa den bedste Maade og paa Grundlag af god Methode.

Al den Tid, Schiødte kunde undvære fra Forelæsninger og Informationer, anvendte han paa Entomologien, hvis videnskabelige Studium dengang laae fuldstændig brak i Danmark. Der aabnede sig her en viid Mark for hans Virksomhed, men det i offentlige Samlinger tilstedeværende Materiale var i høieste Grad tarveligt, Schiødte saae, at først af Alt maatte der samles i mange Aar, og herpaa begyndte han strax med stor Ihærdighed. Skjøndt hans Tid var meget bunden, fandt han Udveie til at gjøre talrige Excursioner, og i de første Aar holdt han Bog over dem, af hvilke Optegnelser nogle endnu findes. I 1834 gjorde han saaledes 76 Excursioner, af hvilke 24 vare paa en Miil eller mere, i 1835 foretog han 73, af hvilke 23 paa mere end en Miil. Kjøbenhavns Omegn var dengang saa meget mindre bebygget, at en forholdsviis stor Afvexling frembød sig i en kort Afstand fra Byen; Amagerfælle, Ladegaardsaaen, Ordrupmose og fl. St. afgave dengang fortræffelige Samlepladser. En anden nu ganske civiliseret Localitet var Strækningen Nord for Skodsborg, mellem Hegnet og Stranden, som dengang for det Meste henlaae i ucultiveret Tilstand. Af fjernere Steder har Schiødte i disse første Aar kun besøgt Møen, hvorhen han gik tilsøes i August 1834; han tilbragte en Uge der og gik tilfods gennem Sydsjælland til Kjøge.

Det var paa en Tour til Bakkerne ved Skodsborg, at han i 1830, altsaa endnu i sin Skoletid, traf CHR. DREWSSEN, som dengang boede paa Skodsborg, hvor han bestyrede et Faderen tilhørende Fabrikanlæg. Insectsamlere vare dengang saa sjeldne, at den fælles Interesse var saa god som et Frimurer tegn, og det tilfældige Møde førte til et Venskab, som varede hele Livet.

Drewsen var 16 Aar ældre end Schiødte, og hans store Erfaring kom denne til saamegen Nytte, at Schiødte selv i Fortalen til sit Værk om Danmarks Eleutherater udtaler, at han af Drewsen havde modtaget sin første Veiledning i Studiet af Danmarks Insectfauna; han havde indtil da været ganske Autodidact. Paa Skodsborg fandt Schiødte desuden ikke blot et gjæstfrit Huus, men varme Hjerter, som aldrig svigtede. For Schiødte, som stod meget isoleret, var dette især senere, da hans Fædrenehjem opløstes, af den største Værdi, og naar Papirvognen om Løverdagen kørte ud til Strandmøllen, var Schiødte, skjøndt han helst gik, ofte med. Som man vel kan tænke sig, var det unge Menneske, som levede af Informationer i Naturhistorie og boede paa en Qvist i et Baghuus i Toldbodgaden (Nr. 154), ikke rig, og det kneb mangen Gang haardt med at holde et nogenlunde anstændigt Ydre vedlige. Hjertelig gjerne vilde hans nye Venner have hjulpet ham, men Schiødte var altfor stolt til at lade sig mærke med, at Noget manglede ham, og hans Ømtaalighed lod sig ikke omgaae paa nogen Maade.

Blandt de Naturhistorikere, som han tidligst gjorde Bekjendtskab med, vare Botanikeren, Professor J. F. SCHOUW og Dr. H. BECK, der en Tidlang ogsaa beskjæftigede sig noget med Entomologi. Af Beck kunde Schiødte dog Intet lære, men det er muligt, at han ved Becks Hjælp har kunnet faae det kongelige Museums Samling at see. Derimod var det af stor Betydning for ham, at han, vistnok gennem Drewsen, tidligt kom i Berøring med WESTERMANN, ikke blot fordi han i dennes rige Samling gjorde Bekjendtskab med en stor Masse fremmede Former, men især fordi han derved fik Smag for og Syn for Vigtigheden af udmærket Præparation, hvorved Westermanns Samling i saa høi Grad udmærkede sig, og hvori Schiødte snart drev det til Mesterskab. Blandt de Ældre sluttede han sig især til HENRIK KRØYER, hvis Samvittighedsfuldhed i Studiet, Nøiagtighed i Undersøgelsen, indgaaende Kjendskab til Naturen og udbredte Fortrolighed med Literaturen vakte hans Beundring og bragte ham til i mange Henseender at betragte Krøyer som Mønster og Leder. Deres Venskab varede Livet ud.

De, som huske Schiødte fra denne Tid, beskrive ham som

en kraftig, kjærnesund Yngling, tilbageholdende, næsten sky i Manges Selskab, men fuld af Liv og Enthusiasme, naar det gjaldt Naturhistorien, og rede til enhver Anstrængelse for at samle de kjære Insecter. Som Barn havde han altid været tæksom, og Videnskabsmandens Alvor gjorde sig tidligt gjældende gennem stadigt og planmæssigt Arbeide, paa samme Tid som hans friske Umiddelbarhed bevirkede, at Faa gjorde hans Bekjendtskab uden at komme til at lide ham.

Oprindeligt var det, som omtalt, Schiødtes Hensigt at gjøre Chirurgen til sit Brødstudium, men i 1835 bestemte han sig definitivt til at opgive dette og alene hellige sig til Entomologien. Denne Beslutning stod vistnok i nærmeste Forbindelse med den Luftning til Gunst for Naturhistorien, som dengang begyndte at røre sig i Danmark, og som særligt yttrede sig ved Stiftelsen af den *Naturhistoriske Forening* i 1833. Schiødte indtraadte i Foreningen i November s. A. (som „stud. chir.“) men udmeldte sig i 1837 for kort efter igjen at indtræde som contingentfrit Medlem. Han arbeidede meget i Samlingen baade for dennes Bedste og for sine egne Studier. For at gjøre sig fortrolig med Formerne tegnede han saaledes alle Skeletterne, en Fremgangsmaade, som han senere ofte anbefalede. Især var dog Colsmanns Samling ham af Vigtighed, idet han af denne kunde gjøre et indtrængende Studium, hvorved han grundlagde sit Kjendskab til Insectverden i det Hele.

Det var ogsaa i Foreningen, at han hurtigt gjorde Bekjendtskab med de dalevende Zoologer og Samlere, som han tidligere ikke havde kjendt. Det forstaaes let, at Schiødtes Tilbøielighed for Naturhistorien under disse Omstændigheder fik saa megen Styrke, at han tilsidst bestemte sig for at sætte Alt ind derpaa. Men hans Venner ansaae det dengang for et meget uklogt Skridt; navnlig Drewsen tog sig paa at foreholde ham, „at Entomologien som Brødstudium i det lille fattige Danmark ikke vil skjænke sin Dyrker det tørre Brød.“ Han fik dog Utak derfor. „Ecce hominem, sus Minervam docet“ har Schiødte noteret paa et Brev fra Drewsen derom, og han blev ved sin Beslutning. Hans Venner meente, at, om ikke Andet, saa kunde han dog benytte sit store Talent for Tegning som

Levebrød, og i Virkeligheden gjorde han det ogsaa en Tid lang til en vis Grad ved at tegne Kort o. dsl., men ogsaa her kom hans videnskabelige Ambition tilsyne. Blandt hans efterladte Breve findes ogsaa et fra Drewsen fra en lidt senere Tid end det ovenfor citerede, hvor denne kommer forsigtigt tilbage dertil i Anledning af, at Schiødte havde isinde at paatage sig flere Informationer. „Pingel [d. e. Dr. C. PINGEL, som var Assistent „ved Museet og Drewsens Svoger] har,“ skriver han, „forresten „nyligt talt med Prof. Reinhardt om Dem, og denne Sidste havde „yttret, at hvis De vilde uddanne det umiskjendelige Talent, „De har til at tegne, vilde De absolut dermed kunne sikkre „Dem en aldeles uafhængig Existens. Han for sin Part vilde „kunne give Dem betydeligt at bestille, og jeg formoder, den „Slags Arbejder maa blive godt betalte. Men det er sandt, nær „havde jeg glemt, at det jo er Herrens Ære for nær, paa den „Maade at fortjene Noget. Jeg for min Part skulde ikke længe „betænke mig, naar jeg skulde vælge mellem det dræbende Ar- „bejde at informere eller og at tegne. Den norske Naturmand, „der nyligen var her, jeg erindrer ikke hans Navn [formodent- „lig den ældre Sars], havde ligeledes ved at tale med Pingel „yttret, at det var Skade, at De ansaae det under Deres Vær- „dighed at befatte Dem med naturhistorisk Tegning, da i det „Hele den Slags Folk ere sjeldne her i Norden. Hvor kan „han have hørt det uden hos Krøyer?“ Sagen var, at hvor- meget end Schiødte satte Priis paa god Illustration, og hvor ihærdigt han end stræbte at udstyre sine egne Afhandlinger vel i denne Henseende, ansaae han dette Arbejde, forsaavidt det practisk kan adskilles fra selve Undersøgelsen, som værende af underordnet Natur, som Noget, man rigtignok helst bør udføre for sig selv, men hvis Udførelse for Andre, anderledes end som Vennetjeneste, staaer under en første Rangs Videnskabsmands Værdighed, for ikke at tale om, at den derpaa anvendte Tid jo er spildt for ham selv. Paa Videnskabens Omraade har Schiødte aldrig nøiedes med at efterstræbe Mindre end den første Rang.

Schiødte arbeidede imidlertid ufortrødent og begyndte snart at faae Forskjelligt færdigt til Offentliggjørelse. Her viste sig

imidlertid en alvorlig Vanskelighed, idet der dengang, før 1836, ikke existerede noget Organ for naturvidenskabelige Meddelelser udenfor Videnskabernes Selskabs Skrifter, hvortil Schiødte jo endnu ikke havde Adgang. Man maatte under disse Forhold tye til Udlandet, og da Drewsen havde udenrigske Forbindelser, bad han denne om at skaffe en lille Afhandling ind i de af det franske entomologiske Selskab publicerede Annaler, af hvilket Selskab Drewsen var Medlem. Denne var ikke istand til at opfylde dette Ønske, da Selskabet kun optog Medlemmernes egne Arbejder i Tidsskriftet, men han lovede at forsøge at faae Afhandlingen ind andetsteds. Selv kunde han have Lyst til at skrive om ægbærende Tryphoner, og med Hensyn til, at han selv sad inde med en stor Masse Iagttagelser af forskjellig Art, skrev han: „Hvad mener De, min gode Ven, om vi to sloge „vore Pjalter sammen, om vi, istedenfor at beile til Fransk- „mænds eller Tydskeres Gunst, i Forening bekendtgjorde vore „entomologiske Afhandlinger i et eget dertil indrettet Skrift, „der maatte udkomme paa Latin i tvangsfrie Hefter. Mine „Ichneumoner, mine Humler, Tenthredolarver etc. vilde give „ypperligt Materiale, og De vilde i Coleoptera have nok at be- „kjendtgjøre, men her kommer nu igjen de f. Penge“ o. s. v. Schiødte optog Forslaget med Enthusiasme og svarede Drewsen, at han var en Nathue, hvis han trykkede sig ved at vove den nødvendige Udgift. Dette Schiødtes Brev kom af en Feiltagelse i Hænderne paa Kammerraad J. C. Drewsen sen. paa Strandmøllen, og da han fik at vide hvad det gjaldt om, tilbød han at tilskyde Papir samt et Forskud i Penge for at sætte Foretagendet i Gang. C. Drewsen gjorde da den nødvendige Aftale med en Boghandler (udentvivl Gyldendal), og der stod nu kun tilbage at finde en duelig Kobberstikker. Videre kom Sagen dog ikke, thi netop da stiftede Krøyer „*Naturhistorisk Tidsskrift*“, hvorved Trangen blev afhjulpen. Allerede i det første Hefte findes et Bidrag af Schiødte. En Afhandling, udarbejdet af Schiødte og Drewsen i Forening, skulde ligeledes have været indrykket i et af de første Hefter, men den kom først senere, fordi Manuscriptet var blevet forlagt.

En anden Vanskelighed var Mangelen paa Bøger. Ikke

blot vare Bibliothekerne daarligt forsynede, men selve Anskaffelsen af andre Bøger end tyske var vanskelig. Schiødte, som dengang heller ikke havde Raad til at købe Stort, begyndte derfor at afskrive og oversætte hvad han behøvede til stadigt Brug men ikke kunde faae tilkjøbs, og flere saadanne Hefter existere endnu, f. Ex. en „Horismologia“, dateret 1833, ud-dragen af den tyske Oversættelse af Kirbys og Spences „In-troduction to Entomology“. Endog et saa anseeligt Skrift som Kirbys bekjendte Værk over de engelske Bier, hvilket ikke fandtes i Kjøbenhavn, vilde Drewsen lade afskrive, til hvilken Ende Schiødte forsøgte, men forgjæves, gennem Justitiarius Boie at faae det tillaans paa et Par Maaneder fra Universitets-bibliotheket i Kiel. Drewsen fik det da tillaans fra Adj. Dahl-bom i Lund, for hvem Schiødte havde besørget Correcturen af hans „Conspectus Tenthredinum“, som udkom i Kjøbenhavn 1835, og af hvem man derfor kunde udbede sig en Gjentjeneste. Rigtignok havde Dahlbom i et Brev, hvori han takkede derfor, nævnt en Deel „Trykfeil“, hvilke han bad Drewsen og Schiødte rette i deres Exemplarer, men Schiødte havde, næst-efter at gjøre Tusinde Undskyldninger og love mere Paapasse-lighed en anden Gang, oplyst ham om, at de fleste og navnlig de værste af disse Feil fandtes i selve Manuscriptet. Forøv-rigt lykkedes det kort efter at faae Kirbys Værk gennem Bog-handler Klein.

Endnu i een Retning følte Schiødte sig hæmmet, nemlig ved Savnet af et Mikroskop. Selvfølgelig havde han ikke Raad til at skaffe sig et saadant, og det var derfor en sand Venne-tjeneste, da Dr. Pingel, som vidste, at der paa Classens Bi-bliothek henstod et saadant, som aldrig blev brugt, henstillede til Vedkommende, at det vilde kunne komme til god Nytte ved at laanes til Schiødte. Skjøndt det i Virkeligheden var et gammeldags, temmelig maadeligt Instrument, var det i Schiødtes Øine en stor Skat, og han udrettede Meget dermed. Der findes endnu en Billet fra Schiødte til Dr. Pingel, dat. 7. Juli 1840, hvori han siger: „Idet jeg tager mig den Frihed at sende Hr. „Doctoren et Exemplar af mit Skrift [„Genera og Species“], „vilde jeg begaae en større Utaknemlighed, end jeg er istand

„til, om jeg ikke levende erkjendte, at saafremt jeg deri maaskee „har indlagt mig nogen Fortjeneste, jeg da for en meget stor „Deel skylder det til Dem, ved hvis uopfordret anvendte Ind- „flydelse jeg er kommen i Besiddelse af det vigtigste af alle „Instrumenter for en Zoolog“. Da Schiødte døde, blev det paa Fideicommissets Ønske tilbageleveret, da det kun var laant, men da havde det rigtignok i henved 40 Aar staaet — forglemt — paa Pulterkammeret.

Schiødtes literair-videnskabelige Stræben tilfredsstilledes imidlertid ingenlunde ved Publicationen af saadanne mindre Artikler eller Afhandlinger, som kunde finde Plads i et Tidsskrift. Formaalet for hans faunistiske Studier var intet Mindre end en Bearbejdelse af den danske Insectfauna i dens Heelhed, hvori han da kunde nedlægge ialtfald en stor Deel af sine mere almindelige Resultater. Ad privat Vei vilde dog et saadant Værk aldrig kunne komme istand, selv om Materialet var tilstede, men ikke engang dette var Tilfældet. Reinhardt havde ganske vist paabegyndt en faunistisk dansk Insectsamling som en egen Afdeling af Universitetsmuseet, men det var blevet ved en meget ringe Begyndelse. Danske Insecter indlemmedes endvidere baade i det Kgl. Museums, i Westermanns og den naturhistoriske Forenings Samlinger, men det var kun faa Stykker af anseeligere Arter, som der fandtes, ikke saadanne fuldstændige Suiter, som høre til for et faunistisk Studium. Til en vis Grad suppleredes Schiødtes egne Bestræbelser ved andre Samleres. Blandt disse maa naturligviis først og fremmest nævnes Drewsen, hvis store Materiale selvfølgelig stod ganske til Schiødtes Raadighed, og som i mange Aar meddeelte ham en Mængde høist værdifulde Sager, især fra sit Klækkehuus. Andre, fra hvem Bidrag kunde ventes, vare STÆGER i Kjøbenhavn, BOIE i Kiel, Dr. HORNBECH, F. V. S. JACOBSEN, Cand. STEENBUCH, Læge ØGMUNDSEN, Adj. V. STRØM i Odense, stud. chir. LIEBENBERG o. Fl. Ogsaa fra Krøyer, som dengang bereiste Provindserne med offentlig Understøttelse paa Fiskeriernes Vegne, modtog han Bidrag, idet denne benyttede Leiligheden til at samle alskens Naturalier og Iagttagelser (se f. Ex. Forchhammer i „Nat. Tidsskr.“ I. p. 209). Blandt sine Disciple i Borgerdyd-

skolen havde Schiødte indpodet flere Interesse for Entomologien, og alt i hans tidligere Notitser nævnes f. Ex. E. BENZON som Meddeler af sjeldne Arter fra Kjøbenhavns Omegn og Falster.

Paa alle Maader søgte Schiødte at skaffe sig Forbindelser, saaledes ved at tilbyde Samlere Hjælp ved Bestemmelse og Completering af deres Samlinger. Men alt dette forslog dog langt fra. Skulde han, saaledes som han snart satte sig for, i et strængt videnskabeligt Værk kunne behandle den danske Insect-fauna, maatte der foretages en systematisk Undersøgelse af hele Landet, men dertil havde han hverken Tid eller Penge. Da nu det Kgl. Landhuusholdningsselskab oftere havde forsøgt at fremkalde Bearbejdelser af den danske Fauna, henvendte Schiødte sig ganske naturligt til denne Institution for at opnaae den fornødne Understøttelse, og paa Drewsens Raad overlevere han sit Andragende personlig til Etatsr. JONAS COLLIN, som var Præsident for Landhuusholdningsselskabet og derhos en stor Velynder af Naturvidenskaberne, hvilket jeg har haft Leilighed til oftere at omtale i Udsigten over Museets Historie. Schiødte blev meget vel modtaget. Collin, som vistnok alt fra meer end een Side havde hørt om Schiødte, fik udentvivl det Indtryk, som Fremtiden kun skulde bekræfte, at han havde en ung Mand for sig, hvis sjeldne Evner og ligesaa sjeldne Energi gjorde ham værdig til al den Hjælp, han i sin indflydelsesrige Stilling kunde yde ham, og fra det Øieblik svigtede aldrig Collins Redebonhed til at yde Hjælp, Raad og Opmuntring. Det var sandelig ikke den ringeste af denne klartseende og fortjente Mands gode Gjerninger, at han saa ihærdigt støttede Krøyer og Schiødte, og, som man vel kan tænke sig, var deres Taknemmelighed stor. Schiødte nævnte ofte Collin som sin Velgjører, hvem han skyldte sin videnskabelige Carrière, forsaavidt denne ahang af ydre Hjælp, og jo tydeligere et af Kamp opfyldt Livs Erfaring lærte ham, hvor ringe den blotte Fortjenestes Chancer ere mod ugunstige Omstændigheder, desto dybere paaskjønnede han, hvad der blev gjort for ham i hans Ungdom af Collin. Krøyer kaldte ham sin Mæcenat, og da Collin laae paa sit Yderste, i 1861, lod Krøyer, der selv var meget syg, sig bære op til ham for endnu engang at see og

takke ham. Da han var kommen ud af Værelset igjen, sagde han: „Nu skal jeg aldrig mere see den bedste Ven, jeg nogensinde havde“; og saa brast den gamle Mand i Graad.

Schiødtes Andragende lyder saaledes:

„Danmarks Insektfauna har i lang Tid været Gjenstand „for mine Studier, og engang fuldstændigt at bearbejde den „har altid været mit høieste Ønske. Da imidlertid Forholdene „i vort Fædreneland ere saadanne, at et Arbejde af denne „Natur aldrig kan gjøre sig Haab om at finde en Forlægger, „saa vover jeg ærbødigt at ansøge Landhusholdnings-Selskabet, „der saa ofte har viist sig saadanne Bestræbelser gunstigt, om „at tilstaaes Understøttelse til Udgivelsen af en dansk entomo- „logisk Fauna. De Faa, som hidtil beskjæftigede sig med den „fædrenelandske Entomologie, have alle indskrænket sig til de „Arter, som forekomme i Omegnen af Kjøbenhavn, jeg selv „har modstræbende underkastet mig den samme Skjæbne. Men „da vort Fædreneland upaatvivleligt eier mangfoldige os end „ubekjendte Arter, dels nye, dels saadanne, som af fremmede „Naturforskere allerede ere angivne som Indbyggere af vore „Nabolande, Sverrig og det nordlige Tydskland, saa vilde en „dansk Insektfauna for Øieblikket kun kunne leveres i en mindre „fuldkommen Form. Hvis jeg derimod ved Landhusholdnings- „Selskabets Hjælp blev sat istand til i entomologisk Henseende „at bereise de danske Provindser, saa vilde det derved sikkert „forskaaffe mig Leilighed til at berige baade vor Fauna og „Videnskaben i Almindelighed. Thi at dette vilde blive Til- „fældet med en øvet og ivrig Samler, har det overordentlig „rige Udbytte lagt for Dagen, som har været Frugten af de „faa Excursioner, der nogle Gange ere anstillede f. Ex. i det „sydlige Sjælland. Jylland, Fyen og de øvrige Øer ere i ento- „mologisk Henseende aldeles et terra incognita. Dersom altsaa „Landhusholdnings-Selskabet ved at yde mig sin Hjælp til Ud- „givelsen af et Værk, som det, jeg har foreslaaet, overdrager „mig det kjærkomne og længe attraaede Hverv at bearbejde de „danske Insekter, saa haaber jeg, at det tillige for at gjøre „dette Arbejde fuldkomment vil sætte mig istand til at indsamle „saa mange Materialier dertil som muligt.

„Dersom Landhusholdnings-Selskabet er tilbøieligt til at tage Hensyn til min ærbødige Ansøgning, der udspringer af min Kjærlighed til Videnskaben, af Ønske om at blive den nyttig og efter Evne at bidrage til Udbredelsen af dens Dyrkelse i Danmark, saa vilde jeg i Løbet af Vinteren 1839 kunne indlevere Manuskriptet til et første Bind af følgende Indhold: 1) Indledning. 2) Om de skedevingede Insekter (Coleoptera) i Almindelighed. 3) Denne Ordens Horismologie. 4) Udførlig Beskrivelse af den første Afdelings Familier, Slægter og Arter med nøiagtig Angivelse af Levemaade, Nytte og Skade og Opholdssted, tilligemed Citater af de vigtigste fremmede og af alle danske Forfattere. 5) En Tegning af den meest characteristiske Art i hver Slægt, med detaillerede Fremstillinger af Slægtens Kjendemerker; disse Tegninger udfører jeg alle efter Naturen.

„Som en Prøve havde jeg helst villet vælge en Slægt, hos hvilken Levemaaden paa Grund f. Ex. af dens Skadelighed vidtløftigere havde været at udvikle, men netop de Insekter, som i denne Henseende ere de meest interessante, ere tillige saadanne, som nærmere udfordre Undersøgelser paa de Steder, hvor de have anstillet deres Ødelæggelser. I Mangel deraf er da foruden nogle Tegninger vedføiet en Sammenstilling af de danske Aphodier; som Exempel paa, hvorledes jeg har tænkt mig meget lange og udførlige Artsbeskrivelser bedst udførte, vover jeg da at anføre dem, som findes i min Monographie over de danske Amaraer, som er indrykket i de tre første Hefter af Dr. Krøyers Tidsskrift for Naturhistorien. Jeg vover min Ansøgning med noget Haab om en mild Optagelse, da Landhusholdnings-Selskabet allerede tidligere har opfordret til Arbejder af denne Slags. Sandheden af, hvormeget vor Literatur trænger til et saadant hidtil savnet Skrift, der efter Evne kunde afhjælpe denne Trang, er Landhusholdnings-Selskabet vistnok villigt til at erkjende.“

„d. 30. August 1837.“

Dette Andragende sendtes allerede under 5. September til Professorerne Hornemann, Reinhardt og Schouw med Anmodning om en Meningsudtalelse, idet Selskabet, hvis man meente,

at det bebudede Værk kunde ventes at ville opfylde sin Hensigt, var tilsinds at skaffe Schiødte den ansøgte Understøttelse. Hornemanns Erklæring (dat. 10. Sept.) gik ud paa, at Schiødte, saavidt han vidste, var bekjendt for at være en dygtig Entomolog, at de indsendte Tegninger viste, at han havde bragt det vidt i denne Kunst, og at den bebudede „Fauna“ efter hans Mening vilde opfylde sin Bestemmelse, men at den vilde medføre stor Bekostning, medens den foreslaaede Reise i alle Tilfælde vilde være indbringende, hvorfor han anbefalede Understøttelsen dertil. Reinhardt afgang en længere Betænkning (dat. 21. Sept.), hvori han, støttende sig, som han siger, „saavel paa personligt „Bekjendtskab med den talentfulde og flittige unge Mand, som „paa de Prøver af Kundskab i Entomologien, som han offentlig har forelagt det naturhistoriske Publicum“, udtalte, at han havde den største Grund til at antage, at Schiødte var forsynet med de Egenskaber, som udfordredes til Udførelsen af et Værk som det paatænkte. Reinhardt udviklede vidtløftigt Nyttens og Nødvendigheden af den paatænkte faunistiske Undersøgelse af Provindserne, idet han betegnede Schiødte som „en god Iagttager, en øvet og omhyggelig Samler og en fortræffelig Insecttegner“. Med Hensyn til den tilsigtede Fauna var han betænkelig ved Omfanget af Opgaven, der, som han meget rigtigt siger, vilde kræve den største Deel af en Forfatters Levetid, ligesom ogsaa ved Bekostningen, hvorfor han kun anbefalede at understøtte Udgivelsen af første Deel, idet han meente, at Mere vilde overstige Selskabets Midler. Schouws Erklæring (dat. 12. Oct.) var ligeledes meget anbefalende. Schouw støttede sig især til sit „fleeraarige personlige Bekjendtskab med Schiødte“; han meente, at denne Sidste vilde være villig til at ændre sin Plan, hvis Bekostningen skulde overstige hvad Selskabet kunde anvende paa Værket.

At Selskabets egne Midler ikke vilde strække til for at bringe Planen i Udførelse uden at lamme dets øvrige Virksomhed, var indlysende, og Selskabet henvendte sig derfor til Finantsdeputationen med en i Henhold til hine Erklæringer motiveret Anmodning om de fornødne Penge til de forberedende Reiser af Fonden ad usus publicos, idet Selskabet erklærede

at ville paa en eller anden Maade efter Evne bidrage til Værkets Udgivelse. I et Brev fra Drewsen, skrevet paa dette Tidspunkt, siger denne: „Jeg havde nylig en Samtale med Professor Schouw om Deres Anliggender. Reisepenge kan De med fuldkommen Sikkerhed gjøre Regning paa, men han kunde ikke sige, hvor meget De kunde vente, dog meente han, at under 3 à 400 Rd. vilde det ikke blive. Gaae nu saa snart som muligt til Conf. Collin og forklar ham, at De, foruden det Nødvendige til at kunne reise for, maa anvende en Deel paa at udruste Dem til Reisen, nemlig med Insektkasser, Naale, Fangeapparater etc. etc. Schouw meente endvidere, at man nu først maatte vente og see Udfaldet af denne paatænkte Reise, inden der tages nogen Beslutning angaaende Værket, De vilde udarbeide. Naar De kommer til Conf. Collin, saa glem ikke Munden hjemme. Man kan uden at fornærme sige utrolig Meget, naar det kun foredrages paa en rigtig Maade“. Sagens Afgjørelse trak imidlertid ud, da den maatte behandles sammen med de mange andre indkommende Ansøgninger om Reiseunderstøttelse, og Schiødte henvendte sig derfor directe til Finantsdeputationen, vistnok efter Collins Raad, om en foreløbig Bevilling, hvilken ogsaa efter Deputationens Indstilling af 31. Mai 1838 tilstodes ved Kgl. Res. af 5. Juni s. A., nemlig 300 R. r. S. for eet Aar.

Dette var for Schiødte en afgjørende Begivenhed, thi vel var Bevillingen kun for eet Aar, men han følte sig overbeviist om, at havde han først opnaaet offentlig Understøttelse, skulde hans derfor udrettede Arbeide vel sikre ham Fortsættelsen deraf, og han opgav nu sine Informationer, stolende paa, at Entomologien dog nok vilde skaffe sin Dyrker det meget beskedne Fornødne. Alle hans Venner delte hans Glæde, meest maaskee Drewsen, „ligesom det“, siger denne i en Billet, „særdeles interesserer mig, jo mere De kommer i Berøring med denne fortræffelige Mand [d. e. Collin]. Han er virkelig efter min Formeening udkaaret til med sin Jernarm at trække den hidtil over Ørene i Pølen nedsunkne Zoologie igjen frem for Dagens Lys. Maatte han kun endnu i lang Tid kunne virke i den Retning, leve og see, at han ogsaa her har vidst at vælge de rette Folk.“ Der synes dog ogsaa paa den anden Side

at have været dem, som ikke vare saa glade derved. I et senere Brev, skrevet medens Schiødte var paa sin første Reise — paa Ourebygaard — fortæller Drewsen, at en Besøgende havde sagt, „at Deres Reise vækker uendelig megen Misundelse blandt „de yngre Mennesker, især skal I blive bleg „hver Gang han hører derom og meget opholde sig over, at De „ikke har faaet Ordre til at levere til Museerne hvad De sam- „ler“. En saadan Ordre vilde dog dengang have været ganske meningsløs, thi hverken fandtes der ved noget af Museerne de nødvendige Tilknytningspuncter for saadanne Indsamlinger, ikke heller var Nogen ansat ved dem, som kunde have stillet Nogetsomhelst op med det Indsamlede, hvilket visselig vilde være gaaet til Grunde.

Takket være hiin Paaskyndelse af Anliggendet, kunde Schiødte foretage sine første systematiske Indsamlinger i Sommeren 1838. En saadan fodreisende Naturforsker var dengang et Særsyn. Paa Politikammeret vilde man partout forsyne ham med en Vandrebog, saadan som dengang medførtes af omvandrende Haandværkssvende, medens Godtfolk omkring paa Landet meente, at han nok ikke var ved sine fulde Fem og derfor jævnlig behandlede ham med en medlidende Venlighed, der stundom morede ham men til andre Tider beredte ham Ærgrelse. Han forlod Kjøbenhavn midt i Juni og besøgte først det sydlige Sjælland, dernæst Lolland, hvor han en Tid lang havde Standqvarteer paa Ourebygaard. En cand. SCHADE, som var Huuslærer for de unge Baroner Rosenørn-Lehn, botaniserede og samlede Insecter med dem, og da han paa Omslaget af andet Hefte af Naturhistorisk Tidsskrift, som udkom i 1836, havde seet en Annonce*) om, at Samlere kunde faae deres Indsam-

*) Paa Omslagene af de første Hefter af Krøyers Tidsskrift findes forskellige smaa Meddelelser af Udgiveren, hvorfor de ved Indbindingen burde bevares. Da dette imidlertid sjældent er skeet, meddeles her den omtalte Annonce. Efter at have omtalt, at Directeuren for Museet i Heidelberg, for at imødekomme et offentligt udtalt Ønske om at kunne erhverve billigt mindre Samlinger af fædrelandske Naturalier, havde indbudt til Subscription paa mindre Insectsamlinger à 500 Stykker, etiquetterede med Hen-

linger supplerede, henvendte han sig til Krøyer, som igjen henviste ham til Schiødte. Hvor lidet Begreb ellers dannede Folk i de Tider havde om Insectverdenens Rigdom i Danmark, kan man see af, at Schade i sit Brev til Schiødte tvivlede om, at denne kunde levere 100 Arter, som de ikke havde samlet selv. Correspondancen førte til, at Schiødte blev indbudt til at gjøre et Besøg paa Gaarden i 1838, hvilket han ogsaa aflagde i Slutningen af Juli og Begyndelsen af August. Det havde været Hensigten derfra at tage til Fyen og senere at undersøge det nordvestlige Sjælland, men det slette Veir hindrede ham, og Tiden slog ikke til, da han i ethvert Tilfælde ønskede at besøge Bornholm. Fra Lolland vendte han derfor tilbage til

viisning til naturhistoriske Værker, tilføier Krøyer, at han allerede i flere Aar havde overveiet, hvorledes noget Lignende kunde tilveiebringes for Danmark, og endnu stedse haabede, at den naturhistoriske Forening maaskee kunde finde det passende at udstrække sin Virksomhed til denne Gjenstand. Efter et Par Ord om Nyttens af saadanne Samlinger især i Skolerne, baade for Lærere og Disciple, samt om at slige mindre Samlinger af Mineralier kunde faaes hos Bergmester Münster, fortsætter han: „Endvidere er en meget grundig Entomolog villig til at levere Insektsamlinger til dem, der maatte ønske saadanne. 100 Arter danske Insekter, smukt præparerede i feilfri Exemplarer, opstillede i Kasse samt forsynede med Navne osv., kunne erholdes for 6 Rd. Det forstaaer sig, at den, der maatte ønske at erholde et større Antal, f. Ex. 200, 300 osv., kan erholde dem efter samme Forhold, altsaa 200 forskjellige Arter for 12 Rd. Iøvrigt overlades det ganske til Lysthavende, efter hvilket System han ønsker Insekterne ordnede og hvilken naturhistorisk Haandbog han ønsker henviist til, saasom Règne animal, Blumenbach eller hvilkensomhelst anden. Ogsaa afhænger det af hans Forgødtbefindende at erholde Insekter af alle Ordener eller blot af een, f. Ex. Coleoptera (at der ikke kan leveres 100 Arter af nogle Afdelinger, paa Grund af det ringe Antal danske Arter, behøver næppe at tilføies). Frankerede Bestillinger, adresserede til Udgifveren af dette Tidsskrift, kunne afleveres i den Reitzel'ske Boglade. Udgifveren haaber muligen at kunne træffe et lignende Arrangement med Hensyn til flere af Naturhistoriens Grene. En svensk Naturforsker har saaledes allerede for længere Tid siden tilbudt at levere bestemte Samlinger af svenske Forsteninger, især fra Kridtformationen, dog ogsaa fra andre.“

Sorøegnen og derfra hjem til Kjøbenhavn, hvorfra han begav sig til Bornholm, og tilbragte der September Maaned. Da det var første Gang, at disse Egne vare blevne undersøgte paa en systematisk Maade, var Udbyttet af sjeldne eller, ialtfald for den danske Fauna, nye Arter overmaade stort. En Beretning derom findes trykt i „Nat. Tidsskr.“ II. p. 309—395. Nogle livlige Bemærkninger om Touren i Sjælland indflettede han — efter Drewsens Tilskyndelse — i et Brev til Conferentsraad Collin, der gjennem Drewsen havde rettet en Forespørgsel til ham i Anledning af Trykningen af Krøyers Forstzoologi, hvorpaa Schiødtte havde læst Correctur under Forfatterens Fraværelse paa Gaymards Expedition. Bornholm havde navnlig interesseret ham, og at hans Hensigt var at benytte dette sit første Ophold paa Øen til at gjøre et grundigt Studium af dens Natur, tør man maaskee slutte af, at der blandt hans Papirer findes et Kort over Bornholm af 1825, hvorpaa en Mængde geognostiske Data ere indskrevne som til Orientering paa Stedet; det har været foldet smaat som til at medføres i Lommen. Han hjembragte en ham ubekjendt Bælgplante, der var givet ham af en Postmester Fog i Rønne, som selv samlede, og til hvem han, som det synes, havde været anbefalet af Schouw. Schiødtte maatte dog meddele Fog, at Opdagelsen af denne Plante i Danmark (*Ulex europæus*) just var bleven anteciperet, idet den Aaret iforveien var bleven fundet i Thy. Schiødtte havde ønsket at besøge en Ven, Garnisonschirurg L. A. HASSE paa Christiansø, men da Skipperen havde brugt fem Dage fra Rønne til Sandvig og aldeles ikke kunde angive, naar han kunde naae Christiansø, maatte Schiødtte opgive det. Dette var forsaavidt heldigt, som det foranledigede ham til senere (under 16. Marts 1839) at tilskrive Hasse et langt Brev, som er af Interesse, fordi det skildrer baade hans egne og de naturhistoriske Forhold i Kjøbenhavn i det Hele paa den Tid, hvorfor det Meste deraf fortjener at meddeles her. Naturligviis maa det erindres, at det er et flot skrevet, fortroligt Nyhedsbrev. Hasse havde, som det synes, ønsket at høre Noget om disse Forhold og særlig spurgt om Melchioris ikke længe forud offentliggjorte Bog om de danske Pattedyr. Schiødtte siger

derom, at den var faldet mindre vel ud, fordi Forfatteren ikke havde fulgt med Literaturen.

„De anmoder mig“, skriver Schiødte, „om at fortælle Dem om mine Venner og mig selv. Jeg vil da forsøge paa at give Dem en sammenhængende Skizze af de naturhistoriske Sagers Stilling i Kjøbenhavn for Øieblikket, hvorved jeg maa bemærke, at jeg tager Benævnelsen „Venner“ i den mere udstrakte Betydning af Bekjendtere eller Naturhistorikere overhovedet, eftersom De ellers ved en strængere systematisk Anvendelse af dette Prædikat vilde faae saa fordømt Lidet at vide; thi De er alt tilfulde bekjendt med den Kjendsgjerning, at vi hades og skyes af vore Kolleger i Videnskaben i samme Forhold, som det lykkes os at gennemtrænge den. . .

„For altsaa at begynde med „den brave trofaste Normand“, som Oehlenschläger saa uheldigt betitler ham i sit endnu uheldigere Levnet, da hypochondrerer han stadigt væk i hypochondrisk Velgaaende eller snarere Ikke-Velgaaende, thi han synes mere og mere at komme til den ubehagelige Overbeviisning, at det ikke paa nogen Maade er tilstrækkeligt for en Professor i Zoologien at være brav, trofast og Normand. Det er ogsaa for ganske kort siden faldet ham ind, at det var paa Tide at alke sig en lille Smule op af den bløde broderede Lænestol, hvori han sødt slumrende har tilbragt et halvt Aarhundrede, og det er ifølge denne energiske Beslutning, at han ifjor overraskede os med en indholdsrig Afhandling om nogle grønlandske Vertebrater. Den er trykt i Kgl. Vid. Selsk. Skrifter, er ledsaget af en Deel ret gode Kobberstik efter Schousboes fortræffelige Tegninger og indeholder Resultaterne af tredive lange Aars Studier. Endnu har han i det sidste Hefte af Nat. Tidsskr. leveret en Notits om Ynglestedet for Tringa platyrhyncha efter de Iagttagelser, han har faaet fra nogle nyere Reisende i Norge; denne Note optager nøiagtigt $1\frac{4}{5}$ Side, og nu siger han med stolt Selvfølelse: „Betragt mit Værk og søg i Aarhundreder om et lignende Exempel.“ Deri kan han dog imidlertid have Ret.

„Saa Physiologen [Eschricht]. Han er unægtelig flittig og et lyst Hoved, men, som De veed, overfladisk og altfor

„tilboielig til at slutte fra $\frac{1}{10}$ til 100,000. Siden mit „sidste Brev til Dem har han Intet skrevet af Betydenhed, „kun et daarligt Program*). Stadig phantaserer han derimod „om sine møenske Kranier og har nu faaet fat paa Foetus „Dannelse i Ægget, som han ynkeligen fortygger (De har „maaskee ikke endnu seet Dr. Herolds glimrende Arbeide, „de animalium vertebr. carentium in ovo formatione). Forleden „Dag mødte han i Foreningen med et Opkog af en graviditas „extrauterina, som Prof. Drejer har fundet for flere Aar siden, „og som jeg allerede dengang døiede paa physiologiske Forelæs- „ninger.

„Schouw er altfor beskjæftiget med Politiken til at kunne „anvende megen Tid paa Videnskaben. Han arbeider endnu „paa sit store Værk om Italiens Plantegeographie, som skal „trykkes paa Fransk. Det er sandt, De veed jo ikke, at jeg „boer hos Schouw. Han pleier altid at have en yngre Natur- „forsker hos sig, som mod at besørge de meget ubetydelige og „desuden interessante Forretninger med at føre nogle Sel- „skabers Protocoller og skrive deres Breve af, har frit Værelse „i hans Bolig i Krystalgade. Da Drejer, som var der før mig, „flyttede til Regentsen, tilbød Schouw mig at overtage hans „partes . . .**).

„Forchhammer lader siden sit geognostiske Program***) „Intet høre fra sig.

„Den gamle, inderlig elskværdige Hornemann staaer paa „Gravens Rand. Et nyt Liv synes alligevel ved Enden af „hans hæderlige Løbebane at ville opblusse i denne Floras „trofaste Tilbeder, inden han for stedse skal forlade sin evigt „unge Elskerinde. Han leverer til Tidsskriftet rask væk den „ene voluminøse Afhandling efter den anden, meest af literairt „botanisk Indhold. Disse Afhandlinger, paastaae Botanikerne,

*) Uden Tvivl hans „De Organis quæ respirationi et nutritioni foetus Mammalium inserviunt“, 1837.

**) Af nogle ufuldendte, udstregede Ord i Concepten sees, at Schiødtte havde boet hos Schouw siden Foraaret 1838. Han havde sin Samling der. I 1840 flyttede han til Overgaden o. V. Nr. 192.

***) „Danmarks geognostiske Forhold“, Kbh. 1835.

„bære Præget af Alderdommens Svaghed. Jeg kan ikke bedømme det, i ethvert Tilfælde bære de Præget af Flid og omfattende Kundskaber i denne Green af Botaniken, ligesom de blive interessante ved de Erindringer, som de indeholde fra et langt Videnskaben indviet Liv.

„Jeg gaaer nu over til de Uprivilegerede.

„Krøyer er, som De vel veed, med den franske Expedition ved Nordpolen. Han reiste forrige Juni med Vahl til Norge for at naae Corvetten La Recherche i Trondhjem. Hvor jeg savner ham! Jeg har Ingen, aldeles Ingen, idetmindste som tilfredsstiller mig. Forresten ere alle Franskmændene (Gaymard, Marmier, Eugène Robert etc.) obscure Vindbeutler og hele Expeditionen et heelt Charlatanerie, som Krøyer er meget for god til at tage Deel i. Han opfordredes imidlertid dertil af Regjeringen og vidste dengang endnu ikke det om Expeditionen, som han sagtens nu veed, da vi Alle vide det. Nu sidder den fortræffelige lille Mand med de norske og svenske Deeltagere og fryser paa Tromsø midt mellem Nordens Isbjerge, medens de letfærdige Franskmænd dandse i Palais Royal med Grisetterne. Disse pyntede og friserede Faarehjerner fortjene i Sandhed [ikke], at Krøyer for [deres] Selskabs Skyld forlod sin ichthyologiske Fauna (hvis første Bind, det meest udmærkede zoologiske Arbeide, Danmark har havt siden Müllers Zoologia Danica, allerede er udkommet) og mange andre ufuldendte Arbeider.

„Steenstrup indskrænker sin Virksomhed til at hente de Priismedailler, som hans Protektor, den gamle trofaste Normand, faaer Universitetet til at udsætte for ham *). Nylig har han leveret et Par ubetydelige Afhandlinger til Tidsskriftet om danske Forsteninger. Ham er, tilligemed Liebmann, Drejer og mig, overdraget Redaktionen af Tidsskriftet i Krøyers Fraværelse; vi have i den Anledning hyppige Debatter, da vi ikke altid ere enige om de Principer, hvorefter et saadant Skrift bør ledes. Jeg er da undertiden nær ved at bukke under, thi her har jeg Reinhardt-

*) Hentydning til en ikke offentliggjort, priisbelønnet Afhandling om Forskjellen mellem Fuglenes Træk og Fiskenes Vandringer (1838).

„anerne imod mig; men jeg bruger min *bittreste* Veltalenhed og har endnu Seiren paa min Side. Men i Sommer, da jeg er borte, frygter jeg, det gaaer galt; thi Steenstrup behersker da Alt ved at sige „Reinhardt“, og mit kjære Tidsskrift bliver da ikke holdt reent.

„Liebmann arbejder i Algerne og har leveret et Par smaae „Afhandlinger. Drejer har udgivet en lille diagnostisk Flora „excursoria og arbejder nu paa en Haandbog i botanisk Terminologie, som jeg tænker bliver god. I disse Dage har han i Kjøbenhavnsposten slemt vadsket en vis lille Dreng, som hedder Ørsted (en Brodersøn af de to bekjendte danske Koryphæer), som ifølge Begynderes almindelige taabelige Begreber om Letheden af at skrive populære Bøger har udgivet et med Træsnit ledsaget første Hefte af Planternes Naturhistorie, karakteriseret ved en fast utrolig Uvidenhed, udyntet med naivt Villende-være-philosophisk og affattet i et puerilt Sprog. Paa Drejers første meget moderate Anmeldelse fulgte et langt, dumdristigt grovt og selve Sagen mørk-ladende Svar i „Dagen“ (man siger af ham selv), hvorpaa Drejer gav ham det glatte Lag, langskibs, som han overflødigen fortjente. Man venter endnu „Dagens“ Svar*).

„Theologen Møller er i Grønland for at samle Mollusker. Kamphøvenær æsthetiserer. Liebenberg sulter desværre, troer jeg . . . han er mig hengiven og ærgrer sig ikke, naar Noget lykkes for Andre — Egenskaber, som ere saare sjeldne hos de lumpne Dødelige. . . .

„Altsaa, jeg studerer, dissekerer, mikroskoperer (thi jeg har, Hamlet**) være takket, faaet et fortræffeligt stort Mikroskop tillaans fra Classens Bibliothek paa Livstid), excerperer, forfatter, udstreger igjen og bruger Loupe, Pen, Pensel og i den senere Tid ogsaa Gravstikke Dag og Nat. De seer, jeg labo-

*) Denne fameuse Feide, den første i en lang Række af saadanne om naturhistoriske Lærebøger, begyndte i Tidsskr. f. Lit. og Kritik, IV. Drejers Indlæg i „Kjøbenhavnsposten“ var hans tredje Artikel. Ørsteds Svar derpaa kom ikke i „Dagen“, men i „Berlingske Tidende“.

**) „Hamlet“ var et Spøgenavn, som Dr. Pingels Venner gave ham, fordi hans Hustru hed Ophelia.

„rerer ogsaa af Lyst til at rose mig selv; men man er nødt til at gjøre dette selv, hvis man vil have det udført; thi Andre ere sjelden villige dertil. „Es ist wahr“ siger Goethe, „man „braucht heut viel mehr Dreistigkeit, um erträglich und ohne „häufigen Aerger zu existiren“. For Øieblikket arbeider jeg uophørligt og næsten udelukkende paa at fuldende det første Bind af min Fauna; det vil begynde at trykkes til Efteraaret og kommer til at indeholde en Indledning og almindelig Horismologie, de Frikjæbedes *) specielle Skildring og første Familie, Carab., med omtrent 250 Arter og 15 Kobbervæbne, som jeg selv stikker efter mine Tegninger; de fremstille en Art af hvert Genus, Munddele og andre Detailler osv. Forresten har jeg leveret flere systematiske Afhandlinger til Tidsskriftet, blandt hvilke den første, som med Undtagelse af Indledningen er skreven paa Latin, har oplevet 3 Anmeldelser i Udlandet. To af disse, den ene af Westwood i Loudons Magazine, og den anden af Germar i Ent. Zeitschr., ere blotte Anmeldelser, den tredje af Dr. Erichson i Wiegmanns Archiv er en speciel Kritik; den sidste er ogsaa rosende, men Rec. er uenig med mig om Betydningen og Vigtigheden af en af mine Grundcharacterer. Jeg kan være godt fornøiet med dem alle. Af de senere Afhandlinger er endnu kun een anmeldt og ganske kort i Germ. Zeit. Dette om mine Beskæftigelser, kun vil jeg endnu tilføie, at jeg har en Hob alleslags i Værk, om hvilket nærmere mundtligt, naar jeg har den Fornøielse at see Dem.

„De spørger om mine Udsigter? „Desunt“. Om min Stilling? Jeg har det bedre end nogensinde før, og mine Indtægter ved Informationer og litteraire Arbejder ere tilstrækkelige for mine Fornødenheder. Jeg har altsaa for Øieblikket ingen Grund til at befrygte Hungersdøden, især da jeg jo har Reisestipendium, og for min Fauna, saalænge den kommer ud (i 6—7 Bind), kan jeg vente et temmelig stort Honorar. Den Udsigt, jeg nu har til paa min Reise i længere Tid uforstyrret

*) „Eleutherata Fabr., Coleoptera Arist.-Linné. Jeg bekjender mig nu til den fabriciske Systematik i dens hele Strængighed og nægter Muligheden af enhver anden Ordenscharacter end Mundens Bygning.“

„af Sorger og Chikaner at kunne kaste mig i Armene paa
 „Moder Natur og drikke hendes Henrykkelse i fulde Drag har
 „desuden, troer jeg, forjaget meget af min tidligere sorte Livs-
 „Philosophie og derved gjort mig mere skikket til at være
 „lykkelig, ligesom jeg ved den bestandig større Berørelse med
 „en stor, skjøndt ikke hjertelig, Omgangskreds her i Byen har
 „vundet større Styrke til med taalmodig Foragt at være mig
 „den sørgelige Sandhed bevidst, at det er Livets normale Gang,
 „at Dumhed og Overfladiskhed stedse løbe af med Prisen. Og
 „hermed vil jeg slutte mit lange Brev, længere og fortroligere,
 „end jeg længe har skrevet noget . . .“

Schiødt's Forventning om Regjeringens fortsatte Under-
 støttelse skuffedes ikke. Paa derom indgiven Ansøgning tilstodes
 der ham i 1839 300 Rd. r. S. og i 1840 400 Rd. (Sedler). I
 det første af disse Aar bereiste han Nørrejylland fra Silkeborg
 til Skagen og i det følgende den sydlige Deel af Nørrejylland
 samt den slesvigske Marsk ned til Husum, hvorimod han ikke
 undersøgte Sønderjyllands Østside. Videnskabernes Selskab
 understøttede ham paa Anmodning med de nødvendige Special-
 kort. Han gjorde et Besøg i Hamborg og vendte hjem over
 Kiel, hvor han besøgte Justitiarius Boie. „Disse to Reiser“,
 siger han i et Brev til Schade, „have ikke alene udvidet, men
 „tildeels endog ganske forandret mine Anskuelser af Danmarks
 „Insektfauna og havt et stort Udbytte tilfølg“. I 1841 var det
 ham ikke muligt at faae Tid til at reise.

Som anført i Brevet til Hasse, haabede han at kunne
 begynde Trykningen af Faunaen i Efteraaret 1839, og under
 18. Sept. indgav han et Andragende om Penge til Finantsde-
 putationen, hvilket her meddeles i sin Heelhed, da det giver en
 god Fremstilling af hans Planer og Ideer med Hensyn til det
 paatænkte store Værk:

„Af det Værk over Danmarks entomologiske Fauna, til
 „hvis Fuldstændiggjørelse ved Indsamling af Materialier i Fæ-
 „drelandets forskjellige Provindser Undertegnede nu i to Somre
 „af Hans Majestæt Kongen allernaadigst har været tilstaaet
 „Reiseunderstøttelse, er det første Bind nu færdigt i Manuskript.
 „Skjøndt nemlig en stor Deel af Danmark (hele Fyen og Fast-

„landet med Undtagelse af Nørrejylland) endnu staar tilbage at
 „undersøge, og neppe mindre af de allerede besøgte Egne (navn-
 „ligen især Bornholm og Nørrejyllands Skove og Flyvesand)
 „paa Grund af det store uventede der gjorde videnskabelige
 „Udbytte høiligen opfordrer til gjentagne Undersøgelser, saa
 „ville dog disse Omstændigheder af den Grund udøve en mindre
 „ugunstig Indflydelse paa dette første Binds Fuldstændighed, at
 „den Familie (Carabidæ), det foruden den indledende Deel af-
 „handler, udelukkende bestaaer af Rovdyr, der som saadanne
 „mindre ere afhængige af de speciellere Localiteter. Ogsaa be-
 „viser Sammenligning af denne Families nu bekjendte danske
 „Arter med den nordtydske og svenske Fauna's, at Kundskaben
 „om deres Forekommen hos os er bragt til en saadan Grad af
 „Fuldstændighed, at det Lidet, der muligen endnu kunde opdages,
 „let kan føies i Supplementform til næste Bind, en Maade, af hvilken
 „selv de bedst undersøgte Landes Faunister paa Grund af de
 „stedse forefaldende nye Opdagelser ere nødte til at betjene sig.

„Til den Kongelige Finantsdeputation vover jeg da nu at
 „henvende mig med det ærbødige og indstændige Andragende,
 „at den vil drage Omsorg for Midlerne til dette Binds Bekjendt-
 „gjørelse ved Trykken. Paa Grund af Forholdene i Danmark
 „kan nemlig ingen Forlægger ventes blandt vore Boghandlere;
 „thi Ingen af dem kan — eller de meget faa, som maaske kunne,
 „ville ikke — indlade sig paa et Foretagende, hvis Omkostninger
 „af Mangel paa et stort Publikum først med Tiden dækkes.
 „Værket vil komme til at udgjøre 5—6 Bind i stort Octav, hvis
 „Omkostninger dog alle blive fordeelte paa idetmindste lige
 „saa mange Aar, hvert paa omtrent 30 Ark og med 10—13
 „Plader. Det Bind, som nu er færdigt til Trykken, vil, saavidt
 „jeg kan skjønne, i Tryk og Papir for Text og Plader samt
 „for Anskaffelsen og Tilberedningen af disse beløbe sig til omtrent
 „480 Daler for 500 Exemplarer. Pladernes Stikning tænker
 „jeg selv at kunne paatage mig, da jeg allerede i længere Tid
 „har øvet mig i denne, for en dansk Naturforsker næsten lige
 „saa nødvendige Kunst som Tegningen selv. Et Aftryk af en
 „Plade, fremstillende et for Naaleskovene meget skadeligt In-
 „sekt (henhørende til en for Landoeconomisk Tidsskrift bestemt

„Afhandling om dette Dyr *)), og som er i den Maade, jeg an-
 „seer for den hensigtsmæssigste for en Fauna, tager jeg mig
 „den Frihed at vedføie som en Prøve paa den Færdighed,
 „jeg nu besidder, men som naturligen stedse forøges. Men
 „desuden kan det vel antages for rimeligt, at Stikningen af
 „saadanne Plader bedst udføres af en Naturforsker, da han,
 „under den Forudsætning, at han besidder tilstrækkelig mekanisk
 „Færdighed, vil være istand til at meddele sine Figurer den
 „fuldkomne videnskabelige Nøiagtighed, der er saa aldeles nød-
 „vendig, og som en Kunstner, der intet Begreb kan danne sig
 „om Betydningen af de Tegninger, han skal stikke, kun sjeldent
 „formaaer. Den Kgl. Finantsdeputation maa iøvrigt afgjøre,
 „hvilket Honorar der for dette Arbeide og for selve Texten kan
 „blive mig tilkjendt. I det Foregaaende har jeg endnu ikke
 „omtalt, om og hvorvidt en entomologisk Fauna for den danske
 „Literatur er et nødvendigt eller savnet Værk. Men ligesom
 „Erkjendelsen af et stort literairt Savn i denne Henseende alle-
 „rede tydelig har udtalt sig hos det høie Institut, til hvilket
 „nærværende Andragende er rettet, i den Understøttelse, som
 „det alt har udvirket for mig til Sagens Fremme, saaledes kan
 „det vel ogsaa i Almindelighed betragtes som en tilstrækkelig
 „bekjendt Kjendsgjerning, at medens faunistiske Bearbejdelser
 „af Entomologien gjentagne Gange saavel i ældre som i nyere
 „Tid ere blevne Sverrig, Tydskland, Frankrig og England ja
 „endog Italien og Rusland tildeel, eier vort Fædrelands Litera-
 „tur kun et eneste Arbeide af denne Slags, 60 Aar gammelt,
 „og selv for sin Tid maadeligt, O. F. Müllers Zoologiæ Danicæ
 „Prodromus, der giver en diagnostisk Fortegnelse over de ham
 „bekjendte danske Dyrearter. Men det er netop i disse 60 Aar,
 „at Naturhistorien har gjort saa uhyre Fremskridt. Hvor langt
 „altsaa det nævnte Skrift er og maa være fra at svare til Nu-
 „tidens Fordringer, derfor vil jeg kun tillade mig at anføre eet
 „Beviis, og det er dette: den Familie, hvis naturlige Historie

*) Hylobius Pini, som netop da havde anrettet en Deel Ødelæggelse i Skovene ved Sorø. Schiøtte havde henvendt sig til en da bekjendt Forstmand, Sarauw, om Oplysninger, men det sees ikke, at han modtog nogen. Afhandlingen udkom ialtfald aldrig.

„jeg i min Fauna's første Bind har stræbt at udvikle paa 30 „Ark og 14 Plader, med 56 hele og omtrent 300 analytiske „Figurer, den samme Familie har Müller i sin Prodrömus be- „arbejdet paa netop 5 Octavsider“.

Resultatet var, at der ved Kgl. Res. af 22. October tilstodes Schiödte indtil 500 Rd. til Udgivelsen af første Bind, eller rettere første Binds første Hefte, hvilket udkom i Eftersommeren 1840 under Titlen „Genera og Species af Danmarks Eleutherata“, dediceret, som naturligt var, til Conferentsraad Jonas Collin. Paa Schiödtes Ansøgning om Honorar tilstodes der ham herefter ligeledes 500 Rd. for Texten, Tegningerne og Pladernes Stikning, hvorved dog er at bemærke, at selve Udgivelsen havde factisk kostet 80 Rd. mere end den modtagne Subvention. De samme Beløb tilstodes ham i 1841 for det følgende Hefte. Staten paatog sig saaledes selv Forlaget og lod Værket sælge i Commission hos en Boghandler. 100 Exemplarer skulde afgives for at fordeles mellem Bibliotheker, lærde Skoler og Institutioner i Danmark og Hertugdømmerne. Med Hensyn til dette Sidste er at bemærke, at Hensigten var at optage baade slesvigske og holsteenske Insecter, og Schiödte udstrakte derfor ogsaa, som anført, sin anden Reise langs Slesvigs Vestkyst til Husum, ligesom der i første Bind findes baade flere Arter, som han havde samlet der, og *Cybister Roeselii* paa Grund af dens Forekomst ved Kiel efter Boies Meddelelse. Selv samlede han imidlertid aldrig i Holsteen. I et Brev til THOREG i Hamborg, skrevet i 1841, siger han, at han vel kunde ønske at optage holsteenske Insecter for derved at kunne inddrage i sin Bearbejdelse adskillige Slægter, som idetmindste dengang ikke vidstes at være repræsenterede høiere mod Nord, men at han derved behøvede hans Assistance. Hans senere faunistiske Fortegnelser bleve imidlertid publicerede efter Hertugdømmernes Adskillelse fra Danmark.

Det med Værkets Udgivelse forbundne Arbejde forøgedes meget betydeligt, mere end han selv havde ventet, ved at han selv stak Tavlerne. Hertil kom alskens smaa Fortrædeligheder. Saaledes maatte Papiret, hvorpaa de skulde trykkes, indføres fra Sverrig og leveredes saa langsomt, at han havde ondt ved at faae endog et tilstrækkeligt Antal Exemplarer til Fordeling

mellem Videnskabsmænd og Venner ude og hjemme. Den 13. Febr. 1841 skrev han saaledes til Prof. Madvig, at han vilde fremsende illuminerede Tavler til det af Bogtrykkeren til Universitetsbibliotheket afleverede Exemplar (af første Hefte), saasnart han kunde faae nye Aftryk, hvilket af Mangel paa Papir neppe kunde skee før henimod Midten af Sommeren, naar Papiret til næste Heftes Tavler var kommet fra Sverrig. Imidlertid havde han megen Tilfredsstillelse af sin Udførelse af Tavlerne. GUÉRIN-MÉNEVILLE, en fuldkommen competent Dommer, skrev saaledes: „Quoique Vous mettiez une louable modestie „en parlant de Vos planches, je ne crois pas Vous flatter en „Vous disant qu'ils sont généralement très-bien exécutées; on „voit que Vous avez bien vite acquis toute l'habitude nécessaire „pour leur donner une perfection artistique très-grande, et quand „à la perfection et l'exactitude scientifique, elles les possèdent „déjà, car on voit à leur inspection, que Vous avez suivi complètement la nature, et que ce sont des desseins faits par un „auteur possédant bien son sujet.“

Ved dette Arbeide viste Schiødte sig utvivlsomt at høre til Videnskabsmændene af første Classe, baade i Evner og i Stræben, og som saadan blev han ogsaa paa Grund af sit Arbeide betragtet i Udlandet, nærmest i Tydskland, hvor det selvfølgelig blev meest bekjendt. I sit Anlæg som i sin Udførelse var dette Værk aldeles enestaaende; ingen anden Literatur besad Noget, der kunde sættes ved Siden af det, og det var ikke Mere, end hvad Sandheden fordrede, naar ERICHSON, Datidens første Entomolog, som vel at mærke havde studeret det, i sin Beretning om Entomologiens Fremskridt (i Archiv f. Naturgeschichte 1842, II. p. 199.) betegner det som „ein classisches Werk, „welches zwar des Dänischen wegen, in welchem es geschrieben „ist, den Meisten weniger zugänglich ist, welches aber doch auch „sie ihrerseits am Ende nöthigen wird sich mit dieser neu aufstrebenden Sprache bekannt zu machen.“ Der er ikke mange danske Skrifter, om hvilke dette kunde siges. Det var ogsaa paa det Nærmeste efter Schiødtes Mønster, men langt mindre udtømmende, at Erichson skrev den af ham selv publicerede Begyndelse af hans „Naturgeschichte der Insecten Deutschlands“.

Fuldkommen træffende ere ogsaa den ældre MILNE-EDWARDS' Ord derom i et Brev til Schiødte: „Ce sont les observations approfondies et comparatives qui contribuent le plus aux progrès de la Science, et votre travail offre ce double caractère“. En anden Udtalelse om dette Værk er værd at citere, fordi den hidrører fra en særlig udmærket speciel Sagkyndig, som virkelig var fortrolig dermed og loyalt tilstaaer hvormeget han skyldte det, nemlig CHAUDOIR. Han siger: „On ne saurait surtout assez admirer la perspicacité et la justesse du coup-d'oeil de M. Schiødte dans tout ce qui concerne la partie systematique de la Science“ (Ann. Soc. Ent. de France, III. Ser. vol. 7. p. 36). Endnu i 1882, altsaa 40 Aar efter Publicationen af andet Hefte af „Genera og Species“, skrev en dygtig Forfatter af et Arbejde over Dytiscidæ, D. SHARP: „I found Your old work, Genera & Species, to contain more information on the structure of this family than any other. I went through and tried hard to make myself master of it as far as my imperfect knowledge of Danish would allow“. Værkets Modtagelse herhjemme beskrives, uden tvivl correct nok, paa følgende Maade i et Brev fra Drewsen: „Deres Værk finder almindelig Anerkjendelse. Rigtignok er her saa godt som Ingen, der kan bedømme det, men alle rose Kobberne, som selv de Uindviede kunne see ere noget Usædvanligt.“ Der var dog dem, som suurmulede. Saaledes fortæller Drewsen, at Dr. Pingel havde spurgt Dr. Beck om hans Mening; men denne havde svaret, at han ikke kjendte Bogen, og doleret over de mange Penge, som nu anvendtes paa Entomologien i Sammenligning med den Tid, da han selv beskæftigede sig dermed.

At have præsteret et saadant Værk som Schiødtes „Genera og Species“ i sit 26de Aar og ovenikjøbet under saa store Vanskeligheder, turde være temmelig enestaaende. Schiødte havde imidlertid dog fundet Tid til andre Publicationer. Flere mindre Afhandlinger fra denne Tid findes i „Naturhistorisk Tidsskrift“, deriblandt en om de danske Humler, forfattet af ham sammen med Drewsen, som skrev Indledningen og havde tilveiebragt Materialet. Af Schiødtes efterladte Breve og Papirer sees, at han desuden paabegyndte flere Arbejder, som enten ganske henlagdes

eller først langt senere bleve fuldførte, saaledes et sammenlignende Arbeide over Eleutheraternes Munddele, et andet om deres Forvandlinger, et tredje over Piezaternes Giftkjertler og Forplantningsorganer osv. Det sees ligeledes, at han haabede at faae flere af disse Arbeider indrykkede i Videnskabernes Selskabs Skrifter, hvorved han sagtens gjorde Regning paa Schouws og andre Venners Bistand. Han hentyder til Saadant i et Brev til Guérin-Méneville i 1839. Af et Brev fra Drewsen fra Jan. 1842 sees, at Schiødte dengang tænkte paa at debutere i Selskabets Skrifter med et Arbeide over de grønlandske Insecter, hvilket Drewsen fraraadede, idet han foreslog ham at vælge nogle Emner, der efter hans Mening egnede sig bedre til systematisk Behandling. Der blev dog Intet deraf, og Schiødtes paa meget ringe Materiale grundede Oplysninger om Grønlands Insecter fandt først længe efter Plads i det naturhistoriske Tillæg til Rinks Værk om Grønland. I Tydskland bleve Schiødtes som saa mange andre Danskes Arbeider bekjendte gennem Oversættelser, navnlig i Okens „Isis“. I Frankrig gjorde han sit Navn bekjendt ved en Afhandling over en Deel nye Ichneumoner, som indrykkedes i Guérin-Ménevilles Magazin. Correspondancen herom oplyser ret vel, hvor store Vanskelighederne vare ved et saadant Foretagende. Alt i Juli 1838 sendte Schiødte sit Manuscript og sine Tegninger til Guérin-Méneville, formodentlig gennem Westermann, men han hørte længe Intet dertil uden forsaavidt, at Guérin-Méneville havde ladet ham afkræve Portoen, hvilken Schiødte ikke i Kjøbenhavn havde kunnet forudbetale længere end til Hamborg. I Februar 1839 skrev han igjen og bad om at faae sit Manuscript tilbage for at forøge det med nogle forøvrigt for Videnskabernes Selskab bestemte Iagttagelser. Endeligt i Juli 1839 fik han Meddelelse om, at Trykningen af hans Afhandling var begyndt. Guérin-Méneville, som var Forretningsmand, skrev, at Publicationen var bleven forsinket ved Vanskeligheder med Trykningen, „mais“, siger han, „voulant cependant vous faire „prendre date j'ai inséré un extrait de votre travail dans la „Revue Zoologique de la Société Cuvierienne, ce qui m'a obligé „à Vous faire inscrire au nombre des membres de cette société, car elle ne publie que les travaux de ses membres“. For

den aldeles uønskede Indtræden i dette Selskab anmodede han Schiødte om at refundere ham 36 Frcs. i Contingent for 1838 og 1839. Extracten havde staaet i Juli-Nummeret for 1838, og han havde regelmæssig afleveret Nummere af Revuen til Boghandleren Roret, men denne havde i den senere Tid nægtet at fremsende dem, og saaledes var det gaaet til, at Schiødte ikke havde faaet dem, ligesaa lidet som Prinds Christian og Westermann, der vare Subscriber. Han bad Schiødte om at sende Insector, hvilket denne ogsaa gjorde, men Portoen for en lille Æske fra Hamborg til Paris beløb sig til 10 Frcs! I et senere Brev, hvori han meddeler dette, anmodede han Schiødte om at sende franske Extracter af Nat. Tidsskrift og danske zoologiske Arbejder. Da senere en Ven af Schiødte, en Hr. FRUS, besøgte Paris paa Sprogets Vegne, benyttede Schiødte Leiligheden til at medgive ham saadanne franske Extracter af Arbejder af Krøyer samt Exemplarer af „Genera og Species“ for Guérin-Ménéville og flere andre franske Zoologer, og han kom saaledes i Forbindelse med Milne-Edwards, Audouin, Blanchard o. Fl. Til lige benyttede han Leiligheden til gennem Guérin-Ménéville at skaffe sig bedre Materiale til fremtidige Kobberstikarbejder. Æren og Fornøielsen af at være Medlem af Société Cuvierienne forekom dog Schiødte for kostbare, og han fortsatte ikke sin Subscription ret længe. Det var gennem Boghandler Klein og dennes Correspondent i Leipzig, at Pengene sendtes til Roret.

Medens Schiødte endnu havde alle Hænder fulde med Afslutningen af det første Bind af „Genera og Species“, fik hans Virksomhed en betydelig Udvidelse derved, at han kom til at holde Forelæsninger ved Veterinairskolen istedetfor Krøyer, da denne i August 1840 blev sendt med Fregatten „Bellona“ til Sydamerika og udpegede Schiødte som den meest Skikkede til at afløse ham. Denne holdt da Examen der i 1840 og vedblev med disse Forelæsninger indtil 1845, da Krøyer atter overtog dem. Schiødte opnaaede herved en offentlig Docent-Stilling og et fast Honorar af 200 Rd. om Aaret, og da han kunde indrette Tingene saaledes, at han kunde have en lang Permission om Sommeren, traadte denne Beskæftigelse ikke i Veien for hans eget Studium. Fra først af foraarsagede denne Virksomhed ham dog

forøget Slid, da han blev nødt til at anvende betydeligt Arbejde paa at opfriske sine comparative anatomiske Kundskaber om Hvirveldyrene, som det jo her væsentligst kom an paa. Da det paa Veterinairskolen værende Forelæsningsmateriale var gammelt og mangelfuldt, opnaaede han i Begyndelsen af 1841 Tilladelse af Bestyrelsen for den naturhistoriske Forening til i tre Timer ugentligt at benytte dens Locale og Samling til sine Forelæsninger, efter at ogsaa Eschricht, hvem Samlingen jo for største Delen tilhørte, havde givet sit Minde dertil. Han holdt omtrent hver fjerde Forelæsning der.

Det kan meest passende nævnes her, skjøndt det strængt taget hører til det næste Tidsafsnit af Schiødtes Virksomhed, at i 1844 foreslog Overbestyrelsen en Omordning af Underviisningen, hvorefter det hele zoologiske Cursus skulde absolveres i eet Semester fra 1. Mai til 1. November. Herimod protesterede Schiødte, da han meente, at det hidtil derpaa anvendte Tal af fire Timer om Ugen (c. 150 i Alt) snarest var for ringe, og den foreslaaede Ferie var ham for kort for hans Samlereisers Behov. Man vilde dog kun afsee 90 Timer for Faget, men tilstod Schiødte Extratimer i Vintersemestret for at skaffe Tid til hans Reise. I sin Indstilling havde han fremsat Forslag om Adskillelse af Examen i Hjælpefagene, hvortil Zoologien jo hørte, fra den i Hovedfagene, og dette Forslag optoges som principielt anbefalelsesværdigt, skjøndt det ikke dengang lod sig udføre.

I et Brev til Thoreg, skrevet sidst i 1840, siger Schiødte efter at have omtalt Ansættelsen ved Veterinairskolen: „Bald werde ich wahrscheinlich an der Universität auch andere Vorlesungen f. Forstmenschen u. dergleichen übernehmen“, og der findes blandt hans Papirer et Fragment af en i Jan. 1841 til Rente-kammeret indgiven, eller ialtfald dertil bestemt, Forestilling om slige Forelæsningers meest hensigtsmæssige Indretning; men hvorledes det egentlig hænger sammen dermed, er det ikke lykkedes mig at efterspore.

ANDET CAPITEL.

1842—1844.

Af langt større Betydning for Schiødte end nogen Docent-virksomhed, som han dengang kunde opnaae, var det, at han i 1842 blev ansat ved det Kongelige Naturhistoriske Museum. Hvor gunstigt end Forholdene stillede sig for hans faunistiske Bestræbelser, og hvor liberalt end Private maatte stille deres Samlinger til hans Disposition, saa var det dog kun som Bestyrer af et anseeligt entomologisk Museum, at han enten kunde finde Betingelserne for en saadan egen videnskabelig Udvikling, som han tilstræbte, eller kunde gjøre sine Evner og sit Arbeide frugbringende for Videnskaben og sit Fædreland i det Omfang, som han ønskede. Da der i indflydelsesrige Kredse, tildeels udenfor Museet, forberedtes en Reorganisation af dette, hvorved der vilde blive Plads for en Entomolog af Faget, tilstillede han derfor, formodentlig efter et af Collin directe eller indirecte givet Vink, Directionen for Museet en Skrivelse, dat. 19. April 1842, hvori han tilbød sin Tjeneste, dog uden at søge fast Ansættelse eller endog blot Godtgjørelse. I den ovenfor givne Fremstilling af Museets Historie har jeg udførligt omtalt Omstændighederne ved Schiødtes Indtræden i Museets Virksomhed og kan derfor her henvise dertil. Det var under 30. April, at Directionen modtog hans Tilbud om at arbeide i Samlingen, men det var først i Efteraaret 1842, at han kunde tage fat derpaa, da han maatte anvende næsten hele Sommeren paa Indsamlingsreiser. Førend han havde tilendebragt disse, var

imidlertid hans Forhold til Museet blevet ændret, idet den paa tænkte Reform var bleven sat i Gang og Schiødte ansat som Embedsmand ved Museet, dog uden Gage. For at opnaae dette havde Schiødte selv intet Skridt gjort, og, som alt anført, var han end ikke bleven indstillet af Directionen. Nærmere Oplysninger om, hvorledes det gik til dermed, har jeg hverken fundet i Acterne eller modtaget fra Schiødte, som blot ganske i Almindelighed tilskrev Collins Indflydelse, at han kom til Museet.

Ved Kgl. Res. af 15. Juni 1842 var Schiødte bleven udnævnt til „Underinspecteur ved Insectsamlingen“ — en Betegnelse, som hverken med Hensyn til hans embedsmæssige Stilling eller med Hensyn til Omraadet for hans Virksomhed var saa klar, som den kunde have været. Hvilken end Oprindelsen til Betegnelsen „Underinspecteur“ var, havde den, som allerede ovenfor paa viist, ingen Forbindelse med nogen Egenhed ved selve Stillingen, der i enhver Henseende var den samme som de andre Inspectorers. Hvad det andet Punct angaaer, da overdroges ham factisk ikke blot Insecterne i snævrere Forstand, men ogsaa Arachnider og Myriapoder, hvilke kun i Linnéisk eller Fabricisk Forstand kunde kaldes Insecter. Paa den anden Side maatte „Insectsamlingen“ efter denne ældre Sprogbrug forstaaes som omfattende ogsaa Krebsdyrene; men det var ikke Hensigten, at han dengang skulde overtage disse, idet Krøyer uden Tvivl, foruden som Fiskekjender, var bleven ansat med særligt Hensyn paa hans fortjenstfulde Studier over Crustaceerne og med den Bestemmelse at skulle varetage Museets Samling af derhenhørende Dyr. For Schiødte maa dette naturligviis fra Begyndelsen af have været en mindre heldig Ordning, som han maatte ønske at see ændret, naar Omstændighederne tillode det, idet han umuligt kunde give sine entomologiske Studier den rette comparative Grundvold og Character uden at udstrække dem til den hele Leddyrrække, i hvilken Henseende man kunde bemærke, at Krøyer bedre kunde undvære Insecterne end Schiødte Krebsdyrene; thi det er lettere at forstaae Bygningen af de lavere staaende Afdelinger af en Række uden at tage synderligt Hensyn til de høiere, end omvendt. At Schiødte dog hverken dengang eller senere, saalænge Krøyer kunde varetage Krebsdyrsamlingen,

gjorde Skridt for at faae sig den overdraget, laae til en vis Grad i de givne factiske Forhold, men ogsaa og væsentligst i hans personlige Forhold til Krøyer, for hvis carcinologiske Arbejder han havde den største Agtelse, og hvem han betragtede ikke blot som Ven men i mange Henseender som Forbillede. Havde Krebsdyrsamlingen, da Schiødte blev ansat ved Museet, været betroet til andre mindre competente Hænder, vilde han utvivlsomt have grebet den første Leilighed, ialtfald saasnart der blev Tale om en stræng videnskabelig Inddeling af Museet, til at gjøre opmærksom paa, at Krebsdyrclassen burde høre til hans Afdeling ligesaavel som de andre Classer af samme Række, og forlangt den underlagt sin Afdeling, især da han dengang saa ivrigt bekjendte sig til det Fabriciske System, efter hvilket Krebsdyrordnerne simpelthen ere Insectordner. Det kan heller ikke ret vel tænkes, at dette Forhold kan være undgaaet to saa grundige Videnskabsmænds som Krøyers og Schiødtes Opmærksomhed, og det er ialtfald ikke i mindste Maade umuligt, at de, efter at de vare blevne antagne til Arbejde paa Museet, forud for den da paatænkte Reorganisation, om hvilken de vare underrettede, ere komne til en gjensidig Forstaaelse desangaaende, hvorefter Krøyer uforstyrret af Prætensioner fra Schiødtes Side kunde fortsætte sin Beskæftigelse med Krebsdyrene, som han med saa meget Held havde begyndt. Selvfølgelig vilde Schiødte i ethvert Tilfælde, netop paa Grund af sit personlige Forhold til Krøyer, ikke have mødt nogen Vanskelighed ved i saa fuldt Maal, som han kunde ønske, at benytte Krebsdyrsamlingen til sine Studier; men i de tidligere Aar har han ikke gjort det i nogen synderlig Udstrækning.

Insectsamlingen var nemlig, da han overtog den, i en meget forsømt Tilstand, hvorved der strax paalagdes ham et betydeligt Arbejde, som han ovenikjøbet maatte udføre under særdeles ugunstige Betingelser. I et Bilag til en senere Skrivelse til Directionen beskriver han Samlingens Tilstand paa følgende Maade: „Da jeg i Efteraaret 1842 overtog Samlingen, bestod „den af den forenede Sehested-Tønder-Lundske Samling, opstillet „efter det ældre Fabriciske System. I Aarenes Løb havde Mu-

„seet modtaget mange Sendinger fra Guinea (Chenon), Brasilien „(Raben og Dal Borgo), Cap (Eklon), Italien (Passerini *), Tanger „(Schousboe), men af alt Dette var blot noget af Eleutheraterne „indsat hist og her af ukyndige Hænder, medens Resten henstod „som en aldeles ubrugelig Masse af Levninger. Hovedsam- „lingen var for det Meste velvedligeholdt ved en Privatmands „Interesse, som af og til havde havt Tilladelse til at gennem- „gaae den, med Undtagelse dog af Orthoptererne, der vare blevne „hensatte og glemte i den exotiske Fuglesamlings Locale, hvor- „fra jeg først længere Tid efter [i Sommeren 1843] fik dem ud- „leverede i en ved Dermesternes Angreb saagodtsom aldeles „ødelagt Tilstand; ogsaa Synistata, der vare blevne staaende „paa et Magasinværelse, havde for en Deel havt samme Skjæbne „som andre i Magasinerne henstaaende Sager.“ Denne Beskri- velse af Magasinerne stemmer aldeles med den, som Schiødte ved Modtagelsen har indført i Tilvæxtjournalen **). I Concepten til et Brev fra denne Tid til en bekjendt tysk Entomolog, GERMAR, siger Schiødte med Hensyn til et projecteret Bytte med Museet, at Germar ikke maatte vente sig Meget. „Ja“, siger han, „hätten wir noch übrig was seit dreiszig Jahren von „Südamerika eingesandt ist und in diesem Zeitraum massenhaft

*) I et Brev fra Dr. Hornbech, hvori denne giver Schiødte Raad med Hensyn til hans da forestaaende Reise til Italien samt Hilsner til Spinola og Passerini, fortæller han: „I 1841 bragte jeg fra „Passerini til Museet i Kjøbenhavn en pæn arrangeret Æske med „florentinske Insecter. To Aar senere sagde Reinhardt til mig, at „Æsken stod uaabnet som jeg havde bragt den; jeg veed ei, om „De senere har gjort Bekjendtskab med den, men De bør i det „Mindste vide, at Museet er ham Tak skyldig for hans Opmærk- „somhed.“ Hornbech havde selv i 1842 sendt Insecter til Spinola og Passerini. Sendingen gik tilsøes til Marseille; men Captainen kunde ikke faae den videre over Land, da Kassen ikke var nævnt paa Manifesto'et. Den blev da bragt tilbage til Hamborg og sendt pr. Post til Kjøbenhavn.

**) „Magasinet ryddet. Af de i Tilgangsprotokollen S.1-2 anførte Be- „holdninger fandtes de i Nr. 1, 28, 29, 30, 31, 32, 38 for største „Delen ubeskadigede; i Nr. 2, 3, 5, 6, 8, 37, 46, 47, 55 det Meste „ødelagt, enkelte Stykker brugelige. De i de andre Nr. indeholdte „Sager alle tilintetgjorte“.

„sich von unsern Colonien in West-Indien, Guinea und Ostindien
 „im Magasin aufgehäuft hatte, dann würde die Sache freilich
 „ein anderes Ansehen haben; als ich aber vor einem Jahre
 „endlich angestellt wurde, fanden sich von diesen Schätzen, deren
 „Erwerbung Tausende von Thalern gekostet hatte, nur die Na-
 „deln und etwas Staub übrig, und die ganze alte Sammlung
 „war auf dem besten Wege in ähnlicher Weise zu folgen
 „— Werke des berühmten Dr. Beck und eines Andern von bes-
 „serem Nahmen Ich sehe wohl ein, nachdem ich dieses
 „geschrieben, dasz es mir zur Last gelegt werden könnte
 „einem Fremden . . .“ Stykket er ikke fuldført, og det Hele er
 igjen overstreget, da Schiødte naturligviis ikke vilde tale for
 Meget til Fremmede om den hjemlige Misère; men det viser
 ligefuldt hvor bittert han følte, at denne Samling, som burde
 have været saa rig, nu var saa langt fra at være det, simpelt-
 hen paa Grund af uforsvarlig Bestyrelse.

Samlingen havde intel samlet Locale men henstod, som
 ovenfor beskrevet, splittet i Værelser, der ellers optoges af
 Hvirveldyr, og af hvilke det, hvor Hovedmassen stod, var lidet
 Mere end en bred Corridor med et Vindue i hver Ende, medens
 Midten, hvor Insecterne stode, var mørk; det var desuden fugtigt,
 da det ikke kunde opvarmes. Da det tilmed nødvendigviis
 tjente som Gjennemgang til andre Dele af Museet, kunde Schiødte
 ikke arbeide der men var i saa Henseende henviist til en til-
 stødende Sal, der ligeledes brugtes til Arbeidsværelse af flere
 af Museets andre Embedsmænd. At Schiødte strax gjorde
 Skridt for at opnaae en Forandring i disse Forhold, er alt blevet
 omtalt i Udsigten over Museets Historie, ligesom ogsaa, at disse
 Skridt maaskee længe vilde være forblevne frugtesløse, hvis ikke
 Schiødte, da Christian VIII en Dag — d. 30. Mai 1843 —
 aflagde et Besøg paa Museet, havde benyttet Leiligheden til
 personlig at henlede Kongens Opmærksomhed derpaa samt
 paavise, hvorledes et Par til Reinhardts Afdeling hørende men
 lidet benyttede Værelser paa anden Sal særligt egnede sig for
 Insectsamlingen og meget vel kunde undværes af Reinhardt.
 Kongen, som specielt interesserede sig for Insectsamlingen, gik
 ind herpaa og gav paa Stedet de nødvendige Befalinger, hvor-

efter Indretningen af Værelserne paabegyndtes samme Dag, og Schiødte var foreløbig tilfreds. Det største af de to Værelser, han fik, et langt smalt Rum med tre Fag til Gaden, frembød i Grunden ikke stort mere Plads, end han havde havt paa første Sal; men det var lyst, varmt og tørt, da der var Sol. Arbeidsværelset ved Siden af var kun 4 à 5 Alen i Qvadrat. Schiødte sad der, saa at sige med Næsen paa Ruden og Ryggen op ad den lille Kakkelovn, og der var en Velsignelse af Træk fra Vinduer og Døre; men han havde det for sig selv og var overmaade glad ved at have faaet det.

Hermed var den første og nødvendigste Betingelse for at kunne oparbejde Samlingen tilveiebragt, men Meget stod tilbage. Som vi alt have seet, manglede literaire Hjælpemidler næsten ganske paa Museet, og det Lidet, som havdes, angik kun Pattedyr og Fugle; ikke heller fandtes der Undersøgelsesinstrumenter. Bestyrelsen var ingenlunde uvillig til at afhjælpe virkelige Mangler, men Organisationen var ikke heldig. Udstykningen af Museet i fire Inspectorater under selvstændigt ansvarshavende Bestyrere var noget Nyt, og den fra den tidligere Tilstand nedarvede Overbestyrelse var ikke ganske rede til strax at indrømme Inspectorerne den fornødne Handlefrihed men blandede sig i Førstningen af og til i Bestyrelsesdetaller, som burde have været Inspectorerne overladte. Da saaledes Schiødte strax efter sin Ansættelse fik Penge til nogle høist nødvendige Skabe, betydedes det ham, at han vel maatte lade Skufferne indrette som han fandt for godt; men Directionen insisterede paa, at Skabene i det Ydre skulle svare til visse andre af de tidligere. Det Værste var imidlertid Budgettets Knaphed, som allerede ovenfor er bleven omhandlet. Insectsamlingens faste Annuum var kun 80 Rd., hvilket næsten heelt medgik til løbende Udgifter, og da der saagodtsom intet Byttemateriale mere havdes, kunde Schiødte ikke synderlig forøge Samlingen uden Extrabevillinger. Da han til den Ende havde knyttet Forbindelser med nogle Naturaliehandlere i Udlandet, henvendte han sig derfor i Foraaret 1844 til Directionen om en saadan Bevilling paa 100 Rd. for at kunne fylde nogle af Samlingens værste Huller. I den Skrivelse, hvori han fremsatte

dette Andragende, motiverede han det ved den Omstændighed, at Magasinerne næsten ganske vare gaaede til Grunde, hvorved han var blottet for det nødvendige Materiale til at bytte med. Han henholdt sig endvidere til, at i Insecternes Classe var Antallet af Arter større end i alle andre tilsammentagne, saa at denne Samling mere end de andre maatte suppleres ved planmæssige Erhvervelser. Skrivelsen gik efter den almindelige Forretningsgang til Overinspectorens Erklæring, da han forestod Regnskabsvæsnet, og den maatte selvfølgelig være ham ubehagelig, da han jo havde været ansvarlig for de omtalte Magasiner. I sit Svar, som afgaves i Aug. 1844, protesterede han mod Schiødtes Motivering, som efter hans Mening dels viste Schiødtes fuldkomne Uvidenhed om Samlingens Tilstand ved Afleveringen (hvormed han meente den oprindelige Tønder Lundske Samlings Aflevering i 1810, hvilken Schiødte dog slet ikke havde alluderet til), „dels bestyrker den“, siger Reinhardt, „den almindelige Mening blandt Zoologerne om „Entomologernes Eensidighed, foranlediget ved den store numeriske Overvægt af Insectklassen, og som gjør dem blinde, som „Samlere, imod de relative Fornødenheder af de øvrige, paa „Arter langt mindre talrige Dyreklasser; og dog er det for „upartiske Bedømmere indlysende, at blot Udstopningen af en „ eneste Rotte eller een Skade koster mere end hele Indkjøbet og „Opstillingen af 30 sædvanlige Insectarter.“ Forøvrigt meente han, at Museets Finantser vilde tillade en Bevilling paa 80 Rd., hvilken han anbefalede, idet han dertil føiede den Bemærkning, „at Hr. Schiødte har i den korte Tid, han har havt den entomologiske Samling under sit Opsyn, erhvervet uden synderlig „Bekostning for Museet ikke ringe Tilvæxt ved successive Bytninger, Indsamlinger og Gaver fra sig og andre“. Schiødte fik saaledes Pengene, men hans Andragende havde nær faaet et Efterspil, idet Conferentsraad Lehmann gjorde sine Colleger opmærksomme paa, at Reinhardt i sin Tid havde faaet 200 Rd. af sin Gage tilstaaet som særligt Vederlag for Tilsyn med Insectsamlingen, og at der derfor syntes at være Anledning til en Undersøgelse af Samlingen i Henhold til Schiødtes Anker. Da imidlertid Reinhardt netop da fik et nyt apoplectisk Tilfælde,

insisterede Lehmann ikke derpaa, og Sagen henlagdes. Skjøndt Schiødte selvfølgelig maatte vide, at hans Motivering vilde være Reinhardt ubehagelig, er der ingen Grund til at troe, at han fremsatte den af personlig Uvillie mod Reinhardt, hvis svage Sider som Videnskabsmand og Museumsbestyrer han naturligviis kjendte og heller ikke betænkte sig paa at kritisere, men med hvem han personligt ikke havde noget Udestaaende. Sagen var, at han simpelthen intet Valg havde. Bytning blev endnu dengang anvendt i betydelig Udstrækning som Middel til at supplere Museets Samling, Traditionen om Samlingens fordums Rigdom paa Doubletter var ikke uddød — den levede, som vi skulle see, endnu mange Aar efter — og et Forlangende om Penge til Indkjøb kunde ventes at blive mødt med en Henviisning til Byttematerialet. Schiødte maatte derfor, hvis han ønskede en saadan Bevilling, nødvendigviis constatere, at han intet Byttemateriale havde. Reinhardt indlod sig da heller ikke paa at benægte Schiødtes Angivelser derom eller om, at Magasinerne vare gaaede til Grunde. Jeg har dog Grund til at troe, at dette Skridt aldrig blev Schiødte glemt i den Reinhardtske Kreds.

Som allerede anført, blev Schiødte ansat uden Gage, hvilket laae i, at Museets Budget dengang ikke tillod Udredelsen af en saadan. Forøvrigt var det heller ikke saa urimeligt, som det i første Øieblik kunde synes; deels havde han jo oprindeligt frivilligt tilbudt sit Arbeide uden at forlange nogen Godtgjørelse, deels nød han i Anledning af sit faunistiske Arbeide en Understøttelse af Staten, som efter Omstændighederne var ret rigelig. Imidlertid var dette Arrangement naturligviis kun truffet som foreløbigt, og i 1843 gjorde Schiødte Skridt for at hidføre en Forandring. I en Skrivelse, hvori han (i September) anmeldte, at han var vendt tilbage fra sine aarlige Samlereiser, udtalte han det Haab, at Directionen vilde finde det billigt, at der nu tillagdes ham en passende Gage, og under 12. Oct. indgav han en formelig Ansøgning, hvori han i Henhold til, at et Aar nu var forløbet, siden han overtog Samlingen, i hvilken Tid han ingen Godtgjørelse havde nydt, anmodede Directionen om at anbefale ham „til at blive definitivt ansat som Inspecteur ved „den entomologiske Afdeling paa samme Vilkaar som Inspec-

„teurerne ved Museets øvrige Afdelinger.“ I Anledning heraf tilskrev Directionen Finantsdeputationen under 14. Nov. som følger:

„Det vil være den Kongelige Finantsdeputation bekendt, at Entomologen Schiødte blev for et Aar siden ansat ved det Kongelige Museum som Underinspecteur ved Insectsamlingen, dog uden Gage. Han har i den senere forløbne Tid sørget for denne Samling saaledes, som man af hans sjeldne Kundskaber og bekjendte ufortrødne Flid kunde vente. Men ligesom Directionen derfor skylder ham det hæderligste Vidnesbyrd, saa finder den sig ogsaa forpligtet til ikke at forsømme at virke hvad den kan til, at hans Arbejde paaskjønnes, da man ligesaalidt kan fordre som haabe, at han, der ikke er i en Stilling, at han kan gjøre noget Offer af sin Tid til det Offentliges Bedste, vil i lang Tid uden Godtgjørelse kunne yde Museet den Bistand, hvortil det høiligen trænger. Man tillader sig derfor herved paa det Indstændigste at anbefale ham til at tillægges en fast Gage af i det mindste 300 Rd. For en Mand, der paa en saa udmærket Maade har betraadt Forfatterbanen som Hr. Schiødte, hvis Navn ogsaa i Udlandet paa den hæderligste Maade omtales, er en saadan Gage vistnok kun en ringe pecuniær Løn for hvad han allerede har præsteret, men Directionen gjør derfor ogsaa des sikkrere Regning paa, at en saa beskeden Begjæring fra en udmærket Viden-skabsmand ikke vil savne den Kgl. Finantsdeputations varme Anbefaling til allernaadigst Bønhørelse.“

Under 6. Jan. modtog Directionen Meddelelse om, at Gagen var bevilliget. Vel var denne ikke stor, men Gagerne for Museets Inspectorer vare nu eengang ikke større, og ialtfald var der herved sikkert Schiødte noget Fast, som under ellers gunstige Omstændigheder kunde forventes i Fremtiden forøget. Derimod ændredes ikke hans Titel, saaledes som han efter Ansøgningens Ordlyd uden Tvivl havde ønsket.

Klæbende der end saaledes Ufuldkommenheder og Vanskeligheder ved Schiødtes nye Stilling, vare disse imidlertid af den Art, at de kunde overvindes ved Udholdenhed og kun ansporede ham til større Virksomhed. Med Ansættelsen ved Museet var

ligefuldt Udgangspunctet givet for en videnskabelig Carrière, og Schiødte benyttede den til det Yderste. En Fordeel, som den skaffede ham, bør særlig nævnes, nemlig at det derved blev ham lettere at sætte sig i Forbindelse med fremmede Lærde. En særlig Anledning hertil gav den allerede omtalte Omstændighed, at den gamle Insectsamling indeholdt et stort Antal Originalemplarer til Beskrivelser i Fabricii Værker, og da disse ere meget korte, er det ofte kun ved Undersøgelse af Originalemplarerne muligt med Sikkerhed at afgjøre, hvilken af flere hinanden nærstaaende Arter der er meent. Paalidelig Oplysning derom kunde naturligviis kun en Entomolog af Profession give, og saa snart en saadan var ansat, blev Leiligheden ofte benyttet. Schiødtes Correspondance med fremmede, især tyske, Entomologer var i disse Aar meget livlig, og da Meget deraf er bevaret, kunne ikke faa Oplysninger hentes derfra.

Et Udslag i en anden Retning af Schiødtes Forbindelser med fremmede Entomologer var, at han i Marts 1842 stiftede den *skandinaviske entomologiske Forening*, udentvivl tildeels som Eftervirkning af de skandinaviske Naturforskeres Møder, af hvilke det andet holdtes i Kjøbenhavn i 1842. I den trykte Indbydelse siges, at Formaalet var Meddelelse og Bevarelse af mindre Bidrag, som vilde blive publicerede i „Naturhistorisk Tidsskrift“, om muligt ogsaa i en aarlig fransk Revue. Udgifterne skulde bestrides af de kjøbenhavnske Medlemmer. Formanden var Westermann, og Schiødte var Secretair. Antallet af Medlemmer kunde selvfølgelig ikke ventes at blive stort; de danske vare, foruden de nævnte, Drewsen, Stæger, Jacobsen, Kjellerup, Øgmundsen og Boie, hvortil kom fra Sverrig Sundewall, Wahlberg, Billberg, Boheman, Fåhraeus, Meves, Marklin, Schönherr, Zetterstedt, Dahlbom, Stenhammar, Westring, Engström, Frizelius, endelig fra Norge Esmarch. Meddelelserne findes indrykkede i Nat. Tidsskr. IV. og 2. R. I, men de strække sig kun over to Aar, idet Schiødtes Udenlandsreise bragte det Hele i Stilstand. Der findes iblandt disse Meddelelser Adskilligt af Værdi af Stæger, Westring og især af Schiødte selv.

Rastløst arbejdende, som Schiødte var, skjænkede han kun

liden Opmærksomhed til Andet end sine videnskabelige Opgaver; men efterhaanden bragtes han dog mere og mere i Berørelse med Omverdenen, og man seer, at han snart begyndte at føle Ulempen af ikke at have taget Artium. Curieust nok findes han i tidligere Tid ofte betegnet som „Cand. phil.“, endog i officielle Documenter (som f. Ex. i den Kgl. Resol. af 15. Juni 1842, hvilket fremkaldte Protest fra Reinhardts Side), hvad enten det nu var, at man meente, at saadan en lærd ung Mand nødvendigviis maatte høre til det lærde Laug, eller det var paa Grund af den Vanskelighed, som endnu Mange i Danmark have ved med Agtelse at benytte et Navn uden andet Haandtag end det simple Herr. Dette var naturligviis uden practisk Betydning. Sagen var, at hvor megen Støtte og Sympathi han end fandt i mange Retninger, var der fra Begyndelsen af dem, som ikke ønskede ham vel, som misundte ham og gjorde deres Bedste for at berøve ham hans Samtidiges Aerkjendelse og standse hans Fremgang — ikke offentligt, thi det vilde have været umuligt, men underhaanden. Den Omstændighed, at han ikke var Student og at han havde gaaet paa Chirurgisk Academi, blev af dem benyttet til at insinuere, at han dog i Grunden kun var en halvstuderet Barbeer, og da man i hans „Genera og Species“ fandt en rigtignok latterlig tankeløs Feil i en Oversættelse fra Latin, saa var det nok til at bringe ham i Foragt hos Stokphilologerne. Der existerede dengang — og for den Sags Skyld længe efter — fuldt op af borneret-lærd Laugsaand, hvilken Schiødtes Uvenner ikke undlode at appellere til for at skade ham. For Schiødtte var det at erkjende en Mangel eller Ulempe det Samme som at forsøge paa at overvinde den, og hans Tanke var at erhverve en academisk Grad. I et Brev, skrevet i Foraaret 1841 til Schade, som dengang endnu var Huuslærer paa Ourebygaard, hedder det: „Tillige har jeg isinde at skrive en Dissertation i „denne Sommer, sandsynligviis om Organerne for Afsondringen „og Udførelsen af Giften hos Piezaterne (Hymenoptererne), „en saagodtsom ubekjendt Gjenstand; jeg bliver nok i den Anledning nødt til at underkaste mig en Examen ved Universitetet, hvilket jeg faaer at finde mig i, skjøndt det vil koste

„mig en Deel af min kostbare Tid.“ I et noget senere Brev til en anden Ven, Friis, dengang i Paris, omtaler han, at sjette Ark af andet Hefte af „Genera og Species“ var under Trykken, og fortsætter: „Jeg arbejder af Livsens Kræfter paa en anatomisk Dissertation, De organorum generationi inservientium in piezatis insectis conformatione, som bliver 150—200 pag. stort Octav med 20—30 Pl. Gjenstanden totaliter ubekjendt“. Da det er et muntret Brev til en god Ven, maae de flotte Udtryk ikke tages altfor bogstaveligt, men det er ialtfald tydeligt, at han havde isinde at producere et anseeligt Arbeide. Af et Brev fra Drewsen af 25. Febr. 1841 sees det, at Schiødte var bleven ledet ind derpaa ved Undersøgelser af *Cynips folii*, hvormed Drewsen havde forsynet ham. Nogle dertil hørende Tegninger findes endnu, men det paatænkte Arbeide blev aldrig udført. En Deel af de indvundne Resultater bleve publicerede i Nat. Tidsskr. IV. (1842) p. 104—107. Hvad Grunden var til, at han ikke førte Arbeidet videre, sees ikke; ei heller sees det, at han har paabegyndt nogen anden Afhandling med det samme Formaal, og Planen om at promovere blev i ethvert Tilfælde opgiven. Schiødte omtaler dette i et Brev til Dr. C. A. DOHRN, skrevet i Juli 1844. Denne Sidste havde seet af Fremmedlisten, at en Dr. Schiødte fra Kjøbenhavn var passeret gennem Berlin, og i den Formening, at det havde været J. C. Schiødte, udtrykt sin Forundring over ikke at have modtaget et Besøg af ham. Schiødte oplyste nu, at det havde været en Slægtning af ham, en ung Mediciner, som havde ledsaget en anden syg Slægtning til Carlsbad, men som forresten ligesaalidt som Schiødte selv besad Doctorgraden. Efter en Deel Oplysninger om Universitetsgrader i Danmark siger han: „Ist man in keinem Brodstudium examinirt (wie es mit mir der Fall ist), kann man zwar Mag. art. werden, aber nur dadurch, dasz man vorher einen recht stockphilologischen Examen absolvirt. Dasz ich dazu jetzt keine Lust habe, werden Sie mir nicht verdenken. Dispensation von dem Examen würde ich zwar wahrscheinlich erhalten können, da sie von Leuten, die sich durch Schriften bekannt gemacht haben, gesucht werden kann. Dagegen aber fühle ich Widerwillen, und man hat auch vor

„kurzer Zeit Beispiele gehabt, dasz die Betheiligten in solichem Falle vor aller Welt wüthend angefallen und als unwissenschaftliche Specialisten verschrien wurden *). Hier gähr und kocht alles in allen Richtungen geistig und materiell, Hegelianisch, Feuerbachisch, Straussisch, ästhetisch, scandinavisch, russisch, schleswig-holsteinisch . . . usw. usw. Mit allem dem kann aber doch mein nicht graduirter Zustand meine Carrière wesentlich beschränken; ich denke aber nur wenig daran und liebe ganz andere Dinge.“ I hvor høi Grad den Omstændighed, at Schiødte ikke havde ladet sig paatrykke det lærde Stempel, i Virkeligheden kom ham i Veien, vil fremgaae af det Følgende. Endnu til det Sidste kunde man høre Folk sige i en beklagende Tone: „Han var nok ikke Student“. Saa stor er Fordommens Magt.

Hvis Schiødte imidlertid da var kommen til det Resultat, at han kunde undvære en Universitetsqvalification, eller at en

*) Schiødte alluderer her vistnok til den Misbilligelse, som temmelig almindeligt hørtes i academiske Kredse, af den Maade, hvorpaa Autoriteterne havde benyttet deres Dispensationsret til Gunst for P. M. Stilling, Botanikeren A. S. Ørsted og C. H. Biering (see Weigel, om academiske Anliggender). Da imidlertid Schiødtes Qvalificationer stode langt over disses, og da han selv havde meget ringe Tanker især om Ørsted, synes det underligt, at han kan have frygtet for at blive sat i Classe med ham. Det kunde nævnes, at Schouw, Schiødtes Velynder, paa Grund af, at han selv havde stemt for Ørsteds Dispensation, skrev en Artikel i Dansk Ugeskr. 2. R., V. 1844 (24. Mai): „I Anledning af Spørgsmaalet om Fritagelse for Magisterconferentsen“, hvori han bl. A. siger, at danske Naturforskere synes at være meget lidet tilbøielige til at underkaste sig denne, idet, saavidt han vidste, kun to, Hauch og Zeise, havde gjort det, medens Andre enten havde opnaaet Graden i Udlandet, blandt hvilke han nævner Beck, Krøyer og Pingel, eller opnaaet den som Medicinere. Blandt dem, som have faaet Fritagelse, nævner han, foruden sig selv, H. C. Ørsted, Forchhammer og Drejer, medens han nævner Steenstrup og Schiødte blandt dem, som slet ikke havde gjort Skridt for at graduere. Som sandsynlig Grund anfører han Magisterconferentsens Character som en Prøve, der laae deres Beskjæftigelse og Kundskabsforraad fjern.

saadan ialtfald ikke practisk var den Uleilighed værd, som det vilde koste at erhverve den, er han udentvivl bleven bestyrket deri ved den Omstændighed, at han d. 13. Dec. 1844 blev valgt til Medlem af Videnskabernes Selskab. Som Æresbeviisning har han aldrig synderlig værdsat dette — dertil var han altfor vel bekendt med den lærde Republiks Smaaligheder — men han ventede sig betydelig Nytte deraf med Hensyn til Publication af større Arbeider og med Hensyn til Opnaaelsen af yderligere Pengeunderstøttelse, især for at kunne reise udenlands, hvilket han i længere Tid havde ønsket. Alt i 1841 skrev han til Schade, at han speculerede paa en Udenlandsreise, saasnart det under Arbeide værende Hefte af „Genera og Species“ var udkommet og han havde faaet den paatænkte Disputats fra Haanden. I et allerede citeret Brev til Dohrn, skrevet i Juli 1844, siger han ligeledes, at han haabede, naar han havde faaet udgivet det Hefte af „Genera og Species“, som han da arbejdede paa, i Sommeren eller Efteraaret af det følgende Aar at kunne gjøre en længere entomologisk Reise idetmindste gennem Tydskland. I et Brev til den svenske Entomolog WESTRING af 14. Februar 1845 siger han: „Jeg har i denne Tid nydt den Ære at blive optaget til Medlem af det Kgl. Danske Videnskabernes Akademie og haaber, at denne Omstændighed vil bane mig Vei til at opnaae det Stipendium, jeg nu søger for at kunne foretage en Reise gennem Tydskland og Frankrig, som jeg ønsker at tiltræde til Foraaret“. Under 2. Marts s. A. skrev han saaledes derom til Dr. H. R. SCHAUUM: „Indessen traf ein für mich ebenso unerwartetes als wichtiges Ereigniss ein, indem ich plötzlich im December vorigen Jahres zum Mitglied der königlichen Akademie der Wissenschaften ernannt wurde, was bisher für einen so jungen Gelehrten ohne Beispiel war *), und welches ich auch, wie ich Ihnen nicht zu sagen brauche, inneren Verhältnissen der Akademie mehr als Verdiensten zu danken habe. Es wird mir aber dadurch möglich mich mit grösserer Hoffnung unter den diesjährigen

*) Steenstrup var dog to Dage yngre end Schiødte, da han valgtes d. 4. Nov. 1842.

„Concurrenten zum Königlichen Gelehrtenstipendium zu stellen, was ich auch gethan habe, da ich auch einmal eine längere Reise im Auslande zu machen wünsche, und die Zeit dazu mir eben jetzt in mehreren Rücksichten recht ist. Gelingt dies, so werde ich eine wenigstens anderthalbjährige Reise machen und mich dabei längere Zeit im südlichen Frankreich oder vielleicht in Spanien aufhalten, hauptsächlich um anatomische Untersuchungen anzustellen. Ungeachtet aber, dasz nicht noch ein Akademiker unter den Concurrenten gesehen wurde *), ist es doch nicht unmöglich, dasz ich ausgeschlossen werde, denn ich habe mich in mehreren Rücksichten Partheien angeschlossen, welche jetzt unterdrückt werden. Eine kleine Reise im nördlichen Deutschland werde ich aber jedenfalls im Laufe dieses Jahres vornehmen.“

At Schiødte aldrig nærede nogen synderlig Agtelse for Academivæsen, laae væsentligst i hans Character, men skyldtes dog maaskee til en vis Grad Krøyer, der i mange Henseender udøvede en betydelig Indflydelse paa ham. Om dennes Anskuelser kan man danne sig en Forestilling af et Blad, som findes blandt hans efterladte Papirer, indeholdende nogle Annotationer om hans eget Valg, hvoraf man seer, at han antog, han var bleven foreslaaet af Eschricht, ikke saameget paa Grund af sin videnskabelige Dygtighed, som fordi denne Sidste haabede i Krøyer at finde en Støtte mod sin Rival, L. Jacobsen, den berømte Anatom, der ved denne Leilighed havde foreslaaet Bendz — en jo forøvrigt høit fortjent Mand, som ogsaa snart blev Medlem. Krøyer anfører flere Exempler, der efter hans Mening viste, at privat Venskab, politiske Hensyn osv. havde mere at gjøre med Valgene til Videnskabernes Selskab end videnskabelig Dygtighed. Siden Krøyers og Schiødtes Valg til Videnskabernes Selskab har Societets-Humbugen Verden over udviklet sig til store Dimensioner, og det er det pure Blændværk, naar man stundom hører sige, at Den eller Den maa være en overmaade dygtig og fortjent Mand, siden han er Medlem af saamange især udenlandske Selskaber. Sligt afgiver ikke mere Vidnes-

*) Concepten synes her at være noget skjødesløs.

byrd om Dygtighed end den Hoben Ordner, hvormed Diplomater og Hofembedsmænd efter længere Tjenestetid sædvanligviis kunne pynte sig. Disse følge for det Meste med Stillingerne, uden Hensyn til hvem der beklæder disse.

Slutningen af det ovenstaaende Brev til Schaum udviser, ligesom ogsaa flere lignende Yttringer i andre Breve, at Schiødt alt dengang følte sig som hørende til en Opposition; og det gjorde han virkelig i mere end een Henseende.

Uagtet Reinhardt, saavidt som der var Anledning dertil i hans Embeds Medfør, fuldt anerkjendte Krøyers og Schiødts Fortjenester af Videnskaben og Museet, er der dog ingen Tvivl om, at han betragtede deres Ansættelse som Inspectorer med meget uvillige Øine. Et Par Assistenten, der skulde arbeide under ham og udføre for ham en Deel af det Arbeide, som han ikke selv kunde overkomme, havde han altid ønsket, men Udnævnelsen af flere, i Henseende til deres videnskabelige Virksomhed af ham uafhængige Afdelingsbestyrere var noget ganske Andet. Skjøndt denne Forholdsregel ikke nødvendigviis indeholdt en ugunstig Dom over hans egen tidligere Virksomhed, idet den jo blot behøvede at være grundet i Erkjendelsen af, at Arbeidet i alle Tilfælde oversteg een Mands Kræfter, kan det neppe være anderledes end, at Reinhardt, som naturligviis var sig sin Bestyrelses Mangler i mange Retninger bevidst, betragtede disse to Mænds Ansættelse som en offentlig Tilkjendegivelse af, at han ikke havde gjort Fyldest. Organisationsplanen af 1829, som jo var hans Værk, viser kun altfor tydeligt, at han betragtede Museet som en Slags Domaine, hvor ingen Autoritet burde udøves uden under hans Overhøiheid. Disse nye, af ham uafhængige Inspectorer kunde derfor ikke være ham velkomne, og det saameget mindre, som deres videnskabelige Virksomhed saa afgjort satte hans egen i Skygge. Det sees ikke, at han i sin Stilling ved Museet i nogen synderlig Grad lod et mindre venligt Sindelag imod dem komme tilsyne, men det kan ikke betvivles, at han i sin egen Kreds bittert udtalte sig om disse ham udenfra paatvungne Colleger. Endnu en heel Menneskealder efter hans Død har jeg selv hørt Yttringer i den Retning af Yngre, som ikke kjendte det Mindste til Museets ældre Hi-

storie, og som aabenbart kun gjentog hvad de ikke kunde have hørt andetstedsfra end fra den yngre Reinhardt eller Steenstrup. Ikke heller kan jeg forklare mig den yngre Reinhardts fjendtlige Sindelag mod Krøyer og Schiødte anderledes end som et Udslag af Følelser, han havde indsuget som ung. Som Forholdene vare, mødte den ældre Reinhardt naturligviis Sympathi i disse Henseender hos Mange. Han var en æsthetisk og literairt dannet Mand, som var kjendt af ikke Faa, der udøvede en vis Indflydelse i den kjøbenhavnske dannede Verden. Til trods for sin Svagelighed betragtedes han endnu stedse som Zoologiens fornemste Repræsentant hos os; at hans videnskabelige Virksomhed var ubetydelig og hans Museumsbestyrelse utilfredsstillende, vidste hans Venner kun liden Beskeed om. Det er vel sandt, at den naturhistoriske Forenings Stiftelse og dens Virksomhed i det første Decennium for en stor Deel var begrundet i, at de, der virkelig interesserede sig for videnskabelig Naturhistorie, saae, at Museet under Reinhardts Bestyrelse ikke gjorde Fyldest, og disse, som fra først af vare Lederne i Foreningen, delte naturligviis ikke Reinhardts Opfattelse af de nye Embedsmænds Ansættelse; Krøyer og Schiødte hørte jo netop til deres Kreds. Men Publicum i det Hele interesserede sig ikke for *videnskabelig* Naturhistorie, og den Tænkemaade, som lettelig udviklede sig under de gamle bureaucratiske Former, hvorefter Embeder og Institutioner ofte kom til at betragtes som personlige eller Familiebesiddelser, som Ingen uden de Besiddende havde Ret til at trænge ind i, florerede i Kjøbenhavn. Det kan ikke være Andet end, at Krøyer og Schiødte maae have vidst, at de saaledes betragtedes som en Slags ubudne Gjæster ved Museet i Stormgaden, og følgelig følte sig i Opposition.

Dertil kom et andet og meget vigtigere Forhold, til hvilket jeg allerede har hentydet i Indledningen, men som kræver en noget videre Udvikling, da Forstaaelsen af de senere Begivenheder væsentligt afhænger deraf.

Fra Arilds Tid har Menneskeaaanden stræbt at erkjende, ikke blot *hvorledes* Naturtingene og de til dem knyttede Virksomheder ere beskafne, men ogsaa *hvorfor* de ere saaledes som

vi finde dem. Den første Opgave er Naturvidenskabens, den anden Naturphilosophiens, begge lige berettigede, hver paa sit Omraade. Forklaring af et Phænomen er Paaviisning af dets Plads i Verdensordnen. Den *naturvidenskabelige* Forklaring er Paaviisning af Phænomenets Overeensstemmelse med den inden Naturen selv raadende Orden, udtrykt i hvad vi kalde Naturlove, det er Udsagn om Naturphænomenernes gjensidige Forhold, som gjælde undtagelsesløst, enten overhovedet eller inden visse bestemte i Udsagnet angivne Grændser. Den *naturphilosophiske* Forklaring af et Phænomen er Paaviisningen af dets Overeensstemmelse med den udenfor den sandselige Natur herskende Orden. Den første beroer i sidste Instants alene paa lagttagelse, den anden paa meer eller mindre vilkaarlige Antagelser om Forholdet mellem det Sandselige og det Usandselige. Naturphilosophien hviler tildeels paa Naturvidenskabens, ikke omvendt. Den Første benytter den Andens Resultater, hvilke den maa modtage og respectere saaledes som de ere; den er halvt bygget paa Naturvidenskabens. Denne derimod har ikke Brug for naturphilosophiske Speculationer. At ville opnaae naturvidenskabelig Erkjendelse gennem Naturphilosophi er som at bygge et Huus med Tagryggen i Jorden og Fundamentet i Luften. Denne Sandhed, som fra Naturvidenskabens Standpunct ofte udtrykkes saaledes, at Naturen bør forklares ved sig selv, bliver imidlertid ikke altid tilbørligt paaagtet eller engang erkjendt. Ofte er dette grundet simpelthen i Vedkommendes Uklarhed over Videnskabens Methode, men lige saa ofte ligger det i, at man, gaaende ud fra den Forudsætning, at den sandselige og den usandselige Tilværelse i deres Grundvæsen ere identiske, har sluttet, at de Former, hvorunder de manifestere sig, maae være analoge, og at derfor et naturvidenskabeligt Phænomen kunde forklares ved Henviisning til noget i større eller mindre Udstrækning Analogt paa Sjælelivets Omraade. En saadan Sammenblanding af hvad der tilhører forskellige Omraader er i alle Tilfælde meget uheldig. For det Første ere de gennem naturphilosophiske Betragtninger paa Naturvidenskabens Omraade vundne Anskuelser kun tilsyneladende naturvidenskabelige Resultater, da de savne den faste Grundvold, som disse skulle have; og skjøndt

Muligheden af, at en saaledes vunden Anskuelse kan slumpe til at være rigtig, ikke er udelukket, vil dog i Reglen den, som forsøger at bygge videre derpaa, finde, at han har lagt sit Fundament paa Hængedynd. Den Slags saakaldte Resultater lede sædvanligt vild og ere langt værre end ingen. Dernæst har en saadan Sammenblanding af heterogene Arbeidsmaader en meget demoraliserende Indflydelse paa de Mænds videnskabelige Virksomhed, som indlade sig derpaa. Da jo ad Naturphilosophiens Vei overhovedet ingen Vished opnaaes, ledes Naturforskere under dens Indflydelse let til at glemme, at Naturvidenskaben, naar den er sit Væsen tro, ikke tilstræber mindre end den størst mulige Vished, og til at nøies med omtrentlige, ufuldstændigt prøvede Anskuelser; de ledes endvidere til at ansee Noget for et videnskabeligt Resultat, blot fordi Et og Andet taler derfor, medens dog Intet har Ret til at kaldes saa i Naturvidenskaben, med mindre den omhyggeligste Fuldstændiggjørelse og Verification af vedkommende Facta, og den nøieste logiske Prøvelse af de gjorte Slutninger ikke tilstede nogen anden Opfattelse end den opstillede. Da Naturphilosophien for en stor Deel hviler paa blotte Postulater og Meninger, forledes de, som indføre den i deres naturvidenskabelige Arbeide, kun altfor let til ogsaa paa dette sidste Omraade at raisonnere fra Postulater, som de fordre anerkjendte, naar de blot ikke for tiden kunne strængt modbevises, eller fra blotte Meninger, støttede af saakaldet Autoritet, hvilken i Naturvidenskaben Intet har at betyde. Endelig aabner denne Maade at bearbejde Naturkundskaben paa let Døren for Genialitetssvind. Ved Naturphilosophernes af exact Tænkning kun lidet toilede Speculationer spiller den blotte Opfindsomhed, som er det, der gjerne menes med intellectuel Genialitet, en stor Rolle. Denne er nu ganske vist en nyttig Evne, men dens videnskabelige Værdi afhænger af, at den er ledsaget af den behørig Selvcritik, som ikke accepterer hvad der ikke er tilstrækkeligt prøvet. Det er netop Manglen paa Selvcritik, der forleder opfindsomme Hoveder, som beskæftige sig med Naturvidenskab, til at forsøge ved Anvendelse af denne Evne at skyde Gjenvei til Løsning af Problemerne gennem dristig Gjætning. Have de

da Anledning til at troe, at det er lykkedes dem, forledes de let til at tiltroe sig en overlegen Evne i denne Retning, og med saa meget større Tillidsfuldhed at fremsætte Anskuelser, som ikke kunne bestaae for videnskabelig Kritik, skjøndt de kunne synes plausible nok for dem, der ikke forstaae at anvende denne. En saadan Rolle som genial Gjætter af Naturens Gaader har noget Tiltrækkende for visse Characterer, og naar disse befinde sig ligeoverfor et væsenligt æsthetisk dannet, af den videnskabelige Kritik og de exacte Videnskaber kun lidet berørt Publicum, kan den ogsaa være taknemlig nok — for en Tid; men tidligere eller senere gjør den nøgterne Sandhed sig naturligviis altid gjældende. En stor Deel af Menneskeheden er meget rede til at troe paa det Overnaturlige; for de Vilde er Taskenspilleren en Troldmand, og selv de Dannede ere kun altfor tilbøielige til, naar de see overraskende — sande eller foregivne — Resultater fremstillede, om hvilke de føle, at deres Tilveiebringelse vilde ligge over deres egne Kræfter, at tilskrive den, der saaledes belærer eller ialtfald underholder dem, særlige, overordentlige Evner. Det Overraskende spiller herved en stor Rolle, og de Fleste bedaares let, naar de læse en Afhandling eller høre et Foredrag om et eller andet Problem, hvis Forfatter først omtaager og forvirrer deres Opfattelse ved at opstable Problemets Vanskeligheder taarnhøit og ved grelt at udmale Utilstrækkeligheden af alle hidtil forsøgte Løsninger, for dernæst beskedent at henstille, at der dog maaskee fra eet Punct kunde kastes Lys over dette Chaos og endelig triumpherende lader sit Genies Straaler adsprede Mulmet, — stundom med Anvendelse af forbausende Lidet i Retning af originale Kundskaber eller Ideer. Naturligviis er det ikke min Mening, at alle Naturforskere af den naturphilosophiske Skole have været, eller maae være, Genialitetssvindlere, eller at de ikke skulde kunne udrette brugbart eller endog fortjenstligt Arbeide, hvor der ikke er Leilighed til at indføre disse unaturvidenskabelige Ideer; men det er ligesuldt sandt, at Indblandingen af naturphilosophiske Betragtninger i Behandlingen af naturvidenskabelige Opgaver aabner en viid Mark for saadant Uvæsen paa dette Omraade, og at „Forskere“ af denne Skole kun altfor ofte gjøre

langt mere Skade med deres saakaldte geniale Præstationer end Nytte med deres reent naturvidenskabelige Arbeider.

Netop paa den Tid, hvorom her er Tale, den første Halvdeel af dette Aarhundrede, havde Naturphilosophien sin frodigste Blomstring i Tydskland og stod i nøie Forbindelse med en for den Tid characteristisk Overtro paa hvad man kaldte „*Geist*“, en supponeret miraculeus Gave, en Slags Synskhed, der udmærkede visse intellectuelle Søndagsbørn, som af den Grund formeentes at have Krav paa overordentlig Opmærksomhed, Hensyntagen, Beundring og Understøttelse. Havde En først faaet Ord for at have „*Geist*“, saa accepterede hans Beundrere Alt, hvad han sagde, uden at forlange anden Begrundelse end „*Ipse dixit*“. Det var da som i Andersens udødelige Historie om Keiserens Klæder; der hørte moralsk Mod til at erklære offentligt, at man ikke kunde opdage denne „*Geists*“ Tilsyneladelser. Man kunde godtgjøre Berettigelsen af sin Kritik af saadan en „geistreicher Forscher“ saa grundigt som man vilde, man mødtes kun med et indigneret Skrig over, at man vilde rakke saadan en mageløs Mand ned, og naar saadan en *Geists* Ypperstepræst havde faaet det officielle Væsen paa sin Side, hørte der adskilligt Mere end et uskyldigt Barns Udraab, „Han har jo ikke Noget paa“, til for at hæve Fortryllelsen og vise disse „Schwindler“, „Charlatane“ og „windbeutelnde Sophisten“, som deres virkelig videnskabelige Modstandere betegnede dem, i deres sande Lys.

Paa Grund af den nøie aandelige Forbindelse mellem Tydskland og Danmark udstrakte denne Bevægelse paa Videnskabernes — ikke blot Naturvidenskabens — Omraade sig ogsaa til Danmark, om end naturligviis i adskilligt mindre Dimensioner. Det dannede Publicum var i meget stor Udstrækning gennemtrængt af den Betragtningssmaaade, som laae til Grund derfor, og der dreves i Danmark aldeles det samme Uvæsen med „Aand“, „Aandrigthed“, „Genialitet“ osv.

Hvad nu særligt Zoologien angaaer, som her nærmest vedkommer os, da var Antallet af de danske Forfattere, som paa denne uberettigede Maade indblandede Naturphilosophien i deres Arbeider, forholdsviis ikke ringe. At en saadan mystisk An-

skuelse tiltalte CARSTEN HAUCHS Digteraand, er ikke Andet, end hvad man kunde vente. Jeg har nævnt ham i Indledningen blandt de yngre Zoologer, hvem Museet skyldte værdifulde Bidrag; han blev senere, som bekendt, Lector i Zoologi og Physik ved Sorø Academi; og at han meente det alvorligt med sin Zoologi, kan sees af et Brev fra ham, skrevet i 1844, i hvilket han omtaler som en Mulighed, at han eventuelt vilde søge Reinhardts Embede. Om hans literair-zoologiske Virksomhed vil man finde udførlig Underretning i mit Skrift om Danmarks zoologiske Literatur (II. 2. p. 47—50), hvor jeg har anført tilstrækkelige Exempler paa den aldeles vilkaarlige, løse, analogiske Behandlingsmaade, i hvilken han især fulgte OKEN, og som man gjerne tilgiver Digteren men ikke Videnskabsmanden. Ogsaa P. W. LUND synes i tidligere Aar at have fulgt Moden i denne Henseende (see a. St. p. 54). I den ældre REINHARDTS egentlige videnskabelige Arbejder sporer man ikke denne Retning, som jo heller ikke let kunde faae Indflydelse paa blotte Artsbeskrivelser og zoogeographiske Betragtninger. Men den fremtræder meget stærkt i hans i Maanedsskrift f. Lit. III. 1830, p. 556 publicerede Recension af M. SARS's „*Bidrag til Sødyrenes Naturhistorie*“. Det var i dette Skrift, at Sars havde beskrevet det næstsidste Stadium i Medusernes Udvikling, hvor et Antal af Individuer i fremadskridende Udviklingsstadier sees forenede omtrent som en Stabel Underkopper i den saakaldte Strobila. Sars sammenligner Forholdet med det i visse Maader lignende hos sammensatte Gopler og i Salpekjæderne men indlader sig ikke paa nogen Forklaring, da de indtil da opdagede Kjendsgjerninger ingen saadan frembød. Reinhardt derimod forsøger i sin Recension at kaste Lys paa Spørgsmaalet ved Hjælp af Analogier i den da moderne Naturphilosophies Aand. „Det hele mærkværdige Phænomen,“ siger han, „som Salperne frembyde, kunde synes at være et mellemliggende „Overgangsled mellem den ved organisk Forbindelse nødvendige Forening af flere Individuer i de saakaldte sammensatte Ascidier . . . og den eiendommelige og for samme Art bestandig tilbagevendende Grupperingsmaade, hvorpaa flere „selskabelige Insectlarver, endogsaa nogle Fugle, ordne deres

„Tog, naar de vandre fra en Plads til en anden. Nogle „Skridt videre føre os til de i Forening af flere Individder virkende Kunstdrifter og derfra til Selskabsdriften overhovedet „hos de fuldkomnere Dyrerækker. Vi finde flere i de høiere „Klasser sig udtrykkende Virksomheder, hvilke ikke blot begynde ubevidst, eller ere i deres tidligere Fremtræden knyttede „til en nødvendig Production af organisk Materie, men ogsaa „gjentagne Gange komme i Dyrerækkens Fremskriden tilbage „dertil; Boligers Indretning, Redebygning, Forsvarsdriften osv. „vise sig i Begyndelsen som nødvendige Secretioner.“ Man behøver neppe at tage un petit cours de senscommunologie, som Schopenhauer foreslaaer, for at see, at denne Udvikling fra en nødvendig Secretion til Forsvarsdriften osv. er ligesaa vilkaarlig og meningsløs som hiin Oldgrandskers Afledning af Luushøi fra Hartgrepeshøi i Steen Blichers Novelle. Har man først Bind for Øinene, er det intet Under, om man falder i en saadan naturphilosophisk Muddergrøft, men for den uhildede sunde Sands er det klart nok, at der her er sammenkastet Ting, der i Virkeligheden ikke have det Allerringeste med hverandre at gjøre eller i mindste Maade tjene til at forklare hverandre, og at det er hverken meer eller mindre end Bedrag, om end utilsigtet og ubevidst, naar sligt Galimathias bydes Publicum som Videnskab. End ikke som underholdende Læsning ere saadanne vildledende Compositioner tilstedelige. Men i de Tider lod Sligt sig præsentere som Videnskab, og de fleste Læsere af Reinhardts Recension saae vistnok deri et Vidnesbyrd om Reinhardts geniale omfattende Blik og videnskabelige Aandrigheid.

Den meest fremtrædende danske Repræsentant for denne Behandlingsmaade af Zoologien var dog JAPETUS STEENSTRUP, hvem jeg allerede ovenfor har nævnt i flere Forbindelser, og som i lang Tid blandt Publicum i Almindelighed og i visse Kredse i Særdeleshed er bleven anseet for et videnskabeligt Genie og en fremfor nogen af sine danske Samtidige fortjent Naturforsker. Ogsaa med Hensyn til hans Skrifter kan jeg henvise til de meget udførlige Analyser, som findes i min Udsigt over Danmarks zoologiske Literatur (II. 2. p. 221—387); men for til-

strækkeligt at forklare Situationen i Danmark med Hensyn til Zoologiens Dyrkelse omkring Aaret 1844, maae vi dog her kaste et Blik paa det eneste større Arbeide, som han da havde leveret, og hvori hans Betragtningssmaaade af Naturen kommer frem, hvilket ogsaa er det, hvorved hans Ry som videnskabeligt Genie grundedes, og paa hvilket det factisk beroer, nemlig hans Program om Generationsvexlen. Dette eiendommelige Forhold bestaaer, som bekjendt, i sin simpleste Form i, at hos visse Dyr de Individer, som umiddelbart fremkomme af de befrugtede Æg, dø uden at udvikle Kjønssoffer, hvilket først bliver Tilfældet med et senere Sæt af Individer, der fremkomme af hines Legemer, saa at ialtfald tilsyneladende kjønnede og kjønsløse Generationer afvexle. Da Steenstrup forfattede det omtalte Skrift, var dette Forhold allerede opdaget i flere Afdelinger af Dyreriget meer eller mindre fuldstændigt, og det var 23 Aar tidligere af CHAMISSO, som fandt det hos Salperne, blevet benævnt Generationsvexel. Det var endvidere blevet paapeget af M. SARS, som opdagede Generationsvexlen hos Meduserne, at man, for at søge en Forklaring af Phænomenet, maatte sammenligne hans egne Iagttagelser over Meduserne med hvad der alt vidstes om Forholdet hos Campanularierne og Salperne. I sit Skrift giver nu Steenstrup en Sammenstilling af hvad der indtil da var blevet bekjendt om Generationsvexel hos de nævnte og andre Dyr, og følgende den af Sars givne Anviisning fører han Sammenligningen videre, idet han meddeler Resultaterne af nogle egne Undersøgelser, hvorved Kundskaben om denne Udviklingsform hos de saakaldte Ikter fuldstændiggjordes; hertil føiede han Formodningen om, at det samme Forhold vilde vise sig at finde Sted i flere Tilfælde, hvor man endnu ikke havde iagttaget det, men hvor visse Omstændigheder tydede derpaa — Gjætninger, som i nogle Tilfælde sloge til, i andre ikke. Denne Sammenstilling var i sig selv meget nyttig, men, det være nu tilsigtet eller ei, den er udført paa en saadan Maade, at det bliver meget vanskeligt for den ikke særligt kyndige Læser at skille Nyt fra Gammelt, saa at de Fleste neppe kunne undgaae Indtrykket af, at hvad der forelaae, førend Steenstrups Skrift udkom, kun var en chaotisk Masse af isole-

rede, ikke combinerede, Beretninger, og at man først ved Steenstrups Skrift var bleven opmærksom paa, at der i alle disse Tilfælde i Grunden kun forelaa det samme Phænomen. Det skjønnes kun meget utydeligt, hvorvidt Steenstrups Forgjængere vare komne, og at det var gaaet her, som sædvanligt i Videnskabens Historie, at Kundskaben og Forstaaelsen, saavidt den var naaet, havde udviklet sig gradviis under mange Hænder og skyldtes det successive Arbeide af BONNET, CHAMISSO, NITSCH, LOVÉN, SIEBOLD o. A. men fremfor Alle SARS. Denne Uklarhed er saameget beklageligere, som Skriftet udtrykkeligt henvender sig ikke blot til Zoologerne af Faget, der jo kunde ventes at vide Beskeed, men til det dannede Publicum i Almindelighed. I Fortalen til den tydske Oversættelse, hvilken Steenstrup ønskede betragtet som Hovedudgaven, indflettede han nogle Bemærkninger, som skulde afvæbne Kritik i denne Henseende, men de vare utilstrækkelige og bleve det danske Publicum ubekjendte. Ikke blot fik Steenstrup saaledes Ry for, som man sagde, at have opdaget Generationsvexlen, men han fik endvidere — hvad der var om muligt endnu mindre berettiget — Ry for at have paa en genial Maade forklaret Phænomenet. Af en naturvidenskabelig Forklaring eller Noget, der endog blot ligner Forsøget paa en saadan, findes der i Steenstrups Skrift end ikke det ringeste Spor.*)

*) Man maa derfor ogsaa i høi Grad forbauses ved i Prof. Lützens Biographi af Steenstrup i Vidensk. Selsk. Forhandl. f. 1897. p. 531 at læse med Hensyn til dette Skrift: „Det godtgjorde . . . at der „for mange lavere Dyr galdt en ny almindelig Naturlov, at den „sædvanlige sexuelle Forplantning ikke var eneraadende . . . Det er „ret paafaldende, at en saa overraskende Theori fremtraadte saa „fuldstændig, at der i den siden forløbne Tid har været meget „lidet at føie til den . . . Parthenogenesen . . . er det betydnings- „fuldeste Led, som er bleven føiet til denne Lære, som derfor „endnu kan doceres i det væsentlige i sin oprindelige Skikkelse.“ Ukritiske Læsere have uden tvivl ved at læse dette tænkt sig, at en Mand, som opdagede en ny almindelig Naturlov, og af hvis Hjerne en Theori eller videnskabelig Lære fremsprang som en fuldtrøstet Minerva af Jupiters Hoved, saa fuldkommen, at 50 Aars Forskning ikke havde kunnet lægge noget Væsentligt til, maa have været en stor Mand. Sandheden er, at der af alt dette

Hvad han derimod leverede var en Slutningsbetragtning i den tyske Naturphilosophies Aand, der i sin Art kan regnes blandt de meest classiske Exempler. Hovedpunctet i denne hans

slet Intet findes i Steenstrups Skrift. Med Ordet Naturlov menes, som bekjendt, kun een Ting, nemlig et Udtryk for Naturens Orden i en eller anden Henseende, som angiver en constant Forbindelse mellem visse Naturphænomener indbyrdes. Den Erkjendelse, for hvis Erhvervelse Prof. Lütken tilskriver Steenstrup Æren, at en vis Udviklingsform findes hos endeel lavere Dyr, er kun en Angivelse af et Factum, uden Paaviisning af nogen Lovbundethed, og den har Intetsomhelst tilfælles med en Naturlov, endnu mindre en „almindelig Naturlov“. Ikke heller findes der i Steenstrups Skrift fra det første Bogstav til det sidste nogen Theori eller videnskabelig Lære om Generationsvexlen; thi det naturphilosophiske Fyrværkeri i Slutningscapitlet kan Prof. Lütken naturligviis ikke antages at sigte til. At Generationsvexlens Kjendsgjæringer endnu kunne, ja maae, fremstilles i det Væsentlige som af Bonnet, Chamisso, Sars og Steenstrup angivet, ligger ikke i Fuldkommenheden af nogen af Steenstrup fremstillet Theori — en saadan existerer ikke — men deri, at man overhovedet ikke endnu har opdaget nogen Naturlov, som afgiver en Forklaring af disse Kjendsgjæringer. Endog for Sammenordningen af Kjendsgjæringerne under et fælles Synspunct har man endnu ei fundet en fuldtud tilfredsstillende Theori. Ikke blot er det derfor i høieste Grad vildledende at tale om Naturlove eller Theorier som formeentlig opdagede af Steenstrup; men naar Prof. Lütken desuden tilskriver Steenstrup Æren for at have erhvervet for Videnskaben Kundskaben om disse Udviklingsrækker, afseet fra Salperne, saa er dette ham kun muligt ved den groveste Uretfærdighed mod Andre, især mod Sars, hvem han forbigaaer med fuldstændig Taushed.

Prof. Lützens Biographi er skrevet for Videnskabernes Selskab som en Éloge over dets afdøde mangeaarige Medlem og Secretair, og naar man dertil tager i Betragtning Prof. Lützens egen store Forpligtelse mod Etatsraad Steenstrup, vilde det være ubilligt at gaae strængt i Rette med ham, fordi han ved denne Leilighed har udkastet saa fordeelagtigt et Billede af Steenstrups Virksomhed, som han kunde; men der er Grændser, udover hvilke den videnskabeligt historiske Sandhed ikke tør skydes til Side, og jeg kan ikke undlade ved denne Leilighed at accentuere, at Prof. Lütken forekommer mig at have langt overskredet disse, og at hans Skizze ingenlunde tør ansees for en paalidelig Kilde til Kundskab om dens Gjenstand.

Betragtning er, at han, aabenbart i den Tro, derved at bidrage til Phænomenets Forstaaelse, sammenligner det med Opfostringen hos Bierne og de andre selskabelige Insecter. Efter at have opstillet de ham bekjendte Tilfælde af Generationsvexel i en formeentlig „fremskridende“ Række, siger han, at man i Phænomenet „seer Bestræbelsen til at naae noget høiere; . . . men „denne Fremkalden til noget Fuldkommere skeer kun ved en Opamning inden i særegne Væsner og er overladt til et Organs „stille og rolige Virksomhed, uden at de opammende Væsner „selv ere sig den bevidste; den er kun en Function, ikke en „Villiesyttring. Overalt i Dyreriget see vi Exempler paa, hvor „ledes Organernes stille og rolige Virksomhed gaaer over i og „udvikler sig til vilkaarlige Handlinger, som Dyret foretager „sig efter en indre dunkel og uimodstaaelig Ahnelse (f. Ex. „Kunstdriften), og saaledes gaaer det ogsaa her. I Biernes, Hvepsernes, Myrernes, Termiternes Udvikling og den derved sig „yttrende Opfostringsdrift see vi netop Yngelens Pleie fremkaldt ved Villiesyttringer og vilkaarlige Handlinger af en „Mængde Individer, som ere fødte og baaer dertil.“ o. s. v. I Virkeligheden have de Phænomener, som her ere sammenstillede, ikke mere med hverandre at gjøre end Salpernes Sammenkjædning har med Fuglenes Flyveorden at gjøre, det vil sige ikke det Allerringeste. Det Hele er en løs Analogi, som Forfatteren aabenbart er kommen ind paa, ledet af det aldeles overfladiske Lighedspunct, at Arbejderne hos Bierne ikke ere avledygtige, ligesom det er Tilfældet med de saakaldte kjønsløse Generationer, hvor der findes Generationsvexel. Resten af Slutningsbetragtningen er aldeles af samme Beskaffenhed. Det sees endvidere let, at denne ikke blot er af samme Art som Reinhardts Recension af Sars's ovennævnte Bog, men at Hovedpunctet deri endog simpelthen er laant derfra — naturligviis med Vedkommendes Tilladelse. „Aandrigheden“ er end ikke original.

Steenstrups Sammenstilling af de da bekjendte eller formodede Tilfælde af Generationsvexel har unægteligt gjort sin Nytte, og hans Bidrag til Kundskaben om Udviklingen hos Ikterne var i mere end een Retning af Interesse og Værdi,

om end Opdagelsen, som ikke sjeldent i slige Tilfælde, skyldtes et Lykketræf. Men selve Undersøgelsen udmærker sig i ingen Henseende fremfor hans Forgjængeres eller fremfor Gjenemsnittet af zoologiske Arbeider i Almindelighed, og hvad Slutningscapitlet angaaer, da kan man vel finde det underholdende, men i ingen Henseende fremmedes derved den naturvidenskabelige Forstaaelse af Phænomenet. Tværtimod, takket være den dengang meget gjængse Sammenblanding af Naturvidenskab og Naturphilosophi, bidrog hans Speculation ikke Lidet til at lede Zoologerne paa Vildspor, og det er kun i samme Grad som man har slaaet sig løs derfra, at man har nærmet sig til en — forøvrigt endnu kun ufuldkomment opnaaet — Forstaaelse.

At Steenstrups Afhandling alligevel blev modtaget med Enthusiasme af det dannede Publicum i Danmark, er efter det ovenfor Anførte let forklarligt. Ogsaa i Tydskland var dette, ialtfald fra først af, Tilfældet. Men det forstaaer sig ligesaa let, at Mænd som Schiødte, der strængt holdt sig til Naturvidenskabens eneste legitime Methode, dømte meget anderledes derom. Den naturphilosophiske Maade at behandle Zoologien paa var ham en Afsky, ikke fordi han i mindste Maade manglede Opfindsomheden, det virkeligt omfattende Blik eller Trangen til at see det Enkelte i Sammenhæng med det Hele, Naturens Rige i Sammenhæng med Aandens, men fordi han besad, hvad hine videnskabelige Sværmere, som af den dannede Hob ansaaes for Prøpheter, manglede, nemlig den strænge Selvcritik og det sunde Syn paa Videnskabernes Maal, Midler og indbyrdes Forhold, som forbød ham at udgive for Naturvidenskab hvad der ikke var det. Schiødte maatte altsaa føle sig i stærk Modsætning til hele den Retning, som Steenstrup tilhørte, og denne Modsætning fik Character af Opposition, fordi hiin Retning dengang var herskende, og fordi den støttedes af Reinhardt, der, som Museumsbestyrer og Professor, i Publicums Øine repræsenterede Zoologien.

Med Hensyn til Steenstrup kan bemærkes, at den Anseelse, han her hjemme opnaaede ved Programmet om Generationsveksen, ikke lidet forøgedes derved, at han Aaret iforveien (1841) havde publiceret en Afhandling af en ganske anden og langt

solidere Beskaffenhed, nemlig hans bekjendte Skrift om Tørvemoserne, der i mine Øine er det bedste, han har skrevet. Jeg skal ikke kunne sige hvem der oprindeligt havde den Idee ved Undersøgelse af Tørvemoserne at komme til Kundskab om Landets Vegetation i tidligere Perioder — en Idee, som forøvrigt ret naturligt frembød sig paa Grund af den i Moserne fundne store Mængde Stammer af Naaletræer, som nu ikke mere voxe vildt i Danmark. Men da Videnskabernes Selskab — paa hvis Foranledning har jeg ikke erfaret — udsatte et Priis-spørgsmaal derom, som, da ingen Besvarelse indkom, gjenud-sattes i 1836, udarbejdede Steenstrup sin Afhandling, der fik Prisen og fortjente den. Hvorvidt alle hans Angivelser ere rigtige og alle hans Slutninger holdbare, kan maaskee betvivles; men selv om en saadan Tvivl skulde vise sig berettiget, leverede han virkelig et fortjenstfuldt og nyttigt Arbejde, for hvilket man bør være ham ligesaa taknemlig som Videnskabernes Selskab, fordi det foranledigede, at denne nye Kundskabsmark blev opdyrket. Men der er rigtignok ogsaa en fuldstændig Mangel paa „Geist“ i dette Arbejde. Undersøgelserne ere foretagne just som enhver competent Person vilde gjøre det, og Slutningerne ere dragne i Overeensstemmelse med de velbekjendte Principer, ved hvilke Geologien er bleven opbygget som Videnskab. Der er Intet som helst deri, som viser, at Forfatteren var begavet fremfor sine Colleger eller andre Dødelige; men der er heller ingen geniale Prætensioner deri. Selv om yderligere Undersøgelser — hvilke beklageligt nok hidtil ikke have fundet Sted med noget publiceret Resultat — skulde vise, at Steenstrup har feilet i Noget, vil det dog altid, ialtfald som Ungdomsarbejde betragtet, staae som en sund Begyndelse til, hvad der kunde være blevet en frugtbar Carrière. Uheldigvis slog Steenstrup i sit Program om Generationsvexlen ind paa den omtalte falske Behandlingsmaade af naturvidenskabelige Opgaver, idet han søgte at supplere sine utilstrækkelige og overfladiske Undersøgelser ved Hjælp af Gjætninger, Postulater og fra uvedkommende Omraader hentede Betragtninger. Denne Behandlingsmaade har skjæmmet næsten hele hans senere Production og vilde, navnlig fordi det slette Exempel, han gav,

støttedes ved den Anseelse og indflydelsesrige Stilling, som han alligevel opnaaede, have udøvet en endnu fordærveligere Indflydelse paa Zoologiens Studium i Danmark, end Tilfældet blev, hvis ikke Krøyer og Schiødte saa kraftigt havde virket i modsat Retning.

Utvivlsomt hørte altsaa Schiødte til den Gruppe, som han i Concepten til et Brev fra denne Periode kalder „die dänischen Zoologen der linken Seite“; men endnu traadte dog disse Mod-sætninger ikke hæmmende i Veien for hans videnskabelige og litteraire Virksomhed, hvilken han stadigt fortsatte med den største Iver. Det var i „Naturhistorisk Tidsskrift“, at han publicerede sine Afhandlinger. Hans udenlandske Correspondenter beklagede bestandigt, at han benyttede et Sprog, som de kun med Vanskelighed kunde forstaae, og han indrømmede ogsaa de uheldige Følger af den Isolation, hvori skandinaviske Videnskabs-mænd kom ved at benytte deres Modersmaal til videnskabelige Publicationer, men han blev dog ved sit Danske. I Anledning af, at Dohrn havde anmodet ham om Bidrag til „Entomologische Zeitung“, lovede han at sende Oversættelse af et Stykke, som var bestemt for „Naturhistorisk Tidsskrift“, men afslog at sende noget Større, dels fordi de Undersøgelser, om hvilke han kunde sende Beretninger, vare knyttede til større, fremtidige Afhandlinger, dels ogsaa paa Grund af Sproget. „Denken „Sie auch nicht,“ skrev han, „daz es leicht und angenehm ist in „einer fremden und ausserordentlich schwierigen Sprache sich „auszudrücken; ich lese zwar Deutsch völlig so leicht wie meine „Muttersprache, soll ich es aber schreiben, fühle ich mich wie „mit Fesseln gebunden. Ich spreche nicht von den Schwierig- „keiten der Grammatik, die nicht viel zu bedeuten haben, „denn das Geschriebene kann ja corrigirt werden; das ganze „Periodengebäude ist aber von dem der nordischen Sprachen „total verschieden. So kommt es, daz obgleich das ganze „Norden seine Bildungselemente hauptsächlich aus Deutschland „genommen hat, und unsre Sprachen aus einer Wurzel stammen, „Sie doch unter tausend Dänen und Schweden, welche Deutsch „lesen können (und das ist mit fast allen Gebildeten der Fall), „vielleicht nicht zwei oder drei finden werden, die es einiger-

„maszen correct sprechen und schreiben“. Dohrn kunde nu vistnok have svaret, at hvis Schiødte blot vilde skrive sine videnskabelige Arbejder paa ligesaa godt Tydsk som det, hvori han beskrev sin Udygtighed dertil, saa vilde man i Tydskland være vel tilfreds; han svarede imidlertid meget høfligt, at han selv forstod tilstrækkeligt Dansk til, at Schiødte ikke behøvede at skrive paa andet Sprog til ham. Andetstedsfra kom den samme Beklagelse. I et Brev fra Mulsant fra en noget senere Tid hedder det saaledes: „Vous qui êtes un polyglotte si habile qui pourrez écrire indifféremment en latin, en français en anglais, en allemand, que ne choisissiez vous une de ces langues pour exprimer vos pensées?“ Men Schiødte følte, at han ikke kunde tilfredsstille sig selv. „Sine bedste Tanker“, pleiede han at sige, „kan man kun udtrykke paa sit Modersmaal“; hvilket dog ikke forhindrede ham i ofte at indføie i sin Conversation særlig adækvate Phraser fra andre Sprog. Forøvrigt bevægedes han ogsaa af andre practiske Hensyn til saavidt muligt at publicere i Danmark. Til Germar, som havde bedet ham om Bidrag til „Zeitschrift für Entomologie“, skrev han saaledes (5. April 1843): „Sie werden es mir auch nicht verdenken, dasz ich es vorziehe alles hier in meinem Vaterlande zu schreiben, welches bei unsern kleinlichen Verhältnissen auch durchaus nothwendig ist, wenn ich mir eine anständige Stellung sichern will, was mir dennoch jedenfalls schwierig genug werden kann.“ Schiødte sendte virkeligt, foruden Oversættelsen af Afhandlingen om Ptilierne, som blev trykt i „Entomologische Zeitung“, et Par mindre Meddelelser til Germars Tidsskrift men havde liden Fornøielse af de sidste, da de ved Redactionens Uagtsomhed bleve confunderede og trykte som een under en ikke fra Schiødte hidrørende, vildledende Titel, hvorved nogle kjedelige Misforstaaelser foraarsagedes. Hans Erfaring med at lade Noget trykke i Frankrig, nemlig den i Guérin-Ménévilles Magasin indrykkede Afhandling, var heller ikke opmuntrende, og da Schaum meddeelte ham, at han haabede at faae en Afhandling trykt i „Ann. de la Soc. Ent. de la France“, forberedte Schiødte ham paa mange Bryderier i Retning af de latterligste Trykfeil.

Schiødtes Arbeide i denne Periode, saavidt det sigtede paa Publication, var væsentligt helliget Fortsættelsen af „Genera og Species af Danmarks Eleutherata“. Til den Ende fortsatte han sine Samlereiser i 1842 og i 1843, i hvilket Aar han besøgte Lolland og Falster, Fyen og Nordsjælland, foruden at han overværede Naturforskermodet i Stockholm, samt i 1844, da han atter gjorde en længere Reise i Sjælland og efter at have deeltaget i Naturforskermodet i Christiania tilbragte Resten af Sommeren ved Silkeborg i Jylland. Udbyttet var overordentlig stort; navnlig gjorde han under særligt gunstige Omstændigheder en saa enorm Indsamling af Piezater ved den sidstnævnte Leilighed, at han, som han skriver til en af sine Correspondenter, aldeles tabte Oversigten over sin Samling. Ved Siden af Eleutheratværket havde han imidlertid stadigt andre Jern i Ilden. Som saadanne paabegyndte Arbeider nævner han i et Brev til Dohrn en Monographi af de danske Ichneumoner, flere Afhandlinger over Insecternes Forvandlinger, hvilke han vilde publicere i Videnskabernes Selskabs Skrifter og derefter udgive samlede med latinsk Text, endelig et stort illustreret Værk over Danmarks Biller i endnu større Stil end „Genera og Species“. Arbeidet med Fortsættelsen af dette sidste Værk gik dog ikke saa let fra Haanden, da nemlig det næste Afsnit efter Familiernes naturlige Orden vilde komme til at afhandle bl. A. et Antal af meget smaa vanskelige Dyr, hvis Undersøgelse hidtil havde været meget forsømt, saa at Bearbejdelsen af dem, hvis den skulde staae i Niveau med den i første Bind, udfordrede et betydeligt Arbeide. Han haabede dog at kunne publicere andet Binds første Hefte i Slutningen af 1844, og en stor Mængde dertil hørende Tegninger saavelsom en Deel Text findes ogsaa færdig mellem hans Efterladenskaber. Men under Udarbejdelsen kom Schiødte ind paa Anskuelser, der vare noget forskellige fra dem, han hidtil havde næret angaaende den rette Grundvold for Classificationen, et Forhold, som han nærmere maatte prøve, førend han kunde fortsætte, fordi Udfaldet vilde indvirke baade paa Familiernes Begrænsning og paa deres Rækkefølge i Systemet. Alt i det første Bind havde han meddeelt udførlige Oplysninger om den indre Bygning, og han

kom nu paa den Tanke, at denne kunne ventes i høiere Grad end hidtil antaget at udtrykke Dyrenes naturlige Slægtskab endog i de mindre Afdelinger. Dette ledte ham til vidtløftige Dissectionsarbeider, som optog det Meste af Aarene 1843 og 1844. Han omtaler i flere Breve det „Anatomi-Raseri“, som havde besat ham. Ikke blot benyttede han til det Yderste den Leilighed, som hans Samlereiser ydede, til at faae friske Dyr, som han ikke kunde faae hjemme; men han fortsatte disse Arbeider til langt ud paa Vinteren, idet han indsamlede Dyr og holdt dem i Fangenskab. Exemplarer af svenske Arter, som ikke findes i Danmark, fik han tilsendt levende fra Apotheker EKEBERG i Göteborg. Endeel af Udbyttet af disse Undersøgelser publicerede han i den alt nævnte Afhandling, „Om Ptiliernes Stilling i Systemet“, hvilken dengang vakte megen Opmærksomhed. For at han imidlertid kunde give sine Undersøgelser den rette Værdi, blev det nødvendigt for ham at udstrække dem til Familier, som hos os ere saa svagt repræsenterede, at han kun i Udlandet, især i Sydeuropa, kunde faae det nødvendige friske Materiale dertil. Som Følge heraf blev dette Heftes Publication udsat, indtil han — som han haabede, snart — havde faaet Leilighed til at udføre disse omfattende Dissectionsarbeider. Dette blev imidlertid, som vi skulle see, eensbetydende med Værkets fuldkomne Standsning.

TREDIE CAPITEL.

1845—1848.

I Januar 1845 indgav Schiødte Ansøgning om at maatte foretage en Reise paa to Aar i Tydskland, Frankrig og Italien, samt om Understøttelse dertil. Han motiverede sit Andragende dels ved de ovenfor udviklede Hensyn til sine egne Studiers Krav, dels ved Museets Fattigdom paa sydeuropæiske Insecter, hvilken han saaledes kunde faae Leilighed til at afhjælpe. Paa samme Tid ansøgte han det Classenske Fideicommis om en Understøttelse paa 400 Rd. for at kunne gjøre et længere Ophold paa Sicilien, hvor han haabede at finde en Overflødighed af tjenligt Dissectionsmateriale, og Summen bevilgedes ham. Af Finantserne fik han tilstaaet 600 Rd. aarligt i to Aar. Museets Direction tilstod ham 40 Rd. til at bestride Udgifter ved Indsamlingerne, hvilken Sum senere forhøiedes med 100 Rd. Ogsaa af Finantserne tilstodes ham i det følgende Aar en Forhøielse paa 500 Rd., saa at han med sin Gage havde ca. 2550 Rd. at reise for i de halvandet Aar, han var borte. I de Tider reiste ikke mange Danske, og det var ikke let at arrangere sin Pengeforsyning fordeeltigt. Gjennem Justitsraad Stæger fik Schiødte dette Anliggende ordnet ved Statsgjældsdirectionen, som modtog de ham fra forskellige Autoriteter tilflydende Penge og derfor leverede Creditiver og Vexler. Selvfølgelig søgte han Oplysning og Raad hvor han kunde med Hensyn til sin Reiseplan, især fra Dr. Hornbech. Om selve Reisen haves Oplysning i hans til Museets Direction af-

givne Beretning samt meget udførligere i en Reiseberetning i Form af et Brev til Drewsen, som findes blandt hans Efterladenskaber, men som uheldigviis ikke naaer videre end de første Uger. Af de temmelig faa Breve, som han under Reisen skrev til Slægt og Venner, ere næsten ingen i Behold.

Schiødte bestemte sig til at reise ind i Tydskland over Stettin, fordi denne By dengang var Sædet for den tydske entomologiske Forening, med hvilken de fleste nordiske Entomologer stode i Forbindelse, hvorved de opnaaede let og sikkert Samqvem med de omkring i Tydskland levende Samlere. Ogsaa Museet havde oftere ad denne Vei modtaget Bidrag, som ellers ikke let kunde være tilveiebragte. For at styrke sine Forbindelser og gjøre personligt Bekjendtskab med flere derboende Entomologer vilde Schiødte begynde sin Reise med et lille Ophold der. D. 24. April var han endelig saa vidt med sine Forberedelser, at han kunde tilskrive Dr. Schaum, at han nu kun ventede paa, at et nyt, Marinen tilhørende Dampskib, „Geiser“, som skulde benyttes til Farten paa Stettin, skulde blive færdigt, da han havde i Sinde at være med paa dets første Reise. Skibet seilede Mandag Aften d. 6. Mai og skulde have været i Stettin Tirsdag Formiddag, men blev saaledes opholdt af Storm og Taage, at det først Onsdag Morgen naaede sit Bestemmelsessted. Schiødte havde ikke givet sine Correspondenter der nøiagtig Oplysning om, naar han kunde ventes, og han fik ved Ankomsten at vide, at baade Dohrn og Schaum kort iforveien vare bortreiste for nogle Dage. Han opholdt sig da kun nogle Timer og reiste om Eftermiddagen til Berlin med Jernbanen, hvilket var hans første Bekjendtskab med denne Reisemaade, idet Kongeriget Danmarks første Bane, Roeskildebanelen, dengang endnu ikke var aabnet for Færdsel. Hans Indtryk af Berlin og Berlinerne vare ikke smigrende for disse. „Berlinerne“, siger han, „see stygt ud. De ere pyntede paa en ubehagelig Maade, ret skræddersvendeagtigt, og behængte med „Kjæder, Brystnaale og andet Stads; saagodtsom alle Damer, der næsten uden Undtagelse ere stygge, have deres Gulduhr paa Maven. Man seer lutter ignoble Ansigter og jammerlige „Figurer, voldsomme Fødder baade ♂ og ♀; jeg har ikke seet

„en eneste gentlemanlike Herre, ligesom det er umuligt at skjelne „Stand og Dannelse af det Ydre. Fremdeles har jeg allerede „oplevet en Mængde Exempler paa berlinsk Uforskammethed, „hvori fornemlig de talrige uniformerede Embedsmænd udmærke „sig. Spørger man en Forbigaaende om Vei eller deslige, faaer „man ligeledes altid korte, ufuldstændige og uhøflige Svar. „Alle see stive, kjedsommelige og indbildsk vigtige ud“. Han formoder, at Berlinernes Uhøflighed laae i, at de for at svare paa en Forespørgsel kom ud af deres pyntede stive Holdning og havde Uleilighed ved at gjenvinde den, hvorfor man maatte forsone dem ved at introducere sit Spørgsmaal med mange Undskyldninger; gjorde man det, gik det bedre. „Berlin“, siger han, „behager mig ikke. Overalt Skarer af Militair; ved „hvert tiende Skridt paamaalede Forbud af alle mulige Slags, „med Trudslar om Mulkt, Fængsel og Prygl . . . At gaae med „en tændt Cigar paa Gaden koster 1 à 2 Thlr. Mulkt“. Han klager over en utaalelig Stank overalt, over Maden paa Restaurationerne osv. Adskilligt roser han dog. Et og Andet var ham nyt; saaledes nævner han som et Særsyn for en Kjøbenhavnner Hotellets uniformerede Portier. Han har ogsaa en Deel Bemærkninger om Theatrene, som han sammenligner med det danske. Med Hensyn til Reisens videnskabelige Formaal, saa vidt hans Tarv som Museumsembudsmand angik, siger han i Beretningen: „I Berlin tilbragtes flere Uger med forskjellige „Studier, især i det Kgl. Universitets-Museums entomologiske „Samlinger, der ere de største, der for nærværende Tid findes „samlede i noget enkelt Museum, og som faae saa megen Vigtighed ved den til Videnskabens Fordringer saa ganske svarende „Maade, paa hvilken de bestyres af Direktøren Geheimeraad „Klug og Inspektøren Professor Erichson. Jeg tog der en stor „Mængde Notitser, der ville komme mig til Gode ved mange „Enkeltheder i vor Samlings Bearbejdelse. Denne Samling „skylder sin glimrende Tilstand til den preussiske Regjerings „Liberalitet; der holdes altid Samlere i forskjellige Verdensdele, „og foruden et betydeligt fast aarligt Tilskud gives extraordinaire Bidrag, hvergang en særdeles Leilighed tilbyder sig til „Erhvervelse af hele Samlinger eller desl.“ Hvad han her

siger om Samlingens glimrende Tilstand maa dog kun forstaaes om den Side, der væsentlig afhænger af Pengebevillinger, nemlig Rigdommen paa Arter og Exemplarer, samt om den, der afhænger af Bestyrerens videnskabelige Dygtighed, nemlig dens Bestemmelse og Ordning, men derimod ikke om dens Præparation og hele museumsmæssige Behandling, i hvilken Henseende Schiødte, der i dette Punct stillede saa store Fordringer, critiserede den temmelig skarpt i sin egen Journal. For Schiødte selv som Videnskabsmand var det Allervigtigste ved Besøget i Berlin den Leilighed, det gav ham til at stifte Bekjendskab med Prof. ERICHSON, Tydslands og overhovedet Datidens dygtigste Entomolog, for hvem han hjemmefra medbragte megen Beundring, skjøndt han selv oftere havde havt Leilighed til at rette Feiltagelser i hans Skrifter. I ham fandt Schiødte en beslægtet Aand, og de forstode hinanden fuldkomment. Erichson, som var vel bekjendt med Schiødtes Arbejder, modtog ham overmaade venligt, og Schiødte tilbragte de fleste Eftermiddage og Aftner i hans Huus. „Jeg er ganske fortryllet,“ skriver Schiødte, „af hans utrolige Lærdom, Venlighed, Aabenhjærtighed, Vittighed og Dømmekraft. . . . Om Eleutheratsystemet havde vi lange Discussioner; jeg sagde ham, at „man kun af ham kunde vente det naturlige System, han meente „derimod, at han siden den Underretning, han fra Schaum havde „faaet om min Afhandling i Tidsskriftet [om Ptiliernes Stilling „i Systemet], ikke kunde gjøre Bedre end at overlade det til „mig“. Selvfølgelig vare de ingenlunde enige om alle Detailler men discuterede tvertimod mange Spørgsmaal fuldt ud, stundom, som man tydeligt seer af Schiødtes Journal, temmelig ivrigt, men dette forstyrrede ikke i mindste Maade det gode Forhold. „Paa saadanne og andre Ting,“ siger Schiødte i Anledning af et saadant omdebatteret Punct, „vil han imidlertid ikke ret gaae „ind, naar han ikke troer selv at vide god Beskeed derom, men „tier kun og hører efter. Dagen efter begynder han da altid „med at tale igjen derom og har saa imidlertid selv undersøgt „Sagen; ofte medbringer han Præparater. Naar min Ret er „aabenbar, indrømmer han det altid uden mindste Vrøvl eller „Besmykkelse af sin Feiltagelse. Naturligviis følger jeg paa

„min Side strængt et saa smukt Exempel og fremsætter enhver „Paastand med den største Forsigtighed.“ Hvad Videnskabens Principer angaaer, vare de aldeles enige. „Om Begrebet „geistreich“ vare vi ganske enige, ligesom om den tydske Naturphilosophie . . . vi vare ligesaa overeensstemmende i vore „Anskuelser om Konst, Literatur og Politik som i dem om „videnskabelige Problemer.“ Ved Slutningen af sin Beretning om deres første Møde siger Schiødte: „Han fortalte mig hele „sit videnskabelige Liv, jeg ham mit. Meget kostbar er han „rigtignok at tale med, thi hans Lærdom og uhyre Hjælpkilder give ham en Stilling, hvor han kan interessere sig for „Ting, der ere de allervanskeligste at komme paa det Rene „med . . . Om hans egentlige Udseende veed jeg næsten Intet; „thi hans Øine have et saa genialt Udtryk, og hans hele Væsen „er saa ganske aandeligt, at man kun lægger Mærke til hans „Ord.“ Det store Indtryk, Schiødte fik af Erichsons Dygtighed, Genialitet i Ordets sande Betydning og hele Personlighed, bevarede han stedse. Han opkaldte sin Søn Erik efter ham, og da i 1849 en pludselig Død bortrev Erichson i hans bedste Kraft, sørgede Schiødte dybt derover.

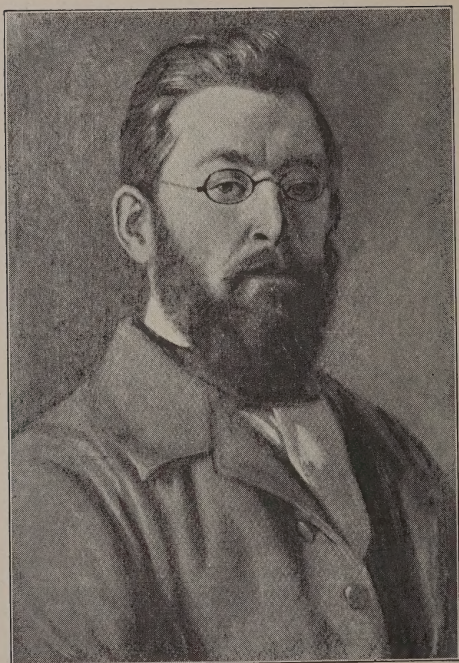
Fra Berlin gjorde han efter mange Opfordringer en Afstikker tilbage til Stettin, efter at Dohrn og Schaum vare komne hjem igjen, og han blev saare meget feteret der. „Hvad „der imidlertid,“ siger han characteristisk nok i sin Journal, „var mig det Vigtigste, og for hvis Skyld jeg alene havde gjort hele „Reisen, var to mandlige Exemplarer af Spercheus emarginatus „[som dengang endnu ikke var bleven fundet i Danmark], med „hvis Anatomi jeg senere har været beskjæftiget to hele Eftermiddage og to Morgener.“ Tegningerne af disse Dissectioner findes endnu, daterede Berlin, Mai 1845. Han morede sig en Deel over de gode Herrers Provindsialisme og fortæller, at de vare alle begjærlige efter at høre, hvorledes han kom ud af det med Erichson, „for hvem,“ siger han, „de ere saa bange „som Børn for et Birkeriis.“ I Berlin benyttede han endnu Leiligheden til at udvide sine Kundskaber til Kobberstikkunsten.

Han reiste derfra til Halle, hvor han stiftede personligt

Bekjendtskab med BURMEISTER og GERMAR, der Begge gjorde ham værdifulde Foræringer af Insecter for Museet. I hans Journal findes vidtløftige, den 5. og 6. Juni daterede, Annotationer af Germars Samling. Ligesom han fra Stettin havde gjort en Samleexcursion med Dr. Schaum, som der var særlig kjendt med Localiteterne, saaledes gjorde han i Germars Selskab en Excursion til en bekjendt Saltø i det Mansfeldske, hvor der findes en meget eiendommelig Fauna. Lignende Excursioner med stedlige Samlere gjorde han i det sachsiske Schweiz og siden i Nærheden af Prag. Til dette sidste Sted reiste han over Leipzig og Dresden, hvor han gjorde Bekjendtskab med Dr. KUNZE, Dr. SACHSE, H. v. KIESENWETTER og Cantor MÄRKEL, af hvilke han fik en særdeles stor Mængde Originalexemplarer af Arter, henhørende til vanskelige Familier, og som han ansaae for en meget vigtig Berigelse for Museet. Baade i Dresden og i Wien benyttede han Leiligheden til fordeelagtige Indkøb for Museet.

Paa Reisen gennem Bøhmen ledsagedes han af den nævnte Hr. v. Kiesenwetter, med hvem han dernæst anvendte August og en Deel af September Maaned paa en Samlereise i de Juliske og de Krainske Alper samt Istrien. I sin Beretning specificerer han de væsentligste af de undersøgte Localiteter. „Udbyttet“, siger han, „var naturligviis overmaade betydeligt, ikke alene af „egentlige Alpearter, men overhovedet af sydlige Ting. Jeg „havde i de senere Aar her hjemme gjort Brug af et meget „simpelt Middel til at samle smaa Insecter paa i Masse, nemlig „et Sold, der fyldes med det fugtige nedfaldne Løv paa Skov- „bunden, Træsmul af Stubbe, fugtigt Mos osv., og som derpaa „rystes over et paa Jorden eller, om Omstændighederne tillade „det, paa et medført transportabelt Bord udbredt hvidt Klæde. „Ved at anvende dette dengang i Udlandet ubekjendte Middel „gjordes en Mængde af de interessanteste Fund i de omtalte „Egne. Saaledes fandt jeg af Slægten Scydmanus næsten alle „europæiske Arter i Mængde, selv saadanne, der forhen betragte- „des som Sjældenheder af første Rang. Grunden, hvorfor jeg „fortrinsviis havde valgt Krain til Bekjendtskab med Alpena- „turen, var, foruden den Rigdom, jeg ventede og fandt i dette

„Landskab, tillige den Lyst, jeg følte til at undersøge de der-
 „værende berømte Stalaktitgrotter. Foruden den allerede i lang
 „Tid bekjendte *Proteus anguinus* og en for kort Tid siden op-
 „daget ny Art af samme Slægt, havde man Aaret iforveien
 „endnu gjort to andre mærkelige Opdagelser i disse Huler, en
 „Carab, *Anophthalmus Schmidtii*, og et isopod Krebsdyr, *Pherusa*
 „*alba*, begge blinde. Jeg haabede, at der endnu vilde være
 „mere at finde og skuffedes heller ikke i mine Forventninger.
 „Under et Par Ugers Ophold i Adelsberg og det to Mile der-
 „fra liggende berømte Slot Lueg, i hvilken Tid jeg dagligen
 „besøgte Adelsbergergrotten, Magdalenegrotten og Grotterne
 „ved Lueg, lykkedes det mig efterhaanden ikke blot at gjen-
 „finde de tidligere opdagede Dyr, men ogsaa at give Listen
 „over Hulernes Fauna en betydelig Forøgelse. Blandt disse
 „samtlige blinde Dyr udmærke sig især en Amfipod, en Podura-
 „Form, en anseelig Arachnide, en meget stor Chelifer, to nye
 „Arter af den i Mammouth-Hulen i Nordamerika opdagede Slægt
 „Adelops og en ny Slægt af Silphernes Familie af et aldeles
 „æventyrligt Udseende. Samtlige egentlige Hulebeboere fore-
 „komme først langt inde i Bjergenes Dybde og leve alle paa
 „selve Stalaktitstøtterne, som maa bestiges i betydelig Høide
 „for at finde dem; paa de to Crustaceer nær ere de alle saa
 „sjældne, at jeg kun var istand til at finde et Par Stykker
 „paa en heel Dag, og ofte maatte jeg tilbringe hele Dage med
 „det besværlige og tildeels farlige Arbejde uden at erholde
 „nogetsomhelst Udbytte. Nærmere ved Hulernes Udgange fore-
 „komme adskillige interessante Dyr, der dog tildeels vare fundne
 „tidligere, og som ved Udviklingen af Seeredskaberne ikke
 „udvise sig som udelukkende Huledyr. Da det ved disse Un-
 „dersøgelser var mig af Vigtighed at kunne besøge Hulerne
 „til enhver Tid og saalænge jeg ønskede, men Adelsberger-
 „grottens Indgang er aflukket, og det desuden af Øvrigheden
 „ikke tillades Nogen at besøge Hulerne uden de faste bestemte
 „Førere, men disse bleve mig besværlige ved deres Overtro og
 „Frygt for at tilbringe saa mange Timer i Rad i Hulerne, an-
 „søgte jeg Øvrigheden i Adelsberg om Tilladelse til at fore-
 „tage mine Undersøgelser uden Indskrænkning ved de sædvan-

I. C. SCHIØDTE 1846
(EFTER MALERI AF MARSTRAND)

„lige Hindringer, hvilket ogsaa blev mig tilstaaet. I Omegnen „af Triest havde jeg Leilighed til at anstille interessante Sammenligninger mellem den adriatiske Saltbundsfauna og den „analoge paa Vestkysten af Slesvig og paa Amager. En lignende Sammenligning kunde anstilles under mine Besøg paa „Lido ved Venedig mellem den overmaade rige Fauna paa „denne Øes sandede Bredder og den lignende paa Skagen, Nordkysten af Sjælland og Sydkysten af Bornholm.“

Fra Venedig, hvor v. Kiesenwetter forlod Schiødte for at vende hjem, begav denne sig directe til Florents, hvor han besøgte PASSERINI, af hvem han modtog Insecter til Museet, og dernæst til Rom, hvor han ankom i October 1845. Her forblev han i over fire Maaneder, i hvilken Tid han flittigt gennemstreifede Campagnen samt Albaner- og Sabinerbjergene, og da Vinteren var udmærket gunstig, hjembragte han et meget anseeligt Udbytte. Blandt hans anatomiske Tegninger findes ogsaa adskillige daterede fra Rom. Af videnskabelige Instituter for Zoologien existerede dengang saagodtsom ingen i Italien, og selve Entomologernes Antal var meget ringe; men selvfølgelig benyttede Schiødte Leiligheden til at knytte saadanne Forbindelser, som han meente kunde blive af Nytte i Fremtiden. Paa disse classiske Steder tiltrak dog Oldtidslevningerne og især Kunstsamlingerne sig hans Opmærksomhed fuldt saa meget som Naturen. At han med sin fine Formsands og sit store Talent for Tegning maatte være Kunstelsker, forstaaer sig af sig selv. I Rom levede han naturligviis sammen med den dengang saa talrige Kunstnercoloni, og Familien besidder et Minde derom i et Portrait af ham, malet dengang af Marstrand, med hvem han knyttede et varigt Venskab. Et andet, mindre og ikke meget lignende, tegnet af A. Lunde, findes i den skandinaviske Clubs Album i Rom.

Det var fra Rom, at han i December Maaned ansøgte Finantserne om den ovennævnte Forhøielse af sit Stipendium med 500 Rd. I Januar 1846 fik han fra Stæger, der besørgede hans Pengesager, Meddelelse om, at det Classenske Fideicommis havde bevilget ham de ønskede 400 Rd. til et Ophold paa Sicilien. Angaaende hiin Forhøielse skriver Stæger: „Den

„gamle humane Collins Beredvillighed er De fuldkommen sikker „paa, men Collegiet maa først andrage paa en Kgl. Resolution, „der, omendskjøndt Indstillingen gjøres extraordinairt for dette „ene Anliggende, dog muligen kunde udeblive længere, end det „er raadeligt at opsætte Afsendelsen af dette Brev. Det glæder „mig meget paa Deres Vegne“, siger han, idet han fremsender en Opgjørelse, „at De ved Deres beundringsværdige Oeconomie „endnu har en saa fordeelagtig finantsiel Status efter en saa „vidtløftig 8 Maaneders Reise.“

Sidst i Februar 1846 forlod Schiødte Rom for over Neapel, hvor han gjorde et kort Ophold, at begive sig til Sicilien; her forblev han over fem Maaneder, deri indbefattet en Udflugt til det sydlige Calabrien. „Det videnskabelige Hovedøiemed paa „denne Reise“, siger han i sin Beretning, „var at anstille anatomiske Undersøgelser paa sydlige Former til Brug for et „stort anatomisk Arbeide, men da jeg allerede af denne Grund „maatte foretage uophørlige Excursioner for at samle de Dyr, „jeg vilde dissekere, og desuden bevægedes af min Iver for at „udvide vor Samling med Bidrag fra en saa herlig Fauna, har „jeg tilbragt overmaade megen Tid med at samle.“ Schiødte undersøgte saaledes hele Østkysten af Øen, fra Cap Faro til Cap Passero. Fra Messina, hvor han havde Standqvarteer fra Marts til Slutningen af Mai, gjennemsøgte han det nordøstlige Hjørne af Øen til Milazzo paa Nordkysten og Taormina paa Østkysten, samt det sydlige Calabrien. Fra Catania besøgte han Etna og Sunetoflodens Dal; fra Syracus, hvor han opholdt sig i Juni og Juli, undersøgte han Øens Sydspids indtil Caltagirone, omtrent 8 Miil Vest for Syracus. Ogsaa her var Udbyttet overordentlig stort baade for Museet og for hans egne Arbeider. Skjøndt Heden blev næsten utaalelig, saa han bogstavelig talt maatte sidde og dissekere i det blotte Linned, holdt han ud, indtil han var nødt til at vende hjem, og medbragte en stor Mængde anatomiske Skizzer, som han tildeels senere udførte i smukke Tegninger. Omtrent 150 derhen hørende Blade findes endnu.

Blandt sine Excursioner paa Sicilien bevarede han især Erindringen om Bestigningen af Etna, og i senere Aar under-

holdt han stundom sin Kreds enten med en livlig Fremstilling af de paa dette Bjerg saa slaaende udviklede Vegetationsbælter etc. eller med en humoristisk Fortælling om selve Touren og sine Reisefæller. Efter sin Hjemkomst sendte han en saadan til v. Kiesenwetter, bestemt for sine tyske Venner, som synes at have havt megen Glæde af den. I sit Svar (13. Juni 1847) siger von Kiesenwetter: „Dank vor allem für die ganz „köstliche Beschreibung Ihrer Aetnafahrt. Sie entschuldigen „sich wegen des wenig sorgfältigen Styls. Indessen kann ich „Ihnen versichern, dasz man weder in Ihrem Briefe noch auch „in der Reisebeschreibung den Ausländer bemerken wird, wenn „man es nicht gerade im Voraus gewusst hat. Kunze war „bei meiner letzten Anwesenheit in Leipzig verreist, weszhalb „ich ihm ihren Aufsatz auch nicht mitgetheilt habe. Jetzt wird „er wohl wieder zurückgekehrt sein. Schreiben Sie mir ja „doch mehrere dergleichen Briefe; Sie können unmöglich einen „dankbareren Leser finden als mich. Ihre Aetnafahrt hab' ich „gelesen und wieder gelesen, und immer wieder gelesen, und „ich werde es noch oft lesen, in den Gedanken Sie begleiten, „und mich gründlich ärgern über den Dr. Friwaldsky, der sich „durchaus nicht an die Ersteigung des Kraters entschliessen „kann.“ I et senere Brev (18. Oct. 1848) siger Kiesenwetter med Hensyn til en Tour, han netop havde gjort i Kärnthen: „Ich würde es unternehmen Ihnen die Tour zu schildern, um „mich einigermaszen für die ganz prächtige Beschreibung Ihrer „Aetnabesteigung dankbar zu zeigen, allein da Sie die ganze „Excursion in der entomologischen Zeitung beschrieben finden, „so würde ich Ihnen nur Sachen erzählen, die Sie bereits kennen. „Ihrem Wunsche gemäsz habe ich übrigens Ihr Manuscript „sowohl an Kunze als auch an Germar (und auf eigner Hand „an Märkel) mitgetheilt, und ich kann Ihnen versichern, dasz es „allenthalben mit grösstem Interesse gelesen worden ist, sowie „dasz man Ihnen dafür den herzlichsten Dank weisz. Kunze hat „es in der naturforschenden Gesellschaft in Leipzig vorgelesen „und ist ganz meiner Ansicht, dasz die kleinen Unregelmäszig- „keiten, die im Style hin und wieder den Nichtdeutschen ver- „rathen, nur dazu beitragen den ganzen Aufsatz noch an-

„sprechender zu machen.“ Desværre fandtes Manuscriptet ikke blandt det af Kiesenwettters Correspondance Opbevarede, skjøndt de fleste Breve fra Schiødte ere tilstede. Heller ikke har jeg fundet nogen Kladde.

Schiødte blev, som sagt, paa Sicilien fra Begyndelsen af Marts til Begyndelsen af August 1846, og i al denne Tid var han saa aldeles optaget af sit Arbeide, at han saa godt som ikke skrev til Nogen. Et Brev til Drewsen med Indlæg til Stæger, dateret Messina den 28. Mai 1846, som det synes det første, han havde skrevet, siden han forlod Rom, kom til Kjøbenhavn med Poststempel Neapel den 5te Juli, og da Drewsen netop var bortreist, fik Schiødtes Venner de for dem betænkte Efterretninger først den 22. August, omtrent samtidigt med det følgende Brev, dateret d. 6. August. Ingen anede, at han vilde tilbringe den hede Sommertid paa Sicilien, og man var meget bekymret for ham. Hans Venner i Tydskland frygtede for, at han muligviis kunde være faldet som Offer for de sici-lianske Røvere, om hvis Bedrifter skrækkelige Beretninger netop cirkulerede. Men han havde end ikke seet Noget til dem. Mange Aar efter, da det rygtedes i Kjøbenhavn, at en af hans unge Venner, P. E. Müller, havde havt et saadant Møde, skrev Schiødte til ham: „Veritable Briganti! Er det muligt, at De har været saa heldig at have dem paa Livet! Lykkelige Menneske! „Jeg har vandret saa mangelunde om i det Indre af Sicilien „og Calabrien men aldrig truffet Noget af den Slags“.

Da endelig Tiden var kommen, at han igjen maatte nord-påa, deponerede han sine Indsamlinger hos den danske Consul Claussen i Messina til Hjemsendelse og begav sig til Søes over Neapel og Livorno til Genua, hvor han besøgte SPINOLA. Han gik derfra over Marseille til Lyon, hvor han bl. A. gjorde Bekjendtskab med MULSANT, af hvem han fik en Deel Insecter til Foræring. I Slutningen af August ankom han til Paris, hvor han boede i Hotel du Puy de Dôme, 10, rue du Tour St. Honoré, og forblev til ind i October Maaned. Han fandt en meget forekommende Modtagelse hos de ledende Zoologer der, med hvilke han jo tildeels allerede længe havde været i Correspondance. Paa Museets Vegne gjorde han her et vigtigt og

fordeelagtigt større Indkjøb af Insecter (c. 1000 for Museet nye Arter) og Bøger. I sin Beretning benyttede han Leiligheden til at fremstille, hvorledes Museet i Paris var organiseret, naturligviis som Antydning af hvad han selv ønskede — saavidt Omstændighederne tillode — at see adopteret med Hensyn til Samlingen i Kjøbenhavn. „Jeg tillader mig at vedføie“, skriver han, „en kort Udsigt over Forholdene paa den entomologiske „Afdeling af den naturhistoriske Anstalt, Jardin des Plantes. „Den berømte Milne-Edwards er professeur administrateur, d. „v. s. uafhængig Dirigent af Samlingen med Forpligtelse til at „holde Forelæsninger. Under ham ere ansatte to aide-naturalistes, Dhrr. Blanchard og Lucas, der kun have det reent „videnskabelige Arbeide med at ordne og bestemme. Alle „Præparationsarbeider udføres af de fast ansatte Præparateurer. „Endvidere haves en Assistent, der skriver Etiketter, men som „er fælleds for den hele zoologiske Afdeling. Endelig er en „anden Assistent udelukkende engageret til at indsætte de præparerede, af aide-naturaliste'n bestemte Exemplarer paa de færdige „Etiketter i Skufferne. Den entomologiske Samlings laboratoire bestaaer af tre store Værelser, hvortil holdes en egen garçon. At det „Pariser Museum med saadanne Hjælpemidler og med de betydelige Summer, der anvendes derpaa til Indsamling osv., „dog er langt fra at tilfredsstille Videnskabens Fordringer, er „at tilskrive uredkomme Aarsager, om nemlig Milne-Edwards' „Mangel paa Interesse for Samlingen bør kaldes saaledes. „Iøvrigt ere ogsaa de andre Kongelige Museer i Berlin, Wien, „London og Stockholm indrettede paa en lignende Fod med „Hensyn til Fordelingen af Arbeidet, om end efter en mindre „Maalestok end i Paris. Det er indlysende, at hvor der ikke „kan regnes paa en reent selvopoffrende videnskabelig Iver fra „Vedkommendes Side, vil Lidet eller Intet kunne udrettes i en „Afdeling af et saa stort Omfang uden en lignende Indretning“. Hvad der interesserede ham selv personlig meest af hvad han saae i Paris var dog Chevaliers Mikroskoper, dengang de bedste paa Fastlandet. Krøyer havde alt i 1840 faaet et saadant gennem Eschricht, men de vare blevne ikke lidet forbedrede siden den Tid, og Schiødte hvilede heller ikke, før han selv

fik et af bedste Construction; han opnaaede sit Ønske i 1848, idet Drewsen forstrakte ham med Contanter.

Imidlertid vare hans Reisepenge nær ved at slippe op, og han havde hverken Tilstrækkeligt til at betale sine Indkjøb med eller til at reise hjem for. Det var de 500 Rd., han fra Rom havde ansøgt Finantserne om, som han havde gjort Regning paa, men som udebleve saa længe. Der havde været nogen Vanskelighed med at opnaae Bevillingen, da han jo havde faaet Reiseunderstøttelse for to Aar, men dengang han indsendte Ansøgning om Forøgelse, endnu kun havde været otte Maaneder borte og altsaa end ikke havde naaet Enden af det første af de to Aar 1845 og 1846, for hvilke Understøttelsen var tilstaaet. Dertil kom Christian VIII's Fraværelse paa sin Reise til Holsteen i Sommeren 1846, og det var først d. 23. September, at der faldt Resolution derpaa. Efter gennem Gesandtskabet i Paris at have modtaget en tilsvarende Remisse, begav han sig paa Hjemveien over Brüssel, Lüttich og Aachen, hvor han endnu stiftede Forbindelser med derboende Entomologer.

Han kom hjem i de sidste Dage af November 1846. Endeel af hans sydeuropæiske Indsamlinger og Indkjøb vare alt ankomne, i det Hele taget i god Behold; snart efter modtoges ogsaa de franske Indkjøb og de i Tydskland og Krain gjorte Indsamlinger, hvilke havde henstaaet hos v. Kiesenwetter i Dresden. Men det var først i Slutningen af Mai 1847, efter at han havde indsendt sin Beretning (der ikke er dateret men journaliseret under 18. April), at Hovedmassen af de sicilianske Indsamlinger ankom fra Messina med Skibet „Thora“, desværre tildeels i en betænkelig Tilstand. „Vor einigen Tagen“, skriver han under 7. Juni til v. Kiesenwetter, „hab' ich endlich die Hauptmasse und „Rest, 13 ziemlich grosze dicht gefüllte Kasten und 22 kleinere „und gröszere Schachteln mit in Baumwolle eingelegten Sachen „meiner sicilianischen Einsammlung, leider aber zum Theil in „traurigem Zustande, bekommen. Das Schiff hat nämlich eine „sehr unglückliche 3-monatliche Reise gehabt, wurde lange von „heftigen Frühlingsstürmen im Mittelmeere herumgeworfen usw., „wodurch meine Insecten viel von Feuchtigkeit, Milben und „einer Art von Silvanus gelitten haben. Indessen ist dasjenige,

„was mir jetzt gesichert ist, eine wahrhaft gräuliche Masse, und ich verzweifle fast daran sie, bei meinen vielen anderen Arbeiten, bezwingen zu können; jedenfalls werde ich in diesem Sommer kaum zum Aufkleben der kleinen Sachen kommen können“. Det var især de udstoppede Orthopterer, som havde lidt, men Skaden viste sig dog efterhaanden at være mindre, end det fra først af saae ud til. Selvfølgelig varede det adskillige Aar, førend den hele Masse blev endog nogenlunde ordnet. Schiødte anslog den hele Indsamling til 70 à 80,000 Stykker, saa at Museet fra at have været meget fattigt paa sydeuropæiske Insecter nu blev forholdsviis godt forsynet baade til Samlingens Completering og til Byttemateriale. Schiødtes egen Samling, der ligesom Museets under hans Fraværelse var bleven tilseet først af Kjellerup og efter dennes Bortreise med „Galathea“ af Stæger, fandt han i mindre god Behold, idet de smaa Sager havde lidt meget af Spanskgrønt fra Naalene, hvorfor han siden den Tid stedse opklæbede de smaa Arter.

For Schiødte selv var denne Reise af uberegnelig Værdi, ikke blot paa Grund af den Gavn, som opvakte yngre Mænd overhovedet have af at see sig om i Verden, men særligt fordi det for ham, der herhjemme indtog en i officiel Henseende lidet fremragende Stilling men dog stræbte efter at tilkjempe sig en ledende Plads i Videnskabsmændenes første Række, var af den største Vigtighed personlig at stifte Forbindelser med Colleger og lære Samlinger og Tilstande andetsteds at kjende. Nu gjaldt det for ham om at concentrere sit Arbeide, ikke blot paa at oparbeide Reisens Samleudbytte, men især paa at fortsætte sine tidligere begyndte videnskabelige Arbeider med alt det nye Lys, som han nu kunde kaste paa sine Opgaver. For at kunne gjøre dette henvendte han sig derfor kort efter sin Hjemkomst til Regjeringen med Ansøgning om en Understøttelse paa 500 Rd. om Aaret i 10 Aar for at kunne udføre sine videnskabelige litteraire Planer. I sin Ansøgning (dat. 8. Dec. 1846) siger han med Hensyn til det paabegyndte store Værk „Genera og Species af Danmarks Eleutherata“: „Jeg vilde allerede i 1844 have kunnet levere et betydeligt Hefte af „2det Bind til Trykken, saafremt jeg ikke ved deels at følge deels

„for en stor Deel at skride foran den nyeste Retning i Zoologien havde fundet Foranledning til at fordybe mig meget i Leddedyrenes Anatomie og derved var kommen til Resultater, jeg ansaae for saa vigtige for denne store Afdelings Systematik, at jeg paa disse Undersøgelser maatte anvende min hele Fritid.“ Han henviser ogsaa til hvad han havde sagt i Forordet til „Genera og Species“ angaaende sine tilsigtede Arbejder over Insecternes Metamorphose og Anatomi og siger, at han havde isinde at publicere sine Afhandlinger om Udviklingshistorien i Videnskabernes Selskabs Skrifter for saaledes at opnaae de fornødne Tavler, men senere at samle dem med latinsk Text. Han haabede ogsaa at tilvejebringe faunistiske Arbejder over flere af de andre Ordner. Alt dette kunde imidlertid kun udføres ved offentlig Hjælp. Han ønskede fremdeles at oppebære Honorar for „Genera og Species“, efterhaanden som Hefterne udkom, men tænkte sig, at den nu ansøgte Understøttelse skulde træde istedetfor eller indbefatte den Understøttelse af 300 Rd., som han indtil 1845 havde oppebaaret for at samle i Provindserne. Den saaledes ønskede Understøttelse blev ham bevilget i Juni 1847 „indtil Videre“, og hans Stilling syntes da forsaavidt i ydre Henseende betrygget. I Juli og August foretog han som tidligere en Samlereise, denne Gang i Jylland. I Løbet af Aaret gav han en foreløbig Meddelelse i Videnskabernes Selskabs Forhandlinger om sine Fund i de krainske Huler, men en stor Deel af hans Tid optoges naturligviis af den foreløbige Omsorg for de sydeuropæiske Indsamlinger.

I de zoologiske Forhold i Danmark var der imidlertid foregaaet en betydelig Forandring som Følge af Etatsr. Reinhardts Død i Efteraaret 1845. Om de Begivenheder, som derved foranledigedes ved Museet, er der allerede udførligt berettet i Indledningen, og da de ikke medførte nogen Forandring for Schiøttes Vedkommende som Embedsmænd ved Museet, behøver jeg her kun at henvise dertil. Udenfor Museet ledede imidlertid Reinhardts Bortgang til en Begivenhed, som vel ikke dengang berørte Schiøtte personligt, men som var ildevarslenende og senere fik den største Indflydelse paa Schiøttes Liv og Virksomhed,

nemlig JAPETUS STEENSTRUPS Ansættelse som Professor Zoologiæ ved Universitetet. Denne Ansættelse har senere været Gjenstand for forskjellige Domme og ikke liden Discussion, idet det paa den ene Side er blevet fastholdt, paa den anden Side benægtet, at Valget burde være faldet paa Krøyer. For min egen Part vedkjender jeg mig aldeles den Anskuelse, at skjøndt Steenstrup besad nogle af de Egenskaber, som der sættes Priis paa hos en Universitetslærer, navnlig Talent for livligt og interessant Foredrag, og skjøndt Krøyer manglede flere af disse Egenskaber, saa vilde dog Videnskabens Sag i Danmark i det Hele have været meget bedre tjent med Krøyer som Professor, idet han ialtfald i sin Gjerning vilde have fulgt sunde videnskabelige Principer, hvilket Steenstrup ikke gjorde. Han vilde bl. A. have kunnet yde de Yngre en Art af Veiledning, som Steenstrup ikke kunde yde, og han vilde have foregaaet dem med et lysende og efterlignelsesværdigt Exempel med Hensyn til det videnskabelige Arbeide, hvilket Steenstrup ikke gav.

Her, hvor Hovedinteressen hviler paa Schiødte, er der ikke Anledning til nærmere at udføre en Sammenligning mellem Steenstrup og Krøyer, men da det i ethvert Tilfælde vilde have gjort en overordentlig stor Forskjel for Schiødte, hvis Krøyer havde fulgt Reinhardt som Professor istedetfor Steenstrup, ville nogle Bemærkninger være paa deres Plads her med Hensyn til, om Krøyer virkelig havde ønsket og ventet Posten som Professor. At han gjorde det, er med største Bestemthed blevet paastaet af Krøyers intime Venner og ligesaa haardnakket henægtet af Steenstrup og hans Tilhængere. Disse Sidste have især holdt sig til det Factum, at Krøyer ikke har indgivet nogen Ansøgning om Professoratet, og desuden anført Betragtninger, ifølge hvilke det maatte ansees for mindre rimeligt, at han overhovedet skulde have ønsket det. De have deraf sluttet, at det beroede paa en Feiltagelse, naar de, der kjendte Krøyer nærmest, meente, at han var skuffet ved ikke at faae dette Embede. Dertil er imidlertid at bemærke for det Første, at Muligheden af en saadan Feiltagelse ikke ret vel er tænkelig, dernæst, at det under de daværende Omstændigheder ingenlunde var urimeligt, om Krøyer havde ventet Professoratet, og endeligt, at den Omstæn-

dighed, at han ikke søgte det, meget vel lader sig forene med den Paastand, at han ønskede og endog ventede det. Af skriftlige Vidnesbyrd existerer saavidt mig bekjendt kun eet, nemlig det ovenfor nævnte Brev fra Krøyer til Schiødte i Anledning af Reinhardts Død. Efterretningen herom modtog Schiødte i Rom, og han skrev da strax til Krøyer med Anmodning om, at han vilde lade ham vide, hvorledes Forholdene vare blevne ordnede, idet han udtrykte en Forventning om, at hiin Begivenhed havde medført en for Krøyer gunstig Forandring. I sit Svar af 5. Jan. 1846*) siger Krøyer efter nogle Bemærkninger om Forskjelligt: „At Kjellerup kom med Galathea, skyldes „fornemmelig mig. Jeg har i den Anledning paadraget mig „endnu flere Fjendskaber, end jeg tilforn var forsynet med; „det Nærmere herom vilde blive for viddløftigt at skrive, lige- „som det heller ikke er Umagen værd. Ja, Reinhardt er endelig „borte; men De vil af de følgende Linier erfare, hvor ringe „Aarsag der er til at lykønske mig i den Anledning. Han blev „en Morgen tidligt funden død af et apoplektisk Anfald, oppe „i Museet. Strax samme Dag constitueredes Pingel af Direc- „tionen ikke blot som Overinspecteur, men tillige som Inspecteur „for den første zoologiske Afdeling. Da det heraf var mig „tydeligt nok, hvad jeg havde at vente, anvendte jeg naturlig- „viis Alt, hvad der stod i min Magt, for at opnaae et nogen- „lunde gunstigt Resultat. Vor Mæcenat [Conferentsraad Collin] „interesserede sig ogsaa for mig og gjorde saadanne Skridt, „som han uden at compromittere sig kunde indlade sig paa; og „jeg haabede paa Grund deraf en Tid lang, at det ikke vilde „være mig umuligt at overvinde Kabalen. I et Forslag til en „Forandring ved Museet, som jeg efter hans Forlangeude over- „gav ham, tilraadete jeg (ligesom i min Ansøgning til Kongen) „en Adskillelse af Museets mineralogiske og zoologiske Afdeling „saaledes, at Pingel blev Overinspecteur for den ene, jeg for „den anden. Jeg havde ikke ved denne Leilighed glemt Dem „men andraget paa, at De burde rykke op til Inspecteur. Dog

*) Det er adresseret til Café Greco, dengang de nordiske Kunstneres og i det Hele de nordiske Reisendes Hovedtilholdssted i Rom.

„alt dette var en kort Drøm, og jeg kan ikke sige Andet end, „at Kongen i den Audients, jeg havde hos ham, gjorde Alt for „hurtigt at vække mig. Da han modtog min Ansøgning, gjorde „han nemlig den Bemærkning, at Museet for Tiden kun trængte „til en dygtig Mand for Fuglene og Pattedyrene, men dermed havde „jeg jo ikke beskjæftiget mig. Pingel som den ældste Inspecteur burde være Overinspecteur o. s. v. I en Continuations- „Ansøgning stræbte jeg saavidt muligt at tydeliggjøre saavel „mine Fordringer som Museets Interesser, men uden Virkning. „Det endelige Resultat blev, 1) at Pingel udnævntes til Overinspecteur, 2) at Reinhardts Afdeling skal staae ledig (?: til „den unge Reinh. kommer hjem) og imidlertid er overdraget „Pingel. Min Stilling bliver altsaa ganske uforandret. Steenstrups „var kort efter Reinhardts Død bleven udnævnt til Professor „Zoologiæ ved Universitetet og Liebmann samtidigt i Botanik. „Det vil ikke kunne undre Dem, om jeg under saadanne Omstændigheder ønsker at forlade Museet. Jeg har allerede for „nogen Tid siden indgivet Ansøgning om det ved Møllers Død „ledige Inspectorat i det nordlige Grønland, men i Løverdags „havde jeg Audients hos Hans Majestæt, som bød, „at jeg ikke „maatte forlade Museet“. Da jeg bemærkede, at jeg ikke „kunde leve af min Gage, spurgte han „hvorledes jeg da hidtil „havde kunnet leve“; og da jeg hertil svarede, at jeg havde „slaaet mig igjennem som bedst jeg kunde i Haab om Forandring, raadede han mig til at informere i Skoler i Naturhistorie „og gjentog iøvrigt, at jeg ikke maatte forlade Museet. Jeg „synes altsaa at kunne betragte mig selv som Museets Livegne. . . . „Jeg troer her i Korthed at have meddeelt Dem det Nødvendige „til at oversee Forholdene, der for min Andeel ikke ere misundelsesværdige. Skulde det være mig muligt at bryde Lænkerne, vil De vist ikke finde mig ved Museet, naar De vender „tilbage hertil.“

Ganske vist siger Krøyer i dette Brev Intet om, at han selv havde ønsket eller ventet Professoratet; men det, at han nævner Steenstrups Ansættelse mellem de Omstændigheder, der havde beredet ham Skuffelse og bidraget til at betage ham Lysten til at fortsætte sin Gjærning paa Museet, synes unægte-

ligt at vise, at han havde haabet en anden Ordning, og det sees ikke ret, hvilken Anden han da kan have tænkt sig som Reinhardts Efterfølger i Professoratet end sig selv. At Krøyer alligevel ikke søgte Professoratet men derimod Overinspectoratet ved Museet, forekommer mig heller ikke at staae i uovervindelig Modsigelse dermed. Man maa nemlig tage i Betragtning, at det var Museet, ikke Universitetet, som dengang var Hovedinstitutionen for Naturhistorien i Danmark. Intet er rimeligere, end at Krøyer betragtede Overinspectoratet ved Museet som langt den vigtigste af de to Poster. Reinhardt havde i over 30 Aar forenet disse, og skjøndt det er min Overbeviisning, at en saadan Forening er uheldig, er det meget muligt, at Krøyer har seet Sagen i et andet Lys og har meent, at havde han først opnaaet Overinspectoratet, vilde Professoratet følge med, og det saa meget mere som Ingen kom ham nær i videnskabelige Qualificationer. Ingen, der kunde tænkes som hans Medbeiler dertil, havde leveret betydeligere Arbejder, og Ingen havde tilnærmelsesviis saa stor Fortjeneste af Zoologiens Opkomst i Danmark.*)

Der er desuden en anden Forklaring, som ikke er mindre rimelig. Reinhardts Død var en Begivenhed, som havde været længe forudseet. Jeg har allerede nævnt, at Carsten Hauch et heelt Aar iforveien tænkte paa muligt at blive hans Efterfølger. Spørgsmaalet om den eventuelle Besættelse af Professoratet har rimeligviis fremstillet sig for Kongen saavel som for Andre, der havde Interesse deri eller Indflydelse derpaa. Kongens Opmærksomhed var allerede tidligere bleven henledt paa Steenstrup, som havde været valgt til at ledsage Kronprindsen paa en Reise til Skotland og Færøerne, og hvis Program om Hermaproditismen var skrevet i Anledning af Majestæten's Fødsels-

*) Prof. Lütken siger rigtignok i sin Biographi af Steenstrup i Vid. Selsk. Forh. 1897, p. 533, at Steenstrup var selvskreven til Professoratet, men dette kan kun siges, og endda knap nok, i Henhold til, at factisk ingen Anden søgte det. En saadan Paastand, som at Steenstrups indtil da publicerede Skrifter gave ham fortrinsviis Krav paa dette Embede, vilde efter de uigjendrevne Critiker af disse være uforsvarlig.

dag. Med al sin Interesse for Naturvidenskaberne havde Christian VIII vistnok ikke Betingelserne for at fælde nogen sund eller selvstændig Dom over Steenstrups Videnskabelighed, og Intet er rimeligere end, at han har tænkt sig, at denne, som det syntes lovende, unge Mand vilde være bedre skikket til at oparbejde Zoologien ved Universitetet end den allerede aldrende Krøyer. Herom kan denne Sidste meget vel gennem Collin have været underrettet; og det følger af sig selv, at han i saa Fald ikke vilde have ansøgt om et Embede, hvortil han vidste, at en Anden var udseet, allermindst naar han ikke kunde anerkjende denne for at have større eller endog lige Adkomst dertil. Den Kjendsgjerning, at Krøyer ikke søgte Professoratet, beviser derfor ingenlunde, at han ikke følte sig skuffet ved ikke at komme i Betragtning dertil. *)

Ganske afseet fra mulig personlig Skuffelse, var der forøvrigt Grund nok for Krøyer saavel som for Schiødte til at modtage Steenstrups Ansættelse i Professoratet med alt Andet end sympathetiske Følelser. Hidtil havde Zoologien kun spillet en lidet fremtrædende Rolle ved Universitetet, men Ingen, som kjendte Steenstrup, kunde tvivle om, at der heri vilde indtræde en Forandring nu, da de ydre Betingelser derfor endelig kort før Reinhardts Død vare tilveiebragte. De kunde da ikke betragte det anderledes end som en meget betænkelig Sag, at med Steenstrup vilde en efter deres Opfattelse forkastelig Behandlingsmaade af deres Videnskab faae Indpas ved Landets videnskabelige Høiskole og derved faae en stærk Støtte. Det maatte være dem klart, at det oppositionelle Forhold, hvori de befandt sig, vilde blive meget skjærpet, og at der efter al Rimelighed forestod dem en Kamp, som kunde blive vanskelig nok at bestaae, især da Steenstrup kunde gjøre Regning paa Støtte hos den overveiende Majoritet i de dannede og meest indflydelsesrige Classer, hvis Dannelse væsenligst var literair-æsthetisk, og som vare vante til at tage deres Inspiration i aandelige Anliggender

*) Det kan bemærkes, at en mindre Deel af Reinhardts Lærervirk-somhed, Forelæsningerne for Forstmændene, hvormed fulgte et moderat Honorar, paa Collins Foranledning blev overdraget Krøyer.

fra Universitetet, ligesom de paa samme Tid vare stærkt paa-virkede af tydsk-naturphilosophiske Ideer.

Da Reinhardt døde, havde Steenstrup rigtignok endnu kun publiceret eet større zoologisk Arbeide, nemlig det om Generationsvexlen, i hvilket, som ovenfor nærmere omtalt, disse Tendentser og den dermed sammenhængende slette Methode traadte stærkt frem; men netop samtidigt med denne Begivenhed udkom Steenstrups andet større zoologiske Skrift, „Om Hermaphroditismens Tilværelse“, der i endnu høiere Grad skjæmmedes af disse Feil. Det var desuden skrevet i en flot, affeierende Tone, som viste, at Forfatterens Held med den første af disse Afhandlinger havde gjort ham overmodig. Schiødte var dengang udenlands og hørte vistnok Intet om Skriftet før sin Tilbagekomst. Ikke heller er der Anledning til at troe, at Krøyer var saa specielt bekjendt med de deri omhandlede Dyrs Anatomi, at han strax har kunnet see hvorledes Steenstrups Angivelser virkelig vare beskafne. Men han kan ikke have undgaaet at bemærke baade det mod al naturvidenskabelig Methode Stridende i Raisonnementet og det Løse og liden Tillid Indgydende ved den anatomiske Deel. Ikke heller varede det længe, før al Tvivl maatte forsvinde saavel med Hensyn til dette Skriffs ringe Værdi som med Hensyn til Steenstrups Mangel paa Evne til at løse saadanne Öpgaver paa naturvidenskabelig Maade. Der manglede rigtignok ikke Recensenter, som fandt „Geist“ i Skriftet, men de virkelige Videnskabsmænds Dom lød anderledes. E. v. BAER, en af Datidens dygtigste Zoologer, som særligt havde beskæftiget sig med Udviklingshistorien, skrev en skarp Kritik deraf i Frorieps Notizen (1846, Nr. 3), og da v. SIEBOLD omtrent ved samme Tid publicerede sin classiske Haandbog i de hvirvelløse Dyrs Anatomi, optog han ikke en eneste af Steenstrups Angivelser, hvilket han tog Anledning til at udhæve i et endnu bevaret Brev til Krøyer. Det Ubehageligste som det meest Slaaende var dog, at Dr. HORNSCHUCH i Greifswalde, som paa Foranledning af Steenstrup selv i Sommeren 1846 publicerede en tydsk Oversættelse af Skriftet, ledsagede denne med en Række Meddelelser om nye, tildeels i Anledning deraf anstillede Undersøgelser af Forskjellige, der saagodtsom fuldstændigt tilintetgjorde baade

Steenstrups anatomiske Angivelser og hans derpaa samt paa en i Naturvidenskaben aldeles utilladelig Art af Beviisførelse byggede Slutninger. Det fremgik nemlig heraf ikke blot, at Steenstrup intet klart Begreb havde om Naturvidenskabens Methode, men desuden, at han ikke var istand til at foretage endog temmelig elementaire finere Dissectioner og mikroskopiske Under søgelser. Som det synes, forblev det dannede Publicum i Danmark udenfor en meget snever videnskabelig Kreds ganske uvidende herom. Dengang, som bestandigt siden, dækkede hans Beundrere ham ved at henvise til, at Hornschuch havde ledsaget sine ødelæggende Meddelelser med nogle Complimenter. Disse vare dem Alt, Kjendsgjæringer og Argumenter Intet; hvor der var „Aand“, var det borneert at lægge Vægt paa naturvidenskabelig Sandhed. Det maa ogsaa tilstaaes, at selv i Tydskland gjorde dette Uheld ikke Ende paa Steenstrups Reputation som genial Naturforsker, om det end naturligviis til en vis Grad svækkede den. Reputationer ere som bekjendt seigllivede, endog de svagest begrundede, og overleve ofte, som i Steenstrups Tilfælde, længe det, som oprindeligt begrundede dem. Det varede desuden endnu længe, førend Naturphilosophiens Indflydelse paa Zoologien i Tydskland ophørte. Ikke heller havde Spørgsmaalet om Steenstrups Værd som Videnskabsmand nogen saadan Interesse der, at Nogen skulde skjænke det videre Opmærksomhed.

I Danmark var det anderledes. For Mænd som Krøyer og Schiødte, hvem den sande Videnskabs Tarv og Blomstring i Danmark laae saa stærkt paa Hjerte, kunde det kun synes en meget betænkelig Sag, at en Mand med Steenstrups Egenskaber blev Professor ved Universitetet. Afgjørende i nogen Henseende kunde denne Begivenhed ikke være for dem, da jo Museet Intet havde at gjøre med Universitetet; men man kan vel forstaae, at den kan have bidraget til at formørke Udsigterne for Krøyer. Der er en Omstændighed, som forekommer mig at tyde paa, at noget Saadant virkelig var i Krøyers Tanke, da han skrev det anførte Brev, nemlig at han sammen med Steenstrups Ansættelse som Professor i Zoologi nævner Liebmanns som Professor i Botanik. Thi vel havde Museet og dets Embedsmænd

Intet med Botaniken at gjøre; men Liebmann var en Beundrer af Steenstrup ligesom ogsaa Forchhammer, Professoren i Mineralogi, saa at Steenstrup for Fremtiden kunde gjøre sikker Regning paa betydelig Understøttelse blandt sine naturhistoriske Colleger ved Universitetet.

Alt dette indtraf, som bemærket, medens Schiødte var fraværende, og hans egne personlige Forhold berørtes ikke derved. Det var efter hans Hjenkomst, at den nye Inddeling af Museet endeligt ordnedes, og, som alt omtalt, har han uden Tvivl havt sin Deel deri; men skjøndt det erkjendtes, at hans Afdeling i Principet burde udvides til ogsaa at omfatte Krebsdyrene, blev der dog af Hensyn til Krøyer og med Schiødtes Samtykke ikke gjort nogen Forandring i den bestaaende Ordning. Det eneste Punct i hans Stilling ved Museet, med Hensyn til hvilket han ønskede en Forandring, var hans Titel af Underinspector. I Virkeligheden stod han aldeles paa samme Fod som de andre Afdelingsbestyrere, der havde Titel af Inspector, og denne Benævnelse gaves ham ogsaa i Almindelighed, endog i officielle Skrivelser. Men at den ikke virkeligt tilkom ham, var ham ubehageligt, medens hans virkelige Titel ialtfald kunde give Anledning til Misforstaaelse. Allerede i en Skrivelse til Directionen om andre Sager (af 29. Sept. 1847) henstillede han sit Ønske om en Ændring, og under 10. Dec. s. A. indgav han en formelig Ansøgning derom. Denne lyder saaledes: „Da „jeg for fem Aar siden blev ansat ved det Kongelige Natur- „historiske Museum, skete det ifølge den allerhøieste Resolution „af 20. Juni 1842 som „Underinspecteur ved Insectsamlingen“. „Uagtet denne Betegnelse synes at antyde, at min Stilling ved „Museet i en eller anden Henseende maatte betragtes som under „Museets Inspecteurer, findes der dog hverken i den ovennævnte „eller nogen anden allerhøieste Resolution nogen Bestemmelse, „der nøiere angiver et saadant Forhold, ligesom Directionen „ogsaa i Virkeligheden har havt den Velvillie i enhver Hen- „seende at stille mig lige med Museets Inspecteurer. Jeg vover „imidlertid nu at udtale det Haab, at Directionen i min Virk- „somhed for Museet i disse fem Aar (Bilag A) og i mine øvrige „videnskabelige Præstationer (Bilag B) maatte finde Grund til

„at hædre mig ved den Anerkjendelse, at indstille mig for Hans Majestæt til ogsaa i Henseende til Benævnelsen paa min Stilling ved Museet at sættes lige med Inspecteurerne. Jeg tillader mig derhos at bemærke, at da foruden Insecterne til lige Arachniderne og Myriapoderne ere henlagte til min Afdeling, vil Directionen maaskee finde Benævnelsen entomologisk Afdeling (eller ifølge den systematiske Orden 3die zoologiske Afdeling) mere passende for den mig anbetroede Deel af Museet end den hidtil officielt anvendte „Insectsamlingen“, der udenfor Museet giver Anledning til Misforstaaelse.“ I sin derover afgivne Erklæring bekræfter Overinspector Pingel de af Schiødte i Ansøgningen og Bilagene indeholdte Angivelser og tilføier, at da det var bekjendt, at Schiødte havde erhvervet sig en hæderlig Plads mellem de første nulevende Entomologer, syntes han aldeles kvalificeret til den Anerkjendelse, som han i dette Øieblik syntes at sætte saamegen Priis paa. I Henhold hertil indstillede Directionen, at da Schiødte havde lige Forpligtelser og lige Kaar med de andre Inspectorer, var det billigt, at han erholdt samme Benævnelse. Ved Kgl. Res. af 3. Januar 1848 udnævntes Schiødte dernæst til „Inspecteur for den entomologiske Afdeling i Vort naturhistoriske Museum.“

Det Ansøgningen vedlagte Bilag A. er af Interesse, fordi det giver en sammentrængt Udsigt over Afdelingens Historie siden 1842. Begyndelsen, hvori Schiødte beskriver Samlingens Tilstand ved hans Ansættelse, har jeg allerede anført (see p. 239—40). Han fortsætter saaledes: „Efter at have ryddet Magasinerne, bortfjernet det Ubrugelige og taget alt det Øvrige i Conservation samt overhovedet foretaget et grundigt Gjennemsyn af Alt til Afdelingen henhørende, henvendte jeg først min Opmærksomhed paa Ordnen Rhynchota. Det hele Indhold af denne Orden er efterhaanden blevet rensat, omstukket, ombestemt og opstillet, henved 2000 Arter i 500 genera, hvilket Arbeide optog den største Deel af det første Aar. Et lignende Arbeide er foretaget med Lamellicornia melitophila; jeg er nu paa samme Maade beskjæftiget med Karabernes store Familie. En saadan definitiv Omstilling af ompræparerede Sager vil dog først deelsvis og efterhaanden kunne finde Sted, eftersom det i en

„saa uhyre stor Dyreklasse som Insekterne først og fremmest kommer an paa at kunne oversee Familiernes og deres Hovedformer; og i den Henseende er det langt overveiende Antal af Arbeider blevet foretaget, hvorved de fleste Glossater, det hele Materiale af Eleutherata, Orthoptera og Synistata ere blevne sammenstillede i naturlige Familier og bestemte efter deres Hovedformer, hvorved alene henved 1500 Slægter ere blevne etiketterede. Det forstaaer sig af sig selv, at jeg vilde kunne have udrettet meer end det dobbelte, hvis jeg havde havt Hjælp ved de mange og overordentligt tidsspildende mekaniske Arbeider, hvilke samtlige ligesom de videnskabelige have paa hvilet mig alene.“ Han omtaler dernæst de anseelige Forøgelser, som hans Reise i 1845—46 havde tilført Samlingen, saavidt han kunde skjønne 4—5000 Arter; men han var endnu beskæftiget med Præparationen, af hvilken endnu kun det Mindste var gjort, da Individernes Antal var henved 80,000. Først herved var Museet blevet nogenlunde vel forsynet med sydeuropæiske Insecter. Dernæst havde han Leilighed til ved Besøg i Museerne, med hvis Bestyrere han for det Meste alt tidligere havde staaet i Brevvexling, at faae Meget foræret, især Original Exemplarer til Germars trykte Arbeider. Endelig havde han ved personlig Nærværelse kunnet gjøre meget fordeelagtige Indkøb, saa at han for 187 Rd. havde faaet ca. 1300 udmærkede exotiske Arter, nye for Museet og fra Steder, hvorfra det hidtil Intet havde besiddet. Samlingen var endvidere bleven forøget ved Kjøbet af den Colsmannske Samling, hvori der især fandtes sibiriske Arter, ved smaa brasilianske Sager, samlede af Dr. P. W. Lund, ved Gaver fra Kongen af brasilianske Insecter, fra Elberling af ostindiske og fra Clot Bey af ægyptiske Sager, endelig ved Alt, hvad han selv havde besiddet af ikke danske Insecter, ca. 1000 Arter. Meget var blevet erhvervet ved Kjøb og ved Bytte med Forskjellige. „De fleste Byttegjenstande have indtil de sidste Aar bestaaet af sjældne nordiske Arter (som jeg har givet af min private Samling), da Museets Magasiner, som jeg ovenfor har anført, næsten vare tilintetgjorte, og senere af de paa min Reise samlede alpinske og sicilianske Sager. Et Par grønlandske Insekter

„ere komne fra Holbøll, fra Ørsted et Par Kasser med lidet „værdifulde vestindiske Sager. Dog har Museet tillige havt en „Deel gode Byttegjenstande i Doubletter af en Sending fra Sydamerika, som kort før min Ansættelse var leveret af Dr. Krøyer.“

En anseelig Forøgelse, som først langt senere indlemmedes i Museet, burde det allerede i dette Tidsrum have modtaget, nemlig dets Andeel i det paa „Galatheas“ Verdensomseiling gjorte Udbytte. Forskjellige Omstændigheder bevirkede, at der først under 16. Nov. 1847 ved Kgl. Resol. udnævntes en Fordelingscommission, der bestod af de samme Medlemmer som Modtagelsescommissionen, undtagen Liebmann, med Tilforordning af Forchhammer, Schiødte, Olufsen og Beck. Efter den oprindelige Bestemmelse skulde Udbyttet deles mellem det Kgl. Museum med Kongens Privatsamling og de to Universitetsmuseer i Kjøbenhavn og Kiel, og Commissionen vedtog som Grundregel, at de skulde være ligeberettigede. Herimod stemte dog Schiødte, idet han var af den Anskuelse, at en saadan Deling for Insecternes Vedkommende vilde være uhensigtsmæssig, da Kjellerups Udbytte af Reisen var af en særlig Natur. Denne var nemlig den første Entomolog af Faget, som havde besøgt flere af de Steder, Corvetten havde gjæstet, og han havde netop samlet hvad de Fleste oversaae. Desuden havde han anseet det for sin Pligt at indlemme i Hovedsamlingen en stor Mængde Insecter fra Assam, Agra og Himalaya, hvilke han havde faaet som Erstatning for det Arbeide, han i Calcutta paatog sig med at bringe nogen Orden i Asiatic Society's Samling. Paa samme Maade havde han baaret sig ad med Meget, som han ellers havde faaet foræret. Mange af disse Sager vare høist sjældne og prægtige men vare for det Meste kun tilstede i eet Exemplar. Følgen heraf var, at det entomologiske Udbytte af Reisen neppe vilde komme til Nytte efter Bestemmelsen undtagen ved et Museum, som allerede besad en anseelig Samling, og hvor en Entomolog af Faget var ansat. Men dette var kun Tilfældet med det Kgl. Museum. Fordeelte til de andre Museer vilde disse Sager være til ingen Nytte, undtagen forsaavidt Pragtstykkerne vilde blive brugte som Byttemateriale, hvad der jo ikke var Hensigten. Schiødte meente derfor, at det Hele burde

afgives til det Kgl. Museum, som let af sine Doubletter af almindeligere Ting vilde kunne give de andre Museer et for dem mere practisk brugbart Æquivalent. Med denne Anskuelse kunde han imidlertid, som sagt, ikke trænge igjennem i Forde-
lingscommissionen, hvor især Steenstrup var imod ham. I den Reinhardt-Steenstrupske Kreds havde det ikke været vel seet, at Kjellerup kom til at ledsage Expeditionen som Entomolog; man gjorde nu Udsættelser paa den Maade, hvorpaa han havde røgtet sit Hverv, og ankede navnlig over, at han, som anført, i Calcutta havde erhvervet Insecter paa den nys omtalte Maade istedetfor selv at samle. At han umuligt i den korte Tid, Corvetten var der, ved Excursioner derfra kunde have tilveiebragt noget tilnærmelsesviis saa værdifuldt som hvad han factisk bragte hjem, er dog aabenbart. Da Schiødte ikke kunde sætte sit Forslag igjennem i Commissionen, skjøndt Eschricht var paa hans Side, henvendte han sig directe til Kongen desangaaende i en Ansøgning af 1. Dec. 1847, hvori han gjorde Rede for sine Grunde og androg paa at maatte udtage forlods hvad det Kgl. Museum savnede, og under 6. Dec. henvendte han sig (gjennem Forchhammers Broder) til Universitetet i Kiel for at opnaae dets Tilstemning. Da imidlertid Prof. Behn var fraværende, kunde man der ingen Beskeed give, og da kort efter Oprøret i Holsteen udbrød, maatte hele denne Sag udsættes indtil efter Pacificeringen.

Blandt den entomologiske Afdelings Forøgelser nævner Schiødte i den ovenanførte summariske Oversigt ogsaa den Colsmannske Samling, som i længere Tid havde tilhørt den naturhistoriske Forening og blev solgt ved Auction, da Foreningen opgav sine Samlinger. Som anført i Indledningen, tilstodes der Schiødte oprindeligt 50 Rd. til at købe for paa denne Auction. Da imidlertid Samlingen gik for Spotpriis, paatog Schiødte sig Ansvar for i Forening med Westermann at købe hele den opstillede Coleoptersamling, bestaaende af 5 Skabe, hvert med 16 Skuffer, for 200 Rd. saaledes, at Westermann kun skulde udtage endeel Pragtstykker, især Scarabæer, hvorimod hele Resten skulde være Museets Andeel for 160 Rd., af hvilke 40 Rd. dog først skulde betales i 1848. Ved at tilbyde forskjel-

lige Kjøbere sin Hjælp med Opstilling osv. af deres Indkjøb mod at maatte udtage enkelte Stykker erhvervede Schiødte for Museet saa godt som Alt, hvad dette ellers havde Brug for. Directionen tilstod da ogsaa den nødvendige Efterbevilling i Betragtning af Kjøbets store Fordeelagtighed. Den hele Sum, 160 Rd., var neppe Halvdelen af, hvad Skabene vilde have kostet fra ny af.

Dette Indkjøb havde en for Afdelingen og for Schiødte heldig Følge, idet det den entomologiske Samling indrømmede Locale derved blev saa overfyldt og Nødvendigheden af en Udvidelse saa aabenbar, at Schiødte, da Kongen ikke længe efter — i Juli 1847 — besøgte Museet og personlig tog Forholdene i Øiesyn, ikke havde nogen Vanskelighed ved at opnaae en allerhøieste Befaling til, at et af Bygningens bedre Værelser paa to Fag, hvilket stødte op til Schiødtes Arbeidsværelse mod Vest, skulde stilles til hans Disposition. Herved var overordentligt Meget vundet, ikke blot fordi Pladsen rigeligt fordobledes, men fordi Schiødte derved fik sin egen Indgang fra Trappen, medens han før havde maattet gaae gennem Andres Localer. Der gik dog nogle Uger, førend han kunde tage det nye Værelse i Brug. Dette var i sin Tid blevet anviist Beck til Arbeidsværelse men benyttedes meget sjældent, da Beck overhovedet kun med lange Mellemlum kom paa Museet. Paa en Forespørgsel om, naar han kunde flytte de Sager, som befandt sig i det nævnte Værelse, til det forhenværende Læseværelse, som var blevet ham anviist istedetfor, svarede han, at han for Øieblikket ikke kunde forlade sit Huus men vilde lade Overinspectoren vide, naar han, som han haabede snart, kunde indfinde sig. Schiødte, som kjendte sin Collega, vilde ikke vente herpaa og formaaede Pingel til at lade Flytningen foretage paa en bestemt Dag, hvad enten Beck kom eller, som Tilfældet blev, ikke indfandt sig. Under Schiødtes paafølgende Fraværelse i August Maaned paa en Reise i Jylland blev Værelset da rensat og istandsat, hvortil det, som Pingel siger i sin Rapport, høiligt trængte, da der i Becks Tid aldrig var bleven rørt derved. Denne Udvidelse var Schiødte i høj Grad kjærkommen, da han nu haabede at faae Plads deals til

yderligere at udvide en Samling af Insectlarver i Spiritus, som han havde paabegyndt, dels til Iværksættelsen af en Plan, hvortil han ved samme Leilighed havde faaet Kongens Minde, nemlig Anlægget af en indenlandsk Insectsamling efter en stor Maalestok, til hvis Grundlæggelse han paa visse Betingelser vilde overdrage sin egen store private Samling til Museet. Dette sidste Anliggende kom dog først længe efter i Orden, og skjøndt de første Skridt dertil falde indenfor det Tidsrum, som vi nu have behandlet, vil det være mere practisk at opsætte Omtalen deraf til et lidt senere Tidspunct.

FJERDE CAPITEL.

1848—1851.

MUSEETS STILLING I 1848.

Aaret 1848, som i saa mange Henseender medførte Bevægelse, berørte ogsaa Schiødt meget føleligt gjennem de i Museets Bestyrelse og hele Stilling dengang indtraadte Forandringer. Alt i længere Tid havde der været Tale om, hvorvidt det vilde være hensigtsmæssigt at forene de forskellige naturvidenskabelige Samlinger til een stor Institution. Ideen om en saadan Forening, dog kun med Hensyn til de Universitetet tilhørende Samlinger, fremsattes først offentligt af V. Prosch i en Artikel i „Fædrelandet“ i Efteraaret 1846 samt lidt senere i en anden mere udførlig i „Ugeskrift for Læger“, hvis Redaction havde optaget Sagen med særligt Hensyn paa de for det medicinske Studium vigtige Samlinger. Den nærmeste Anledning var nogle Anker, som Prosch havde fundet Anledning til at fremsætte mod Eschrichts Bestyrelse af det physiologiske og comparativ-anatomiske Museum. Han meente, at lignende Anker sandsynligviis vilde kunne gjøres i større eller mindre Udstrækning mod andre af Universitetets Samlinger, og at det bedste Middel derimod vilde være en Forening af disse til et Hele. Prosch meente, at man derved ogsaa vilde undgaae Spild af Kræfter og Midler, da de indbyrdes uafhængige Museer let kom til at doublere hinanden ved at anskaffe de samme Ting — et Argument, som han dog selv tildeels afkræfter ved at bemærke, at Doubletter paa Grund af de individuelle Variationers Betyd-

ning kunde være meget nyttige. Prosch indskrænkede udtrykkeligt sine Forslag til kun at gjælde Universitetets Samlinger, idet han betonedes, at det Kgl. Naturhistoriske Museum burde holdes ude af denne Combination, og at Staten burde beholde frie Hænder for ved Udviklingen af dette Museum at kunne sørge for Publicums Tarv i det Hele, medens de Stude- rendes mere indskrænkede Interesser skulde varetages ved de med Professoraterne forbundne Underviisningssamlinger.

Denne Tanke, at forene de hidtil adskilte Samlinger for, som det hed sig, at opnaae Eenhed i Bestræbelser samt undgaae Splittelse af Kræfter og Spild af Midler, fandt en god Jordbund ved Universitetet, hvor man alt havde haft Spørgs- maalet om Opførelsen af en ny fælles Museumsbygning under Overveielse, og den blev snart udvidet til at omfatte ogsaa det Kongelige naturhistoriske Museum, med Hensyn til hvilket man kunde gjøre en lignende Argumentation gjældende, da dets to Afdelinger, den zoologiske og den mineralogiske, jo kunde siges at doublere Universitetets Samlinger i disse to Retninger. I Virkeligheden var denne Tale om Doublering osv. temmelig indholdsløs, idet de to Sæt Samlinger, saaledes som det hidtil altid havde været erkjendt, og som Prosch ogsaa havde udhævet, havde ganske forskellige Formaal, der, ialtfald hvad Zoologien — den meeromfattende Deel — angik, ikke kunde fyldestgøres ved eet Sæt alene. Det Kongelige Museum havde efter sit Væsen til Formaal at tilveiebringe Materiale og afgive et Tilhold for Studiet af disse Videnskaber, medens Universitetets Samlinger vare bestemte til at forsyne Professorerne med elementairt Forelæsningsmateriale. Dette sidste maatte selvfølgelig ogsaa findes i det almindelige store Museum, og dette kunde jo ganske vist betegnes som en Doublering, men Massen af hvad der udfordres til Forelæsningsmateriale er altfor ringe til, at man kunde betegne det som en *skadelig* Doublering. Ganske vist kunde det hænde, at vedkommende Professor, hvis han havde større Midler til sin Raadighed, end der udfordredes for at holde hans Forelæsningssamling i god Stand, kunde fristes til at udvikle denne udover disse Grændser. Men dette maatte jo kunne forhindres, og ialtfald vilde det være absurd at op-

hæve det Kongelige Museum, fordi vedkommende Professorer ved Universitetet udviklede deres Forelæsningssamlinger utilbørligt. Hertil komme to andre Betragtninger. Den ene er, at i ethvert Tilfælde for Zoologiens Vedkommende Massen af Arter er saa enorm, at to saadanne Museer meget vel kunne udvikles endog mege kraftigt ved Siden af hinanden uden virkeligt at doublere hinanden udover visse almindelige, ledende Former, som bør findes i ethvert Museum, og som hverken kræve stor Plads eller store Midler. Især er dette Tilfældet, fordi Udviklingen af et Museum altid vil og maa gaae kraftigst i Retningen af vedkommende Bestyrers Speciale. Ingen kan specielt være bekendt med det hele Indhold endog af een Dyrerække; ikke heller kan Nogen planmæssigt oparbejde en Samling uden i de Partier, han særligt er kjendt med. Den anden Betragtning er den, som gjordes gjældende allerede i 1796, at det altid vil være upræctisk at benytte Hovedsamlingens Materiale til Forelæsninger, fordi det Benyttede hver Gang maa udtages og indsættes og ikke kan Andet end lide derved. Selv om Universitetet — hvad der jo i og for sig ingenlunde var urimeligt — overtog den Opgave, at sørge for Naturhistoriens videnskabelige Studium i hele dets Omfang og at holde dertil tjenende Samlinger, og selv om alle Samlingerne flyttedes sammen i een Bygning, maatte der nemlig dog, ialtfald for Zoologiens Vedkommende, holdes særskilte Forelæsningssamlinger, saaledes som jo ogsaa factisk er Tilfældet den Dag i Dag. Overhovedet tjenes Videnskabens Sag aldeles ikke ved vidt dreven Concentring af Materialet under videnskabelig Overbestyrelse; thi under ellers lige Omstændigheder vil Massen af det udrettede videnskabelige Arbejde staae i ligefremt Forhold til Antallet af de ved Institutionerne ansatte *videnskabeligt uafhængige* Embedsmænd.

Disse Betragtninger, der tilbyde sig for enhver Sagkyndig, bleve imidlertid dengang trængte i Baggrunden, og Foreningstanken fandt Tilslutning hos Publicum i Almindelighed, for hvilket hine Argumenter toge sig meget plausible ud. Den optoges saameget lettere, som der dengang var en vis Reformfeber tilstede, hvormed fulgte en Tendents til Centralisation,

bl. A. fordi Reformatorer af den radicale Skole altid tilstræbe Centralisation, hvorved Gjennemførelsen af deres Ideer lettes. Der var saaledes ogsaa Tale om at forene alle Bibliothekerne til eet, hvilket dog heldigviis ikke udførtes. At Tanken om at forene Museerne fandt Tilslutning blandt Publicum, var af Betydning, særligt fordi Folkerepræsentationens Medvirkning vilde være nødvendig.

For tilfulde at forstaae Situationen er der endnu et vigtigt Moment at tage i Betragtning, nemlig den endnu temmelig udbredte, dengang næsten ganske eneraadende Fordom, *hvorefter Universitetet betragtes ikke blot som staaende i Videnskabens Tjeneste men som havende et Slags Monopol paa Videnskabelig, saa at Ingen let bliver anseet for Videnskabsmand, ingen Institution som videnskabelig, med mindre de staae i Forbindelse med Universitetet.* Da denne Anskuelse dengang, som sagt, var næsten eneraadende, er det let at forstaae, at Publicum i Almindelighed uden videre gik ind paa, at det Kgl. Museum, hvis det ret skulde være videnskabeligt, maatte forenes med Universitetet, og denne i sig selv aldeles absurde Tanke kommer frem atter og atter i Forhandlingerne om denne Sag som Noget, der slet ikke kunde være Tale om ikke at antage paa Forhaand. At en saadan Fordom kunde opkomme i Danmark, er let forklarligt af Landets Lidenhed og den store Rolle, som Universitetet og dets Professorer spille i det danske Samfund, hvilken turde være uden Parallel andetsteds; og hvor urimelig den end var i og for sig, var den naturligviis særlig stærk ved Universitetet selv. Intet Under derfor, at de vedkommende Professorer, endog ganske afseet fra saadanne Bevæggrunde som personlig Ærgjerrighed, optog Tanken i den Form, at den practisk kom til at gjælde slet og ret Annection eller Erobring af det Kongelige Museum, for at dettes Skatte kunde, som man udtrykte sig, komme „Universitetet og Videnskaben tilgode“. Intet Under, at Universitetet i sin Heelhed, ved hvilket desuden Corporationsaanden vel var stærkere end ved nogen anden Institution i Landet, paa det meest Udholdende, for ikke at sige Hensynsløse, understøttede disse Bestræbelser. Et heldigt Udfald af disse blev saa meget mere rimeligt, som

Museet i Stormgaden, saaledes som vi have seet, under Reinhardtts Bestyrelse ikke havde gjort Fyldest, og den nye Ordning, hvorved de friske Kræfter havde faaet god Chance for at udrette Betydeligt, var indtraadt saa kort før det Tidspunct, vi nu omhandle, at større Virkninger ikke kunde paavises for det store Publicum. Den Omstændighed, at man saae sig nødsaget til at foretage kostbare Byggeforetagender for at huse det i Stormgaden ophobede Materiale samtidigt med, at lignende Planer ventileredes ved Universitetet, bidrog desuden ikke Lidet til at anbefale Ideen om en Forening hos Folk, der ikke underkastede Sagen nogen indgaaende Drøftelse.

Da nu Christian VIII døde d. 20. Jan. 1848 og hans Efterfølger, Frederik VII, ingen Interesse havde for Naturvidenskaberne, vare de væsentlige Betingelser givne for, at Foreningstanken kunde træde ud i Livet i den Form, hvori den var bleven optaget ved Universitetet. Det gunstige Øieblik syntes at være kommet, da Conferentsraad Thonning døde, kun otte Dage efter Kongen. Paa Museet vidste man selvfølgelig fuldkomment vel hvad der var igjære, men man var langt fra at møde de omtalte Planer med Sympathi. Da Universitetets zoologiske Samling var saa ringe i Sammenligning med det Kongelige Museums, vilde den ved Foreningen opstaaede Samling i Virkeligheden i det Væsentlige være identisk med den Kongelige Samling og behøve en ligesaa talrig Stab af Embedsmænd. Museets Inspectorer vilde derfor gaae over til at være Embedsmænd ved Universitetet, og da dette nød saa stor social Anseelse, kunde de forsaavidt være vel tilfredse med Forandringen. For dem var imidlertid dette Punct ganske underordnet. Hovedspørgsmaalene for dem vare, hvorvidt de ved den paatænkte nye Institution vilde kunne gjøre Regning paa idetmindste de samme Pengemidler og den samme videnskabelige Uafhængighed, som de hidtil havde nydt. Den Omstændighed, at Krøyer og Schiødte befandt sig i den stærkest mulige videnskabelige Opposition til Universitetets Professor, kunde kun berede alvorlige Vanskeligheder, og da den nye Institution jo vilde komme til at staae under Universitetets Overbestyrelse, vilde Steenstrup kunne vente alt Medhold fra denne. Saalænge Mu-

seet existerede som en særskilt uafhængig Institution, vilde den skadelige Indflydelse, som Steenstrups Ansættelse i Professoratet maatte befrygtes at faae paa det zoologiske Studium i Danmark, i stor Udstrækning kunne neutraliseres, da det jo vilde staae i Krøyers og Schiødtes Magt at sikkre den methodiske videnskabelige Dyrkelse af deres Fag et Hjem ved det Kgl. Museum og et Organ i „Naturhistorisk Tidsskrift“. Men det kunde ikke undgaae dem, at deres Bestræbelser i denne Retning vilde eller dog kunde blive alvorligt hæmmede ved den paatænkte Forening af Museerne.

Dertil kom endnu en anden Betragtning af mere personlig Art men af ikke ringe practisk Betydning. Hvorledes end Foreningen iværksattes, vilde den medføre en temmelig hyppig Samvirkn med Steenstrup, og dertil kunde de ikke see frem med Tilfredsstillelse. De kjendte ham fra Naturhistorisk Forening og havde det Indtryk, at han var en raadelysten, for ikke at sige herskesyg Mand og dertil hæftig indtil Hensynsløshed. Selv vare de Begge af et uafhængigt, lidet bøieligt Sindelag, uden nogetsomhelst Ønske om at controllere eller gribe ind i Andres Virksomhed, men fast bestemte paa at værgе om deres egen. Sammenstød vilde derfor kunne forudsees. Men Steenstrup var en farlig Modstander, ikke blot paa Grund af den Anseelse, han allerede havde vundet, men ogsaa fordi han i en sjelden Grad besad Betingelserne for at vinde Tilhængere i en viid Kreds. Han var en livlig, underholdende Mand, som gjorde Indtryk af at være vel underrettet og af at gjøre omfattende Studier i mange Retninger, et hurtigt Hoved, hvis Bemærkninger ofte vare slaaende, skjøndt ingenlunde altid grundige. Steenstrup besad ikke ringe Menneskekundskab og Talent for at tage Andre fra deres lettest tilgængelige Side*); han havde desuden en egen, insinuerende, tillidindgydende Maade, hvorpaa han kunde fremsætte — man kunde næsten sige paatvinge Andre — sine Anskuelser gennem mundtlig Fremstilling, som rev de Fleste med, naar de ikke vare paa deres Post, selv om de virkelig

*) Prof. Lütken betegner i sin Biographi af Steenstrup (Overs. Vid. Selsk. Forh. 1897, p. 524) denne Evne som „den fine Sans for andres mentale og personlige Befindende, som jeg altid har beundret hos ham.“

vare ham overlegne i Kundskab.*) Faa kunde modstaae det besnærende, indtagende Væsen, som stod til Steenstrups Raadighed.

Som man kunde vente, stode Krøyer og Schiødt ingenlunde ene i deres Opfattelse af Steenstrup; den deelttes tvertimod af Fleertallet af deres videnskabelige Colleger. Som et Vidnesbyrd om, at der ogsaa udenfor denne Kreds fandtes Mænd, som tænkte paa lignende Maade om Steenstrups Genialitet, tør jeg maaskee minde om det vistnok ironiske Forord, med hvilket P. HJORT, der kjendte Steenstrup vel fra Sorø, indleder en i hans Samling af Breve**) trykt Billet fra Steenstrup, hvori denne paa en meget betegnende Maade udbreder sig over det uhyre Omfang af den Literatur, som han prætenderede at maatte gjøre sig bekjendt med. Blandt dem, til hvis Gunst Steenstrup ivrigt men forgjæves beilede, var Conferentsraad COLLIN. Hvor rede denne var til at anerkjende og støtte godt Arbeide og at

*) Som Illustration heraf vil jeg gjenfortælle hvad jeg engang hørte af afdøde Professor Engelhardt, i hans egne Ord, saa nær som jeg husker dem. „Der er“, sagde han, „noget Eget ved Steenstrups Maade at udvikle sine Ideer paa, som gjør, at naar man hører ham, faaer man altid Indtrykket af, at han har Ret, indtil man faaer tænkt sig om bagefter. Engang var saaledes Talen om Kronen paa Sølvhjelm fra Thorsbjerg. Steenstrup vilde ikke give mig Ret i at tyde den saaledes. De husker nok, den bestaaer af en bred Bøile af smukt prydet Sølvblik om Hovedet og flere andre lignende, som staae op derfra og danne en halvkugleformig lukket Krone eller, naar man vender op og ned paa den, en Slags Kurv. „Kan De ikke see hvad det er?“ spurgte Steenstrup med sit overlegne, halvt godmodige, halvt spodske Smil; „det er jo ikke Andet end Beslag til Bunden af en Mulepose!“ Dette demonstrerede han derpaa saa indlysende, at saalænge han var tilstede forekom Stykket os at høre til en Mulepose. Da han var gaaet, og jeg havde seet paa det igjen, kunde jeg ikke bare mig for at lee ad Ideen.“ Prof. Engelhardt alluderede jævnligt til denne Muleposehistorie, som ogsaa i sin Tid var kjendt i en videre Kreds.

**) „Breve fra Mænd og Kvinder“. Ny Samling, p. 451. „Det var naturligt, at et Génie som Jap. Steenstrup ikke kunde finde sig i at være i Bure og sommetider Lænker, i en Stilling som hans daværende i Sorø. Han maatte drage dybt Aande alt imellem, og jeg, som var hans høitagtende Modstander i Sligt, nød oftere den Ære og Glæde at høre hans Udbrud i den Retning.“

anvende det for det offentlige Bedste, er noksom bekjendt. Det er ikke bekjendt, at han nogensinde stod Steenstrup i Veien, men det er sikkert, at medens han kraftigt støttede Krøyer og Schiødte, fandt han ikke hos Steenstrup Egenskaber, der opfordrede til særlig Understøttelse. Steenstrups Utilfredshed dermed gav sig Luft mange Aar efter Collins Død, idet han leilighedsviis sagde, at Collin havde været ham „en slem Mand“. Uheldigviis for Krøyer og Schiødte mistede Collin ved Thronskiftet og Regeringsforandringen næsten hele sin Indflydelse, og Steenstrup havde da de stærkeste Forbindelser.

Hidtil havde Publicum i Almindelighed kun hørt om den ene Side af Spørgsmaalet om Museernes Forening, og det var naturligviis vanskeligt at fremlægge dette for Publicum saaledes, at man kunde ledes til virkeligt at forstaae og vurdere hvad det gjaldt om; men da Faren var truende, besluttede Inspectorerne ved Museet at gjøre et Forsøg paa om muligt at faae Opmærksomheden henvendt paa, at der dog ogsaa var en anden Side, fra hvilken Sagen kunde betragtes, og fra hvilken Bevaerelsen af Museet som selvstændig Institution var at anbefale. Schiødte skrev derfor en Artikel, som Pingel forsøgte paa at faae optaget i „Fædrelandet“, men forgjæves. Redacteur Plougs Sympathier vare — naturligt nok — paa Universitetets Side; han var en Beundrer af Steenstrup og var desuden med sin udelukkende æsthetisk-literaire Dannelse og sin overhovedet lidet grundige Behandling af offentlige Spørgsmaal neppe engang istand til at forstaae, hvad det gjaldt om. Følgen var, at han nægtede at optage Artiklen. Da den imidlertid i sig selv er oplysende, meddeler jeg den her efter Schiødtes Manuscript:

„Det vil være ret Mange bekjendt, at Christian VIII's „Kjærlighed til Videnskaben blandt Andet yttrede sig ved Anlæggelsen af betydelige private Samlinger, især i archæologisk og naturhistorisk Retning; men det turde være mindre almindeligt anerkjendt, at den afdøde Konge i det herværende Kongelige Naturhistoriske Museum paa en indsigtsfuld Maade opelskede Spiren til en tidssvarende, offentlig Anstalt for Mineralogi og Zoologi. Fra en Samling, udskilt af det gamle „Kunstkammers heterogene Masse, havde dette Museum under

„Wads og senere Reinhardts Bestyrelse kun hævet sig til lidet
 „Mere end et privat Hjælpemiddel for disse Mænds Studier og be-
 „fandt sig saaledes, hvad de zoologiske Samlinger angik, endnu for
 „ikke ret lang Tid siden i en Forfatning, der af Publicum paa en
 „træffende Maade karakteriseredes ved Benævnelsen: Fuglesam-
 „lingen i Stormgaden*). Det har ikke kunnet undgaae noget
 „med vore naturhistoriske Forhold fortroligt Blik, og har heller
 „næppe undgaaet Kong Christian, at, om Zoologien skulde
 „hæves ud af den fortrykte Tilstand, hvori den hos os næsten
 „altid har befundet sig (især naar man sammenligner dens Vil-
 „kaar med Botanikens, for hvilken i Omfang langt ringere
 „Deel af Naturvidenskaben den danske Stat har bragt saa be-
 „tydelige Offre), kunde det kun lykkes ved at udvikle den paa
 „en selvstændig Grundvold, ved en uafhængig Institution, men
 „ikke ved at voldgive den Universitetet, fra hvilket aldrig nogen
 „Zoolog er udgaaet, og hvor den staaer og falder med en
 „enkelt Embedsmands Personlighed, der ifølge sin Stilling til
 „Videnskabens nyere Udvikling ikke kan være meget mere end
 „Encyclopædist. Det fortjener derfor en høiere Paaskjønneelse,
 „end det maaskee endnu har fundet i en større Kreds, at Kong
 „Christian, saasart de mangehaande Hensyn til ældre Forhold
 „gjorde det muligt, ikke tøvede med at give det naturhistoriske
 „Museum en Organisation, der gjorde det muligt at hæve det
 „til videnskabelig Betydning, idet nogle nye Kræfter vandtes
 „for det og Inspektorerne gjordes uafhængige i Alt, hvad den
 „videnskabelige Bestyrelse angik. Der er herved nedlagt Spiren
 „til en Anstalt for Zoologien, i samme Form, hvori den, men
 „rigtignok efter en langt større Maalestok, ikke savnes i nogen
 „anden civiliseret Stat. Man maa haabe, at Anstalten hos Fre-
 „derik den Syvende vil finde Talsmænd, der ere fortrolige nok
 „med Gjenstanden til at fatte Museets Betydning som en Insti-
 „tution, der med de nødvendige Midler ikke blot alene vil være
 „istand til at repræsentere Zoologien hos os, men hvorfra tillige
 „ethvert Slags baade almindelig og speciel zoologisk Underviis-

*) Sagen var, at næsten kun Pattedyr- og Fuglesamlingen var det almindelige Publicum tilgængelig. Resten var end ikke præsen- tabel.

„ning kan udgaae. Der er saameget mere Grund til netop nu „at fremkomme med dette Haab, som Museet, der i Christian „den Ottende havde sin egentlige Overbestyrer, i disse Dage „tillige har mistet den ene af sine to Direktører.“

Det er en af de uheldige Følger af et Lands Lidenhed, at det ofte kommer til at afhænge af en enkelt Blad- eller Tidskrift-Udgiver, om Publicum faaer begge Sider eller kun den ene Side af en Sag at see, og det dermed følgende Ansvar bliver ingenlunde altid erkjendt. „Fædrelandet“ var det eneste Blad, som der kunde være Tale om at henvende sig til, og Plougs Vægning ved at optage Artiklen havde til Følge, at blandt det dannede Publicum forblev det ubemærket, at der kunde være to Meninger om Hensigtsmæssigheden af den paatænkte Forening. Til de høiere Autoriteter havde Krøyer og Schiødtte ikke Adgang; de stode værgeløse.

Det Næste, som skete i Sagen, var, at Consistorium i Fortsættelse af de tidligere Forhandlinger under 22. Febr. nedsatte en Comitee, bestaaende af H. C. ØRSTED, SCHOUW, ESCHRICHT, Juristen LARSEN, STEENSTRUP og FORCHHAMMER, for, som det hedder i dens Betænkning, „at anstille en omfattende Undersøgelse over samtlige naturvidenskabelige Samlinger ved Universitetet, deres indbyrdes Forhold og deres Stilling til andre „naturvidenskabelige Samlinger i Kjøbenhavn, navnlig med „Hensyn til nye Byggeforetagender ved Universitetet.“ Selvfølgelig kunde Consistorium ikke instruere Comiteen til at udarbejde Forslag til en Forening af Universitetets Samlinger med Statens, men de brugte Udtryk aabnede Døren for Discussion derom, og under 15. April 1848 tilskrev denne Comitee det imidlertid oprettede Cultusministerium saaledes: „Af Consistorium „er det overdraget Undertegnede at tage under Overveielse, „deels om der ikke kunde gjøres hensigtsmæssige Forandringer „med Hensyn til de Universitetet tilhørende forskjellige naturvidenskabelige Samlingers indbyrdes Forhold, deels om det „ikke maatte ansees tilraadeligt at forene disse Universitetets „Samlinger med de Kongelige naturhistoriske Samlinger. Da „vi navnlig med Hensyn til det sidste Spørgsmaal ikke kunne „forelægge Consistoriet noget Forslag, saalænge det er aldeles

„uvist, om Regjeringen kan ventes at ville billige en saadan Forening, som naturligviis maatte skee paa en saadan Maade, „at det fra den finantsielle Side blev muligt for Universitetet „at modtage de kongelige Samlinger, saa tillade vi os herved „at henvende os til Cultusministeriet for at erfare, om de Kongelige naturhistoriske Samlinger ere eller kunne ventes henlagte under Samme, samt hvorvidt det kunde haabes, at Regjeringen gunstigen vilde modtage et Forslag i den ovenanførte Retning. For at fremme Sagen have vi henvendt os umiddelbart til Ministeriet og skulle derom underrette Consistorium i næste Møde.“

Paa denne Skrivelse, der aabnede Erobringskrigen, modtoges først Svar d. 19. Juni, hvilket dog kun meddeelte, hvad der naturligviis alt var bekjendt, at de kongelige Samlinger ved Kgl. Resolution fra 1. Juni af vare blevne Ministeriet underlagte, og det varede derefter flere Aar, førend yderligere Skridt i Sagen bleve tagne. Da nu tillige Schiødte ikke kom til at udøve nogen Indflydelse paa dennes Behandling indenfor den i dette Capitel omhandlede Tidsperiode, ville disse Skridt hensigtsmæssigst kunne omtales i Forbindelse med hele Sagens Afslutning.

Museets Henlæggelse under Cultusministeriet var en naturlig Følge af den indtraadte Regjeringsforandring og behøvede ikke i og for sig at have medført nogen for Institutionen eller dens Embedsmænd ugunstig Følge. Ved Thonnings Død stod Lehmann tilbage som Enebestyrer, og da han alt var en gammel Mand, vilde det ialtfald være rigtigt at stille yngre Kræfter ved Siden af ham, især da det kunde forudsees, at det i ethvert Fald vilde vare adskillige Aar, før den foreslaaede Forening kunde træde i Kraft. I Virkeligheden var der efter Reformen af 1842 ingen Nødvendighed for en Overbestyrelse. Da jo Inspectorerne med Hensyn til den egentlige Bestyrelse af deres Afdelinger vare uafhængige, var der Intet tilbage for en Direction at gjøre, uden hvad Inspectorerne fuldkomment vel kunde have varetaget i Samraad under Ministeriets Tilsyn. Hvad enten man imidlertid tilforordnede Lehmann nye Colleger eller overdrog Inspectorerne Bestyrelsen, maatte jo Universitetets bebudede

Forslag blive Museets Bestyrelse meddeelt til Betænkning, og naar da hine var uafhængige, vilde der forsaavidt ikke være nogen Grund til at befrygte, at Museets Tarv som Institution og de derved ansatte Embedsmænds billige Krav ikke vilde blive varetagne. Men hertil hørte rigtignok, at Bestyrelsen skulde være uafhængig og ikke interesseret *imod* Museet.

Det kunde derfor kun virke som et Tordenslag for Krøyer og Schiødte, da de fik Underretning om, at Directionen var bleven suppleret med STEENSTRUP og FORCHHAMMER, de samme to Universitetsprofessorer, som saa ivrigt ønskede at faae de kongelige Samlinger overdragne til Universitetet. Situationen blev derved den, at disse Herrer vilde, i deres Egenskab af Museumsdirectorer, have at antage eller forkaste de Forslag, som de selv havde billiget som Medlemmer af Consistoriets Museumscomitee og naturligviis selv havde initieret i deres Egenskab af Universitetsprofessorer. De vare i født Majoritet i Museumsdirectionen og kunde snart vente at blive Enebestyrere. Krøyer og Schiødte kunde ikke Andet end føle sig som bundne paa Hænder og Fødder og saaledes overgivne til deres Modstander. Naturligviis kunde de gjøre Forestillinger til Directionen; men denne behøvede ikke at tage Hensyn dertil og kunde rapportere derom til Ministeriet som den syntes. Inspectorerne havde aldeles ingen officiel locus standi i den hele eventuelle Forhandling, medmindre Ministeriet skulde ville give dem en saadan; men dette vilde jo afhænge af, hvem der var Minister.

Det var under 24. Mai, at Museet blev henlagt under Ministeriet, og under 29. s. M., at Forestilling til Kongen blev nedlagt om de to Professorers Ansættelse. Uagtet denne aabenbart var foranlediget ved Planen om en Forening, hentydes der ikke hertil i Forestillingen, i hvilken der blot siges, at Museumsdirectionen maatte suppleres med Mænd, som besad de nødvendige Kundskaber, og at dette var Tilfældet med de to Professorer. Forestillingen approberedes d. 1. Juni, hvilket under 3. s. M. meddeelttes alle Vedkommende.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorledes det gik til, at en saa præjudiceerlig Foranstaltning som de to Professorers Indsættelse i Museets Direction blev taget, udtalte den davæ-

rende Cultusminister D. G. MONRAD sig senere i 1862 under anden Behandling af Museumsloven i Folkethinget paa følgende Maade: „Dengang det Kongelige naturhistoriske Museum „blev henlagt under Kirke- og Underviisningsministeriet — det „var det første Skridt, som blev gjort — var det, for at til- „veiebringe Foreningen, nødvendigt, at det Hele blev samlet „under een Overbestyrelse, og dette skete saa derved, at man „satte de to Professorer, der ere ansatte i Mineralogi og Zoo- „logi ved Københavns Universitet, i Spidsen for det Kongelige „naturhistoriske Museum. I en vis Henseende kunde man gjerne „sige, at dette maatte betragtes som et Misgreb, nemlig naar „man ikke havde Foreningen som det endelige Maal for Øie; „thi begge disse Mænd havde deres særlige Samlinger, og der „kunde derfor vistnok med Grund ankes over det Urigtige i „at sætte disse, der ere Inspecteurer ved andre Samlinger, over „Inspecteurerne ved det Kongelige naturhistoriske Museum. „Dette har ogsaa frembragt og maatte frembringe en vis Skjæv- „hed i Stillingen, hvilket jeg meget vel dengang kunde forudsee, „men jeg ansaae det for nødvendigt for Sagens Gjennemførelse. „Nu foreligger der jo et Forslag til denne Sags Ordning, hvilket „er fremkommet efter den 14 Aars langvarige Forhandling, og „jeg troer næppe, man vilde være naaet saa vidt, dersom man „ikke havde dannet Bestyrelsen for det Kongelige naturhistoriske „Museum, som skeet er i 1848.“

Naar man henseer til, at det omtalte Forslag (der kun angik den zoologiske Deel af Museet) ikke i mindste Maade kunde siges at skyldes sin Form eller sit Indhold til den Omstændighed, at de to Professorer vare i Museets Bestyrelse, da det nemlig gik stik imod hvad de havde arbeidet for, saa kan man vistnok have berettiget Tvivl om Holdbarheden af dette Argument, og jeg er meest tilbøielig til at opfatte Monrads Slutningspassus som humoristisk. Men som Angivelse af Monrads Motiv ved den omtalte Foranstaltning er denne Udtalelse naturligviis fuldkommen paalidelig. Udentvivl ansatte han de to Professorer i den Tanke, at det var et nødvendigt Skridt at tage. Rimeligviis er han ogsaa bleven vildledt af en Betragtning, som senere oftere er bleven fremført til Forsvar derfor af Steenstrup og hans

Tilhængere, og som høist rimeligt er bleven forebragt Monrad i 1848, nemlig, at Museet derved kun igjen kom i en forhen bestaaende men afbrudt Forbindelse med Universitetet, idet det var Universitets-Professorerne Wad og Reinhardt, som havde bestyret Museet. Jeg siger vildledt; thi den Steenstrup og Forchhammer givne Stilling var væsentlig forskjellig fra Wads og Reinhardts. Den Sidste var aldrig Medlem af Directionen, og den Første var rigtignok Medlem af den i tre Aar, men efter at hans Virksomhed som Universitetsprofessor var practisk ophørt og kun som een af fem Directionsmedlemmer, medens Steenstrup og Forchhammer vare i fuld Virksomhed ved Universitetet og vare i født Majoritet i Directionen. Desuden medførte den Omstændighed, at hine to Professorer ogsaa vare ansatte ved Museet, ikke det allermindste Spor af Forbindelse mellem Institutionerne. Sagen var, som ogsaa andetstedsfra vides, at Monrad slet ikke kjendte Forholdet uden saaledes, som det fremstilledes fra Steenstrups og Universitetets Standpunct, fra hvilket Intet kunde synes rimeligere og mere practisk end at indsætte de to Professorer i Bestyrelsen. Det Forsøg, som Schiødte gjorde — det eneste, som kunde gjøres — paa at bringe en anden Synsmaade frem for Publicum, glippede, som vi have seet. Det var naturligt for Monrad at sympathisere med Bestræbelser og fæste Lid til Opfattelser, som gjorde sig gjældende i Universitetskredsene, og han anede ikke, at der ellers var Noget at sige derom. At Monrad, som var en Mand af gjennemtrængende Forstand, og som aldrig skyede Uleiligheden med at sætte sig ind i en Sag men helst stolede paa sin egen Undersøgelse af en Sags Facta, i dette Tilfælde gik efter utilstrækkelig, eensidig Underretning, tagen paa Borg, laae udentvivl i de da stedfindende Forhold og i Mængden af de Sager, der krævede Opmærksomhed saa at sige paa een Gang. Fra hvilken Kilde Monrad havde sin Opfattelse, og hvem der først havde foreslaaet ham Ansættelsen af de to Professorer, derom har jeg intet Skriftligt fundet, uden at Schiødte meente at vide med Bestemthed, at det var Steenstrup.

For Krøyer og Schiødte indeholdt den skete Udnævnelse ikke blot et Varsel om, at Foreningen af Museerne vilde blive

gjennemført, men ogsaa om, at det vilde blive vanskeligt for dem at opnaae taalelige Betingelser. Ingen, som kjendte Steenstrup, kunde et eneste Øieblik tvivle om, at det var hans Hensigt at blive virkelig Enebestyrer af den ved Foreningen dannede Institution, og at Inspectorerne ved det kongelige Museum, efter at have været i videnskabelig Henseende uafhængige Bestyrere af deres Afdelinger, i saa Fald vilde have Valget imellem at modtage underordnede Stillinger, der kun vare lidet bedre, om overhovedet bedre, end simple Assistentposter ved det nye Museum under Steenstrup, eller ogsaa aldeles at forlade deres Museumsvirksomhed. Dertil kom den Ydmygelse at faae en Mand sat over sig, som var jævnaldrende med Schiøtte og meget yngre end Krøyer, en Mand som hidtil Intet havde havt at gjøre med Bestyrelsen af den Institution, ved hvilken de i adskillige Aar havde udfoldet en saa anseelig selvstændig Virksomhed. Medens hidtil Universitetsprofessoren havde været deres Collega, blev han dem nu overordnet. Men værst af Alt var det, at den, der nu blev deres Foresatte, var en Mand, for hvem de kun kunde have ringe Agtelse som Videnskabsmand. Det er ikke nødvendigt her at føie Noget til det, jeg alt har forklaret herom. Udentvivl vil det forekomme Mange besynderligt og uberettiget, at de vilde gjøre saa meget Væsen af saadanne Spørgsmaal om videnskabelig Methode o. desl. Men Sagen er, at disse to Mænd begge hørte til den ikke ret talrige Minoritet, som tager sig Menneskeslægtens aandelige Interesser virkeligt alvorligt og anseer Kamp for de rette Principer som en moralsk Pligt. At en saadan Kamp forestod tidligere eller senere, kunde de ikke undgaae at see, og at Steenstrups Ansættelse som Meddirecteur for Museet berøvede dem ethvert uafhængigt Tilholdssted for deres Bestræbelser, kunde kun give denne Kamp en fortvivlet Character. Det var desuden tydeligt nok, at de i denne vilde komme til at staae ene ved Museet. Af de andre Inspectorer var Pingel allerede en aldrende Mand, som, naar det kom saa vidt, at Museernes Forening practisk kunde iværksættes, sandsynligviis vilde være ganske rede til at trække sig tilbage, og for hvem derfor det hele Anliggende kun havde liden personlig Interesse. Om Beck gjaldt det Samme;

han havde i mange Aar saa at sige kun hængt ved Embedet, og nu, da Christian VIII var død, var hans Fjernelse, og beretigede Fjernelse, kun et Tidsspørgsmaal. Den yngre Reinhardt, for hvem første Afdeling var bleven holdt aaben siden Faderens Død, var ved denne Tid vendt tilbage og bleven ansat ved Museet, men af ham kunde det ikke ventes, at han vilde slutte sig til Krøyer og Schiødte. Som Videnskabsmand var han en Mand af temmelig ringe Evner, og ligesom han synes altid at have næret meget uvenlige Følelser mod de nævnte Mænd, kunde han selv under alle Omstændigheder gjøre Regning paa imødekommende Behandling fra Steenstrups Side som Gjengjæld for hvad denne skyldte hans Fader. Skjøndt Krøyer og Schiødte vare fuldkomment enige i deres Opfattelse af Situationen, var det paa Schiødtes Skuldre, at Kampens Byrde væsentligt maatte falde, ikke blot fordi han var den Yngre og Kraftigere, men fordi han ogsaa var den bedst Begavede, den, der saae videst og sigtede høiest.

Under disse Omstændigheder vil det let forstaaes, at da de nye Directionsmedlemmer, umiddelbart efter at være underrettede om deres Udnævnelse, indfandt sig paa Museet, fik de fra Krøyers og Schiødtes Side en yderst afmaalt, iskold Modtagelse. Herom blev Monrad strax underrettet, vistnok ved Steenstrup, og allerede næste Dag, d. 5te, modtog Schiødte fra Ministerens Secretair følgende Billet: „Minister Mag. Monrad har „anmodet mig om paa sine Vegne at anmode Dem om at komme „til ham i Morgen tidlig Kl. 8, da han gjerne ønskede at tale „med Dem. Hans Bopæl er i Dronningens Tvergade, den 2den „Gaard fra Moltkes Palais. Underviisningsbureauet under Kirke- „og Underviisningsministeriet d. 5. Juni 1848. Å. Linde.“ Monrad modtog Schiødte med den Bemærkning, at han var bleven underrettet om, at Inspectorernes, og særlig Krøyers og Schiødtes, Forhold til de nye Directionsmedlemmer var mindre behageligt, og han ønskede at vide hvorledes det hang sammen. Selvfølgelig benyttede Schiødte den ham saaledes tilbudte Leilighed til saa fyldigt og klart, som han kunde, at fremsætte sin Anskuelse og bringe til Ministerens Kundskab de ledende Facta i Sagen, hvilket Altsammen syntes at være Monrad

ganske nyt. Han hørte til og sagde kun Lidet, men Schiødte havde Indtrykket af, at han ikke var længe om at opdage, at han, uden at ane det, havde begaaet en Ubillighed ved at supplere Directionen paa en saa præjudiceerlig Maade, hvorved Museets egne videnskabelige Embedsmænd udelukkedes fra Indflydelse paa dets Skjæbne, og at han, medens han troede simpelthen at have truffet en til Forholdene svarende og, saavidt han selv skjønnede, practisk Foranstaltning, var gaaet de to Professorers Ærinde og da navnlig Steenstrups; thi det var denne, som tog den ledende Part, hvilket var en naturlig Følge ikke blot af Forskjellen mellem de to Herrers Character, men ogsaa af, at det kun var med Hensyn til den zoologiske Afdeling, at Vanskeligheder stode i Veien for den tilsigtede Annection. Som det var første Gang, at Monrad handlede som anført, saaledes blev det den sidste. Som Minister, og ligeoverfor en ganske Fremmed som Schiødte, udtrykte han sig naturligviis med Tilbageholdenhed, men han stræbte at berolige Schiødte med Hensyn til Fremtiden og lovede, at han vilde gjøre sit Bedste for at hindre de uheldige Følger af den nu eengang skabte Situation. Dette Løfte holdt han.

„Museumskrigen“, som Schiødte ofte udtrykte sig, var altsaa begyndt og combineredes naturligviis med den videnskabelige Kamp mellem Schiødte og Steenstrup, som i ethvert Tilfælde vilde være udbrudt tidligere eller senere, efter at Steenstrup var bleven Professor. Var dette ikke skeet, og var ikke dermed det, som Schiødte ansaae for Skinvidenskab, blevet sat i Høisædet, vilde der ikke have været nogen Nødvendighed for Schiødte til at underkaste Steenstrups Virksomhed videre Kritik, og havde ikke Steenstrup opnaaet at komme ind i Museets Direction med det aabenbare Formaal at blive Eneraadende over de forenede Museer, vilde der ingen Anledning have været til Museumskrigen; thi bortset fra det forskjellige Syn paa naturvidenskabelig Forskning og fra Steenstrups Herskesyge, var der neppe Grund til personligt Fjendskab paa nogen af Siderne. Havde Krøyer og Schiødte kunnet anerkjende Steenstrups videnskabelige Prætensioner og om end blot i Formen underordnet sig ham, vilde der ingen Vanskelighed have

været; thi Steenstrup var villig nok til at anerkjende Dygtigheden af deres Arbeider, forsaavidt som han havde Øie derfor, og til fra sit formeentlig overlegne Standpunct at rose dem som flittige Specialister, saavel som til at yde dem sin officielle Assistance, forsaavidt det ikke var hans Plan iveien — hvilket jo Altsammen ogsaa Klogskab bød. At Krøyer og Schiødte paa deres Side ikke vilde være tilfredse dermed eller give ham Ære som overlegent Genie, var ham formodentlig uforklarligt paa anden Maade end ved at underskyde uædle Bevæggrunde, fordi han, som hans hele videnskabelige (ikke blot zoologiske) Virksomhed viser, aldrig fik Øie eller Agtelse for den sande Videnskabeligheds Kjerne.

SCHIÖDTES DANSKE SAMLING.

Den første større Sag, ved hvilken Schiødte kom til at mærke, at en ny og mindre imødekommende Aand var bleven raadende i Directionen, angik Oprettelsen af en dansk faunistisk Insectsamling ved Museet paa Grundlag af Schiødtes Privatsamling, som han til den Ende tilbød at overdrage Staten.

Jeg har oftere omtalt, at Schiødte i stor Udstrækning concentrerede sit Arbeide om Studiet af Danmarks egen Insectfauna. Han lagde overhovedet stor Vægt paa faunistisk Studium og maatte gjøre det, fordi hans Studium af Dyrene ikke blot gik ud paa deres Artsadskillelse og systematiske Ordning, men havde til Formaal at omfatte i en samlet Anskuelse deres hele indre og ydre Bygning, Livsforhold og Rolle i Naturen. En saadan Opfattelse af Dyreskikkelserne maa hvile paa en Sum af Kundskaber, som kun kan opnaaes ved Studium af den levende Natur og af Samlinger, der meget fyldigt repræsentere denne. Hvis derfor Museet skulde udvikles til en saadan Institution, som Schiødte havde for Øie, maatte der anlægges betydelige faunistiske Samlinger, og da han ved Samtale med Christian VIII paa Museet fandt, at Kongen nærede lignende Anskuelser, tilbød han at

overdrage sin store private Samling af danske Insecter til Museet, hvorved dette vilde opnaae en fortrinlig Begyndelse til et faunistisk Apparat for Entomologiens Vedkommende, ligesom selve Samlingen kunde opnaae en Udvikling, som hans egne Midler og Omstændigheder ikke tillode. Kongen optog Forslaget og lovede at lade det blive taget under Overveielse af Directionen paa samme Tid, som han — hvad allerede ovenfor er nævnt — foranledigede, at en Udvidelse af Locale tilstodes Schiødtes Afdeling. Schiødt søgte senere Audients navnlig for at gjøre opmærksom paa, at Anlæggelsen af en saadan faunistisk Samling vilde paaføre ham betydeligt forøget Arbeide, hvorfor han haabede, at man vilde tilstaae ham en Gageforhøielse til Erstatning for Samlingen. Under 28. Sept. 1847 forelagde han Sagen i en Skrivelse til Directionen paa følgende Maade: „Det er Direktionen bekjendt, at jeg har søgt at imødekomme et af H. M. Kongen allernaadigst udtalt Ønske om, ved Oprettelsen af en dansk faunistisk Samling af Insekter, Arachnider og Myriapoder, at give Museets entomologiske Afdeling en forøget videnskabelig Betydning, ved allerunderdanigst Tilbud om at overdrage til Museet min betydelige private Samling af disse Dyreklasser, der er Frugten af 15 Aars Undersøgelser og Reiser i Danmarks Provindser og altsaa tør antages at ville afgive et udmærket Grundlag for en saadan faunistisk Samling. Det er fremdeles Direktionen bekjendt, at der ved dens Foranstaltning allerede er indrømmet den entomologiske Afdelings Locale en Forøgelse til dette Øiemed. Jeg tillader mig nu at forespørge hos Direktionen, om jeg tør betragte Sagen saavidt fremmet, at min Samling kan flyttes ind i Museets Locale, og vover tillige at udtale det Haab, at Directionen velvillig vil udvirke en allernaadigst Bestemmelse angaaende den Erstatning, man maaskee vil finde, at der kunde tilkomme mig, navnlig ogsaa med Hensyn til det saa betydeligt forøgede Arbeide, jeg saavel ved Samlingens videnskabelige Bearbejdelse, som ved dens fortsatte Forøgelse, vil komme til at udføre for Museet. Jeg har allerede tidligere under en Audients hos H. M. udtalt det allerunderdanigste Ønske, at Erstatningen maatte finde Sted i Form af en Forhøielse af min Gage“.

Det varede nogen Tid, førend Schiødte modtog Svar paa denne Skrivelse, som det synes fordi man ikke havde opfattet Sagen paa samme Maade som han. Lehmann havde været bortreist til Holsteen, da Kongen var paa Museet i Juli Maaned, og Thonning havde ikke forstaaet, at Schiødtes Tilbud gjordes for at imødekomme et Ønske af Kongen, eller at denne havde befalet ham Værelset indrømmet for hans Samling. Pingel, hvem en Erklæring afæskedes, havde det Indtryk, at dette var skeet nærmest paa Grund af Erhvervelsen af den Colsmannske Samling. Heraf maa man vel slutte, at Schiødte ialtfald tildeels var i en Vildfarelse. Under 6. December blev det ham meddeelt, at det nye Værelse var blevet ham tildeelt for deri at indflytte de Dele af hans Afdeling, som vare saa vidt ordnede, at de kunde offentlig forevises, og at han maatte gjøre Anstalt for, at Directionen kunde lade hans Samling undersøge, førend den kunde gjøre Skridt desangaaende. Schiødte, som synes at have frygtet en lang Underhandling, henvendte sig igjen personlig til Kongen med det Resultat, at Directionen ved en Kgl. Cabinetsskrivelse af 24. Dec. fik Ordre til at gjøre Indstilling om de Vilkaar, „paa hvilke Inspecteur Schiødtes private Insectsamling kunde acquireres“ for Museet. Nu kom der Fart i Sagen, og under 26. Dec. anmodedes Schiødte om snarest muligt at indsende en Udsigt over Samlingens Omfang og Værdi samt udtale sig om Betingelserne for en Overdragelse.

I Schiødtes Svar, som er dateret d. 31. Dec. 1847, udtaler han sig udførligt om Betydningen af faunistiske Samlinger. Han anslaaer Antallet af danske Insectarter til ca. 10,000, hvoraf han regner, at ca. 4000 fandtes i hans Samling, gennemsnitligt i ca. 10 Exemplarer, skjøndt meget varierende. Den var, siger han, vel conserveret, men ikke egentlig opstillet i sin Heelhed, idet Udbyttet, siden han havde havt offentlig Understøttelse til at reise, havde været saa stort, at han ikke havde havt Tid til at indrangere det, skjøndt det var foreløbigt ordnet. Han havde endnu kun 3 Skabe med 162 Skuffer, af hvilke 95 vare af nyere Construction, men meget større Plads vilde være nødvendig for en ordentlig Opstilling, hvortil han ikke havde havt Raad. Overtoges Samlingen af Museet, vilde han imidlertid

sætte den i god Stand i saa Henseende. „Naar min Samling“, siger han, „kan siges at være for den danske Fauna hvad en „Samling af utrykte Dokumenter vilde være for den danske Historie, og for en offentlig naturhistorisk Samling hvad en saadan Samling Dokumenter paa den Tid, da Bearbejdelsen af „Danmarks Historie netop ved Hjælp af dem for første Gang i „noget Omfang var paabegyndt af den Mand, der tilbød dem, „vilde være for et offentligt Bibliothek, der aldeles Intet besad „i denne Retning, saa maatte denne Sammenligning, forsaavidt „den skulde tydeliggjøre den videnskabelige Betydning, jeg troer „at kunne tillægge mit Tilbud, endnu forfølges langt videre. Thi „det er ikke blot ved Materialet i dets nuværende Omfang og „Form, jeg ønsker at udvide Museet, men meget mere med „dets gradvise Forøgelse ved Excursioner og Smaareiser, dets „Bearbejdelse og Omstøbning i den Form, der kunde udtrykke „Resultatet, paa den ene Side af mine faunistiske, paa den „anden Side af Samtidens og mine egne Arbejder over denne „Dyreklasses Organisation og derpaa byggede Systematik. Det „kunde let synes, som om en faunistisk Samling var lidet skikket „til at fremstille Andet og Mere end en Commentar til Cataloget „over Arterne, men dels er Insekternes og Arachnidernes geographiske Udbredelse saaledes, at den nordeuropæiske Fauna „kun savner meget faa Familier, dels paastaaer den Retning, „jeg i modnere Aar har taget, at det er en uafviselig Nødvendighed for det naturlige System at bygge fuldt saa meget paa „den indre som paa den ydre Bygning, og det er en Fordring, „som først efterhaanden kan fyldestgjøres i de enkelte Faunaer“. Desuden bemærker han, at det jo kun er i Faunaerne, at de nødvendige Suiter af begge Kjøen samt alle Udviklingsstadier og Varieteter kunne tilveiebringes. Af alle disse Grunde hævder han da, at faunistiske Samlinger have en Vigtighed, som selv de største generelle Samlinger ikke kunne faae. Med Hensyn til sit eget Tilbud anfører han, at dets Modtagelse, ifølge ham givne Tilsagn, vilde foranledige betydelige Tilskud fra andre Samlere. „Da det“, slutter han, „altsaa ikke saameget er en „Samling af for Museet nye Arter, som jeg tilbyder, men meget „mere Grundlæggelsen og Udviklingen af en videnskabelig An-

„stalt for Danmarks entomologiske Fauna, og da det dermed forbundne Museumsarbejde alene vil fordre idetmindste ligesaa megen Tid som den, jeg anvender paa Generalsamlingen, og uden Tvivl endnu meget mere, haaber jeg uden Ubeskedenhed at turde udtale det Haab, at Direktionen, saafremt den gaaer ind paa min Plan, vil foranledige mig anseet med en Indtægt af samme Størrelse som den, jeg nu nyder som Underinspec-teur ved Museets nuværende entomologiske Afdeling“.

Sammen med denne Skrivelse indsendte han to Erklæringer angaaende sin Samling, hvilke han havde afæsket Drewsen og Stæger, der paa Grund af deres mangeaarige Beskjæftigelse med den danske Fauna maatte ansees for særlig kompetente til at afgive et Skjøn. Drewsens Erklæring gaaer ud paa, at Antallet af Arter og Exemplarer snarere var for lavt end for høit ansat, da Lepidoptera og Diptera ikke vare medtalt, samt at Samlingens Overdragelse til Museet var meget ønskelig, bl. A. fordi en offentlig, kritisk bestemt Samling vilde være af største Nytte for Samlere. Stægers Erklæring gik ud paa det Samme: han anførte, at han kjendte ca. 2000 danske Diptera, af hvilke Halvdelen fandtes i Schiødtes Samling, og tilføier, at man maatte haabe, at det Offentlige vilde være tilbøieligt til at modtage Tilbudet, baade for Øiemedets Skyld og for at sikre en i den entomologiske Verden ved sin Dygtighed og sit udmærkede Talent høit anseet Videnskabsmand et passende Udkomme og en fri Virksomhed i hans videnskabelige Kald. Disse Erklæringer lode vente paa sig i nogen Tid, og Schiødte var derved, som han bemærker i en Efterskrift, ikke istand til at indsende sit af dem ledsagede Svar før d. 13. Januar 1848.

Der findes et skriftligt Votum af Thonning, dateret 17. Jan. 1848, i hvilket han udtaler, at Schiødtes Samling syntes ham at være mere skikket til Indordning i Hovedsamlingen end til at danne Grundlaget for en faunistisk Samling, hvilken han overhovedet ikke syntes at tillægge synderlig Betydning. Han opstiller den Beregning, at et Gagetillæg af 300 Rd., capitaliseret som Livrente, vilde efter Schiødtes daværende Alder svare til 5000 Rd., altsaa meer end 1 Rd. for hver Art, hvilket han fandt en urimelig Priis, da vistnok mange af Arterne vare smaa

og meget smaa. Pingel har ogsaa efter Paalæg afgivet en Erklæring, dateret 1. Febr., hvori han stærkt anbefalede Erhvervelsen og særligt fremhævede, at det forlangte Gagetillæg ikke saameget var at betragte som et Vederlag for Samlingen, som for det stærkt forøgede Arbejde som Inspector, der vilde komme til at paahvile Schiødte. Under 14. Febr. lod Directionen, som da kun bestod af Lehmann, Schiødte svare, at man takkede for Oplysningerne men meente at burde indhente et Skjøn ved af den selv dertil opfordrede Mænd, og under samme Dato anmodedes Westermann og Steenstrup om at afgive et saadant, hvilket de ogsaa gjorde under 28. Februar. Det lyder saaledes:

„Directionen har ved Skrivelse af 14. Februar d. A. anmodet Undertegnede om at afgive en Betænkning over Inspecteur Schiødtes private Insectsamling, nemlig med Hensyn til hans Andragende om at maatte overdrage denne til det Kgl. Museum mod en aarlig Gageforhøielse. I Anledning heraf undlade vi ikke herved at meddele, at vi, efter at have taget Inspecteur Schiødtes Samling i Øiesyn og af ham modtaget de nødvendige Oplysninger, med god Samvittighed kunne bevidne, at hans Samling snarere er af større, men i ethvert Tilfælde ikke af mindre Omfang, end han angiver den til, nemlig omtrent 4000 Arter, samt at den bestaaer af fuldkommen rene og velconserverede Exemplarer. At ville angive Samlingens Værdi i en bestemt Pengesum vilde efter vor Anskuelse være at anlægge en vilkaarlig Maalestok for en Samling som denne, der i den danske Fauna har et afsluttet videnskabeligt Formaal, er tilveiebragt ved udmærket Talent og mange Aars Flid og ikke kan tilveiebringes paa nogen anden Maade, altsaa heller ikke sammenkjøbes for Penge. Det angiver derfor bedre vor Formening om Samlingens Værdi, naar vi sige, at Museet alene vilde kunne tilveiebringe en lignende indenlandsk Samling ved i en lang Række af Aar at holde en Samler, forudsat derhos, at denne Samler tillige var baade en dygtig Videnskabsmand og en god Præparateur — Egenskaber, der kun saare sjældent findes forenede. Medundertegnede Westermann, der af Erfaring veed, hvad det vil sige at sammenbringe entomologiske Samlinger, er saa meget bedre istand til at udtale sig

„herom, som han har fulgt Schiødtes Virksomhed fra den Tid
 „af, at denne i Westermann's paa Originalemplarer til frem-
 „mede Forfatteres Beskrivelser rige Samling fandt sin første
 „Veiledning til Arternes Bestemmelse. Vi kunne altsaa ikke
 „tage i Betænkning at tilraade Directionen at benytte en saa
 „sjelden Leilighed til for en forholdsviis ikke betydelig Udgift
 „at give Museet en Udvidelse af saa stor Betydning for Ento-
 „mologiens Studium hos os, som Oprettelsen af en offentlig
 „dansk entomologisk Samling vil være. Men vi tillade os hertil
 „endnu at tilføie, hvad vi ansee for en fuldt saa vigtig Betragt-
 „ning, at Museet derved baade varigere og værdigere vilde
 „sikre sig den Videnskabsmands Tid og Kræfter, der allerede
 „har begyndt at bearbejde det Materiale, der nu tilbydes Mu-
 „seet, paa en saadan Maade i „Danmarks Eleutherata“, at dette
 „Arbejde af Nutidens kompetenteste Dommer, Professor Erichson
 „i Berlin, er erklæret for et classisk Værk, der vil tvinge
 „Entomologerne til at lære Dansk.

„Kjøbenhavn, d. 28. Februar 1848.

„Japetus Steenstrup. Westermann.“

Da, som anført, den ene af Directeurerne, Thonning, var død, kom det til at paahvile Lehmann alene at gjøre Forestilling desangaaende, hvilket han først gjorde under 1. Mai 1848, efter at han havde ladet sig Samlingen forevise. Den i dette temmelig vidtløftige Document anvendte Betragtning er i en væsentlig Grad den samme, som findes i Thonnings ovenanførte Votum. Lehmann siger, at han havde fundet Samlingen at være i særdeles god Tilstand, om end kun tildeels systematisk ordnet, da Resten var sammenstillet efter Localiteterne, dog, bemærker han, for det Meste uden Etiquetter. Han udtaler, at den var langt fra at være fuldstændig, da den hele Orden af Lepidoptera (Sommerfuglene) manglede, hvilke, siger han, ere særlig vanskelige at overkomme og udfordre meest Arbejde at opstille godt. Samlingen, meente han, maatte derfor nærmest ansees som et til Grundlag for en faunistisk Samling tjenligt Magasin, hvis Erhvervelse vilde være ønskelig for Museet, der havde saa lidt af danske Insecter. Men han udtalte sig afgjort imod Schiødtes Ønske om, at Samlingen skulde bevares og udvikles

som særskilt, hvortil Museet hverken havde eller kunde vente at faae den fornødne Plads, og hvorved dets Pengemidler saavel som Inspectorens Tid og Arbeide alt for meget vilde splittes. „Hertil kommer, at det faunistiske Hensyn let kan „fyldestgjøres ved Etiquetter af en særskilt Farve, ja det er „holder endog saaledes den store videnskabelige Fordeel, som „især i en Samling af Smaadyr kan opnaaes, at man paa eet „Sted kan overskue Arternes geographiske Forskjelligheder ved „Siden af beslægtede og afvigende Former“. Han vilde derfor kun anbefale Erhvervelsen af Schiødtes Samling til Indlemmelse i Hovedsamlingen men med særligt farvede Etiquetter. Med Hensyn til Pengevilkaarene anstiller Lehmann samme Betragtning som Thonning, idet han sætter den ønskede Gageforhøielse til en Capitalværdi af 5300 Rd. eller 1 Rd. 24 β for hver Art, hvis disses Antal var 4000. Suiten vilde han kun tilkjende Værdi som Byttemateriale, og denne kunde kun være ringe. „En stor Deel bestaae af almindelige, mange af smaa og meget „smaa Insecter, der blot ved Mikroskopet ere kjendelige og for „medelst Indskrumpning ikkun afgive en mangelfuld Repræsentation af det friske Dyrs Farve og Form og vil altsaa ikke „let ansees for nogen Værdi til Ombytning. For den Sum af „5000 Rd. vilde Museet kunne erholde langt vigtigere og „varigere Naturalier end indenlandske Insecter, hvor godt de „end ere behandlede“. I Henhold til disse Betragtninger fra et blot Museumsstandpunkt vilde han derfor, i sin Egenskab af Directeur for Museet, ikke kunne andrage paa Erhvervelsen af Schiødtes Samling for den nævnte Priis eller nogen, der nærmede sig dertil. „Men langt anderledes“, fortsætter han, „stiller Sagen sig, naar man afseer fra Museets individuelle „Tarv og betragter den fra den videnskabelige og nationale „Side, seer mere paa Samleren end paa selve Samlingen“. Efter mange rosende Udtalelser om Schiødte som Entomolog, Forfatter af fortrinlige Arbeider, Tegner, ja endog Kobberstikker, slutter han med at sige: „Det vilde være et Tab for Viden- „skaben, dersom han skulde abandonnere sine Undersøgelser, og „for Fædrelandet, dersom han maatte flytte herfra. Det er „øiensynligt, at han vil blive nødt til et eller andet af disse

„Alternativer, naar han ikke opnaaer bedre Kaar end hans nærværende Gage af 300 Rd. som Inspecteur ved Museet. Directionen indstiller derfor, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at forøge Inspecteur Schiødtes Gage med 300 Rd. aarligt, samt at dette maatte skee under den Betingelse, at Schiødte overlader sin Insectsamling til Deres Majestæts naturhistoriske Museum for at indrangeres i dets entomologiske Samling og forpligter sig til som Inspecteur ved Museet fremdeles ikke at eie nogen privat Insectsamling eller drive Handel med Insecter, men udelukkende samle og bytte Insecter for Museet“.

Det er ikke nødvendigt nærmere at paavise det Urigtige i Lehmanns Betragtning af Sagen fra det egentlige Museumsstandpunct; men man maa paaskjønne den Redebonhed, hvormed han erkjendte Schiødtes Krav paa Understøttelse af det Offentlige. Var Lehmanns Forestilling bleven approberet, vilde Schiødte rigtignok have befundet sig i en noget vanskelig Stilling, da han jo ikke kunde afslaae Gageforhøielsen, men paa den anden Side Hovedhensigten med Samlingens Overdragelse jo vilde forhindres, hvis den blev indrangeret i Museets almindelige Samling. Paa en eller anden Maade vilde han dog nok have vidst at komme ud over denne Vanskelighed; men dertil kom det ikke. Det sees ikke hvad der foranledigede, at Lehmann opsatte Indsendelsen af sin Forestilling saa længe, og det er vel ogsaa muligt, at denne Omstændighed ikke gjorde nogen Forskjel i Resultatet, men dette blev meget forskjelligt fra hvad Schiødte havde ventet. Under 24. Mai blev Museet henlagt under Cultusministeriet fra 1. Juni at regne, og under denne sidste Dato var det, at Steenstrup og Forchhammer indsattes i dets Bestyrelse. De uafgjort henliggende Sager bleve — som vel naturligt var — af Ministeriet remitterede den supplerede Direction til fornyet Overveielse, og det var først under 30. September, at dens Betænkning angaaende Schiødtes Tilbud indsendtes til Ministeriet. Den er kun undertegnet af Steenstrup og Forchhammer (uden Tvivl affattet af den Førstnævnte), idet Lehmann i Et og Alt fastholdt sin oprindelige Udtalelse.

De nye Directeurer begynde med at udtale deres Billigelse af den af Lehmann benyttede Fremgangsmaade, at beregne den ønskede Gageforhøielses Capitalværdi efter en Livrentetabel og betragte den saaledes fundne Sum som den for Samlingen forlangte Salgspræis. Derimod erklærede de ikke at kunne dele Lehmanns Anskuelse, enten med Hensyn til det Utilraadelige i at anlægge faunistiske Samlinger ved Museet eller med Hensyn til det Ønskelige i at erhverve den tilbudte Samling mod en Gageforhøielse. Om det første Punct udtale de sig meget stærkt og slutte sig særligt til Schiødtes Bemærkninger (om det faunistiske Studium af Insecterne) i den Skrivelse, hvormed han fremsatte sit Tilbud. „Vi maae“, hedder det, „bestemt erklære, at farvede Etiquetter eller nogensomhelst anden Udhævelse af de indenlandske Arter i en systematisk Samling paa ingen Maade kan erstatte den særegne faunistiske Samling, ligesom ogsaa de indenlandske Arter bør være ved rigeligere Suitter repræsenterede, end det ifølge de pecuniaire Kræfter eller formedelst Pladsen kan blive Tilfældet med den almindelige systematiske Samling“. De bemærke derhos, at efter de sidste Beretninger var der paa Museet begyndt en dansk Conchyliensamling. Med Hensyn til Samlingens Fattigdom paa Lepidoptera og Diptera bemærke de, at dette var af mindre Betydning, da disse Ordner jo vare indsamlede af andre dygtige Samlere, og de nævne særlig, at Stæger for to Aar siden havde givet en Samling af de sidste til Universitetsmuseet, hvilken senere var bleven forøget ved Adj. Jacobsen*), en Bemærkning, som synes ikke at vedkomme det Kgl. Museum, men vel var

*) Uagtet denne af Stæger forærede Samling her betegnes som værende „saa fuldstændig . . . som nu kan have“, var det dog kun en Typesamling af de mere almindelige Arter, og hvad Jacobsen dertil havde føiet kan neppe have været af nogen Betydning. Jacobsen, som var Slægtning af Steenstrup og den Reinhardt-Steenstrupske Gruppes Entomolog, pousseredes af den ved Leilighed, hvilket turde være Anledningen til, at han nævnes her. Han var imidlertid kun Dilettant og stod altid paa god Fod med Schiødte. I 1851, da han fik Præstekald, solgte han ved dennes Mellemkomst sin Samling til Drewsen for 300 Rd.

foranlediget ved, at Affatteren allerede betragtede dette som i det Væsentlige alt annecteret af Universitetet.

Medens den første Deel af Indstillingen angaaende Ønskeligheden af at erhverve Samlingen forøvrigt er ligefrem og klar nok, er dette aldeles ikke Tilfældet med den følgende Deel, som handler om Betingelserne for Overdragelsen. De to Directeurer begynde med at sige, at „man maa vel skille mellem den „Værdi, som staaer i en Samling paa Grund af Omkostningerne „og Vanskelighederne ved dens Anlæggelse, og den Værdi, Samlingen som Handelsgjenstand kunde ansættes til. I dette Tilfælde kunne vi ikke ansætte den tilbudte Samling høiere end „til 800 Rd. I første Tilfælde maae vi derimod være enige med „de ovenanførte speciel kyndige Mænd [Stæger osv.] og sætte „Prisen mange Gange høiere. Vi ere overbeviiste om, at Museet „ved Indkjøbet af denne Samling ikkun bør ansætte Værdien efter „dens paa et rimeligt Skjøn grundede Handelsværdi“. Det forklares ikke videre i Skrivelsen, hvori denne Forskjel skulde bestaae, og da det skulde synes, at Handelsværdien i dette Tilfælde, som ellers i Reglen, maatte afhænge netop af de med Anlægget forbundne Omkostninger og Vanskeligheder, saa er det ikke let at fatte Meningen, medmindre Ordet „Handelsværdi“ fortolkes som den Priis, hvortil Samlingen kunde udbringes, hvis Schiødte var nødt til at sælge den ved Auction uden at kunne oppebie en gunstig Leilighed. En saadan Betragtningssmaaede kunde vistnok være berettiget, hvis Talen var om en reen Liebhaberigjenstand, som maaskee Ingen uden Eierne vilde bryde sig om, men som saadan kunde man jo ikke fornuftigviis ansee Schiødtes Samling. Ikke heller anføre Directeurerne Nogetsomhelst til Begrundelse af deres Overbeviisning om, at Museet ikke burde betale Mere for den end en saadan Minimumspriis. Idet de udtale denne Overbeviisning, føie de til: „Og vi tvivle ikke „om, at Hr. Schiødte har betragtet Sagen paa samme Maade, „om han end ikke bestemt har udtrykt det, idet han har til „Erstatning for den ønskede Forhøielse af hans Gage til det „Dobbelte ikke blot tilbudt sin Insectsamling, men ogsaa sin „videnskabelige Virksomhed ved Samlingens Ordning og en „Virksomhed, som han anslaaer i Tid lige med den Tid, han

„nu anvender i Museets Tjeneste som Inspecteur ved den systematiske Samling“. Man tør dog vist høilig tvivle om, at Schiødte vilde have godkjendt en saadan Fortolkning af den Omstændighed, at han ikke havde forlangt Mere end Fordobling af sin Gage, uagtet han meente, at hans Arbeide vilde blive fordoblet. „Denne sidste Deel af Tilbudet [nemlig den fremtidige Virksomhed], mene vi“, sige de, „maa vel sondres fra selve Tilbudet af Samlingen, og denne vor Betænkning afviger altsaa væsentligt fra den ældre allerunderdanigste Forestilling“.

De udvikle dernæst deres Grund til at fraraade, at enten selve Samlingen eller det forøgede Arbeide erstattedes gennem en Gageforhøielse. „De andre Inspecteurer“, sige de, „ville anslaae det egentlige Kjøb lavere og ved den høiere Gage ansee sig forurettede, forlange Gagetillæg, og naar dette ikke kan bevilliges, blive misfornøiede i deres Stilling. De ville maaskee betragte Inspecteur Schiødte som en Begunstiget, og det er næppe tænkeligt, at der under slige Omstændigheder kan findes det venskabelige Forhold mellem Inspecteurerne, som vilde være høist ønskeligt og væsentligen vilde bidrage til Museets blomstrende Tilstand“. Man maa dog vist betvivle, at der var nogen Anledning til at ansee Inspector-Corporationen ved Museet for at bestaae af saadanne misundelige og urimelige Krakilere. Ingen af dem var jo i det Tilfælde at kunne gjøre Museet et saadant Tilbud; Pingel havde paa det Varmeste anbefalet det; at Krøyer skulde gjøre sig ubehagelig, fordi Schiødte opnaaede sit Ønske, kunde der ikke være Tale om; Becks Afskedigelse var jo nærforestaaende; det kunde da kun være Reinhardt, fra hvis Side Directeurerne ventede sig saadanne Ubehageligheder, men selv om de antog at have Grund til at befrygte Sligt af hans Character, hvorom jeg ikke vil udtale nogen Mening, var han den Sidste, der kunde beklage sig. Ikke blot havde han modtaget den store Begunstigelse, at hans Faders Embede var blevet holdt aabent for ham i over to Aar, men han befandt sig netop i det Tilfælde at oppebære en extra Gage af 360 Rd. for at have Tilsyn med en til Museet skjænket Samling, nemlig Lunds palæontologiske Samling. Den hele

Betragtning maa derfor vist ansees for ikke alvorligt meent men kun beregnet paa at dække Directeurernes Mangel paa Villie til at imødekomme Schiødte.

I Henhold til det Foregaaende androg de derfor paa, „at „den af Inspecteur, Docent Schiødte tilbødte Samling af danske „Insecter kjøbes for en bestemt Sum, som vi ikke kunne anslaae „høiere end 800 Rd. Bifalds dette vor ærbødigste Andragende, „mene vi fremdeles at burde foreslaae følgende nærmere Bestemmelser ved eller Betingelser for Kjøbet: 1. Samlingen „gaaer over til Museet for dermed at grundlægge en fuldstændig Samling af danske Insecter, der holdes adskilt fra den „almindelige systematiske Samling. 2. Samlingen forsynes af „Hr. Inspecteur Schiødte snarest muligt med de Etiquetter, der „endnu mangle, og uden hvilke den taber endeel af sin Værdi. „3. Doubletterne benyttes som alle Museets Doubletter i Museets Interesse efter Inspecteurs Bedømmelse. 4. Inspecteur „Schiødte ophører at samle for sig, men søger at forøge Museets Samling“.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om hvilken Erstatning der burde gives Schiødte for det forøgede Arbeide, han vilde faae, hvilket de paa den angivne Maade havde udsondret fra Spørgsmaalet om Erhvervelsen af hans Samling, indrømmede Directeurerne naturligviis, at han vilde have Krav paa en saadan, men de foreslog at give ham hvad der kun havde Skinnet af en Erstatning og ad en mærkelig Omvei. „Foruden sin Samling“, sige de, „tilbyder Hr. Schiødte Museet en udvidet Virksomhed mod den oftnævnte Godtgjørelse. Museet trænger til „alt det Arbeide og al den Tid, som Hr. Schiødte kan anvende „derpaa, men hans ringere Gagering tillader ham ikke at virke „for dette paa den Maade og med de Kræfter, som vi ønske. „Hr. Schiødte er nemlig en i sit Fag meget anseet Videnskabsmand, der har stor Fortjeneste af Entomologien i Almindelighed og af den danske Insectfauna i Særdeleshed. Hans nuværende Virksomhed og Gagering ved Museet kan i saa Henseende ikke ansees for fyldestgørende for ham. Vi maae „derfor ligesaameget for ham som for Videnskaben ønske, at „hiin kunde udvides og denne forhøies. Begge Ønsker ville

„bedst kunne tilfredsstilles, hvis han i Forbindelse med sin „Post som Inspecteur ved Museet erholdt Leilighed til at anvende sine specielle Kundskaber i Videnskabens Interesse ved „Universitetet mod at erholde derfor en passende Godtgjørelse, „som maaskee kunde udgjøre 400 Rd. aarlig“.

Hvis denne Idee om at give Schiødte en Docentpost ved Universitetet havde været undfanget af Directionen selv i denne Anledning, og hvis en saadan Post havde været foreslaaet for Schiødte alene, vilde han fra sit eget Standpunct maaskee have kunnet betragte Tilbudet som antageligt. Men ingen af Delene var Tilfældet. Sagen var, at Schiødte selv havde ansøgt om Tilladelse til at holde entomologiske Forelæsninger ved Museet mod et Honorar, hvilket Andragende da netop var blevet tilstillet Directionen til Betænkning, og det var kun ved at sammenblande disse to af hinanden ganske uafhængige Sager, at de to Directeurer kunde give sig Udseende af dog at tilbyde Schiødte nogen Erstatning for det forøgede Arbeide, som Samlingens Overdragelse vilde medføre. Hvor aldeles den hele tilsyneladende imødekommende Tale om at give Schiødte Erstatning gennem en lønnet Docentvirksomhed havde Characteren af Blændværk, fremgaaer end yderligere af, at de, som vi skulle see, naar vi komme til at omtale denne Sag, foreslog, at en lignende Virksomhed skulde tilbydes ogsaa en af de andre Inspectorer, som ingen Samlinger havde at tilbyde Museet, og hvortil der vilde knytte sig en udvidet Virksomhed fra hans Side. I Virkeligheden gik derfor de to Directeurs Forslag ud paa at tilbyde Schiødte 800 Rd. for Samlingen paa Betingelse af, at han for Fremtiden ingen privat Samling skulde have men kun forøge og udvikle Museets uden videre Godtgjørelse.

I Forbigaaende kan det bemærkes, at den hele Idee om at give Schiødte Erstatning for forøget Arbeide paa Museet ved at skaffe ham en lønnet Docentvirksomhed ved en anden Institution, det være nu Universitetet eller Veterinairskolen eller hvilkensomhelst anden, var i sig selv confus, og at Directeurerne fremsatte den, maa vel forklares af, at de allerede betragtede det Kgl. Museum som annecteret til Universitetet. I Ministeriet var man naturligviis ikke blind herfor, og den Directionen under

2. November givne Ordre gik derfor kun ud paa, at den skulde indhente Schiødtes Erklæring, „om han for denne Kjøbesum „[800 Rd.] og iøvrigt under de i bemeldte Betænkning fore- „slaaede Betingelser er villig til at afhænde den omhandlede „Samling til Museet“. Der var ingen Hentydning til Spørgs- maalet om en Docentvirksomhed, om hvilken der jo naturligviis først maatte forhandles med Consistorium. Følgen heraf var, at i Directionens Skrivelse til Schiødte af 13. Nov. 1848 frem- træder dens Forslag i hele sin Nøgenhed, simpelthen som et Skambud.

Schiødte svarede under den følgende Dags Dato: „Støttende „mig til den Forudsætning, at det stemmede med det Kongelige „naturhistoriske Museums videnskabelige Opgave at paatage sig „Udviklingen af muligst fuldstændige Samlinger til Danmarks „Fauna, tillod jeg mig i forrige Aar at gjøre Museet et For- „slag, ved hvilket jeg tilbød mod en Gageforhøielse af 300 Rd. „at overtage Arbeidet for den entomologiske Fauna's Vedkom- „mende, og til dette Øiemed at overdrage Museet mine private „Samlinger. I Anledning af dette Forslag har Directionen i „Skrivelse af 13. Nov. 1848 forlangt min Erklæring, om jeg er „villig til at afhænde min Samling til Museet og paatage mig „de med dens fremtidige Udvikling forbundne Arbejder mod en „Sum af 800 Rd. Jeg tillader mig da at afgive denne Erklæ- „ring saaledes: Det er mig umuligt for nærværende Tid, da „min hele Indtægt [d. v. s. af Museet] er 300 Rd., at overtage „Forpligtelser af et saa betydeligt Omfang mod en saa ringe „Godtgørelse“.

Denne Erklæring indsendtes under 30. Nov. til Ministeriet, hvor Monrad imidlertid d. 16. s. M. var bleven afløst af J. N. MADVIG. Med Erklæringen fulgte følgende Skrivelse, undertegnet af Steenstrup og Forchhammer men ikke af Lehmann: „Uden „nærmere at berøre den Forvexling, der i Hr. Schiødtes Skri- „velse synes at finde Sted mellem Omfanget af de af ham selv „tilbudte og de af Directionen fordrede Forpligtelser, skal „Directionen blot tillade sig at yttre den ærbødige Formening, „at den Sag vel nu indtil videre maa stilles i Bero“. Meningen hermed kunde kun være, at Schiødte havde havt Uret i at op-

fatte Sagen, som om de 800 Rd. skulde være at betragte som Godtgjørelse baade for selve Samlingen og for det forøgede Arbeide, som dens Overdragelse og videre Udvikling vilde forårsage. Da jo imidlertid Schiødte ikke kunde kjende deres Betænkning, hvori de havde udsondret disse to Puncter fra hinanden, kunde han umuligt have forstaaet de af Directionen opstillede Betingelsers Ordlyd anderledes end, at man forlangte baade Samlingen og det dermed følgende Arbeide for de 800 Rd. Directeurerne lode ham ikke tilflyde nogen Oplysning, hvad enten det nu var, at de i Grunden vare glade ved hans Svar, eller det var, fordi de følte, at Schiødte udentvivl vilde have svaret, at naar han havde tilbudt Museumsarbeide for Honorar og Forelæsninger for Honorar, kunde han ikke være tilfreds med at præstere begge Dele og kun faae Honorar for det ene.

At dette Udfald af Sagen fra et videnskabeligt Standpunct var meget at beklage, kan der ikke godt være to Meninger om. Schiødte, som havde sat denne Sag i Gang med saa store Forhaabninger, følte sig selvfølgelig meget skuffet. Han kunde ikke Andet end troe, at den vilde være gaaet igjennem, dersom Christian VIII ikke netop dengang var død, og han kunde kun bittert savne den kraftige Understøttelse, han ved saa mange tidligere Leiligheder havde fundet hos Kongen. Paa samme Tid maatte Udfaldet forurolige ham med Hensyn til Fremtiden. Forskjellen mellem Steenstrups Holdning, da han d. 14. Februar sammen med Westermann afgav den alt meddeelte Erklæring, og da han under 30. September indsendte den Betænkning over den samme Sag, der ledte til det beklagelige Resultat, var i høieste Grad slaaende. Schiødte tvivlede ikke et Øieblik om, at denne Forskjel ikke vilde have fundet Sted, hvis Steenstrup kun havde havt Museets Interesse for Øie. Men det var ikke i Hensyn til Museet, at Forklaringen maatte søges. Den maatte søges andetsteds, og særligt var der to Omstændigheder, som Schiødte maatte tillægge Vægt.

I Mellemtiden var Steenstrup nemlig bleven Meddirecteur af det Kongelige Museum. Som saadan havde han mødt en meget kold Modtagelse fra Schiødtes Side, og hans Front-

forandring kunde være Udslag af Uvillie derover, eller det kunde være, at Steenstrup blot havde villet lade Schiødte føle sin Magt for Fremtidens Skyld. Isaafald vilde det dog kun være en Sag af personlig Natur, som kunde jevne sig. Den anden Betragtning, som paatrængte sig, var imidlertid langt væsentligere, navnlig i Forbindelse med den bebudede Forening af Museerne. At en saadan tidligere eller sildigere vilde blive gennemført, kunde der ikke være synderlig Tvivl om; Spørgsmaalet var om, hvilke Betingelser der kunde opnaaes for det Kgl. Museum. Under ellers lige Omstændigheder maatte man antage, at jo kraftigere Virksomheden sammenlignelsesviis var ved det Kgl. Museum, desto større Fordringer kunde dets Embedsmænd gjøre. Det var derfor i Inspectorernes — og som alt forklaret, vil dette practisk sige Krøyers og Schiødtes — Interesse at udvikle Museets Virksomhed saa meget som de kunde; ikke at de behøvede denne Spore dertil, thi deres Interesse for deres Videnskab var meer end tilstrækkelig, men factisk maatte de saameget mere være opfordrede til netop da at sætte Kraft paa Udviklingen. Men det vilde være vanskeligt at udrette noget Stort, hvis de deri havde Directionen imod sig. Det var notorisk, at de to nye Directeurer vare blevne ansatte for at lette Foreningen, og den Tanke laae ikke fjern, at de maaskee opfattede deres Mandat saaledes, at de blot skulde holde Museet gaaende som det var, ingen Anstrængelser gjøre for at udvikle det videre og benytte enhver given Leilighed til fortrinsviis at fremme Universitetsmuseerne. Deres Interesse som Universitetsprofessorer vilde i det Mindste gaae i den Retning. Directionen havde ganske vist ikke afslaaet Schiødtes Tilbud men stillet Vilkaar, som man skulde synes, at den ikke selv kunde have anseet for antagelige. Schiødte sluttede, at Udfaldet var netop hvad de to Directeurer havde tilsigtet fra Begyndelsen af.

SCHJØDTES ANDRAGENDE OM AT HOLDE FORELÆSNINGER.

Schiødtes Mistanke om, at de nye Directeurer ligefrem ikke vilde fremme Museet mere, end de vare nødte til, bekræftedes i hans Øine ved den Maade, hvorpaa de behandlede den næste større Sag, angaaende Schiødtes entomologiske Forelæsninger. Det var hans Anskuelse, at hvad enten Museet bevaredes som særskilt Institution, eller det bragtes i Forbindelse med Universitetet, burde det udvikles, saavidt Kræfterne og Midlerne tillod, i samme Retning som det franske Musée d'histoire naturelle, nemlig til at være ikke blot et Depôt af Materiale for Naturforskeres personlige Studier men tillige en Lærestalt, som kunde være Centrum for Naturhistoriens og da særligt Zoologiens Studium — saaledes som han i sin Tid havde angivet i den for „Fædrelandet“ bestemte Artikel. At det virkeligt ogsaa fra Begyndelsen af havde været Hensigten med Museet, at det skulde være en saadan Institution, vidste han ikke; thi den Underretning derom, som jeg har givet i min Udsigt over Museets Historie, laae dengang endnu begravet i Archivet, til hvilket factisk kun Directionen havde Adgang. At Forelæsninger udtrykkeligt nævnes i Organisationsplanen af 1829, er undgaaet ham.

I Overensstemmelse med denne Opfattelse og i Tillid til Monrads Samstemning indgav Schiødte under 6. September 1849 følgende Andragende til Cultusministeriet:

„Det har i længere Tid været mit Ønske til den Opgave, „det Kongelige Naturhistoriske Museum hidtil har foresat sig, „endnu for den mig betroede Afdelings Vedkommende at kunne „føie en anden, der skulde bestaae i ved Forelæsninger, Demonstrationer og practiske Øvelser at forsøge paa at udbrede saadanne Kundskaber, som jeg ved Hjælp af det Apparat, hvoraf „Museet er i Besiddelse, vilde være istand til at meddele, hvorhos jeg dog ikke ønskede at indskrænkes til Museets hidtilværende reent systematisk-zoologiske Retning, men meget mere „at foredrage Entomologien i dens hele Omraade, altsaa tillige

„i anatomisk og physiologisk Retning, saavidt det nemlig efter-
 „haanden vilde kunne lykkes at forskaffe de fornødne Apparater
 „dertil. Jeg tillader mig i denne Anledning at henvende mig
 „til det høie Ministerium med Forespørgsel, om det anseer en
 „saadan Udvidelse af min Virksomhed ved Museet for gavnlig
 „og ønskelig, og hvis dette skulde være Tilfældet, da med
 „Andragende om at blive tillagt et Honorar, som kunde sætte
 „mig istand til at anvende den fornødne Tid paa dette Fore-
 „havende“.

Dette Andragende blev nogle Dage efter tilstillet Museets
 Direction til Erklæring, hvilken den ogsaa afgav under 20.
 October, efterat de to Professorer, som alt omtalt, havde for-
 søgt at indblande denne Sag i en ganske anden, hvorved denne
 sidste heelt forplumredes. Af det paagjældende Stykke af
 deres Erklæring af 30. Sept. angaaende Schiødtes Samling er
 Begyndelsen alt anført. Fortsættelsen lyder saaledes: „At Hr.
 „Schiødte ikke er Student, vilde efter vor Formening ikke være
 „nogen Hindring, da hans Stilling ved Universitetet ifølge alle
 „øvrige Forhold maatte ansees som exceptionel og ikkun ved-
 „kommende hans specielle Fag, Entomologien. Vi tør alligevel
 „ikke udvikle denne Tanke videre, da den hører til et vor
 „Stilling ved Museet uvedkommende Omraade, og vi vilde næppe
 „have vovet at antyde den, hvis det ikke var os bekjendt, at
 „det høie Ministerium er tilbøieligt til at benytte flere af det
 „Kgl. Museums Inspecteurs specielle Kundskaber til Viden-
 „skabens Fremme, og hvis ikke Inspecteur Schiødtes os til-
 „sendte Ansøgning af 6. ds. havde givet os speciel Anledning
 „dertil“. Efter nogle Bemærkninger om Gageforholdene ved
 Museet hedder det: „Vi have i denne allerærbødigste Beret-
 „ning antydet, at en Gageforhøielse for Hr. Schiødte formedelst
 „en exceptionel Ansættelse ved Universitetet vilde være særdeles
 „ønskelig, og vi kunne ikke slutte uden at bemærke, at en
 „lignende for Dr. Krøyer vilde være i enhver Henseende lige
 „saa ønskelig“, nemlig paa Grund af hans videnskabelige For-
 tjenester, hvortil de endnu føie et Ønske om en Gage for
 Tegneren A. Thornam. At Krøyer vel kunde fortjene en saa-
 dan Ansættelse, vil Ingen benægte, men at vedkommende

Autoriteters Tilbøielighed til at udrede en Tillægsgage for Schiødte ikke vilde forøges, hvis den skulde trække andre efter sig, maa man vel officielt antage, er undgaaet Directeurernes Opmærksomhed.

I den af hele Directionen under 20. October afgivne Erklæring over Schiødtes Andragende anbefales dette i Henhold til, at der i en Række af Aar ikke var blevet holdt Forelæsninger over Entomologi, og i Henhold til Schiødtes Qualificationer dertil, men det anbefales at henlægge disse Forelæsninger til Universitetet, „da mundtlige Foredrag hidtil ikke havde ligget indenfor Museets Opgave“. At denne Paastand er Sandheden stik modsat, idet saadanne Foredrag baade fra Begyndelsen af vare tilsigtede og factisk vare holdte af Museets Embedsmænd som saadanne i næsten 40 Aar, vil man have seet af min Fremstilling af Museets Historie, og det er meget paafaldende, at en saadan Paastand her fremsættes lige overfor Organisationsplanens klare Ord, at en saadan Forpligtelse skulde paahvile ikke blot den administrerende Embedsmand, men eventuelt ogsaa Assistenten (see ovf. p. 74). Det er muligt, at de to nye Directører endnu ikke havde havt Tid til at gjøre sig bekendte med Organisationsplanen, skjøndt man skulde troe, at dette maatte være deres første Opgave; men at Lehmann har sat sit Navn under Erklæringen, synes at fordre en Forklaring. Muligt er det, at han ikke har anseet det for Umagen værdt atter ved denne Leilighed at skille sig fra sine Colleger; muligt er det ogsaa, at han selv har meent, at Forelæsninger ikke burde kræves af Museets Embedsmænd, idet han maaskee deelte den gjængse Fordom, at videnskabelig Lærervirksomhed var Noget, som Universitetet havde et Slags Monopol paa — en Fordom, der ogsaa, som man vil have bemærket, paa en ret characteristisk Maade stikker frem gennem flere Passager i Directeurernes Betænkning af 30. Sept., i hvilken, som i mange senere Documenter, „Universitetet og Videnskaben“ stadigt figurere som siamesiske Tvillinger. Hvorledes end dette maatte forholde sig, er Paastanden lige urigtig. Udførelsen af Schiødtes Forslag vilde kun have gjenoplivet en Virksomhed, der baade ifølge Museets oprindelige Bestemmelse og efter den endnu gjældende

Organisationsplan hørte med til dets Opgaver. Paa samme Tid sees det let, at noget Saadant ikke vilde convenere Universitetsprofessorerne. Modsætte sig Schiødtes Andragende kunde de ikke med noget Skin af Grund, selv om de havde villet; de vidste desuden, at Ministeren var stemt derfor. Men henlagte til Universitetet vilde disse Forelæsninger ikke være til Skade for deres Planer med Museet; ja, Universitetsforelæsninger, holdte paa Museet med dettes Materiale, vilde endog fortrinligt passe ind i deres Annectionspolitik. Med Hensyn til dette sidste Punct siges der i Directionens Betænkning, at Museets Opgave derved vilde fremmes, „og da vi ikke kunne tilraade, „at Insecterne flyttes fra Museet til et Læseværelse i en anden „Bygning, skal der blive draget Omsorg for, at et passende „Lokale, som for Øieblikket findes i Inspecteur Schiødtes Afdeling af Museet, kan opvarmes til dette Brug“.

Sagen gik dernæst under 3. Nov. til Consistorium, men forinden der skete noget Videre, gik, som ovenfor nævnt, Monrad af som Cultusminister og efterfulgtes af Madvig. Schiødte søgte i December Maaned Audients hos denne for om muligt at stemme ham gunstigt for Sagen, men Resultatet af denne personlige Henvendelse blev — som nærmere vil blive omtalt i det Følgende — kun lidet tilfredsstillende.

Consistoriums Svar indløb først d. 3. April 1849 efter et Par Paamindelser fra Ministeriets Side. Fra Consistoriet var Sagen under 16. Nov. gaaet til det philosophiske Facultet, fra hvilket det naturvidenskabelige dengang endnu ikke var udsondret. Decanus havde afæsket de naturhistoriske Professorer, Schouw, Liebmann, Steenstrup og Forchhammer, en Betænkning angaaende det eventuelle Honorars Størrelse, hvorom Intet var blevet sagt enten i Schiødtes Ansøgning eller i Museumsdirectionens Erklæring derover af 20. Oct., samt om den Virksomheds Art og Omfang, der ved det paatænkte Arrangement skulde overdrages Schiødte. Deres Betænkning gik ud paa at foreslaae et Honorar paa 400 Rd., nemlig 200 Rd. for hvert afsluttet Cursus, den samme Sum, som de to sidstnævnte Professorer havde foreslaaet i deres Egenskab af Museumsdirectører i deres Erklæring af 30. Sept. angaaende Schiødtes

Samling. Betænkningen knytter dertil den Betingelse, at der med Ansættelsen ikke burde følge noget Krav paa Gageforhøielse eller Oprykning i de normerede Lærerpladser. Under Sagens yderligere Behandling i Facultetet fremhævedes stærkt det Betænelige for Universitetet i under de daværende Omstændigheder at paatage sig en ny Udgift, og Resultatet var et Svar til Consistorium, gaaende ud paa, at det vilde være ønskeligt, om Schiødte kunde komme til at holde disse Forelæsninger, men at man maatte overlade det finansielle Spørgsmaal til Consistorium. Dette forlangte da Qvæsturens Betænkning, som erklærede, at man ikke havde Midlerne, da der paa den eneste Conto, af hvilken Pengene kunde tages, kun havdes 354 Rd. disponible, og at man ikke kunde belaste denne yderligere, med mindre den kunde befries for et tilsvarende Beløb af de den nu paahvilende Udgifter. Det saae derefter ud til, at Ideen om at faae saadanne Forelæsninger istand ved Universitetet vilde strande, og dette vilde vistnok ogsaa være blevet Tilfældet, hvis ikke Schouw, Eschricht, Liebmann, Steenstrup og Forchhammer — ledede, skulde jeg troe, af meget forskellige Motiver — under 29. Febr. 1849 havde tilstillet Consistorium et Memorandum, hvori de meget indstændigt opfordrede dette til at give Ministeriet et bekræftende Svar under Hensyn saavel til denne „Videnskabsmands Berettigelse som til Videnskabens og Universitetets Tarv“. Under Henviisning til Schiødtes Publicationer osv. betegne de ham som en af Europas dygtigste Entomologer og urgere, „at hans rette Plads er som Lærer ved et Universitet“. „At hans Docentvirksomhed ved Universitetet“, fortsætte de, „vilde være i Overensstemmelse med Videnskabens og Universitetets Tarv, har kun forsaavidt kunnet kaldes i Tvivl, som han meget specielt har uddannet sig i den enkelte Green af Zoologien, men herved maa bemærkes, at denne enkelte Green har udviklet sig til et Omfang, langt større, end hele Zoologien indtog for et halvt Aarhundrede tilbage, og navnlig i et større Forhold end vel nogen anden Deel af denne Videnskab. De allerede beskrevne Insecters Antal er f. Ex. større end samtlige hidtil bekendte Planters, og deres Studium ikke mindre vanskeligt, især naar det dyrkes saaledes, som Inspecteur

„Schjødte har stillet sig til Opgave, nemlig ikke blot med „Hensyn til de ydre Characterer men fornemmelig med Hensyn „til deres hele Organisation og Livsforhold. Hertil kommer „endnu, at Studiet af disse Dyr danner et mere afsluttet Hele „end vel nogen anden Afdeling af Dyreriget, saa at ganske almindeligen den ret kyndige Entomolog neppe er mere fortrolig „med de andre Afdelinger end Hr. Schjødte, ligesom omvendt „den meest udmærkede Zoolog i Almindelighed sjelden er ret „hjemme i Entomologien.“

Disse Yttringer om en formeentlig Modsætning mellem Entomologer og Zoologer i Almindelighed og de Førstes Uvidenhed i andre Grene af Zoologien ere naturligviis ganske ubegrundede og paa urette Sted her, hvor Talen jo ikke er om Dilettanter og blotte Samlere men om Videnskabsmænd. Særligt savnede Insinuationen om Begrænsningen af Schjødtes zoologiske Kundskaber al Berettigelse; men disse Phraser vare i mange Aar Stikord i den Steenstrupske Leir, og det er Grunden til, at jeg har anført dem. Jeg troer heller ikke, at jeg tager feil i den Antagelse, at det hele Stykke, som begynder: „Hertil kommer“, skyldes en anden Haand end Begyndelsen af det paagjældende Memorandum og er indsat dels netop for at fremhæve den formeentlige Eensidighed, som der i Formen gjøres Undskyldning for, dels for at møde den mulige Slutning, at det nok ikke stod sig saa vel med den ordinaire Professors entomologiske Kundskaber, siden en særlig Lærer i dette Fag ansaaes fornøden. Dette være som det vil, Resultatet blev, at Consistorium i sit endelige Svar til Ministeriet af 3. April 1849, med hvilket det nævnte Memorandum indsendtes, udtalte, at det efter det Foreliggende maatte „antage, at der her er Tale om for „Universitetet paa meget lempelige Vilkaar at vinde en sjelden „dygtig Videnskabsmand i et Fag, der spiller en stor Rolle i Naturvidenskaben. Da de oeconomiske Vanskeligheder nu ikke „kunne ansees for afgjørende, maa Consistorium ansee det for „lidet forsvarligt, om man vilde vise det gjorte Tilbud tilbage. „Consistorium maa altsaa indstille, at det overdrages Inspecteur „Schjødte at holde entomologiske Forelæsninger og Øvelser ved „Universitetet mod et aarligt Honorar af 400 Rd. fra Sommersemestret 1849 at regne.“

Saavidt tegnede Sagens Gang ret vel for Schiødte, men en uventet Vanskelighed opstod, idet han nemlig, noget før Sagen kom tilbage fra Universitetet, havde ansøgt om Statsunderstøttelse til entomologiske Reiser i den paafølgende Sommer og nu under 18. April modtog følgende Billet fra Madvig: „Da der „fra Dem foreligger til Afgjørelse saavel et Andragende om at „ansættes til ved Universitetet at holde Forelæsninger over „Entomologien, som en Ansøgning om Understøttelse til en „Reise i Danmark i entomologisk Øiemed, hvilken Reise uden- „tvivl maatte hindre, at Ansættelsen som Docent skete fra det „nu forestaaende Sommersemesters Begyndelse, udbeder jeg mig „(og efter Omstændighederne snarest muligt) Deres Tilkjendegi- „velse af, hvorvidt De, hvis Ansættelsen som Docent fra det „nævnte Tidspunkt udvirkes, frafalder det andet Andragende, „eller omvendt ønsker det bevilget med Opsættelse af den „anden Sag“. I Virkeligheden var der ingen Collision mellem de to Andragender, da jo Pengene skulde komme fra forskellige Kilder, og da Schiødtes Samlereiser væsentligst foretoges i Ferien. Da Schiødte imidlertid deri, at der overhovedet sattes ham denne „Svikmølle“, som han kaldte det, saae en truende Fare for sin Docentvirksomhed, hvis han ikke rask greb til, ansaae han det for rigtigst ikke at forsøge paa at overtøye Ministeren og bestemte sig til, ved at vælge det første Alternativ, at redde hvad der stod meest Fare for at lide ved Udsættelse og tillige absolut var det Vigtigste. Herefter gjorde da Ministeriet sin Forestilling til Kongen, hvilken er dateret d. 8. Mai og lyder paa, „at det overdrages Inspecteur Schiødte at holde entomolo- „giske Forelæsninger og dertil benytte det Kgl. Naturhistoriske „Museums Samlinger, mod derfor at tilstaaes et Honorar af „200 Rd. for hvert afsluttet halvaarligt Forelæsningscursus.“ I Forestillingen er det Meste af det ovennævnte Memorandum indflettet Ord for Ord, men dog med nogle ret mærkelige Forandringer, hvorved den implicerede Insinuation om Schiødtes formeentlig indskrænkede Kundskaber til Zoologiens andre Grene er bortfalden. Istedetfor Ordene, „At hans Docentvirksomhed „. . . . denne enkelte Green“, staaer der i Forestillingen: „Be- „tænkeligheden ved, at Hr. Schiødte saa specielt har uddannet

„sig i den enkelte Green af Zoologien, og at ved hans Engagement en Lærerpost vil blive oprettet for et snævert begrændset „Specialfag . . . fjernes, naar det bemærkes, at denne enkelte „Deel osv.“ Istedetfor Ordene, „saa at ganske almindeligen den „ret kyndige Entomolog“ indtil Slutningen af det ovenfor anførte Stykke, staaer der i Forestillingen: „saa at det i Reglen ikke „er at vente, at den iøvrigt meest udmærkede Zoolog er ret „hjemme i Entomologien. Vil man derfor have denne Special- „Green af Faget repræsenteret, maa det skee ved en Zoolog, „der har gjort den til Specialstudium, og i Schiødte vil hertil „findes en Docent, der er sit specielle Fag i sjelden Grad voxen „og i nok saa høi Grad, som i Almindelighed den ret kyndige „Entomolog vil kunne være det, er fortrolig med Zoologiens „øvrige Afdelinger.“ Ministeriet tilføiede som noget Væsentligt, at ved at knytte en Forelæsningsvirksomhed til et Inspectorat ved Museet vilde man gjøre dette frugtbringende paa en ny Maade og i et videre Omfang end hidtil; endvidere, at Manglerne ved den Maade, hvorpaa Museet tilforn havde stiftet Nytte og dets Embedsmænd været anviste deres Virksomhed, havde allerede længe været noksom erkjendt — Betragtninger, der som man let seer, snarest talte for at knytte Docentvirksomheden til Museet selv. Endelig havde Ministeriet borttryddet den finansielle Vanskelighed*) ved at befrie den paagjældende Fond for nogle derpaa hvilende Pensioner. Kgl. Resolution faldt d. 16. Mai, og det blev bestemt, at Honoraret skulde udbetales ved Qvæsturen, saasnart Beretning om Forelæsningsens Afholdelse var indsendt til Ministeriet; Foranstaltningen skulde tage sin Begyndelse med Sommersemestret 1849.

I Overeensstemmelse med hvad Steenstrup og Forchhammer havde henstillet i deres første Udtalelse om Sagen, i Erklæringen angaaende Schiødtes Samling, var der paa Sagens tidligere Stadium givet Krøyer Leilighed til at andrage paa samme Begunstigelse for sig. Heraf gjorde han dog ingen Brug, idet han

*) At denne var virkelig, ikke et blot Paaskud, kan sees af, at Udrædelsen af Schiødtes Honorar i 1850 foraaarsagede en Underbalance i dette Fond af 26 Rd. 44 β.

vel dels ikke var oplagt til at begynde en saadan Virksomhed, dels vistnok erkjendte, at hans særlige Fag, Fiske og Krebsdyr, ikke egnede sig dertil saaledes som Insecterne med deres store Rigdom paa Arter, der kunde indsamles med større Lethed og bedre iagttages i Naturen. I ethvert Tilfælde var Krøyers Passivitet overmaade heldig for Schiødte, thi hvad enten nu Dhrr. Directeurer — der som Professorer maatte kjende Forholdene ved Universitetet — havde forudseet det eller ei, vilde den hele Sag uden Tvivl være strandet paa Pengevankeligheden, hvis ogsaa Krøyer havde ønsket en Docentpost.

Som man seer, var det, der tilstodes Schiødte, ikke just hvad han havde anmodet om. Han havde ønsket en offentlig Lærervirksomhed knyttet til Museet for derved at udvikle dette videre, og da den jo ialtfald practisk maatte støtte sig til Museet, var der i Virkeligheden ingen som helst Rimelighed i at knytte den til Universitetet, undtagen netop med Foreningstanken for Øie, hvilken sidste Schiødte betragtede med megen Tilbageholdenhed. Men Ansættelsen ved Universitetet var i og for sig heller ikke saaledes, at den ganske kunde tilfredsstille Schiødte, idet han hverken blev Medlem af Facultetet eller overhovedet af Universitetets faste Lærerpersonele. Imidlertid var der dog ikke saa Lidet vundet baade for Schiødtes Fag og for ham selv ved saaledes at indplantes ved Universitetet, nemlig med Hensyn til Tidens Fordomme, hvilke man nu engang maatte regne med. Lad være, at han blev sat, saa at sige, ude i den yderste Halespids af Universitetslærernes Corpus, med den udtrykkelige Betingelse, at han ingen Krav skulde have paa nogen som helst Forbedring, saa havde han dog nu Foden inde, tiltrods for sin Mangel paa Artium. Tidligere eller sildigere vilde dette jo nok i ethvert Tilfælde være lykkedes ham, hvis han ønskede at opnaae det, takket være hans virkelige Qualificationer; men tidligere var dog altid bedre end sildigere. Var han end paa sit beskedne Stade der temmelig uskadelig for Modstanderne af Museets Uafhængighed — ellers var han vistnok slet ikke kommen der — saa havde han dog nu bl. A. faaet en langt bedre Chance for at drage de Unge til sig, de Unge, hvem

Fremtiden tilhørte, og hos hvem han haabede at nedlægge en Sæd, der kunde bære den rette Frugt.

SCHIÖDTE OG MADVIG.

Medens den i det Foregaaende omtalte Sag forhandlede ved Universitetet, forefaldt der en Episode, som vel ikke udøvede nogen Indflydelse paa den, men som dog stod i Forbindelse dermed og vistnok paa en indirecte Maade paaavirkede Forholdenes senere Udvikling, nemlig en Meningsudvexling mellem Schiødte og Madvig, der, som ovenfor berørt, d. 16. Nov. 1848 havde afløst Monrad som Cultusminister. Det uheldige Udfald af Sagen om Overdragelsen af hans Samling havde indgydt Schiødte megen Bekymring for Fremtiden, og han frygtede for, at hans Plan om at holde Forelæsninger nu ligeledes skulde blive bragt ud af Verden. Han huskede hvorledes Monrad, uden at kjende hans Synspunct, først havde handlet i blind Tillid til den Mand, hvem han betragtede som sin Modstander. Schiødte havde i sit Andragende fattet sig kort, idet den daværende Minister jo kjendte Forholdene, og han besluttede sig derfor til ved en personlig Henvendelse til Madvig om muligt at forhindre, at denne tog en for ham ugunstig Beslutning af Mangel paa Kjendskab til hans Stilling til Sagen. Schiødte vidste meget vel, at han derved indlod sig paa et voveligt Foretagende, idet han ikke selv kunde gjøre Regning paa personlig Velvillie fra Madvigs Side, medens dette var Tilfældet med Steenstrup, hvis virkelige Holdning med Hensyn til hans Andragende han kun ufuldkomment kjendte; derimod vidste han vel, at Madvig i det Hele vilde være tilbøielig til at støtte Universitetet.

Schiødte stolede imidlertid paa sin gode Sag og paa, at Madvig, som paa sit eget Omraade indtog en saa fremragende Plads i Videnskaben, dog ligesom Monrad vilde findes tilgængelig for sunde Argumenter. Udfaldet var imidlertid uheldigt. Schiødte begik den tactiske Feil strax i Begyndelsen af sin Motivering, som et Argument til Gunst for at tilstaae ham en

Docentvirksomhed, at fremhæve den videnskabeligt utilfredsstilende, populariserende Maade, hvorpaa Zoologien behandledes af dens Repræsentant ved Universitetet. Dette stødte Madvigs forudfattede Idee om Steenstrups udmærkede Rang som Videnskabsmand, og han afbrød Schiødte med en Protest mod de brugte Udtryk. Schiødte forsvarede deres Berettigelse, og inden han saa sig for, var hele Samtalen kommen til at dreie sig om Forholdet mellem Steenstrups og hans egne Fortjenester som Videnskabsmænd osv., hvilket han selvfølgelig aldeles ikke havde havt til Hensigt. Da Schiødte kom hjem, tilskrev han Madvig et langt Brev til Forklaring, hvilket Madvig besvarede med et kortere, hvori han forsvarede sig mod at opfattes saaledes, som Schiødte havde gjort det, og navnlig imødegik Schiødtes Mistanke om, at Steenstrup havde omtalt ham nedsættende, hvorimod han implicerede, at Steenstrup snarere havde gjort det Modsatte. Schiødte svarede igjen med et lignende Brev, og dermed endte Correspondancen. Det er tydeligt, at de to Herrer under Samtalen vare blevne temmelig ivrige og havde sagt Adskilligt, som de bagefter ønskede ikke at have sagt, men Udfaldet var beklageligt, fordi derved en Leilighed til gjensidig Forstaaelse mellem disse to Mænd gik tabt. Schiødte besad gennem sit store Sprogtalent og sin hele Dannelse Betingelserne for at vurdere Madvig som Videnskabsmand, men Madvig havde hverken Indsigt i Naturhistorien eller noget Syn paa Naturvidenskabens Methode. Var det lykkedes Schiødte i denne Henseende at aabne Madvigs Øine, vilde disse to Mænd kunne have virket Side om Side med de bedste Resultater i meer end een Retning; at det ikke lykkedes, betragter jeg som meget uheldigt for Aandsdannelsens Udvikling i Danmark.

Schiødtes første Brev, dat. 20. Dec. 1848, lyder saaledes:

„Da den Samtale, med hvilken jeg i Fredags beærede af
„Hr. Ministeren angaaende forskellige af vore Forholde og Til-
„stande, der vedkomme Zoologiens Stilling og Tarv, kun gav
„mig ufuldkommen Leilighed til at besvare Hr. Ministerens Yt-
„tringer, som syntes at indeholde Anskuelser, jeg ikke kan til-
„træde, har jeg troet at burde tillade mig en skriftlig Besva-
„relse, med hvilken jeg dog ingenlunde har tilsigtet nogen ud-

„tømmende Behandling af de berørte Gjenstande; nærværende „Skrivelse indeholder meget mere kun de Svar, jeg mundtlig „vilde have givet Hr. Ministeren, saafremt Tiden havde tilladt „at fremføre dem.

„Med Hensyn til mine Ytringer om det formeentlig For- „feilede i Hr. Professor Steenstrups videnskabelige Retning be- „mærkede Hr. Ministeren, at jeg da maatte forkaste Cuvier*). „Cuvier! Tillad mig, Hr. Minister, at oplyse, at den Mand, hvis „videnskabelige Antipode Cuvier var, hvis Meninger han strengt „bekjæmpede, hvem han saa ofte gjorde latterlig, var Geoffroy „St. Hilaire, og at denne Mand i Frankrig var Fører for den „samme tyske Retning, som hyldes af Steenstrup; det vil sige „en Retning, der af Cuvier og hans Skole betegnes som væsentlig „bestaaende i et phantastisk Spil med langt fra hentede, kunstigt „fremtvungne Analogier. Hr. Ministeren synes endog med en „anden af sine ærede Ytringer at have indrømmet dette, idet „De kalder Hr. Professor Steenstrups Afhandling om Herma- „phroditismen „en spirituel Paradox“, en Betegnelse, jeg accep- „terer, idet jeg dog tillader mig at tilføie, at spirituel her er „oversat af „geistreich“, men den Egenskab ved physiologiske „Arbejder, man i Tydskland betegner saaledes, kaldes af Cuviers „Skole ikke „spirituel“. Denne Skole anseer nemlig ikke Phan- „tasiens ubundne Flugt for nogen heldig Aandsvirksomhed, naar „det kommer an paa at løse videnskabelige Problemer; den „efterforsker derimod blandt Andet, inden den modtager et til- „budt Resultat, om de anførte Kjendsgjerninger ere exacte, om „de alle vedkomme Sagen, om alle vedkommende Kjendsgjer- „ninger ere tagne med i Betragtning, om Slutningen er stringent. „En Forfatters Udsagn om, at han har nærret den Anskuelse, „han forelægger, fra den første Dag, han hørte en physiologisk „Forelæsning**), hans varmeste Forsikkringer om, at det vilde

*) Hermed hænger det uden Tvivl saaledes sammen, at Schiødtte havde betegnet Steenstrup som blot Encyclopædist, hvorimod Madvig da har anført Cuvier (idet han sagtens gjentog hvad der var blevet sagt), hvem han vel har meent at kunne betragte som saadan, nemlig som Forfatter af Règne animal.

**) Steenstrup, Undersøg. o. Hermaphroditismens Tilværelse, p. 12.

„være uværdigt for Videnskaben, om den ikke antog hans Mening, afholde ikke et eneste Øieblik denne Skole fra at forkaste den, naar den ikke tilfredsstiller hine Fordringer. Men det er tilstrækkeligt beviist, at i Prof. Steenstrups Skrift om Hermaphroditismen 1) de som nye anførte Kjendsgjæringer for største Delen ere urigtige, 2) at mange Kjendsgjæringer anføres og benyttes til Kombinationer uden at vedkomme Sagen, 3) at mange Kjendsgjæringer, der ikke lade sig forene med den af Forfatteren forfægtede Anskuelse, ikke ere anførte, ja at saadanne stundom synes enten forsætlig at være forbigaaede eller forvanskede („Künstliche Mitteln“, von Baër*), 4) at de Slutninger, Forfatteren baade i det Enkelte og i det Hele søger at fremstille som naturlige og nødvendige, ikke ere dette, men at de derimod ere tvungne, ulogiske og umulige. Naar jeg siger, at disse Egenskaber ere beviste, saa mener jeg dermed, at de antages som beviste af vor Tids bedste Zoologer. Der har ikke hævet sig en eneste Stemme mod denne Dom. Forfatteren tier. Naar derimod Ikke-Zoologer, som Hr. Professor Steenstrup stedse kalder til Doms ved sine Arbeiders Form, finde hans Anskuelse probabel, saa vedkommer det ikke Zoologien. Naar Hr. Ministeren mener, at det ikke betyder Meget, at et Arbeide synes Pluraliteten af de berettigede Dommere forfeilet, naar det kun er „spirituelt“, saa bemærker jeg dertil, at det dog nok kommer an derpaa, hvori det Forfeilede ligger**), og at Betegnelsen „geistreich“, som nogle tyske Kritikere have tillagt dette Arbeide, deels i Tydskland ikke er kostbar, deels her blot motiveres ved den Konst, hvormed Afhandlingen skuffer dem, der ere ubekjendte med Videnskabens Fordringer***).

*) Allusion til v. Baërs Kritik af Steenstrups Afhandling i Frorieps Notizen 1846, Nr. 3.

**) „Om man nemlig mod al Rimelighed engang skulde komme til det Resultat, at der ingen tvekjønnede Dyr gives, vilde denne Omstændighed Intet kunne forandre til Gunst for Hr. Prof. Steenstrup. Hans Afhandling bliver derfor lige skjæv, eensidig og ulogisk.“

***) „Saaledes troer en yngre Forfatter (i et af vore medicinske Tidsskrifter), at Hr. Prof. Steenstrup „med Evidens“ har modbeviist, hvad han vil modbevise, og den yngre Forfatter bygger nu videre paa denne „Evidens“.“

„Iøvrigt afviger Hr. Professor Steenstrups tidligere Afhandling
 „om den saakaldte Generationsvexel kun lidet fra hiin i sine
 „egentlige og væsentlige videnskabelige Karakterer, men da den
 „behandler Analogier af en ny Natur og derfor tilsteder Indbild-
 „ningskraften et langt friere og uskyldigere Spil, har man kunnet
 „lade Slutningen staae ved sit Værd og tilkjende Forfatteren
 „den fortjente Anerkjendelse for hans gode, om end ufuldstæn-
 „dige Iagttagelser over adskillige lavere Dyrs Udviklingshistorie,
 „der havde faaet en forøget Interesse paa den Tid, Afhandlin-
 „gen udkom.

„Det vil sikkert ikke kunne undgaae Hr. Ministeren, at det
 „Intet beviser for et Arbeides videnskabelige Værd, at det er
 „støbt i en Form, der smigrer den dannede men i Zoologien
 „ubevandrede Læser med den behagelige Forestilling, at han
 „er istand til at bedømme zoologiske Spørgsmaal. Denne Form
 „kan derimod blive meget skadelig under snevre Forhold som
 „vore, idet den end yderligere kan mislede den dannede Læser,
 „saa at han troer, at de Arbeider savne videnskabelig Betyd-
 „ning, der ikke henvende sig til ham paa samme smigrende
 „Maade. Det beviser heller ikke Meget til Gunst for Hr. Pro-
 „fessoren, at udmærkede fremmede Naturforskere udtrykke sig
 „artigt om hans Genialitet paa samme Tid, som de forkaste
 „hans Slutninger*); det vilde kun bevise noget, naar de ud-

*) Dette er vistnok en Hentydning til følgende Passus i de Bemærk-
 ninger, med hvilke Dr. Hornschuch afslutter de Meddelelser, som
 han havde føiet til Oversættelsen af Steenstrups Skrift, og som
 gjendrev dennes Angivelser: „Es schien ihm [d. e. ham selv] ein
 glückliches, jedenfalls zur Enthüllung der Wahrheit wesentlich
 beitragendes Ereigniss, dass ein Mann, ausgerüstet mit den Kennt-
 nissen, dem Geiste, dem Scharfsinne und der Erfahrung wie Hr.
 St., das Vorkommen des Hermaphroditismus in der Natur, und eine
 gründliche Musterung sämmtlicher hierauf bezüglichen Beobach-
 tungen sich zum Vorwurfe und zum Gegenstande einer besonde-
 ren Schrift gemacht hatte, und er freut sich um so mehr hier-
 über, als auch er sich mit der Theorie des Hermaphroditismus,
 wenigstens derjenigen, die eine Selbstbefruchtung annimmt, nicht
 befreunden konnte“ (p. 124). Det er hændt mig selv, at jeg en-
 gang viste Hornschuchs Oversættelse til en af Steenstrups Beundrere,

„mærkede Mænd i deres Hjem havde en lignende genial Mand, der nød det Fortrin at være den eneste af den herskende Autoritet for Videnskabsmand anerkjendte Zoolog. Jeg skulde da være tilbøielig til at troe, at de i dette Tilfælde vilde udtrykke sig med ringere Høflighed.

„Hr. Ministeren ansaa Hr. Professor Steenstrups Iagttagelser over Frøerne som et Slags Mønster for slige Meddelelser. Jeg tillader mig i denne Anledning at bemærke, at saafremt man stiller den Fordring til de Meddelelser, der gjøres i Videnskabernes Selskab, at de skulle interessere Fleertallet af Tilhørerne og overhovedet ikke gaae udenfor hvad der kan være forstaaeligt og behageligt for enhver Dannet, selv om denne savner elementaire zoologiske Begreber, da opfylder denne og andre af Hr. Professor Steenstrups Meddelelser ret godt denne Fordring*). Forsaavidt man derimod anseer det for nødven-

som da med et langt Ansigt gjennebladede de oftnævnte Meddelelser; men da han saa kom til denne Passus, opklaredes hans Træk. Triumpherende lagde han Fingeren paa Ordet „Geist“ og udraabte: „Det kan De ikke komme fra!“ For ham opveiede det Alt. Det var forgjæves, at jeg henledede hans Opmærksomhed paa det Følgende, hvor Hornschuch siger, at han „hält es aber für seine Pflicht, offen auszusprechen, dass das genaue und aufmerksame Studium derselben ihn von dem gänzlichen Mangel des Hermaphroditismus im Thierreiche nicht vollständig überzeugt hat, im Gegentheil mit der Theorie derselben mehr befreundet hat“ osv. Den gode Mand ansaa sig for Seirherre og gik bort med et glad Sind. Som det synes, var Madvigs Opmærksomhed bleven henledt paa denne Passus, og han havde henviist dertil i sine Bemærkninger til Schiødte.

*) „Naar denne Fordring gjøres, naar der ved Vurderingen af zoologiske Bestræbelser især spørges, om de behage og tiltale de Dannede, som ikke kjende Zoologien, naar der overhovedet anlægges nogen anden Maalestok end den videnskabelige Kritik, naar det af ellers dygtige Videnskabsmænd læres i Skolebøger, at det af naturhistoriske Arbeider kun er det Behagelige, der kan betragtes som henhørende til Literaturen (Thortsen), saa er derved en literair Tilstand karakteriseret, som jeg i min Samtale med Hr. Ministeren tillod mig at betegne som „Feuilletonisme“. Dersom vedkommende Autoritet forkaster de af den videnskabelige Kritik anerkjendte Bestræbelser, der ikke bekymre sig om disse Fordringer, bliver Tilstanden officiel.“

„digt og passende, at de Meddelelser, der gjøres, skulle indeholde „noget ikke aldeles ubetydeligt Nyt for Videnskaben enten „i Stof eller Opfatning, synes Dommen mig snarest at maatte „lyde paa, at Meddelelser som de omtalte ere saa lidet betyde- „lige, at de ere uendelig langt fra at kunne opstilles som Mønster „paa hvad man skal hyde et Videnskabsselskab*).

„Saafremt, Hr. Minister, Deres Anerkjendelse af Hr. Pro- „fessor Steenstrups videnskabelige Færd var mindre exclusiv, „saafremt den altsaa lod nogen Plads tilbage for Anerkjendelsen „af andre Retninger, vilde jeg være mindre urolig for hvad jeg „anseer for at høre til Zoologiens Tarv. Men Hr. Ministerens „Dom om andre danske Zoologers Bestræbelser, navnlig om „mine egne, var desto værre saare ugunstig.

„Hr. Ministeren nævnede, at der gaves Mænd, der forfølge „en saa specialistisk Retning, at de glemte at hæve sig fra det „Mangfoldige i Detailen til Eenheden, ja at de end ikke *ville* „gjøre denne Bevægelse, at de miskjende Betydningen af viden- „skabelige Bestræbelser, som hvile i den. Det var destoværre „i denne Klasse af Haardnakkede, at Hr. Ministeren anviste „mig Plads i en systematisk Henførelse, der vilde gjøre mig „utrøstelig, saafremt Karaktererne, der skulde vurderes, vare „philologiske. Den overordentlige Agtelse, jeg nærer for Hr. „Ministerens dybe Videnskabelighed og berømte kritiske Skarp- „sindighed, gjør mig vistnok ogsaa nu denne Dom saare „ubehagelig. Men da den desuden synes at staae i nogen Mod- „sætning til den Anerkjendelse af mine Bestræbelser, jeg har „opnaaet af en Mand, hvem det neppe gaaer an at frakjende „Stemmeret uden at sætte sig i en Slags Modsætning til den

*) „Det synes mig endog uforeneligt med den litteraire Anstand, naar „man enten ved Valget af Gjenstandene eller ved Formen af deres „Behandling afpasser slige Meddelelser efter Forhold og Tilstande, „der som locale og tilfældige savne Berettigelse ligeoverfor Viden- „skaben. Det er naturligviis en ganske anden Sag, dersom Hen- „sigten er at oplyse og belære Tilhørerne, men dette kan, som „bekjendt, ikke opnaaes ved at trække Videnskaben ned til Til- „hørernes Standpunkt og altsaa ikke gennem den slette Katego- „rie, det „*Almeeninteressante*“.

„hele Videnskab, finder jeg mig dog til Lykke for min Sindsro
 „i nogen Maade soulageret og opmuntret til ikke ganske at tabe
 „Modet. Jeg vil tillade mig at give Hr. Ministeren et Bidrag
 „til at bedømme, om en saadan Sindsro dog ikke fra den zoolo-
 „giske Kritiks Standpunkt maa synes ikke ganske ugrundet.
 „Naar jeg har besluttet mig til at gjøre dette, da har det i
 „Sandhed kostet mig Møie at overvinde den levende Modbyde-
 „lighed, jeg føler for at omtale mig selv paa denne Maade, men
 „Omstændighederne synes ikke at lade mig noget andet Valg
 „tilbage.

„Om en Afhandling, betitlet „Om Ptiliernes Plads i Syste-
 „met tilligemed med nogle Antydninger om Klavikornernes Sy-
 „stematik“, jeg for nogle Aar siden bekendtgjorde i Nat. Tids-
 „skr., hedder det i Erichsons Arch. f. Naturg., at *den giver et*
 „*righoldigt Blik i de systematiske Forhold af en betydelig*
 „*Række af Familier*. Nu synes det mig dog, at en Afhandling,
 „der paa nogle faa Blade sammenfatter (efter egne Undersøgelser)
 „Strukturforholdene, ikke de overfladiske men de i Organisa-
 „tionen dybest indgribende, *hos en betydelig Række af Familier*,
 „hvis væsentlige indre og ydre Relationer uagtet mangfoldige
 „Undersøgelser endnu var miskjendt, paa en saadan Maade, at
 „derved kan siges at være givet *et righoldigt Blik i deres sy-*
 „*stematisk Forhold*, det synes, siger jeg, fra mit Standpunkt,
 „der her deles af en af Tidsalderens meest berømte, meest kri-
 „tiske og i dette Tilfælde meest sagkyndige Zoologer*), at det
 „ikke er ubeskedent eller urimeligt, om jeg med denne ene lille

*) „Si à l'époque actuelle de l'Entomologie nous nous sommes déjà
 „habitués à la grande exactitude et aux études profondes anato-
 „miques et physiologiques d'après lesquelles des entomologistes
 „comme MM. Erichson et Schiødte basent la classification des
 „différens genres d'insectes dans le système, nous voyons avec
 „peine le projet de bouleverser cet ordre. . (Revue critique de
 „quelques ouvrages reçues par M. Motschoulski, par M. le Comte
 „de Mannerheim, Bull. de la Soc. Imp. des Naturalistes de Moscow,
 „Tom. XIX). Hr. de Motschoulski hylder den spirituel-paradoxe
 „Retning og svæver i den for samme eiendommelige kapitale
 „Vildfarelse. Denne kapitale Vildfarelse sætter jeg i *Forvekslingen*
 „af det Overfladiske med det Generelle.“

„Afhandling troer at have givet fyldestgørende Beviis for, at „jeg *kan* og *vil* see Eenheden i Detaillen*). Saa meget tænkte „jeg dog at kunne være forvissat om, at Hr. Ministeren, hvor „langt De end forresten kan være fra at billige denne Slutning, „dog ikke vilde forkaste den, fordi intet Medlem af Videnska- „bernes Selskab eller Universitetet nogensinde havde seet eller „blot hørt nævne et eneste af de Tusinder af Dyr, der consti- „tuere denne *betydelige Række af Familier*.

„Jeg forbigaaer andre Arbeider, som ligeledes for den vi- „denskabelige Kritik synes at fjerne sig fra aandløs Specialisme, „med mindre man sætter denne i at beskæftige sig med Ting, „der ikke forstaaes af dem, som ikke kjende Zoologien. Der- „imod tillader jeg mig at bemærke, at jeg har udgivet et større „Arbeide, hvis i Fortalen angivne Formaal er at give et Bidrag „til en almindelig Skildring af de hvirvelløse Dyrs høieste Grupper „og paa samme Tid en speciel Behandling af deres Medlemmer „i den danske Fauna. Skulde Hr. Ministeren kunne vedkjende „sig den Paastand, at denne Opgave, idetmindste hvad dens „første Deel angaaer, kan løses tilfredsstillende af En, der er „blottet for Evne til at sammenfatte Detaillens Mangfoldighed „til Eenhed? Men den samme, meget berømte, meget kritiske „og meget sagkyndige Zoolog, jeg ovenfor nævnede, synes dog „at ansee Opgaven for nogenlunde tilfredsstillende løst, siden „han (Arch. f. Naturg.) ikke alene kalder mit Arbeide høist „grundigt og et Mønster, men endog anvender Udtryk, der „yderligere synes at tilkjendegive hans Bifald. Jeg foretrækker „at lade disse Udtryk komme til Hr. Ministerens Kundskab ved „at afskrive Slutningen af en Betænkning, der ifølge Opfordring „fra det Kongelige Naturhistoriske Museum i sin Tid afgaves „til dettes Direktion af de Undertegnede**).

*) Periodens Construction er, som man seer, ikke nøiagtig; muligviis har Schiødte rettet denne Mangel i Reenskriften.

**) „Jeg kjender ikke Grunden til, at Direktionen ikke lod denne Be- „tænkning komme til Kultusministeriets Kundskab, da den Sag, „den angaaer, blev tilstillet det tillige med de Betænkninger, hvor- „med jeg selv havde foranlediget mit Forslag ledsaget (ifølge „Forlangende). Heller ikke ere de Grunde mig bekjendte, der

[Her følger Slutningen af den ovenfor (p. 204) meddeelte Erklæring af Steenstrup og Westermann fra Ordene „Vi kunne altsaa“ til Enden].

„Hr. Ministeren sagde mig, at De vel vidste, at det naturhistoriske Museums Inspektorer ansaae sig forurettede ved Indsættelsen af den nye Direktion og overhovedet meente ikke at nyde den Anerkjendelse, de troede at kunne gjøre Fordring paa.

„Med Hensyn til det første Punkt er Hr. Ministeren maaskee rigtigt underrettet. Jeg idetmindste vedkjender mig uforbeholdent den Mening, at Museets nærværende Organisation er en uoverstigelig Hindring for dets videnskabelige Udvikling. Thi saafremt Direktionen har den Opgave at bestyre Museet som videnskabelig Anstalt, saa mangler den ifølge Museets Reglement den fornødne Myndighed og ifølge den videnskabelige Kritik den fornødne Indsigt; har den derimod ikke denne Opgave, saa savne Museets Inspektorer den fornødne Myndighed. Dersom Museets Inspektorer ikke ansees for dygtige nok til at lede Anstalten ved deres fælleds Overveielser under Overinspektorens Forsæde, saa ere de i Besiddelse af en skadelig Myndighed; ansees de for dygtige nok dertil, saa er Direktionen i Besiddelse af en skadelig Myndighed.

„Hvad det andet Punkt angaaer, maa jeg for mit Vedkommende tillade mig at forsikкре, at den eneste Anerkjendelse, jeg personligt savner, er Anerkjendelsen af den Sandhed, at jeg ikke har tilstrækkeligt at leve af. Det bliver saameget mere troligt, at denne Forsikkring er ærlig, som jeg hverken har dediceret noget Skrift til en indflydelsesrig men ubetydelig

„have bragt Hr. Professor Steenstrup til at forandre den ovenstaaende Betænkning til den ganske afvigende, han senere som Medlem af Direktionen har fundet for godt at gjøre gjældende. Iøvrigt er det ikke min Hensigt at opholde mig ved denne Sag, ved hvis Behandling fra Direktionens Side vor Fauna rimeligviis vil komme til at lide et uerstatteligt Tab.“ [At den nye Direction ikke kunde være tilbøielig til at indsende Steenstrups tidligere med Westermann afgivne Erklæring, forstaaer sig af sig selv. At det ikke var skeet, vidste Schødte fra Monrad. Nu findes den imidlertid i Ministeriets Archiv.]

„Videnskabsmand som til en Naturforsker i Aand og Sandhed
 „eller publiceret vidtløftige Beretninger om den mig ved høit-
 „staaende Herrer vederfarne Naade eller midt i min Beviisfø-
 „relse tryglet fremmede Lærde om Bifald.

„Det er mig vistnok fuldkommen vel bekendt, at en Skri-
 „velse som den indeværende ikke vilde kunne indsendes til
 „Kultusministeriet af en af dets meest underordnede Embeds-
 „mænd, uden at give det Anledning til alvorlig Misbilligelse.
 „Men det fremgaaer maaskee ogsaa tilstrækkeligt af Skrivelsens
 „Aand, at den ingenlunde afgives til Kultusministeriet eller til
 „Kultusministeren, men til Hr. Ministeren som Videnskabsmand
 „og som et Svar paa de Yttringer, med hvilke Hr. Ministeren
 „beærede mig. Jeg vover at haabe, at Hr. Ministeren ikke vil
 „betragte den fra noget andet Synspunkt. Men i dette Tilfælde
 „tør jeg maaskee ogsaa haabe, at Hr. Ministeren, skjøndt rime-
 „ligviis ikke hyldende den republikanske Form, dog i Litera-
 „turen vil være tilbøielig til at anerkjende samme. Skulde jeg
 „have været uheldig nok til at have brugt Udtryk, der stride
 „mod den Agtelse, der skyldes Hr. Ministerens berømte Navn,
 „da er saadant skeet aldeles mod min Villie.“

Madvig svarede den følgende Dag saaledes:

„I Anledning af den Skrivelse, hvormed De igaar har be-
 „æret mig, troer jeg at skyldes mig selv at gjøre Dem opmærk-
 „som paa, at jeg ligesaa lidt ved den Samtale, der forefaldt
 „imellem os forleden Dag, havde eller kunde have til Hensigt
 „at discutere Prof. Steenstrups og Deres Værd som Zoologer,
 „som jeg nu er tilbøielig til at indlade mig herpaa, eller at til-
 „tage mig en Bedømmelse, der i den Form, hvori den her synes
 „at kræves, ligger lige saameget udenfor min videnskabelige Dan-
 „nelses Omraade som udenfor mit Embeds Medfør og Krav.
 „Jeg vilde alene, da De begyndte Deres Fremstilling og Andra-
 „gende med et under Udtrykket „den ved Universitetet her-
 „skende officielle Feuilletonisme i Naturhistorien“ let skjult
 „Angreb paa Prof. Steenstrup, betegne, at jeg ikke kunde lade
 „dette hengaae og uimodsagt lægges til Grund for den videre
 „Udvikling, og derhos antyde, at jeg i det, De syntes at mærke
 „med hiint Navn, troede at see en videnskabelig Retning, der

„ogsaa har sin fulde Berettigelse, og uden hvilken en anden
 „Retning ikke udfylder den hele videnskabelige Opgave. Enten
 „maa jeg i de herved fremkaldte Yttringer have været meget
 „uheldig eller De i mere end i eet Punkt have feilet i Deres
 „Opfattelse af dem; i det Ringeste kan jeg ikke vedkjende mig
 „Adskilligt, jeg maa sige det Meste, af hvad De tillægger mig.
 „Jeg er saaledes allerede langt fra paa egen Haand at turde
 „kalde Prof. Steenstrups Afhandling om Hermaphroditer et spi-
 „rituelt Paradox, hvorimod jeg vel har sagt, at det ikke for
 „mig vilde være noget synderligt afgjørende Moment i Bedøm-
 „melsen, hvis det af Kyndige betegnedes og tildeels viste sig
 „som et saadant Paradox. Ligesaa lidt har jeg opstillet Prof.
 „Steenstrups Iagttagelser om Frøerne som Mønster, skjøndt jeg
 „endnu tillader mig at troe, at de gik ud paa omhyggeligt
 „at constatere videnskabeligt rigtige Facta og Forhold, medens
 „de tillige i Gang og Resultat kunde forstaaes af den lidet
 „Indviiede og saaledes afgav et Exempel paa, hvorledes stundom
 „et heldigt Punkt kan benyttes til at føre de Uindviiede en vis
 „Grad ind i Betragtningen af Specialvidenskabens Opgaver og
 „Arbeide, medens dette paa mange andre Steder ikke kan skee.
 „Jeg troer baade i min egen Virksomhed og i mangfoldige Yt-
 „tringer saa stærkt at have tilkjendegivet min Modstræben mod
 „en overfladisk Popularisering, at jeg i denne Henseende ikke
 „just behøver at frygte for Misforstaaelse. Men allermest maa
 „jeg dog opponere imod, at De tillægger mig en exclusiv Aner-
 „kjendelse af Prof. Steenstrups videnskabelige Færd, en saadan,
 „der ikke lader nogen Plads tilbage for Anerkjendelse af andre
 „Retninger. Til slige Paastande maa jeg benægte at have givet
 „mindste Anledning, heller ikke har jeg givet den til den
 „Mening, at jeg henregner Dem mellem den Klasse af Haard-
 „nakkede, der ikke hæve sig, ja ikke engang ville hæve sig,
 „fra det Mangfoldige i Detaillen til Eenheden. Den Mand, om
 „hvem De troede, at han paa dette vistnok for mig fremmede
 „Omraade har fanget min Dom og stemt den ugunstigt for
 „Dem, har været en af dem, der gjorde mig opmærksom
 „paa Deres Arbeiders Grundighed og Fortjenstlighed og gav
 „mig Agtelse for Dem, længe førend Nogen anede, at jeg ved

„Embedsstilling kunde faae nogensomhelst Dem berørende Indflydelse. Jeg har allerede sagt Dem, at Prof. Steenstrup mellem min Indtrædelse i Ministeriet (jeg kunde maaskee sige Rigsforsamlingen) og den Dag, De talte med mig mundtligt, ikke har vexlet noget Ord med mig, og skriftligt ikke i fjerneste Maade berørt Dem, Deres Arbeide eller Forhold; efter hiin Samtale har han talt med mig om Museets Anliggender og derved ogsaa om Inspecteurernes, saaledes ogsaa om Deres Stilling og Ønsker, og det — jeg kan ikke tilbageholde den Yttring — paa en Maade, der contrasterer en heel Deel med den Maade, hvorpaa De aabnede Deres Samtale med Hensyn paa ham. Jeg troer, høistærede Hr. Inspecteur, at da De forleden Dag kom til mig for at omtale Deres egen Stilling, Ønsker, Anskuelser af Deres Arbeide ved Museet og andensteds og Lønnen derfor, idet De troede mig indtagen imod Dem af Prof. Steenstrup, hvori De visselig feilede, gjorde De det Feilgreb at begynde Deres Fremstilling ikke med Sagen, der mulig siden kunde have ledet til en nødvendig Bekjæmpelse af modstaaende Anskuelser og derfra endog streift ind paa bestemte Mænds i en anden Retning gaaende Bestræbelser, men med et Angreb paa den af Dem mistænkte Mand; derved fik hele Samtalen den Vending, som nu har fremkaldt en yderligere Forklaring fra Deres Side, af hvilken jeg vil beholde, hvad De har anført for at betegne Deres egne videnskabelige Bestræbelsers Character, uden at imødegaae det Øvrige videre, end jeg allerede har gjort ved at fastsætte Indholdet af mine egne Ytringer.“

Uagtet Madvigs Brev aabenbart var beregnet paa at afslutte Correspondancen, fandt Schiødt sig dog opfordret til endnu at tilføie nogen yderligere Oplysning og tilstillede derfor Ministeren følgende Skrivelse af 23. Dec. 1848:

„Jeg tillader mig at udtrykke min levende Erkjendtlighed for den Overbærenhed, med hvilken Hr. Ministeren har optaget min Skrivelse. Jeg skulde ikke have vovet endnu engang at besvære Hr. Ministeren med noget Skriftligt om Sagen, dersom jeg ikke troede at have gyldig Grund til ærbødigt at bede

„Hr. Ministeren om Tilladelse til at turde fremkomme med et
„Par Forklaringer.

„De fleste af Hr. Ministerens Skrifter og deriblandt tillige
„Recensionerne og Afhandlingerne i Maanedskrift for Literatur
„ere mig tilgængelige i mine egne Boghylder. Jeg er derfor
„fuldkommen bekendt med den Sandhed, at Hr. Ministeren ved
„forskjellige Leiligheder har erklæret sig mod overfladisk Popu-
„larisering. Men det er sikkert ikke let i ethvert givet Tilfælde
„at bestemme, hvorvidt den populariserende Stræben hidrører
„fra en overfladisk Opfatning. Det er alligevel kun denne po-
„pulariserende Stræben, der skaffer Anerkjendelse hos det store
„Publicum. Man kan nu spørge, om de Mænd, der vide at
„gjøre sig gjældende hos dette, ere fortrinsviis kaldede til at
„forestaae Udviklingen af de videnskabelige Indretninger, selv
„om de ikke tilfredsstille den videnskabelige Kritik med Hensyn
„til den specielle Indsigt i disse Indretningers Opgave; og bør
„da de Mænd, der nogenlunde tilfredsstille denne sidste, men
„Intet gjøre for at vinde den første, underordnes hine i den
„Andeel, der tilstaaes dem i at styre hiin Udvikling? Det har
„forekommet mig vigtigt at gjøre et Forsøg paa at vise, at
„Spørgsmaalet i et bestemt Tilfælde — bevidst eller ubevidst —
„fremstiller sig som besvaret benægtende.

„Den første Gang, jeg havde den Ære at tale med Hr.
„Ministerens Forgjænger, modtog han mig med de Ord: han
„havde hørt, at der ikke fandt det bedste Forhold Sted mellem
„de nye Medlemmer af det naturhistoriske Museums Direktion og
„Museets Embedsmænd. Jeg svarede ham derpaa, at jeg Intet
„vidste om et saadant Forhold, med mindre man saaledes for
„ham havde betegnet den Tilbageholdenhed, der i det mindste
„fra min Side var viist mod de nævnte Herrer, hvilken Tilbage-
„holdenhed havde sin Grund i, at jeg ikke ret sympathiserede
„med deres videnskabelige Retning og især ikke med deres
„Maade at optræde paa ved forskjellige Leiligheder; jeg havde
„aldrig skriftligt traadt i nogen Slags Opposition til denne og
„mundtligt kun een Gang, som Medlem af det Udvalg, der havde
„Delingen af Galatheasagerne at besørge. Jeg finder mig ved
„Hr. Ministerens ærede Skrivelse foranlediget til at anføre dette

„Svar. Det er mig vistnok umuligt at bevise, at jeg ikke mod „Hr. Professor Steenstrup nærde nogen Mistanke om, at han „forsætlig, mod bedre Indsigt og Vidende, skulde søge at ned- „sætte mig. Men det vilde maaskee ikke være umuligt at be- „vise, at jeg næsten uafledigt er beskæftiget med Ting, jeg „interesserer mig for, at jeg i mine private Forhold er meget „lykkelig, og at jeg altid har viist mig ligegyldig mod offentlig „Anerkjendelse, og jeg troer ikke, at Nogen under saadanne „Omstændigheder saa let falder paa at opfylde sit Sind med „Mistænksomhed. Men da Ministeren syntes mig at udtale en „forkastende Mening om mine Bestræbelser, og da det ikke laae „nærmest at antage denne for begrundet i en selvstændig Prø- „velse, troede jeg at turde vove et Spørgsmaal om dens Kilde. „Jeg tænkte derved end ikke nærmest paa Prof. Steenstrup, og „det hverken er eller var min Mening at sigte ham eller nogen „Anden for Uredelighed, fordi de havde dømt ugunstigt om „mine Arbejder; thi jeg veed med Sikkerhed, at een af vore „indflydelsesrigeste ældre Naturforskere, for hvis Karakter jeg „nærer uindskrænket Agtelse, har udtalt netop en saadan Mening „om dem, som jeg i min Skrivelse har søgt at modvirke. Heller „ikke var det min Mening især eller udelukkende at sigte til „Hr. Professor Steenstrup, da jeg brugte det omtalte Udtryk, „med hvilket jeg meget mere, som ogsaa synes mig at frem- „gaae af min Skrivelse, vilde betegne vor zoologiske Tilstand „overhovedet, og jeg tillader mig herved at erindre Hr. Mini- „steren om, at jeg ikke nævnede „Universitetet“ men talte i „Almindelighed. Jeg havde ikke isinde at benytte Leiligheden „til nærmere at omtale min Stilling, mine Ønsker osv., men jeg „vilde kun motivere det formeentlig Hensigtsmæssige i, at der „udgik Underviisning fra Museet, ved det formeentlig Mangel- „fulde i vore hidtilværende zoologiske Forhold; at jeg iøvrigt „derved begyndte med et Feilgreb med Hensyn til Formen, tør „jeg ikke benægte.

„Hr. Ministeren meddeler mig i Deres ærede Skrivelse, at „den Maade, hvorpaa Hr. Prof. Steenstrup har omtalt mig, kon- „trasterer en heel Deel med den Maade, jeg har omtalt ham „paa. Hr. Prof. Steenstrups Stilling er uendeligt forskjellig fra

„min; han har godt Raad til at være godmodig. Jeg har derimod „for nærværende Tid ikke Raad til at være godmodig mod ham, „men jeg troer ikke at have været uretfærdig. Naar jeg anseer „videnskabelige Rettigheder for krænkede ved den Magt, der er „nedlagt i hans Hænder, kan jeg kun begrunde min Mening ved „en Kritik af hans Virksomhed.

„Naar man vover et saadant Skridt, som jeg har vovet „med min Skrivelse, udsætter man sig for Miskjendelse. Jeg „troer, at jeg ikke havde undgaaet Miskjendelse ved min Taushed. „Det bliver mig derfor lettere at bære den, der muligen kunde „følge af, at jeg taler.“

Schiødte havde, som man seer, kun liden Grund til at være tilfreds med Udfaldet af Samtalen og Brevvexlingen med Madvig. Det, for hvis Skyld han egentlig havde søgt Ministeren, kom slet ikke paa Tale. Der var noget Ildevarslende i den Iver, hvormed Madvig havde optaget Forsvaret for Steenstrup ved den første indirecte Leilighed. Efter Madvigs Brev maa det naturligviis antages, at han ikke directe havde sagt, at han ansaae Schiødte for en aandløs Specialist, men han maa dog, om end sig selv ubevidst, have ladet en saadan Opfattelse skinne igjennem temmelig tydeligt, siden Schiødte fandt det nødvendigt saa udførligt at imødegaae den. Rigtignok havde denne derved faaet Leilighed til at vindicere sig som Videnskabsmand, men han kunde ikke Andet end føle, at Madvig neppe havde kunnet see den egentlige Styrke af hvad han havde fremført, og den samme Opfattelse, som Madvig ved denne Leilighed lagde for Dagen, vedkjendte denne sig, saavidt jeg veed, ogsaa stedse senere, ialtfald i det Væsentlige. Imidlertid maatte en saadan Meningsudvexling med Madvig for Schiødte være en Sag af underordnet Vigtighed, undtagen for saa vidt som Madvig dengang var Minister. Hvad Schiødte havde forsøgt paa at gjøre klart for Madvig, var, at den Maade, hvorpaa Steenstrup drev Zoologi, ikke tjente Videnskaben eller Studiet som den burde, om den end kunde være underholdende for Ikke-Zoologer, men dertil var det nødvendigt at paavise og forklare hvori da det Bedre bestod, og dertil havde der ikke været Tid eller Leilighed. Han fandt Madvig altfor fast i den Mening, at Naturvi-

denskabens høieste Resultater dog maatte opnaaes paa Steenstrups Maade, hvor fortræffelig end den analytisk-inductive Methode kunde være for at samle Materialier dertil, at der altsaa gaves to lige berettigede Retninger i Naturvidenskaben, som supplerede hinanden, men af hvilke rigtignok den af Steenstrup fulgte var den overordnede, som benyttede de af den anden tilveiebragte Resultater og først derved gav dem deres egentlige Værd. Dette er netop hvad der dengang — og stedse senere — bestandigt gjentoges af Steenstrups Beundrere, som end ikke tøvede med at sætte deres Heros i Classe med Newton og Ørsted, blot fordi han var et opfindsomt Hoved, idet de glemte, at hine virkeligt store Mænd ikke, som Steenstrup, sendte halvbaarne uprøvede Ideer ud i Verden, iførte et underholdende Klædebon, men taug, indtil de havde verificeret deres Hypotheser paa det Fuldstændigste ved Hjælp af Naturvidenskabens legitime Fremgangsmaade.

Det var for Schiødte ingen Trøst, men netop det Modsatte, at han i Madvigs Brev læste, at Steenstrup var En af dem, der havde henledet Madvigs Opmærksomhed paa hans Fortjenester. Thi den Slags Anerkjendelse som en af de Første i anden Classe, hvilken Steenstrup aldrig nægtede Schiødte, og som han da heller ikke kunde have nægtet ham, var netop hvad Schiødte mindst af Alt ønskede. Det var som naar en Musiker, der foredrager en af sine Compositioner, roses for sin Fingerfærdighed, en Billedhugger for sine Statuers glatte Overflade eller en Maler for sin Nøiagtighed i Detaillen. For dem, som ikke havde Øie for Sagens Kjærne, var dette uforstaaeligt, og jo mere Schiødte insisterede paa, at hvad der udrettedes paa den af Steenstrup brugte Maade var af tvivlsomt Værd og altfor ofte reent Blændværk, des mere fik han i hines Øine Udseendet af en Krakiler, som ikke vilde unde Andre den Anerkjendelse, som de paa deres Side ikke nægtede ham. Da Madvig aldeles ikke saae hvad det kom an paa — fordi han savnede Betingelserne derfor — var det naturligt nok, at han, som man tydeligt seer, opfattede den hele Strid som væsentligt personlig og Schiødte som en Utaknemlig. Det er let forklarligt, at han opfattede Schiødte som om han vilde beskyldte Steenstrup og dem, der tænkte som denne, for mod bedre Indsigt og Vidende

at nedsætte ham, medens Sagen jo netop var, at de slet ikke besad den større Indsigt og det bedre Vidende. Disse gode Folk talte vidt og bredt om det Herlige ved et „omfattende Blik“, om at see „Eenheden i Mangfoldigheden“ og andet Lignende, men de vidste ikke selv hvad der retteligen forstodes ved saadanne Udtryk og bildte sig ind, at der dermed skulde forstaaes encyclopædisk Kundskab eller naturphilosophiske Speculationer. Da Schiødte hverken bar den første til Skue eller interesserede sine Læsere med Udviklinger af den sidstnævnte Slags, ja ikke engang benyttede sin Specialkundskab til underholdende Publicationer, saa fandt de ingen Føde for deres egen Forstand i hans Arbejder og fradømte ham ikke blot „Geist“ — det vilde Schiødte let have fundet sig i — men Esprit og høiere videnskabelig Stræben.

FORHOLDENE VED MUSEET 1849—1851.

I Eftersommeren 1849 kom vigtige Principspørgsmaal angaaende Inspectorernes Stilling ligeoverfor Overbestyrelsen til Discussion i en dobbelt Anledning. Jeg har allerede gjort opmærksom paa, at dette Spørgsmaal var af betydelig Vigtighed ikke blot med Hensyn til den videnskabelige Virksomhed ved Museet men ogsaa med Hensyn til Planen om en Forening af Museerne. Af disse Sager, som berørte Inspectorernes Forhold, vil jeg først omhandle SAGEN OM EN GAVE AF INSECTER TIL WESTERMANN, fordi den i sig selv var den vigtigste, og fordi den nærmest berørte Schiødte, uagtet den efter Tidsfølgen strængt taget maae betegnes som den anden i Rækken. Den indlededes ved følgende Skrivelse fra Directionen, dateret 5. Sept. 1849:

„Da det af Indberetningerne fra det 1. Inspectorat fremgaaer, at Hr. Grosserer Westermann ved en betydelig Gave af „Fugleskind paany har givet Museet et Vidnesbyrd om den Interesse, hvormed han i meer end 30 Aar har omfattet Museet

„og dets Bestræbelser, vilde det være Directionen særdeles „kjært, om Museet ved en Opmærksomhed fra sin Side kunde „vise sin Paaskjønnelse. Som en saadan vilde Hr. Westermann „upaatvivlelig ansee det, hvis Museet af sine talrige Doubletter „af Insecter dannede et lidet Udvalg af saadanne Arter, som „maatte savnes i Hr. Westermanns Samling, og Directionen vil „derfor have Hr. Inspecteuren behageligen anmodet om at for- „anstalte et saadant og derefter underrette Directionen desan- „gaaende. Directionen troer at have Grund til at antage, at „Hr. Inspecteuren kjender Hr. Westermanns Samling saa vel, „at De let vil kunne tilveiebringe det ønskede Udvalg; men skulde „dette mod Forventning ikke være Tilfældet, ønsker Directionen, „at De desangaaende behageligen vil conferere med Hr. Wester- „mann, hvem Directionen har meddeelt, at det vilde være kjært for „Museet, hvis dette ved Hjælp af dets talrige Doubletter var „istand til at forøge Hr. Grossererens betydelige Samling.“

Der er noget saa Paafaldende ved denne Directionens Idee, at ville gjengjælde Gaver af Fugleskind til første Inspectorat med Insectdoubletter, tagne fra tredie Inspectorat, at man neppe kan undlade at spørge sig selv, hvorledes den vel kan være falden derpaa. At det oprindeligt med den Sehested-Lundske Samling i 1810 modtagne store Doubletforraad var sluppet op for over tyve Aar siden, at særlig Westermann i Tidens Løb havde faaet Alt, hvad han ønskede i Retning af Doubletter, og at Afdelingen, allerede da Schiødte blev ansat, var saagodtsom blottet for Byttemateriale, ere Kjendsgjerninger, som ikke blot fremgaae af de ovenfor i Udsigten over Museets Historie givne Oplysninger, men som gjentagne Gange vare blevne Directionen meddeelte gennem Bestyrerens Beretninger, senest gennem den af Schiødte i December 1847 indsendte Fremstilling af Afdelingens Historie. Der er desuden noget Paafaldende, for ikke at sige Mistænkeligt, i Gjntagelsen af Udtrykket „talrige Doubletter“. I Mangel af nøiagtig Oplysning er man reduceret til Formodninger om Oprindelsen til denne Idee. Det er da muligt, at Steenstrup i sin Tid kan have hørt om Insectsamlingens mange Doubletter og i sit Ubekjendtskab med Museets Detailforhold kan have forudsat, at de endnu vare tilstede. En anden i og

for sig mulig Forklaring er, at Reinhardt jun., som stod paa en venskabelig Fod med Westermann, kan have givet Anviisning derpaa og lovet Westermann en saadan Gjengjældelse. Naturligviis vidste han overmaade vel, at Schiødte i sin Tid havde været nødt til, for at forklare Afdelingens Fattigdom paa Byttemateriale, at udtale sig aabent om den skammelige Maade, hvorpaa Samlingens Magasin var blevet forsømt af Reinhardt sen. Selv om man ikke vil antage, at han har forsøgt at hævne sig paa Schiødte ved saaledes at bringe ham i Uleilighed med Directionen og i et skjævt Forhold til Westermann, er det ialtfald muligt, at han ikke har villet troe paa Schiødtes Angivelser og har villet benytte denne Leilighed til om muligt at rehabilitere sin Fader. Herom kan man dog kun have Formodninger, og hvorledes end dette maatte forholde sig, er det tydeligt, at denne „behagelige Opfordring“ fra Directionen maatte give Schiødte Anledning til overmaade lidet opbyggelige Betragtninger.

At han — fordi de talrige Doubletter, ovenikjøbet af Arter, som manglede i Westermanns Samling og kunde være denne kjærkomne, slet ikke existerede — factisk ikke var istand til at udføre hvad der paalagdes ham, var ikke det Værste, tvertimod, det var den eneste Trøst, thi deraf fulgte, at den givne Ordre maatte forblive et dødt Bogstav, og dermed var jo ialtfald Noget vundet i Retning af at afværge det Slag, som den indeholdt. Den involverede nemlig et alvorligt Principsspørgsmaal og varslede desuden overmaade ilde med Hensyn til den embedsmæssige Stilling og personlige Behandling, som Inspectorerne ved Museet kunde vente sig, hvis de nogensinde, for ikke at opgive hvad der indtil da havde været deres Livs Gjerning, skulde blive nødte til at underordne sig Steenstrup som Enebestyrer af det projecterede Nationalmuseum. Directionen forlangte, at den entomologiske Afdeling af sine Doubletter skulde godtgjøre Erhvervelser for en anden Afdeling, og det paa en aldeles autocratisk Maade ved en Ordre *de haut en bas*. Doubletterne dannede naturligt som Byttemateriale en Deel af de Fonds til Afdelingernes Udvidelse, som Inspectorerne kunde anvende uden Control efter deres Discretion. Men hvis en Inspector ikke vidste hvilken Dag Meget eller Lidet blev taget fra ham,

hvorledes vilde han da kunne lægge nogensomhelst Plan, indgaae nogensomhelst Forpligtelser eller overhovedet varetage denne Side af Samlingens Tarv? Hvad vilde der under saadanne Forhold blive af den Uafhængighed som Bestyrer, der fulgte med hans videnskabelige Opgave og hans Ansvar? Havde man endda spurgt ham iforveien, saa kunde det have gaaet an, thi det kunde jo vel tænkes, at en Afdeling kunde have en saa betydelig Masse af Byttemateriale, at den ikke havde Brug for saameget, og saa vilde det jo være rimeligt, at det Overskydende kom Museet i det Hele tilgode, dog saaledes, at Skjønnets over, hvorvidt Afdelingens Forraad var større end dens Behov, ene maatte tilkomme Bestyreren. Man skulde have troet, at simpel Høflighed vilde have foreskrevet en Henvendelse desangaaende; men nei! Ikke blot havde man uden videre givet Schiødte Ordre, men ovenikjøbet iforveien meddeelt Westermann, at han vilde modtage en Gave paa denne Maade. Det var, som om man havde villet lægge det yderste Tryk paa Schiødte, af hvis hidtilværende venskabelige Forhold til Westermann, som man overmaade godt kjendte, jo fulgte, at det maatte være Schiødte høist ubehageligt, hvis han kun mindre tilfredsstillende eller maaskee slet ikke kunde udføre Ordren. Man behandlede aabenbart Schiødte ikke som den i videnskabelig Henseende uafhængige og ansvarshavende Bestyrer af en Afdeling af Museet men som en simpel Opsynsmand, hvem man commanderede til at tage frem af Skabe og Skuffer, bringe hid og udlevere.

Naar Schiødte derhos tog i Betragtning, at denne Ordre blev given samtidigt med det Circulaire angaaende Ansvaret, som nedenfor vil blive omtalt, kunde han kun bestyrkes i sin Formodning om det Maal, hvortil Directionen styrede med Hensyn til Museets Fremtid, og det var ham aldeles klart, at det ikke var tilraadeligt at omgaae eller ignorere Principspørgsmaalet ved simpelthen at holde sig til Ordrens factiske Udførelighed, hvorved et fordærveligt Præcedens vilde blive skabt. Schiødte besvarede derfor Directionens Ordre med en længere Skrivelse af 12. Sept., som jeg vil aftrykke i dens Heelhed for at lette Dommen over den Modtagelse, den fik. Efter et Résumé af Directionens Skrivelse fortsætter han:

„For at sætte den høie Direction istand til at bedømme, hvorvidt Museets entomologiske Afdeling er istand til at afgive et saadant Udvalg af Doubletter, som Grosserer Westermann paa sin Side vilde kunne ansee som et værdigt Udtryk for de Ønsker og Følelser, den høie Direction har underrettet mig om, at Museet nærer for ham, tillader jeg mig at meddele Følgende:

„Hr. Grosserer Westermann samler ikke som Entomolog men som Grosserer; hans Samling er en Pragtsamling, der kun optager høist to Exemplarer af hver Art, og paa Arter under en vis Størrelse sætter han kun nogen Priis, naar de ere ledsagede af Bestemmelser fra en Entomolog, han mener at kunne stole paa. For at Museet skulde kunne gjøre ham en kjærkommen Gave, maatte denne altsaa enten bestaae af Pragsager eller af et nogenlunde anseeligt Antal af velbestemte mindre Arter, begge Dele under Forudsætning af, at han savnede dem i sin Samling.

„Hr. Grosserer Westermann har i sin Tid sat den Tønder-Lundske og Sehestedske Samling ind i nye Skabe og ved denne Leilighed havt Tilladelse til at udtage af Doubletterne hvad han ønskede, Ordet Doublet taget i den snævraste Betydning. Ligeledes har han, om jeg ikke er feil underrettet, havt Tilladelse til at tage hvad han vilde af de betydelige Sendinger, Museet i sin Tid modtog fra Guinea ved Chenon, og maaskee ogsaa af andre Sendinger, en Indrømmelse, over hvilken man nu kun har Grund til at glæde sig, eftersom der af hine meget betydelige og meget værdifulde Samlinger, netop da jeg overtog Museets entomologiske Afdeling, var saameget tilbage, som af den største Deel af det øvrige Magazin, de kostbare Indkjøb ved Dal Borgo derunder indbefattede, nemlig smudsige Naale, Støvbunker og tomme Bælge af Anthrenus- og Dermestes-Larver. Det er saaledes ikke at undres over, at Museet paa den Tid, jeg blev ansat, aldeles Intet besad af anseeligere Sager, som Hr. Grosserer Westermann ikke ogsaa besad, og det i meget bedre Exemplarer, ene med Undtagelse af nogle Unica i den ældre opstillede Samling. Den Tilvæxt, Museet senere har havt af Insekter, har ikke været ubetydelig,

„men af Pragtstykker har den kun indeholdt hvad Museet selv bruger til Opstilling, hvorved det maa bemærkes, at jeg ikke, som Hr. Grosserer Westermann, opstiller eet eller to Exemplarer, men saamange, som kunne tjene til at fuldstændiggjøre Billedet af Arten, hvilket i Almindelighed vil sige det Samme som alle dem, Museet har. Grosserer Westermanns Samling var allerede paa den Tid, jeg blev ansat ved Museet, to til tre Gange saa stor som dettes, og den er tiltaget godt siden og det bestandig i een Retning, hvori Museet staaer tilbage, nemlig med store og pragtfulde Arter. Hr. Grossererens anvender aarligt to til tre Gange saameget i rede Penge paa sin Insektsamling, som Museet anvender paa sin hele entomologiske Afdeling, og kjøber hvad der er at faae tilkjøbs, Exemplarer til £ 19 Parret ikke undtagne. Han har derhos, hvad Museet ikke har, nemlig en Samler, og det en, som det rigeste Museum i Verden kunde ønske at besidde, nemlig Lægen Hr. van Teylingen i Ostindien, og Hr. Grossererens har endog havt det Held at undgaae, at det blev denne fortrinlige Samler paalagt at interessere sig for Museet, da der for kort Tid siden udvirkedes ham en anseelig Pension af den danske Regjering. Ogsaa ved andre Leiligheder, hvor den i Forholdene Uindviede kunde troe, at Museet var heldigere stillet end Hr. Grossererens, har denne været heldigere end Museet; han havde saaledes den Fornøielse at faae de Insekter forærede, Hr. Professor Liebmann havde samlet i Mejico, medens Museet af disse ikke besidder eet eneste Stykke.

„Jeg formoder, at ovenstaaende Antydninger af Forholdet mellem Museets og Grosserer Westermanns Insektsamlinger ville være tilstrækkelige til at vise den høie Direktion, at det Udvalg af Doubletter, Samme agter at forære Hr. Grossererens, ikke kan komme til at bestaae af saadanne Sager, som med Størrelse, Sjældenhed og Skjønhed forbinde den Egenskab at savnes i Hr. Grossererens Samling.

„Der kan saaledes endnu kun være Tale om mindre anseelige Arter, af hvilke Museet, fornemmelig fra mine sydeuropæiske Indsamlinger, vistnok besidder mange, som kunne formodes at savnes i Hr. Grossererens Samling — jeg siger for-

„modes, thi Ingen kan efter Hukommelsen afgjøre Sligt om en
 „Samling paa mindst 40,000 Arter, og kan jeg i saa Henseende
 „ikke svare til den høie Direktions Forventning. Men saa let
 „det end vil være ved Hjælp af disse og andre Sager at ved-
 „ligeholde den venskabelige Bytte-Forbindelse, der bestaaer mellem
 „Museet og Grosserer Westermann, saa vanskeligt vil det være
 „mig paa een Gang at foranstalte et Udvalg, der kunde være
 „passende at tilbyde ham som anerkjendende Gave. Udvalget
 „maatte bestaae af Arter, der vare nogenlunde anseelige i Antal,
 „vel bestemte og tillige saadanne, om hvilke man kunde gjøre
 „ham tydeligt, at de vare sjældne eller særdeles mærkværdige.
 „Disse Fordringer virke allerede meget indskrænkende, men
 „især den ueftergivelige Fordring paa Bestemmelse, som jeg
 „skal svare for. Insekter, især smaa Insekter, maae nemlig
 „deels paa Grund af den tallose Mængde af Arter, der ligne
 „hinanden, deels formedelst Vanskeligheden ved paa eengang at
 „have det literaire Apparat samlet ved Haanden, bestemmes
 „rækkeviis, idetmindste slægtviis, og jeg bestemmer dem aldrig
 „paa anden Maade, med mindre jeg har en tidligere, nøiagtigt
 „bestemt Række at conferere med. Det er nu langt fra at
 „være Tilfældet med Fleertallet af de Arter, der her kunde
 „komme i Betragtning; jeg maatte altsaa bestemme dem enkelt-
 „viis, men at foretage dette Arbeide med en Hob smaa Arter
 „af mange forskjellige Familier og Slægter vilde deels være meget
 „besværligt og tidsspildende, deels kun give ringe Udsigt til at
 „opnaae Sikkerhed i Bestemmelsen, deels endelig ifølge vore
 „Forhold hvert Øieblik opholdes eller endog standses af Mangel
 „paa de nødvendige Bøger.

„Der gives endnu en anden Omstændighed, som forøger
 „den Forlegenhed, hvori den høie Direktions Ordre har sat
 „mig. Den entomologiske Afdeling er allerede i Gjæld til Gros-
 „serer Westermann. Det var mit Ønske at afdrage denne ved
 „Hjælp af kritisk bestemte Arter, deels af Inspektor Reinhardts
 „og Mag. Ørsteds Indsamlinger af smaa Sager, deels af oven-
 „nævnte sydeuropæiske Sager. Men med de to nævnte Natur-
 „forskeres Indsamlinger er jeg endnu ikke naaet længere end
 „til en foreløbig Sammenstilling. Af den sydeuropæiske Ind-

„samling, omtrent 70,000 Exemplarer, var den største Deel
 „nedlagt i Bomuld for at spare Tid paa Reisen til anatomiske
 „Undersøgelser. Jeg har, blottet for al Hjælp ved Præparations-
 „arbeide som jeg er, endnu ikke kunnet overkomme at faae
 „alle disse Sager udtagne, opstukne og opklæbede; hele Maa-
 „neder igjennem har jeg arbeidet derpaa og efter nogen Tids
 „Mellemrum atter taget fat derpaa, indtil jeg er bleven over-
 „vældet af legemlig Træthed og aandelig Slappelse. Jeg kan
 „ikke give Noget bort af disse Arter, førend jeg kan oversee
 „det Hele. Men dertil er endnu langt tilbage. Thi hvor bety-
 „deligt end det omtalte manuelle Arbeide er i og for sig, saa
 „er det dog kun ringe i Sammenligning med den hele Masse af
 „manuelle Arbeider, som tynde paa mig, og hvor vigtig Op-
 „stillingen af nogle tusend sydeuropæiske Arter end kan være
 „for Museet, saa er den dog kun en Ubetydelighed i Sammen-
 „ligning med den hele Opgave, der foreligger mig i min Stilling
 „ved Museet, nemlig ligelig at virke for enhver Gruppe af de
 „tre store Dyreklasser, hvoraf min Afdeling bestaaer.

„Det er saaledes saa langt fra, at Museet for nærværende
 „Tid er istand til anstændigt at honorere den Anviisning, den
 „høie Direktion har givet Hr. Grosserereren paa samme, at det
 „endog falder vanskeligt at betale den Gjæld, hvori Museet al-
 „lerede staaer til ham. Jeg maa derhos tillade mig at yttre
 „den Frygt, at den høie Direktions Udtalelse til Hr. Grossere-
 „ren for Fremtiden vil sætte Museet i en vanskelig Stilling til
 „ham. Han har, som ovenfor omtalt, for sin Samling vedtaget
 „en ganske anden Betydning af Udtrykket Doubletter end den,
 „der hyldes i Museet, og vil næppe være tilfreds med Museets
 „Opfatning af Ordet, naar han faaer Leilighed til at gjøre den
 „Fordring gjældende, han kunde støtte paa den høie Direktions
 „Meddelelse. En saadan Leilighed, som han udentvivl med
 „Længsel seer imøde, vil være forhaanden, saasnart Museet er
 „kommet i Besiddelse af sin eventuelle Andeel af Galathea-Ud-
 „byttet. Men saavidt jeg kjender dette, seer jeg ingen Mulighed
 „til at tilfredsstille ham, naar hverken Museets Interesse eller
 „Andres Rettigheder skulle lide derunder, og det er at formode,
 „at Hr. Grosserereren, der har den høie Direktions Udtalelser at

støtte sig til, vil tage det meget ilde op, om det Haab, han i denne Retning upaatvivlelig nærer, bliver skuffet.

„Den høie Direktions Skrivelse leder endnu til en anden Betragtning, som maaskee kunde gjøres gjældende, nemlig om det ikke turde være hensigtsmæssigt og billigt, at den entomologiske Afdeling benytter de Sager af Værdi, den muligen kan undvære, til at fremme sin egen Interesse fremfor den første zoologiske Afdelings, hvis Stilling i saa mange Henseender er gunstigere. Maaskee er det dog den høie Direktions Mening, at Forholdet skal være gjensidigt, saaledes at jeg kunde tillade mig at modtage Foræringer til den entomologiske Afdeling med Udsigt til, at den høie Direktion vil paalægge Hr. Inspektør Reinhardt at foranstalte en Gjenforæring til Vedkommende. Skulde dette nogensinde finde Sted, vilde jeg dog ønske for Hr. Reinhardts Skyld, at han ikke faaer den Op-gave at foranstalte en Gave til Nogen, af hvem han netop selv havde kunnet erholde og tillige gjerne havde modtaget Gaver til sin Afdeling, hvis han ikke havde troet at maatte iagttage den Tilbageholdenhed i den Henseende, som blev ham paalagt af Bevidstheden om det Betænkelige i at paadrage Museet Forbindtligheder, det ikke havde Raad til at gjen-gjælde. Men i dette Tilfælde er netop jeg.

„Om iøvrigt Museet overhovedet kan gjøre Foræringer til Fremmede af Gjenstande, som det selv har Brug for til Bytteforbindelser, er Noget, jeg vilde have anseet for tvivlsomt, hvis jeg ikke havde den høie Direktions Ordre for mig. Ogsaa har den Deel af den høie Direktions Skrivelse, der paalægger mig at conferere med Eieren af en privat Samling angaaende en Gave fra Museets Side til denne, uden at Gaven bestemmes nærmere end, at den skal være lille og savnes i Vedkommendes Samling, ængstet mig noget med Hensyn til den Myndighed, med hvilken derved en Museet ellers uvedkommende Privatmand beklædes overfor Museets ansvarlige Embedsmænd. I nærværende Tilfælde bliver min Stilling endnu vanskeligere derved, at den høie Direktion har underrettet Hr. Grosserereren om, at det vilde være kjært for Museet, hvis det ved Hjælp af sine talrige Doubletter var istand til at forøge Hr. Gros-

„sererens betydelige Samling“; thi medens den Lydighed, jeg skylder den høie Direktion, paatvinger mig den samme uegennyttige Følelse, synes det dog som om mine øvrige Pligter maatte gjøre mig det langt kjærere, om Museet ved Hjælp af de omtalte Doubletter var istand til at forøge sin egen Samling.“

Man kan maaskee finde Noget at udsætte paa Fremstillingen i denne Skrivelse, og man kan dadle Schiødte, fordi han i sin Ærgrelse over, at Directionen havde behandlet ham saa hensynsløst og forplumret hans Forhold til Westermann, tillod sig en paa sine Steder fremtrædende snærende Tone saavelsom nogle unødvendige Stiklierer. Men ligesaalidt som der er den allerfjerneste Grund til at betvivle Sandheden af hans factiske Angivelser, ligesaalidt finder jeg, at man kan betegne hans Argumenter anderledes end som sunde og al Opmærksomhed værd, eller hans Protest paa Afdelingens og Inspectoratets Vegne anderledes end som vel grundet og moderat fremsat. Jeg seer Intet deri, som kunde berettigede en Direction til at ignorere eller affeie hans Bemærkninger; tværtimod, det forekommer mig, at en billigt tænkende Direction vilde ialtfald factisk have taget hans Protest tilfølge, om den end kunde have fundet Anledning til at udtale sin Uenighed med eller Misbilligelse af en og anden Enkelthed. Men Museets daværende Direction viste sig ikke ved denne Leilighed som billigt tænkende. Rigtignok havde Schiødte gjort det Værste, som en Undergiven kan gjøre; han havde demonstreret, at hans Overbestyrelse havde begaaet ikke blot en Hensynsløshed — det kunde have passeret — men en Dumhed; thi der kan ikke godt være to Meninger om, at det jo var en Dumhed at give Løfter til Udenforstaaende og dertil sigtende Ordre til Undergivne, førend man havde forvissat sig om, at Ordrene kunde udføres og Løfterne indfries. Directionen havde gjort et Forsøg paa i en flot Stil at dirigere i Detail, men kun viist, at stillet, som den var, udenfor Museets indre Virksomhed, savnede den Betingelserne for at kunne dirigere udover Museets almindelige Forhold som Institution. Alligevel vilde der, saaledes som Schiødtes Skrivelse var affattet, ikke have været nogen Vanskelighed

ved at gjøre et anstændigt Tilbagetog, og det er efter min Mening hvad en billigt tænkende Direction, som agtede Inspectorernes Stilling, vilde have gjort.

Den daværende Direction for det Kongelige Museum tænkte imidlertid anderledes. Hvad enten det nu var, fordi det fra dens ægte bureaukratiske Synspunct syntes utilgiveligt, at Schiødte saaledes havde demonstreret, at den havde handlet baade hensynsløst og ufornuftigt, eller det var, fordi dens Medlemmer grebe Leiligheden til — stolende i sidste Instants paa Ministeriet — at lade Inspectorerne føle ret eftertrykkeligt den Magt, som Omstændighederne havde lagt i dens Haand, og tvinge dem til at gaae under Aaget, nok er det, at Directionen besvarede Schiødtes Skrivelse med simpelthen at gjentage sin Ordre, uden at værdige hans udførlige og klare Redegjørelse med Hensyn til Ordrens Udførlighed et eneste Ord eller at sætte Andet end en huul Phrase mod hans Bemærkninger om det Uheldige i at lade en Afdeling betale med det Byttmateriale, hvortil den selv haardt trængte, for Gaver til en anden Afdeling. I en Skrivelse, som er dateret d. 30. October 1849, hedder det, at Directionen ikke vilde „indlade sig paa at berigtige „flere af de i Hr. Inspecteurs Skrivelse yttrede Forestillinger“, men „skal imidlertid herved ikke undlade at bringe Hr. Inspectoren „i behagelig Erindring, at de enkelte Inspectorater ved det Kongelige Naturhistoriske Museum ikke ere ligesaamange for sig bestaaende Museer, men at de med den Selvstændighed, der iøvrigt „er tillagt dem, skulle som Dele af et Hele fremme dette Heles „Vel. Directionen kan derfor ikke fritage Hr. Inspectoren for „at foranstalte det i Skrivelse af 5te September ommeldte Udvalg af Doubletter, og skjøndt den ikke vil have Noget imod, „at Herr Inspectoren ved et Udvalg af Doubletter først afgjør „den Gjæld, hvori Inspectoratet maatte for Øieblikket være til „Hr. Westermann, maa den herved yderligere have Hr. Inspectoren paalagt umiddelbart derpaa at efterkomme den fra „Directionen i efternævnte Skrivelse skete Opfordring. Overeensstemmende hermed forventer Directionen Hr. Inspecteurs „nærmere Indberetning om, at Inspectoratets Mellemværende „med Hr. Westermann er afgjort“.

Som for at gjøre det ret tydeligt, at hvad det herved kom Directionen an paa var ikke saameget Udførelsen af denne Ordre som at slaae fast, at den besad Myndighed til at give saadanne Ordre, der berørte Inspectoraternes specielle Bestyrelse, og at lade Inspectorerne forstaae, at det var Directionens Agt ligeoverfor dem at strække til det Yderste den Magt, som den meente at besidde, lod Directionen ikke denne Skrivelse tilstille Schiødte directe men sendte den til Overinspectoren med Ordre til ved det næste Inspectormøde at oplæse den tilligemed Directionens Skrivelse af 5. September og Schiødtes Svar, hvilket ogsaa skete*).

Hyor krænkende det maatte være for Schiødte saaledes at skulle lade sig overfuse og saa at sige staa Skoleret, behøver ikke nærmere at paavises. Ordrens Gjentagelse, uden at der toges det ringeste Hensyn til den af ham givne Forklaring, var om muligt endnu mere hensynsløs og anstødelig end dens første Udstedelse; thi det var kun tilsyneladende, at den formildedes ved den Tilføielse, at han gjerne først kunde afgjøre Afdelingens Mellemværende med Westermann. Det er nemlig tydeligt af Skrivelsens Form, at Meningen var, at han strax skulde give sig i Arbeide dermed, uagtet det af Schiødtes Redegjørelse fremgik, at det ingenlunde, som Directionen vel sagtens fra først af havde troet, blot dreiede sig om at tage nogle Stykker ud af Skufferne, sætte dem i en Æske og sende dem til Directionen eller til Westermann selv, men derimod om et meget besværligt, tidsspildende og dog i Resultatet lidet tilfredsstillende Arbeide med at bestemme Insecter, for hvilket andre Arbeider

*) Nemlig i Novembermødet. Det synes som om Directionen har sat Priis paa, at intet Møde holdtes, før denne Scene kunde opføres, thi Octobermødet blev efter Directionens Ønske udsat, Noget, som aldrig før var skeet. Schiødte var tilstede uden at have nogen Anelse om hvad der skulde skee. Krøyer forlangte de oplæste Skriyelser førte til Protocols, men Stemmerne vare lige, da Reinhardt stemte imod med Pingel. Krøyer forlangte det ført til Protocols, at han havde stillet Forslaget og reserverede sig Ret til at bringe det frem igjen. At dette Forlangende af Krøyer ingenlunde savnede Hjemmel, vil sees af det ovenfor (p. 119) Anførte.

maatte sættes tilside. Det var derfor et ligefremt Indgreb i hans Disposition over sit eget Arbeide; man commanderede ham til et besværligt og ubeleiligt Arbeide for med dets Udbytte — d. e. Bestemmelserne, uden hvilke Doubletterne ikke vilde være tjenlige til det tilsigtede Brug — at godtgjøre Gaver til et andet Inspectorat. Hvis man idag kunde beordre ham til at gjøre dette Arbeide, kunde man jo imorgen beordre ham til at gjøre et andet Arbeide, som tilfældigt kunde falde Directionen ind, enten det saa convenede ham eller ei. At Directionen insisterede paa at bruge Afdelingens Doubletter efter eget Tykke, blev saameget betænkeligere, som den største Deel af Museets Indtægt — afseet fra Gagerne — ikke var fordeelt i faste aarlige Summer til de forskjellige Afdelinger men fordeelte af Directionen vilkaarligt paa et Aar ad Gangen efter Inspectorernes Indstillinger, og det var ofte vanskeligt at faae Penge til at kjøbe for. Naar da ogsaa Byttematerialet fratoges dem, vilde Inspectorerne finde sig i en vanskelig Stilling. Hvorledes han end betragtede det, stod det Hele for Schiødte, især efter Directionens anden Skrivelse, som et brutalt Misbrug af Embedsmyndighed, tilmed af en Myndighed, som Directionen efter hans Anskuelse ikke engang rettelig besad. Under disse Omstændigheder havde han ingen anden Udvei end at indanke Sagen for Ministeriet, hvilket han gjorde ved følgende Skrivelse af 5. Decembér 1849:

„Idet jeg tillader mig at tilstille det høie Ministerium ved-
 „føiede Gjenparter af to Skrivelser fra Direktionen for det
 „Kongelige naturhistoriske Museum til Undertegnede samt Gjen-
 „part af mit Svar paa den første af disse Skrivelser, skeer det
 „i det Haab, at Ministeriet ved at sammenholde disse Skrivelser
 „med hverandre og med de yderligere Bemærkninger, jeg vil
 „give mig den Ære at anføre, maatte finde tilstrækkelig Grund
 „til at tage det Andragende i Betragtning, jeg i nærværende
 „Skrivelse har tilladt mig at fremføre.

„Ministeriet vil af den første af de to Skrivelser erfare,
 „hvorpaa Direktionens Ordre gaar ud, af den anden Skrivelse,
 „at jeg har søgt at oplyse, hvorledes det Forhold, hvori Museet
 „staaer til den paagjældende hæderlige Privatmand og hans

„Samling, i flere Henseender ikke har været Direktionen be-
 „kjendt, at det vil være meget vanskeligt og for Tiden umuligt
 „at effectuere den nævnte Ordre paa en Maade, der nogen-
 „lunde kunde svare til den af Direktionen udtalte Hensigt, at
 „dens Udførelse i ethvert Tilfælde vil være forbunden med et
 „besværligt, tidsspildende og i videnskabelig Henseende sterilt
 „Arbeide, at jeg i flere Henseender har tilladt mig at yttre
 „Tvivl om det Hensigtsmæssige i de Grundsætninger for denne
 „Deel af Museets Bestyrelse, Direktionen i dette Tilfælde synes
 „at have fulgt, ligesom at jeg har tilladt mig at dolere over
 „en Tilkjendegivelse af Direktionen til vedkommende Privat-
 „mand og en hermed i Forbindelse staaende yderligere Opfor-
 „dring, som i en vis Henseende desavouerer mig i min Stilling
 „til Museet. Det fremgaaer af Direktionens anden Skrivelse, at
 „den ikke har fundet sig foranlediget til at reflektere paa de i
 „min Skrivelse af 12. Sept. meddeelte Oplysninger og Betænkelig-
 „heder, hvilke den dels synes at ansee for ubegrundede, dels
 „at ville imødegaae ved den Bemærkning, „at de enkelte In-
 „„spektorater ved det Kongelige naturhistoriske Museum ikke
 „„ere ligesaamange for sig bestaaende Museer, men at de med
 „„den Selvstændighed, der iøvrigt er tillagt dem, skulle som
 „„Dele af et Hele fremme dette Heles Vel.“ Men ligesom
 „denne Erklæring, anvendt paa det foreliggende Tilfælde, strider
 „imod hvad der ved fremmede Museer er vedtaget, saaledes
 „kunde den heller ikke i nogen anden Henseende bringes mig
 „„i Erindring“ ved Direktionens Skrivelse, eftersom det er første
 „Gang, at den udtales af Museets Direktion. Ved Museets Vel
 „i det Hele kan kun forstaaes alle de enkelte Afdelingers Vel
 „og ikke f. Ex. den første zoologiske Afdelings, men jeg har
 „netop oplyst, at Direktionens Ordre ikke kan tages tilfølge
 „uden Skade for den entomologiske Afdeling. Dersom en Gjen-
 „sidighed skal indføres mellem Museets Afdelinger, saaledes at
 „den ene skal erstatte hvad den anden erholder, maatte det vel
 „desuden først i ethvert Tilfælde gjøres til Gjenstand for Over-
 „veielse, hvorvidt det Materiale, den ene Afdeling vinder, er
 „det Materiale eller det Arbeide værd, en anden Afdeling skal
 „afgive til Gjengjæld (det er netop Vanskeligheden ved at af-

„gjøre deslige Spørgsmaal, der gjør en saadan Gjensidighed saa
 „høist upraktisk, hvorfor den heller ikke bestaaer ved noget
 „fremmed Museum af nogen Betydning). Men det behøver
 „næppe at udvikles nøiere, at naar en saadan Overveielse skal
 „finde Sted, maa den foretages ved Afdelingernes Bestyrere og
 „ikke ved Direktionen, der hverken staaer i nogen organisk
 „Forbindelse med Museet eller qua Direktion i nogen Maade
 „er bekjendt med Afdelingernes Omfang, Beskaffenhed, Tarv
 „og Trang eller Bestyrelse.

„Jeg vilde imidlertid ikke have anseet det for nødvendigt
 „at forelægge Ministeriet denne Sag, hvis Direktionen ikke til
 „sin senere Skrivelse havde knyttet en anden til Museets Over-
 „inspektør, hvorved det blev denne paalagt at bringe de
 „Sagen vedkommende Skrivelser til samtlige Inspektors
 „Kundskab. Det er nemlig herved blevet tydeligt, hvad der
 „endnu ikke var mig klart, da jeg affattede min Skrivelse af
 „12. September, at Direktionen nemlig overhovedet anseer sig
 „for berettiget til at udstede slige isolerede Ordre. Men en
 „saadan Anskuelse synes at stride imod den Kgl. Resolution af
 „20. Juni 1842*), som ligger til Grund for Museets Organisation,
 „og ifølge hvis første Paragraph den specielle Bestyrelse af de
 „enkelte Afdelinger er overdraget Inspektorerne under Over-
 „inspektorens Control; thi naar det fremdeles (§ 2) hedder i
 „den Kgl. Resolution, at Inspektorerne *iøvrigt* have at rette
 „sig efter den *Instrux*, der meddeles dem af Direktionen, da
 „kan der ved en saadan Instrux fornuftigviis ikke forstaaes Be-
 „stemmelser, der stride lige saameget mod Resolutionens § 1
 „som mod den ved samme Resolution Inspektorerne paalagte
 „Ansvarlighed for deres Embedsførelse, en Ansvarlighed, det
 „hverken tilkommer Direktionen at dele eller at kontrollere.
 „Men ligesom den Ret, Direktionen synes at ville gjøre Fordring
 „paa, formeentlig strider mod Resolutionens Bogstav, saaledes

*) Schiødte har af en Feiltagelse anført Datoen paa den Skrivelse, med hvilken Resolutionen fremsendtes, istedetfor dennes egen Datum.

„strider den ikke mindre mod dens Aand; thi det er sikkert
 „overflødigt at udvikle nærmere, at enhver Slags Selvstændig-
 „hed i Afdelingernes Bestyrelse maa gaae tabt, naar Direktionen
 „uden i nogen Maade at være eller kunne være fortrolig med
 „Afdelingernes, det er hele Museets, indre Bestyrelse kan give
 „Ordre, der pludseligt og uforudseeligt gribe ind i denne. Nær-
 „værende Sag afgiver et tilstrækkeligt Exempel paa, hvor des-
 „orienterende en saadan Indgriben af Direktionen kan ge-
 „stalte sig.

„Mit Andragende til det høie Ministerium gaaer ud paa, at
 „det maatte blive mig tilkjendegivet, om Direktionens Frem-
 „gangsmaade i dette Tilfælde finder sin Forklaring i, at den
 „ovennævnte Kgl. Resolution af 20. Juni 1842 er ophævet, eller,
 „hvis dette ikke er Tilfælde, at det maatte blive mig tilkjende-
 „givet, hvorledes jeg skal bringe Direktionens Fremgangsmaade
 „i Samklang med de ved denne Resolution for Museets Be-
 „styrelse fastslaaede Bestemmelser.

„Til yderligere Støtte for mit Andragende, ligesom til
 „Undskyldning for, at jeg vover at besvare Ministeriet med
 „denne Sag, tillader jeg mig sluttelig at gjøre opmærksom paa,
 „hvor vanskelig den Stilling er, som de ved det Kongl. natur-
 „historiske Museum ansatte Videnskabsmænd for Tiden indtage
 „i Forhold til Direktionen. En af høitstaaende Embedsmænd
 „bestaaende Direktion blev oprettet paa en Tid, da den var
 „nødvendig som Mellemlid mellem Museet og Regenten, under
 „hvem Museet umiddelbart sorterede. Man syntes derfor be-
 „rettiget til at vente, at Museet, efter at et saadant Mellemlid
 „ikke mere var nødvendigt i den tidligere Form, blev lagt enten
 „umiddelbart under Kultusministeriet eller, hvis et Mellemlid an-
 „saaes for nyttigt, at dette da vilde blive udfyldt af en Forretnings-
 „mand. Ingen af Delene blev Tilfældet. Derimod var det en af den
 „forrige Kultusministers første Foranstaltninger at supplere
 „Direktionen, af hvis Medlemmer de to vare bortdøde; og den
 „blev suppleret med Mænd, der vare og ere specielle Bestyrere
 „af andre Samlinger, ligeartede med Museets men kun, idet-
 „mindste hvad Zoologien angaaer, langt mindre betydelige.
 „Ingen yderligere Meddelelse blev knyttet til den offentlige Be-

„kjendtgjørelse af denne Foranstaltning. Imidlertid synes Hensigten med at fornye Direktionen i den gamle Form ikke at have kunnet være den samme som før; thi ifølge de nye Forhold var den jo i denne Form overflødig. Ligeledes synes det vanskeligt at indsee, hvorfor Direktionen nu skulde bestaae af Naturhistorikere, med mindre derved var paatænkt, at den for Fremtiden skulde indtage en anden Stilling til Museet end forhen. Men en saadan forandret Stilling vil ikke kunne gennemføres uden at ophæve den Selvstændighed i Inspektorerne Embedsførelse, der er dem tillagt her som ved ethvert andet Museum, og som med Nødvendighed er begrundet i Anstaltens Karakter; thi hvad der ligger udenfor Inspektorens og Overinspektorens Embedsførelse er af reent ydre administrativ Natur med Undtagelse maaskee af et eneste Forhold, der nu, efter at Majoriteten i Direktionen er kommet til at bestaae af et andet ligeartet Museums Bestyrere, vel tør betragtes som et betydeligt Misbrug; det er nemlig overladt Direktionen at bestemme Fordelingen paa de enkelte Afdelinger af den største Deel af den Sum, Staten aarligt anvender paa Museets Forøgelse og Ordning. Det vil ikke kunne forundre det høie Ministerium, om Museets Embedsmænd under en saa uvis Tilstand med Ængstelighed vogte paa Direktionens Skridt, især paa saadanne, der synes at røbe den Hensigt at indskrænke Inspektorerne Selvstændighed, uden hvilken deres Virksomhed ikke kan trives eller bære Frugt.“

Ministeriet sendte strax Klagen til Directionen, for at den kunde erklære sig derover, men dennes Svar indløb først under Dato af 6. Juli 1850, altsaa efter næsten syv Maanedes Forløb. Det er et omfangsrigt Actstykke, men da det er af største Vigtighed for Forstaaelsen af dette, saa at sige det første Felttog i Museumskrigen, og da det desuden først mange Aar efter kom til Schiødtes Kundskab, saa at han ingensinde havde Leilighed til at belyse og gjendrive de deri indeholdte Paastande og Argumenter, bliver det nødvendigt her at aftrykke det næsten fuldstændigt og ledsage det med de Bemærkninger, som udfordres for retteligt at værdsætte det.

Erklæringen begynder med et Résumé af Schiødtes Skri-

velse og af det Passerede, hvorved der kun er at notere, at Directionen særligt fremhæver, at den kun tilsigtede et lille Udvalg men hverken lagde Vægt paa Pengeværdi eller ønskede at evaluere Westermanns Gave af Fugleskind — Bemærkninger, som aabenbart have til Hensigt at lade Sagens Realitet forekomme mindre betydelig, men som Intet afgjøre ligeoverfor Schiødttes Erklæring om, at han overhovedet slet ikke i Afdelingen havde Materiale til at sammenstille et i sig selv præsentabelt Udvalg af Insecter, som Westermann ikke besad; thi hvorledes man end vender Sagen, kunde jo Gaven ikke være nogen Opmærksomhed mod Westermann eller af ham betragtes som saadan, naar den bestod af Ting, som han ikke brød sig om at eie. „Hvorvidt“, hedder det videre i Skrivelsen, „det „Udvalg, der kunde træffes, maatte kunne svare til det Øiemed, „Directionen tilsigtede, maatte denne bedst og denne alene „kunne bedømme, og da den i Inspecteur Schiødttes Skrivelse „af 12te s. M. langt fra fandt angivet virkelige Vanskeligheder „eller Betæneligheder og kun oplystes om et Punkt, hvorom „Directionen ikke tidligere var underrettet, nemlig at der be- „stod et kun halvt afgjort Bytleanliggende mellem Inspectoratet „og Grosserer Westermann, havde Directionen ikke Grund til „at afvige fra hvad den dømte i Museets Interesse, men idet „den i sin Skrivelse af 31te Oct. s. A. gjentog sin Opfordring, „tilføiede den, at den efter den modtagne Oplysning Intet havde „imod, at Inspecteuren først afgjorde Inspectoratets ovennævnte „eget Mellemværende med Hr. Westermann.“

Dette er Alt, hvad der anføres om Sagens Realitet. At dog Directionen, hvis Medlemmer ikke kjendte det Mindste til Insecter, til Insecters Værdi eller til hvad Westermann kunde sætte Priis paa, netop var aldeles ude af Stand til at dømme om, hvorvidt et truffet Udvalg vilde svare til det tilsigtede Øiemed, behøver imidlertid ingen nærmere Paaviisning. Dernæst forekommer det mig, at Schiødttes Redegjørelse for Vanskeligheden i, for Tiden endog Umuligheden af, at efterkomme Directionens Opfordring er saa klar, ikke blot for den Sagkyndige, men endog for enhver nogenlunde intelligent Læser, at Direc-

tionens blotte Paastand, at den ikke fandt virkelige Vanskeligheder angivne, ikke kan have nogen Betydning. Kunde Dhrr. virkelig ikke forstaae eller see Vægten af Schiødtes Bemærkninger i den Henseende, forekommer det mig, at dette heelt og holdent maa have været deres egen Skyld. Erklæringen indeholder aldeles Intet, som i mindste Maade afkræftede hvad Schiødte i den Henseende havde fremført.

Sætningen om, at Directionen ved Schiødtes Erklæring kun oplystes om eet Punct, hvorom den ikke var tidligere underrettet, nemlig Forholdet til Westermann, implicerer, at den var tilstrækkeligt bekjendt med Insectsamlingen til at kunne dømme om Udførligheden af dens Ordre og til at ansee Schiødtes Bemærkninger for ugrundede; men man maa da vistnok undre sig over, hvorfra i Alverden Dhrr. kunde have faaet deres Kundskab.

Erklæringen fortsætter saaledes: „At Directionen ikke „skulde være berettiget til et Skridt som det offtomtalte blot i „sin Egenskab af Direction eller Overbestyrelse, har den ikke „noget Øieblik kunnet tænke sig; behøvedes en bestemt udtalt „Berettigelse, da er denne tydelig nok fremsat i den for Museet gjældende Organisationsplan af 18. Sept. 1828, hvis fjerde „Deel eller Afsnittet om Directionen begynder netop saaledes: „„Det skal paaligge en Direction at vaage over, at Museet „„efter den lagte Plan vedligeholdes og fremmes. Den har at „„*overveie og tage de Bestemmelser, som lede dertil*“ *). Naar „Inspecteur Schiødte mener, at Directionens Fremgangsmaade „strider mod den Kgl. Resol. af 15. Juni 1842, da er dette en „saameget større Vildfarelse, som denne Resolution ligesaalidt „som de ved samme billigede, af Directionen foreslaaede Tillæg „til eller Forandringer i Organisationsplanen af 1828 med et „eneste Ord berører Directionens Forhold til Museet og dets „Embedsmænd, idet den blot forandrer Organisationsplanens „andet Afsnit eller det Forhold, som tidligere bestod mellem „Overinspecteuren som ene Ansvarhavende og de tidligere

*) Udhævede af Directionen.

„Assistenten; disse fik ved denne Leilighed Navn af Inspecteurer og erholdt en selvstændigere Stilling til den nuværende „Overinspecteur, end de tidligere havde havt. Det forandrede „Forhold er væsentlig dette, at det specielle Tilsyn, som den „administrerende Embedsmand tidligere havde ført over samtlige „Afdelinger, blev deelt mellem og overdraget til de enkelte „Inspecteurer, hver for sin Afdeling, dog at Overinspecteuren „deler et almindeligt Medansvar med disse. I den Inspecteurerne ved disse §§ tillagte specielle Bestyrelse griber „Directionen slet ikke ind, men vel vilde det have været et „Indgreb i denne Bestyrelse, hvis Directionen havde fordret „denne Ordre udført som forhen ved den administrerende (Over-) „Inspecteur istedenfor Inspecteurerne. I Reglen forudsætter „Directionen vel, at Doubletter anvendes directe til Fordeel for „det Inspectorat, der afgiver dem; men at de udelukkende „skulde anvendes indenfor samme Inspectorat, vilde være det „Samme som at opgive al Eenhed i Museets Plan og Uddannelse. En saadan Isolation af Inspectoraterne har der aldrig „været paatænkt ved den ovennævnte Resolution af 1842, „ligesom den heller ikke ved sine Udtryk hjemler en saadan „Opfattelse, og ligesaa lidt hjemles denne Opfattelse ved Praxis. „Directionen skal som det meest slaaende Exempel paa den „ældre Praxis anføre, at en Sølvstufte blandt Mineraliernes „Doubletter af betydelig Pengeværdi men uden videnskabeligt „Værd blev indsmeltet og anvendt til de zoologiske Afdelingers „Nødvendighed, og at Renten af Overskuddet i det aarlige „Budget regnes Museets samtlige Afdelinger tilgode. For at „vise, at en lignende Opfattelse af Inspectoraternes indbyrdes „Forhold ogsaa siden 1842 har været den gjældende, skal Directionen tillade sig at henvende Ministeriets Opmærksomhed „paa hoslagte Afskrift af Inspecteurernes Forhandlings-Protocol „for April—Mai 1843 og navnlig paa de af Directionen understregne Linier af samme, da denne Forhandling vel tydelig „viser, baade, at Inspectoraterne i Almindelighed kunne og ere „komne hinanden tilhjælp, og dernæst, at netop det Inspectorat, „hvis Interesser Inspecteur Schiødte mener ved Directionens „Skridt vel meget iagttagne, og fra hvis Side Inspecteur Schiødte

„forlangte men tvivlede om at opnaae Gjensidighed, allerede
 „længe forud havde givet hans eget Inspectorat Exempel paa
 „denne. Imod det af Inspecteur Schiødtte Anførte, at i saa-
 „danne Gjensidighedsforhold maatte i alle Tilfælde de specielle
 „Inspecteurer og ikke Directionen være dem, der bedst kunde
 „afgjøre, hvorvidt det, der blev modtaget for det ene Inspec-
 „torat, kunde opveie, hvad der blev afgivet fra det andet,
 „skal Directionen dog tillade sig at bemærke, at ved denne
 „Slags Afgjørelser mellem de enkelte Inspectorater som Parter
 „mod hinanden turde Sagen være bedst tjent med at være i
 „Hænderne paa en Overautoritet, som afveiede Fordelene ikke
 „efter de enkelte Inspectoraters men det hele Museums Vel.
 „Selv om der altsaa havde været Tale om — hvilket imidlertid
 „er ovenfor viist at være en uberettiget Opfattelse — ved
 „Hjælp af det ene Inspectorat at indbytte Noget til et andet
 „eller, som Inspecteuren i sin Skrivelse ogsaa udtaler det, gjen-
 „gjælde en til et andet Inspectorat modtaget Gave, maae Direc-
 „tionen ansee sig forpligtet og berettiget til at fordre saa-
 „danne Opoffrelser for det Heles Vel som den i Skrivelsen om-
 „talte. At Directionen i sin anden Skrivelse af 31. Oct. antydede
 „dette for Inspecteuren med de Ord, at den maatte bringe In-
 „specteuren i Erindring, at de enkelte Inspectorater ikke ere
 „selvstændige Museer, har vel Inspecteuren dolet over, som
 „om Directionen ikke skulde have yttret noget Lignende forhen,
 „medens det dog vel af Alt fremgaaer, at Opfattelsen af de
 „enkelte Inspectorater som selvstændige Museer (om dette, hvad
 „Directionen dog i denne Forstand maatte betvivle, end nok saa
 „meget var Tilfældet i Udlandet) er en Anskuelse, som theo-
 „retisk og practisk er ny for dette Museums Vedkommende,
 „eftersom Organisationsplanen af 1828 og den Kgl. Res. af
 „1842 med de derved billigede Tillægs- og Ændringsparagrafer
 „bestandig kun omtale eller antyde Museet som en Eenhed,
 „og eftersom der ikke er forekommet Directionen noget Exempel
 „paa, at det er blevet opfattet paa en saadan Maade. Førend
 „en saadan Opfattelse var bleven udtalt for Directionen, kunde
 „denne altsaa ikke træde den imøde, men saasnart den var
 „yttret, maatte Directionen gjøre det, og da der forelaae

„Kjendemærker paa, at Inspecteur Schiødte i den nye Opfattelse og i Ønsket om at gennemføre dens for Museets Uddannelse farlige Conseqventser maaskee ikke stod aldeles ene, maatte Directionen saameget mere ansee det for sin Pligt at fjerne enhver saadan mulig forvansket Opfattelse af det virkelige bestaaende Forhold, hvorfor den anmodede Overinspecteuren om at meddele i Inspectormødet de trende oftnævnte Skrivelser, da de berørte Forhold, der vedkomme samtlige Inspectører.“

Ligesaa plausibel eller endog slaaende som denne Imødegaaelse af Schiødtes Klage over Overgreb muligviis kan forekomme Læsere, der kun ere lidet bekendte med Museets Historie og ikke meget nøie erindre Indholdet af Schiødtes Skrivelser, lige saa uholdbar viser den sig at være ved nærmere kritisk Undersøgelse.

Hvad nu først angaaer de af Directionen citerede Ord af Organisationsplanen om Directionens Function, da er det ganske vist, at disse Ord — at „Directionen skal overveie og tage de Beslutninger, som lede til, at Museet vedligeholdes og fremmes“ — tagne for sig og fortolkede i videste Forstand, ere fuldtud omfattende nok til at dække et Tilfælde af den Art, som det her gjaldt om. Men, vel at mærke, saaledes forstaaede ville disse Udtryk være anvendelige paa hele den ved Museet stedfindende Virksomhed uden at levne endog den allerringeste Myndighed for Museets administrerende Embedsmand eller Inspectorerne. Da nu en saadan Fortolkning vilde staae i den skarpeste Modsætning til de Paragrapher af Organisationsplanen, som omhandle den administrerende Embedsmands Functioner, i hvilke senere Inspectorerne indtraadte, saavel som til den siden 1829 notorisk fulgte Praxis, saa er den ikke tilstedelig. Deraf, at de vedkommende Documenter ikke ere saa klart affattede, som man kunde ønske, følger ingenlunde, at Directionen var berettiget til at gjøre hvad den lystede, men derimod, at ethvert Tilfælde af Competence-Tvivl burde løses ved at tage Hensyn til samtlige Omstændigheder, der kunde komme i Betragtning. Directionens Bemærkning om, at Resolutionen af 1842 ikkun havde ændret Forholdet mellem den saakaldte administrerende

Embedsmand og de forrige Assistenten, der nu vare blevne (Directionen siger, characteristisk nok, „havde faaet Navn af“) Inspectorer, er ganske irrelevant. Thi Spørgsmaalet var, om det tilkom Directionen paa en saadan Maade at gribe ind i Detail-Administrationen, hvorved det aldeles ingen Forskjel gjorde, om denne udførtes af een administrerende Embedsmand eller af ti.

I det Næstfølgende argumenterer Directionen, som om Pointen af Schiødtes Klage havde været, at overhovedet et Inspectorat formeentlig aldrig burde kunne komme til at staae et andet bi med Byttemateriale, medens Hovedpunktet i Klagen er, at man vilde *tvinge et Inspectorat til at gjøre saa uden at have indhentet dets Betænkning*, ja endog mod Bestyrerens motiverede Protest. Denne Deel af Directionens Udvikling skyder Maalet forbi. Den er dernæst dels uanvendelig paa det foreliggende Tilfælde, dels simpelthen historisk urigtig. Som Præcedentser anfører Directionen Salget af den store Sølvstufte og det ved Inspektormøderne i April og Mai 1843 Forefaldne, og disse Tilfælde anføres som om de kun vare Exempler paa en bestaaende Praxis. Sandheden er, at med Undtagelse af et senere mindre Salg af Sølvstuffer (i 1836), om hvilket Directionen i 1849 neppe har vidst Beskeed, ere de omhandlede to Tilfælde de eneste i Museets Historie, som have en endog kun overfladisk Lighed med det da foreliggende, og endvidere, at det kun er ved den meest overfladiske Betragtning, at de overhovedet have nogen Lighed dermed.

Indsmeltningen af den store Sølvstufte fandt Sted i 1834, altsaa otte Aar førend Museet blev deelt i Inspectorater, d. e. otte Aar førend et saadant Spørgsmaal som det, der reistes i Anledning af den paatænkte Foræring til Westermann, overhovedet kunde opstaae!! Hvad Schiødte beklagede sig over var, at han blev commanderet til at udlevere til Bedste for et andet Inspectorat Doubletter, som hans Afdeling formeentlig besad, uden at man spurgte ham og uagtet han, hvis han havde havt dem, vilde have havt trængende Brug for dem for sin egen Afdeling. I 1834 var Reinhardt sen. Ene-Inspector og kunde selvfølgelig ikke i sin Egenskab af Inspector for Mineralie-

samlingen have Noget imod, at der ved Indsmeltningen af en Sølvstufte tilveiebragtes Penge, som han selv for en Deel havde Brug for til Bedste for den zoologiske Afdeling. Der er simpelt-hen ingen Mening i at jævnføre de to Tilfælde.

Med det andet foregivne Præcedents, fra 1843, staaer det sig ikke et Haar bedre. Directionen refererer til hvad der findes indført i Protocollen over Forhandlingerne ved Inspector-møderne i April og Mai 1843. Som omtalt ovenfor i Udsigten over Museets Historie (p. 92), knyttede Reinhardt sen. i Aarene 1840 og 1841 store Forhaabninger til en projecteret Bytteforbindelse med Brandt i St. Petersborg. Ved det paagjældende Møde i April 1843 spurgte Reinhardt Inspectorerne, om de ønskede at tage Deel i denne Bytteforbindelse. Schiødtte svarede Ja, men at han ingen Byttemateriale havde. „*Professor Reinhardt gjentog ved denne Leilighed hvad han tidligere har erklæret, at grønlandske Pattedyr og Fugleskind samt enkelte Skeletter stode de øvrige Inspecteurer til Tjeneste for derved at indbytte til deres respective Afdelinger*; hvorved han bemærkede, at allerede for 2 Aar siden var et Bytteforslag bleven givet og modtaget i St. Petersborg med grønlandske Crustaceer, hvorfor de grønlandske Krebsdyr alene maa forbeholdes den 3die zoologiske Afdeling [Meningen er Krøyers Afdeling], indtil hiin Bytning er effectueret.“

De med Cursiv trykte Linier ere de af Directionen citerede og udhævede. Under Mai 1843 findes Følgende: „I Anledning af Protocollen [d. v. s. Oplæsningen af Protocollen fra forrige Møde] gav Overinspecteuren følgende Oplysning til Inspecteur Schiødtte. Han forelæste af Correspondance-Protocollen de Passus, som angaae de øvrige Afdelingers Bytninger i Brevet til Statsraad Brandt. Videre, at han for to fortrinlige Skeletter af Fiske, nemlig en meget stor Kabliau og Lamna cornubia, havde faaet Coleoptera og nogle Hemiptera fra Siberien og Bochariet. I et Brev til Dr. Rousz havde Overinspecteuren forlangt nogle tilbudte mexicanske Insecter for nogle af ham ønskede grønlandske Fugleskind.“ Directionen refererer til disse Extracter, som om der herved havde været Tale om Tilbud af Doubletter fra første Inspectorat til

Bedste for de andre. Dette er imidlertid en meget grov Unøiagtighed, for hvilken jeg ikke veed at anføre anden Undskyldning end Dhrrs. fuldkomne Ubekjendtskab med Museets indre Virksomhed. Hvad der ved denne Leilighed handledes om var Udbyttet af Indsamlingen i Grønland, til hvis Fremme Reinhardt med særligt Hensyn paa Bytteforbindelsen med St. Petersborg havde faaet en Extrabevilling og som dreves ikke blot for at udvikle den grønlandske Samling men væsentligst for at forskaaffe Byttemateriale til Bedste for *hele* Museet. Paa denne Maade og med dette Formaal vedblev den at drives, ogsaa efter at Museet var blevet deelt i flere Inspectorater, og Bekostningen dermed opførtes paa Fællescontoen. Paa Budgettet for Aaret 1849 staaer den saaledes opført med 80 Rd.; ligesaa paa Lehmanns Udkast til Budgettet for 1850, men Steenstrup og Forchhammer strøge Posten, idet de sagde: „Derimod have „vi udeladt den grønlandske Indsamling, da den har tabt sin Betydning, som en hele Museet vedkommende Sag, siden den „grønlandske faunistiske Samling er ophævet, hvorimod det „maa overlades enhver enkelt Inspecteur at sørge for sin Afdelings Tarv ved at sætte sig i Forbindelse med vedkommende „Embedsmænd i Grønland.“ — Saalænge Indsamlingen varede, tilstilledes Udbyttet Overinspectoren, der anvendte det paa bedste Maade til Fordeel for alle Afdelingerne, saaledes som man kan see af de citerede Indførsler i Protocollen, saavel som af andre. Allerede i den Skrivelse, hvori Reinhardt i 1842 meddeelte de andre Inspektorer, at han ønskede at beholde Bestyrelsen af den grønlandske Samling, siger han, at Byttemateriale af de grønlandske Magasiner skulde blive meddeelt, og dette er hvad han nogle Maaneder efter gjentog ved den omtalte Leilighed. Hvorledes det er gaaet til, at Directeurerne have overseet, at det ved de Udtalelser af Reinhardt, hvortil de saa væsentlig støtte deres Argumentation, aldeles ikke gjaldt Doubletter af første Inspectorat, men Inspektorernes Andeel i den grønlandske Indsamling, som de ligefrem havde Ret til at fordre, er mig uforstaaeligt, da der kun behøves meget liden Kundskab om Museets Forhold eller Eftersøgning i Protocollerne for at komme paa det Rene dermed. Ialtfald maa det

i høi Grad beklages. Thi havde Directionen forstaaet, hvad det var, som der var Tale om i 1843, saa vilde den have seet sig berøvet sit formeentlige Præcedents og sit meest slaaende Argument i Raisonnementet mod Schiødte, og den saavel som Ministeriet vilde da maaskee have faret med noget mere Lempe.

Det fremgaaer aldeles afgjort af det Foregaaende, at det, saaledes som Schiødte paastod, var noget i Museets Historie aldeles Nyt, at Directionen tildeelte ham en saadan Ordre. Var det saaledes ikke lykkedes Directionen at tilveiebringe mere end Skinnet af en Paaviisning af, at dens Fremgangsmaade var hjemlet i Museets Organisation eller Praxis, saa forekommer det mig, at det ligesaa lidt lykkedes den at godtgjøre dens Rimelighed i og for sig. Directionen indrømmede Rigtigheden — ganske i Almindelighed — af det af Schiødte forfægtede Princip, at de enkelte Afdelinger burde have hele Fordelen af deres egne Doubletter, men paastod, at Reglen maatte være Undtagelser underkastet af Hensyn til „det Heles Vel“ — hvad Andet der nu end maatte menes ved denne Phrase end de enkelte Afdelingers Vel — og at Directionen i paakommende Tilfælde maatte være berettiget, ja forpligtet, til at fordre saadanne „Opoffrelser“, som den havde forlangt af Schiødte. Heri kunde der ogsaa have været Mening, hvis der havde været Tale om en ganske exceptionel Erhvervelse for Museet, som slet ikke kunde opnaaes, medmindre der tilveiebragtes et saadant Æquivalent, som man havde paalagt Schiødte at præstere af sin Afdeling. Men dette var jo aldeles ikke Tilfældet. De omtalte Fugleskind vare, hvor kjærkomne de end kunde være, neppe saadanne uoverkommelige Sjeldenheder, at der var Anledning til særlige Ophævelser; havde dette været Tilfældet, vilde Directionen sikkerlig have gjort opmærksom derpaa. De vare desuden allerede i Museets Besiddelse som Gave, og ingen Gjengjæld forlangtes; Directionen selv gjør sig Umage for at accentuere dette. Stillingen var altsaa saaledes, at Directionen vilde have sig anseet for berettiget, endog forpligtet, til at forlange en saadan Opoffrelse af Schiødte, uden allermindste Nødvendighed, alene for selv at spille en genereus Rolle lige-

overfor en Privatmand ved at gøre ham denne Foræring af Museets Materiale — Noget, hvortil den forøvrigt neppe var berettiget.

Forsaauidt Directionen dernæst argumenterer mod Schiødtes Opfattelse af Inspectoraternes Selvstændighed, som om denne havde foreligget udtrykt i den Form, at Inspectoraterne dannede særskilte Museer, tør det bemærkes, at Schiødte intetsteds havde udtrykt sig saaledes. Denne Slag-Phrase, hvormed Directionen gjorde saamegen Larm, havde den selv opfundet, og Schiødte kunde naturligviis ikke paa nogen Maade gjøres ansvarlig for Alt, hvad der kunde lægges i den. Som viskulle see (p. 399), adopterede Krøyer den i sin, en Maanedes Tid efter Oplæsningen af Directionens Svar til Schiødte indsendte Betænkning angaaende Inspectorernes Ansvarlighed, dog kun med det kvalificerende Tillæg: „paa en Maade“. Det er tydeligt, at Affatteren af Directionens Skrivelse af 7. Juli 1850 — efter Stilen at dømme Steenstrup — har sammenblandet de to Inspectors Skrivelser.

Efter det sidst meddeelte Stykke af Directionens Erklæring følger et langt Afsnit, hvis Indhold i Virkeligheden er aldeles irrelevant, men som jeg vil hidsætte, for at det ikke skal siges, at jeg har udeladt Noget. Det lyder saaledes: „Med den Anskuelse af Inspectoraterne som selvstændige Museer staaer det „jo vistnok i Sammenhæng, at Directionen betragtes som staaende udenfor Museet uden al organisk Forbindelse. Men Directionen troer ikke bedre at kunne fremstille den besynderlige „Modsigelse, hvori denne Betragtningssmaaade staaer til de virkelige Forhold end ved at anføre, at hine Inspectorater, som ved „Resolutionen af 1842 antages at være blevne til selvstændige „Museer, indtil 1846 vare ikke engang begrændsede Eenheder „(saa at Skeletterne til Fiskeklassen hørte til et ganske andet „Inspectorat end de i Spiritus opstillede eller udstoppede Fisk, „og Fiskene fra Europa eller Grønland under et andet Inspectorat end Fiskene fra andre Verdensdele, samt at Krebsdyr og „Insektforsteninger vare under et andet Inspectorat end de „nulevende Dyr af samme Klasse, nemlig under det for Bløddyr, Koraldyr osv.) Som Exempel paa Inspecteurernes egen „modsatte Opfattelse af Sagen skal Directionen tilføie, at hine

„selvstændige Inspectorater hos denne formeentlig udenforstaaende
 „Direction i 1846 anholdt om og erholdt en ganske anden
 „Begrændsning, saa at de altsaa ved denne Direction bleve til
 „noget andet, end de før havde været, fremdeles, at de i 1849
 „androge om, at samme Direction vilde paa en anden Maade dele
 „Localet imellem dem, eller for endmere at vise, at Inspecteuren
 „ikke efter Forgødtbefindende kan give sit Inspectorat den Form
 „han vil, at Inspecteurerne hos den uden organisk Forbindelse
 „med Museet staaende Direction androge om, hvorvidt de maa
 „opstille de i deres Inspectorater opstillede Gjenstande efter den
 „ene eller den anden Forfatters System (cfr. Inspecteur Schiødtes
 „Andragende desangaaende, Inspectoratsforhandlingernes Protocol
 „for August 1842).“

Hele denne Argumentation er kun en Fægtning mod selv-
 lavede Straamænd. Intetsteds havde Schiødte (eller Krøyer)
 nægtet, at Directionen havde eller udøvede Functioner ved
 Museet, skjøndt disse, som man vil have bemærket ved Gjen-
 nemlæsningen af Udsigten over Museets Historie, før 1848
 væsentligst bestode i at være Mellemautoritet mellem Inspec-
 torerne og Kongen, Museets egentlige Overbestyrer. Hvad
 Schiødte havde paastaaet var, at Directionen stod udenfor det
 videnskabelige Arbejde og den specielle indre Bestyrelse af
 Museets forskellige Afdelinger og derfor savnede den af Kund-
 skab betingede Competence til at give saadanne i Detailbesty-
 relsen indgribende Ordre som den ham givne, og dette var
 uimodsigeligt sandt. Desuden er den citerede Argumentation
 ulogisk og historisk slet begrundet. Det er et aldeles ubeviis-
 ligt Postulat, en logisk Tilsnigelse, at der skulde være nogen-
 somhelst Forbindelse mellem Graden af Inspectorernes Selvstæn-
 dighed og Omgrændsningen af deres Afdelinger, saa at man skulde
 kunne slutte fra den sidstes Ufuldkommenhed til den førstes
 Begrændsethed. Ikke heller besad Directionen i 1846 anden
 Myndighed med Hensyn til Inspectoraternes Afgrændsning end
 den, at kunne gjøre allerunderdanigst Forestilling derom til
 Kongen; og det var ikke ved Directionen, at denne vigtige
 Reform opnaaedes, men derved, at Krøyer henvendte sig directe
 til Kongen, som derefter gav Directionen de dertil sigtende

Befalinger, ifølge hvilke selve den nye Fordeling tilveiebragtes, ikke ved Directionsordrer men ved Forhandling mellem Inspectorerne indbyrdes. Af om muligt endnu mindre Vægt er Directionens Henviisning til Schiødtes formeentlige Andragende om at maatte opstille Insectsamlingen efter et andet System. Der staaer i Protocollen: „Hr. Schiødte yttrede foreløbigt, at han „agtede at anholde om Directionens Tilladelse til at opstille „Insectsamlingen efter et andet System end det nu fulgte (det „Fabriciske).“ Men et saadant Andragende har han aldrig indsendt, og af hvor liden Vægt denne Yttring af Schiødte er med Hensyn til Spørgsmaalet om Inspectorernes Opfattelse af deres Stilling indlyser af, at Schiødte dengang kun havde været Inspector i sex Uger, og at han i den Tid saagodtsom bestandigt havde været fraværende paa Samlereiser. Syv Aar efter at ville holde ham ansvarlig for hvad der kunde siges at være impliceret i en Yttring som den anførte synes under disse Omstændigheder høist ubilligt.

Erklæringen fortsætter saaledes: „Ligesaalidet er det begrundet, som Inspecteuren anfører, at det ikke tilkom Directionen at kontrollere Inspecteuren eller dele Ansvar med denne. „I Henseende til Ansvar er Inspecteurerne tilsidst dog vel „Directionen ansvarlige for hvad de gjøre, og naar Directionen „befaler noget foretaget, da ligger dog vist Ansvarligheden for, „at dette er bleven udført, i den af Directionen givne Ordre. „Hvad Controllen angaaer, da mener Directionen, at den jo „netop dertil har Maanedsbereetningerne, som indsendes gennem „Overinspecteuren til Directionen netop i den Hensigt, at Directionen bedre skal kunne have Øie med og altsaa kontrollere „Museets Fremgang. At Directionen virkelig har controlleret, „turde vel mere end een Skrivelse fra denne vidne om, og at „den skal kontrollere, er vel tydeligt nok paalagt den i Organisationsplanens 2den Deel, første Afsnit, om den administrerende Embedsmand, og 4de Deel § 3, og den eneste Forandring, „som Directionens Skrivelse af 20. Juni 1842 deri har foranlediget, er, at Directionen tildeels mere middelbart gennem „Overinspecteuren lader Controllen udføre“.

Mod denne Kritik af Schiødtes Udtalelser i Skrivelsen til

Ministeriet er der formelt Intet at indvende, idet hans Udtryk ganske vist ere uheldigt valgte, og Directionen var naturligviis berettiget til at drage Fordeel deraf. Schiødtes Mening forekommer mig dog tydelig nok. Jeg forstaaer hans Udtryk, at det ikke tilkom Directionen at dele eller controllere hans Ansvarlighed, saaledes, at han vilde paa Forhaand møde den Bemærkning, at hvis Directionens Ordre vare til Skade for hans Afdeling, vilde Ansvarligheden falde paa Directionen, saa at han ikke behøvede deraf at lade sig afholde fra at udføre dem. Det sees let, at hvis et saadant Raisonnement skulde gjælde, vilde Inspectorerne hurtigt blive reducerede til blotte Assistenten, og af den Grund har han, som jeg mener, villet møde det, men han har udtrykt sig for almindeligt og derved givet sine Modstandere Kaart paa Haanden.

„Skjøndt Directionen,“ hedder det dernæst, „mener i det „Foregaaende at have belyst de væsentligste af de i Inspecteur „Schiødtes Skrivelse fremsatte Indvendinger imod Directionens „Fremgangsmaade, kan den dog ikke undlade endnu at berøre „nogle Punkter, som Inspecteuren har opfattet paa en saa egen „Maade, at de ikke burde hengaae uimodsagte. Naar saaledes „Inspecteur Schiødte stiller den Fordring til det ham som Inspecteur paahvilende Arbeide, at det ikke, som han siger, maa være „sterilt, men i videnskabelig Henseende frugtbringende, da fordrer han sikkert Noget, som intet Inspectorat tør gjøre Fordring paa; i al Opstilling, Etiquettering, Catalogisering osv. „som § 2 i den den allerh. Res. af 15. Juni 1842 ledsagende „Directionsskrivelse paalægger Inspecteuren, er der visselig meget, „som er og nødvendig maa være i videnskabelig Henseende „uden Frugt for denne. Tvende af Directionens Medlemmer ere „selv Bestyrere og Overbestyrere af de under dem staaende „Samlinger, men de maae bevidne, at den mindste Deel af den „Tid, de anvende i Museets Interesse, kan antages at have „nogetsomhelst videnskabeligt Udbytte for dem, og de maae „meget betvivle, at det nogensinde vil blive muligt at indskrænke „Inspecteurernes Arbeide til det, der bringer videnskabeligt Udbytte for Vedkommende. Ogsaa er det en Selvfølge, at Inspec-

„teurerne ere til for Museets Skyld og ikke dette for deres „Skyld.“

Denne Deel af Erklæringen er atter en Fægtning mod en selvlavet Straamand. Hvad Schiødte havde beklaget sig over var, at Directionen arbitrairt og uden Nødvendighed havde villet paalægge ham et sterilt Arbeide, hvilket er noget ganske Andet end at Inspectorerne, saalænge de ingen Medhjælp havde, maatte anvende megen Tid paa Saadant. Ganske vist beklagede Schiødte saavel som Krøyer sig ved given Leilighed herover, men derved var Intet at gøre, saalænge der ikke var Midler til at betale for Assistance i Afdelingerne. Medens imidlertid Schiødte meente, at Directionen i Betragtning heraf ikke uden Nødvendighed burde end yderligere indskrænke den Tid, han kunde anvende paa videnskabeligt Arbeide, synes Directionens Raisonnement at gaae ud paa, at siden der ifølge Museets Ordning paalaae ham meget saadant Arbeide, behøvede Directionen ikke at betænke sig paa at forøge det blot for at kunne gøre Westermann en aldeles unødvendig Foræring. Det er ret characteristisk, at Directionen betegner den omtalte § 2 som Deel af Directionens Skrivelse af 20. Juni 1842, som ledsagede den Kgl. Res. af 15. Juni, hvorved den i Sagerne Uindviede ret naturligt ledes til at troe, at det var Directionen, som i sin Magtfuldkommenhed havde paa-lagt Inspectorerne dette Arbeide, hvilken meget vildledende Udtryksmaade ogsaa er benyttet lidt ovenfor, hvor der tales om Udøvelsen af Controllen. Sandheden er, at vedkommende Paragrapher ere Dele af det ved Grev Bedemar udarbejdede Reformforslag, der billigedes ved Resolutionen og derfor blev Deel af denne. Det var Kongen selv, som traf den omtalte Ordning, og de vedkommende Paragrapher bleve kun Dele af Directionens Skrivelse forsaavidt som denne bragte den Kgl. Resol. til Inspectorernes Kundskab. Det er i sig selv en ringe Ting, men den er characteristisk og tjener ligesom det meget autocratisk lydende Ord „befale“, der sammesteds er anvendt, til at vise hvor Directionen egentlig vilde hen.

Directionen protesterer endvidere mod Schiødtes Antydning af, at den ved sit Løfte til Westermann havde givet en Privatmand en Myndighed med Hensyn til Museet eller dets Embeds-

mænd, samt mod „den besynderlige Paastand, at Directionen „nu skulde mindre vel kunne varetage Museets Interesser, fordi „den er bleven suppleret med tvende Medlemmer, der ere Over- „bestyrere af andre ligeartede Samlinger og derfra medførte „noget Kjendskab til Museumsbestyrelsen*). Men ved denne „Leilighed skal Directionen ikke undlade at berigtige Ytringer, „der ogsaa paa andre Steder gaae igjen, at de tvende Direc- „tions-Medlemmer ikkun ere de specielle Bestyrere eller Inspec- „teurer over deres Samlinger: de ere nemlig Samlingernes Over- „bestyrelse, og det Forhold, hvori de som saadanne staae, paa „den ene Side til Ministeriet, paa den anden Side til de under „dem arbejdende Assistenten og Conservatorer, er ikke væsent- „ligt forskjelligt fra det, hvori den Kongelige Direction for Museet „staaer til Inspecteurerne og Conservatoren, eller til det høie „Ministerium. At ville sætte Inspecteurerne i videnskabelig Hen- „seende over eller under Universitetets Professorer har der vel „ikke været tænkt paa, men ligesom Universitetsprofessorerne „kunne staae administrativt over eller under hinanden, saaledes „kunne de vel ogsaa komme i et saadant Forhold til Inspec- „teurerne, uden at disses Anseelse i mindste Maade krænktes.“

At Forholdene ved Museet kunde være saadanne, at Inspec- torernes Anseelse ikke krænkedes ved, at Universitetsprofes- sorer vare i Directionen, er maaskee tænkeligt, men det maatte da ialtfald være Forhold, under hvilke Inspectorerne ikke vare udsatte for af bemeldte Professorer at modtage en saadan Befal- ling som den, Schiødte havde modtaget, eller i det Allermindste ikke vare udsatte for at faae sig den kastet tilbage i Ansigtet, saaledes som man havde gjort det ved Schiødte uden saameget som at give sig Skinnet af at tage den ringeste Notits af hans ud- førlige og klare Redegjørelse for Umuligheden af — eller dog den aldeles uforholdsmæssige Vanskelighed ved — Udførelsen deraf. Forøvrigt var det naturligtviis, som alt forklaret, især med For- eningen af Museerne for Øie, at Inspectorerne kun høist mod-

*) Steenstrups Erfaring strakte sig dog kun over tre Aar, mindre end Halvdelen af Schiødtes og Krøyers og kun Syvendedelen af Pin- gels Erfaring i saa Henseende.

stræbende kunde underordne sig en Direction, hvis Majoritet bestod af naturhistoriske Universitetsprofessorer. Afseet fra denne Slutningstirade, er imidlertid det sidst citerede Stykke af Erklæringen vistnok at ansee som den absolut vigtigste Udtalelse, ikke blot i hele dette lange Actstykke, men i hele Forhandlingen i disse Aar om Museets Forhold, idet den indeholder Nøglen til Forstaaelsen baade af Directionens og de to Inspectors Optræden. De to Professorer protestere imod at blive betegnede som blotte Inspectorer over de af dem bestyrede Samlinger ved Universitetet, idet de tillige vare disses Overbestyrelse, da de stode directe under Ministeriet uden noget Mellemed, hvilken Paastand dog nok er aldeles urigtig, da de som Professorer og Bestyrere af disse Samlinger stode nærmest under Consistorium og ikke i noget nærmere Forhold til Ministeriet end Inspectorerne. Men dernæst erklære de, og dette er for nærværende Betragtning Hovedpunctet, at de i det Væsentlige stode i det samme Forhold til Museets Inspectorer som til de under dem arbejdende Assistenten ved Universitetssamlingerne, hvilken Paastand med uafviselig Consequents involverer, *at Museets Inspectors Stilling som saadanne ikke i det Væsentlige var forskjellig fra bemeldte Assistenters.* I Virkeligheden var Forholdet saaledes, at disse Sidste ikke vare Embedsmænd; de vare i deres Stilling aldeles afhængige af Professorerne, uden den allerringeste Andeel i Bestyrelsen eller det dermed følgende Ansvar og uden anden Virksomhedskreds end den, simpelthen at udføre hvad der til enhver Tid maatte blive dem paalagt af Professorerne under disses Ansvar. Inspectorerne ved Museet derimod vare kongelige Embedsmænd, hvem der ved Museets Organisation var tilstaaet en raadgivende Indflydelse paa Museets almindelige Anliggender (saasom selve Organisation, Localet osv.), nemlig Retten til at gjøre og discutere Forslag desangaaende gennem deres regelmæssige Organ, Inspectormøderne. Desuden var der ved deres Kgl. Udnævnelse overdraget dem den specielle Bestyrelse af en bestemt Deel af Museet under deres eget Ansvar, ikke blot overfor Directionen som deres nærmeste Foresatte men, som alle offentlige Embedsmænd, overfor Kongen og Staten, som havde ansat dem, foreskrevet dem deres Virk-

somhed og paalagt dem deres Ansvar; i disse Henseender havde Directionen ingen Myndighed udøvet men kun havt at registrere, meddele til Vedkommende samt paasee Udførelsen af de ovenfra givne Ordre. Det forekommer mig aldeles uomtvisteligt, at Forskjellen mellem Assistenternes og Inspectorernes respective Stillinger var i høieste Grad væsentlig og gennemgribende, og at det maa ansees som yderligt paafaldende, at de to Professore, som nødvendigviis maatte kjende de anførte Facta, ved denne Leilighed udtrykte en Anskuelse, der synes aldeles at lade disse Facta upaaagtede. Det er saameget mere paafaldende, som det ikke her gjælder om en i Forbigaaende henkastet Bemærkning, der kunde tænkes mindre omhyggeligt overveiet, men om en betonet Erklæring om selve dette Spørgsmaal, hvorpaa Ministeriets Opmærksomhed særlig henledes, og som derfor maa antages at være redigeret med al fornøden Omhu. Med Forklaringen af dette Phænomen staae det sig imidlertid som det vil, to Ting forekomme mig ialtfald uomtvistelige. Den ene er, at hvis Ministeriet i sin Tid fæstede Lid til denne Paastand og handlede derefter, saa blev det factisk seet grundigt vildledt. Den anden er, at Inspectorerne paa ingen Maade havde Uret i eller begik nogen Feiltagelse ved med Hænder og Fødder at værges sig mod en Direction, der rigtignok prætenderede at anerkjende den Selvstændighed, som Inspectorerne „forøvrigt“ maatte have Krav paa, men paa samme Tid handlede efter saadanne grundfalske Anskuelser, som hiin Passus implicerer, og som desuden, medens den afslog Discussion med Inspectorerne derom, benyttede sin Stilling til at insinuere disse Anskuelser hos Ministeriet ved en Leilighed, ved hvilken Inspectorerne ikke havde Adgang til at hævde deres Opfattelse, og uden at de engang kunde vide, at en saadan Anskuelse som Directionens var bleven officielt formuleret af denne. Det beroede ikke paa nogen Feiltagelse fra Inspectorernes Side, naar de nærede den største Frygt for, at de, naar den paatænkte Forening kom istand, vilde faae Valget imellem enten at underordne sig Steenstrup som simple Assisterter eller ogsaa at opgive deres Livs Gjærning. Under de senere Forhandlinger om Museernes Forening spillede dette Punct en Hovedrolle, idet det

atter og atter blev benægtet, at Inspectorerne i denne Henseende havde Noget at frygte, eller at der var nogen Nødvendighed for, at Loven, saaledes som Schiødte og Krøyer ønskede, kom til at indeholde Bestemmelser, der sikrede deres Stilling. Jeg tvivler om, at disse Benægtelser vilde være fremkomne, hvis de Actstykker, som nu see Dagens Lys, ikke dengang endnu havde ligget begravede i Archivet. Jeg formener, at Benægtelserne nu bør forstumme.

Efter det sidst citerede Stykke af Directionens Erklæring følger der nogle Modbemærkninger mod Schiødtes Udtalelser med Hensyn til van Teylingen og Prof. Liebmann, hvilke gaae ud paa, at Directionen ikke havde haft Leilighed til at bevirke, at der til den Førstnævntes Pension knyttedes en Forpligtelse til at samle for Museet, og at dette ikke heller var nødvendigt, da Museet alligevel fik Broderparten af hvad han samlede [hvilket dog ikke kan have gjældt Insecterne], samt at Liebmann ikke havde haft nogen Forpligtelse til at samle Zoologica og kun havde undladt at afgive de indsamlede Insecter til Museet, fordi han ansaae dem for at være af liden Værdi. Actstykket slutter med følgende Ord: „Idet Directionen henviser til sin under „samme Datum afgivne Erklæring om et andet Andragende fra „Inspecteurerne Dr. Krøyer og Schiødte*), andrager Directionen „paa, at det høie Ministerium vil tage de fornødne Forholds- „regler for at Directionens Myndighed kan hævdes.“

Ministeriets Svar paa Schiødtes Andragende afgaves under 27. Juli, rettet til Directionen. Da Ministeren, som det synes, ikke nærede ringeste Tvivl om den fuldkomne Rigtighed af Alt, hvad Directionen havde anført, er det ikke at undres over, at Svaret kun er en kort Gjengivelse af Hovedpuncterne i dette med Ministeriets Tilslutning, fulgt af et Paalæg til Schiødte om at udføre den givne Ordre. Efter et indledende Résumé af Schiødtes Andragende hedder det deri:

„Efter nu at have modtaget Directionens Erklæring over „dette Andragende, hvilken Ministeriet med Hensyn til Vigtig- „heden af snart at fjerne Competence-Tvivl og Usikkerhed om

*) See nedenfor p. 406—411.

„Retsforhold mellem de forskjellige Embedsmænd ved en offentlig
 „Anstalt, havde ønsket at modtage noget tidligere, skal Mini-
 „steriet have Directionen anmodet om at tilkjendegive Inspecteur
 „Schiødte, at ligesaalidet som han har havt nogen rimelig Grund
 „til at formode, at en allerhøieste Resolution, der ordner vigtige
 „Forhold og navnlig Inspecteurernes Stilling ved det natur-
 „historiske Museum, skulde være ophævet, uden at Museets
 „Embedsmænd derom vare blevne underrettede, ligesaalidet finder
 „Ministeriet, at han har havt nogen Anledning til at tage sin
 „Tilflugt til en saadan Formodning for at forklare sig Direc-
 „tionens Fremgangsmaade, idet Ministeriet med Directionen maa
 „være enig i, at Directionen i formel Henseende efter Organi-
 „sationsplanen for Museet er aldeles berettiget til i Museets
 „almindelige Interesse at fatte og beordre af den enkelte Afde-
 „lings Inspecteur udført en Beslutning som den omhandlede, der
 „heller ikke i materiel Henseende, naar den opfattes natur-
 „ligen, efter Maaden, hvorpaa den var udtrykt, skjønnes at have
 „havt saadan Vanskelighed og Betænkelighed, som Hr. Schiødte
 „i sin Skrivelse til Directionen af 12. Sept. f. A. med upassende
 „Indblanding af uvedkommende Ting og Insinuationer har søgt
 „at fremstille. Ministeriet anseer det vistnok for ønskeligt,
 „at de enkelte Afdelingers særlige Interesser med Hensyn til
 „Erhverv, Bytte osv. varetages paa en Maade, der i Forening
 „med en passende Frihed og Selvstændighed i Arbeidet inden
 „hver Afdelings Omraade kan opretholde Inspecteurernes Iver,
 „men det maa give Directionen, der ikke i denne Henseende
 „skjønnes at være paa nogen Maade traadt Inspecteurerne for
 „nær, fuldkommen Medhold, naar den tilbageviser Bestræbelsen
 „efter at gjøre de enkelte Inspectorater til ligesaamange sær-
 „skilte Museer og hævder det samlede Museums Eenhed og det
 „Heles Interesse ligeoverfor den enkelte Afdeling, og sin egen
 „Ret og Forpligtelse til at udjævne Forholdene mellem Afde-
 „lingerne indbyrdes. Medens Ministeriet med Hensyn til en
 „Yttring i Hr. Schiødtes Andragende særlig vil have ham ind-
 „skærpet, at det ganske vist tilkommer Directionen at control-
 „lere Inspecteurernes Embedsførelse og er hans Pligt at under-
 „kaste sig denne Control, finder det ikke i hvad der foreligger

„nogen Anledning til at betvivle, at Directionen i ethvert indre Museumsanliggende vil lade Inspecteurernes specielle Indsigt og Kyndighed komme passende til Orde og tage det Hensyn til deres Yttringer, som den skjønner, de fortjene. I Forbindelse med denne Tilkjendegivelse vil Directionen, forsaavidt den Hr. Schiødtte givne Ordre endnu ikke er udført og dens Udførelse endnu findes ønskelig, paalægge Inspecteur Schiødtte at udføre den i passende Tid.“

Afskrift af denne Skrivelse tilstilledes Schiødtte af Directionen under 23. Aug. med dette Tillæg: „Idet Directionen herved meddeler Hr. Inspecturen dette til fornøden Underretning, undlader den ikke med Hensyn til den sidste Passus i Ministeriets Skrivelse at tilføie, at den venter Inspecturens Indberetning om, at det i tidligere Skrivelser angaaende denne Sag berørte Mellemværende mellem Inspectoratet og Hr. Grosserer Westermann er arrangeret, for at Inspecturen umiddelbart derpaa, og det snarest muligt, kan foranstalte det oftomtalte af Directionen ønskede Udvalg.“

Saavidt var Alt gaaet som Directionen kunde ønske. Ministeriets Resolutionsskrivelse var kun et Echo af dens egen Erklæring, og selv i den lille Antydning af, at man ventede, at Directionen tog tilbørligt Hensyn til Inspectorernes Yttringer, tales der ikke om det Hensyn, disse i sig selv fortjente, men kun om det Hensyn, Directionen selv maatte skjønne, at de fortjente. Principspørgsmaalet var afgjort til Directionens Tilfredshed, ialtfald for saa lang Tid som Madvig vedblev at være Cultusminister; men det Factiske ved Sagen lod sig jo ikke ændre ved en ministeriel Resolution. De velbestemte og iøvrigt passende Doubletter, som Afdelingen ikke besad, kunde den alligevel ikke afgive, og den Kundskab til Afdelingen, som Directionen ikke besad, og uden hvilken den ikke kunde dirigere Specialbestyrelsen, vedblev den alligevel at mangle. Schiødtte svarede derfor under 3. Sept., at „det omtalte Mellemværende, som hidrørende fra en venskabelig Forbindelse, under hvilken begge Parter, naar Leilighed gaves, gjensidigen havde søgt at tilfredsstille, ofte endog at forekomme hinandens Ønsker, et Forhold, under hvilket Forpligtelsen for nuværende Tid er bleven

„betydeligt større paa Museets Side, ikke er af en saadan Art, „at den til noget bestemt Tidspunkt kan definitivt blive arrangeret, med mindre Forbindelsens hele Karakter skal forandres, „hvorved Museet vilde blive den tabende Part, ligesom ogsaa, „at Museet, som allerede tidligere af mig er angivet, heller „ikke for nærværende Tid i sine Doubletter har noget Middel „til at træffe et saadant Arrangement. Jeg afventer altsaa i „dette Anliggende Directionens nærmere og bestemte Ordre om, „hvad der fra Museets Side bør foretages med Hensyn til bemeldte Mellemværende.“ Herpaa fik han aldrig Svar, og Sagen bortfaldt, som da ogsaa naturligt var. Thi vel havde Directionen til Ministeriet erklæret, at den ingen virkelige Vanskeligheder fandt i det af Schiødte Anførte, og vel havde Ministeriet i blind Tillid dertil udtalt, at det ikke skønnede, at Ordrens Udførelse var forbunden med saadanne Vanskeligheder, som han havde søgt at fremstille, men i Virkeligheden havde dog Directionen ingen Midler til at fælde en selvstændig Dom, saaledes som den havde prætenderet. Da nu Schiødte besvarede den for tredje Gang gjentagne Ordre med Anmodning om bestemte Instructioner med Hensyn til Udførelsesmaaden, saa kunde Directionen hverken give saadanne eller klage til Ministeriet, da den jo i saa Tilfælde maatte have røbet, at den ikke vidste Beskeed. Paa samme Tid har Directionen vistnok ogsaa været tilfreds med at have faaet en ministeriel Anerkjendelse af Berettigelsen af sine extreme Myndighedsprætensioner, hvilken jo kunde blive nyttig i Fremtiden, ligesom jeg ogsaa antager, at det fra Begyndelsen af var dette Principspørgsmaal, ikke Gaven til Westermann, der havde været den det Vigtigste ved den hele Sag.

Den anden af de to Sager, vedrørende Inspectorernes Stilling til Museet, der som ovenfor nævnt, discuteredes i 1849—50, kan betegnes som SAGEN OM ANSVARET.

Under 4. Sept. 1849 indsendte Directionen et Circulaire saalydende: „Da det i flere Henseender vil være ønskeligt, at „Inspecteurernes Forhold til de dem anbetroede Samlinger nær-

„mere bestemmes, og navnlig at den specielle Ansvarlighed for
 „og Raadighed over de enkelte Afdelinger nøiere betegnes lige-
 „overfor det almindelige Ansvar, der ifølge Organisationsplanen
 „af 1842 paahviler Museets Overinspecteur, udbeder Directionen
 „sig Hr. Overinspecteurs og de enkelte Herrer Inspecteurs
 „gode Anskuelser om, hvorledes de for Øieblikket opfatte Deres
 „Forhold til Deres respective Samlinger ligeoverfor Overinspec-
 „toratet eller dettes ligeoverfor hine. Idet Directionen derhos
 „tillige ønsker at modtage Dhrr's behagelige Betænkninger om,
 „hvorledes maaskee for Fremtiden disse Forhold kunne paa en
 „bedre og bestemtere Maade begrændses, undlader den ikke at
 „tilføie, at da Museets Fremgang og Opstilling upaatvivlelig maa
 „fremkalde en hyppigere og stadigere Benyttelse af dets Sam-
 „linger, og denne Afbenyttelse til Studier bør ønskes saa fri og
 „udvidet, som det med Samlingens Øiemed og Tarv kan forenes,
 „vil det være aldeles nødvendigt, at de enkelte Inspecteurer til
 „nærmere Oplysning om de ovennævnte Forhold yttre dem om,
 „under hvilke Betingelser en saadan Adgang og Afbenyttelse
 „af de enkelte Samlinger formenes at kunne finde Sted“.

Som det sees, indeholder Circulairet ingen Antydning af nogen særlig Foranledning. I en senere Skrivelse fra Directionen siges det imidlertid, at Circulairet var foranlediget ved en Competencecollision mellem Overinspectoren og en af Inspectorerne. og skjøndt jeg som sagt tvivler om, at Circulairet vilde have seet Dagens Lys, hvis Directionens Majoritet ikke havde havt den fremtidige Forening for Øie, vil jeg meddele Omstændighederne ved dette Sammenstød, især da de vare ret pudsige.

En Dag i Marts Maaned 1849 kom Portneren til Pingel paa Museet og sagde, at der var et Bud fra Professor Steenstrup, som skulde bede om dette Dyr, hvormed han præsenterede en Seddel, hvorpaa der ikke stod Andet end: „Wombat“. Pingel henviste ham til Reinhardt, til hvis Afdeling jo dette Dyr hørte. Portneren forklarede imidlertid, at Buddet havde først spurgt efter Conservator Scheel, men han var ikke tilstede; ikke heller var Reinhardt paa Museet. Pingel udspurgte da Buddet, som bekræftede, at Professoren havde sendt ham med Ordre til at hente dette Dyr, hvilket han havde

Brug for, og Manden meente, at det var til hans Forelæsning paa Universitetet om en Times Tid, at han vilde benytte det. Pingel fandt det besynderligt, at Steenstrup saaledes i sidste Øieblik vilde sende Bud efter dette Dyr, især med en saa laconisk Anmodning; men da han tænkte sig, at Reinhardt sagtens vidste Beskeed dermed, og der jo i og for sig ikke kunde være Noget i Veien for, at Professoren laante Exemplaret, meente Pingel, at han, efter Steenstrups Stilling til Museet, burde søge at efterkomme Anmodningen. Scheel var imidlertid kommen tilstede, og Pingel paalagde ham derfor at udlevere en Wombat til Buddet, hvilket ogsaa skete. Den virkelige Sammenhæng var, at Universitets-Museet havde faaet et Wombat-Skind, som Scheel skulde udstoppe. Steenstrup, som feilagtigt troede, at det var færdigt, sendte Bud efter det til det Kgl. Museum (hvor Scheel havde det), da han ønskede at benytte det, men det var Buddets egen Idee, at det skulde bruges til den omtalte Forelæsning. Da Steenstrup modtog Exemplaret, saa han strax, at det ikke var hans Wombat, og sendte det tilbage uden Ophold, men uden forøvrigt at faae at vide hvad der var passeret og uden selv at sende nogen videre Beskeed. Scheel, hvem Sammenhængen besynderligt nok ikke var falden ind, satte Dyret tilbage paa dets Plads samt meldte til Pingel, at det var kommet uskadt tilbage; og Ingen tænkte foreløbigt videre over det Forefaldne. Otte eller ti Dage senere fik Reinhardt tilfældigviis at vide, at hans Wombat havde været ude i Byen uden hans Tilladelse eller Vidende, og tilstillede strax Directionen en Skrivelse af 3. April 1849, hvori han siger, at da Pingel jo maatte kunne gjøre igjen, hvad han havde gjort een Gang, maatte han forespørge, „hvorvidt Hr. Overinspectorens Fremgangsmaade var hjemlet, og i saa Fald udbede „mig en Forklaring over Inspectorens Forhold til den ham betroede Afdeling, navnlig med Hensyn til den ham paahvilende „Ansvarlighed.“ En Erklæring desangaaende blev affordret Pingel, som, uden Tvivl correct nok, opfattede Reinhardts Skrivelse som en Klage og indsendte et Forsvar for sin Handlemaade med de Oplysninger, han kunde give. Steenstrup afgav nu ogsaa en Erklæring af 22. April, i hvilken han meddeelte hvad han vidste,

og saaledes opklaredes Sagen. Der blev dog dengang ikke givet Reinhardt noget Svar, og det var først under 4. Sept., at hiint Circulaire udgik, samtidigt med, at en anden Side af det samme Spørgsmaal kom til Discussion i Anledning af Sagen om en Gave til Westermann.

Schiødtes Betænkning, som er dateret d. 15. Sept., er kortfattet og lyder saaledes: „I Anledning af den høie Direktions „Skrivelse af 4. d. M. undlader jeg ikke at meddele, at jeg har „opfattet Forholdet mellem Inspektorerne og Overinspektoren, „hvad Ansvarligheden for de enkelte Afdelinger angaaer, saaledes, „som det findes udtrykt i den Kgl. Resolution af 1842, ifølge „hvilken Samlingerne ere under vedkommende Inspektors Lukke „og Ansvar, men derhos undergivne Overinspektorens Revision. „Denne sidste har jeg tænkt mig at maatte finde Sted med „Inspektors Vidende og i hans Nærværelse, da jeg ikke indseer, „hvorledes i modsat Tilfælde noget Ansvar kan komme til at „paahvile Inspektor. Betingelserne for Samlingernes Afbenyttelse rette sig for den entomologiske Afdelings Vedkommende „efter de enkelte Gjenstandes Natur, ligesom efter de Benyttendes videnskabelige Standpunkt og personlige Egenskaber, „og kunne derfor være forskellige i det Uendelige. Det Inspektors paahvilende Ansvar vilde jeg ansee for ophævet, saafremt „nogen Anden end han selv havde Indflydelse paa Fastsættelsen „af disse Betingelser.“

Krøyers Votum er forsaavidt interessantere, som han tog Anledning til at udtale sig udførligt om hvorledes han fandt, at Museets Ordning burde være. Det lyder saaledes:

„Foranlediget ved en Direktionsskrivelse af 4. Sept. d. A., „der paalægger Museets Inspektorer at udtale sig om adskillige „Museumsforhold, tillader jeg mig herved at fremsende følgende „Linier. Jeg mener, at det Kongelige Museum paa en Maade „kan betragtes som bestaaende af ligesaamange særskilte Museer „som Inspektorater, hvilke kun ved en fælleds Overinspektor, „fælleds Locale, Oeconomie osv. forbindes med hverandre. Ligesom denne Betragtningsmaade kan synes at have historisk „Hjemmel, idet den, saavidt mig bekjendt, allerede længe hyldes „ved de vigtigste og bedst organiserede Museer i Udlandet,

„saaledes forekommer den mig begrundet i Videnskabens Omfang (og turde endelig antages at have Medhold hos Museets Direktion, der, idet den foretager vigtige Bestemmelser med Hensyn til et Inspektorat uden derom at bringe de andre Inspektorer til Kundskab, ingen engere Forbindelse mellem dem lader til at erkjende). Men af denne Betragtningssmaaede fremgaaer, at Inspektorerne paa den ene Side maae besidde den frieste Raadighed over de dem anbetroede Samlingers Bestyrelse, Forøgelse osv., og at de paa den anden Side ene og alene have at bære det specielle Ansvar. Overinspektoren, der uden nogensomhelst Indskrænkning bør være istand til at forskaffe sig den fornødne Kundskab om ethvert Inspektorats Tilstand, paahviler det naturligviis kun i Almindelighed at vaage over, at Inspektorerne opfylde deres overtagne Forpligtelser mod Museet, at ingen af dettes Forgreninger stilles i Skygge eller (paa Grund af Liebhaberi) udvikles overdrevent paa andres Bekostning, at Overbestyrelsen bliver bekendt med Museets Trang i alle Retninger osv. osv. Jeg kan vistnok ikke med nogen Sikkerhed bestemme hvad Direktionen nærmest maatte have tænkt paa ved Ordene, „hvorledes maaskee for Fremtiden disse Forhold (mellem Inspektorer og Overinspektor) kunne paa bedre og bestemtere Maade begrændses“, men jeg troer at turde antage, at medens man dagligt i Museet seer sig omringet af Trang paa alle Kanter, hverken Inspektorernes Pluralitet eller Overinspektoren hidtil have følt Trang til nogen Begrænsning, og at, dersom ved Begrænsning skulde forstaaes Indskrænkning i Inspektorernes Raadighed over de dem anbetroede Samlinger, en saadan Begrænsning maatte ansees som en betydelig Hindring for Museets ved mangfoldige andre Forhold tilbageholdte Udvikling. Ja, jeg bør endog fremdeles antage, at Intet kunde være gavnligere for Museet, end at saavel Inspektorernes som Overinspektorens Myndighed forøgedes, hvilket med andre Ord vil sige, at Direktionen opløstes, og at Overinspektoren tilligemed Inspektorerne umiddelbart under Ministeriet (omtrent analogt med Forholdet ved Pariser Museet) bestyrede Institutets Anliggender. — En udenfra tiløget Direktion for et videnskabeligt Institut som Museet maa jeg i

„heldigste Tilfælde ansee som overflødig, men den kan kun alt-
 „for let blive hæmmende istedenfor fremmende. Kun naar man
 „gør det til Princip efterhaanden ved Museet at ansætte som
 „Inspektorer unge Mænd uden videnskabelig Modenhed og Over-
 „blik, med andre Ord aandeligt Umyndige, kunde en Direktion
 „synes at være nødvendig, men ved Principet vilde ogsaa
 „Museets videnskabelige Betydning og værdige Fremskriden være
 „tilintetgjorte. Efter min Anskuelse bør Museets Inspektorer
 „ingenlunde i videnskabelig Henseende enten være eller be-
 „tragtes som Universitets-Professorer underordnede, men aldeles
 „som sideordnede.

„Hvad Afbenyttelsen af Museet angaaer, da erkjender jeg
 „ganske, at denne maa ønskes saa udvidet og fri, som Kon-
 „servationen vil tillade; dog bliver det vistnok meget vanskeligt
 „at fastsætte almindelige og tillige hensigtsmæssige og betryg-
 „gende Regler for Adgangen til Samlingerne. Det Meste synes mig
 „i ethvert enkelt Tilfælde at maatte overlades den vedkommende
 „Inspektors Skjønnende, da han ellers ikke vel kan bære An-
 „svaret. Et Studereværelse for hvert enkelt Inspektorat i For-
 „bindelse med dettes øvrige Localer vil blive nødvendigt. Om
 „Inspektorernes forøgede Arbejde med Udlaan og Inspektion ved
 „det Udlaantes Afbenyttelse vil have Krav paa et passende Veder-
 „lag eller allerede skal ansees som tilstrækkelig remunereret ved
 „den bestaaende Gagering, mener jeg saameget snarere at burde
 „anbefale til Direktionens Overveielse, som denne ikke hidtil
 „vides at have gjort Inspektorernes oeconomiske Stilling til
 „Gjenstand for sin Betragtning.“

Oprindeligt adresserede Krøyer denne Skrivelse til Over-
 inspector Pingel under 7. Nov. 1849, og den havde da følgende
 Slutning:

„Det kunde maaskee synes, at nogle af de ovenstaaende
 „Bemærkninger hensigtsmæssigere vilde have været rettede til
 „Kultusministeriet end til Museets Direktion. Men paa den ene
 „Side antager jeg, at de ligesaafuldt ville komme til Ministe-
 „riets Kundskab, som om de vare stilede til dette, paa den
 „anden Side finder jeg, det vilde være smukt, under den

„Forudsætning, at Direktionen maatte tiltræde mine Anskuelser, om Motivet til en Forandring udgik fra denne selv.“

Da Circulairet af 4. September, hvorpaa denne Skrivelse var Svar, var blevet Inspectorerne directe tilstillet fra Directionen, ikke gennem Overinspectoratet, burde Krøyers Betænkning have været adresseret til Directionen, og den blev ham derfor remitteret. Han indsendte den igjen først d. 10. Januar 1850, adresseret til Directionen og med Udeladelse af Slutningen.

Til den rette Forstaaelse af denne Betænkning, der tildeels fjerner sig saa langt fra Indholdet af den Skrivelse, af hvilken den var en Besvarelse, maa det bemærkes, at den i Virkeligheden var et ubudent Indlæg i den ovenomtalte Sag om Gaven til Westermann. Det var fra Directionens anden Skrivelse til Schiødte i den Anledning, der oplæstes i Novembermødet, at Krøyer optog Phrasen om Inspectoraterne som adskilte Museer og gjorde gjældende, at den paa en vis Maade dog ikke vilde være saa ganske uberettiget. At Skrivelsen efter sit Indhold maatte være Directionen meget ubehagelig, behøver ingen Paa-visning, og, som vi skulle see, bleve Directeurerne ham heller ikke Svar skyldige, om det end just ikke lykkedes dem at gjen-drive hans Anskuelser med gyldige Argumenter.

Reinhardts Besvarelse af Circulairet var temmelig vidtløftig og indeholdt detaillerede Henstillinger angaaende Regler for Udlaan osv.; han fastholdt, at Inspectorerne vare eneberet-tigede til at udtage Stykker af Skabe osv. Der findes ogsaa et Votum af Lehmann, som gaaer ud paa, at til et Udlaan vilde udfordres baade Inspectorens og Overinspectorens Tilladelse. Han var overhovedet, som man seer af hans Udtalelser ved flere Leiligheder, meest tilbøielig til at indskrænke Inspectorernes Myndighed, skjøndt han erkjendte, at et vist Raaderum maatte tilstaaes dem.

Af Steenstrups Erklæring sees, at han var særlig ubehageligt berørt ved den hele Affaire. Pingel, der jo var kommen i Uleilighed alene ved sit Ønske om at imødekomme Steenstrup, fik ingen Tak af ham derfor men tvertimod Utak, fordi han havde opfattet Reinhardts Skrivelse til Directionen som en Klage,

medens den, siger Steenstrup, kun var en „ærbødig Forespørgsel“. Man tør dog vistnok stærkt tvivle om, hvorvidt en saadan Skrivelse fra Krøyer eller Schiødte vilde saaledes være bleven taget i Forsvar af Steenstrup. Men til Reinhardt toges der altid det yderste Hensyn. Nogen Decision blev forøvrigt aldrig givet af Directionen, der kun benyttede Leiligheden til at polemisere mod Krøyers Udtalelser, nemlig i en Erklæring over en tredje Sag, som i 1849—50 kom til Forhandling, og til hvilken der alluderes i Slutningen af Directionens Erklæring i Sagen om Gaven til Westermann.

Denne tredje Sag handlede om MUSEETS MANGEL PAA LITERAIRE HJÆLPEMIDLER. Som vi have seet i Udsigten over Museets tidligere Historie, vare Klagerne herover af gammel Dato, og skjøndt der nu og da var gjort Tilløb til Dannelsen af et Bibliothek, var intet Klækkeligt blevet udrettet. Det var først i 1841, efter at Museets Budget var blevet forøget med 1000 Rd. om Aaret, at der paa Budgettet kom en fast Post til Bøger, men om dette end kunde strække til for de meest nødvendige Anskaffelser af Tidsskrifter og nyere Literatur, savnedes dog bestandigt en Stamme, især af ældre Literatur. For om muligt at opnaae, at der gjordes en Anstrængelse for at tilveiebringe en saadan, bragte Krøyer atter Sagen paa Bane i Inspectormødet i Juni 1849, idet han ifølge Protocollen bemærkede, at det var ønskeligt, om en Forøgelse af den til Anskaffelse af Bøger bestemte Summa kunde skaffes tilveie, og meente, at dette muligt kunde opnaaes ved at sælge de Museet tilhørende Oplag af det Regenfusiske Conchyliæværk og af Naturhistorie-Selskabets Skrifter. Han foreslog derfor at indgaae med et Andragende til Directionen, om der kunde være Noget at indvende imod, at de to nævnte Værker paa bedste Maade realiseredes for at benytte det Beløb, som derved maatte kunne indkomme, til at afhjælpe nogle af de føleligste Savn i Bibliotheket. De øvrige Inspectorer havde Intet derimod at indvende. Denne Tilførsel er undertegnet af Pingel, Krøyer, Schiødte og Reinhardt.

Efter den almindelige Forretningsgang vilde Directionen ved næste Møde gennem mundtlig Beskeed ved Overinspectoren have meddeelt sin Resolution i den Anledning, men dette skete ikke. I Novembermødet forespurgte Krøyer og Schiødte, om nogen Resolution var falden i Anledning af den nævnte Tilførsel til Protocollen i Junimødet, hvortil Overinspectoren svarede, at han betvivlede det. I det følgende Møde dicterede han imidlertid Følgende til Protocollen: „I Anledning af, at to af Dhrr. Inspecturer i det sidste Møde havde henvendt sig til Overinspecturen for af ham at erfare, om der var falden Resolution paa et Par Andragender [nemlig foruden det ovennævnte et af Schiødte om Hjælp til Præparation], som de i tidligere Møder havde ladet tilføre Forhandlingsprotocollen, meddeelte Overinspecturen, at der ikke kan ventes Svar eller Resolution paa blotte Tilførsler til bemeldte Protocol, men ikkun paa formelige Andragender, indgivne til Directionen.“

Denne Erklæring opfattedes, ialtfald af Krøyer og Schiødte, som et Forsøg paa at trænge Inspectorerne ud af deres lovlige Ret, og naar den sammenholdtes med Directionens Ordre til Schiødte om at udlevere Doubletter, om hvilken Sag den indtil da stedfundne Correspondance var bleven oplæst ved Novembermødet, kunde de kun bestyrkes i deres Opfattelse. Resolutionen af 15. Juni 1842 havde gennem § 7 af de approberede Ændringsparagrafer tilstaaet Inspectorerne en ligefrem Ret til at stille og discutere Forslag med Hensyn til Museets Anliggender, baade de specielle Afdelingers og Museets i Almindelighed. Hidtil var denne Ret bestandigt bleven udøvet i den Form, at disse Forslag tilførtes Protocollen og at Directionen resolverede med Henviisning til denne. Særlige Henvendelser til Directionen vare kun blevne benyttede, hvor der var Tale om personlige Sager eller saadanne, som krævede vidtløftigere Udviklinger, saasom større Bevillinger o. desl. Denne Praxis var slaaet fast ved syv Aars uafbrudte Anvendelse. Nu forlangte Directionen paa eengang formelle Andragender i alle Tilfælde og nægtede overhovedet at tage Hensyn til Andet — en Form, som ikke blot var ubeqvem men beregnet paa at accentuere Inspectorernes

Underordning under Directionen, d. v. s. at skyde dem ned mod blotte Assistenters mere beskedne Stilling. Erklæringen var for dem et nyt Vidnesbyrd om, at den nye Direction ikke blot vilde dirigere som den forrige, men regjere og styre med de strammest mulige Tøiler. De gjorde dog ikke strax noget Skridt i den Anledning, maaskee fordi de afventede Resultatet af den Forhandling om Ansvarret, som Directionen havde sat igang ved sit Circulaire af 4. September. Factisk fastholdt Directionen ikke den givne Erklæring, thi det sees, at i Juni 1850 meddelte Overinspectoren, i Henhold til en Skrivelse fra Directionen, Svar paa en Tilførsel af Krøyer til Protocollen ved Maimødet, hvori han havde anmodet Overinspectoren om at interessere sig for, at han kunde faae mere Hjælp af Conservatoren; dog gjenføres Directionens Erklæring i Julimødet.

Imidlertid havde de to Inspectorer ikke fundet det passende saaledes uden videre at rette sig efter Directionens Bestemmelse, der forekom dem at være et Overgreb, og da der intet Yderligere hørtes angaaende Bog-Contoen, oplæste Krøyer ved Juni-mødet 1850 en Skrivelse, som han foreslog, at Inspectorerne skulde tilstille Cultusministeriet i den Anledning. „Overinspectoren,“ staaer der i Protocollen, „som forøvrigt er enig med de „andre Inspectorer angaaende det Ønskelige i, at Bibliotheket „blev betydeligt forøget, kunde for sit Vedkommende ikke „stemme for, at denne Skrivelse med Forbigaaelse af Directionen indgik umiddelbart til Ministeriet.“ Da imidlertid Schiøtte stemte med Krøyer — Reinhardt var reist til Brasilien igjen, og Beck var da afskediget — skete dette alligevel. Skrivelsen lyder saaledes:

„Blandt de ikke faa Savn, hvorved det Kongelige Museums „Inspectorer hindres i deres Virksomhed, fortjener Savnet af litteraire Hjælpemidler at udhæves som et meget indgribende. At „ethvert Museum behøver et paa dets specielle Tarv beregnet „Bibliothek, troe vi os her fritagne for at bevise, efterdi dette „saavel i Almindelighed er anerkjendt, som ogsaa hos os for „længe siden antaget, hvad den botaniske Have angaaer, ja „endog indrømmet med Hensyn til det Kongelige Museum,

„idet samme besidder et Bibliothek, hvor høist ubetydeligt og „ilde sammensat dette end er. Vi have gjentagne Gange (i „Juni 1849 og November 1849) tilladt os at gjøre Direktionen „opmærksom paa vort Bibliotheks Armod, ligesom vi derhos „have benyttet Leiligheden til at angive en Forholdsregel, der „efter vor Formening i nogen Maade maatte kunne tjene til at „afhjælpe det, nemlig Realisationen af et Par Værker, der ere „Museets Eiendom, og af hvilke det ene, Regenfusz's Conchyli- „værk, endog er yderst sjældent og kostbart. Vore Andragender „have imidlertid, saavidt os bekjendt, ikke ledet til Andet end, „at Direktionen for henimod et Aar siden (d. 25. Juni 1849) „har requireret udleveret fra Museet et coloreret og et sort „Exemplar af bemeldte prægtige Værk, hvilke endnu beroe hos „den, hvad efter Forespørgsel hos Overinspektoren er os med- „deelt. Vi ansee det derfor for vor Pligt at henvende os dette „Anliggende betræffende til det høie Kultusministerium, for at „Sagen ikke længere skal henligge uafgjort, og idet vi henholde „os til vort tidligere Forslag i denne Anledning til Direktionen, „andrage vi tillige allerærbødigst, at en Sum af omtrent 900 „Rbd., som Museet for Øieblikket har i Overskud, maa anvendes „til Bibliothekets Tarv, saaledes, at Inspektorerne efter ind- „byrdes Overenskomst maatte benytte denne Sum til Indkjøb af „ældre for Museet uundværlige Sager hos Antikvarer og paa „de i Udlandet saa hyppigt forefaldende Bogauktioner.“

Krøyer og Schiødte havde tidligere flere Gange opnaaet at faae den ældre Direction ansporet til expedit Virksomhed ved directe Henvendelse til Kongen men fik at føle, at denne Methode ikke slog til under den daværende Cultusminister.

Skrivelsen sendtes til Directionen, som besvarede den under samme Dato som dens Erklæring i Anledning af Schiødtes Sag om Doubletterne, nemlig 5. Juli 1850, og de to Skrivelser supplere hinanden i flere Henseender. Directionen oplyser, at den alt, førend de nævnte Henstillinger fremkom, havde været betænkt paa at afhænde de omtalte Sager men af de uheldige Conjuncturer i 1848—49 var bleven afholdt derfra, og at det ved Eftersyn havde viist sig, at det forhaandenværende Oplag var saa defect, at der ikke kunde stilles Noget op dermed, med-

mindre man lod trykke og illuminere det Manglende, saa at det var en Feiltagelse at troe, at der paa den Maade kunde skaffes nogen større Sum tilveie. Directionen meente endog, at Krøyer maatte have vidst Beskeed med Oplagets Beskaffenhed, da han i sin Tid havde været med ved det indgaaende Eftersyn deraf, som var foretaget efter Professor Reinhardts Død. Rigtigheden af disse Angivelser om Oplagets Beskaffenhed er der ingen Grund til at betvivle; men med Hensyn til Insinuationen om, at Krøyer skulde have talt mod bedre Vidende, maa det erindres, at det af Acterne (d. v. s. Pingels Rapport) aldeles ikke fremgaaer, at det foretagne Eftersyn var saa grundigt, at Krøyer deraf maatte have vidst, at det var tvivlsomt, om Noget kunde udrettes dermed. Heller ikke sees det, at Pingel har fundet sig foranlediget til at gjøre nogen dertil sigtende Bemærkning, da Skrivelsen oplæstes i Inspector mødet. Hvad man imidlertid i Særdeleshed maa undre sig over er, at Directionen ikke, da Krøyer og Schiødte gjorde deres Henstilling i Inspector mødet, simpelthen lod Pingel meddele disse Oplysninger, men nægtede at besvare Henstillingen, medmindre den fremkom i et særligt Andragende, der jo intet Væsentligt kunde indeholde udover det Protocolle Tilførte. Der er Intetsomhelst i denne meget simple Sag, der kunde gjøre en Afvigelse fra den almindelige Praxis tilraadelig. Om den nævnte Kassebeholdning (med Hensyn til hvilken Krøyer og Schiødte dog vel maae have haft deres Underretning fra Pingel, som var Regnskabsfører), erklærede Directionen, at den ikke existerede, da flere større Udgifter vare blevne udredede deraf med Ministeriets Tilladelse. *) Directionen var overhovedet overrasket ved denne pludseligt opstaaede Trang til at anvende ikke mindre end et Tusinde Rigsdaler paa Anskaffelsen af gamle Bøger, idet den sædvanlige Bevilling til Bøger hverken i 1848 eller i 1849 var bleven forbrugt. Dette sidste Argument var dog aabenbart utilstrækkeligt, thi det Beløb, som resterede ubrugt paa den aarlige Bogconto, var ialtfald saa ubetydeligt, at det hverken kunde gjøre fra eller til med

*) Deriblandt, hvis jeg ikke tager Feil, Reiseunderstøttelse for Reinhardt, som atter var reist til Brasilien.

Hensyn til det, Inspectorerne ønskede, nemlig ved en kraftig Anstrængelse at tilveiebringe en god Stamme af Bøger, som saa senere ved de aarlige Bevillinger kunde holdes à jour.

Med Hensyn til Inspectorernes implicerede Klage over, at de intet Svar havde faaet paa deres gjentagne Henstillinger, siger Directionen: „Da intet nærmere begrundet Andragende „forelaae, har Directionen ikke specielt resolveret paa denne eller „lignende Tilførsler til Protocollen, og at Inspecteurerne ikke „kunne forvente Resolutioner paa slige Tilførsler, har Directionen paany indskjærpet Overinspecteuren under 3. Dec. 1849, „hvorfor ogsaa Overinspecteuren i det umiddelbart paa Dr. „Krøyers sidste Forespørgsel følgende Møde har dicteret til „Protocollen: I Anledning af, at to af de Herrer“ osv. som ovenfor (p. 404) anført. Længere nede i Skrivelsen alluderes der igjen hertil, og det siges, at „Directionen, støttende sig til en ældre „Praxis, har gjort dem opmærksom paa, at slige i Protocollen „henkastede Bemærkninger for Fremtiden ville blive uden Besvarelse.“ Herved er det nu strax paafaldende, at der i Over-inspector Pingels til Protocollen dicterede formelle Erklæring, hvilken Directionen rathaberer ved at optage den i denne Skrivelse, ikke med eet Ord hentydes til nogen tidligere Meddelelse af den Art eller til nogen saadan ældre Praxis, og hvis man, gjort opmærksom ved denne Omstændighed, gjennem søger Museets Archiv samt Forhandlingsprotocollerne, vil man ikke heller der finde mindste Spor af noget Saadant. Tvertimod finder man, at Directionen fra Juli 1842 til December 1849 regelmæssigt som en Deel af den almindelige Forretningsgang, uden nogensinde at vægre sig derved, har givet endog skriftlige Svar og Resolutioner paa Tilførsler til Protocollen, hvorpaa jeg i min Udsigt over Museets Historie har citeret adskillige Exempler. Ikke alene kunde disse meget betydeligt forøges, men der foreligger som sagt intet Tilfælde af en Vægning fra Directionens Side ved at forhandle paa denne Maade. Det Eneste, som maaskee ved et flygtigt — men det maa ogsaa være et meget flygtigt — Eftersyn kunde see ud som noget Saadant, er, at Inspectorerne nogle Gange, førend de indgave specificerede Andragender om større Bevillinger, paa en foreløbig Maade have bragt deres

Ønske til Directionens Kundskab for at erfare, om de overhovedet kunde opnaae disse, hvilket jo tildeels maatte afhænge af Kassens Tilstand; i saadanne Tilfælde har Directionen da svaret, at den afventede Vedkommendes detaillerede Andragende. Men Forskjellen mellem slige Tilfælde og det, hvorom Talen er her, er saa iøinefaldende, at der ikke paa nogen Maade kan siges at være constitueret en Praxis som den, Directionen vilde indføre. Jeg seer mig derfor i den Nødvendighed at maatte antage, at Directionen paa en mig uforklarlig Maade er falden i en meget alvorlig Vildfarelse, der er saa meget mere at beklage, som det neppe kan feile, at jo Ministeriet derved er blevet aldeles vildledet i et Hovedpunct. Naar Directionen taler om „slige i Protocollen henkastede Bemærkninger“, da turde dette Udtryk kun tjene til at forraade dens Animus, thi der er Intet i de paagjældende Tilførsler, der berettiger til en saadan ned-sættende Betegnelse. Naturligviis har denne ogsaa havt den Virkning, i høi Grad at vildlede Ministeriet.

Efter paa den anførte Maade at have svaret for sig i Anledning af Krøyers og Schiødtes Henvendelse til Ministeriet, fortsætter Directionen med en formelig Klage over de to Inspectorer, som lyder saaledes:

„Den her besvarede Klage fra Inspecteurerne Dr. Krøyer „og Schiødte og en anden af Inspecteur Schiødte alene, hvorpaa „Directionen under Dags Dato ligeledes indsender sit Svar, ere „ikke de eneste Tilfælde af Modvillie mod Directionen, som disse „Embedsmænd have yttret. Directionen har overhovedet i de „sidste Aar, siden Udnævnelsen af dens tvende yngre Med- „lemmer, stadigen mødt den meest afgjorte Modstand fra disse „Inspecteurs Side, og vi maa ansee det for vor Pligt for nær- „mere at characterisere de Vanskeligheder, som de forsøge at „berede Directionen, korteligen at anføre nogle herhen hørende „Kjendsgjærninger.

„Ved en Omflytning af de forskellige Inspectoraters Sam- „linger, der ifjor var bleven nødvendig, foretrak Directionen „omsider for at gjøre en Ende paa de Vanskeligheder, som „Inspecteur Schiødte foranledigede, at lade hans Inspectorat for- „blive aldeles uforandret i sit Locale.

„Da Directionen, paa Grund af en opstaaet Meningsforskjel
 „mellem en af Inspecteurerne og Overinspecteuren angaaende
 „Grændserne mellem begges Ansvarlighed, ønskede at give
 „almindelige Regler for disse og nogle andre nærbeslægtede
 „Spørgsmaal og tilskrev de enkelte Inspecteurer (see Bilag A.
 „[d. e. Directionens Circulaire af 4. Sept. 1849]), var Dr. Krøyer
 „den Eneste, der ikke umiddelbart vilde svare Directionen, men
 „henvendte sig til Overinspecteuren, der i dette Tilfælde var
 „Part i Sagen. Da dette Svar blev ham tilbagesendt, have vi
 „modtaget det i Afskrift (se Bilag B.) medfølgende, hvis Bedøm-
 „melse vi trøstigt uden Commentar overlade til det høie Mini-
 „sterium.

„De to nævnte Inspecteurer have i længere Tid dicteret
 „deres Ankeposter og Ønsker til Protocollen i Inspecteurernes
 „Maanedsmøde, men skjøndt Directionen, støttende sig til en
 „ældre Praxis, har gjort dem opmærksom paa, at slige i Proto-
 „collen henkastede Bemærkninger for Fremtiden vilde blive uden
 „Besvarelse, vedblive Dr. Krøyer og Inspecteur Schiødte at be-
 „nytte slige Tilførsler til Protocollen for at angribe Directionen.

„Da Inspecteur Reinhardt reiste til Brasilien, udbad Direc-
 „tionen sig Inspecteurernes Ønsker meddeelte med Hensyn til de
 „Gjenstande, Reinhardt kunde enten selv indsamle eller lade af
 „Andre indsamle for dissers Inspectorater. Dr. Krøyer havde
 „ingen Ønsker med Hensyn til denne Reise, og da Reinhardt
 „er bekjendt som en særdeles god Samler, da Museet savner
 „brasilianske Ferskvandsfisk og Krybdyr, da Kassens Tilstand
 „tillod et Tilskud til andet Inspectorat, ligesom til de øvrige
 „Inspectorater, da man endelig ikke har Grund til at antage,
 „at Dr. Krøyer har saa liden Interesse for sin Afdeling, at han
 „ikke vilde gribe en saadan Leilighed til at forøge sit Inspec-
 „torat med interessante og lidet bekjendte Gjenstande, maa
 „Directionen antage, at ogsaa denne Vægning for at benytte en
 „af den tilbudt Leilighed har samme Grund som den, der frem-
 „træder i Klagerne over Directionen.

„Hertil hører endnu en mundtlig Klage af Dr. Krøyer, hvori
 „han paastod, at det ikke var lykkedes ham at udvirke Til-
 „ladelse til at benytte Museets Locale til Forelæsninger for de

„Forststuderende, og at en Skrivelse fra det forrige Rente-
 „kammer i samme Øiemed ligeledes var bleven ubesvaret. Her-
 „ved foranledigedes et Forslag i Forstexaminationscommissionen,
 „ifølge hvilket man skulde ansøge Ministeriet for Kirke- og
 „Undervisningsvæsnet om denne Tilladelse. Dette Andragende
 „til Ministeriet blev ikke indgivet, da medundertegnede Forch-
 „hammer, der er Medlem af Forstexaminationscommissionen,
 „viste, at det første og eneste Andragende fra Dr. Krøyer i
 „denne Sag var dateret flere Dage efter, at Forslaget var
 „sat i Circulation, og at der siden Dr. Krøyers Ansættelse som
 „Forstdocent ikke var indkommet en eneste herhenhørende Skri-
 „velse fra Rentekammeret.

„I alle disse Kjendsgjerninger ligger der een Grundtanke,
 „som ogsaa aabenbart er udtalt paa flere Steder i de Ministe-
 „riet meddeelte Documenter, den nemlig at foranledige Direc-
 „tionens Afgang. Dette kan maaskee opnaaes, dels ved at for-
 „volde Directionen saamange Ubehageligheder, at dens enkelte
 „Medlemmer bringes til det Ønske at trække sig tilbage fra et
 „saalidet tilfredsstillende Hverv, dels ved umiddelbart til Mini-
 „steriet rettede Klager over Uretfærdighed mod Inspecteurerne
 „og Ligegyldighed mod Museets Interesser.

„Det høie Ministerium vil sikkert ikke være tilbøieligt til at
 „troe, at Directionens Medlemmer skulde kunne nære noget
 „Ønske om at blive i en Stilling, der forvolder dem ikke lidet
 „Arbeide og udsætter dem for idelige Angreb, medens deres
 „Bestræbelser for Museets Vel dels blive lammede, dels mis-
 „tydede. Directionens Stilling er uholdelig, hvis ikke Mini-
 „steriet med Kraft vil understøtte den og med bestemte Skridt
 „vil tilintetgjøre Inspecteurernes Forhaabninger om, at det Konge-
 „lige naturhistoriske Museums forskellige Inspectorater som
 „ligesaamange uafhængige Samlinger stilles umiddelbart under
 „Ministeriet. Directionens indstændige Andragende er derfor,
 „at Ministeriet snarest mulig vil gjøre Ende paa en Tilstand,
 „der ikke kan vedblive, uden at Museet derved væsentligen
 „lides og hindres i at opfylde sin Bestemmelse.“

Da det gik med denne Klage som med Directionens Erklæ-
 ring i Sagen om Gaven til Westermann, nemlig at Krøyer og

Schiødte ikke bleve bekendte med den førend mange Aar efter, at de uhørte vare blevne dømte efter den, og da der altsaa ikke foreligger nogen Besvarelse deraf fra deres Side, bliver det nødvendigt for mig at gjøre de Bemærkninger derom, hvortil den giver Anledning, og som ialtfald tildeels vistnok vilde være blevne fremsatte af de to Inspectorer, hvis de havde havt Leilighed dertil.

Hvad da først angaaer Klagen over Schiødtes Modvillie angaaende Fordelingen af Localet, da bestod denne, som vi ret strax skulle see, deri, at han vægrede sig ved at afgive det saakaldte Galleri, der siden 1843 udgjorde Samlingens oprindelige Locale, og at modtage et andet ubeqvemt beliggende, mindre og mørkt Rum, et Bytte, der i høieste Grad vilde have været til Skade for Afdelingen. At varetage dennes Interesse var dog nok Schiødtes Skyldighed, og at respectere Schiødtes Anskuelse derom, var dog nok Directionens Skyldighed. Det vil ogsaa sees, at de Vanskeligheder, som Directionen kun „omsider“ kunde gjøre en Ende paa ved at lade Schiødte beholde sit gamle Locale, bestod i een eneste Skrivelse.

At Krøyer adresserede sit Svar paa Circulairret angaaende Ansvaret til Overinspectoren istedetfor til Directionen, var ganske vist formelt urigtigt, dog ikke, som Directionen insinuerer, fordi Pingel var Part i Sagen — thi dertil var der i Circulairret ikke hentydet med et eneste Ord, og dertil vilde Krøyer altsaa ikke engang have været berettiget til at tage Hensyn — men fordi Circulairret var blevet Inspectorerne directe tilstillet. At Krøyer skulde have adresseret sit Svar til Overinspectoren af Modvillie mod Directionen, er der ingen Grund til at antage; men det kan vel være, at han — forøvrigt urigtigt — har meent, at Directionen burde have sendt det gennem Overinspectoren, og derfor selv valgte denne Vei.

At Directionens Angivelser med Hensyn til Tilførsler til Protocollen og Svar derpaa i Almindelighed vare ganske uefterrettelige, er alt omtalt. Med Hensyn til, at de to Inspectorer efter Directionens Erklæring i Decembermødet 1849 skulde have vedblevet at dictere deres Ankeposter og Ønsker til Protocollen og benyttet saadanne Tilførsler til Angreb paa Directionen, da

findes der factisk Intet i Protocollen, som svarer til denne Beskrivelse, medmindre man saaledes vil betegne hvad der forefaldt ved Mødet i Juni 1850. Ved denne Leilighed oplæstes, som allerede omtalt, Krøyers og Schiødtes Skrivelse til Ministeriet angaaende de litteraire Hjælpemidler, ligesom ogsaa Schiødte ved samme Leilighed oplæste sin Skrivelse til Ministeriet af 5. Dec. i Sagen om Gaven til Westermann og foreslog, medens Krøyer understøttede Forslaget, at samtlige Skrivelser (de i Novembermødet paa Directionens Foranstaltning oplæste og de nu oplæste) skulde føres til Protocols, et Forslag, der var i fuldkommen Overeensstemmelse med en tidligere — rigtignok aldrig overholdt — almindelig Bestemmelse (s. p. 119). Pingel, som befandt sig i en meget vanskelig Stilling, vilde ikke indlade sig derpaa, og da han jo var i Minoritet, trak han sig ud af Sagen ved at hæve Mødet. Forslaget vedtoges altsaa ikke, men selv om dette var skeet, dreiede det sig jo om tre gamle Skrivelser, hvoraf to fra Directionen selv, og to nye til Ministeriet, hvorimod dette sidste naturligt vilde forstaae Directionens Udtalelse som gjældende andre Angreb, der her for første Gang kom frem. I Julimødet oplæste Pingel en Skrivelse fra Directionen, hvori denne billigede hans Fremgangsmaade i at hæve det foregaaende Møde og tilføiede: „I samme Anledning maa Directionen dernæst anmode Dem om at ville betyde Inspecteurerne, at de have at henvende sig til Directionen med de Forslag, de maatte finde sig foranledigede til at gjøre.“ Krøyer og Schiødte, som ved forrige Mødes Slutning havde protesteret mod, at det hævdes, da Møderne vilde tabe al Betydning, hvis Overinspectoren kunde hæve dem, naarsomhelst han var i Minoritet, dolerede nu over, at Directionens Billigelse af Pingels Fremgangsmaade ikke var motiveret; thi derved forblev det Inspectorerne ubekjendt, om Directionen deelte den Anskuelse, at Schiødtes Forlangende havde været mod Organisationsplanen. De erklærede, at de i den Anledning vilde henvende sig til Ministeriet. Med Hensyn til den Passus, der paalægger Overinspectoren at „betyde Inspecteurerne osv.“, erindrede Schiødte og Krøyer om, at Inspecteurerne ifølge Museets Organisationsplan ere berettigede til „at fremkomme med mundtlige og skrift-

„lige Forslag i Møderne, og at det derfor er dem dunkelt, hvad „der burde forstaaes ved den Passus. Da man udbad sig For- „klaring af Overinspecteuren, erklærede denne, at det kun paa- „laae ham at meddele, ikke at forklare Directionens Skrivelse.“ Det vil heraf sees, at hvad Inspectorerne factisk havde benyttet Protocollen til i det sidste Møde ikke var at angribe Directionen men at registrere deres Protest mod dens Overgreb. At det var uberettiget, naar Directionen i sin Skrivelse til Ministeriet uden videre insinuerede det som givet, at Inspectorerne vare forpligtede til at respectere Directionens Vægning ved at tage Hensyn til Forhandlingen paa Inspectormøderne og dens Erklæring om kun at ville tage Hensyn til formelle Andragender, kan der ingen Tvivl være om ligeoverfor den siden 1842 bestaaende Praxis.

Ved den Opregnelser af Muligheder, som i Directionens Øine var saa udtømmende, at den nødvendiggjorde Antagelsen af Modvillie mod Directionen som Motiv for Krøyer til ikke at fremsætte Ønske om Indsamling for sin Afdeling ved Reinhardt, har den glemt een Mulighed, som rigtignok gjør det af med Nødvendigheden af Directionens Slutning, nemlig den — som var den rigtige — at Krøyer kan have meent, at hvis Museets Finantser tillode Directionen at give Extratilskud til Forøgelse af hans Afdeling, kunde Pengene anvendes bedre end til Indsamling i Brasilien, at det tilkom ham, ikke Directionen, at afgjøre i hvilken Retning Afdelingen meest trængte til at completteres, og at Directionen ikke var berettiget til at byde ham Extratilskud kun paa den Betingelse, at det anvendtes paa Reinhardts Indsamling. Blev Museets Kassebeholdning for en stor Deel anvendt paa denne, vilde der selvfølgelig ikke heller blive Penge til, som Inspectorerne ønskede, at erhverve en Stamme for Bibliotheket, ligesaa lidt som til de Erhvervelser, som disse selv maatte ønske for deres Afdelinger. Tilfældet viser ret anskueligt Misligheden af, at det Meste af Museets Indtægt fordeeltes aarligt af Directionen. Men hvorfor — kunde man spørge — skulde Directionen tage det saa ilde op, som den factisk gjorde, at Krøyer ikke gav et imødekommende Svar paa dens Forespørgsel? Den havde jo dog Myndigheden, som den ogsaa benyttede, til

med Ministeriets Tilladelse at anvende hvad den syntes paa Reinhardts Indsamling og senere lade Udbyttet fordele, hvad enten Inspectorerne havde fremsat Ønsker i den Retning eller ei. Efter Krøyers, og for den Sags Skyld ogsaa Schiødtes, Opfattelse hang det dermed saaledes sammen: Da Reinhardt først i Forsommeren 1848 var bleven constitueret Inspector, efter at Embedet var blevet holdt aabent for ham i mere end to Aar, var der unægteligt noget Paafaldende i, at han allerede Aaret efter anmodede om og fik Tilladelse til at vende tilbage til Brasilien for et Par Aar. Nogen Anledning for Museet til at sende en Samler til Brasilien var der aldeles ikke, og at det arrangeredes saaledes, at han skulde have et anseeligt Tilskud af Museets Midler*) for at samle, ansaaes af Krøyer og Schiødte for et Stykke Favoritisme. De meente, at det ialtfald tildeels var for at borttage dette Udseende, at Directionen ønskede at kunne støtte sig til Forlangender fra Inspectorernes Side. Krøyer saa ingen Grund til at yde Directionen denne Haandsrækning, da han naturligviis meget hellere vilde have havt Pengene til anden Anvendelse. *Hinc illæ lacrymæ*. Schiødte opfattede Sagen paa samme Maade, men han var i det Tilfælde netop at ønske smaa brasilianske Leddedyr, saadanne som de fleste, der samle paa Speculation, ikke medtage, men som han meente at kunne faae ved Reinhardt, der virkelig var en fortrinlig Samler, og han forlangte derfor et anseeligt Tilskud (100 Rd.) dertil, hvilket naturligviis kunde betragtes som forud bevilget, og da Reinhardt i 1851 underrettede ham om, at han havde udgivet disse Penge og ønskede endnu 100 Rd. — hvortil han dog bemærkede, at han ikke satte stor Priis paa at faae dem, da han kunde tjene mere ved at samle for egen Regning — forlangte og fik Schiødte ogsaa den ønskede Sum.

Den sidste Anke mod Krøyer i Directionens Skrivelse dreier sig om en saakaldt „mundtlig Klage“ af Krøyer, hvorved der vel maa forstaaes en mundtlig Yttring af ham, fremsat i Forstexaminationscommissionen eller til en af dennes Medlemmer,

*) Reinhardt reiste forøvrigt med Understøttelse af det Thottske og det Lassonske Stipendium.

en Yttring, hvis Ordlyd ikke kjendes eller kan controlleres andetsteds fra. Da nu desuden Directionens Skrivelse i det Hele taget, som vi have seet, ikke just udmærker sig ved Nøiagtighed i Detaillen, er det ikke muligt videre at discutere dette Punct. Rimeligviis foreligger her en eller anden Misforstaaelse; i ethvert Tilfælde forekommer det mig, at Directionen maa have været særdeles opsat paa at sammenskrabe Klagepuncter og paa samme Tid i nogen Forlegenhed med at finde saadanne, siden den ikke har betænkt sig paa at medtage et, der kun beroede paa mundtlig Beretning.

At Inspectorerne med største Glæde vilde have seet Directionen opløst og Museet gjengivet sin Uafhængighed af Universitetsprofessorerne samt dets Bestyrelse lagt i Inspectorernes Hænder, er sikkert nok, og derpaa lagde de intet Skjul. Men at det skulde have været for at faae Directionen bort, at Schiødt beklagede sig over den Maade, hvorpaa den behandlede ham i Sagen om Gaven til Westermann, eller at han og Krøyer henvendte sig til Ministeriet for endeligt at faae noget Klækkeligt gjort ved Bibliothekets Forøgelse, hvorom der var blevet forhandlet længe før den nye Directions Indsættelse, synes der ikke at være nogen Mening i at antage. Det første af disse Skridt var aabenbart Selvforsvar, og det andet paa det nøieste forbundet med deres fuldkomment berettigede Ønsker om at udvikle Museet som videnskabeligt Institut. Ganske vist havde de andre Forestillinger om „Museets Vel“ end Directionen, men hvori denne sidstes „lammede“ eller „mistydede“ Anstrængelser for dette bestod, er ikke tydeligt. Det forekommer mig ogsaa, at Directionens Trusel om at ville gaae af, hvis Ministeriet ikke gjorde en Ende paa Inspectorernes Forfølgelse af den, vel meget minder om den gamle Fabel om Ulven og Lammet. Thi om det end ganske vist ikke vilde gaae an at sammenligne de to Inspectorer med Lam enten i Evner eller Disposition, saa var dog Directionens Stilling under de forhaandenværende Omstændigheder saa stærk, at de næsten vare saa værgeløse som Lam.

Om Ministeriets Svar paa Directionens Skrivelse, hvilket er dateret d. 27. Juli, kan man vistnok sige, at det er skrevet

aldeles efter Directionens Recept. Efter den sædvanlige Recapitulation af det Forefaldne hedder det heri:

„Idet Ministeriet efter de saaledes modtagne Oplysninger „ikke finder, at der er Grund til at gaae ind paa Dhrr. Inspecteurs Andragende eller i Anledning deraf at træffe nogen „Foranstaltning, maa Ministeriet beklage, at det ikke kan Andet „end ved den hele Maade, hvorpaa denne Sag er bleven behandlet „af Inspecteurerne, at bringes til den Formodning, at disse „Embedsmænd enten ikke forstaae eller ikke stræbe efter at „sætte sig i det rigtige og for Museets Tarv gunstige Forhold „til Directionen og at opfatte deres Stilling til denne deres fore- „satte Autoritet rigtigt, og denne Formodning faaer paa den „ene Side ved et andet, fra Inspecteur Schiødte indkommet „Andragende, paa hvilket Ministeriet under Dags Dato har afgivet Resolution, paa den anden Side ved det af Directionen „indsendte Brev fra Dr. Krøyer til Directionen af 16. Januar „d. A. en stærk Bekræftelse. Ministeriet maa ikke alene, især „naar det sammenholder denne Skrivelse med den ligeledes indsendte fra Directionen til Inspecteurerne, der har fremkaldt den, „finde den deri brugte Tone aldeles usømmelig, de deri forekommende Hentydninger aldeles upassende og uforanledigede, „men det kan ikke fordølge sig, at Dr. Krøyer tillader sin personlige Mening om den hensigtsmæssigste Anordning af Museets „Bestyrelse (hvilken det maa være ham uformeent i embedsmæssig Tale og Skrift paa passende Maade at fremsætte og „andensteds, saaledes som han finder for godt og forsvarligt) at „indvirke aldeles forstyrrende paa hans Villie til at underordne „sig den factiske Indretning, saalænge den bestaaer, og til under „den at samvirke paa bedst mulige Maade med Foresatte og „Sideordnede. Ved at sammenholde de udtalte Ønsker om Inspectoraternes Selvstændighed og Inspecteurernes Henlæggelse umiddelbart under Ministeriet (hvis Competents som ikke sagkyndigt man maaskee da lige saa ivrigt vilde bekjæmpe som man „nu værger sig mod enhver Foresat, der har speciellere Qualificationer end Forretningsmandens) med den i samme Skrivelse og „ikke mindre i Hr. Schiødtes Andragende tydeligt fremtrædende „Uvillie til at forstaae eller gaae ind paa nogensomhelst almin-

„delig udenfor Inspecteurs individuelle Mening liggende Forskrift for Museets Arbejder og Anliggender, paa nogensomhelst ved Regel bestemt Samvirken med Andre (hvortil den af Dr. Krøyer beviste Ulyst til at benytte en yngre Collegas Reise for sit Inspectorats Interesse svarer vel), kan Ministeriet ikke undertrykke den Tanke, at der foresvæver de to nævnte Inspecturer en Forestilling om den videnskabelige, navnlig den ved et Museum af flere Afdelinger, Embedsmands Frihed og dennes Krav ligeoverfor Staten, Publicum og Foresatte, som Ministeriet er langt fra at kunne tillægge Gyldighed. Ministeriet skal derfor have Directionen anmodet om, at den ved Meddelelse af nærværende Skrivelse vil tilkjendegive Inspecturerne, at ligesom Ministeriet forventer, at Directionen vil behandle Inspecturerne med al Humanitet og Agtelse, saaledes forlanger det ufravigeligt, at Dhrr. Inspecturer uden Hensyn til deres private Meninger om Directionens Sammensætning og den Stilling, de selv burde indtage, uvægerlig skulle adlyde Administrationen og vise den sømmelig Agtelse og Imødekommen i alle Forhandlinger, ligesom ikke mindre, at de uden Hensyn til private Domme og Sympathier eller Antipathier samvirke med de sideordnede Embedsmænd i Museets Anliggender, da Ministeriet ellers maa og vil være betænkt paa paa anden Maade at sætte en Grændse for en indtrængende Forvexling af Videnskabsmandens Frihed med Embedsmandens Selvraadighed.“

Da denne Skrivelse kun er en Efterstøbning af Directionens, er det ikke nødvendigt at gjøre nogen yderligere Bemærkning dertil udover denne, at Directionens Erklæring aabenbart er bleven suppleret ved mundtlige Forestillinger.

Den meddeelte Inspectorerne under 23. August, og saaledes endte hvad man kunde kalde det første Felttog i Museumskrigen med Inspectorernes Nederlag. Til en vis Grad havde de sig selv at takke herfor, idet deres Kampmaade i flere Henseender havde været uheldig og de paa flere Puncter havde givet deres Modstander Kaart paa Haanden, dels ved deres Ubekjendtskab med officielle Forhold, dels ved deres noget naive Tro paa den gode Sags iboende Styrke. Navnlig begik Krøyer en stor Feil ved ligesom paa Trods at optage Directionens Phrase om Inspec-

toraterne som særskilte Museer. Hans modificerende Tillæg „paa en Maade“ ignoreredes, og Directionen benyttede til det Yderste det saaledes vundne, ganske vildledende Stikord. Men væsentligt skyldtes det uheldige Udfald Madvigs blinde Tillid til Steenstrup samt hans bureaucratiske Tendentser. Det er, som bekjendt, i Embedsverdnen meget sjældent, at en Klage over en Overordnet leder til Andet end Ubehageligheder for Klageren, og hvad der end kan siges derom i Theorien, er det practisk saa, at skal den nødvendige Disciplin opretholdes, maae de øverste Autoriteter være yderst varsomme med ialtfald aabenlyst at desavouere Mellemautoriteterne, selv om disse underhaanden faae betydet, at de ikke have gjort deres Skyldighed. Deraf følger imidlertid ikke, at Misbrug, som ved en saadan Leilighed komme for en Dag, ikke skulle rettes, eller at en Overautoritet ikke bør søge at skaffe sig uafhængig og paalidelig Underretning for derefter at indrette sin Handlemaade. Men dette synes ikke at være skeet i dette Tilfælde. Skrivelsens Slutning kan ikke forstaaes og blev ikke forstaaet paa anden Maade, end at Inspectorerne vilde blive afskedigede, med mindre de uvægerlig adlode hvilkesomhelst Befalinger Directionen maatte udstede; men at dette stod i fuldkommen Modsætning til den Kgl. Resol. af 15. Juni 1842, lader sig ikke omdisputere. Der kan tvistes om Grændserne for Inspectorernes Indflydelse og Ret, men at de ikke absolut vare Directionen undergivne, vilde, troer jeg, selv Madvig have indrømmet, hvis han havde selvstændigt undersøgt Sagen og skaffet sig Underretning om den bestaaende Praxis. At han optraadte som han gjorde, er derimod forklarligt nok, hvis han fæstede blind Tillid til Steenstrups og Forchhammers, som ovenfor viist, grundfalske Paastand, at deres Stilling til Inspectorerne ved Museet var i det Væsentlige den samme som deres Stilling til deres Assistenten ved Universitetsmuseerne.

Det vilde ikke have kunnet forundre Nogen, hvis de to Inspektorer havde besvaret Ministeriets Skrivelse med at begjære deres Afsked, og der er vist ingen Anledning til at troe, at Directionen vilde have græmmet sig tildøde i den Anledning. Naar det betænkes, at Beck allerede var afskediget, og at Pingel var en ældre Mand, som neppe vilde være utilfreds med

at trække sig tilbage med en passende Pension, saa at der efter Krøyers og Schiødtes Afgang kun vilde være Reinhardt at arrangere sig med, saa kunde det synes som om de to Professorer i saa Tilfælde vilde være komne meget nær til Opnaaelsen af deres Annectionsønsker. Imidlertid er det ikke umuligt, at det kunde være faldet anderledes ud. Krøyer og Schiødte havde ikke ringe Anseelse i den lille danske lærde Verden, og det er ikke umuligt, at de ved deres Venner kunde have fremtvunget en fornyet upartisk og uafhængig Undersøgelse af Forholdet, hvis Udfald da maaskee ikke vilde være blevet saa ugunstigt. Lad være, at det er vanskeligt at væрге sig imod en Mistanke om, at Intet vilde have conveneret Steenstrup bedre end deres Afgang, saa kunde dog denne Triumph maaskee være bleven ham saa bitter, at selv de to Inspectorer kunde have undt ham den. Men Ingen af dem var i en tilstrækkeligt uafhængig Stilling i materiel Henseende til, at de kunde have ladet staae til. Schiødte som den Yngste kunde maaskee nok have gjort det, skjøndt han da havde Familiehensyn at tage, men Krøyer var for gammel og for fattig, og Schiødte vilde ikke lade sin ældre Ven og Collega, for hvem han havde den største Agtelse, i Stikken. Dertil kom, at der Ingen var i Danmark, som kunde have fyldt hans Plads ved Museet, og Udsigterne for Samlingen, for hvilken han nærede en saa varm Interesse, vilde have været meget mørke, hvis han gik bort. Endeligt var Schiødte overbeviist om, at uden Steenstrup vilde der ingen Vanskeligheder have været med Directionen; men Steenstrups Magt afgang tydeligt nok af hans Indflydelse hos Madvig, og denne kunde dog ikke ventes at ville være Cultusminister til evige Tider. De toge da det Parti at finde sig i det for Tiden Uundgaaelige, i Haab om bedre Tider, og saavidt muligt undgaae Sammenstød paa Museet, især med Hensyn til Principspørgsmaal, for at undgaae præjudiceerlige ministerielle Afgjørelser. Factisk opstod der ingen af denne Art, idet Directionen rigtignok i et Par Aar vedblev at vise sig mindre behagelig ligeoverfor de to Inspectorer men dog, hvilken nu end Grunden var, afholdt sig fra saadanne Overgreb og Forsøg paa at dominere som de ovenfor anførte.

Medens de i det Foregaaende omtalte større Sager ventileredes, forefaldt der, som det kunde ventes, forskjellige smaa Rivninger i andre Retninger.

I Udsigten over Museets Historie er det blevet berettet, at **LOCALETS FORDELING** efter gamle Reinhardts Død havde været Gjenstand for Inspectorernes Forhandling, der dog ikke førte til noget Resultat. I Løbet af 1848 kom Spørgsmaalet frem igjen i Anledning af, at den yngre Reinhardt endeligt overtog det ham forbeholdte Inspectorat, der endnu i det Væsentlige henstod saaledes som hans Fader havde efterladt det, undtagen forsaavidt som Dele deraf vare blevne overførte til Krøyers Afdeling. Hertil kom, at der maatte træffes Foranstaltninger i Anledning af, at P. W. Lunds palæontologiske Samling ved samme Tid blev definitivt forenet med det Kongelige Museum under Reinhardts specielle Inspection. Krøyers Afdeling var derhos bleven overfyldt, medens flere endnu til første Inspectorat regnede Værelser vare lidet benyttede og Etatsr. Reinhardts Beboelsesleilighed endnu slet ikke var indtagen til Museets Brug, men for det Meste blev brugt som Magasin for Galathea-Sagerne — Alt paa Grund af, at første Inspectorat holdtes ledigt for den unge Reinhardt.

Krøyer indgav i Efteraaret 1848 et Forslag til en Ordning, som Directionen remitterede med den Bemærkning, at det først maatte discutes af Inspectorerne i Forening, hvilket ogsaa skete paa Maanedsmøderne i December 1848 og Januar 1849 med det Resultat, at Krøyer fremsatte et nyt Forslag, der tiltraadtes af Reinhardt, men hvilket dog Directionen var fire Maaneder om at bifalde. Det var i Forbindelse hermed, at Schiødte, formeentlig paa Reinhardts Foranledning, i Januar Maaned blev mundtlig adspurgt af Overinspectoren, om han vilde være tilbøielig til at afstaae det saakaldte Galleri, et langt smalt Værelse med tre Vinduer til Gaden, det tørreste og lyseste Værelse i hele Bygningen, mod et andet, ligeledes langt og smalt men mindre og med kun eet Fag Vinduer i Enden, beliggende ved Siden af — men uden Forbindelse med — det større Værelse, han havde opnaaet i 1847 ved Christian VIII's personlige Mellemkomst. Herpaa kunde han imidlertid paa ingen Maade indlade

sig. Dette Galleri var Afdelingens oprindelige Locale, hvilket Reinhardt sen. i 1843 meget imod sin Villie efter Kongens Ordre havde maattet afgive for at skaffe Insectsamlingen et eget Locale, men som nu Reinhardt jun. ønskede at faae tilbage. Da Schiødte i 1847 fik det nye Værelse paa to Fag paa samme Tid som han tilbød Museet sin danske Samling, var det hans Hensigt at opstille denne i det lange Værelse, og da denne Plan strandede paa den nye Directions Behandlingsmaade af hans Forslag, bestemte han sig til at flytte den hele Samling af tørre Insecter ind i det nye Værelse og i Galleriet at opstille en af ham anlagt ny Samling af Sager i Spiritus, dels Arachnider og Myriapoder, dels Larver, som han havde samlet og endnu stedse vedblev at samle i Forbindelse med sine Studier over Insecternes Udviklingshistorie, og som i sin Art var noget Nyt, hvortil intet andet Museum havde noget Tilsvarende. Det var under disse Omstændigheder simpelthen urimeligt at vente, at han skulde indlade sig paa det foreslaaede Bytte. Schiødte svarede skriftligt paa Forslaget derom med en udførlig Fremstilling af Grundene, hvorfor han ikke kunde modtage det, nemlig at hvis han modtog Byttet, vilde han vel kunne faae Plads for hvad Afdelingen alt besad og havde opstillet, men ikke for nogen Udvidelse, hvilken allerede vilde have fundet Sted i temmelig anseelig Grad, hvis ikke Pengemidlernes Knaphed medførte en saa stor Langsomhed i Opstillingen, endog af det forhaandenværende Materiale. Desuden var det tilbudte Værelse ikke blot mindre men mørkt, da det kun havde eet Fag Vinduer i den ene Ende, medens det saakaldte Galleri havde tre Fag Vinduer langs ad den ene Side. Mod denne Motivering lod sig Intet indvende med noget Skin af Rimelighed, men Afslaget blev taget ham meget ilde op og blev, som vi have seet, benyttet til for Ministeriet at beskyldte ham for Modvillie. Schiødte kunde med bedre Grund have beklaget sig over, at Directionen overhovedet havde skjænket et saadant Forslag Opmærksomhed.

Da Schiødte nogle Maaneder senere blev antaget til at holde entomologiske Forelæsninger ved Universitetet med Benyttelse af Museets Materiale, indsendte han under 29. Mai et Andragende om en yderligere Udvidelse med to tilstødende, ikke

benyttede Værelser, hvoraf det ene var det samme, som var blevet ham tilbudt i Bytte, medens det andet, som var ganske lille, laae i Flugt med Galleriet mod Øst med eet Fag til Gaden. Han ønskede det første til Forelæsninger, det andet til Arbeidsværelse, idet han gjorde gjældende, at da hans daværende Arbeidsværelse laae mellem det, hvor Insectskabene stode, og Galleriet, hvor Spiritussamlingen stod, og til hvilket der ingen særskilt Indgang var, kunde han ikke aabne denne for Publicum, hvilket han dog ønskede. Directionen lod svare under 23. Juni 1849, „at den 4de zoologiske Afdeling for Øieblikket ikke kunde afstaae „noget af de Værelser, som den har eller som ere den bestemte, „at de anførte Forelæsninger efter Directionens Formening maatte „kunne holdes i et af Afdelingens egne Værelser samt, at det „var en Betingelse for Directionens Indvilligelse i Samlingens „Afbenyttelse til det nævnte Øiemed, at Foredragene ikke holdtes „udenfor Museet.“ At dette ikke var ganske nøiagtigt, kan sees af den p. 336 citerede Ordlyd af vedkommende Skrivelse fra Directionen til Ministeriet, hvori der vel siges at den ikke kunde tilraade, at Insecterne bragtes ud fra Museet, men dette dog ikke gjordes til en Betingelse. Dette kunde Schiødte ikke vide, da Skrivelsen ikke var bleven ham meddeelt. I Galleriet eller i Schiødtes eget lille Arbeidsrum kunde der naturligviis ingen Forelæsninger holdes; men selv det større Værelse var saa opfyldt af Skabe, ikke blot langs Væggene, men midt paa Gulvet, at det var practisk uudførligt at holde Forelæsninger der, saasnart et større Antal Tilhørere meldte sig. At denne nye Green af Schiødtes Virksomhed ikke standsedes ved denne Mangel paa Imødekommen fra Directionens Side, laae ogsaa væsentligt i, at Deeltagernes Antal fra først af var ringe, ligesom det jo i Sommersemestret meest dreiede sig om entomologiske Excursioner.

Jeg har oftere udhævet som en Omstændighed, der meget hæmmede Inspectorernes Virksomhed, at Afdelingernes faste aarlige Indtægter vare urimeligt lavt ansatte, og at det forbeholdtes Directionen efter eget Skjøn at fordele mellem Inspectoraterne hvad der derudover havde til Disposition i Henhold

til Bestyrernes Indstillinger. Denne Ret til forud at forlange Oplysninger om den tilsigtede Anvendelse af de ønskede Penge blev af den ældre Direction i det Hele udøvet med Liberalitet, saa at Annuet sædvanligviis fordobledes uden Vanskelighed, og der var ikke Tale om synderlig detaillerede Motiveringer. Det er let at see, at denne Omstændighed gav den nye Direction et Middel ihænde til, ved at stramme sin Bevillingsmyndighed til det Yderste, at trænge Inspectorerne tilbage og om muligt reducere dem til lidet mere end Assistenten, og den benyttede det, ialtfald med Hensyn til DEN ENTOMOLOGISKE AFDELINGS INDTÆGTER.

I Eftersommeren 1850, just efter at de i det Foregaaende omtalte Sager om Gaven til Westermann osv. vare blevne afgjorte, androg Schiødte om et Tilskud af 180 Rd., derunder indbefattet det sædvanlige Tilskud af 80 Rd., hvorefter Directionen forlangte Oplysninger om den paatænkte Anvendelse. Schiødte indsendte dernæst en Liste paa en Deel Insecter, som han ønskede at købe hos en Insecthandler (Tarnier), med vedføjede Priser, hvilke tilsammen dog kun løb op til en mindre Deel af bemeldte Beløb, tilligemed en Opgjørelse, hvorefter Afdelingen skyldte omtrent 89 Rd. for Glas, medens et Skab, der skulde koste 54 Rd., var under Arbeide og et andet til samme Priis paatænktens anskaffel, saasnart hiint var færdigt. Directionen svarede under 10. Dec. 1850, at den, som det hedder, „finder „disse Oplysninger meget ufyldstgjørende, da de ikkun inde„holde Priserne paa de Gjenstande, der ønskes anskaffede, ikke „derimod en Fremstilling af de Forhold, som gjøre Anskaffel„serne nødvendige eller ønskelige“. For denne Gang vilde man dog tilstaae 100 Rd., hvortil føies, at „alle Tilskud, som ere „uden for den normale Indtægt af 80 Rd., for Fremtiden ikkun „ville komme under Directionens Overveielse, naar Andragendet „desangaaende er behørig motiveret“.

I sit Svar af 3. Jan. 1851 refererer Schiødte til Directionens Udtalelse om de givne Oplysningers Utilstrækkelighed og tilføier: „Af de omtalte Oplysninger fremgik imidlertid, at Til„skudet, paa mindre end en Fjerdedeel nær, attraaedes for at „dække Afdelingens Gjæld for Opstillingsmidler. Da Directionen

„af de ønskede 180 Rd. kun har anvist de 100, vil Afdelingen
 „altsaa ikke engang kunne betale sin Gjæld. Jeg anseer det
 „for rigtigt strax at bemærke, at Gjæld ikke kan undgaaes,
 „saalænge Afdelingens Indtægt ikke er større, eftersom Tiden,
 „da de Skabe, der bestilles, kunne ventes afleverede, aldrig kan
 „beregnes stort nærmere end paa et halvt Aar. Afdelingen maa
 „tage dem, naar den kan faae dem, og betale for dem, naar
 „den kan. Fremdeles har Directionen, der tidligere altid uden
 „Indvending indrømmede Afdelingen idetmindste et aarligt Til-
 „skud af 80 Rd., nu truffet den Bestemmelse, at Andragender
 „om Tilskud for Fremtiden specielt skulle motiveres, ellers ville
 „de ikke komme under Directionens Overveielse. Det har, som
 „Directionen bekjendt, forlængst viist sig, at Afdelingens Ind-
 „tægt er utilstrækkelig til at bestride de med de regelmæssige
 „aarlige Arbeider forbundne Udgifter. Til at afholde disse ud-
 „fordres altsaa Tilskud. At disse kaldes overordentlige og extra-
 „ordinaire, skeer ikke fra Afdelingens Standpunkt; de forbruges
 „ikke til overordentlige, men til ordentligt forefaldende Udgifter.
 „Jeg indseer ikke, hvorledes Andragender om saadanne Tilskud
 „kunne motiveres paa nogen anden Maade end ved den simple
 „Tilkjendegivelse af Afdelingens Trang. Jeg kan, hvis det skal
 „være, indskrænke Arbeidet og derved alligevel følge den for-
 „længst udkastede Plan, men jeg kan ingen Plan følge, naar
 „Anskaffelser af de enkelte Opstillingsmidler gjøres afhængige
 „af, hvorvidt det lykkes mig at bringe Directionen til at indsee
 „deres Nødvendighed eller Ønskelighed. Jeg tillader mig derfor
 „at andrage om, 1) at det allerede forlangte Tilskud anvises fuld-
 „stændigt, altsaa med andre 80 Rd., 2) at den entomologiske
 „Afdelings faste Indtægt fra næste Finantsaars Begyndelse an-
 „sættes til 200 Rd. Med Hensyn til „2)“ bemærkes, at den
 „Sum, der efter den hidtil fulgte Praxis maatte betragtes som
 „fast Indtægt, er 160 Rd., nemlig 80 Rd. normeret og 80 Rd.
 „i sædvanligt Tilskud.“

Directionens Svar herpaa indløb først under 3. Mai 1851
 og gik ud paa, at da Kassens Tilstand nu ved Regnskabsaarets
 Udløb tillod det, bevilgede man de ønskede 80 Rd. „Idet
 „Directionen,“ siges der, „meddeler Hr. Inspecteuren denne Be-

„villing, vil den dog ikke skjule for Dem, hvor lidet tilfreds-
 „stillende de Oplysninger ere, som De paa vor Opfordring har
 „meddeelt, og at Directionen, som den allerede i sin forrige
 „Skrivelse har yttret, for Fremtiden hverken vil eller kan be-
 „vilge overordentlige Tilskud, naar Andragendet derom ikke er
 „ledsaget af fyldestgørende Oplysninger om de Forhold, der
 „gøre forøgede Udgifter nødvendige. Hvad angaaer Andragen-
 „dets andet Punkt, Forhøielsen af Afdelingens faste Conto til
 „200 Rd., der er $2\frac{1}{2}$ Gang større end det, hvormed den tid-
 „ligere har været opført paa Budgetterne, saa følger det af sig
 „selv, at Directionen hidtil ikke har kunnet begrunde noget An-
 „dragende om Contoens Forhøielse, da den har manglet Oplys-
 „ning om, hvorvidt de gennem flere Aar skete større Anskaf-
 „felser af Opstillingsmidler havde deres Grund i, at Afdelingen
 „tidligere i længere Tid ikke havde haft nogen speciel Plan, i
 „hvilket Tilfælde det Forsømte efterhaanden maatte kunne ind-
 „hentes, og de større Anskaffelser kun vare forbigaaende, eller
 „om der var nogen for denne Afdelings Ordning og Opstillingen
 „lagt Plan, som vilde gøre det nødvendigt, at der for Frem-
 „tiden i denne Retning anvendtes lige saa store aarlige Udgifter.
 „Af de Oplysninger, Inspectoren meddeler om de Ordningsar-
 „beider, som i Deres Inspectorat nærmest forestaae, og om den
 „Forøgelse i Opstillingsapparaterne osv., som disse ville gøre
 „nødvendige, vil det fornemmelig være afhængigt, hvorvidt Di-
 „rectionen vil være istand til at fremstille Sagen om en For-
 „høielse af Contoen tilstrækkelig begrundet for Ministeriet.“
 Idet Directionen dernæst udtaler, „at den venter en saadan Ud-
 sigt over Inspectoratets nærmeste Virksomhed og Trang“, til-
 føier den, at der ialtfald først kunde blive Tale derom for Regn-
 skabsaaret 1852/53, og da Budgettet for dette snart maatte ind-
 leveres, vilde „forsinkede eller ufyldestgørende Oplysninger“
 have en endnu længere Udsættelse tilfølge. „Til Slutning,“
 hedder det, „vil Directionen ikke undlade at bringe i Erindring,
 „at enhver Gjæld, der gjøres ud over den disponible aarlige
 „Indtægt af 80 Rd., ifølge en for lignende Institutioner gjæl-
 „dende almindelig Regel betragtes som contraheret af Bestyre-
 ren, ikke af Museet.“

At Directionen endelig ikke skulde kunne have foreslaaet Ministeriet en Forhøielse af Annuet uden at ledsage Forslaget med en saadan Redegjørelse som den forlangte, var der dog vistnok ingensomhelst Grund til at antage. Den simple Kjendsgjerning, at Afdelingen factisk lige siden sin Oprettelse havde forbrugt idetmindste det Dobbelte af det fastsatte Annuum, vilde vistnok have været aldeles tilstrækkelig. Derimod vilde en saadan Ordning have afskaaret Directionen fra saa godt som al Adgang til at blande sig i Bestyrelsens Detail. Schiødtte havde ingen Tvivl om, at havde han udarbejdet en saadan detailleret Plan, vilde Directionen — og det vil practisk sige Steenstrup — have critiseret den i Detail, forkastet Et, bifaldet et Andet og modificeret et Tredie med uendelige Discussioner til Følge og til Enderesultat have opnaaet fuldstændig Tilintetgjørelse af hans Uafhængighed som Afdelingsbestyrer. Han svarede derfor under 7. Mai: „Idet jeg erkjender, at jeg visselig ikke vil være „istand til at give en saadan Udsigt i den angivne Retning, og „saaledes forudseer, at den maatte blive forkastet som ufyldstgjørende, skal jeg kun tilføie, at jeg efter Omstændighederne „ikke finder Anledning til at rette noget yderligere Andragende „til Direktionen i denne Sag.“ I det følgende Aar indstillede han alle Indkjøb, og i sin Aarsberetning bemærker han, at næsten hele Afdelingens Indtægt var medgaaet til at betale Afdelingens Gjæld for Skabe og Glas.

Krøyers og Schiødtes Forsøg paa gennem Ministeriet at udøve et Tryk paa Directionen for at formaae den til at gjøre en Anstrængelse for at tilveiebringe en Stamme af ældre Litteratur for Bibliotheket var slaaet feil. Ved Indstillingen af den grønlandske Indsamling forhøiedes Bogcontoen fra 215 Rd. til 250, men det forslog ikke, og TRANGEN TIL BØGER var uimodsigelig og følelig. Da nu ogsaa Pingel var fuldkomment enig med de Andre om Sagen og kun som Overinspector holdt paa, at man skulde henvende sig til Directionen selv med et formeligt Andragende, ialtfald i første Instants, tilstillede de tre Inspectorer under 3. Dec. 1850 Directionen en Skrivelse, saalydende: „Da den for i Aar til Anskaffelse af Bøger for Museets Biblio-

„thek ansatte Sum er opbrugt, tillade vi os at andrage paa et Tilskud til dette Øiemed.“

Under 10. s. M. modtoges følgende Svar, der, som man seer, var i samme Stil og hvilede paa den samme Politik med Hensyn til Museet som de Svar, Schiødte modtog paa sine Anmodninger om Penge til sin Afdeling: „Directionen seer sig ikke istand til at tage Dhrr. Dr. Pingels, Dr. Krøyers og Inspecteur Schiødtes Andragende om Tilskud til den til Anskaffelse af Bøger normerede Sum under Overveielse, før den har modtaget en Udsigt over det, der i Løbet af Aaret er anskaffet, og et motiveret Andragende med Hensyn til de Værker, som man endnu maatte ønske at anskaffe i dette Aar. Sluttelig undlader Directionen ikke at gjøre Dem opmærksomme paa, at det vil være nødvendigt at optage i Inspecteurernes Forhandlingsprotocol Navnene paa de Værker, der foreslaaes til Anskaffelse, med Tilføielse af hvilke det efter Stemmemfleurhed ansees for meest paatrængende at erhverve for Museets Bibliothek.“ Dette vilde naturligviis sige, at Directionen vilde afgjøre Anskaffelsen af hver enkelt Bog.

Inspectorerne svarede under 3. Jan. 1851 under Henviisning til denne Resolutions Ordlyd: „Vi tillade os at udtale det som vor Mening, at det Baand, der herved paalægges os, væsentlig vil hæmme en hensigtsmæssig Anvendelse af Museets Midler i denne Retning. Formaålet er her Tilveiebringelsen og Vedligeholdelsen af et literairt Apparat, uden hvilket Museets Forraad af Naturgjenstande hverken kan underkastes en Behandling eller bruges i en Præparation og Opstilling, som staaer i Samklang med det videnskabelige Standpunkt. Det er vor Opgave at bringe en saadan Samklang tilveie, saavidt vore Hjelpekilder tillade det. Disse være nu større eller mindre, naar vi kjende deres Omfang, saa kunne vi indrette os derefter. Vi indsee derimod ikke, hvorledes vi skulde kunne indrette os efter en sammenhængende Plan, naar Rigtigheden og Hensigtsmæssigheden af enhver enkelt Anskaffelse skal gjøres til Gjenstand for Directionens Bedømmelse, medens Præmisserne til en Anskuffelse, der stedse ville indeholdes i Afdelingernes Detail, aldeles ikke kunne vurderes uden en umiddelbar Kundskab til

„denne. Ogsaa synes Directionen forhen ikke at have været stemt mod denne Betagtningsmaade; idetmindste erindre vi af Museets Historie kun et eneste Tilfælde (Grays „Genera of birds“), i hvilket Anskaffelsen af et literairt Hjælpemiddel specielt (af Overinspecteuren) har været stillet til Directionens Afgjørelse, og Grunden her var Værkets overordentlige Kostbarhed og dets Publication gennem en Række af Aar. Hertil kommer endnu en practisk Betragtning, som vi ansee for meget vægtig. Bibliothekets Tilstand er meget utilfredsstillende, dets Midler ringe: vi ønske altsaa at udbringe et saa godt Resultat af dem som muligt. Større nye Værker kunne vi i Reglen ikke tænke paa at anskaffe. Derimod frembyder der sig en ønskelig Leilighed i den i Udlandet stedse mere fremblommende Handel med ældre og nyere naturhistoriske Bøger med betydeligt nedsatte Priser. Da Priisbilligheden imidlertid foranlediger, at Bøgerne hurtigt bortrives, maae Bestillingerne afsendes snarest muligt efter Katalogernes Ankomst, hvilket sidste vi derfor have søgt at paaskynde saa meget som muligt. Vi have stadigt og med stor Fordeel benyttet denne Kilde, men den udfordrer frie Hænder. Naar Bestillingens Hensigtsmæssighed først skal underkastes Directionens Bedømmelse, vil Følgen som oftest blive, at Bøgerne ere solgte, førend Bestillingen kan indtræffe. Idet vi altsaa herved fremsende en Udsigt over de i Aarets Løb gjorde Indkjøb af Bøger, tillade vi os at gjentage vort Andragende om et passende Bibliothekstilskud til at anvende efter vor bedste Indsigt.“

Af en senere Skrivelse af 26. Febr. 1851 sees, at det hele budgetterede Beløb af Bogcontoen, 250 Rd., var forbrugt, uagtet nye Bestillinger havde været indstillede siden Begyndelsen af December 1850, idet der var blevet udbetalt lidt over 204 Rd., og endnu skyldtes der paa Boghandlerens Regning over 44 Rd. Der kom dog Intet af Betydning ud af det, og hvad Inspectorerne ønskede, nemlig Midler til efter deres eget paa Kjendskab til Afdelingernes Virksomhed og Tarv støttede Skjøn at forøge Bibliotheket saaledes, at det kunde fyldestgøre Kravet, opnaaede de aldrig.

Jeg har anført denne Forhandling, fordi den synes mig ret characteristisk for den nye Directions Bestyrelsesmaade, og det er af samme Grund, at jeg vil meddele nogle Oplysninger om en Sag, der var af stor Interesse for Museet, skjøndt Schiødtte ikke synderlig berørtes deraf, nemlig Sagen om CHRISTIAN DEN OTTENDES PARTICULAIR-SAMLINGER.

Kong Christian havde, som bekjendt, Interesse for Videnskaben og anlagde Samlinger af forskjellig Art, navnlig af Mønter, Conchylier, Insecter og Mineralier. Hans Efterfølger deelte ikke disse Interesser og bestemte sig, snart efter at han ved Arv efter sin Fader var kommen i Besiddelse af disse Samlinger, til at overgive dem til Staten, hvorhos en Commission blev udnævnt til at varetage Afleveringen for Kongens eller Civillistens Vedkommende. Denne Commision udbad sig Cultusministeriets Afgjørelse af, til hvem den skulde aflevere de forskjellige Samlinger, og Ministeriet tilskrev i Anledning deraf under 10. Oct. Directionen for det Kgl. Museum saaledes: „Commissionen for „Hans Majestæt Kongens private Samlinger har begjært sig „Ministeriets nærmere Bestemmelse med Hensyn til Afleveringen „af disse Samlinger, som Allerhøistsamme vil have Staten over- „dragne, og under hvilke høre den mineralogiske Samling, den „conchyliologiske Samling, en Samling af geognostiske Gjenstande, „de Værker af archæologisk, numismatisk og naturhistorisk Ind- „hold, som dels ere benyttede, dels ere bestemte til at be- „nyttes ved disse Samlingers videnskabelige Bearbejdelse, samt „de Tegninger, Lithographier, Kobberstik og Kobberplader, som „Kong Christian den Ottende har ladet udføre som Forberedelser „til Udgivelsen af naturhistoriske med Samlingen forbundne „Værker. I den Anledning skal jeg tjenstligt udbede mig Di- „rectionens Yttringer meddeelte om, hvilke af de nævnte Sam- „linger, som skulle overgaae til det naturhistoriske Museum og „til Universitetet, der egne sig til at forenes med Museets Sam- „linger, og hvorledes og paa hvilket Sted, under Forudsætning „af en saadan Forening, Samlingerne kunne tages i Opbevaring, „indtil Foreningen kan foregaae. Man tilføier, at Bestyrerne „af Universitetets zoologiske og mineralogiske Museer under

„Dags Dato ere tilskrevne om for Universitetets Vedkommende „at afgive en lignende Betænkning.“

Om Besvarelsen af dette Spørgsmaal kunde Directionens Medlemmer ikke blive enige, idet Lehmann holdt for, at Kongens Privatsamlinger burde forenes med det kongelige Museum, medens de to Professorer kun vilde tildele dette meget Lidet og af ringe Værdi. Lehmann indgav derfor et Separatvotum directe til Ministeriet under 14. Nov., hvis Indhold jeg her vil gjen- give, da det kan betragtes som den gamle Directions Svanesang, det sidste Forsøg, som blev gjort paa at værne om Museets Interesser som særskilt Institution.

Lehmann begynder sit Indlæg med en Fremstilling af Museets Historie, i hvilken han gør opmærksom paa, at dette fra Begyndelsen af var bestemt til at være et Rigmuseum. Han minder om de store finansielle Offre, Regjeringen havde bragt endog i trange Tider, for at det kunde opfylde sin Bestemmelse som saadant, og slutter af sin Redegjørelse, at det var til det Kongelige Museum som Statsinstitution, at Particulairsamlingerne burde overdrages, og at ialtfald kun Doubletter burde afgives til Universitetssamlingerne. Til det af de to Professorer anførte Argument, at Universitetets Samlinger jo ogsaa vare Statens, bemærker han, at dette ikke kunde siges om dem i samme Forstand som om det Kgl. Museums, og han henviser navnlig til, at de vare bundne ved Forholdet til de Moltkeske Legater. Man behøvede vist heller ikke at tvivle om — hvad dog Lehmann ikke siger — at havde der her været Tale, ikke om at erhverve Noget for Universitetets Samlinger fra Staten, men om en Afgivelse af Noget fra dem til en Statssamling, vilde Dhrr. Professorer ikke havt ringeste Vanskelighed ved at opdage en stor og væsentlig Forskjel i den Henseende, Noget hvorfor — lad det være sagt i Forbigaaende — jeg for min Part ingenlunde vilde dadle dem. Lehmann protesterede med Indignation mod Professorernes Plan, som, siger han, bestod i, at de „ville „ikkun modtage det Bedste og Værdifuldeste af Kong Christians „Samlinger, ikke blot til Opbevarelse men til uigjenkaldelig Eien- „dom for Universitetet.“ Navnlig med Hensyn til Conchyliesamlingen siger han: „Jeg troer, at Mange ville dele min Harme

derover.“ Lehmann foreslog, at man istedetfor at sælge den Kunstkammeret tilhørende Gaard i Dronningens Tvergade, hvor der netop dengang blev holdt Auction, skulde indtil videre beholde den og der henflytte den afdøde Konges naturhistoriske Privatsamlinger, for at de der kunde opbevares, indtil den længe projecterede nye Bygning for Rigmuseet kunde blive opført, hvortil der, som han indrømmede, dengang ikke kunde være snarlig Udsigt.

Forsaavidt som dette sidste Forslag var grundet i Klager over Mangel paa Plads i Stormgaden, bør dog bemærkes, at disse vel nok kunde være grundede med Hensyn til definitiv Opstilling men aldeles ikke med Hensyn til blot midlertidig Opbevaring. Den mineralogiske Samling blev da ogsaa bragt til Stormgaden; Insectsamlingen behøvede desværre, som vi skulle see, ingen Plads, og at der ikke kunde have været gjort Plads for de faa Conchylieskabe, kan man ikke for Alvor paastaae.

De to Professorers Betænkning, der tjener baade som deres Votum i deres Egenskab af Meddirecteurer af det Kgl. Museum og som deres Erklæring i deres Egenskab af Bestyrere af Universitetssamlingerne, er dateret d. 26. Nov. 1850. Den begynder saaledes: „Under 10. Oct. d. A. har Ministeriet paalagt „Directionen at yttre sig med Hensyn til Fordelingen af H. M. „Kongens private naturhistoriske Samlinger, der skulle gaae „over til det Kgl. naturhistoriske Museum og til Universitetet, „idet den blev opfordret til at erklære sig over, hvilken Deel „af disse particulaire Kongelige Samlinger der egnede sig til „at forenes med Museets Samlinger. Under samme Dato er det „paalagt Undertegnede, ogsaa som Bestyrere af Universitets-Sam- „lingerne, at indgive Betænkning om hvilken Deel af de particu- „laire Samlinger der egner sig til at forenes med disse. Da „vi saaledes havde det Hverv ved denne Fordeling efter bedste „Kræfter at varetage saavel det Kongelige Museums som og „Universitets-Samlingernes Krav, foreslog vi vor Collega i Mu- „seets Direction, Conferentsraad Lehmann, at afgive begge Be- „tænkninger under Eet og at optage, ifølge en ved medunder- „tegnede Forchhammer fra Minister Madvig meddeelt mundtlig „Bemyndigelse, Overinspecteur Pingel som Medlem i denne af

„begge *) Bestyrelser dannede Comitee, hvortil begge Herrer gave
„deres Samtykke. Senere har vor Collega, Conferentsraad Leh-
„mann, som dengang var enig med os med Hensyn til den fore-
„slaaede Form, foretrukket strax at indgive et Separatvotum,
„som han siden har meddeelt os til Underretning, og i disse
„Dage har Hr. Dr. Pingel bestemt erklæret, at han ikke imod
„Ministerialskrivelsens Ord kunde lade sig bestemme til at til-
„træde Comiteen. Ikkedestomindre ere de nedenfor anførte
„Forslag vedtagne for længere Tid siden i et Møde, hvor Dr.
„Pingel og Undertegnede vare tilstede, medens Førstnævnte ingen
„Deel har i den her givne Motivering af dem. — Da Ministeriet
„ifølge de saavel til den Kongelige Direction som til Bestyrerne
„af Universitetets Samlinger rettede Skrivelser allerede har be-
„stemt, at Afdelingerne af H. M.s forrige private Samlinger
„skulde gaae over til de Afdelinger af disse Museer, for hvilke
„de meest egne sig, ligger det aldeles udenfor vor Opgave at
„imødegaae Conferentsraad Lehmanns Formening om, at disse
„Samlinger i deres Heelhed burde forenes med det Kongelige
„Museum, ligesom vi her tilbageholde som uvæsentlige for det
„foreliggende Spørgsmaal de Bemærkninger, som vi, hvis vi
„dertil bleve opfordrede, have at gjøre mod Form og Indhold
„af Hr. Conferentsraadens Separatvotum. Os er det ikkun paa-
„lagt at foreslaae den meest passende Fordeling af disse Sam-
„lingers enkelte Dele og at angive Opbevaringssteder, hvis en
„Indlemmelse ikke strax kan finde Sted.“ Deres Forslag var
„følgende: „Den mineralogiske Samling foreslaae vi foreløbigt
„at henstille i det Kongelige naturhistoriske Museums mineralo-
„giske Locale, hvor der alt er gjort Plads til den, og hvor den
„kan forblive særskilt opstilt, indtil en nærmere Bestemmelse
„tages, thi skjøndt Universitetets Mineraliesamling er den største,
„ere begge Samlingers Forhold saa lidet bestemt, at vi maae
„ønske at udsætte en nærmere Afgjørelse af Spørgsmaalet, ind-
„til Forholdene kunne opfattes klarere.“ Med Hensyn til de
„geognostiske Samlinger foresloge de, at de skulde overgaae til

*) Det er curieust, at de synes at betegne sig som dannende to Be-
styrelser, medens de dog repræsenterede tre.

Universitetets Samling som den største af den Art i Kjøbenhavn, hvilken de vilde supplere. Nogle mindre Sager samt Forsteningerne af høiere Dyr skulde gaae til det Kongelige Museum. Med Hensyn til Conchyliiesamlingen siges det, at der ingen Plads var i det Kongelige Museum, men at der kunde gjøres Plads i Universitetsmuseet. „Af de Staten overladte particulaire Samlinger vilde derfor Conchyliiesamlingen bedst kunne modtages paa dette Museum. Der vilde denne Samling ogsaa forsaavidt have en naturligere Plads, som den kom til at staae i nærmere Forbindelse med de geognostiske Samlinger, for hvilke den har en saa stor Betydning.“ Nogle andre Sager bestemte de for Botanisk Have; Bøger og andre Literaria, foresloge de, skulde følge de Naturalier, som de angik.

Med Hensyn til dette Forslag og dets Motivering kan det bemærkes, at naar Professorerne afvise Lehmanns Forslag som utilstedeligt, fordi Ministeriets Skrivelse formeentlig havde afgjort, at Samlingerne skulde deles mellem det Kongelige Museum og Universitetet, saa er denne Fortolkning af Skrivelsen ikke berettiget; denne udtaler blot, at Universitetet skulde have Krav paa Deel i Samlingerne, forsaavidt en saadan Overgang ellers var tilraadelig; men dette udelukkede aldeles ikke, at Bestyrerne kunde have anseet en Overgang af Samlingerne til Universitetet som utilraadelig, ligesaa lidt som det udelukkede den af Professorerne foreslaaede Fordeling, ved hvilken det Kongelige Museum i Virkeligheden saa godt som Intet modtog. Hvilke de Forhold kunne have været, i hvilke man maatte see klarere, før man kunde afgjøre Noget om den mineralogiske Particulairsamlings Skjæbne, forekommer mig meget gaadefuldt; jeg troer ikke heller, at jeg tager Feil i, at den egentlige Mening var, at det Kgl. Museum skulde laane Particulairsamlingen Huus, indtil Universitetsmuseet beqvemt kunde modtage den, saaledes som det factisk blev Tilfældet. At Conchyliiesamlingen skulde flyttes til Universitetsmuseet, fordi man der kunde gjøre Plads for den, synes ogsaa et meget svagt Argument; thi dette var kun muligt ved en i høi Grad ubeqvem Sammenstuvning. I den af Museums-Comiteen afgivne Betænkning af 1853 siges i en Anmærkning: „At Museet for Øieblikket har maattet tillade, at

„ikke blot dets Arbeidsværelse tillige opfyldes af Samlingen, „men at ogsaa i selve Museumssalene og Magasinerne Meget „staaer i en temmelig sammenstuvet Tilstand, er forhaabentlig „kun en temporair Nødvendighed, da det maatte saavidt gjørligt „trække sig sammen for at gjøre Sit til at skaffe de particulære „til Staten skjænkede Samlinger Plads.“ At man ikke, hvis man havde villet, skulde kunne have gjort Plads i Stormgaden uden saa ubeqvemme Følger, kan jeg umuligt troe, især da der dengang ingen conchologisk Inspector var; og hvad angaaer den Betragtning, at Samlingen ved Universitetet skulde være naturligere stillet, fordi den kom i nærmere Forhold til de geognostiske Samlinger, da er dette ogsaa en meget mystisk Tale. Disse sidste Samlinger stode i den østlige, Conchylierne henbragtes i den vestlige Ende af Communitetshygningen, men under forskjellige Bestyrelser uden nogensomhelst Forbindelse med hverandre; hvori det „nærmere Forhold“ skulde bestaae, tvivler jeg om, at Nogen vilde kunne oplyse. Det forekommer mig at være af den Slags Skinargumenter, som man kun tager sin Tilflugt til i den yderste Nød og under Omstændigheder, hvor det ikke gjør megen Forskjel hvad man siger.

At Lehmann følte sig opfordret til at protestere mod et saa særdeles eensidigt Forslag, finder jeg meget naturligt, men jeg skulde desuden troe, at det ogsaa var Forslagets Eensidighed, der var paa Bunden af den Vanskelighed, som opstod med Hensyn til Overinspector Pingel. Det siges i Professorernes Skrivelse, at denne havde begrundet sin Vægning mod at underskrive Betænkningen som Medlem af Commissionen derved, at der intet Skriftligt forelaa om hans Indtræden i denne. Men da det er ganske utvivlsomt, at Directionen med største Lethed kunde have faaet denne formelle Hindring bortryddet, kan det fornuftigviis ikke betvivles, at Pingels Vægning havde en langt vægtigere virkelig Grund, og da de to Professorer ikke sige, at Pingel var enig med dem i deres Forslag, men kun, at han „var tilstede“, da det blev vedtaget, kan man neppe undgaae den Slutning, at han var uenig med dem, og at dette var den egentlige Grund til, at han ikke vilde underskrive. Havde han samtykket i at indtræde i Commissionen, maatte han enten have

underskrevet Betænkningen eller givet et Separatvotum. At han ikke vilde det Første, forklarer sig let af Forslagets Natur, hvilken han som gammel, mod Institutionen loyal Embedsmand ved Museet rimeligt kan forudsættes at have seet i omtrent samme Lys som Lehmann. At han ikke heller vilde afgive Separatvotum mod Directionen, hvis han kunde undgaae det, er ligesaa forklarligt. Det sees, at det forlangtes, at han skulde give Grundene til sin Vægning skriftligt, og dette gjorde han i et Brev af 26. Nov. 1850, hvori han siger, at han uden at kjende Ministeriets Skrivelse til Directionen af 10. Oct. var bleven opfordret til at indfinde sig ved et Møde af Directionen hos Lehmann, hvor Sagen forhandlede; ved denne Leilighed havde Forchhammer som i Forbigaaende sagt, at Ministeren havde mundtligt givet Bemyndigelse til hans Indtræden i Commissionen, men han havde ikke tænkt videre derover eller paa nogen Maade samtykket i at blive Medlem af denne. Forchhammer tilskrev ham et bistert Brev, dat. 27. Nov., og forlangte, at han skulde tage disse Ord om Forchhammers Meddelelse tilbage, men dette nægtede Pingel i et Brev af samme Dato at gjøre og fastholdt, at han aldrig havde forstaaet, at han skulde være Medlem af nogen Comitee.

Det forekommer mig, at man ikke kan Andet end finde det paafaldende, at Directionen saaledes vilde insistere paa, at Pingel havde samtykket i at indtræde som Medlem i en af de paagjældende Museumsbestyrelser dannet Comitee, samt fandt det Umagen værdt at fremhæve, at han havde været tilstede ved det Møde, hvor Forslagene vare blevne vedtagne, uagtet han nægtede at underskrive dem; ja endnu besynderligere, at Directionen overhovedet ønskede hans Indtræden. Forklaringen er dog rimeligviis een og den samme og desuden nærliggende. De to Professorer kunde neppe undgaae at bemærke, især efter Lehmanns Votum, at de af dem fremsatte Forslag maatte tage sig meget ufordeelagtige ud for Museet og meget forskjellige fra hvad en uafhængig Direction vilde være fremkommen med. Udenforstaaende vilde sandsynligviis sætte dette i Forbindelse med, at de samtidigt vare Bestyrere af andre Museer, der vilde vinde hvad det Kgl. Museum vilde tabe. Men dette uheldige Udse-

ende af Sagen vilde meget formildes, hvis man kunde faae Tilslutning fra Museets Inspectorer, navnlig fra dem, hvis Afdelinger vilde være interesserede i Afgjørelsen. En conchologisk Inspector var der ikke siden Becks Afskedigelse, men Pingel var der, og han var tilmed Overinspector. Ifølge den angivne Tankegang vilde hans Tilslutning ganske vist være meget ønskelig for de to Professorer.

Steenstrups og Forchhammers Forslag blev approberet under 11. Dec. 1850, og der blev strax skredet til Udførelsen. Kongens Insectsamling, hvis Existents fra først af synes at være bleven overseet, blev efter nogen Tid afgivet til det Kgl. Museum, men det var kun en liden Trøst. Skabene vare der og Skufferne, men af Insecter var der yderst faa, med Undtagelse af dem, som vare beskjæftigede med at opæde Samlingen og næsten vare færdige dermed, da den kom i Schiødtes Hænder. Kun een Skuffe havde undgaaet Ødelæggelsen, idet den sluttede saa tæt, at de fordærlige Museumsfjender ikke havde kunnet trænge ind. Den indeholdt nogle prægtige Sommerfugle, som Westermann engang havde givet Kongen, og som, da Skuffen endeligt med megen Besvær var bleven løsnet og udtaget, endnu stode i hele deres Skjønhed. Det var saa omtrent det Værdifuldeste, som Museet arvede efter sin varme Velynder, Christian VIII. Insectsamlingen (c. 50 Skuffer) havde aldrig været af stor Værdi men vilde dog have været meget kjærkommen, hvis den havde været vel conserveret. Men Beck, til hvis Om-sorg den var betroet, havde taget sig den Sag altfor let, og efter hans Afskedigelse fra Particulairsamlingen i Nov. 1848 var den neppe bleven tilseet.

Af andre Museumsanliggender, som enten berørte Schiødte, eller som kunne tjene til at belyse Situationen i dette Tidsrum, kunne følgende anføres.

I Directionens Erklæring af 30. Sept. 1848, i hvilken adskillige Sager ere meget uheldigt sammenblandede, berøres ogsaa GAGEFORHOLDENE VED MUSEET. Gagernes Knap-hed havde oftere været paa Tale, uden at det ledte til nogen

Forbedring. Ved Fastsættelsen af dem synes man fra Begyndelsen af at være gaaet ud fra, at da man ikke forlangte Vedkommendes hele Tid og Kraft (cfr. det ovenfor S. 121 om Arbeidstiden Anførte), vilde det være nok at byde dem en mindre Godtgjørelse, hvilken de kunde forøge ved andre Beskæftigelser, som Docenter o. Lign., og det var ganske i Overeensstemmelse med denne Betragtningssmaade, at Schiødte, da han tilbød at overdrage sin danske Insectsamling til Museet, ønskede en Gageforhøielse paa Grund af det forøgede Museumsarbeide. Efterhaanden som Museets videnskabelige Character mere accentueredes, bleve Kravene paa dets Embedsmænds Tid betydeligere, og som allerede nævnt hjalp man sig igjennem ved at tilstaae dem personlige Understøttelser af Finantserne. I 1847 var Spørgsmaalet om Inspectorgagerne kommet frem igjen i Anledning af, at Pingel ansøgte om en Forøgelse af sin Overinspectorgage (300 Rd.) med 400 Rd. Directionen gjorde i den Anledning Indstilling til Finantserne, hvori den gjorde gjældende, at det var ikke saa meget Overinspectorgagen som den ordinaire Inspectorgage (hvilken Pingel jo ogsaa oppebar), der trængte til Forøgelse, og androg om, at samtlige Inspectorgager maatte forøges med 400 Rd. hyer, hvilket altsaa vilde have foraarsaget en Forøgelse af Museets Budget paa 1600 Rd. Herpaa meente dog Finantsministeriet ikke at kunne indlade sig. Den nye Direction optog Spørgsmaalet men paa en anden Maade. Efter, saaledes som ovenfor er anført, at have foreslaaet en Docentpost for Schiødte, berøre de Gageforholdene ved Museet i det Hele og udtale, at de normerede Gager vare altfor smaa i Forhold til det Arbeide, som maatte fordres i Museets Interesse, og som factisk for det Meste præsteredes. De foreslaae at hæve dette Misforhold ved at lægge Inspectorernes personlige Tillæg til deres Gager. Pingel vilde saaledes med det i 1847 ansøgte Tillæg af 400 Rd. faae 1000 Rd., Krøyer og Schiødte hver 800 Rd., endeligt Reinhardt 660 Rd. (nemlig, foruden den egentlige Inspectorgage af 300 Rd., de 360 Rd., der fulgte med Opsynet over den Lundske Samling). „Der vilde da,“ sige de, „kun være at sørge for en Gageforhøielse for den yngste Inspecteur [d. v. s. Becks „eventuelle Efterfølger, idet Beck da havde søgt sin Afsked],

„der er desmere fornøden, som man har Grund til at formode, „at Inspectoratet for Conchylier og Coraller er forsømt, og der „altsaa vilde falde særdeles meget Arbeide paa den nye Inspecteur.“

Det sees let, at de omtalte Embedsmænd ikke ved dette Arrangement vilde faae forøgede Indtægter, og medens de vilde vinde ved, at den Deel af disse, der hidtil modtoges af dem som personligt Tillæg, vilde faae en fastere Character og forøge deres Pensionskrav, vilde de paa samme Tid blive mere afhængige af Museet, hvilket de maaskee ikke ansaae for et ubetinget Gode. Ikke heller er der nogen Grund til at antage, at Directionen ved dette Forslag, der bragtes i Udførelse fra 1851 at regne, lededes af noget særligt Ønske om at gavne Dhrr. Inspectorer. *) Det vil erindres, at Universitetets Forslag angaaende det Kgl. Museums Forening med Universitetets Samlinger gik ud paa, at Staten, samtidigt med, at den overdrog sine Samlinger til Universitetet, skulde yde dette en tilstrækkelig finantsiel Understøttelse for at sætte det i Stand til at vedligeholde og videre udvikle disse Samlinger. Det var derfor i Universitetsprofessorernes Interesse, at Museets Normalbudget skulde være saa høit som muligt, da jo Staten ikke ret vel vilde kunne undslaae sig for at yde Universitetet saa meget om Aaret, som Samlingerne havde kostet den.

Det var utvivlsomt denne samme Betragtning, som ledede de to Directeurer til at betone Nødvendigheden af en Gageforhøielse for Becks eventuelle Efterfølger; thi skjøndt Directionen motiverede denne Forhøielse bl. A. ved den forsømte Tilstand,

*) Under Finantslovens første Behandling udtrykte Madvig sig i Folkethinget d. 15. Febr. 1850 om denne Sag paa følgende Maade: „Der fandtes ved det naturhistoriske Museum 2 Mænd af anerkjendt „videnskabelig Dygtighed, ansatte med en Gage af 300 Rd., en „Gage, hvorfor intet tilstrækkeligt Arbeide med Ret og Billighed „kan forlanges, men de samme Mænd oppebære paa en anden „Conto 500 Rd. hver, som ikke tilfaldt dem i deres Egenskab af „Embedsmænd. Denne Sum er nu omført paa Ministeriets Budget, „for at det kan være vist, at de oppebære den i Egenskab af „Embedsmænd, og at man derfor kan være berettiget til at fordre „Arbeide af dem.“

hvori Afdelingen formeentes at være, blev Posten, som vi skulle see, factisk aldrig besat — og den Motivering, hvormed Directionen afslog den første Ansøgning, som indkom, efter at Beck under 9. Dec. 1849 var bleven afskediget, tydede, saavidt jeg skjønner, snarest paa, at den ikke ønskede Posten besat. Ansøgeren var Mag. A. S. ØRSTED, hvis Reise til Vestindien og Indsamlinger der ovenfor (p. 135) ere berørte. Directionens Erklæring, som afeskedes den under 2. April 1850, afgaves først d. 13. Sept. 1850 og gik ud paa, at paa Grund af Usikkerheden, angaaende hvilken Afgjørelse der vilde blive truffet med Hensyn til Christian VIII's private Conchyliesamling, beklagede Directionen ikke at kunne angive nogensomhelst Form, under hvilken Posten for Øieblikket kunde opslaaes vacant.

Raisonnementet i denne Erklæring er ganske characteristisk: „Medens det Kongelige Naturhistoriske Museums 4de Inspectorat, saaledes som dets Omfang og Betydning for Øieblikket ere, maa hos sin Inspecteur fordre et grundigt og omfattende „Studium af Bløddyrenes og Straaldyrenes Klasser men ikke „forudsætte meget speciel Artskundskab, vilde derimod en „Samling, dannet af den Kongelige particulære Conchyliesamling (Bløddyr) i Forening med de Elementer, som Kjøbenhavns „offentlige Samlinger tilbyde af Bløddyrenes Klasser, hos sin „Forstander fordre en aldeles speciel Uddannelse i conchologisk „Retning. Den saaledes tilveiebragte Samling vilde nemlig være „en af de største og vigtigste i Europa, og dens Omfang vilde „medføre, at dens Forstander ikkun kunde beskæftige sig med „Conchylierne. Straaldyrene, som ifølge det nærmere Slægtskab „nu ere samlede med Bløddyrene under eet Inspectorat, maatte „da enten, som en i Museet hidtil kun lidet repræsenteret Afdeling, foreløbigt forblive forenet med 4de Inspectorat, uden at „kunne vente, at dettes Inspecteur synderlig skulde kunne dermed beskæftige sig, eller der maatte for Straaldyrene dannes „et eget Inspectorat, noget, som Directionen i dette Tilfælde „maatte ansee det for sin Pligt at foreslaae, men med dette „Inspectorat maatte da ogsaa forenes de hidtil under 2det Inspectorat midlertidigt henførte lavere Leddyr (Orme osv.).“

At speciel Artskundskab altid maa være en Hovedfordring

til en Museumsforstander, skulde man dog troe var saa uomtvisteligt, at Mangel derpaa maatte absolut disqualificere en Mand til en saadan Post. Man kan vist heller ikke uden stor Forundring læse om disse grundige og omfattende Studier, som det fjerde Inspectorat saa særligt skulde udfordre hos sin Forstander, naar det forblev som det var, men ikke, naar det forenedes med de nævnte andre Samlinger. Ikke heller er det begribeligt, hvorledes disse Betragtninger kunde afgive en god Grund til ikke at besætte Posten, naar man betænker, at Steenstrup i den angaaende Museernes Forening nedsatte Comitee, som vi skulle see, foreslog sig selv til at overtage Bestyrelsen baade af Bløddyr og Straaldyr i alle de forenede Samlinger, hvilket implicerede, at han var ganske specielt uddannet Conchyliolog og som Saadan istand til at foretage de omtalte grundige og omfattende Studier af Bløddyrenes og Straaldyrenes Klasser foruden at være Overbestyrer af det Hele og Universitetsprofessor ovenikjøbet. At Steenstrup, naar han selv ønskede ved Museernes Forening at overtage den specielle Bestyrelse af disse Afdelinger, helst saae, at Posten ikke blev besat, er aabenbart; og havde Directionen i sin Betænkning over Ørsteds Ansøgning simpelthen erklæret, at den med den usikre Fremtid for Øie ansaae det for bedst foreløbigt ikke at besætte Posten, saa vilde det have været forstaaeligt, ligesom ogsaa, hvis Directionen havde støttet sit Afslag paa Tvivl om Omfanget af Ørsteds Specialkundskaber. Men Meningen af den foreliggende Erklæring er ganske dunkel, om man end nok kan skimte Hensigten.

Under 2. Juni 1851 ansøgte Lehmann om at maatte fratræde sin — forøvrigt jo ulønnede — Stilling som Medlem af Museumsdirectionen, hvilken siden de nye Directeurers Ansættelse neppe kan have været synderlig behagelig for ham. Lige saa villige som disse havde været til at støtte sig til hans Medunderskrift, naar de kunde faae den, lige saa utilbøielige havde de viist sig til at lempe deres Udtalelser efter ham, hvor han ikke var enig med dem. Denne Ansøgning bevilgedes under 7. Juni s. A., og fra den Dag vare de to Universitetsprofessorer Enebestyrere af Museet. Da Lehmann havde været i født

Minoritet, kunde hans Udtrædelse ingen Forskjel gjøre i den Aand, hvori Bestyrelsen da lededes.

Det forekommer mig, at naar man seer tilbage paa de i det Foregaaende skildrede Begivenheder, kan man ikke undre sig over, at Inspectorerne fik det Indtryk, at det var et ledende Princip i Bestyrelsen at overlade saa Lidet som muligt til Inspectorerne selv, at benytte alle de Leiligheder, som Omstændighederne tilligemed den noget vage Opfattelse af Organisationsplanen af 1829 og den Kgl. Resol. af 15. Juni 1842 gave Directeurerne ihænde, til at berøve eller dog muligst at vanskeliggjøre Inspectorerne den dem ved denne sidste Resolution tiltænkte og af dem hidtil udøvede Indflydelse som et selvstændigt Led af Museets Bestyrelse i det Hele, at stænge dem inde, hver i sit Inspectorat, og endog der at paalægge deres Virksomhed saamange hæmmende Baand som muligt, kort sagt at trænge dem tilbage fra deres Stilling som Inspectorer til at blive lidet om overhovedet mere end blotte Assistenten. Det gik jo endog saa vidt, at Directionen gav dem Valget imellem at opgive enten den dem tiltænkte og hidtil af dem nydte Uafhængighed som Spécialbestyrere af Afdelingerne eller ogsaa deres egne Bestræbelser for at udvikle Museet som videnskabelig Institution. Havde endda Directionen, medens den saaledes stræbte at concentrere al Myndighed og alt Initiativ i sin Haand, ved andre Forholdsregler viist sig besjælet af et Ønske om at fremme Museet paa anden Maade end ved efter Evne at støtte Inspectorernes Bestræbelser, forudsat, at Saadant var muligt, saa vilde disse ialtfald fra et selvopoffrende Standpunkt have kunnet være tilfredse paa Videnskabens Vegne. Men hertil saaes intet Spor, og man kan derfor ikke fortænke dem i, at de opfattede Directionens Politik som en Hæmningspolitik, beregnet paa at lette det Kongelige Museums Samlingers eventuelle Inddragelse under Universitetets — en Politik, der var lige saa lidt loyal mod Museet som Institution og mod dets Embedsmænd som mod Videnskaben i Almindelighed og særligt i Danmark. Jeg veed meget vel, at Directionen — eller ialtfald et Medlem af den — dels senere har fralagt sig en saadan Hen-

sigt, deels har støttet sig til, at de to Universitetsprofessorer indsattes i Bestyrelsen netop for at forberede Foreningen. Men ligesom man i meget høi Grad tør tvivle om, at det var Monrads Hensigt, at de skulde forberede Foreningen ved efter Evne at hæmme det Kgl. Museums selvstændige Udvikling, saaledes tør man ogsaa, med alt muligt høfligt Hensyn til hiin Fralæggelse, fastholde den overordentlig store Vanskelighed, der er ved at bringe Kjendsgjerningerne i Samklang dermed, og det aldeles Naturlige i Inspectorernes Opfattelse.

Eet bør endnu nævnes, førend vi forlade denne Gjenstand. Det var kun Krøyer og Schiødte, som lede under dette Tryk. Reinhardt var i Brasilien en stor Deel af denne Periode, og til ham blev der, som vi allerede have seet, taget alt muligt Hensyn, for ikke at tale om, at hans hele, mere beskedne videnskabelige Stræben, der aldeles ikke gik ud paa at indtage nogen ledende Stilling, ikke saaledes kom i Opposition til Directionen. Heller ikke Pingel havde, saavidt mig bekjendt, nogen Grund til at beklage sig over Overgreb med Hensyn til Bestyrelsen af sin Afdeling.

Naturligviis var Bestyrelsen ansvarlig *in solidum* for de tagne Forholdsregler, men dette forhindrer ikke, at man opkaster Spørgsmaalet om, fra hvem Initiativet til denne eller hiin Forholdsregel udgik, og det maa da vist indrømmes, at lige saa lidt som man vilde have tilskrevet Lehmann eller Steenstrup Initiativet til ubehagelige Forholdsregler mod Bestyreren af den mineralogiske Afdeling, lige saa lidt vil man være tilbøielig til at søge Initiativet til saadanne, rettede mod de zoologiske Inspectorer, hos Lehmann eller Forchhammer. Hverken Krøyer eller Schiødte tvivlede om, at den nye Aand, som gjorde sig gjældende i Bestyrelsen, skyldtes de nye Directeurer, og at blandt dem den egentlige Ophavsmand til al deres Modgang var Japetus Steenstrup.

SCHIÖDTES LITERAIRE VIRKSOMHED 1848—1851.

Det er anført i det Foregaaende, at den Samtale, som Schiødte søgte med Madvig i Anledning af sit Andragende om at maatte holde entomologiske Forelæsninger ved Museet, kom ud af det tilsigtede Spor og forfeilede sin Hensigt derved, at Schiødte strax i Begyndelsen af hvad han ønskede at fremføre indflettede en i sig selv vel begrundet og træffende, men under Omstændighederne uklog Hentydning til Steenstrups Maade at drive Zoologi paa, hvilken han betegnede som Feuilletonisme. Hvad han herved havde for Øie var ikke blot det, at Steenstrup i sine eneste to hidtil publicerede zoologiske Skrifter udtrykkeligt henvendte sig til det almindelige Publicum ligesaa meget som til Videnskabsmændene og behandlede sin Gjenstand paa en Maade, der syntes at antyde, at det mere var Publicums Beundring end Videnskabsmændenes Tilslutning, som han beilede til; men Schiødte sigtede navnlig til den Maade, hvorpaa Steenstrup havde begyndt at gjøre Meddelelser i Videnskabernes Selskab, i en underholdende men for videnskabelig Strængheid blottet Form med Henviisninger til fremtidige Skrifter, som dog aldrig saae Dagens Lys. Ligesom Schiødte ved sine tilsigtede Forelæsninger havde i Sinde at vise, i Modsætning til Steenstrups Lærervirksomhed, hvorledes videnskabelige Forelæsninger skulde være beskafne og hvorledes en Lærer skulde gaae frem for virkeligt at oplære unge Videnskabsmænd, saaledes var det ham for Literaturens Vedkommende magtpaaliggende at godtgjøre, at den Slags underholdende men i videnskabelig Henseende ganske eller for største Delen intetsigende Meddelelser, med hvilke Steenstrup producerede sig i Videnskabernes Selskab, Intet havde at gjøre med virkelig Videnskab, og at forhindre, at i den Henseende en falsk Maalestok blev tagen for gyldig af det dannede Publicum.

Dette kunde kun skee gennem literair Critik, og han bestemte sig til i Krøyers Tidsskrift at levere en Række kritiske Artikler med dette Formaal. Den første af disse udkom i 1849 i sidste Hefte af anden Rækkes andet Bind og handlede om en

Meddelelse, som Steenstrup havde gjort i Selskabet om Brachiopodernes Stilling i Systemet. Med Hensyn til Beskaffenheden af det videnskabelige Indhold af denne Meddelelse og til Discussionen derom kan jeg henvise til mit Skrift om den Danske zoologiske Literatur (II. 2. p. 290—296). Det maa være nok her at nævne, at Steenstrup opstillede den Formening, at disse Dyr, som hidtil havde været regnede til Bløddyrenes Række og stillede nærmest Muslingerne, i Virkeligheden ikke vare Bløddyr men burde stilles nærvæd de saakaldte Røorme. Til Støtte herfor anførte han visse Ligheder mellem nogle Brachiopoder og visse Røorme, Ligheder, som ere iøjnefaldende og slaaende nok, saavidt de gaae, men som ikke i sig selv ere af den Natur, at man alene grundet derpaa kan afgjøre Noget om deres Stilling i Systemet. Schiødte gjorde i sin Kritik opmærksom herpaa og fremhævede i det Hele det Løse og reent ud Bagvendte i Steenstrups Raisonnement, hvilket han, da det hvi- lede paa nogle i sig selv uvæsentlige Betragtninger, aldeles træffende sammenlignede med Rasmus Bergs Beviis for, at Degnen er en Hane og Moerlille en Steen. Selve Spørgsmaalet om disse Dyrs systemastiske Stilling berørte Schiødte ikke, af den gode Grund, at Videnskaben paa den Tid (og indtil meget længe efter) aldeles ikke besad de nødvendige Data for at kunne dømme derom med nogen Slags Sikkerhed. Endnu havde ingen Zoolog havt Leilighed til at dissekere friske Exemplarer af en Brachiopode, og O. Fr. Müller var saavidt vides den Eneste, der hidtil havde iagttaget et levende Exemplar af denne i Nutiden (med Undtagelse af faa Localiteter) saa svagt repræsenterede Afdeling. Hvad Schiødte critiserede var Steenstrups Methode eller rettere Mangel paa Methode, der ikke kunde lede til et videnskabeligt Resultat men kun til en Gjetning, og denne Critiks Gyldighed vilde selvfølgelig ikke i mindste Maade afkræftes, selv om Gjetningen var slumpet til at være rigtig. Jeg nævner dette udtrykkeligt, fordi Steenstrups Beundrere have ikke blot forsøgt at værgе ham mod Schiødtes Kritik ved at foregive, at Steenstrups Anskuelse havde viist sig at være rigtig, men endog anført dette, at han havde saaledes forudseet det Resultat, Videnskaben vilde komme til, som et Beviis paa hans

overordentlige Begavelse, Genialitet; som om den Omstændighed, at en Zigeunerqvindes Spaadom af Kaart eller Kaffegrums nu og da slaaer til, beviiste enten, at Zigeunerqvinder ere Propheter, eller at Kaart og Kaffegrums afgive Midler til at skue ind i Fremtiden. Foregivendet er imidlertid ovenikjøbet, som Enhver kan forvisse sig om ved at eftersee Literaturen, simpelthen urigtigt*). Om dette Stykke, som er skrevet i en temmelig

*) Prof. C. Lütken har ved to Leiligheder berørt denne Meddelelse af Steenstrup, og jeg kan ikke undlade, i Tilslutning til det ovenfor (p. 261, Anm.) Anførte, at gjøre opmærksom paa den meget eienommelige og, som det forekommer mig, afgjort ikke anbefalelige Maade, hvorpaa han har gjort det. I „Vid. Medd. f. naturh. For.“ f. 1886 p. III. læses Følgende: „Professor Lütken refererede over „Joubin’s Undersøgelse over Brachiopodernes systematiske Stilling (Arch. de Zool. 1886), der frembød den særlige historiske „Interesse for danske Zoologer, at dens Resultat er at give disse „Dyr en Stilling mellem Annelider (Rørmorme) og Bryozoeer, et Resultat, der ligger nær ved det, hvortil Japetus Steenstrup alt for „ca. 40 Aar siden er kommen og som for mange dengang stod „som et Paradox.“ For at vurdere denne Udtalelse rettelig, maae vi først forsikke os om hvilket Steenstrups saakaldte Resultat var. Steenstrup udtrykker det saaledes: „Af sine Sammenligninger maatte han uddrage det Resultat, at Brachionopoderne i „det Hele vare endnu mere forkortede, og navnlig hvad den dobbelte Halskrave angik, til Siderne udbredte Annelider end Hippuriterne, med hvilke og med Serpulerne de knyttede sig saa nøie „sammen, at der blev samme Forhold mellem dem indbyrdes, „som der er mellem de regelmæssige Entomostraca indenfor Krebsdyrklassen og de deraf ved Tilbageskridning omdannede Gjællekrebs (Lernææ) eller Langhalse og Rur (Cirrhipedes), en Anskuelse, „han var vis paa, Brachionopodernes hidtil manglende Udviklingshistorie vilde senere bekræfte.“ Meningen af dette Stykke, der, som Zoologer ville see, i mere end een Henseende indbyder til alvorlig Kritik, kan kun være, at Brachiopoderne skulde være at stille indenfor Rørmormenes Afdeling, lige saa fuldt som Lernæer og Cirrhipeder indenfor Krebsdyrklassen. Om Bryozoeerne siger han kun, at han var tilbøielig til at antage, at de forholde sig til Anneliderne (Serpuliderne) „omtrent som de sammensatte Ascidier til de enkelte“. At dette er noget himmelvidt Forskjelligt fra at stille Brachiopoderne mellem Annelider og Bryozoeer, behøver ingen Udvikling. Men hertil kommer endnu, at Joubin

skarp Tone, siger Schiødte i et 25 Aar senere skrevet Brev efter nogle Bemærkninger om Steenstrups Skrift om Generationsvexlen: „Hele denne Retning med Aandrigheder, Gjætninger,

aldeles ikke gjør noget Saadant. Det er muligt, at Prof. Lütken vilde stille Brachiopoderne saaledes efter Joubins Undersøgelse, men denne Sidste gjør det absolut ikke. Af hans gjentagne Udtalelser maa denne være nok: „Je crois qu'il est inexact de „regarder les Brachiopodes comme formant soit une branche des „Vers dérivant du même point que les Chætognathes, soit une „famille d'Annélides supérieurs analogue aux Serpuliens, soit enfin „une des deux divisions d'une classe, qui avec les Bryozoaires „serait appelée classe des Vermoides. Pour moi les Brachiopodes „ont certainement des caractères communes aux Acéphales, aux Annélides, et surtout aux Bryozoaires, mais il en est tant, qui leur sont „propres, qui ne se rencontrent nulle part ailleurs, que je crois nécessaire d'en faire une classe parfaitement distincte, où ils sont seules.“ Joubin siger ikke et Ord om at stille Brachiopoderne mellem Annelider og Bryozoer.

I sin Biographi af Steenstrup i „Overs. ov. Vid. Sel. Forh.“ 1897 (p. 542—543) berører Prof. Lütken igjen denne Meddelelse, idet han siger: „Hans Undersøgelser over Brachionopoderne (Terebratlerne), der hidtil havde faaet deres Plads i Systemet under Muslingerne, men i hvilke Steenstrup erkendte Dyreformer, der snarest maatte være at henhøre til Ormenes Formrække, fik først almindelig Anerkendelse i Videnskaben, da Morse havde taget Ordet for denne Opfattelses Gyldighed.“ Denne Fremstilling er ligesaa uefterrettelig som den nys omtalte. Sandheden er, at Steenstrups Meddelelse, saaledes som jeg siger i mit Skrift om Danmarks zoologiske Literatur, indtil den Tid, da dette blev forfattet, saavidt man kan dømme af Literaturen, var forbleven Zoologerne ganske ubekjendt. Den nævnes intetsteds, end ikke i Carus og Engelmanns „Bibliotheca zoologica“. Den første Forfatter, som overhovedet nævnede den, var Amerikaneren Morse, som ganske uafhængig deraf var kommen paa den Idee at regne Brachiopoderne til Anneliderne, hvortil han lededes ved overilede Slutninger, især fra den store Lighed, han fandt mellem Embryoner af de to Afdelinger. Da han — om directe eller indirecte ved Steenstrup selv, skal jeg ikke kunne sige med Vished — var bleven bekjendt med, at Steenstrup havde fremsat den samme Idee, dedicerede han ham en ny og vidtloftigere Afhandling derom, som udkom i 1873 i „Proceed. Soc. Nat. Hist. Boston“, XV., p. 315; men han støttede sig ikke paa Steenstrups Argumenter, forsaavidt

„subjective Betragtninger osv. uden egentlige Undersøgelser
 „maatte paa den Tid jo nærmest slaae an hos vore Dannede . . .
 „Mit første Stykke var beregnet paa at røre op, ikke paa noget
 „afgjørende Slag, som jeg tænkte at levere i næste og følgende
 „Hefte, og hvorved jeg haabede at standse Noget af den truende
 „Tilbagegang.“

Steenstrup tøvede ikke med at svare, men mødte ikke i mindste Maade Hovedpunktet i Schiødtes Kritik, hvilket vilde have fordret en Paaviisning af, at de Ligheder mellem Brachiopoder og Rørorme, som han havde udpeget, vare af den Natur, at de retfærdiggjorde Sammenstillingen af de to Dyregrupper. Herpaa indlod han sig ikke med et Ord. Schiødtes Appel til Grund-sætningen for al naturlig Classification, nemlig at den bør hvile paa væsentlige Ligheder, skjød Steenstrup haanligt tilside som „en Hverdagsbemærkning“, hvortil man imidlertid kan bemærke, at Budet „Du skal ikke stjele“ ogsaa er en Hverdagsbemærkning, uden at dog denne Omstændighed ansees for at legalisere Tyveri. Steenstrup afviser al Discussion om hans Beviisførelses Tilstrækkelighed ved den Bemærkning, at han ikke havde til-sigtet at give sin Beviisførelse paa det paagjældende Sted i Oversigterne over Videnskabernes Selskabs Forhandlinger, men det tør vist betvivles, at Nogen har læst Beretningen der uden at faae det bestemte Indtryk, at Forfatteren der havde med-deelt ialtfald det, hvorpaa hans Beviisførelse væsentligt vilde

disse vare andre end hans egne. Om Morses Argumenter siger Joubin: „Parmi les arguments que rassemble Morse il-y-a un „certain nombre qui ont de valeur; mais à coté d'eux, beaucoup „d'autres sont hazardés, sans importance, et ne résistent pas aux „objections.“ Efter den Tid blev Spørgsmaalet, om Brachiopoderne kunde være at betragte som Annelider, oftere discuteret, men i Henhold til Morses, ikke i Henhold til Steenstrups Afhandling, og med det Resultat, at denne Idee ikke, som Prof. Lütken siger, blev almindelig erkjendt, men saagodtsom af Alle forkastet. Ingen tænker nu paa at stille Brachiopoderne ved Rørormene eller nogetsteds nærvæd. En af de nyeste Forfattere angiver tvertimod som sit Indtryk, at den fremherskende Tendents mellem Zoologerne nu snarest er for at lade dem staae hvor Cuvier satte dem. Videnskaben har fuldkommen retfærdiggjort Schiødtes Kritik.

støtte sig. Desuden er det klart nok, at hvis Steenstrup ikke vil have Artiklen betragtet som indeholdende eller angivende Gangen i hans Beviisførelse, saa betager han den dens videnskabelige Character og stiller den netop i den Categori, der af Schiødte betegnedes som Feuilletonisme. Der blev da intet Andet tilbage at discutere end meer eller mindre irrelevante Ord og Vendinger, og dertil indskrænker sig da ogsaa Steenstrups Modskrift. Han publicerede det paa et meget lidet passende Sted, nemlig i Beretningen om de skandinaviske Naturforskeres Møde i Kjøbenhavn i 1847, hvilken var bleven saa meget forsinket, at den først udkom i 1849. Ikke blot confunderedes Chronologien derved, men Discussionen blev bragt ind for et andet og videre Publicum. Dette skete i 1849, i det samme Aar, da de ovenfor refererede Sager ved Museet om Ansvar, om Gaven til Westermann og om de litteraire Hjælpemidler reistes.

Schiødte skrev et Gjensvar til Steenstrup, i hvilket han ikke blot haardt critiserede Steenstrups Svar, men ogsaa udstrakte sine Bemærkninger videre. Da han heri udtaler sig om sin Opposition mod Steenstrup, og da Artiklen hører til de litteraire Sjeldenheder, vil jeg her aftrykke en Deel deraf:

„Bestræbelsen efter at hævde Naturvidenskabernes Beret-
 „tigelse i flere Retninger ligeoverfor de historiske og philolo-
 „giske Videnskaber, paa en Tid, da Fleertallet af de meest
 „dannede og de meest formaaende Mænd have modtaget deres
 „Opdragelse efter en Plan, der saagodtsom udelukkede Natur-
 „videnskaberne, har blandt andet ført til Forsøg paa at bringe
 „disse — jeg taler her især om Naturhistorien — til et Slags
 „Anerkjendelse ved at *interessere* Publikum for dem; man for-
 „søgte paa at *gjøre* Naturhistorien populær, d. e. da man ikke
 „i en Hast kunde hæve Publikum *op* til Videnskaben, prøvede
 „man paa at trække denne *ned* til Publikums Standpunkt. Af-
 „handlinger, Meddelelser osv. af dette Slags søge da at undgaae
 „Alt, hvad der kun kan fattes, naar de nødvendige Forudsæt-
 „ninger for Opfattelsen og Tilegnelsen ere tilstede, det vil sige
 „en ved Naturbetragtning opnaaet Indsigt, der idetmindste om-
 „fatter Videnskabens samtlige Elementer; man er paa denne
 „Maade indskrænket til at more med det Anekdotmæssige, man

„søger at vække Beundring ved det materielt Kolossale, at
 „blænde Phantasien ved det Masseagtige i Phænomenernes Op-
 „træden o. dsl. Meget af, hvad der i denne Retning er be-
 „kjendtgjort, er maaskee skikket til at tilfredsstille Trangen til
 „underholdende Læsning; men det torde hænde, at dette Slags
 „Læsning har en lignende slappende Indflydelse, som i en anden
 „Retning de maadelige Romaner, der ere saa vel skikkede til
 „at kue Modtageligheden for ægte Poesie. Vi forsones imid-
 „lertid med disse Forsøg ved at betænke, at de ere foretagne
 „i en god Hensigt, og vi vilde endog blive deres Ophavs-
 „mænd takskyldige, hvis det skulde vise sig, at saadanne For-
 „søg maatte gaae forud, for at noget positivt Godt kunde op-
 „naaes, nemlig den Erkjendelse, at der ikke gives nogen anden
 „Maade at gjøre Naturhistorien tilgængelig paa end igjennem
 „gode, d. e. strængt videnskabelige Elementarbøger. Saadanne
 „Bøger have vi nu stor Mangel paa, og, om vi end havde dem,
 „vilde der dog ikke være sønderlig Udsigt til strax at faae
 „dem vel anvendte. Med at beseire disse Vanskeligheder vil der
 „rimeligviis hengaae lang Tid, og naar der da kan arbeides
 „for Alvor, tør man næppe vente, at Frugterne vise sig strax,
 „maaskee ikke førend efter et Par Generationer. Men ad Omveie
 „opnaaes der her aldeles Intet. Thi det, der skal tilveiebringes,
 „er ikke saameget *Kundskab* om Naturforholdene, som en ved
 „strænge og regelmæssige Studier vunden formel Dannelse,
 „uden hvilken ingen klar naturvidenskabelig Opfattelse kan
 „finde Sted.

„Under et saadant Stadium i vor naturhistoriske Kultur
 „kan det ikke være anderledes end, at Professor Steenstrups
 „fleste Publikationer maa opfordre til alvorlig Opposition. Jeg
 „vil ikke her dvæle ved den Sønderlighed, at Prof. giver sine
 „Afhandlinger en Form, der indbyder det store Publikum til at
 „tage Sæde som Dommer over Probabiliteten af de Theorier,
 „han opstiller; men ogsaa i de Meddelelser, han har ladet op-
 „tage i Oversigten over det Kgl. Danske Videnskabernes Sel-
 „skabs Forhandlinger, gebærder han sig som oftest, snart —
 „ligeoverfor Naturforskere — som om Hensigten med saadanne
 „Meddelelser var at underholde og belære Selskabets Medlemmer,

„snart — ligeoverfor det store Publikum — som om Selskabet „kunde eller vilde have sig betragtet som et Slags naturhistorisk Tribunal, saaledes, at den blotte Omstændighed, at Prof. „har foreviist nogle Gjenstande og derved fremsat Meninger og „Formodninger, havde noget at betyde i og for sig, og saaledes, at det kunde være tilstrækkeligt og overensstemmende „med Selskabets Øiemed at fremsætte, idetmindste foreløbig, „saadanne Meninger og Formodninger i „Oversigten“, med den „Antydning, at Forf. mundtlig havde motiveret dem i vedkommende Møde for de tilstedeværende Medlemmer. [Schjødte „nævner her i en Anmærkning otte saadanne Bebudelser af Afhandlinger*]). En saadan Fremgangsmaade vilde være af saare

*) Dette Antal forøgedes senere i Aarenes Løb til omtrent det tredobbelte. Foruden at nævne hine otte Anmeldelser af senere ikke udkomne Arbejder, spørger Schjødte, hvorfor man ikke senere hørte Noget om Steenstrups Undersøgelser over Udviklingen af Pagurus Bernhardi og Hyas araneus, idet han hentyder til flere paafaldende Enkeltheder i den Meddelelse, som dav. Prof. Reinhardt gav derom, og som er trykt i Overs. ov. Vid. Selsk. Forh. 1840. Da imidlertid Meddelelsen siges at være uddragen af et Brev, er det jo muligt, at Steenstrup ikke er fuldt ansvarlig for disse Angivelser.

Derimod finder jeg Anledning til at henlede Opmærksomheden paa den Maade, hvorpaa Prof. Lütken omtaler disse Undersøgelser i sin Biographi af Steenstrup i Overs. ov. Vid. Selsk. Forh. 1897 p. 528—529. Efter at have nævnt, at Steenstrup paa Opreisen til Island i 1839 havde samlet nogle krebsagtige Dyr, som han erkjendte for Larverne af hine Arter, siger han: „Aldeles ubekendte vare slige Væsner ikke; de havde faaet deres Navne „(*Zoëa* og *Megalops*) og opfattedes, for saa vidt de kendtes, som „selvstændige Former og indlemmedes som saadanne i de systematiske Værker; en lidet paaagtet Iagttagelse fra 1832 af en engelsk Naturforsker af en Krabbes Metamorphose havde dog allerede vist Vejen til den rette Forstaaelse. Steenstrup sendte „sine Præparater og deres Beskrivelse til sin Ven og Lærer, „Reinhardt, der indrykkede en Beretning derom i vore Oversigter „for 1840. Her i Kjøbenhavn bleve de sete af den tyske Zoolog „Rathke, der havde anstillet beslægtede Iagttagelser under et Ophold ved Norges Kyst; Materialet blev ham overladt og benyttedes af ham i hans Afhandling om Krebsdyrenes Metamorphose.

„ringe Betydning, selv om Selskabets Medlemmer, hvad der
„ifølge dets Plan aldrig kan blive Tilfældet, vare lutter Natur-
„forskere og de alle havde gjort et specielt Studium af ved-

„Men hvor nyt det hele Forhold dog var, seer man bedst af den
„Mistillid og Tvivl, hvormed Steenstrups Opdagelse blev mod-
„taget af dem af hans Samtidige, der bedst skulde have kunnet
„værd sætte den.“

Jeg troer ikke, at nogen almindelig Læser kan forstaae dette anderledes end, som om der, førend Steenstrup iagttog disse Phænomener, ikke havde foreligget nogen videnskabelig eller i det Væsentlige fyldestgørende Paaviisning deraf men kun en halv forglemt Meddelelse, der indeholdt en Antydning af det rette Forhold, og at det var Steenstrup, som gjorde Sandheden gjældende, at det var ham, hvem derfor Videnskaben factisk skylder denne Berigelse, saa at Steenstrup ogsaa her kommer til at figurere som den forud for den videnskabelige Verden fremskridende, banebrydende Genius. Sandheden er dog vidt forskjellig herfra. I Vaughan Thompsons berømte og epokegjørende Opdagelse var saa langt fra at være bleven lidet paaagtet, at den tvertimod vakte den største Opmærksomhed, skjøndt den rigtignok fra først af modtoges med Tvivl af flere Forfattere i England, Frankrig og Tydskland. I de følgende Aar udvidede imidlertid Thompson sine Undersøgelser, som han bekendtgjorde gennem en Række af Meddelelser, saa at han i 1836 alt havde paavist en saadan Metamorphose hos 14 Krebsdyr-Slægter (af hvilke 8 ved Klækning), og hans Modstandere begyndte nu at erkjende deres Feiltagelse, ligesom Bekræftelser fra Andre ogsaa fremkom. Opdagelsen var derfor fuldstændiggjort, længe førend Steenstrup tiltraadte sin islandske Reise. Ogsaa vare Thompsons Undersøgelser velbekjendte i Tydskland og Danmark gennem Okens „Isis“ (1834, 1836, 1839). Resultatet af Rathkes og Dr. Canes Undersøgelser, som bekræftede Thompsons, lærte Steenstrup at kjende, medens han endnu var paa Island, gennem et Brev fra Reinhardt af 12. Marts 1840. I dette meddeler Reinhardt ogsaa, at Rathke havde af ham faaet — ikke Præparater, saadanne existerede vistnok ikke — men nogle Exemplarer af de af Steenstrup nedsendte Dyr. Rathke siger i sin Afhandling (Wiegmanns Archiv 1840, p. 244): „Von dem Etatsrathe und Professor Reinhardt in Copenhagen, dem „ich auch die oben beschriebenen Jungen des Pagurus verdanke, „erhielt ich mehrere Exemplare eines krebsartigen Thieres, die „von einem seiner Zuhörer, der im Nordsee einen groszen Schwarm „davon gefunden hatte, gefangen worden waren, und die wohl die

„kommende Gjenstande. Naar Prof. ikkedestomindre anvender „den, saa udsætter han sig blandt Andet for Mistanke om en i „videnskabelig Henseende lidet roesværdig Benyttelse af Om- „stændighederne til at støtte et svagt Indhold og til at dække „Mangelen paa grundig Forskning. En senere Meddelelse fra „Prof. i Oversigten for 1849, Nr. 5 og 6. S. 51 er i denne „Henseende meget karakteristisk, og da den tillige er kort, vil „jeg her gengive den i sin Heelhed.“ Herefter følger et Aftryk af Steenstrups Meddelelse om nogle mikroskopiske Organismer i Havet, der ender med Anmeldelse af, at en Afhandling derom vilde udkomme i Selskabets Skrifter, hvilket dog aldrig skete. Schiødte meddeler nogle kritiske Bemærkninger hertil, som slutte med disse Ord: „At Prof. paa den Tid, Meddelelsen

„Jungen von Hyas araneus aus zwei verschiedenen Entwicklungs- „Perioden sein dürften“. Steenstrups Meddelelse i Overs. ov. Vid. Selsk. Forh. blev oversat paa Tydsk af A. Hannover og indrykket i Aarsberetningen for 1840 i Müllers Archiv f. Anatomie etc. for 1841, men den har aldeles ingen Indflydelse udøvet paa Udviklingen af Kundskaben om denne Gjenstand, hvorfor man ogsaa finder den fuldstændig forbigaaet i Gerstaeckers udførlige Fremstilling deraf (i Bronns „Classen u. Ordnungen des Thierreichs“).

Det kan være meget rigtigt, naar Prof. Lütken siger, at man i Danmark ikke bør glemme Steenstrups lille Bidrag, men naar han i sin Fremstilling taler om Opdagelsen som Steenstrups og omtaler Thompsons Meddelelser paa den Maade, han gjør, saa maa jeg som en Forfatter, der har beskæftiget mig nok saa meget med Zoologiens Historie som Nogen i Danmark, paa det Eftertrykkeligste protestere imod en i saa utilgivelig en Grad vildledende Omskrivning af Historien, og det saameget mere, som det er min Overbeviisning, at det *kun* er ved saadanne Omskrivninger, at Steenstrups Beundrere kunne forsøge paa at vindicere for ham en saadan særlig fremragende Stilling som Videnskabsmand, med Hensyn til Evner eller Fortjenester, som de ville tilskrive ham, og det ikke blot paa Zoologiens, men paa alle ham vedkommende Omraader. Det er ikke i den Hensigt at berøve Steenstrup nogen Anerkjendelse, som virkelig maatte tilkomme ham, at jeg har givet disse Prøver paa Beskaffenheden af Prof. Lütkens Skildring, men i den Hensigt at bidrage til Paaviisningen af den fuldkomne Berettigelse og Fortjenstlighed af Schiødtes Opposition.

„gjordes Selskabet, havde foretaget en ordentlig videnskabelig „Analyse og opnaaet et videnskabeligt Resultat, giver Meddelelsen dog ikke den mindste Grund til at antage“. Idet Schiødte uforbeholdent implicerer, at dette ialtfald i Reglen var Tilfældet med disse foreløbige Meddelelser af Steenstrup, betegner han dem et andet Sted i Artiklen ganske træffende som „Anviisninger paa Valuta, man enten slet ikke eller dog kun for „en ringe Deel har erhvervet“.

Denne Artikel var bestemt til at udkomme i første Hefte af det næste Bind af Krøyers Tidsskrift; den blev ogsaa sat, og en Snees Separataftryk bleve tagne, dog uden Titelblad og uden at Schiødtes Navn findes derpaa. Men vedkommende Bind af Tidsskriftet udkom aldrig. Den Statsunderstøttelse til Udgivelse af „Naturhistorisk Tidsskrift“, som Krøyer siden Tidsskriftets Oprettelse havde nydt, var i 1848 ved Kgl. Res. blevet ham tilstaaet, som hidtil, for tre Aar, d. v. s. til Udgangen af 1850. Efter Indførelsen af Grundloven af 5. Juni 1849 maatte Bevillingens Fornyelse af Cultusministeren forelægges Rigsdagen til Godkjendelse gennem Finantsloven for 1851—52; dette skete imidlertid ikke — en Kjendsgjerning, som senere vil blive nærmere omtalt. Derved berøvedes Tidsskriftet Hovedbetingelsen for sin Existents, da det jo ikke kunde bære sig selv, og maatte ophøre med det Bind, hvori Schiødtes første Indlæg mod Steenstrup findes. Den omtalte anden Artikel existerer derfor kun i disse Separataftryk, af hvilke ovenikjøbet nogle ere gaaede til Grunde.

Da Steenstrup havde indrykket sit Indlæg i Beretningen om Naturforskermødet i 1847, fandt Schiødte det rigtigt og passende ogsaa at henvende sit eget sidste Indlæg til det samme Publicum. Da derfor det næste Naturforskermøde skulde afholdes i Stockholm i 1851, ved hvilket Schiødte ikke havde isinde selv at være tilstede, tilstillede han Prof. Retzius, som Secretair ved Mødet (den særlig dansk-norske Secretair var Steenstrup), en Pakke, indeholdende sex af disse Særtryk med skriftlig Anmodning (dat. 6. Juli 1851) om, at han vilde overgive den til den eventuelle Ordfører for den zoologiske Section. I Pakken fandtes foruden Særtrykkene et Brev til denne Ord-

fører, hvori Schiødte under Henvisning til, at Steenstrups Bemærkninger i Beretningen om Forhandlingerne ved Mødet i 1847 ikke referere sig til noget paa dette Møde Forefaldet, men til en Artikel af Schiødte af to Aars yngre Datum, protesterer imod, at Nogen kunde have Ret til at benytte Beretninger om Møderne til sine private Stridigheder. Idet han dernæst anmoder om, at de medfølgende Exemplarer af hans Imødegaaelse maatte blive fordeelte og hans Skrivelse trykt i Forhandlingerne, gjør han gjældende, at i dette Tilfælde Billighed talte for, at han som „den, der var bleven stillet i et ugunstigt Lys,“ fik „Adgang til om end ikke at forsvare sig, saa dog at henvise til de „Kilder, hvorfra Kundskab om den vedkommende Sag kan hentes.“ Skrivelsen blev dog ikke trykt, og skjøndt der i Beretningen siges (p. 206), at en Skrivelse fra Schiødte blev oplæst, og at Exemplarer af en „Replik“ bleve uddeelte, kan det ikke heraf sees hvad Skrivelsen og „Replikken“ handlede om, saa at Schiødtes Hovedhensigt ikke opnaaedes. Han fordeelte desuden i Danmark privatim et nødvendigviis dog ringe Antal Exemplarer. „Forbittrelsen mod mig,“ skriver han i ovenciterede Brev, „for denne Uddeling, hvor sparsom den end maatte være, var grændseløs, og jeg dømtes som en ussel Specialist uden Aand og Forstand paa Steenstrups mægtige Genie og den uhyre Fremtid, hans Arbejder aabnede for Zoologien, ikke at tale om, at jeg fik Ord for den groveste Usømmelighed i Opførsel og Tøne, lav Misundelse osv.“ Endnu den Dag idag, medens jeg reenskriver disse Blade for Trykning, hører jeg, at Steenstrups Beundrere anføre Schiødtes Fremgangsmaade, at lade sit Indlæg fordele paa Naturforskermødet i Stockholm, som et Exempel paa hans slette Opførsel mod Steenstrup, som sædvanligt med Ignoreren af Sagens virkelige Omstændigheder.

Angaaende Artiklen selv siger Schiødte i det nævnte Brev, idet han paa min Anmodning tilstillede mig et Exemplar til Brug ved Udarbejdelsen af mit Skrift om den danske zoologiske Literatur: „De vil i Piècen ikke finde Noget, som jeg har at skamme mig over, skjøndt jeg dengang var ung og forbittret og Formen vel hist og her bærer Mærke deraf; men Kjernen deri er som jeg den Dag idag vedkjender mig min Overbeviisning. Og ved nu

„efter mange Aars Forløb igjen at læse den synes den mig endog „ikke saa ilde i Stil og Fremstilling, som jeg havde ventet, da jeg „søgte denne gamle forgjemte Ting op. Da jeg skrev dette Stykke, „stod jeg ganske, ganske alene her hjemme; thi end ikke Krøyer „havde Smag for det Systematiske og Logiske, jeg stræbte at hævde.“

At en saadan Kritik som denne i alle Tilfælde maatte være Steenstrup meget ubehagelig, især da den kom fra en Mand, mod hvem han ved Museet søgte at indtage en saa dominerende Stilling, forstaaer sig af sig selv. Men netop paa den anførte Tid maa den have været ham særligt ubehagelig. Allerede i 1845 var SIEBOLDS classiske Haandbog i de hvirvelløse Dyrs Anatomi udkommen, hvori Steenstrups Forsøg paa at etablere Iglernes og Regnormenes Særkjønnethed ganske ignoreres, medens hans lignende Forsøg med Hensyn til Sneglene skarpt gjendrives, det vil altsaa sige, hvori Hovedindholdet af hans Arbeide over Hermaphroditismen simpelthen vises ud af Viden-skaben. Og nu i 1849 offentliggjorde den bekjendte engelske Zoolog, RICHARD OWEN, sit Arbeide, *On Parthenogenesis*, hvori han paa en særdeles klar Maade viser Værdiløsheden af Steenstrups Afhandling om Generationsvexlen, saavidt angaaer Forklaringen af Phænomenet, d. v. s. saavidt angaaer det, der navnlig skulde give det Værdi saavelsom især vidne om Forfatte-rens Dygtighed. „Jeg har,“ skriver han, „omhyggelig studeret „dette Arbeide, i Haab om at opnaae en nærmere Indsigt i det „Mysterium, som hviler over Parthenogenesen eller et Dyrs „Frembringelse uden Kjønnes Medvirkning, udover hvad mine „lagttagelser over Bladlusene i 1841 og 1842 have ydet mig. „Men skjøndt jeg lagde Bogen ned med Taknemmelighed mod „den ingenieuse Forfatter for hans nyttige Sammenstilling af „adsprede Afhandlinger, der fremstille disse Phænomener, for „hans Bekræftelse af nogle iblandt disse ved personlig Under-søgelse og for hans Generalisation af det Hele, saa søgte jeg „forgjæves efter nogen lagttagelse, som virkelig forklarede dem, „efter Noget, som udgav sig for at forklare dem, undtagen den „Phraseologi og de billedlige Udtryk, som vi ovenfor have cite-ret; intet organisk betingende Forhold er fremhævet som staa-ende i Forbindelse med eller som væsentlig for „*Lucina sine*

„concubitu.“ Med Hensyn til figurligt Sprog i Videnskaben, da „leder dette snarere vild end forklarer, med mindre Methaphoret „er nøiagtigt.“ Han critiserer dernæst (som ogsaa andetsteds) Udtrykket „Amme“ som vildledende og tilføier: „For at forstaae „Phænomener rettelig og klart maae vi holde os nær til dem „og til Naturen og tage os iagt for at blive vildledte ved tve- „tydige eller langt fra hentede figurlige Udtryk“ (l. c. p. 34—35). Det vilde være overflødigt og føre os alt for vidt at anføre Alt, hvad Owens Skrift indeholder i Retning af Critik af Steenstrups Arbeide; kun dette kan endnu tilføies: Efter at have omtalt hvad der kunde siges at være fortjenstfuldt derved, siger han: „Disse Egenskaber ved hans Afhandling have skaffet „den en gunstig Modtagelse i en viid Kreds, og de Udtryk, i „hvilke han har opsumméret Kjendsgjærningerne, ere alminde- „ligt benyttede baade her og paa Fastlandet i den Mening, i „hvilken han har fremsat dem, nemlig som afgivende en For- „klaring af de saaledes generaliserede Phænomener. Det er „imod denne Opgivelse af videre Undersøgelse og Dom, at jeg „nu især argumenterer, i den Overbeviisning, at en bedre Forkla- „ring af Phænomenerne kan gives eller, rettere sagt, en virkelig „Forklaring, saa vidt den gaaer, i Modsætning til den tilsyne- „ladende Forklaring gjennem Udtrykkene for Generationsvexeltheo- „rien“. Owen føier hertil den aldeles ligebetydende men i endnu skarpere — som Owen mener, for skarpe — Udtryk ikklædte Dom af Dr. CARPENTER. Efter dernæst selv at have fremsat en virkelig videnskabelig Forklarings-Theori, som der her ikke er Anledning til at gaae ind paa, slutter han sin Afhandling med at sige: „Saaledes er den Forklaring, som jeg har at tilbyde, „af de Phænomener, som vi træffe paa ved Begyndelsen af vor „Undersøgelse over Dyrenes Forplantning, og som jeg har grup- „peret sammen under Navnet Parthenogenesis. Disse Phæno- „mener have hidtil været de mindst oplyste og tilsyneladende „anomale i Forplantningens comparative Physiologi; men det „forekommer mig, at naar deres Væsen forstaaes paa denne „Maade, rangere de sig under denne Functions almindelige Love, „kun ligesom forklædte ved ydre og uvæsentlige Modificationer. „Havde jeg istedetfor en saadan Forklaring, hentet fra Iagt-

„tagelse af de første Udviklingstrin, givet mig Mine af at forklare disse Phænomener ved at sige, „at de finde Sted i Overeensstemmelse med Generationsvexlens Lov“, ved de „frembringende Individens Legemer og Livsfunctioner“; og havde jeg anvendt paa Distomernes Cercarie-Larver, Medusernes polypagtige Larver og Aphidernes vingeløse Larver de figurlige Benævnelser af Amme og opfostrende Generationer, ja, da vilde det vel være lykkedes mig at skjule min egen Uvidenhed om de organiske Betingelser for disse mærkværdige Forplantningsprocesser i samme Grad som hine Sætninger og Phraser maatte have forekommet Dem*) eller lydt for Dem som Forklaringer af Kjendsgjerningerne, men det er ogsaa Alt, hvad jeg vilde have udrettet; De vilde have modtaget tilsyneladende istedetfor virkelig Kundskab.“ Som man seer, vilde Schiødt, hvis han havde kjendt denne Afhandling, da han skrev sine Artikler, i meget stor Udstrækning kunne have laant den berømte engelske Zoologs Ord og Argumenter.

Paa samme Tid udkom V. CARUS'S Skrift, „Zur näheren Kenntniz des Generationswechsels“, hvori han meget energisk reclamerer for Steenstrups Forgjængere — og især for sine Landsmænd — deres Andeel i Udviklingen af Kundskaben om og Forstaaelsen af dette Phænomen, der i Steenstrups Fremstilling er saa besynderligt tilsløret. Om man end vil mene, at det er noget vel stærkt, naar han efter Beretningen udraaber: „und so bedürfte es nur eines glücklichen Griffes in die Gewässer von Sorö um eine der kostbarsten Entdeckungen . . . vom Stapel zu lassen“, saa lader det sig dog paa ingen Maade nægte, at hans Protest var vel begrundet og skikket til alvorligt at rokke Steenstrups Anseelse, forsaavidt som den beroede paa hiint Skrift**).

*) Owens Afhandling havde Formen af et Indledningsforedrag til hans Forelæsnings-Cursus for 1849.

**) Det kan bemærkes, at M. Sars allerede i 1845 i sit Værk „Fauna littoralis Norvegiæ“ paa en fin ironisk, maaske for fin, Maade havde gjort sit Krav mod Steenstrup gjældende. Saaledes siger han p. 13: „Meine Darstellung der Entwicklung der Medusen, in welcher ich das gewonnene Resultat, dasz bei diesen Thieren

For Steenstrup maatte der naturligviis være en meget stærk Opfordring til at gjøre Noget i Retning af et Forsvar mod disse Angreb, men det er ikke uinteressant at lægge Mærke til hvorledes han gjorde det. Paa hvilken Maade han optraadte mod Schiødte have vi alt seet; han omgik simpelthen det reiste Hovedspørgsmaal og udbredte sig i en affeiende Tone over irrelevante Sidespørgsmaal. Ligeoverfor Owen og Carus, det vil sige for den europæiske Videnskabs Forum, taug han stille. Rigtignok læser man i „Oversigt over Videnskabernes Selskabs Forhandlinger“ for 1849. p. 117—118, at Steenstrup mundtlig „havde givet en kritisk Fremstilling af de forskjellige Opfatninger, som Læren om Forplantning ved vekslede Generationer „har været underkastet siden dens Offentliggjørelse,“ samt at han deri havde taget Hensyn til Owens Skrift og „ikke undlod „i Forbigaaende at udtale sig om flere af de besynderlige Misforstaaelser og Urigtigheder, hvori Prof. Owen havde gjort sig „skyldig i sin Bedømmelse af Meddelerens Skrift om Generationsvexlen“ osv. Men da dette Foredrag ikke er blevet trykt, saa er dette naturligviis uden al Betydning. Den eneste Maade, hvorpaa Steenstrup kunde være traadt i Skranken for sit Arbeide — hvis da overhovedet et Forsvar for de angrebne Puncter var muligt — vilde have været gennem en i et af Verdenssprogene skrevet eller til et af disse oversat Redegjørelse; men derpaa indlod han sig ikke, og hvad Foredraget i Videnskabernes Selskab angaaer, gjælder det, som Schiødte ganske rigtigt bemærker, at „en saadan Fremgangsmaade vilde være af saare „ringe Betydning, selv om Selskabets Medlemmer ... vare lutter „Naturforskere og de alle havde gjort et specielt Studium af

„ebenso wie bei den Salpen (deren Entwicklung ich kurz zuvor „beobachtet hatte) nicht das aus dem Ei herauskommende Individuum sondern dessen Brut. sich zum vollkommenen Thiere „entwickelte, bestimmt aussprach, gab vielleicht einige Veranlassung zur Herausgabe der trefflichen Schrift Steenstrups über den „Generationswechsel oder versah ihn wenigstens mit mehreren „Thatsachen, auf welchen er seine mit der meinigen so sehr übereinstimmende und von ihm so klar dargestellte Ansicht stützen „konnte.“

„vedkommende Gjenstand.“ Derimod var det vistnok ganske tilstrækkeligt til at salvere Steenstrups Reputation mellem hans ikke zoologiske Beundrere i Danmark, at det kunde læses i „Oversigten“, at han saaledes havde forsvaret sig i Selskabet. De vare villige nok til, hvad enten de havde været tilstede eller ei, at tage paa Tro og Love, at det havde været et virkeligt seirrigt Forsvar.

En Leilighed til at optage Sagen for det danske videnskabeligt dannede Publicum frembød sig, da V. Prosch i 1851 i „Ugeskr. f. Læger“ publicerede et Referat af Steenstrups, Owens og Carus's Afhandlinger under Titlen: „*Om Parthenogenesis og Generationsvexel*“ (ogsaa særskilt udkommet). Prosch stiller sig her ganske paa Owens Side ligeoverfor Steenstrup, men den Sidste foretrak ikke at optage Handsken. Det var først i 1853, at han lod høre fra sig paa en Maade, som kunde bringe hans Udtalelser til det videnskabelige Publicum i Almindelighed, nemlig gennem et Foredrag i Videnskabernes Selskab, som tryktes i „Forhandlingerne“ og udgaves i fransk Oversættelse. Om dette meget hidsige, mod Van Beneden og Owen rettede Indlæg henviser jeg til det i mit Skrift om Danmarks zoologiske Literatur (II. 2. p. 264—271) Anførte, og jeg nævner det her, væsentligt fordi Steenstrup imødegaaer Owen paa samme Maade, som han imødegik Schiødte. Ligesom denne havde dadlet Steenstrup, fordi han i Virkeligheden intet Beviis havde leveret for Rigtigheden eller endog blot for Sandsynligheden af sin Theori om Brachiopodernes Stilling i Systemet, saaledes havde Owen dadlet ham, fordi de almindelige Betragtninger, han havde leveret i Skriftet om Generationsvexlen, ikke ydede nogen Forklaring af Phænomenerne, skjøndt de maatte synes at være henstiliede netop som afgivende en Forklaring. Ligesom Steenstrup mødte Schiødte ved at sige, at han overhovedet slet ikke havde havt isinde ved den paagjældende Leilighed at levere noget Beviis, saaledes mødte han Owen ved at paastaae, at han overhovedet aldeles ikke havde forsøgt at give nogen Forklaring af disse Phænomener, og at Owen derfor ikke var berettiget til at dadle ham, fordi hans Afhandling ingen videnskabelig Forklaring gav. Skjøndt jeg for min Part ikke seer hvorledes

Owen kunde have forstaaet Steenstrups Afhandling saaledes, som Forfatteren nu vilde have den forstaaet, og skjøndt, saavidt jeg veed, Ingen nogensinde har forstaaet den saaledes, undtagen netop Van Beneden, i den Meddelelse, som gav Anledning til Steenstrups Indlæg, saa er man jo ligeoverfor Forfatterens Erklæring forpligtet til ialtfald at forsøge paa at gjøre sig fortrolig med en saadan Opfattelse. Men det er saare vanskeligt; thi medens man skulde troe, at Steenstrup netop vilde have appelleret til Van Beneden imod hvad han i de bittreste Udtryk betegner som Owens uforsvarlige Insinuation om, at han skulde have forsøgt en Forklaring, saa er det netop en af hans Hovedanklager mod Van Beneden, at denne havde villet betragte Steenstrups Skrift om Generationsvexlen som kun bestemt til at give en blot Sammenstilling af Kjendsgjerningerne. I den første Deel af Indlægget paastaaer Steenstrup med megen Styrke mod Van Beneden, at han „søgte endnu en dybere liggende Grund for disse“ [d. e. „de væsentlige Træk af Phænomenerne“]; i den paafølgende Deel paastaaer Steenstrup med lige Voldsomhed mod Owen, at han ingenlunde havde villet indlade sig „paa saadanne dybere Forklaringer over Phænomenets Mulighed som dem, Owen indbilder sine Læsere, at jeg har tilsigtet.“ Om Forskjellen mellem den „dybere Grund“, som han havde søgt, og den „dybere Forklaring“, som han ikke havde søgt, oplyser han intetsteds sine Læsere. Den eneste Maade, hvorpaa der kan bringes Mening i det, er ved at antage, at Steenstrup ved „den dybere Grund“ meente den naturphilosophiske Forklaring, om man vil kalde den saaledes, som han havde forsøgt gennem Sammenligning af de saakaldte Ammer med Biernes Arbeidere, og derimod ved „den dybere Forklaring“ den naturvidenskabelige Forklaring, der kun kunde erholdes ved Undersøgelse af de kjønnede Individets første Oprindelse i det saakaldte Ammedyr, saaledes som Owen havde forsøgt. Det viser hvor langt Steenstrup endnu stadigt var fjernet fra noget-somhelst sundt Begreb om Naturvidenskabens Væsen, at han ikke betænkte sig paa ligeoverfor Van Beneden at referere til hine naturphilosophiske Betragtninger som Noget, denne var forpligtet til at respektere som Naturvidenskab, og ikke undsaae

sig ved at dadle Owen, fordi denne havde tiltroet ham den Hensigt at levere en naturvidenskabelig Forklaring. Ja, han gaaer endog saa vidt, at han siger: „Lyset, der udgaaer fra „min simple Sammenstilling af Kjendsgjerningernes indre Sammenhæng [d. v. s. hans naturphilosophiske Slutningsbetragtning], stiller jeg som „explanation of the phenomena“ dristigen over for Parthenogenesens, mellem Begreberne Metamorphose og Generation, Individ og Organ hid og did svævende „Lygtemænd“ [d. v. s. Resultatet af Owens Undersøgelse over de kjønnede Bladluuses Oprindelse i de ukjønnede Individer]. Det er bekjendt nok, at Steenstrups ikke senere har leveret noget Bidrag til Kundskaben om disse Phænomener eller overhovedet udøvet nogensomhelst Indflydelse paa de Forsøg, som ere gjorte paa at opnaae en videnskabelig Forstaaelse af dem, undtagen forsaavidt som disse ere blevne hæmmede og ledte paa Vildspor af det omtalte misvisende „Lys“, medens samtlige disse Forsøg ere foretagne ad den ved Owen anviste Vei og med hans Undersøgelser som Udgangspunct. Steenstrups „Sammenstilling af Kjendsgjerningers indre Sammenhæng“ var en *cul de sac*, hvorfra man ikke kunde komme videre.*)

Min Hensigt med at anføre det Foregaaende er naturligviis at godtgjøre, at Schiøttes Opfattelse af Steenstrups videnskabelige Præstationer ikke stod i Modsætning til, men tvertimod i bedste Samklang med den, der udtaltes af Mænd, om hvis Competence der ikke kan være nogen Tvivl. At Steenstrups Anseelse i Danmark udenfor en snæver videnskabelig Kreds ikke led synderligt Afbræk herved, laae dels i, at Critiken i Danmark maatte forstumme af ydre Aarsager, dels i, at Steenstrups Ry som Genie osv. ikke væsentligt beroede paa de virkelig Sagkyndiges men paa det læge Publicums Dom.

Schiøttes øvrige litteraire Virksomhed i disse Aar (1848—1851) var meget ringe, som man kunde vente efter de uheldige ydre Forhold. Foruden et Par mindre Afhandlinger i Krøyers

*) Man vil af det Ovenstaaende let gjætte Grunden til, at Professor Lütken i sin oftnævnte Skildring af Steenstrups i Overs. ov. Vid. Selsk. Forh. ikke nævner Owen med et Ord, skjøndt han omtaler Van Beneden.

Tidsskrift udkom i 1849 hans Værk over de Krainske Huledyr, af hvilket dog Hovedindholdet var blevet bekjendtgjort i 1847 i Oversigten over Vid. Selsk. Forhandlinger. Med sine fire smukke, af ham selv stukne Tavler er det ogsaa i ydre Henseende en vakker Publication, og det videnskabelige Indhold var jo saagodtsom Alt nyt og af største Interesse. Fuldt saamegen Fornøjelse deraf, som han havde ventet, havde han dog ikke. Det viste sig, at nogle af Dyrene vare fundne tidligere i Hulerne, uden at Schiødte vidste det. Navnlig var dette Tilfældet med et af dem, en mærkværdig Bille. Det viste sig, at denne var bleven fundet i 1831 i et eneste mutileret Exemplar men aldrig siden, uagtet man havde udlovet en Douceur paa 25 Gylden derfor. Den var af en nærboende Samler bleven — meget slet, om end kjendeligt — beskrevet og afbildet i et localt Blad, men Exemplaret var gaaet tabt, og Schiødte havde været den Første til at gjenfinde Dyret. De tyske Entomologer insisterede imidlertid paa at hævde det oprindeligt givne Navn. Saasnart Rygtet om Schiødtes Fund kom ud, flokkedes Samlere fra alle Dele af Tydskland til Hulerne, og nu, da man vidste hvorledes der skulle søges, viste det sig ogsaa, at paa andre Tider af Aaret vare disse Dyr slet ikke saa sjeldne som da Schiødte fandt sine. Overhovedet have tyske Forfattere været meget lidet tilbøielige til at anerkjende Schiødtes Fortjenester af den krainske Hulefauna, idet det synes at have ærgret dem, at en Fremmed, og det ovenikjøbet en Dansk, havde gjort et saa mærkeligt Fund paa et Sted, som de ansaae for at høre til deres Enemærker. Andetsteds vakte Skriftet fortjent Opmærksomhed, især i England. Paa Opfordring af den bekjendte Entomolog W. SPENCE, Medlem af Bestyrelsen for det entomologiske Selskab i London, forfattedes en engelsk Oversættelse af Schiødtes Arbejde af den fortjente danske Botaniker WALLICH, som jeg alt foran har nævnt, og som, efter at være fratraadt sin Post som Bestyrer af den botaniske Have i Calcutta, levede i London. Han satte sig i Forbindelse med Schiødte, og det entomologiske Selskab tilbød ham Forøgelse af Illustrationerne samt Leilighed til at tilføje yderligere Bemærkninger. Schiødte benyttede sig af dette Tilbud, og Oversættelsen udkom i 1851 i Selskabets Skrifter.

Denne lille Episode var Schiødte i høi Grad kjærkommen i hiin Trængselstid, og i sine senere Aar mindedes han den ofte med Glæde.

SCHIÖDTES DOCENTVIRKSOMHED VED UNIVERSITETET.

Schiødtes Ansættelse som Docent i Entomologi fandt, som ovenfor berettet, Sted i Mai 1849, og hans første Cursus holdtes i Sommersemestret samme Aar. Det var imidlertid ingen let Sag at bringe saadanne Forelæsninger og Øvelser i Stand. I Sammenligning med de fleste andre Universitetslærere var han meget uheldigt stillet med Hensyn til Udsigten til et nogenlunde talrigt Auditorium, idet hans Forelæsninger ikke vare knyttede til noget Brødstudium saaledes, som t. Ex. den zoologiske Professors vare knyttede til det medicinske Studium. Som Tilhørere kunde Schiødte kun vente Frivillige, som dreves af personlig Interesse for Faget, og da entomologiske Forelæsninger ikke i lang Tid vare blevne holdte, vare de af ham bebudede noget ikke mindre Nyt end de Øvelser osv., til hvilke han indbød.

At Studiet led under denne Vanskelighed, havde han forlængst erkjendt. I Concepten til et Brev til en tysk Correspondent, skrevet mange Aar tidligere, udtaler han sig om dette Forhold i Almindelighed. Efter at have omtalt Dilletantvæsnet som et stort Onde overalt i Verden fortsætter han: „Es ist aber dies „Unwesen tief mit der unglücklichen Stellung der Entomologie „im Staate verknüpft; es scheint wirklich, dass auch hier ein „Einschreiten der Regierung nothwendig wird, um der Wissen- „schaft die gebührende äussere Achtung zu verschaffen. So „lange die Entomologie nicht „zu etwas führt“, d. h. zu einträg- „lichen Aemtern u. dergl., so lange nicht ein „ernstes Studium“ „daraus wird (so nennt man bekanntlich nur solche Studien, die „*invita Minerva* gemacht werden), so lange kein Examen darin „angeordnet ist, dass die lieben Eltern ihre lieben Söhnchen zu „einer Carrière darin aspiriren lassen können, so lange wird

„sie von dem groszen Publicum als Spielzeug betrachtet werden.
 „Die Unwissenheit der Gelehrten [nemlig m. H. til Entomologi]
 „ist aber leider häufig fast eben so grosz als die der Philister,
 „und wird selbst bei Naturforschern ex professo oft angetroffen.“
 Schiødte var ganske forberedt paa Vanskeligheder i denne Ret-
 ning men haabede fra Begyndelsen af paa, at hans Forelæs-
 ninger, naar de først vare vel i Gang, vilde blive knyttede til
 et Sæt Forelæsninger med praktisk Formaål, saasom Forststudiet.
 Som ovenfor (p. 236) nævnt nærede han alt i 1840 Forventninger
 derom, og han stolede i den Henseende paa Monrads Tilslutning.
 Hermed fik det imidlertid efter dennes Fratræden lange Udsigter.

Schiødtes Stilling som Docent var ogsaa i den Henseende af-
 vigende fra det Sædvanlige, at Honoraret var udtrykkeligt knyttet
 til Forelæsningernes virkelige Afholdelse, medens andre Docenter
 fik deres Gage kvartalsviis, uden at denne directe var betinget
 deraf. Schiødte søgte om at maatte i denne Henseende komme
 paa samme Fod som andre Universitetslærere, men det afsloges
 af Hensyn til den Kgl. Resolutions Ordlyd. I det første Seme-
 ster holdt han væsentligt Excursioner med kun to Deeltagere,
 KJELLERUP og ERSLEV. I Vinteren 1849/50 holdt han Øvelser
 i Dissection, hvilke foruden af de Ovennævnte ogsaa besøgte
 af R. BERGH. Derimod meddelte han paa det sædvanlige Schema,
 at det anmeldte Cursus i Leddedyrenes Naturhistorie ikke blev
 afholdt, da kun to Deeltagere havde meldt sig. I sin Beret-
 ning for Sommersemestret 1850 meldte han, at han fra 1. Mai
 havde holdt Excursioner hver Lørdag, men at disse henimod
 Enden af Sommerferien havde maattet afbrydes paa Grund af
 Deeltagernes Bortreise og paa anden Maade fremkaldte Adsplit-
 telse. Regelmæssige Dissectionsøvelser havde han ikke kunnet
 bringe istand, men han havde holdt saadanne efter Leilighed
 med to Deeltagere. Til Vintersemestret 1850/51 meldte sig fem
 Tilhørere, men da de fleste af disse ogsaa maatte høre andre
 Forelæsninger, var det meget vanskeligt at komme overeens om
 de Timer, i hvilke de kunde overvære Schiødtes, og det viste sig
 umuligt at finde en Ordning, som convenerede blot de Fleste.
 Schiødte, der desuden netop dengang var meget decourageret, opgav
 Forelæsningen, men da han meente, at det ikke kunde lægges ham

til Last, at denne ikke var kommen istand, indsendte han som sædvanligt sin Anmodning om Anviisning af Honoraret til Ministeriet. Samtidigt dermed modtog imidlertid dette en Skrivelse fra det philosophiske Facultets Decanus, Prof. F. C. PETERSEN (en af de Ni, der i sin Tid i Consistorium havde stemt mod Schiødtes Ansættelse), saalydende: „Da Udbetalingen af Honoraret for „Inspecteur Schiødtes entomologiske Forelæsning ved Ministeriets „Skrivelse af 22. Mai 1849 er betinget ved, at Ministeriet ved „hine Forelæsnings Slutning modtager Underretning om, at „samme er tilendebragt, undlader jeg ikke herved tjenstligst at „indsende medfølgende Indberetning fra Hr. Inspecteur Schiødte, „hvoraf sees, at han i afvigte Semester ingen Forelæsninger „har holdt, hvortil han angiver den Grund, at de 5 Tilhørere, „som meldte sig, ikke vare istand til at forene sig om Timerne. „Regentsen, 2. Mai 1851.“ Foranlediget herved besvarede Ministeriet under 17. Mai Schiødtes Anmodning om Anviisning af Honoraret derhen, at han under de angivne Omstændigheder burde selv have bestemt Timer og ladet det komme an paa, hvor mange eller om Nogen mødte, men at man dog for denne Gang vilde lade Honoraret anvise.

For Sommersemestret 1851 anmeldte han anatomiske Øvelser og Excursioner, men der viste sig igjen Vanskelighed ved at holde dem gaaende, især da Deeltagerne i Sommerferien reiste bort. Paa Schemaet indførte Schiødte: „Entomologiske Excursioner „offentlig hver Løverdags hele Dagen begyndte 1. Juni, vedvarede „regelmæssig indtil ind i Sommerferien, men kunde senere ikke „igjen bringes istand, dels paa Grund af oftere indtruffet ugunstigt Veir, dels fordi Deeltagerne adspredte sig; Deeltagernes „Antal var fem.“ Efter at Ministeriet fra Facultetet havde modtaget denne Beretning, lod Madvig under 6. Nov. Schiødte tilstille en Skrivelse som Svar paa hans imidlertid indsendte Anmodning om Honorarets Udbetaling, hvori det efter Meddelelse om, at Honoraret var anviist, hedder: „Da Ministeriet imidlertid efter den i dets Skrivelse af 17. Mai sidstleden indeholdte Tilkjendegivelse maa ansee de i Deres ovennævnte Indberetning meddeelte Oplysninger om Grunden til Excursionernes hurtige Afbrydelse, endog efter at de først vare begyndte den

„første Juni istedenfor senest medio Mai*), for altfor ringe og „utilfredsstillende, og desaarsag ikke kan unddrage det en yderligere Overveielse om, hvorvidt den hele med hine Forelæsnings Indførelse trufne Foranstaltning kan vedblive, naar der kun viser sig saa ringe Stadighed i Underviisningen, har Ministeriet under Dags Dato indhentet Consistorii Erklæring angaaende, hvorvidt det under disse Omstændigheder kan ansees hensigtsmæssigt at lade Foranstaltningen vedblive og det med dens Iværksættelse forbundne Honorar fremdeles udbetale.“

Da denne Gang de anmeldte Excursioner virkeligt vare blevne holdte, og da de Omstændigheder, som havde foraarsaget deres Ophør før Semestrets Slutning, vare af den Art, at det aabenbart ikke havde staaet i Schiødtes Magt at indvirke derpaa, kom Schiødte til den Slutning, at dette Skridt af Ministeriet hverken var Meer eller Mindre end et overlagt Forsøg paa at berøve ham Docentvirksomheden, og da Ministeriet havde gjort et saa afgjørende Skridt som at henvise Sagen til Consistorium uden først at forlange Oplysninger af ham selv, frygtede han for, at han ikke vilde blive opfordret til at udtale sig om Sagen. Han besluttede derfor selv at gjøre Skridt for at møde Uveiret ved Universitetet og henvendte sig personlig til dettes Rector, Prof. H. N. CLAUSEN, hvem han aldeles ikke kjendte personlig tidligere, men i hvem han ventede at finde en human og billigt tænkende, ikke forud indtagen Mand. I denne Forventning skuffedes han heller ikke. Clausen lod ham udførligt forklare Sagen og udtalte i den derpaa følgende Samtale, at det var „et Slag, som maatte afbødes“, hvorhos han lovede at gjøre hvad han kunde for at hidføre en retfærdig Afgjørelse. Om det var efter Clausens Opfordring eller af egen Tilskyndelse, veed jeg ikke, men samtidigt eller umiddelbart efter tilstillede Schiødte Consistorium en Skrivelse af 10. Nov., hvori han, i Henhold til den fra Ministeriet modtagne Skrivelse, med Hensyn til Anken over Excursionernes sene Begyndelse siger, „at de

*) Den ordinairt yderste Termin for Forelæsnings Begyndelse i Sommersemestret.

„første Dage i Juni under vore Naturforhold som oftest ere de „første i Aaret, da Leddedyrenes Liv er traadt i nogenlunde „fyldig Virksomhed, og at der altsaa ikke i Almindelighed kan „sluttes, at entomologiske Excursioner, der ikke begynde i Mai, „ere utilbørligt forsinkede; i den første Halvdeel af sidstnævnte „Maaned ville de endog være saa godt som frugtesløse, med „mindre Bestræbelsen er rettet mod visse ganske specielle For- „maal, der i Reglen kun lidet ville komme i Betragtning ved „saadanne Udvandringer med Studerende.“*) Forøvrigt henstil- lede Schiødte, at Sagens Facta vare saa simple og tydelige, at ingen yderligere Forklaring kunde være nødvendig; særligt nævner han med Hensyn til Tilkjendegivelsen i Ministeriets Skrivelse af 17. Mai, at han havde anseet det for overflødigt offentlig at fastsætte Timer for hine Forelæsninger, naar han fuldt vel vidste, at han ingen Tilhørere vilde faae, hvorfor og- saa hine Yttringer i Ministeriets Skrivelse syntes ham nærmest bestemte til at indskjærpe Overholdelsen af en Form. Han meente derfor at maatte forstaae Sagen saaledes, „at min Iver saavel for at „bringe Underviisningen istand som i at lede den paa en frugthrin- „gende Maade er bleven Gjenstand for visse af det høie Ministerium „fattede Tvivl, og at vedkommende Skrivelse [d. e. den af 6. Nov.] „væsentlig er at opfatte som en Tilkjendegivelse af disse Tvivl.“ Endvidere, siger han, maatte han „befrygte, at man til den mig „givne Tilladelse nu knytter Forventninger om en Art Frem- „gang, som min Lærervirksomhed ikke har havt og af Grunde, „som jeg maa finde indlysende, for nærværende Tid ikke kan have.“ Som disse Grunde anfører han, at hans Forelæsninger

*) Da det maaskee kunde synes paafaldende, at en saa intelligent Mand som Madvig ikke skulde have forudseet Muligheden af en saadan Afviisning af den omtalte Anke, bør det bemærkes, at man af Acterne seer, at han virkelig gjorde saa og ønskede at forsikkres i saa Henseende, før Skrivelsen afgik, hvilket da vel maa være skeet. Paa Originalen af Schiødtes Skrivelse til Consistorium, som findes i Rigsarchivet, staaer ved ovenanførte Passus antegnet: „Efter Steenstrups Mening er Mai Maaned endog en meget interessant Tid til entomologiske Excursioner“. Men om dette refererer sig til en speciel Forespørgsel, sees ikke.

vare reent videnskabelige, uden Forbindelse med nogen practisk Anvendelse, der dog burde være og i andre Lande forlængst var forbundet dermed, og altsaa ei kunde regne paa mange stadige Tilhørere. Dette, siger han, maatte forholde sig saaledes, saalænge de naturvidenskabelige Instituter forblive i deres adsplittede Tilstand. Netop fordi disse Forelæsninger ikke hørte til noget Brødstudium, bleve de udsatte for Uregelmæssighed. Med Hensyn til Excursionerne anfører han endvidere, at skjøndt der ikke var mange Fællesexcursioner, havde to af Tilhørerne gjort specielle Excursioner alene, af hvilke han havde gennemgaaet og demonstreret Udbyttet, hvilket var det Væsentlige. Fire af dem benyttede Ferien paa samme Maade efter hans Opfordring og Anviisning; ogsaa deres Samlinger havde han gennemgaaet med dem. Schiødtte slutter med at sige, at han aldrig havde villet optræde som Docent i Entomologi, hvis han ikke havde troet, at Ministeriet dengang fuldkomment forstod dette Foretagendes iboende Vanskeligheder. Universitetet havde altid erkjendt det Gode i at indrømme en Plads for Bestræbelser, der i sig selv vare gode, selv om der ei kunde ventes store Tilhørerkredse. Ved hans Virksomhed kom det væsentligst an paa personlig Samarbeiden med de Yngre, hvilket ikke kunde fremtræde i en schematisk Indberetning, og det, meente han, maatte man indrømme, at han præsterede.

Et Par Dage efter, under 12. Nov., modtog Schiødtte en Billet fra Clausen, saalydende: „Jeg bør ikke undlade at underrette Dem, Høistærede, om, at den omtalte Sag er idag uden „at den har circuleret, og uden at være bleven videre omtalt, „bleven i Consistorium afleveret til det naturvidenskabelige Facultet, for at Sammes Betænkning foreløbig kan blive afgivet. „Jeg kan hertil føie, at jeg har talt om Sagen med Etatsraad „Forchhammer, som ikke endnu kjender nærmere til den, men „har yttret sig bestemt derhen, at ligesom han i sin Tid har „havt Deel i at udvirke Bestemmelsen om de 400 Rbd., saaledes antager han det at være i Videnskabens Interesse, at „Betingelserne for Deres Vedkommende ikke sættes for strængt „efter den almindelige academiske Form, f. Ex. indskrænkes til „Excursioner om Sommeren og et Foredrag om Vinteren. Jeg

„vil nu henstille til Dem, om De ikke skulde finde Anledning til at tale nærmere med Etatsraad Forchhammer, og jeg troer ikke at kunne bedre besvare den Tillid, De har viist mig, end ved at tilraade Dem dette. Muligviis kunde dette blive et Skridt til Udjævning af en Spænding i Forholdet, som er unaturlig imellem Videnskabsmænd, der ere kaldede til at virke tilsammen, og under hvilken den Enkeltstaaende lider meest.“

Schiødte fulgte dette Raad og blev vel modtaget af Forchhammer. Det sees ikke, at nogen Betænkning er bleven afgivet af det naturvidenskabelige Facultet, men i Consistorii Møde d. 18. Nov. blev det overdraget Forchhammer at afgive en Betænkning i Sagen, hvilket han ogsaa gjorde under 26. Nov. Efter en Recapitulation, som han endte med den Bemærkning, at det var ham bekjendt, at Schiødte i denne Vinter havde 8 Tilhørere [af hvilke jeg selv var en], siger Forchhammer, at efter Ordlyden af den Kgl. Res. havde Schiødte intet Krav paa Honorar, hvis Forelæsningerne ikke vare afholdte. „Imidlertid,“ fortsætter han, „har Ministeriet betragtet Sagen som den efter min Mening bør betragtes i Videnskabens Interesse og anvist Honoraret for Vintersemestret 1850/51, endskjøndt Forelæsningen ikke kom istand. Ifølge de af Inspecteur Schiødte givne Oplysninger, saavel som efter det, jeg fra anden Side har bragt i Erfaring, er den Uregelmæssighed i Underviisningen, som giver Anledning til Tvivl om Foranstaltningens Hensigtsmæssighed, *deels* begrundet i Gjenstandens Natur, *deels* er den tilsyneladende større, end den er i Virkeligheden. Man kan nemlig ikke nægte, at Inspecteur Schiødte i høi Grad har forsømt Formen, idet den hele Oplysning, han har givet, indskrænker sig til en lille Bemærkning paa Schemaet, der indleveres efter Forelæsningens Slutning. Imidlertid oplyses i Inspecteur Schiødtes Skrivelse af 10. Nov., at hans Virksomhed i afvigte Sommer ikke har indskrænket sig til de faa Excursioner, han har gjort, men at han anvendte en ikke ringe Tid paa at gennemgaae det Indsamlede med Deeltagerne. Disse Oplysninger har jeg ligeledes fundet bekræftede fra flere Sider, og jeg troer at turde antage, at Ministeriet, hvis det i rette Tid havde erholdt

„den rette Forklaring, ikke vilde have fundet sig foranlediget „til at forelægge Consistorium det ommeldte Spørgsmaal. Som „Sagen nu staaer, troer jeg, at Consistorium maa ønske at be- „vare for Universitetet paa meget lempelige Vilkaar en sjelden „dygtig Videnskabsmand i et Fag, der spiller en stor Rolle i „Naturvidenskaberne.“ Disse sidste Ord ere, som man vil be- mærke, en Gjentakelse af dem, hvormed i sin Tid Consistoriets Indstilling angaaende Schiødtes Ansættelse sluttede. Forchhammer tilføiede, at Antallet af Tilhørere — hidtil 3—4 i Gjen- nemsnit — var saa stort som man kunde vente, og at det var i Tiltagende. Han slutter med at sige, at han „om denne Sag „har confereret med Professor Steenstrup, der er langt mere „sagkyndig end jeg, og han er aldeles enig i den her udtalte „Anskuelse“. At Steenstrups Competence til at dømme om det foreliggende Spørgsmaal virkelig skulde være saameget større end Forchhammers, at dennes Anskuelse kunde vinde synder- ligt i Vægt ved dette Tillæg, er der vist ingen Grund til at antage. Men da Forholdet mellem Schiødte og Steenstrup var velbekjendt og der maaskee nok var dem, som kunde have mis- tænkt Steenstrup for at have staaet bag Ministeriets Optræden, kan Forchhammers Slutningsbemærkning neppe have været denne uvelkommen. Steenstrup var dengang ikke i Consistorium.

Resultatet blev, at Consistorium svarede Ministeriet, at det i Henhold til de i Forchhammers Erklæring og Schiødtes Brev, som begge fremsendtes, indeholdte Oplysninger maatte „ansee „det for meget ønskeligt, at de omhandlede Forelæsninger ved- „bleve paa den ved Kgl. Res. af 16. Mai 1849 tilladte Maade“. Denne Skrivelse, som er dateret 6. December 1851, besvaredes under 12. Jan. 1852 saaledes: „Efter at have modtaget etc. etc. „er jeg med Consistorium enig i, at der for Øieblikket ikke er „Anledning til at andrage paa bemeldte Foranstaltningss Ophør, „men maa kun for at kunne ansee mig beføiet til at lade Fore- „læsningshonoraret for Fremtiden anvise til Udbetaling til In- „specteur Schiødte bede mig med hans Begjæring om Honora- „rets Udbetaling tilstillet den ved Universitets-Directionens Skri- „velse af 15. April 1845 foreskrevne schematiske Forklaring og „de af Tilhørerne underskrevne Lister.“ Denne Skrivelse var

dog ikke undertegnet af Madvig, der under 7. Dec. 1851 var bleven afløst som Cultusminister af daværende Domaine-Directeur P. G. BANG. Hvem Skrivelsens, i Sammenligning med Consistoriets, som det synes mig, afgjort mindre venlige Form skyldes, skal jeg ikke kunne sige. At denne Storm, der saae saa truende ud, saaledes drev over uden at anrette synderlig Skade, maaskee endog snarere det Modsatte, tilskrev Schiødte væsentligt Clausen, hvem han betegnede som sin bedste Støtte ved denne Leilighed, og hvem han altid var taknemmelig derfor.

Disse Aar, fra 1848 til 1851, vare de mørkeste i Schiødtes Liv. Ved Begyndelsen af 1848 syntes Fremtiden at ligge lys og lovende for ham. Det, som han fra sin Ungdom af havde ønsket sig meest af Alt, en Stilling, hvori han kunde følge sit Yndlingsstudium under gunstige Betingelser, havde han opnaaet. Han havde tilkjæmpet sig en Plads i første Række af sin Videnskabs Dyrkere. Christian VIII havde ved meer end een Leilighed viist ham Interesse og ydet ham sin kraftige Hjælp; Udsigten til at faae grundlagt en faunistisk Samling efter en stor Stil, som langt oversteg hans egne Midler, men som tilfredsstillede hans videnskabelige Ideer, syntes paa Nippet til at blive virkeliggjort, og han tvivlede ikke om at kunne opnaae den længe ønskede Docent-Virksomhed. Fra en meget beskeden Plads i Samfundet var det nu ogsaa lykkedes ham at komme i nogenlunde sorgfrie Kaar, og han tænkte endelig paa efter en lang Forlovelse at stifte sig et Hjem, da hiint Ulykkes-Aar kom og bragte Skuffelse paa Skuffelse. Kongens Død og den nye Directions Ansættelse vare i sig selv ildevarslende Begivenheder; men efter at det var lykkedes Schiødte at give Monrad det rette Syn paa Forholdene, haabede han alligevel ved dennes Hjælp at see sine Planer bragte i Udførelse, da Monrads Afsked og Madvigs Optræden som Minister knuste alle hans Forhaabninger. Paa eet Punct lykkedes det ham ved sin gamle Mæcenat Collins Hjælp at redde Noget, nemlig med Hensyn til de aarlige Samlereiser. I 1848 forbedes de af Forholdene, og da han d. 13. Jan. 1849 igjen søgte

Understøttelse dertil af Finantserne, blev Ansøgningen tilsendt Cultusministeriet under 27. Januar, og Schiødte hørte Intet derom før den 18. April, da Madvig tilstillede ham den ovenfor meddeelte Billet, hvori han gav ham Valget mellem denne Understøttelse og Docentvirksomheden, hvilken sidste Schiødte naturligt foretrak. Han henvendte sig da til Landhuusholdnings-Selskabet, der ogsaa tilstod ham 200 Rd. i 1849 og 1850; han sattes herved istand til at bereise Vendsyssel i 1849 og Syd-sjælland samt Smaaøerne i 1850, hvorover der findes Beretninger. Men med Forelæsningerne var der ikke ret Held, og Forholdene paa Museet kastede deres Skygge endog over hans Studier, indenfor hvilke han søgte Tilflugt. Det eneste lyse Punct var hans eget Hjem. I 1849 ægtede han Frøken FYLLA HELLMANN, med hvis Familie han var bleven bekjendt gennem en Ungdomsven. Aaret efter fødtes ham hans Søn ERIK og i 1853 hans Datter ANNA, nu Fru WITH. Disse Begivenheder bidroge udentvivl i høj Grad til, at Schiødte bevarede for Videnskaben og for Fædrelandet. I et alt citeret Brev til mig af 28. October 1873, hvori han taler om hiin Tid, skriver han bl. A.: „Steenstrups Venner vare Ministre, Madvig truede mig ligefrem med Afsættelse og traadte i det Hele ikke op i disse Sager som Minister men som fanatisk Partimand „Havde jeg i hine af Ærgrelse og Ydmygelser opfyldte Aar, der toge svært paa min Helbred og mit Humeur, ikke havt Kone og Børn, saa var jeg gaaet til Udlandet eller ialtfald strax fra Museet. Flere gode gamle Venner opmuntrede mig dog og gjorde gode Tilbud. Drewsen tilbød mig Capital til at skaffe mig Livsophold ad praktisk Vei ved at anlægge et Trykkeri eller lithogr. Etablissement, hvortil mine Indsigter og Evner meentes at gjøre mig skikket; jeg overveiede det nøie, men Enden blev altid at ville holde ud. Naa, nu er det jo glemt og udstridt, og jeg tænker heller aldrig mere paa denne rædsomme Tid, uden at der som nu gives mig en ydre Anledning.“

FEMTE CAPITEL.

1852—1859.

Utvivlsomt bør Madvigs Udtrædelse af Cultusministeriet betegnes som det Tidspunct, da den voldsomme Strøm, som Schiødte havde at kjæmpe imod, og som nær havde skyllet ham bort fra Museet og fra Landet, begyndte at tabe i Styrke, men Forandringen var ikke pludselig, og Schiødte betragtede de to nærmest følgende Aar som hørende med til den onde Tid. Hverken af P. G. BANG, C. F. SIMONY eller A. S. ØRSTED, som efter hverandre beklædte denne Ministerpost i Løbet af de næste fire Aar, kunde Schiødte vente nogen særlig Hjælp eller Sympathi ligesaa lidt som nogen Forstaaelse af sine Bestræbelser. I Tilfælde af en Collision vilde de tvertimod ifølge deres bureaucratiske Tendentser snarest være tilbøielige til paa Forhaand at stille sig paa Museumsdirectionens Side; men aggressive Forholdsregler fra Ministeriets Side eller med dettes Assistance havde Schiødte dog ikke mere at befrygte fra nogen af dem, end ikke fra den reactionaire Ørsted. Thi om end Statsemdsmændene af den gamle Skole vare nidkjære for Embedsmyndighed og Disciplin, vare de kun sjældent hensynsløse. I December 1854 afløstes Ørsted som Cultusminister af C. HALL, af hvis humane Character Schiødte ikke havde Grund til at vente nogen Ubillighed. Udfaldet af Sagen om hans Docentvirksomhed var ikke opmuntrende for hans Modstandere, og ved Begyndelsen af dette Tidsrum havde de nødtvungent maattet erkjende, at der ingen Udsigt var til at kue Inspectoren ved den entomolo-

giske Afdeling eller til at see Docenten i Entomologi ved Universitetet forlade denne Post. Dertil kom, at Schiødte, som vi skulle see, efterhaanden kom til at udfolde en ikke ringe Virksomhed udenfor Universitetet og Museet, hvorved han kom i Berøring med ikke faa Mænd af Indflydelse i forskellige Retninger, som ikke kunde Andet end anerkjende hans Dygtighed. Ved Museet kunde man endnu plage ham, og man gjorde det ved Leilighed, men i det Hele slog man snart over i en anden Politik.

At Schiødte paa sin Side følte fastere Grund under sine Fødder, kan man slutte af to Begivenheder, som indtraf i 1852. Den ene var, at da Posten som Archivar i Videnskabernes Selskab blev ledig, stillede Schiødte sig paa Valg mod Madvig. Posten havde været beklædt af Schouw, som døde i Begyndelsen af 1852, men i det sidste Aar eller mere havde Schiødte besørget Forretningerne for ham til Alles Tilfredshed. Han ventede derfor at blive valgt til Schouws Efterfølger, og det vilde være ham kjært at opnaae denne Stilling, fordi den medførte et Honorar, som vel ikke var stort, et Par Hundrede Daler, men dog vilde komme ham meget tilpas. Han tænkte imidlertid ikke paa at gjøre særlige Skridt derfor selv, da han vidste, at ikke faa Medlemmer vilde stemme for ham. Men en Dag mødte han Professor SIBBERN, som fortalte ham, at Madvig ønskede Posten og var ivrigt beskæftiget med at sikkre sig Stemmer, hvorfor Schiødte, hvis han ønskede den, maatte gjøre ligesaa. Schiødte gik da til Adskillige, men overalt havde Madvig været i Forveien, og Flere, som sagde, at de ellers vilde have stemt for Schiødte, havde ladet sig bevæge til at love Madvig deres Stemme, da han syntes at trænge saa særdeles meget til den omtalte Indtægt. Resultatet var, at Madvig blev valgt men med meget ringe Stemme fleerhed; om jeg er rigtigt underrettet, fik han 19 Stemmer mod 15, som faldt paa Schiødte. Naturligviis var dette en Skuffelse for denne Sidste; men havde han været af en hævnjerrig Character — hvilket han var meget langt fra — vilde han have fundet en Trøst deri, at Madvig, efter hvad der fortæltes ham fra en meget paalidelig Kilde, følte det som en Ydmygelse, at han trods sine Anstrængelser havde

været saa nær ved at blive beseiret af den Mand, han selv havde hjulpet til at ydmyge.

Den anden Begivenhed var Schiødtes Optræden i den i sin Tid meget omtalte Vaupellske Sag. Botanikeren CHRISTIAN VAUPELL offentliggjorde i 1851 en Afhandling om de nordsjællandske Skovmoser, hvori han, med overflødig Anerkjendelse af hvad han fandt værdifuldt i Steenstrups tidligere Afhandling om denne Gjenstand, meget beskedent og ligefremt anførte nogle Iagttagelser, hentede fra en fuldt saa omfattende Undersøgelsesrække som Steenstrups. Hans Iagttagelser stemmede ikke med dennes Angivelser, hvorfor Vaupell kun tildeels kunde tiltræde Steenstrups Hovedresultat. Da han imidlertid ønskede at kunne fortsætte disse Undersøgelser men var ganske uformuende, henvendte han sig til Videnskabernes Selskab om en forøvrigt ringe Understøttelse dertil. Da Secretairen, Etatsraad Forchhammer, havde oplæst Andragendet ved et almindeligt Møde i Selskabet, opfordrede han strax Medlemmerne til at udtale sig derom, hvilken Fremgangsmaade flere af de Tilstedeværende fandt meget paafaldende, da Spørgsmaalet om, hvorvidt Understøttelsen burde gives, var af saa speciel naturhistorisk Art, at man fandt, at det burde have været henviist til den paagjældende Classe. Imidlertid tog nu Steenstrup Ordet og angreb Vaupell i hvad han selv kaldte meget bestemte, men hvad Schiødte kaldte nedsættende og haanende Udtryk. Hans Udtalelser støttedes ialtfald indirecte af Secretairen i nogle paafølgende Yttringer, og adskillige Medlemmer fik det Indtryk, at Hensigten var at faae Andragendet afslaaet strax i Plenarmødet, og udtalte sig mod en saadan Fremgangsmaade. Sagen blev da henviist til den naturvidenskabelige Classe, men naturligviis en Deel præjudiceret ved det Forefaldne. I Classen opstod en varm Discussion — navnlig mellem Steenstrup og Forchhammer paa den ene Side og Krøyer og Schiødte paa den anden — om, hvorvidt Sagen burde behandles i hele Classen eller i en Comitee og i sidste Fald om dennes Sammensætning. Eschricht foreslog, at Comiteen skulde bestaae af Steenstrup, Forchhammer og Liebmann, hvilket forsaavidt var rimeligt nok, som Sagen faldt baade under Geologiens og Botanikens Omraade, hvilke to Videnskaber jo repræsenteredes af de to Sidstnævnte, medens

Steenstrup maatte ansees for at være særlig competent, da han selv havde beskjæftiget sig med Emnet. Men Schiødte var imod dette af Hensyn til den omtalte Meningsforskjel mellem Vaupell og Steenstrup, hvilken Sidste derfor saa at sige var Part i Sagen. Denne Betragtning kunde udstrækkes til Forchhammer, der i sin Tid som Medlem af Bedømmelsescomiteen havde anbefalet Steenstrups Afhandling til Prisen. Schiødte meente, at disse Omstændigheder vilde udsætte Selskabet og disse Herrer selv for ufordeelagtige Domme, hvis de ikke anbefalede, at Understøttelsen gaves Vaupell. Hans skriftlige Votum lyder saaledes:

„Da den af Ansøgeren tilsigtede Undersøgelse kan komme til „at berøre Naturforhold, der har været Gjenstand for et af Selskabet i sin Tid udsat Prisspørgsmaal og for en i denne Anledning i Skrifterne optagen Afhandling, men denne Afhandlings Resultater allerede i et tidligere Skrift ere blevne imødegaaede af Ansøgeren, synes det mig at være i Selskabets Interesse, „at Majoriteten i den Comitee, der maatte blive nedsat i Hr. Vaupells Anliggende, ikke kommer til at bestaae netop af „Forfatteren af ovennævnte Afhandling og et af de Medlemmer, „der paa Selskabets Vegne har deeltaget i dens Bedømmelse, „især da Selskabet har henviist Sagen til Klassen *efterat* have „hørt begge Herrer Medlemmer udtale sig mod Hr. Vaupell. „Paa den anden Side synes det imidlertid af indlysende Grunde „at maatte være særdeles ønskeligt for Klassen at høre Dhrr. „Etatsraad Forchhammer og Professor Steenstrup udtale sig „nærmere om Sagen. Jeg maa derfor ansee det for meest passende, at dette Anliggende blev behandlet i Klassen uden Comitee, en Fremgangsmaade, der saavidt mig bekjendt er den sædvanlige i den historiske Klasse. Skulde imidlertid en Comitees Nedsættelse blive vedtagen, saa vilde jeg for at sikkre Selskabet i Almindelighed og Dhrr. Etatsraad Forchhammer og Professor Steenstrup i Særdeleshed mod mulige skjæve Domme ansee det for hensigtsmæssigt, at den blev sammensat anderledes end af Hr. Professor Eschricht først foreslaaet, nemlig saaledes, at den f. E. kom til at bestaae af Dhrr. Dr. Pingel og Prof. Liebmann som Medlemmer, hvis Fag Sagen nærmere berører, og Dhrr. Prof. Eschricht, Prof. Bendz og Dr. Krøyer

„som de, der ere fortrolige med exacte naturhistoriske Under-
„søgelser i Almindelighed og mikroskopiske i Særdeleshed.“

Ved anden Omgang afgav Schiødte et meget udførligt Vo-
tum, hvoraf en stor Deel ikke har videre Interesse, da det re-
fererer sig til hvad der var forefaldet ved Ansøgningens første
Fremlæggelse, idet navnlig Forchhammer og Steenstrup ikke
vilde indrømme, at deres faldne Udtalelser mod Vaupell vare
saa skarpe, som Schiødte og Andre meente — Noget, hvorom
der jo kunde tvistes i det Uendelige. Om Sagen selv og sin
Stilling dertil siger Schiødte: „Jeg har aldrig seet Hr. Vaupell
„[Modparten havde nemlig insinueret, at han og Krøyer ledes
„af personlig Partiskhed]. Jeg blev forundret ved i Mødet at
„høre Prof. Steenstrup bedømme en yngre Videnskabsdyrker,
„der ansøgte om en ringe Understøttelse til at foretage Studier
„i en Retning, der hos os ligger næsten ganske udyrket, saa
„yderlig haardt og ved derefter af Secretairen at høre Yttringer,
„der betydeligt maatte støtte Prof. Steenstrups Dom, saameget
„mere som Secretairens Stilling ellers antages at medføre en
„vis Reservation. Hr. Vaupells lille Skrift har jeg først gjort mig
„bekjendt med, efter at hans Andragende var forelæst i Mødet.
„Jeg finder, at Hr. Vaupell ikke har Begreb om at corrigere
„Tryk (dog skal en Trykfejlslste senere være udkommen), at
„hans Sprog ofte er knudret, aabenbart mere af Skjødesløshed
„end af Mangel paa Evne, at de Bogtitler, han anfører, ere
„unøiagtigt og ufuldstændigt angivne. Derimod finder jeg ogsaa,
„at hans Skrift viser Iver og Flid i at undersøge, at han under-
„støtter sine Angivelser med Grunde, hentede fra selvstændige
„Undersøgelser, at hans Fremstilling bærer Præg af Varme og
„Alvor, hans Kritik af beskeden Ligefremhed. Om hans An-
„skuelser ere rigtige eller ikke, tør jeg ikke tiltage mig nogen
„Dom om; men til at fælde den er det sandelig ikke nok, at
„Hr. Professor Steenstrup i hæftige Udtryk forkaster dem.
„Spørgsmaalet er dernæst, om Hr. Vaupell i dette Skrift har
„lagt saadanne Egenskaber for Dagen, at han kunde fortjene
„den Opmuntring, der vilde blive ham til Deel ved, at Sel-
„skabet tilstod ham den beskeden Understøttelse til fortsatte
„Studier, han beder om. Dette mener jeg nu aabenbart at

„være Tilfældet, og jeg kan virkelig ikke indrømme, at man „skulde være incompetent til at have en Dom derom, fordi man „ikke er Botaniker eller Geolog; der behøves dertil kun at være „fortrolig med Behandlingen af naturhistoriske Emner overhovedet. At tage Sagen som om man maatte forlange bestemte „Garantier for, at Hr. Vaupell nu skulde kunne udrette store „Ting, er i mine Tanker ganske urigtigt.“ Efter nogle mere personlige Bemærkninger siger han, at han „vedblivende maa „anse det for upassende, at Majoriteten i et muligt Udvalg „kom til at bestaae af Dhrr. Etatsraad Forchhammer og Prof. „Steenstrup. Det er ganske rigtigt, som Prof. Eschricht mener, „at man ikke bør troe om Nogen, at han ved at afgive sin „Stemme vil lade sig lede af Partihensyn. Men herom er „Talen ikke (end ikke, om Prof. Eschricht havde indskrænket „sin Yttring til litteraire og uforsætlige Partikampe).“

Resultatet blev, at Sagen henvistes til et Udvalg, bestaaende af Steenstrup, Forchhammer og Liebmann, og at Understøttelsen nægtedes — et Udfald, som under Omstændighederne var at vente, selv om Liebmann ikke havde været tilbøielig til at følge Steenstrup, men et Udfald, som i høi Grad maa beklages. Ikke blot udebleve de af Schiødte forudsete ugunstige Domme ikke, men hvad der var værre, Følgen var, at denne i sig selv saa interessante Gjenstands Undersøgelse ikke blev videre forfulgt. Da nu heller ikke de Undersøgelser, som mange Aar efter paabegyndtes af en dygtig yngre Botaniker, bleve fortsatte eller publicerede — skjøndt det dengang hed sig, at Steenstrup havde tilbudt ham Æren af sin Collaboration — saa er det uheldigviis kommet dertil, at Steenstrups og Vaupells Angivelser endnu staae brat imod hinanden, uden at der foreligger Midler til at dømme dem imellem. Dette er saa meget uheldigere, som Steenstrups Theori (men ikke Vaupells Anskuelse) er bleven bekjendt i vide Kredse, og tiltrods for den indskrænkede Grundvold, hvorpaa den er bygget, er bleven benyttet i forskjellige Combinationer. Det er aldeles afgjort, at det altid er i Videnskabens Interesse, at Grundvolden for en Theori — lad denne være nok saa rigtig — bliver udtømmende discuteret, selv om det skeer i et mindre correct Sprog og i en Afhand-

ling, vrimlende af Trykfeil; thi Videnskaben kan kun tabe ved, at Undersøgelse hæmmes og Discussion qvæles. Hvad man end vil ansee for den rimeligste Formodning om Grunden til Steenstrups Optræden mod Vaupell — at Forchhammer og Liebmann af sig selv skulde have modsat sig dennes Andragende, anseer jeg for i den alleryderste Grad usandsynligt — forekommer det mig uomtvisteligt, at det var Schiødte og dem, der stemte med ham, men ikke Steenstrup og dem, der fulgte hans Anførsel eller Indskydelse, som handlede loyalt mod den Videnskab, hvis Tary de skulde varetage.*)

Hvad angaaer *Forholdene ved Museet* i denne Tidsperiode, da indtraf en vigtig Begivenhed i Slutningen af 1852, idet Dr. Pingel døde d. 22. December, hvorved de to Embeder som Overinspector og Inspector ved Mineraliesamlingen bleve ledige. I Overeensstemmelse med det i 1845 fulgte Anciennetetsprincip burde det førstnævnte af disse Embeder være tilfaldet Krøyer, men dette skete ikke, idet Embedet blev inddraget og Gagen, der var bleven forøget til 500 Rd., saaledes deelt, at Krøyer fik 200 Rd., Schiødte og Reinhardt hver 100 Rd.,**) medens 100 Rd. stilledes til Directionens Disposition og faktisk oppebæres af Forchhammer som Godtgjørelse for at føre Regnskabet, hvilken Forretning han overtog.

Selve Inddragelsen af Embedet var retfærdiggjort ved dets Overflødighed. Det Opsyn, som Overinspectoren skulde føre over Inspectorerne, var practisk udførligt og uden nogen Betydning, og de andre Functioner, nemlig Forsædet ved Inspectormøderne, Regnskabsførelse, Correspondance osv., kunde let

*) Uagtet jeg ikke har ringeste Grund til at betviyle Nøiagtigheden af de ovenfor givne Oplysninger, var det dog mit Ønske at verificere og, om nødvendigt, supplere dem ved Hjælp af Selskabets Archiv. Min Anmodning om Tilladelse dertil blev imidlertid i sin Tid afslaaet.

**) Til disse Gager kom i 1856 et Dyrtidstillæg men ingen Aldersforhøielse paa Grund af Uvisheden med Hensyn til Museets fremtidige Forhold.

udføres dels af Directionen dels af en af Inspectorerne uden særligt Vederlag eller ialtfald mod en ringe Godtgjørelse. Men den i 1852 trufne Ordning med Hensyn til disse Forretningers Besørgelse var meget uheldig og gjorde et dybt Skaar i den Inspectorerne ved Resolutionen af 15. Juni 1842 tilstaaede Mynighed. Directionen foreslog nemlig selv at overtage de med Embedet forbundne Forretninger og deriblandt navnlig Forsædet i Inspectormøderne, som derved aldeles skiftede Character. Hidtil havde Inspectorerne ifølge hiin Kgl. Res. dannet et collectivt, selvstændigt Led i Museets Bestyrelse, idet de paa Maa-neds-møderne imellem sig kunde discutere hvilkesomhelst Spørgsmaal og Forslag angaaende Museets Anliggender og forelægge Directionen Resultatet som en samlet Udtalelse, til hvilken Directionen ikke godt kunde undlade at tage Hensyn. Nu mødte Directionen eller en af dens to Medlemmer ved Møderne og tog Deel i Decisionen i Egenskab af Overinspector for saa bagefter at decidere i Egenskab af Direction. Følgen var, at al Frihed i Discussionen forsvandt, og at de enkelte Inspectorer kom til at staa alene ligeoverfor Directionen. Udentvivl saae dennes Forslag om selv at overtage disse Forretninger meget plausibelt eller endog selvopoffrende ud, men det maa vist betvivles, at vedkommende Minister (Simony) havde nogen Idee om, at det involverede en saa alvorlig Omvæltning i Museets Constitution og en saa stor Uret mod Inspectorerne.

Som Pingels Efterfølger ved Mineraliesamlingen constitueredes L. H. OLUFSEN, der havde været ansat ved Christian VIII's private Mineraliesamling, og som forblev ved Museet fra 24. Febr. 1854 indtil 1859, da han afskedigedes, efter at baade det Kgl. Museums og Kongens private Mineraliesamling vare blevne indlemmede i Universitetets Samling og henflyttede dertil. Derimod blev Posten som Inspector ved Conchyliiesamlingen aldrig besat. Den søgtes igjen — men forgjæves — i 1853 af O. MØRCH, som dog i en sjelden Grad besad den specielle Artskundskab, der, som Directionen havde gjort gjældende i sin Erklæring over Ørstedes Ansøgning, var af saamegen Betydning for Bestyrere af Conchyliiesamlinger.

Efter Pingels Død overtog Schiødte Forretningerne som

Bibliothekar, men Klagerne over Mangel paa Bøger vedvarede. I Inspector mødet i Dec. 1852 meddeelte Krøyer saaledes, at hans videnskabelige Arbejde var nær ved at standse, fordi det ene efter det andet af de større Værker, som han havde til laans fra de offentlige Bibliotheker, tilbagefordredes — en Omstændighed, som naturligviis i høi Grad bidrog til at godtgjøre Nødvendigheden af et Bibliothek ved Museet selv. Et kjærkomment, skjøndt ikke stort, Tilskud hertil opnaaedes i 1854, da Conferentsraad Lehmann, som efter sin Udtrædelse af Directionen var vedblevet at være Ephorus for det Brockske Legat, meddeelte, at der, da Renterne i nogle Aar ikke vare blevne anvendte, var 200 Rd. disponible, som kunde anvendes til Bøger, hvoraf 150 Rd. stilledes til Disposition for Krøyer og Schiødte til Anskaffelser uden Afkortning i det sædvanlige Beløb. Dette meddeelt af Forchhammer i Mødet for September, men i Octobermødet suppleredes denne Meddelelse med den betegnende Tilføielse, at de dog skulde vælge Værkerne i Samraad med Steenstrup.

Allerede i den Skrivelse (af 24. Febr. 1852), hvori Directionen foreslog Inddragelsen af Overinspectorembedet, anbefalede Directionen „paa det Varmeste de tre Inspectorer til at hædres med Titel af Professor“, hvilket ogsaa skete for Krøyers Vedkommende under 12. Juni 1853, men for de Andres først d. 8. October 1854, i Anledning af Kongens Fødselsdag, og da udstraktes ogsaa til Olufsen, som imidlertid var kommen til Museet. Efter hvad der var foregaaet i Aarene 1849—51 seer denne Henstilling fra Directionens Side noget paafaldende ud; men Forklaringen er vistnok at søge i den Omstændighed, at Forslaget fremkom i Forbindelse med Inddragningen af Overinspectorembedet, thi denne Forholdsregel berøvede Inspectorerne Udsigten til et Avancement, hvormed der var forbundet en Extragage af 500 Rd., for hvilken man vilde byde dem, og da nærmest Krøyer, et Æquivalent udover den ringere umiddelbare Gageforøgelse, som tilstodes dem. At Titlen udvirkedes for Krøyer tidligere end for de Andre, kan ligge i, at han jo netop stod for Tour til Overinspectoratet. Hverken Krøyer eller Schiødte satte særlig Priis paa Titlen som Hædersbeviisning, idetmindste hvis jeg skal dømme efter den Maade, hvorpaa Schiødte modtog sin egen Lyk-

ønskning i den Anledning. Men skjøndt værdiløs i sig selv, gjorde Titlen dog sin Nytte, saaledes som Forholdene vare i Danmark, hvor Titeltilbedelsen endnu var i fuldt Flor.

Indenfor sin Afdeling fortsatte Schiødte Arbeidet i denne Periode med sin vante Energi, skjøndt i Førstningen ikke uden Vanskeligheder. I Februar 1852 androg han paa et Extratilsbud af 200 Rd., deels til Indkjøb af Insecter, deels, og især, til et nyt Skab og en anseelig Glasforsyning til Spiritus-Samlingen, om hvilken han anførte, at den da bestod af 300 Nr. og i sin Art var enestaaende. Jeg troer, det var ved denne Leilighed, at Steenstrup i Henhold til, at Directionen havde overtaget Overinspectors-Forretningerne, vilde udøve den efter Museets Plan dertil knyttede Revisionsret, som factisk aldrig var bleven udøvet, undtagen i eet ovenfor omtalt Tilfælde med Hensyn til Becks paa Grund af hans bestandige Fraværelse forsømte Spiritussamling. Steenstrup kunde ikke forstaae hvortil Schiødte kunde bruge den store Mængde Glas og kom en Dag ind i Afdelingen for at see med egne Øine. Schiødte, som meente, at de af ham givne Oplysninger vare aldeles tilstrækkelige, og at Steenstrups Forlangende om at overbevise sig ved Autopsi — ialtfald ved den Maade, hvorpaa det fremsattes — var upassende, svarede ikke et Ord, men idet han med Møie styrede sin Harme, indskrænkede han sig til at aabne Døren til Galleriet, hvor Samlingen stod, og pege paa den. Steenstrup gjen tog aldrig senere Forsøget. Pengene bleve bevilgede med denne Tilføielse: „Ved dette betydelige Tilskud ønsker Directionen at „vise, at den anerkjender Vigtigheden og Værdien af den i Spiritus opbevarede Samling af høiere Leddyr og dissers Udviklingsformer, og at den, saavidt Museets Kræfter tillade det, „gjerne understøtter denne Samlings Udvidelse og Forøgelse, „men derhos kan den dog ikke undlade at henlede Hr. Inspectorens Opmærksomhed paa, om ikke den hele Samlings Opstilling i de sædvanlige Opstillingsglas eller Cylinderglas og i „Glasskabe vil blive uforholdsmæssig bekostelig, om der ikke „ved Siden af denne Opstillingsmaade, som Directionen finder „særdeles egnet for de mere karakteristiske og større Dyr og „Udviklingsformer, kunde gives en anden mindre bekostelig og

„mindre rumtagende, men til videnskabeligt Brug ligesaa anvendelig og anskuelig Opstillingsmaade, ved hvis Anvendelse Museet med de samme Pengekræfter og den samme Plads kunde opstille en større Samling.“ Den Opstillingsmaade, der sigtes til som bedre end Schiødtes, var uden Tvivl den, som anvendtes af Steenstrup, nemlig smaa tilproppede Reagentsglas, der lagdes i aabne Æsker, henstillede i Skuffer. Denne Opbevaringsmaade var vel billigere, men meget uhensigtsmæssig, da Dyrene let ødelægges ved, at Spiritusen fordamper, førend det bemærkes. Schiødte undgik dette ved at lægge flere smaa Glas i et større Cylinderglas, fyldt med Spiritus. Efterhaanden blev dog Directionen mere imødekommende, og i de senere Aar af Museets selvstændige Bestaaen havde Schiødte ingen Vanskelighed ved at faae ret anseelige Tilskud. Grunden hertil var rimeligviis deels, at man i Schiødte fandt en Modstander, som man dog ikke kunde kue, deels, at man var bleven opmærksom paa, at naar Betingelserne for Foreningen af Museerne kom til Discussion, vilde Vrangvillighed med Hensyn til Bevillinger kunne anføres som et stærkt Argument mod en Overbestyrelse ved Steenstrup, saaledes som det virkelig skete.

Ogsaa i en anden Henseende bedredes Tilstanden. I de første 12 Aar af sin Virksomhed ved Museet havde Schiødte ingen Medhjælp, og han maatte selv gjøre endog grovt mekanisk Arbeide. Saaledes læses i en Beretning fra 1848, at Skufferne i et nyt Skab vare blevne jævne, indvendigt malede og betrukne af Inspector. Directionen fik gjort Udveie til at møde Krøyers og Schiødtes Klager over Mangel paa Præparationshjælp, og der tilbødes Schiødte Andeel deri, men saa var der Ingen, som Schiødte kunde benytte til egentlige Præparationsarbeider. Det var først i Beretningen for April 1854, at Schiødte kunde meddele, at han i Cand. theol. FR. MEINERT havde fundet En, „der er særdeles brugbar til det daglige Arbeide, som ved Siden af Øvelse i saadanne Gjenstandes Behandling dog altid fordrer nogen Sagkundskab.“ Fra Mai Maaned begyndte Meinert at arbeide stadigt paa Museet, og Schiødte anmodede om Honorar til ham, hvilket for det første Aar betaltes med 50 Rd. og derefter 100 Rd. om Aaret foruden nu og da Extra-

bidrag for at sætte ham istand til at samle, især Larver, til Museet. Schiødte udhæver i de følgende Beretninger den betydelige Fremgang i Oparbejdelsen af Magasinerne osv., som derved var bleven mulig. Ogsaa andre af Schiødtes Tilhørere arbejdede paa Museet med foreløbige Sammenstillinger o. desl.

Samlingen forøgedes stadigt, dels ved Indkjøb, dels ved Indsamlinger. Da Krøyer i 1854 vendte tilbage fra sin Reise i Nordamerika, afkjøbte Museet ham hans Indsamling af Insecter, men især modtoges Betydeligt fra Reinhardt, der, som allerede omtalt, atter besøgte Brasilien i Aarene 1850—52. I 1854 reiste han paany derover paa to Aar (dog uden at nyde Gage), og Schiødte fik en Bevilling af 300 Rd. til ham for at samle Insecter. Af danske Insecter afgav Schiødte en Deel, indsamlede af ham selv, men kun til Generalsamlingens Completering.

Det var ogsaa i denne Periode, at Galathea-Expeditionens entomologiske Udbytte blev indlemmet i Museets Samling. For Conservationens Skyld var det hensat i den entomologiske Afdelings Locale, og Schiødte beretter for Januar 1853, at han, der dengang var beskjæftiget med et omfattende Arbejde i Systematiken af Carabernes uhyre Familie, som han siger, ikke havde kunnet modstaae Fristelsen til at sammenstille de i Galathea-Samlingen indeholdte Caraber, naturligviis for at prøve sine nye Characterer. Efterhaanden blev det Hele ordnet, og i 1854 var næsten hele Udbyttet af Biller indsat foreløbigt. Der var nemlig endnu ingen definitiv Beslutning taget angaaende Fordelingen. Det var først i 1856, at det blev afgjort, at Kieler-Universitetet ikke skulde have andre zoologiske Sager end de af Prof. Behn indsamlede; men da Universitets-Museet i Kjøbenhavn havde Krav paa en Andeel, og man, med Udsigten til en Forening af Museerne for Øie, ikke ansaae det for Umagen værdt da at foranstalte en Deling, forblev det Hele endnu i en Aarrække henstaaende uudpakket — med Undtagelse af Insecterne. At Udbyttet af Reisen saaledes forblev magasineret, vakte ikke liden Misnøie i flere Kredse, og i 1859 tilstillede Expeditionens Chef, Admiral STEEN BILLE, Museumsdirectionen et Brev, hvori han høilig beklagede det.

En nyttig, om end ikke meget værdifuld Tilvæxt burde

Samlingen have modtaget i Christian VIII's Samling, der først i 1852 blev afleveret men, som tidligere omtalt, for største Delen var reduceret til smudsige Naale og Støv. Schiødtes Qvittering (af 6. Oct. 1852) for denne Samling er characteristisk. Han optæller som modtaget: „I. 5 Skabe med Insecter, indeholdende 9 Skuffer med Levningerne af en skandinavisk Samling „(Biller), 32 Skuffer med Levningerne af en uordnet Samling „Insecter af forskjellige Ordner, 16 Skuffer, indeholdende Levninger af Glossater, 1 Skuffe med 34 fuldstændigt bevarede „Stykker af exotiske Glossater. II. Nogle løse Kasser: 2 med „Levninger af vestindiske Insecter, 4 smaa og 1 stor med tildeels bevarede marokkanske Eleutherata og Rhynchota“ osv. Foruden ved de 34 Sommerfugle var det næsten kun ved de omtalte, formodentlig af Schousboe indsendte, marokkanske Sager, at det Kongelige Museum berigedes, ialt med nogle hundrede Stykker. Efter Bestemmelsen skulde de Doubletter, som det Kgl. Museum ikke ønskede, afgives til Universitets-Museet for derfra at fordeles til de lærde Skoler; men det blev nok meget Lidet. Et Par Aar efter tilbød Universitets-Museet Schiødte at udtage af dets Samling hvad han maatte ønske for det Kgl. Museum, men han erhvervede derved kun et Par Originalemplarer til gamle Beskrivelser. Schiødte omtaler ogsaa flere Erhvervelser ved Bytte, saaledes i 1856, at han havde givet Westermann 127 Species Diptera som Bidrag til Vederlag for tidligere modtagne Sager, af hvilke flere kostbare vare nævnte i tidligere Beretninger. Kort efter omtales et Bytte af 57 Arter fra Museet mod 87 fra Westermann.

Om Vinteren arbejdedes der med Opstilling og Bestemmelse, om Sommeren med Excursioner. Som Exempel kan anføres Schiødtes Beretning for Juni-August 1858: „Af disse tre „Maaneder har Inspector anvendt 10 Uger til videnskabelige „Undersøgelser paa Høie Møen og over hele Lollands og Falsters „Stift, hvorved jeg tildeels er blevet understøttet af nogle af „mine Elever, især af stud. mag. Bergsøe. Udbyttet for Museets Samlinger er derved bleven 1) en Masse Arachnider i „Spiritus, 2) ca. 50 Larveformer, 3) 21 Stk. Larvegange i Ved, „4) en Række af 63 Arter af Insekter, især Biller i fortrinlige,

„omhyggeligt præparerede Exemplarer, alle fra Møen og Lolland-Falster, som Museet dels savnede, dels kun besad i enkelte gamle Stykker. De fleste Arter ere saadanne, som overalt i Europa betragtes som Sjeldenheder, ere meget vanskelige at erhverve og opføres af Insecthandlere til høie Priser. Hr. cand. theol. Meinert har flittig varetaget det ham overdragne Hverv paa hans Excursioner i Nordsjælland og Nørrejylland og har afleveret til Museet ca. 70 Larver samt Pupper osv.“

Ligesom i 1849 og 1850 modtog Schiødte i 1852 Understøttelse af Landhuusholdnings-Selskabet til Reiser for at studere Faunaen, og i det sidste Aar besøgte han Nørrejylland, Fyen, Dele af Sjælland og Møen, men det var naturligviis kun at betragte som ganske undtagelsesviis, at Selskabet saaledes anvendte Penge paa reent videnskabelige Undersøgelser, der kun stode i fjernere Forbindelse med Selskabets egentlige Formaal, og under 17. Mai 1854 henvendte han sig derfor til Cultusministeriet med en Ansøgning, hvori han kortelig mindede om, at tidligere i en Aarrække „bleve mine Bestræbelser for at oplyse Danmarks Leddedyrfauna væsentligt støttede derved, at jeg gennem den daværende Finantsbestyrelse blev tilstaaet Understøttelse til at foretage de nødvendige Excursioner til Landets forskjellige Egne.“ Han havde ogsaa siden 1848 fortsat disse Indsamlinger og Undersøgelser, men da hans Formuesomstændigheder endnu ikke tillode ham at foretage saadanne paa egen Bekostning, anholdt han om en Understøttelse paa 300 Rd., det ham fra Begyndelsen af tilstaaede Beløb. Cultusministeriet udbad sig under 29. Mai en Erklæring desangaaende af Directionen for det Kgl. Museum, hvilken blev afgivet under 3. Juni. Det hedder deri efter de indledende Ord: „I Anledning heraf skal Directionen tillade sig at meddele, at den maa udtale sig anbefalende for dette Andragende, da faunistiske Undersøgelser over Leddyrene i Landet ikke blot have videnskabelig Interesse, men mere og mere ville vise sig uundværlige som Forgjængere for en planmæssig Behandlingsmaade af vore Marker. Haver og Skove, eftersom de talrigste og oftest værste Fjender for al Plantevæxt paa og i disse findes blandt Insecterne. Da netop fra denne Side seet saadanne faunistiske Undersøgelser maatte

„ønskes udstrakte over saa mange Dele af Landet som muligt og gjentagne saa hyppigen, som Midlerne maatte tillade det, „tør Directionen til Slutning ikke lade uberørt, at det vilde „være særdeles ønskeligt, om Statsstyrelsen og navnlig Indenrigsministeriet, ved hvilket disse Undersøgelser paa Grund af „deres store practiske Interesse fornemmeligen maatte antages „at burde blive fremmede, kunde aarlig anvende en lille Sum „til saadanne Oplysningers Indsamling.“ Ved denne Erklæring forekommer det mig at være i høi Grad paafaldende, at Directionen for en videnskabelig Institution, der væsentligt havde Zoologiens Fremme til sit Formaal, glider over den videnskabelige Side af Sagen med den lettest mulige Antydning men derimod udbreder sig over den mulige practiske Nytte af de omtalte Undersøgelser og omtaler dem som Noget, der nærmere vedkom Indenrigsministeriet end det Ministerium, til hvis Omsorg Videnskabernes Interesse var betroet. Det er saameget mere paafaldende som Schiødte i sit Andragende udelukkende holder sig til det videnskabelige Formaal og ikke med en Stavelse hentyder til den practiske Nytte, der muligt kunde drages af de indvundne Resultater. Endog i sine Henvendelser til Landhuusholdnings-Selskabet i 1849 og følgende Aar havde han udtrykkelig indrømmet, at hans Formaal var videnskabeligt og ikke, eller kun i ganske underordnet Grad, oeconomisk. Paa samme Tid maa det erindres, at Steenstrup selvfølgelig fuldkomment vel vidste, at Schiødtes faunistiske Undersøgelser havde været af meget betydelig videnskabelig Interesse, om han end selv manglede Betingelserne for at kunne dømme selvstændigt derom. Havde Schiødte været en i videnskabelig Henseende ubetydelig Entomolog, hvis Undersøgelser med practiske Formaal for Øie dog kunde være nyttige, kunde denne saakaldte anbefaling ikke have været anderledes affattet.

Efter et paafaldende langt Ophold, nemlig først den 27. Juni, blev Sagen dernæst fremsendt til Indenrigsministeriet med en Skrivelse, hvori der under Henviisning til Indholdet af Museumsdirectionens Erklæring siges: „Ministeriet, der ikke skjønner „rettere, end at den Betragtning af nærværende Andragendes „Betydning, som ligger til Grund for denne Erklæring, maa gives

„Medhold, skal derfor, da den begjærede Understøttelse under „denne Forudsætning væsentligst vil tjene til at fremme Inter- „esser, som Indenrigsministeriet har at varetage, ikke undlade „herved tjenstligt at tilstille velbemeldte Ministerium Andra- „gendet, for at Andrageren kan blive en Understøttelse i det „tilsigtede Øiemed tilstaaet af de under sammes Ressort staa- „ende Fonds, idet man kun skal henlede Opmærksomheden paa, „at der her frembyder sig en Leilighed til at benytte en som „udmærket Entomolog og ualmindelig kundskabsrig i sit Fag „bekjendt Mand og sikkre sig et practisk Udbytte af hans Forsk- „ninger i Landets forskjellige Egne og videnskabelige Arbeider, „naar Understøttelsen, der maatte blive ham tilstaaet, betinges „saaledes, at han efter hver foretagen Reise dels har at afgive „et passende Udvalg af hvad han har indsamlet og dels en „fuldstændig Beretning om de gjorte Iagttagelser m. m.“ Mi- „nisteriet tilføier, at hvis Indenrigsministeriets Fonds ikke skulde tillade Udredelsen for det løbende Aar, vilde Cultusministeriet være villigt til at gjøre det denne Gang af den almindelige Conto for Videnskaber. Indenrigsministeriet svarede under 1. Juli, at det beklagede ikke at kunne bevilge Andragendet for det løbende Aar, da dets disponible Fonds vare heelt optagne, hvorefter Cultusministeriet bevilgede Schiødte den ansøgte Sum for dette Aar paa de i Skrivelsen til Indenrigsministeriet nævnte Betingelser. Herom underrettedes Schiødte directe, men desuden blev der — curieust nok først under 11. Sept. — tilstillet Directionen for Museet en Meddelelse derom med Tilføiende af, at Ministeriet skulde „have samme anmodet om denne Gang be- „hageligt at ville paasee det Fornødne med Hensyn til Opfyl- „delsen af de ovenanførte Betingelser.“

Schiødte opnaaede altsaa Bevillingen, men det var ikke med ublandet Glæde, at han modtog Efterretningen derom. Ved paa den anførte Maade at skyde det videnskabelige Synspunct tilside og foraarsage, at Hovedvægten lagdes paa det oeconomicke Nyttehensyn havde Museumsdirectionen i en væsentlig Grad forplumret den hele Sag for Schiødte. Naturligviis vidste han meget god Beskeed, uendeligt bedre end Steenstrup, med Insect-verdens Betydning for Agerdyrkning, Forstvæsen, osv. Han

havde selv i sin Tid henviist dertil og havde oprindeligt til Hensigt i sit store faunistiske Arbejde at tage rigeligt Hensyn dertil; men ved de Afdelinger, han i det Udkomne havde bearbejdet, havde der ikke været Anledning til nærmere at komme ind paa Spørgsmaal af denne Art, og det var mere leilighedsviis, at han hidtil havde beskæftiget sig dermed. Ikke heller havde det været Schiødtes Hensigt at benytte den attraaede Understøttelse paa denne Maade; det, der laae ham paa Sinde, var, gennem Samlinger og lagttagelser at vinde en solid videnskabelig Grundvold for videre Studium. Nu havde Directionen ved sin ubudne Indblanding af denne Materie i Sagen bragt det dertil, at han enten maatte nægte at modtage Understøttelsen eller henvende Tid og Opmærksomhed væsentlig paa Emner af practisk Natur. Hvad angaaer de stillede Betingelser, Afgivelsen af et Udvalg af Insecter til Museet og Indsendelsen af en Beretning, da vare de i og for sig naturlige nok, men der var dog Adskilligt derved at bemærke. Hidtil havde han ikke været under nogen Forpligtelse til at afgive nogen Deel af sine Indsamlinger, ved hvilke han derimod havde dannet sin egen indenlandske Samling. Som ovenfor (p. 220) omtalt, var der i sin Tid i den Reinhardtske Kreds blevet meget doleret over, at Schiødte ikke fra Begyndelsen af, medens han endnu ikke var i Forbindelse med Museet, havde faaet noget saadant Paalæg. Schiødte havde ingen Tvivl om, at det skyldtes Steenstrup, at denne Forpligtelse nu paalagdes ham. Factisk havde han altid forsynet Museets Samling med hvad den manglede og havde selvfølgelig Intet imod fremdeles at gjøre det; men nu skulde det skee tvungent under Directionens Control. Det var den samme Direction, som i sin Tid havde foranlediget, at hans Tilbud om Overdragelse af sin danske Samling ikke førte til noget Resultat, idet den stillede ham Betingelser, om hvilke Enhver, der havde nogen Forstand paa Sagen, kunde sige sig selv, at de vare aldeles uantagelige. Paa samme Tid indrømmede Directionen, at der paa Museet burde findes faunistiske Samlinger eller dog Noget, som den kunde betegne med dette Navn, og hvis Schiødte ikke vogtede sig, kunde det komme til, at der i Aarenes Løb ved hvad han saaledes afgav kunde

tilveiebringes Noget, som Directionen vilde kunne henvise til som Paaskud for at afvise et eventuelt fornyet Tilbud fra Schiødtes Side. Med Beretningerne var det heller ikke saa lige en Sag. Om sin første Reise af denne Art havde Schiødte i sin Tid offentliggjort en Beretning i Nat. Tidsskrift (II. p. 309—395), men i Længden vilde Udarbeidelsen af saadanne Oversigter koste langt mere Tid og Arbeide, end de kunde være værd. Til Landhuusholdnings-Selskabet havde han, som ovenfor berørt, afgivet et Par Beretninger for at opnaae Fornyelse af den Understøttelse, han derfra modtog, men han havde ikke kunnet undgaae at føle sig trykket af denne Nødvendighed, især naar disse Beretninger skulde have Betydning for practiske Virksomheder. Naar man anstiller en Undersøgelse over et bestemt, nogenlunde snævert begrændset Emne, vil man sædvanligviis ingen Vanskelighed have ved at udarbeide en Beretning om Resultatet; men gjælder det et i en Aarrække fortsat Studium af Faunaen, saa kan man kun tage under Behandling hvad der efterhaanden tilbyder sig og forfølge det saa langt, som Omstændighederne tillade. Resultaterne faae Characteren af en temmelig usammenhængende Række af Materialier til fremtidig Bearbeidelse, som ikke egner sig til at være Gjenstand for regelmæssige Beretninger, med mindre et særligt Stof skulde frembyde sig. Det var netop for at komme bort fra Fordringen om practiske Nytteresultater, førend den Grundvold, hvorpaa de skulde bygges, var tilveiebragt, at Schiødte henvendte sig til det Ministerium, der stod for Videnskabens Interesser. Værst af Alt var, at Museumsdirectionen, ved at faae sig overdraget et Tilsyn med disse Betingelsers Opfyldelse, fik Haand i Hanke med en Deel af Schiødtes Virksomhed, som han hidtil havde udøvet ganske uafhængigt som Privatmand. Dersom Fornyelsen af Understøttelsen skulde afhænge af Museumsdirectionens Beretninger om Opfyldelsen af Betingelserne, hvis Opstilling Schiødte ikke tilskrev Ministeriets eget Initiativ, kunde den blive ham suur nok, maaskee endog lede til en Gjentagelse af hvad der var hændt i 1851 med Hensyn til hans Forelæsninger.

Hvis derfor denne Ordning var vedbleven, vilde Schiødte let kunne have foretrukket at opgive Understøttelsen. Heldigviis

skete dette ikke. Indenrigsministeriet optog selv Sagen og forhøiede til den Ende Landvæsens-Contoen paa Budgettet for 1855—56 med 300 Rd. Da disse vare blevne bevilgede, meddeeldes det baade Schiødte og Cultusministeriet. Dette sidste underrettede Museumsdirectionen derom, og denne tilstillede Schiødte en Skrivelse desangaaende af 8. Juni 1855, hvori dersiges: „Ved at meddele Hr. Professoren Foranstaaende til behagelig „Underretning anmodes De om, naar Excursionerne ere tilende- „bragte, at afgive til det Kongelige naturhistoriske Museum et „Udvalg af hvad De har indsamlet og derom meddele Direc- „tionen Underretning samt ligeledes at meddele os en fuld- „stændig Beretning om de gjorte Iagttagelser. Med Hensyn til, „at de samme Betingelser allerede vare stillede ved Udbetalingen „af den Hr. Professoren i Finantsaaret 1854—55 bevilgede „Understøttelse af 300 Rd., maae vi have Dem bragt i Erin- „dring ligeledes af Udbyttet af de da foretagne Excursioner at „afgive et passende Udvalg, hvis dette ikke alt er skeet, og at „meddele os en Beretning om de gjorte Iagttagelser, da det „navnlig ved Ministeriets Skrivelse af 11. Sept. 1854 er gjort „Directionen til Pligt at paasee Opfyldelsen af disse Vilkaar.“ Heraf blev der dog Intet; thi vel vare Betingelserne om Afgivelse af et Udvalg af Insecter og en Beretning nævnte i Indenrigsministeriets Meddelelse til Schiødte, men der sagdes Intet om, at Museumsdirectionen skulde have Noget dermed at gjøre. Fra Tid til anden, eftersom han fik sine Indsamlinger indrangerede i sin egen Samling, afgav han Exemplarer af Arter, som Museet trængte til, hvilket han nævnte i Maanedsbetretningerne; men sine Beretninger indsendte han directe til Indenrigsministeriet. Saaledes lykkedes det ham dog at bevare frie Hænder, og Directionen fik Intet at controllere.

I 1855 var han bl. a. St. i Tidsvilde og paa Lolland og Falster, i 1856 i Jylland, hvor han navnlig undersøgte Steendals Plantage, i 1857 bl. a. i Slesvig, hvor han besøgte C. Kjellerup, der var bleven Adjunct ved Flensborg Skole. Men paa Grund af slet Veir var Samleudbyttet ringe. I 1858 og 1859 var han paa Lolland-Falster og Møen. Af hans Beretninger handlede en i 1855 om Hvedemyggen, en i 1856 om Insectangreb paa Naale-

træer, en i 1858 omhandlede Jagttagelser i Slesvig og paa Lolland; men naturligviis var det neppe muligt, saalænge videnskabelige Undersøgelser vare Schiødtes Hovedformaal, hvert Aar at have Materiale til oeconomicke interessante Beretninger, og Ministeriet strammede heller ikke denne Betingelse paa nogen ubillig Maade. De indsendte Beretninger bleve trykte som Bilag til Budgetterne; de to første af dem bleve ogsaa særskilt udgivne paa Ministeriets Foranstaltning, hvilket i høi Grad var til Gavn for Schiødte, som derved blev bekjendt og anseet blandt Rigsdagsmænd og i det Hele i Kredse, hvor man havde Interesse for Ager- og Skovbrug. Jeg har ingen Tvivl om, at Schiødte i ikke ringe Grad kunde takke den Omstændighed, at Directionen fik hans Andragende om Understøttelse til faunistiske Reiser skubbet over til Indenrigsministeriet, for sin endelige Seir over Steenstrup i Museumssagen — et Resultat, som man kan være vis paa, at Directionen i 1854 hverken forudsaae eller tilsigtede. Saaledes kom Godt ud af Ondt.

Fra denne Tid af blev Schiødte ofte raadspurgt af de forskjellige Autoriteter saavel som af Private og kom til at udøve betydelig Indflydelse. I 1857 fik han saaledes Forespørgsel fra Landhuusholdnings-Selskabet, om han vilde være villig til i paa-kommende Tilfælde at foretage Reiser for at undersøge Skade, der var anrettet af Insecter, mod at faae sine Udgifter refunderede, og af saadanne foretog han adskillige i den følgende Tid. Opmærksomheden var overhovedet dengang ogsaa i Nabolandene bleven henledt paa disse Forhold og paa Nødvendigheden af at væge sig mod Insecterne bl. A. ved at skaane deres naturlige Fjender. I den Anledning skrev Schiødte for Landhuusholdnings-Selskabet i „Tidsskrift for Landoeconomi“ en Artikel: „*Til Forsvar for nyttige Dyr,*“ som vakte megen Opmærksomhed baade ved sit Indhold og sin Form og blev særskilt udgivet i 1859.

Sin *Docentvirksomhed* ved Universitetet fortsatte Schiødte uden Afbrydelse i disse Aar. I Begyndelsen havde han Vanskeligheder med Localet, idet Directionen ikke vilde tilstaae ham

noget Værelse dertil udenfor Afdelingen, og da Antallet af Tilhørere i 1851—1852 steg til ni, vare gode Raad dyre; men Krøyer kom sin Collega tilhjælp, og Forelæsningen holdtes i et lille Værelse i Sidebygningen, som hørte til hans Afdeling. Vi sad her indeklemt mellem Glasskabene langs Væggen og Bordet i Midten. I 1853 fik Schiødte Directionens Tilladelse til at holde sine Forelæsninger i Bibliotheket, indtil anden Ordning kunde træffes, og omsider fik han endelig overladt til Brug det Værelse nær ved Afdelingen, som han fra først af havde anmodet om, og som hele Tiden havde staaet ubenyttet. Øvelserne holdtes fra 1852 i Schiødtes eget Hjem en heel Formiddag hver Uge, da der, som han siger i sin Beretning for andet Semester, ikke var noget passende, især tilstrækkeligt lyst Værelse paa Museet, og man i hans Hjem desuden kunde have Bøger og Afbildninger ved Haanden samt kunde undgaa Transport af Mikroskop, thi Museet eiede intet saadant Instrument. Det var først i 1855 og 1856, at Afdelingerne forsynedes med saadanne, dog kun af mindre Størrelse, om end tilstrækkelige til det daglige Brug. De Viderekomne arbeidede paa Museet i Samlingen under Schiødtes Opsigt. Desuden udførte Tilhørerne Dissectioner og Tegninger hjemme, som bedømtes af Schiødte. Det kan bemærkes, at de entomologiske Forelæsninger efterhaanden traadte noget i Baggrunden, medens de practiske Øvelser kom til at være Hovedsagen, og i 1858—59 begyndte Schiødte at lade Eleverne dissekere ogsaa andre Dyr end Leddedyr for Sammenligningens Skyld. I 1859 aabnede han paa Opfordring af Apothekerforeningen et Cursus for Pharmaceuter over Medicinaldyrene, men da det var frivilligt, viste det sig vanskeligt at holde det i Gang, og han opgav det efter et Par Semestre.

Schiødtes Stilling som Docent var af en temmelig løs Character, da han havde opnaaet den under den Form, at det var tilladt eller overdraget ham at holde Forelæsninger mod et Honorar, som dog kunde standses, naar det skulde være; og som vi have seet, havde der en Gang været alvorlig Fare derfor. For at komme ud af denne Uvished ansøgte han i Mai 1853 om at blive formelig ansat som Docent ved Universitetet. I Ansøg-

ningen siger han til Fordeel for sit Ønske: „Da Entomologien „eller Videnskaben om de Væsner, der ere skabte efter Ledde- „dyr-Ideen, ikke blot i ydre Omfang, forsaavidt dette kan maales „efter Antallet af de enkelte Phænomener, men ogsaa med „Hensyn til det Mangfoldige og Indviklede i Combination eller „Tankefylden overhovedet, betydeligt overgaaer Botaniken, troer „Ansøgeren ikke, at det er nødvendigt yderligere at begrunde „sit Andragende i videnskabelig Henseende. Heller ikke har „det varet længe, inden den Underviisning, Universitetet har „tilbudt, er bleven paaskjønnet og benyttet i det hele Omfang. „Forøvrigt vil Ansøgeren kun tilføie, at hans Stilling og Kaar „som Embedsmand og som Videnskabsmand ere saaledes, at „han vel kan behøve den Opmuntring og Støtte for Fremtiden, „som en gunstig Afgjørelse af hans Andragende vilde skjænke „ham.“ Ansøgningen blev imidlertid under 28. s. M. afslaaet paa Grund af den da svævende Forhandling angaaende en Forandring i det Kongelige Museums Stilling i det Hele, et ikke synderlig slaaende Argument, thi det sees ikke hvorfor han ikke ved Siden af sin Ansættelse ved Museet kunde være Docent ved Universitetet ligesaavel som ved Veterinairskolen eller hvilken-somhelst anden Anstalt, uden at dette behøvede at komme i Betragtning ved Ordningen af selve Museets Stilling.

Derimod opnaaede han i 1857 en Forhøielse af sin Gage. I sin Ansøgning (af 4. April) anfører han, at han, med Undtagelse af et af de tidligere Semestre, altid havde bragt Forelæsningerne istand med et forholdsviis betydeligt Antal af Deeltagere, at flere af dem havde fulgt hans Underviisning saa stadigt, at han kunde siges at have dannet en Skole, og at han i den forløbne Tid havde holdt Forelæsninger og Øvelser i $8\frac{1}{2}$ til 9 Maaneder om Aaret med mindst 6 Timer ugentlig i Gjennemsnit. Siden bemærker han, at Underviisningen havde været omfattende, idet den havde været rettet ikke blot paa Systematik og Livet i den frie Natur, men ogsaa paa Anatomi og Udviklingshistorie; meget af Underviisningen, især forsaavidt som den var grundet paa den danske Fauna, maatte være baseret paa egne selvstændige Undersøgelser. Endeligt tilføier han, „at det bør

„siges at blive meer og meer forstaaet, at Leddedyrenes Naturhistorie ved Letheden i at skaffe Gjenstande i Mængde til Undersøgelse, ved Stoffets Mangfoldighed og Afvexling, ved Phænomenernes overordentlige Rigdom paa Combinationer og ved den høie Grad af Sammenhæng, til hvilken dette Fag er uddannet fremfor de fleste andre Dele af Naturhistorien, har Betydning som Middel til naturhistorisk Dannelse, og at kun Botaniken i denne Henseende kan sammenlignes med den, medens dog Botaniken betydeligt overtræffes af Entomologien saavel i ydre Omfang som i indre Fylde.“ Consistorium afgav paa Ministeriets Opfordring en Erklæring derover, som gik ud paa, at Honoraret maatte siges at være altfor ringe i Forhold til den anvendte Tid og Møie; det blev som Følge deraf ved Kgl. Res. af 19. Juni 1858 forhøiet til 600 Rd. om Aaret.

Mod Slutningen af denne Periode fik Schiødtes Docentvirksomhed en væsentlig Udvidelse, da Krøyer i 1858 paa Grund af Svagelighed blev nødt til at frasige sig sin Lærervirksomhed for Forstmændene og udpegede Schiødte som den, der bedst egnede sig til at udfylde denne Stilling, hvilket naturligviis især var grundet i Entomologiens Vigtighed for Forstvæsnet. Paa Forstexaminations-Commissionens Forespørgsel af 22. Juni 1858, om han var villig dertil, svarede han med en Skrivelse, som er af Interesse, fordi den betegner et Vendepunkt i den Maade, hvorpaa denne Deel af Forstunderviisningen lededes. „Forsaavidt,“ siger han, „der ved denne Underviisning tillige tilsigtes et praktisk Udbytte, nemlig at bibringe de vordende Forstmænd en efter Faget afpasset Indsigt i det Dyrelivs Natur og Betydning, der rører sig i *Danmarks Skove* — der i flere Henseender er eiendommeligt og f. Ex. er meget forskjelligt fra hvad der finder Sted i Preussen — eller forsaavidt der fordres *dansk Forstzoologie*, og navnlig, hvad det aldeles overveiende kommer an paa, *dansk Forstentomologie*, saa vil der her være et næsten ganske nyt Fag at begrunde. Naar Hr. Professor Krøyer har henvendt Commissionens Opmærksomhed paa mig, saa tør jeg antage, at det har været, fordi han har meent, at mine mangeaarige

„Studier af den danske Insectverden og de omfattende Samlinger, „jeg har anlagt i denne Retning, kunde sætte mig istand til at „give Underviisningen en saadan Udvikling. Det har ogsaa „altid været mit Ønske at overtage et saadant Hverv, og jeg „har gjennem en Række af Aar gjort specielle Studier og Samlinger med Hensyn netop dertil. Men ligesom jeg ikke kan „være tilbøielig til at overtage det, med mindre det Nye, jeg, „som anført, kan antages at kunne bringe ind i Underviisningen, „maatte blive anerkjendt som væsentligt nødvendigt og ønskeligt, saaledes vilde jeg heller ikke være istand til at overtage „det ganske paa de hidtilværende Betingelser.“ Dette Punct, vedrørende Honoraret, meente Schiødte imidlertid, at man senere kunde enes om, og han erklærede, at han med Fornøielse vilde afslutte det begyndte Cursus paa de sædvanlige Betingelser. Paa Grund af sin Fraværelse paa en Samlereise til de sydlige Øer havde han først under 2. Juli kunnet besvare Commissionens Forespørgsel, og da han forinden maatte bringe Udbyttet af sine Indsamlinger nogenlunde i Orden, vilde han først om en 14 Dage kunne paabegynde Underviisningen. Efter nærmere Forhandling udsattes dennes Begyndelse til September Maaned. Da Krøyer netop lige havde begyndt Forelæsningen for det paa-gjældende Semester, var det kun ved temmelig forceret Arbeide muligt at bringe dette Cursus til Afslutning indenfor den tilstaaede Tid. Schiødte havde imidlertid Fornøielse deraf, da ved Examen fire af de fem Candidater fik første Character, deraf to med Udmærkelse, og kun een anden Character.

Ogsaa i to andre Henseender begyndte denne nye Green af hans Virksomhed godt. Under 20. Marts 1859 fortalte han saaledes derom i Brev til en Ven (E. Benzon): „Idag modtog „jeg et meget uventet Brev fra Finantsministeriet af Indhold, „at der var mig under Dags Dato anviist et Extrahonorar af „100 Rd. for de Forelæsninger for Førstelever, jeg maatte overtage ifjor Efteraar, som De nok husker. Da man i vore Dage „har vanskeligt ved at faae Penge, om man end nok saa meget „har billigt Krav derpaa, er det et saare mærkeligt Tilfælde, at „man uden den ringeste Opfordring anviser mig disse Penge; „og at Grunden skulde være den, at man vilde anerkjende mit

„Venskab for Krøyer, hvem jeg overlod mit Honorar, da han
 „haardt trængte til det, skjøndt han egentlig slet ikke havde
 „begyndt Forelæsningerne, er en næppe rimelig Antagelse for
 „et Ministerium, da slige Autoriteter ikke pleie at have Sympa-
 „thier for private Venskabsforhold. Hvorom alting er, saa har
 „jeg redelig fortjent disse Penge ved mit anstrængende Arbeide
 „med Forsteleverne ifjor Efteraar, og jeg tager derfor med For-
 „nøielse mod denne uventede Indtægt. Samme Ministerium maa
 „være stærkt bevæget i min Faveur; thi det er kun et Par
 „Uger siden, at det paa min Indstilling mod alle Sagkyndiges
 „Forventning tilstod 200 Rd. til at anskaffe Pattedyr og Fugle
 „af de vigtigste danske Arter til mine Forelæsninger, og jeg
 „faaer nu med det Første en net og nyttig saadan Samling kjøbt
 „sammen ved Kjærbøllings Hjælp.“ At der hidtil ikke havde
 været nogen saadan Samling, laae i, at disse Forelæsninger ikke
 vare knyttede til nogen Institution men kun til en Examens-
 commission. Kjærbøllings Udlæg var 170 Rd.; Resten medgik
 til Skabe etc. Forelæsningshonoraret, som udbetaltes af Kjø-
 benhavns Skovkasse og hidtil havde andraget 200 Rd. om
 Aaret, blev strax forhøiet til 300 og senere til 400 Rd.

Endnu et Sæt Forelæsninger overdroges til Schiødte
 ved Indretningen af den udvidede Examen for Lærere ved Real-
 skoler, de saakaldte „Monradister“. At han fik dette Hverv,
 skyldtes uden Tvivl Monrad, som var Ophavsmanden til den
 hele Indretning. Det interesserede ham ikke lidet, da disse unge
 Mænd jo medbragte en Fordannelse, der var temmelig forskjel-
 lig fra hans andre Tilhøreres, og da de jo vare blandt de meest
 Opvakte af deres Classe. Efter den første Examen skrev han
 til Benzon (3. Marts 1859): „Igaar havde jeg Examen i Zoologie
 „med 3 Candidater til den udvidede Examen for Lærere ved
 „Realskoler. Resultatet var glimrende, ikke blot fordi de alle
 „fik 1. Ch. m. Udm., men ogsaa fordi jeg, da jeg nogenlunde
 „kunde stole paa deres Flinkhed, trak Prøven ud i $\frac{3}{4}$ Time for
 „hver, hvorved jeg fik gjort tre Gange saa mange Spørgsmaal,
 „som man ellers forelægger ved slig Leilighed, og den Moden-
 „hed, de derved lagde for Dagen, vakte en Deel Sensation, som

„den ogsaa burde, og som det var min Hensigt at fremkalde, „for at jeg dog kunde have nogen Satisfaction for den Umage, „det havde kostet mig at bringe dem saa vidt.“

Medens Schiødte saaledes, især mod Slutningen af denne Periode, udfoldede en betydelig Docentvirksomhed, var hans litteraire Production i Aarene 1852—59 ringe, idet han kun publicerede eet større Arbeide, betitlet „*Om Corotoca og Spirachta*“. Havde Schiødte villet indlade sig paa at efterligne Steenstrups „Feuilletonisme“, saa vilde han med stort Held have kunnet benytte dette Sujet. Han havde tidligere beskæftiget sig med det mærkelige Forhold, at visse Insecter tilbringe deres Liv i Myretuer mellem disses egentlige Beboere, og det var faldet ham ind, at noget Lignende maaskee kunde være Tilfælde hos Termiterne i de varme Lande. Han havde derfor anmodet Reinhardt om at have sin Opmærksomhed henvendt derpaa i Brasilien, og denne havde ogsaa, idet han fulgte den givne Anviisning, fundet de omtalte Dyr, som desuden frembød den i Billeordenen aldeles overraskende Eiendommelighed at føde levende Unger. Schiødte foretrak, ligesom med Hensyn til sine Hulefund, at holde sig til Videnskabens Enemærker, og hans Afhandling er ikke i populair Stil. Den udkom 1854 i Videnskabernes Selskabs Skrifter, men dette var ikke efter den oprindelige Bestemmelse. Selskabets Skrifter og Forhandlinger vare dengang kun lidet kjendte og benyttede i Udlandet, og de herigjennem publicerede Afhandlinger vare, hvis ikke Oversættelser af dem publiceredes andetsteds, i det Væsentlige at ansee som begravne. Schiødte benyttede derfor Leiligheden, da han i 1853 besøgte London, til i det derværende Zoologiske Selskab at oplæse en Meddelelse om disse Dyr, hvilken findes trykt i dets „Proceedings“, og det blev bestemt, at Afhandlingen med et Par Tavler skulde offentliggøres i dets Skrifter eller „Transactions“. Dr. Wallich paatog sig Oversættelsen, og Schiødte skulde selv besørge Tavlerne stukne. Paa samme Tid udarbejdede han en af en Tegning ledsaget Beskrivelse af et i England i en Brønd fundet Krebsdyr, der i høi Grad lignede et af dem, som han

havde opdaget i Hulerne i Krain og kaldt *Niphargus*. Denne lille Meddelelse skulde ogsaa offentliggjøres ved dette Selskab. Det blev imidlertid ikke til Noget paa Grund af Wallichs snart efter indtrufne Død. Dette var en Skuffelse for Schiødte. I et Brev til Westwood, som handler derom, dateret d. 3. Sept. 1854, siger han: „There are indeed so many difficulties for me residing „in this corner of Europe, to have something published, if I will „not have it buried in our Danish Transactions, that I often „come into temptation not to publish at all. I have so many „observations and memoirs in manuscript, that I could employ „several years only in making them ready for publication „but my situation here is so discouraging.“ Den omtalte Beskrivelse af den nye *Niphargus* tillige med et Par smaa, væsentlig kritiske Afhandlinger og en Meddelelse om Galathea-Expeditionens Udbytte af Odonater bleve da trykte i Oversigten over Videnskabernes Selskabs Forhandlinger.

Foruden disse var Schiødtes eneste videnskabelige Publication i dette Tidsrum en Udsigt over Grønlands Land-, Ferskvands- og Strand-Leddedyr, som findes i det naturhistoriske Tillæg til Rinks Beskrivelse af Grønland (1857). Da disse Dyr endnu aldrig vare blevne samlede i Grønland paa en systematisk Maade, hvilede denne Meddelelse paa et meget ufuldstændigt Materiale, men den havde Værdi for sin Tid. Schiødte fik imidlertid en Deel Utaak derfor. Hensigten havde egentlig været, at disse Tillæg kun skulde indeholde blotte Lister af Navne, og de andre Bidragydende indskrænkede sig dertil. Schiødte havde imidlertid havt den lille Artikel liggende, i det Væsentlige rede, i mange Aar (see p. 234), og da han ikke som Forfatterne til de andre Bidrag kunde støtte sig til andetsteds bekjendtgjorte Arbejder, meddeelte han den uforkortet. Men det vakte Misnøie, fordi derved de andre Bidrag kom til at see noget fattige ud.

Sit kritiske Felttog mod den af Steenstrup repræsenterede Behandlingsmaade af Naturhistorien — Methode kan man ikke kalde den — kunde Schiødte ikke fortsætte, fordi det eneste Organ, hvori den kunde fremkomme, „Naturhistorisk Tidsskrift“, som alt berørt, maatte gaae ind. Som ligeledes omtalt, standsede Udgivelsen af Tidsskriftet med anden

Rækkes andet Bind, af hvilket det sidste Hefte udkom i Løbet af 1849. Da denne i flere end een Henseende beklagelige Begivenhed berørte Schiødte meget føleligt, ville nogle nærmere Bemærkninger derom her være paa deres Plads, men jeg maa desværre beklage, at jeg tilfældigviis ikke i sin Tid af ham selv har modtaget saa udtømmende Oplysninger om Aarsagen til Standsningen, som jeg kunde have ønsket. Hans Udtalelser derom implicerede imidlertid aldeles tydeligt, at det ikke var med Krøyers gode Villie, at Tidsskriftet ophørte at udkomme, og efter hvad andre af hans yngre Venner berette, har han til dem mere end een Gang med Bestemthed udtalt, at Standsningen foraarsagedes ved et fjendtligt Skridt fra daværende Cultusminister Madvigs Side, for hvilket Schiødte gjorde Steenstrup medansvarlig, idet Madvig berøvede Tidsskriftet den Statsunderstøttelse, uden hvilken det ikke kunde bestaae. At Schiødte skulde have udtalt sig paa saadan Maade, hvis han ikke havde været fuldt overbevist om, at Sagen forholdt sig saaledes, vil Ingen, som kjendte ham, antage, ligesaa lidt som det med Rimelighed kan forudsættes, at han i noget væsentligt Punct skulde have været mindre vel underrettet. Dette fritager os imidlertid ikke for at undersøge, hvorvidt Schiødtes Opfattelse stemmer med uomtvistelige Kjendsgjæringer.

Det maa da bemærkes, at den Understøttelse af 300 Rd. om Aaret, som Krøyer lige siden Tidsskriftets Oprettelse havde nydt til dets Udgivelse, stadigt var bleven ham tilstaaet ved Kgl. Resolution for tre Aar ad Gangen paa derom indgivet Ansøgning. Dette skete sidste Gang i Begyndelsen af 1848, og Bevillingen udløb altsaa med Aaret 1850. I Mellemtiden havde Indførelsen af Grundloven ændret Forholdene, idet Fornyelsen af Bevillingen derved blev afhængig af Rigsdagen og kun kunde opnaaes ved, at den optoges paa Cultusministeriets Budget; med andre Ord, den blev afhængig af Cultusministeren personlig. Ansøgning om Fornyelsen maatte under den nye Ordning indsendes til Ministeriet, medens dettes Budget var under Udarbeidelse til Forelæggelse for Rigsdagen, og Krøyer burde altsaa have gjort saa i Forsommeren 1850. Dette Skridt har han dog, saa vidt det har kunnet efterspores, ikke fore-

taget, og deri ligger naturligviis en i formel Henseende tilstrækkelig Forklaring af, at Understøttelsen ikke indbefattedes i den Sum til Videnskabernes Fremme, som Rigsdagen ved Madvigs Budget for 1851—52 anmodedes om at bevilge. Spørgsmaalet er imidlertid, om Krøyers Undladelse af at indsende en Ansøgning var grundet i, at han selv ikke ønskede Understøttelsen længere, eller i, at der var Omstændigheder, som, uagtet Krøyer ønskede Understøttelsen, afholdt ham fra at søge den.

Af afgjørende Betydning i saa Henseende forekommer den Kjendsgjerning mig at være, at en betydelig Deel af tredje Binds første Hefte blev sat og tildeels færdig trykt*), deri indbefattet Schiødtles omtalte Replik til Steenstrup i Discussionen om dennes Meddelelse angaaende Brachiopodernes Stilling i Systemet. Steenstrups Artikel findes i Beretningen om Forhandlingerne ved de skandinaviske Naturforskeres 5te Møde, hvilken udkom i Slutningen af 1849. Schiødtles Svar maa derfor være skrevet senere og kan ikke være blevet færdig trykt førend i Foraaret 1850. Heraf følger igjen, at Krøyer maa have fortsat Arbeidet med Udgivelsen af Tidsskriftet omtrent til Midten af dette Aar. At Krøyer skulde have hævet Understøttelsen i 1850 og saaledes fremmet Udgivelsen, hvis han ikke havde Ønsket og Haabet om at kunne fortsætte Tidsskriftet, kan der naturligviis ikke være Tale om. Det er tydeligt, at Standsningen maa være bleven foraarsaget ved en pludselig og uventet Begivenhed, der maa være indtraadt omtrent ved den Tid, da Ansøgning om Fornyelse af Statsunderstøttelsen maatte indgives. For den, der er bekendt med de i det Foregaaende omtalte Begivenheder, ligger det ikke fjernt i Forbindelse hermed at tænke paa Madvigs fjendtlige Optræden i de i 1849 reiste Museumssager. Det vilde ikke være nogen urimelig Antagelse, at Krøyer deraf kunde have sluttet, at det vilde være unyttigt at indgive noget saadant Andragende, me-

*) Et Exemplar af hvad der blev sat af tredje Bind, forsaavidt som det endnu forefindes, opbevares paa det Store Kongelige Bibliothek, tildeels i Correctur.

dens Madvig var Cultusminister, idet denne ogsaa med Hensyn til et saadant rimeligviis vilde lade sig lede af Steenstrup, om hvem det ikke kunde ventes, at han vilde anbefale Fornyelsen af Statsunderstøttelsen til et Tidsskrift, hvori han var bleven saa haardt og saa uigjendriveligt critiseret. Steenstrup havde desuden netop dengang faaet de „Videnskabelige Meddelelser fra den naturhistoriske Forening“ i Gang, hvortil han endog ret plausibelt kunde henvise som en Omstændighed, der gjorde det overflødigt yderligere at understøtte Krøyers Tidsskrift. En saadan Argumentation vilde rigtignok være meget ufyldstgjørende; thi medens Ingen kunde vide, hvad Slags Organ „Meddelelserne“ kunde udvikle sig til, vare de udkomne sex Bind af „Naturhistorisk Tidsskrift“ af den Art, at Krøyer i Kyndiges Øine maatte siges derved at have erhvervet sig det meest afgjorte Krav paa fremtidig Understøttelse. Men Ulykken var, at Sagens Afgjørelse vilde afhænge af Ukyndige og Forudindtagne. Der vilde, som sagt, ikke være noget Urimeligt i at tænke sig, at Krøyer af saadanne Betragtninger havde ladet sig lede til at opgive Understøttelsen, indtil bedre Tider kom. Der er imidlertid den store Vanskelighed ved denne Forklaring, at Madvigs Afgjørelse i Museumssagerne først faldt d. 27. Juli 1850 og af Directionen meddeelt Schiøtte og Krøyer under 23. August, da den rette Tid for at indgive Ansøgning om Fornyelse af Bevillingen forlængst var forløben, hvilken Krøyer under almindelige Omstændigheder ikke kan antages at have forsømt. Den Begivenhed, som foranledigede, at Krøyer standsede Arbeidet med Udgivelsen af Tidsskriftet samt, som det synes, undlod at indgive Ansøgning om Fornyelse af Understøttelsen dertil, maa være indtraadt, førend Madvigs Afgjørelse af de svævende Museumsspørgsmaal var ham bekjendt, og Krøyer maa have handlet, som han gjorde, under et directe Tryk, som han ikke kunde modstaae. Den Eneste, der kunde udøve et saadant Tryk, var Madvig, som havde Magten dertil gennem Nægtelse af Statsunderstøttelsen.

Hvad angaaer Formen, hvorunder dette kan være skeet, da ligger det nærmest at tænke paa en mundtlig Meddelelse til Krøyer om, at Bevillingen ikke vilde blive fornyet. En

saadan kan meget vel være bleven givet ved en Leilighed, t. Ex. i Anledning af en foreløbig Henvendelse fra Krøyers Side med Hensyn til Indgivelsen af en Ansøgning *). Det sees

*) At der var nogen Vanskelighed ved Udbetalingen af Understøttelsen til Tidsskriftet i 1850, fremgaaer af en Skrivelse fra Krøyer til Cultusministeriet, saalydende: „Ved at henvende mig „under Finantsministeriet med Forespørgsel, om ikke den for „dette Kvartal endnu resterende Trediedel af den Summa, som „gjennem dette Ministerium ellers er bleven mig udbetalt kvartal- „liter forskudsvis, nu maatte kunne anvises mig til Udbetaling, „blev jeg gjort opmærksom paa, at dette ikke vilde kunne ske „uden ifølge Rekvisition fra Kultusministeriet. — Det er derfor „jeg herved tillader mig at fremkomme med allerærbødigst An- „dragende om Kultusministeriets gunstige Indskriden i dette „Anliggende. Kjøbenhavn, den 22. Mai 1850.“

Om Grunden til, at Finantsministeriet ikke havde Ordre til at udbetale Krøyer mere end for April og Mai forskudsviis, foreligger der mig ingen nærmere Oplysning, men Udbetalingen skete ifølge Skrivelse fra Cultusministeriet til Finantsministeriet, saalydende: „Som Finantsministeriet bekiendt oppebærer Inspecteur „ved det Kongelige naturhistoriske Musæum Dr. H. Krøyer af Finantserne dels en aarlig Understøttelse for bestandigt af 500 „Rbd., hvilke hidtil har været afholdt af den under Contoen til Videnskabernes Fremme henlagte Sum, men i Udkastet til Finantsloven for 1850—51 er som personligt Gagetillæg for Dr. Krøyer overført til det naturhistoriske Musæums Budget, dels indtil Udgangen af indeværende Aar som Bidrag til Udgivelsen af hans naturhistoriske Tidsskrift 300 Rbd. af bemeldte Conto til Videnskabernes Fremme. I et til Ministeriet indgivet An- dragende, hvoraf sees, at Dr. Krøyer har forskudsviis for indeværende April Qvartals tvende første Maaneder erholdt bemeldte Understøttelser udbetalt, har han anholdt om ogsaa nu allerede at blive den paa Juni Maaned faldende Qvotadeel af hine Annua udbetalt af Finantserne. I Anledning heraf skulde Ministeriet tjenstligen have Finantsministeriet anmodet om at ville lade Inspektør Dr. Krøyer hine Annua for næstkommende Juni Maaned anwise af Finantshovedkassen, idet Man tilføier, at, saafremt det førstnævnte Annuum ved Finantsloven for indeværende Finantsaar overgaaer til et personligt Gagetillæg for Ansøgeren, vil dette for indeværende Qvartal være at liquidere i Tilskudet fra Finantserne til fornævnte Musæum for samme Qvartal, hvorimod den af den førømtalte Understøttelse paa 300 Rbd. udbetalte

af Rigsdagens Forhandlinger, at Madvig baade i Februar 1850 og i Januar 1851 har udtalt sig temmelig udførligt, men rigtignok ogsaa temmelig uklart, om Hensigtsmæssigheden af en Nedsættelse af Contoen til Videnskabernes Fremme, ved at lade flere Understøttelser af denne Art, som hidtil vare blevne udrede, ophøre. Hvorledes der er bleven forholdt med Understøttelsen til Naturhistorisk Tidsskrift kan ikke sees af Acterne, da der ikke findes nogen Rigsdagen meddeelt Liste eller Motivering; men at denne Understøttelse har været mellem dem, som Ministeriet havde besluttet at lade ophøre, kan der neppe være Tvivl om*).

„Fierdedeel for indeværende Qvartal vil være at udrede af den „Sum, der efter Loven af 26. Marts d. A. er stillet til Ministeriets „Disposition under Contoen til Videnskabers Fremme. Kiøbenhavn den 28de Mai 1850. P. M. V. A. Linde.“

Det sees endvidere, at Restbeløbet af det Krøyer „til Udgangen af 1850 bevilgede Annuum“ udbetaltes ham med 75 Rd. ifølge Ordre af 8. October 1850.

- *) Ved første Behandling af Finantsloven for 1850—51 udtalte Madvig sig den 13. Febr. 1850 om dette Emne, særligt med Hensyn til Schiøttes og Krøyers personlige Understøttelser som Videnskabsmænd (see foran S. 439, Noten).

Under Finantslovens anden Behandling yttrede et Medlem af Folkethinget ved Navn Jespersen om de Understøttelser, der gaves Videnskabsmænd: „Vi burde vist have en Liste over, „hvilke disse Videnskabsmænd ere, og hvilket Formaal det er, „som herved understøttes. Dersom den er vidtløftig (ja!) vil jeg „haabe, at den vil blive trykt, men er den kort, maa jeg „yttre det Ønske, at den ærede Ordfører vilde læse den op.“ (Rigsdagst. Folketh. 1. Session, col. 4001). — Senere i Debatten henviste Madvig til, at Oplysninger vare meddelte Finantsudvalget, men noget Document indeholdende disse synes ikke nu at existere.

I Betænkningen over Finantsloven for 1851—52 yttres Udvalget: „Med Hensyn til disse Understøttelser overhovedet maa Udvalget „anse det for ønskeligt, at de ikke anvendes til at fremme Ud- „givelsen af Bøger, der ifølge deres Beskaffenhed afkaste saa- „danne Indtægter, at Omkostningerne ved deres Udgivelse rige- „lig dækkes uden offentlig Understøttelse; at det paasees, at, for- „saavidt Understøttelserne tildeles i Anledning af Værkers Ud- „givelse, Understøttelsernes Udbetaling ikke skeer, inden det „paagjældende Arbeide er præsteret; og endelig, at det i Frem- „tiden strængere end hidtil paasees, at Understøttelsen kun gives

Endelig maa det tilstaaes, at hvis Madvig, idet han bestemte sig til at nægte Understøttelsen til Naturhistorisk Tidsskrift, ikke handlede aldeles efter egen Tilskyndelse, da vilde det være umuligt at nævne nogen Anden end Steenstrup, som kunde antages at have tilskyndet ham dertil. Steenstrup var den eneste Mand i Danmark, som kunde have nogen Interesse af at see Naturhistorisk Tidsskrift bragt til Taushed.

Jeg skjønner ikke rettere end, at de anførte Kjendsgjeringer udelukke den Antagelse, at Krøyer i nogen Maade frivilligt opgav Understøttelsen, men derimod meget vel stemme med den modsatte Paastand, at han mistede denne, og derved meget imod sin Villie blev tvungen til at ophøre med Tidsskriftets Udgivelse. Naar dertil tages i Betragtning, at der fra det Standpunkt, hvorfra Tidsskriftet som saadant burde bedømmes, kunde anføres en Overflødighed af Argumenter til Gunst for Bevillingens Fornyelse, men ikke det Allerringeste af nogen Vægt til Retfærdiggjørelse af dens Inddragning, der

„til saadanne Formaal, som have nogen anerkjendt videnskabelig Værdi, og til saadanne Mænd, som have nogen virkelig For- tjeneste af Videnskaben eller den danske Literatur.“ (Rigsdagstid., 2. Sess., Anh. B., col. 229).

Ved anden Behandling af Finantsloven for 1851—52 udtalte Madvig sig d. 13. Jan. 1851 saaledes: „I hvad der nu staar opført som bevilget i den senere Tid er der flere Punkter, som have deres Rod i en tidligere Tid, men som ikke ere gaaede aldeles uforandrede over i den nye Skikkelse. Foruden dette ikke ganske ringe Antal Understøttelser, som Ministeriet har foranlediget strøgne, hvorved den hele Conto er bleven nedsat, er der mellem de Understøttelser, der ere opførte som bevilgede af Ministeriet eller bevilgede ved kongelige Resolutioner, udførte af Ministeriet, dels Understøttelser, som skrive sig fra en ældre Tid og da udrededes med større Beløb, saa at man har forberedet deres fuldkomne Ophør ved en foreløbig Nedsættelse, dels er der Understøttelser, der før vel ikke vare givne for bestandig, men som dog vare givne saaledes, at de under den tidligere Bestyrelse havde stærk Udsigt til at blive bestandige, og saaledes, at Vedkommende, der oppebare dem, med temmelig Føie betragtede dem som bestandige; der er ved disse kommen en Begrænsning til, tildeels en meget kort Begrænsning, saa at nogle ere udløbne med det Calenderaar, der nylig er bragt tilende.“ (Rigsdagst., Folketh., 2. Sess. col. 3634).

nødvendigviis medførte Tidsskriftets Standsning, og at medens denne i høj Grad maatte lamme Krøyers og Schiødtes literaire Virksomhed, kunde den ikke gavne Nogen, med Undtagelse af den ene Mand, som derved vilde skjærmes for deres Kritik, saa maa det vistnok indrømmes, at Sagens sikke Kjendsgjærninger vel ikke bevise, men, om det gjøres behov, i høj Grad øge Sandsynligheden af, at Schiødte havde Ret, naar han betragtede Tidsskriftets Standsning som Virkningen af et Slag, ført bagfra til Bedste for eller endog paa Foranledning af hans og Krøyers videnskabelige Modpart, hvorved Vaabnene sloges dem af Hænde.

Standsningen af Naturhistorisk Tidsskrift berørte Schiødte meget føleligt af mange Grunde. Ved Hjælp af Statsunderstøttelsen havde Krøyer tilveiebragt en Publication, som i sin Tid var af den største Betydning for Gjenoplivelsen af den videnskabelige Zoologi i Danmark, og som altid vil indtage en Hædersplads i Danmarks videnskabelige Literatur. Han havde derved uomtvisteligt erhvervet sig et i høj Grad vel grundet Krav paa fortsat Statsunderstøttelse dertil, og det maatte derfor forekomme Schiødte baade som en Forsyndelse mod Videnskaben og som en blodig Uret mod hans ældre Ven og videnskabelige Meningsfælle, at denne nu maatte ophøre med sin fortjenstlige Virksomhed under saadanne Omstændigheder, som de anførte. At noget Saadant kunde skee, uden at der var Mulighed for at værgе sig derimod, kunde kun indgyde den største Bekymring. Jo dybere Schiødtes Overbeviisning var om, at sand Videnskab aldrig vilde blive fremelsket under Steenstrups Auspicer eller kunde trives i Danmark, hvis denne Mands Indflydelse blev eneraadende, desto mere maatte hans Haab om en lys Fremtid nedslaaes ved, at al Mulighed for offentligt at modarbeide denne Indflydelse nu var afskaaren, sandsynligviis for en lang Tid. Hvad angik hans egen videnskabelige Virksomhed, da mistede han ikke blot Adgangen til et Publicationssted, hvor han kunde gjøre Regning paa al Imødekommen med Hensyn til Plads og Illustration, men han havde lige fra Begyndelsen af omfattet Tidsskriftet med den største Interesse; han havde efterhaanden taget mere og mere Deel i selve Ud-

givelsen, og det var baade hans og Krøyers Tanke, at han i Tiden skulde afløse Krøyer som Udgiver — et Moment, som var af stor Betydning ved Schiødtes Planer og Forhaabninger om i Fremtiden at komme til at virke som Leder blandt danske videnskabelige Zoologer. Tidsskriftets Undertrykkelse tilintetgjorde den sidste Levning af den ledende Stilling, som Krøyer i sin Tid havde indtaget, og berøvede Schiødte den Grundvold, hvorpaa han havde haabet at optage og med friske Kræfter at fortsætte Krøyers Virksomhed.

Den eneste Trøst i Øieblikket var, at den ulykkelige Situation kun skyldtes en tilfældig Combination af personlige Omstændigheder. Men hvad der saaledes engang var tabt, var vanskeligt at gjenvinde. Rigtignok gik Madvig af i Slutningen af 1851, men den fjendtlige Indflydelse forsvandt ikke strax. Da Simony i Juni 1852 afløste Bang i Cultusministeriet, synes Krøyer at have haft Haab om at gjenerholde Understøttelsen, thi han indgav Ansøgning derom under 6. August 1852. Rimeligviis er der blevet ham svaret, at den var indkommen for seent til at komme i Betragtning; thi han gjentog sit Andragende næste Aar i god Tid, nemlig under 6. Marts 1853. Men det var forgjæves. Simony afløstes en Maanedes Tid efter af Ørsted, og der blev ikke gjort Noget for Krøyer. Senere bedredes Udsigterne, men da forbød Krøyers svækkede Helbred ham at gjenoptage Udgivelsen, uagtet han stadigt fortsatte sit eget Arbeide. Indholdet af de udkomne sex Bind af Tidsskriftet var i videnskabelig Henseende fuldt saa værdifuldt som det af hvilkesomhelst sex Bind af hvilket som helst andet lignende Tidsskrift i Verden, og selv om man vilde henvise til, at der efter Oprettelsen af den naturhistoriske Forenings „Videnskabelige Meddelelser“ ikke var saa stor Trang til et saadant Tidsskrift, saa er dog hertil at bemærke for det Første, at der, som Fremtiden viste, var god Plads i Literaturen for dem begge, for det Andet, at selv om dette ikke havde været Tilfældet, burde, som sagt, det ældre Tidsskrift, som havde brudt Banen og bidraget saameget til Naturhistoriens Opkomst her i Landet, ikke staae tilbage; dertil kommer endeligt, at „Naturhistorisk Tidsskrift“ havde det store Fortrin at være

uafhængigt af Selskaber med alle deres smaalige Hensyn og Partivæsen. Undertrykkelsen af Krøyers Tidsskrift maa, hvorledes end Sagen vendes, betragtes som et for dem, der vare ansvarlige derfor, lidet roesværdigt Skridt, og for Videnskabens sunde Udvikling i Danmark var det en beklagelig Begivenhed; thi at Critiken derved kvaltes, havde blandt Andet den Følge, at Overtroen paa Steenstrups Genialitet og Fortjenester blev fastere og fastere, medens det dannede Publicums Dom om, hvad der constituerede sund og legitim Videnskab, forvirredes.

Det var ikke blot med Hensyn til Schiødtes Kritik af Steenstrup og dennes Retning, men i det Hele med Hensyn til Schiødtes videnskabelige Productivitet, at Tidsskriftets Ophør virkede uheldigt, og at han i denne Periode publicerede saa Lidet, er for største Delen grundet deri. I tydske Tidsskrifter vilde han naturligviis med Lethed have kunnet offentliggjøre sine større Afhandlinger, men efter Krigen vilde han ikke mere skrive Tydsk til Publication, og efter Erichsons Død afbrød han efterhaanden Correspondancen med tydske Colleger, undtagen med HAGEN i Königsberg. I England og Frankrig vilde han vel ogsaa have kunnet faae Noget frem, men allevegne mødte han, ligesom i Videnskabernes Selskab, og som det vilde have været Tilfældet i Naturhistorisk Forening, hvis han havde villet benytte „Meddelelserne“, den Vanskelighed, at han ikke kunde opnaae tilstrækkelig rigelig og især tilstrækkelig god Illustration. I alle disse Aar var det derfor bestandigt hans Haab, at det maatte lykkes at faae Tidsskriftet i Gang igjen. For Schiødte var hans literair-videnskabelige Virksomhed det Vigtigste; Gjenoprettelsen af Tidsskriftet under hans egen Ledelse var derfor et afgjørende Vendepunct og betegner i den Henseende Begyndelsen af en ny Periode.

Angaaende Schiødtes personlige Forhold i denne Tid er der ikke Meget at sige. Da han stiftede Hjem som gift Mand, tog han Bolig paa den saakaldte Svanemosegaard ved Ladegaardsaalen med et dengang fuldkommen landligt Nabolag. Det var et temmelig uanseeligt Huus, men det havde den

store Fordeel, at der var en ualmindeligt stor Have, som Schiødte satte megen Priis paa. Nu ere baade Huus og Have forsvundne, og Terrainet er heelt bebygget. Huusrum var der ikke meget af, men desto mere Hjerterum. Venner, og ikke mindst de unge, vare altid velkomne; at være Schiødtes videnskabelige Elev og at være Gjæst i Huset var Eet og det Samme, og der samlede sig efterhaanden en ikke ringe Kreds, ikke Naturhistorikere alene, men ogsaa andre Dyrkere af Videnskab, Literatur og Kunst. Her bør det ogsaa nævnes, at i 1854 traf Schiødte atter tilfældigviis sammen med en fordums Elev fra Borgerdydsskolen, E. BENZON, hvem han alt dengang havde smittet med entomologisk Enthusiasme, og som nu var Kjøbmand i Nykjøbing paa Falster. Gammelt Bekjendtskab blev til varmt Venskab. Benzon tog atter fat paa Entomologien, og ikke alene ledsagede han Schiødte paa mange Excursioner, men han samlede selv for ham med stort Held og forsynede Schiødte i en lang Aarrække med et betydeligt og vigtigt Materiale til Completering af hans Samling og til hans Undersøgelser. I Benzons gjæstfrie Huus var Schiødte altid en velkommen Gjæst, naarsomhelst han trængte til Recreation.

En behagelig Adspredelse for Schiødte i den slemme Tid og desuden af megen practisk Nytte for ham var et Besøg, som han i 1853 aflagde i England, tildeels med Understøttelse af det Reiersenske Fond. Han havde alt i længere Tid været i Correspondance med engelske Entomologer, og hans Navn var særligt blevet bekjendt ved Arbeidet over Huledyrene, der, som alt anført, blev oversat paa Engelsk af Wallich. Schiødte fandt en overmaade venlig Modtagelse, og det var ham i høi Grad behageligt at have Leilighed til at gjøre personligt Bekjendtskab med engelske Entomologer og see de derværende store Samlinger. Ligesom han i sin Tid i Paris var bleven henrykt over Chevaliers Mikroskoper, saaledes erfarede han nu med den største Beundring den Fuldkommenhed, hvortil dengang de engelske Mikroskoper vare blevne bragte, og det var ham et af de vigtigste Resultater af den engelske Reise, at han ved Westermanns finansielle Assistance fik sig anskaffet et engelsk Instrument af bedste Construction.

Mod Slutningen af denne Periode ophobedes Schiødtes Forelæsninger og Forretninger saa meget, at han næsten overvældedes deraf. Under 25. October 1858 skrev han saaledes til Benzon: „Jeg er virkelig i denne Tid saa overlæsset med „Arbeide, saa træt, saa afjaget, udpidsket, nedkuet og elendig „som det meest afjagede og elendige Lem i Ladegaardens ær- „værdige Stiftelse her ved Siden af. Jeg er i denne Aften „formelig syg . . . imorgen Formiddag skal jeg blandt Andet „sidde i tvende Timer i Træk ved en Examen, efterat jeg ifor- „veien har holdt en Forelæsning i 1½ Time, og naar Examen „er forbi, skal jeg endda umiddelbart efter holde endnu en „Forelæsning.“ — I et andet Brev af 28. Juli 1859 hedder det: „Jeg har i denne Tid været beskjæftiget stærkt med at under- „handle med de to Ministre, mine forskjellige Forretninger høre „under, nemlig Monrad og Fenger, og har ogsaa modtaget noget „Haab om, at der kunde træffes en saadan Forandring for mit „Vedkommende, at jeg uden Tab i Indtægter kunde blive befriet „fra nogle af de Forelæsninger, jeg er saa overlæsset med, og „saaledes faae nogen Tid tilovers til videnskabelige Arbeider, „men det gaaer hermed som med alt Andet, at man skal vente, „vente, vente, og medens Græsset groer, døer Koen. Selv i det „heldigste Tilfælde vil jeg ikke faae nogen Lettelse før om et „heelt Aar.“

Alligevel var denne store, for ham selv til en vis Grad sterile og ialtfald anstrængende Virksomhed ham til stor Gavn, fordi han derved, som alt forklaret, opnaaede en langt stærkere Stilling med Hensyn til Museumssagen. Denne forhandlede i disse Aar, men Schiødte udøvede ingen Indflydelse derpaa. Den modnedes imidlertid til Afgjørelse og kom for Rigsdagen netop ved Slutningen af 1859, og skjønt Meget naturligviis vilde afhænge af vedkommende Cultusminister, følte Schiødte dog, at han nu havde langt bedre Udsigter til en gunstig Afgjørelse end nogensinde før.

Tiden fra 1848 til 1851 havde været en Kampperiode, de følgende Aar fra 1852 til 1859 i flere Henseender en Stilstandsperiode. „Jeg maatte,“ skriver han i et alt citeret Brev til mig, „trække mig tilbage, indtil Tiden kom, da jeg havde

„dannet hengivne Elever, som begyndte at kunne dømme, hvor-
„efter jeg aabnede den nye Periode i mit Liv, som begyndte
„med Opstaaelsen af Tidsskriftet; i Mellemtiden mellem Steen-
„strups Ansættelse som Directeur for Museet og den nær til-
„stundende Afgjørelse af Kampen ved Museet om dets Fremtid
„og Bestyrelse havde jeg næsten Intet publiceret, kun samlet,
„studeret og underviist, men saasnart det blev mig tydeligt, at
„der var Udsigt til at vinde Uafhængighed i min Stilling, tog
„jeg fat paany.“

ENDE PAA FØRSTE DEEL.

